Mathias Brandt

Kommunstyrelsen

kallas härmed till sammanträde **2022-11-22 kl. 13.00 i Folkets Hus, Hällefors** för att behandla följande ärenden:

Under beredningstid:
13.00-13.30 Bergslagens solpark, Greger Johansson och Jonas Tingvall
13.30-14.00 Folkhälsoteamet om suicidprevention
14.00-14.30 Samhällsbyggnad om ansvar avfall
14.30-14.45 Kommunchefen informerar

Sammanträdet är öppet för allmänheten från klockan 15.00

OBS! Tänk på våra allergiker och använd inte starkt doftande sprayer, parfymer eller rakvatten!

Ärenden

1 Upprop.

2 Val av justerare samt dag för justering. Föreslås Vivianne Pettersson (M) och Allan Myrtenkvist (S) eller deras respektive ersättare, fredag 25/11 kl 13.00

3 Godkännande av kallelse till dagens sammanträde

4 Fastställande av dagordning.

Beslutsärenden

5 Uppdrag utifrån redovisning av förstudie vård- och omsorgsboende, dnr KS 16/00171. Kompletterande handlingar kommer i separat utskick.

6 Förvaltningsavtal Hällefors Bostads AB och Hällefors kommun, dnr KS 21/00124

7 Lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun 2023-2032, dnr KS 22/00208

8 Utredning av hyresnivåer boende för 65 + Lärkan, dnr KS 22/00209

9 Utredning av kommunens kontanthantering, dnr KS 22/00100

10 VA-taxa Hällefors kommun 2023, dnr KS 22/00196

11 Prislista VA Hällefors kommun 2023, dnr KS 22/00195

12 Avfallstaxa för Hällefors kommun 2023, dnr KS 22/00194

13 Mottagningsavgift för ÅVC Hällefors kommun 2023, dnr KS 22/00193

14 Fördelning av ansvar för kommunal insamling av förpackningar i Hällefors kommun, dnr KS 22/00192

15 Ny bibliotekstaxa - Avgiftsfritt bibliotek, dnr KS 22/00204

16 Sommarbonus, dnr KS 18/00200

17 Dokumenthanteringsplan för fastighetsenheten, dnr KS 22/00203

18 Länsdelsgemensam handlingsplan för suicidprevention 2022-2025, dnr KS 22/00210

19 Ansökan om bidrag för 2023, Barnens rätt i samhället, dnr KS 22/00158

20 Upphävande av beslut om rambeslut i biståndshandläggning, dnr KS 18/00183

21 Yttrande över utskottsinitiativ om redovisning av skogsåtgärder år 2021 i Hällefors kommuns skogsinnehav, dnr KS 22/00135

22 Yttrande över utskottsinitiativ gällande trygghetsundersökning, dnr KS 21/00184

23 Yttrande över utskottsinitiativ om sinnenas och minnenas park, boendeformer, dnr KS 21/00095

24 Yttrande över medborgarförslag om upprustning av Storsand, dnr KS 17/00155

25 Yttrande över medborgarförslag om belysning vid återvinningsplatser, dnr KS 20/00057

26 Yttrande över medborgarförslag om porrprevention för barn, dnr KS 21/00113

27 Yttrande över medborgarförslag om 55+boende i Grythyttan, dnr KS 19/00076

28 Yttrande över Madelene Jönsson motion om kommunala kor, dnr KS 22/00128

29 Yttrande över Susanne Grundströms (S) motion om att välkomna besökare till Hjulsjöbygden KS 20/00209

30 Yttrande över fråga/medborgarförslag om farthinder på Badvägen i Grythyttan, dnr KS 13/00252

31 Remissyttrande över "Vår demokrati - värd att värna varje dag", SOU 2022:28, dnr KS 22/00207

32 Medborgarförslag om Hurtigtorpet, dnr KS 22/00212

33 Utskottsinitiativ om att uppmärksamma Orange day den 25 november, dnr KS 22/00229

34 Bemanning och schemaläggning, dnr KS 19/00200

35 Valärenden, ej bilaga

Informationsärenden

36 Information från kommunalförbund, gemensamma nämnder, bolag och BRÅ, ej bilaga

37 Aktuella remisser, ej bilaga. Kända vid utskick: SOU 2022:13, vissa godstransporter på väg; uppdaterade bevarandeplaner för Hammarmossen och Knuthöjdsmossen, handläggare samhällsplaneringschef.

38 Förteckning över ej besvarade medborgarförslag och motioner, dnr KS 22/00198

39 Förteckning över besvarade medborgarförslag och motioner, dnr KS 22/00197

40 Delårsrapport för Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen, handlingar skickas separat

41 Delår Bergslagens räddningstjänst, handlingar skickas separat

42 Information boendestöd, dnr KS 22/00216

43 Kränkningar i verksamheten och trygghetsarbete – rapport läsåret 2021/2022, dnr KS 22/00230

44 Måluppfyllelse i grundskolan vt-22 samt antagning till gymnasieskolan, dnr KS 22/00231

45 Beläggning i förskolan, dnr KS 22/00232

46 TIMSS-undersökningen, dnr KS 22/00233

Delgivningsärenden, ej bilaga

47 A) Kommunförvaltningen: Minnesanteckningar finska samrådsgruppen 2022-09-12; minnesanteckningar BRÅ 2022-09-15; minnesanteckningar POSOM 2022-09-21

B) Länsstyrelsen Dalarna: Beslut om att inte genomföra granskning av Bergslagens Överförmyndarnämnd 2022

C) Lindesbergs kommun: Protokollsutdrag samtliga beslut gällande ny organisation för Samhällsbyggnad Bergslagen

D) Länsstyrelsen Örebro län: Upphävande av vattenskyddsområdet Mullhyttan

E) Bergslagens överförmyndarnämnd: Protokoll 2022-10-19

F) BRT: Protokoll 2022-10-19

G) SBB-förbundet: Protokollsutdrag 2022-09-26 § 96, årsredovisning för 2021; protokoll 2022-10-04

H) Leader Bergslagen: Nyhetsbrev hösten 2022

I) Region Örebro län: Protokoll regionala samverkansrådet 2022-10-12

J) Partnerskap Bergslagsbanan: Protokoll 2022-10-06

K) Tursam ek för: Protokoll konstituerande styrelsemöte 2022-09-08

Delegeringsbeslut

48 A) Kommunchef Hans Åhnberg: Avsiktsförklaring ESF-projektet Liv och arbete

B) Näringslivschef Camilla McQuire: Avtal UF 2023-2025

Gruppmöte för (S) 21/11 kl 20.15, digitalt
Gruppmöte för (M), (C) och (GL) 20/11 kl 19.30, digitalt

Annalena Järnberg Ordförande	Allan Myrtenkvist V. ordförande	Vivianne Pettersson 2 v. ordförande

Mathias Brandt
Kanslichef

Uppdrag utifrån redovisning av förstudie vård- och omsorgsboende, dnr KS 16/00171

Under beredningstiden har allmänna utskottet fått en redovisning av genomförd förstudie vård- och omsorgsboende.

Ordförande Annalena Järnberg (S) lämnar följande yrkanden;

Ge förvaltningen i uppdrag att utarbeta ett lokalprogram för ett nytt vård- och omsorgsboende.

Ge förvaltningen i uppdrag att teckna ett ombudsavtal med Länsgården gällande utarbetande av underlag inför beslut om upphandling av nytt vård- och omsorgsboende.

Kommunchef Hans Åhnberg tillför kort kring de ekonomiska aspekterna.

Ordförande Annalena Järnberg (S) yrkar vidare att de ekonomiska aspekterna hanteras i samband med budget 2023.

Madelene Jönsson (SD), ordförande Annalena Järnberg (S), Vivianne Pettersson (M) och Allan Myrtenkvist (S) yttrar sig och kommunchef Hans Åhnberg tillför.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på sina egna yrkanden, vilka bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Ge förvaltningen i uppdrag att utarbeta ett lokalprogram för ett nytt vård och omsorgsboende.

Ge förvaltningen i uppdrag att teckna ett ombudsavtal med Länsgården gällande utarbetande av underlag inför beslut om upphandling av nytt vård och omsorgsboende.

De ekonomiska aspekterna hanteras i samband med budget 2023.

Gillershöjden 18:1 - Hällefors

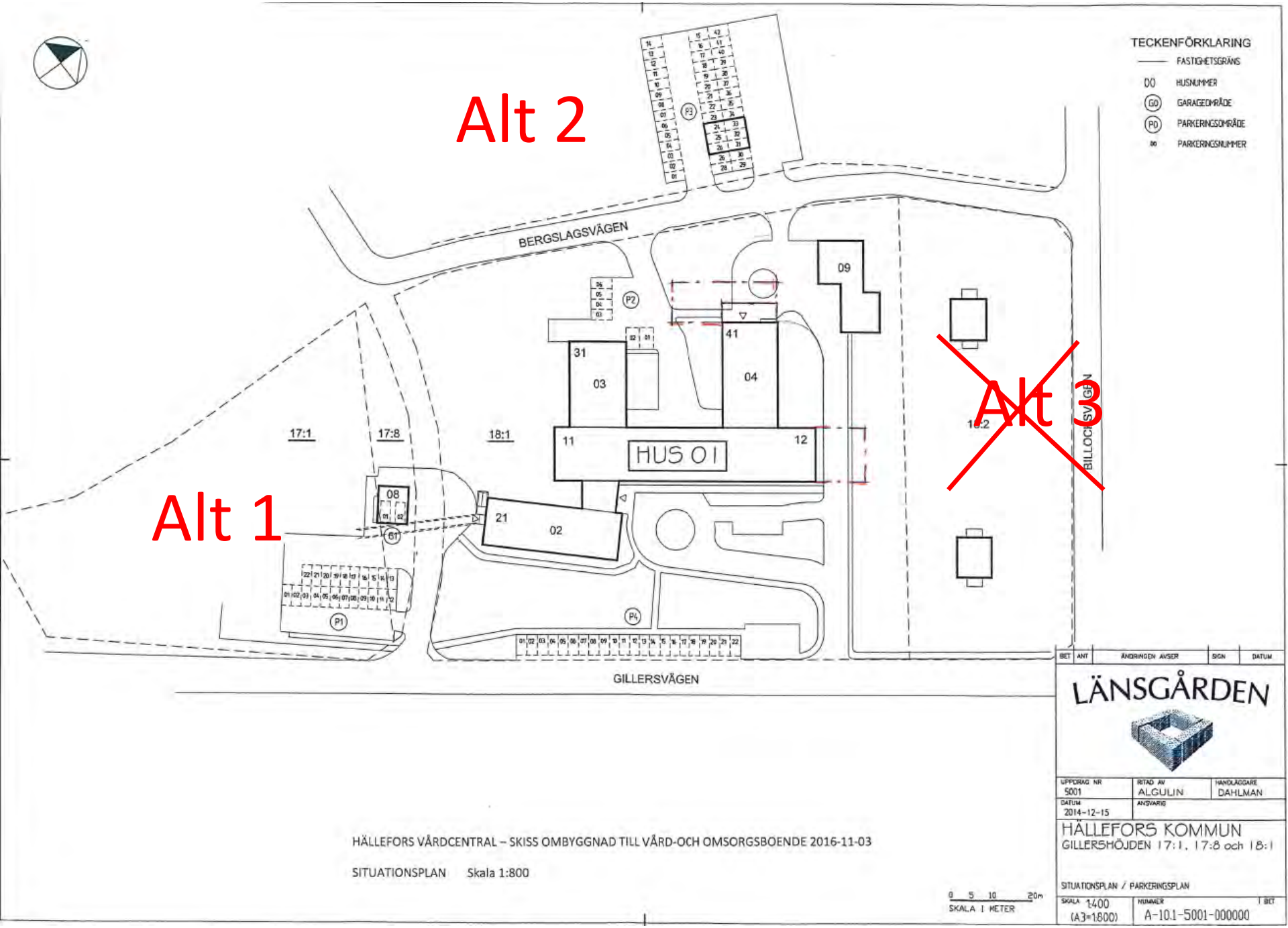
Alt 2
Alt 1
Alt 3
TECKENFÖRKLARING
FASTIGHETSGRÄNS
00 HUSNUMMER
GO GARAGEOMRÅDE
PO PARKERINGSOMRÅDE
00 PARKERINGSNUMMER
BERGSLAGSVÄGEN
BILLOCKSVÄGEN
GILLERSVÄGEN
HUS 01
01
02
03
04
08
09
11
12
17:1
17:8
18:1
18:2
21
31
41
P1
P2
P4
BET ANT ÄNDRINGEN AVSER SIGN DATUM
LÄNSGÅRDEN
UPPDRAG NR 5001
RITAD AV ALGULIN
HANDLÄGGARE DAHLMAN
DATUM 2014-12-15
ANSVARIG
HÄLLEFORS KOMMUN
GILLERSHÖJDEN 17:1, 17:8 och 18:1
SITUATIONSPLAN / PARKERINGSPLAN
SKALA 1:400 (A3=1:800)
NUMMER A-10.1-5001-000000
BET
HÄLLEFORS VÅRDCENTRAL – SKISS OMBYGGNAD TILL VÅRD-OCH OMSORGSBOENDE 2016-11-03
SITUATIONSPLAN Skala 1:800
0 5 10 20m
SKALA I METER

HÄLLEFORS

Hällefors kommun ligger i Örebro län på gränsen mot Värmlands län i Bergslagen. I Hällefors kommun är Hällefors den största tätorten därefter Grythyttan och Silvergruvan. Historiskt har Hällefors största näring varit berg- och stålindustri med Hällefors bruket från 1700-talet även skogsbruk. Hällefors bruk har dominerat näringen i kommunen under 1900-talet, nu har Ovako tagit över verksamheten. En annan stor näringsverksamhet är Spendrups och stora Enso. I utkanten av hällefors ligger sveriges äldsta folkpark Krokbornsparken som idag är ett byggnadsminne.

2015 bodde 4405 inv. i Hällefors. En viktig tillväxtfaktor är invandring och anhöriginvandring.

FÖRUTSÄTTNINGAR -Platsen

ATTRAKTIONER

Formens Hus

Folkhögskola

Folkets Hus

Centrum/Gågata

Hällerfors Kommun

Resecentrum/Hällefors Station

Millesparken

Krokbom

Sinnenas och Minnenas Park

Vårdcentral

Förskola

Mange

Hur används huset idag, program

- Vårdcentral, MVC och BVC, Rehab/ Sjukgymnastik, HVB
- Övernattningslägenhet för Ambulansförare och Ambulansgarage
- Villa bostäder
- Skola
- Kyrkor

Platsen,grönområden, terräng,

- Park karaktär med mycket gräsmatta
- Skogsparti
- Trädgård
- Skolgård

- Avsaknad av gårdsmiljö för boende

Rörelse parkering

- Bilväg
- Gångväg
- Järnväg
- Busshållplats
- Entré
- Parkering
- Varuintag
- Hällarfors Station

- Otydlig orientering från parkering till entréer

Mange

Väderstreck

Byggnadens orientering ger varierade solläge runt huset. Entrén mot öster har främst sol på morgonen och förmiddagen och baksidan har kvällssol och sol mitt på dagen.

Framsidor baksidor.

Upplevd framsida

Upplevd baksida

- Gården har stor potential men upplevs som baksida pga inlast

Mange

Gillershöjden förstudie nytt vård- och omsorgsboende

- 48 lägenheter
- Dagvård/dagrehab
- Inget mottagnings- eller tillagningskök
- 3 våningsplan + ev källare
- Bruttoarea (BTA) cirka 5 000 kvm
- Bruksarea (BRA) cirka 4 500 kvm varav cirka 300 kvm är dagrehab/dagvård
- Andel bostäder cirka 65%, andel lokaler cirka 35%

Bergslagsvägen
VoBo
Gård
Gård
Vändzon
Entré Vårdcentral
Entré
VoBo
Gård
Uteplats
Gillersvägen

Vårdcentral
Vändzon
Gård
Gård
Gillersvägen

Plan 0

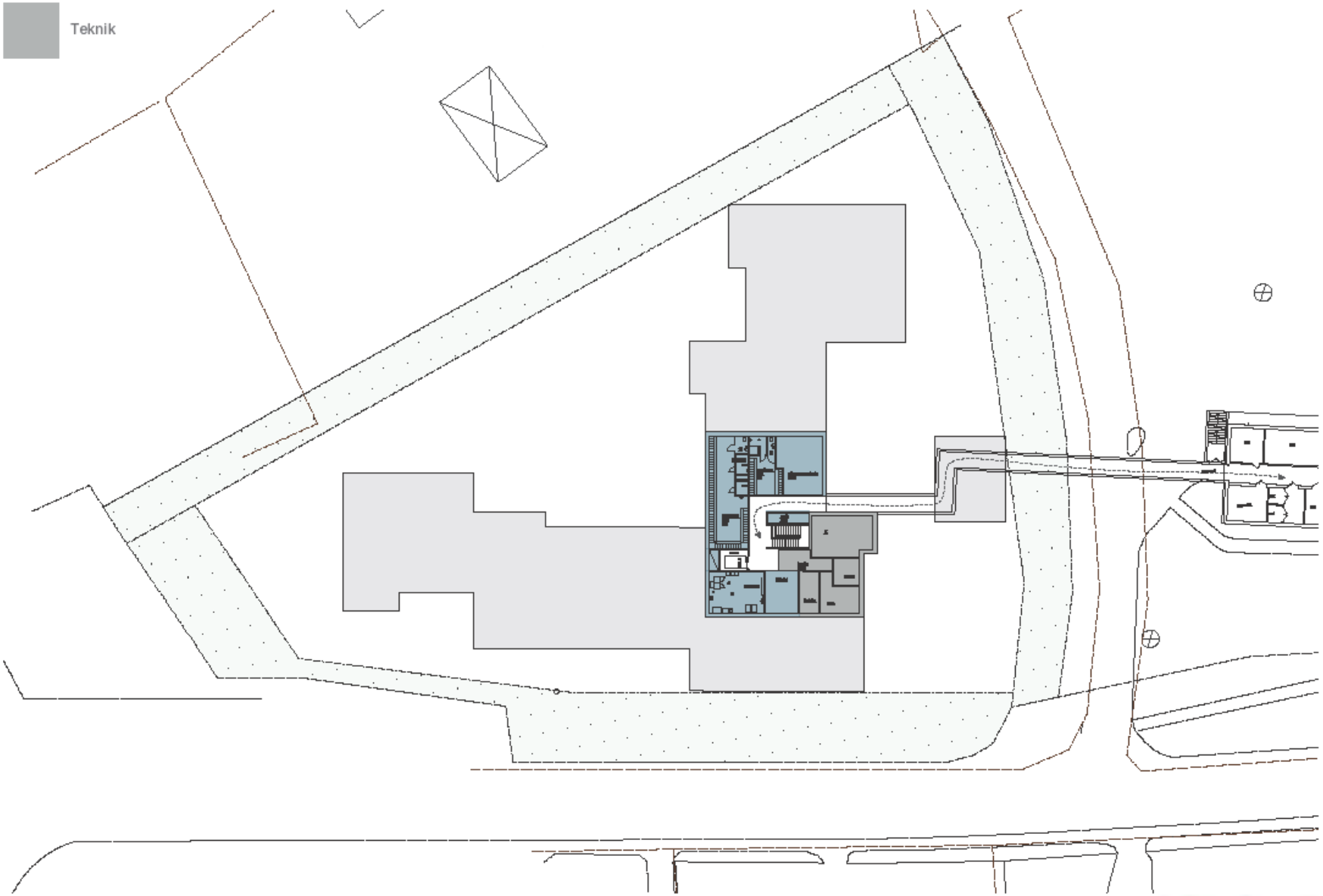

Plan 1

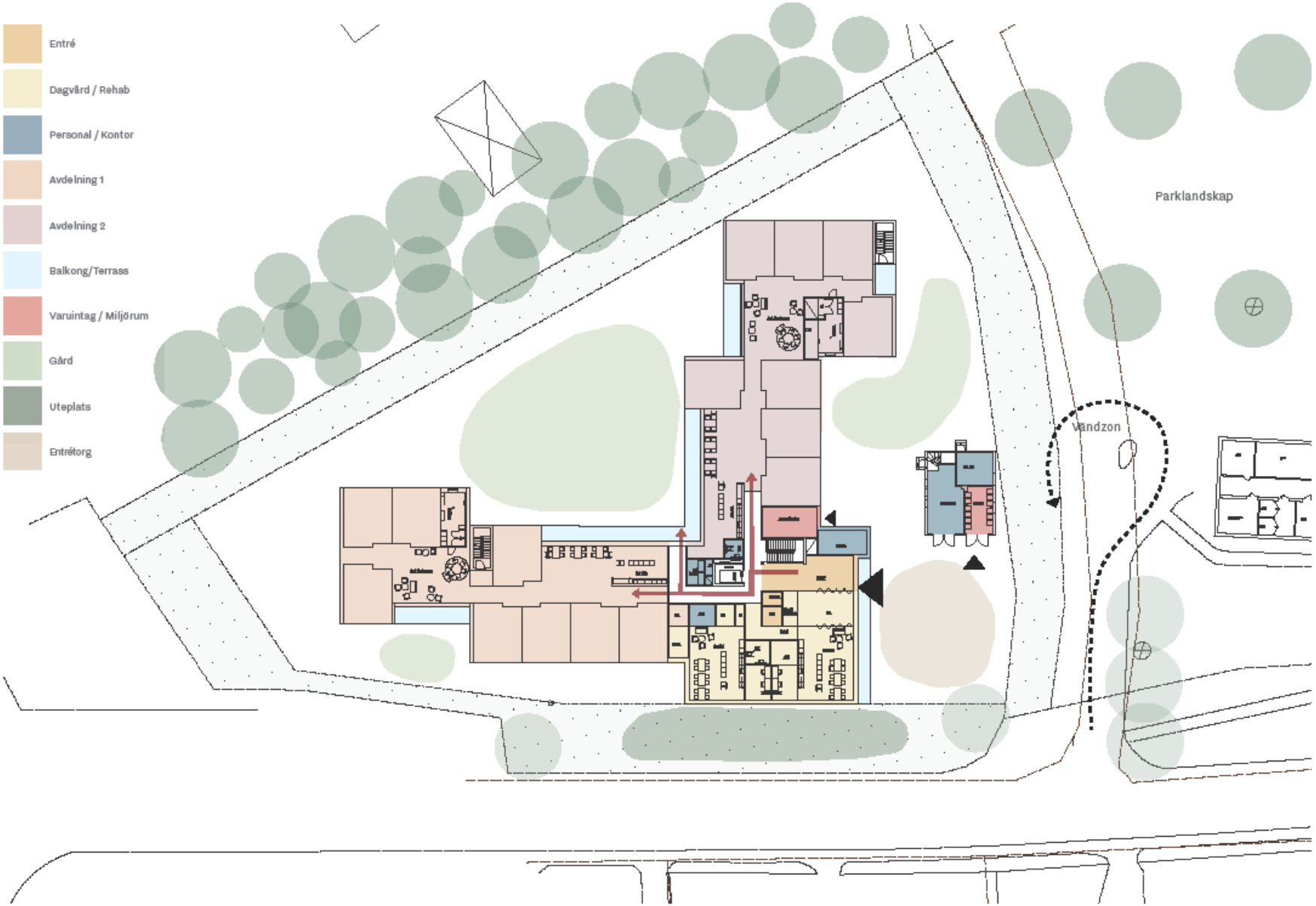
Entré
Dagvård / Rehab
Personal / Kontor
Avdelning 1
Avdelning 2
Balkong/Terrass
Varuintag / Miljörum
Gård
Uteplats
Entrétorg
Parklandskap
Vändzon

Plan 2

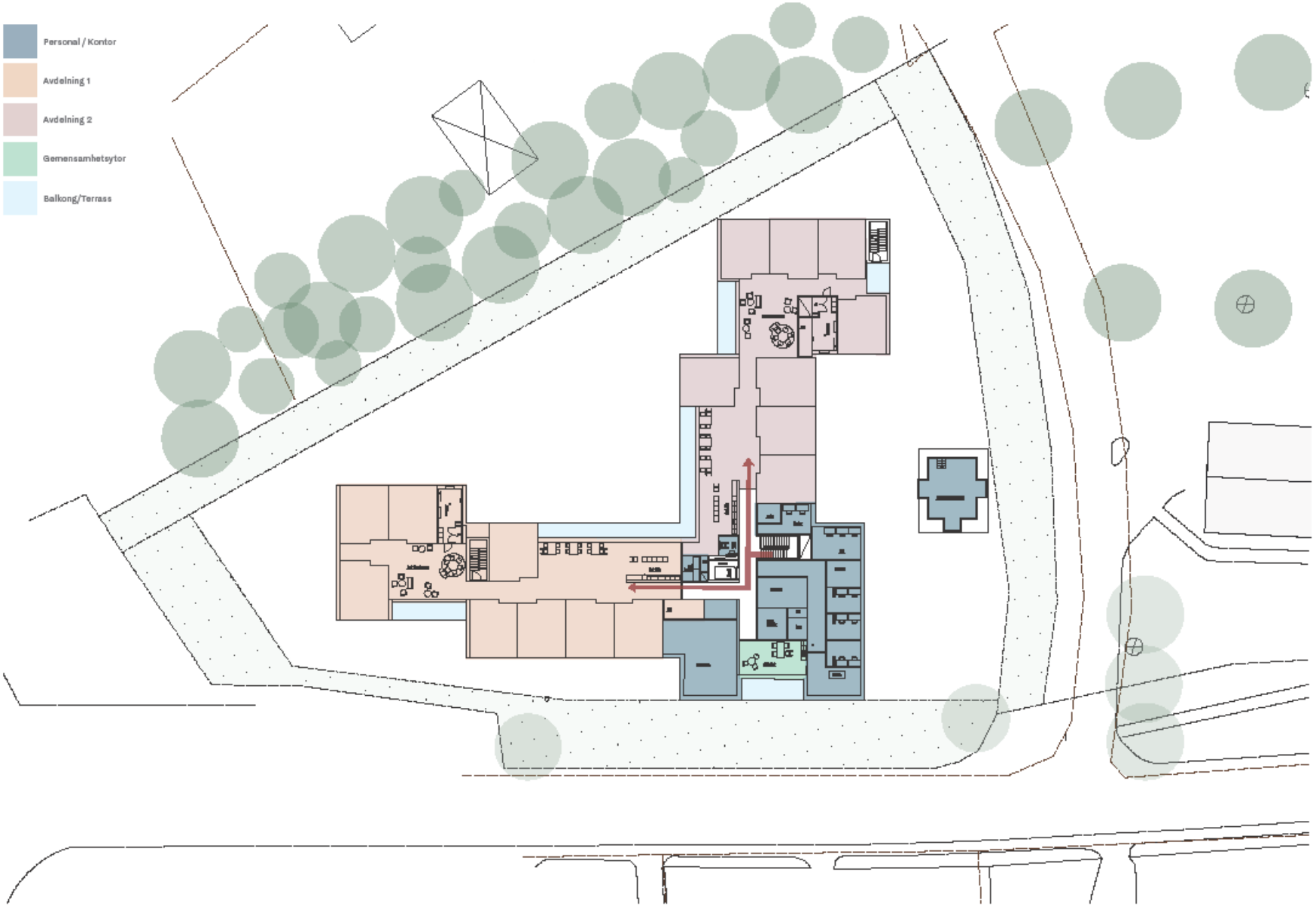
Personal / Kontor
Avdelning 1
Avdelning 2
Gemensamhetsytor
Balkong/Terrass

Plan 3

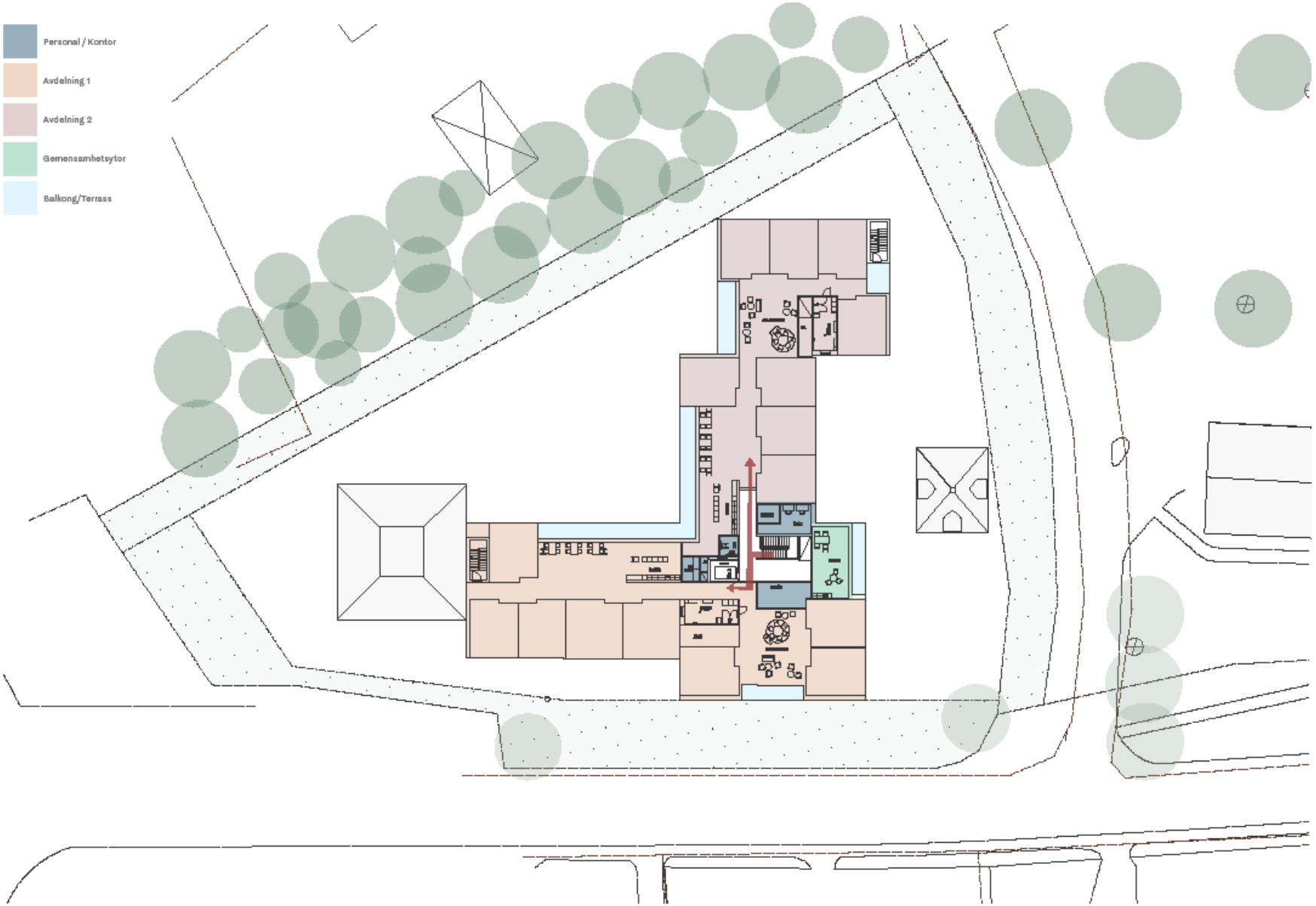
Personal / Kontor
Avdelning 1
Avdelning 2
Gemensamhetsytor
Balkong/Terrass

Preliminär tidplan

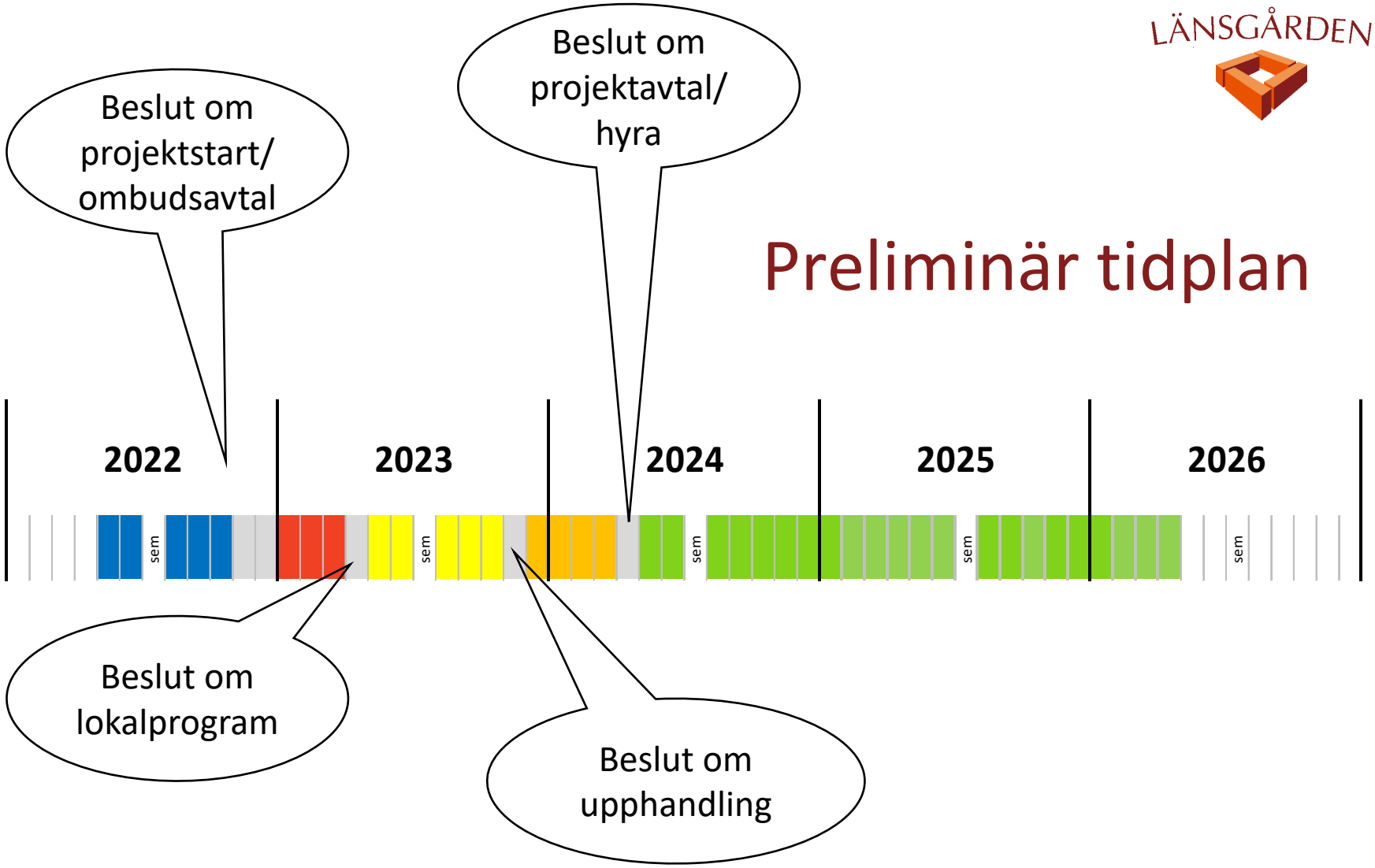

Omvärldsfaktorer

- Kalkylräntan
- Inflationen
- Investeringsstöd
- Bygg- och materialpriser

Ekonomi

- projektkostnad och hyra

Bedömd projektkostnad	125 mnkr
Hyra bostäder inkl moms	5,4 mnkr
Hyra verksamhetslokaler exkl moms	3 mnkr
Hyra dagvård exkl moms	600 tkr
Summa	**9 mnkr**
Intäkt hyresgäster	- 4 mnkr

Ludvika moms

2 000 kr per kvm

Förvaltningsavtal Hällefors Bostads AB och Hällefors kommun, dnr KS 21/00124

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens beslut 2022-03-15 § 45
Förslag till förvaltningsavtal, daterat 22-10-27

Ärendet

Hällefors Bostads AB har i samverkan med kommunförvaltningen arbetat fram ett förslag på förvaltningsavtal för förvaltning av bolagets fastighetsbestånd. Förslaget bygger till viss del på tidigare förvaltningsavtal som kommunen upprättade då bolaget förvaltade kommunens fastighetsbestånd.

Avtalet ska gälla från och med 1 januari 2023 och till och med den 31 december 2025. Omförhandling och uppföljning av avtal skall ske sex månader efter avtalets ikraftträdande. Uppsägning av avtalet ska ske skriftligen minst tolv månader före avtalstidens utgång. Vid utebliven uppsägning förlängs avtalet automatiskt med tre år i taget med motsvarande uppsägningstid som ovan.

Till avtalet kommer förvaltningen tillsammans med bolaget att upprätta mer detaljerade beskrivningar/överenskommelser för att skapa en tydlighet mellan parterna. Dessa kommer att ses över årligen för att säkerställa bra processer och en god intern styrning och kontroll.

Social konsekvensanalys

Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv.

Ekonomisk konsekvensanalys

Enligt förslaget kommer kommunen att få ersättning för direkta kostnader för fastighetsuppdraget men även ersättning för overheadkostnader samt förhandlat avkastningskrav. Utöver grunduppdragets ersättning framgår det även av avtalet att kommunen har rätt att ta ut ersättning för extra tjänster som bolaget vill ska genomföras av kommunen som förvaltare.

Under första året kommer kommunen att fakturera faktiska kostnader för fastighetsförvaltningen till bolaget för att därefter fastställa ett fast pris som åren framöver regleras utifrån prisindex för kommunal verksamhet (PKV) som är avsett att användas för kommunerna som underlag vid beräkning av kostnadernas utveckling i fasta löner och priser.

Förvaltningens förslag till beslut

- Godkänna förslaget till förvaltningsavtal mellan Hällefors kommun och Hällefors Bostads AB.

- Kommunstyrelsens ordförande Annalena Jernberg och kommunchef Hans Åhnberg får i uppdrag att teckna förvaltningsavtalet.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar kommunchef Hans Åhnberg och ekonomichef Jessica Jansson tillför.

Cecilia Albertsson (M) ställer fråga om vilka synergieffekter som syns, vilket delvis besvaras av kommunchef Hans Åhnberg.

Saskia van der Zanden (V) yttrar sig och ställer frågor om övriga bilagor, konsekvensanalyser och bedömningen av affärsmässiga grunder, vilka delvis besvaras av kommunchef Hans Åhnberg, Vivianne Pettersson (M) och ekonomichef Jessica Jansson.

Under ärendets behandling yttrar sig även Cecilia Albertsson (M) och Vivianne Pettersson (M).

Saskia van der Zanden (V) yrkar återremiss.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på Saskia van der Zandens (V) återremissyrkande, och finner att det avslås.

Därefter ställer ordförande Annalena Järnberg (S) bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Saskia van der Zanden (V) önskar inkomma med en skriftlig reservation, vilket godkänns.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Godkänna förslaget till förvaltningsavtal mellan Hällefors kommun och Hällefors Bostads AB.

Kommunstyrelsens ordförande Annalena Jernberg och kommunchef Hans Åhnberg får i uppdrag att teckna förvaltningsavtalet.

Mot beslutet reserverar sig Saskia van der Zanden (V), en skriftlig reservation biläggs protokollet.

Reservation mot besluten på punkt 5 Förvaltningsavtal Hällefors Bostads AB och Hällefors kommun

Jag reserverar mig till förmån för mitt återremissyrkande. Det är inte ett tillräckligt underlag för beslut. För att kunna besluta om ett kontrakt behöver det tydligt framgå vilka konsekvenser det innebär för kommunkoncernen, ekonomisk, miljömässigt och socialt.
Det ska även framgå att det är ett fördelaktigt och affärsmässigt beslut för bolaget.
Bilaga 2 och 3 av avtalet, där grundavgifterna och ersättning för tjänster ska framgå, fattas helt.
Dessutom uppfyller förvaltningsavtalet inte KPMGs rekommendationer (2022-02-04, sida 14) och besvarar därmed inte grundbeslutet.

Saskia van der Zanden (V)

FÖRVALTNINGSAVTAL

Parter

A Hällefors Kommun, org. nr 212000-1942, Sikforsvägen 7, 712 83 Hällefors, nedan kallad "Förvaltaren"

B Hällefors Bostads AB, org.nr. 556438-6901, Sikforsvägen 9 712 34 Hällefors, nedan kallad "Boab"

A och B kallas nedan även gemensamt för "Parterna" och var för sig för "Part".

Bakgrund

Den politiska ledningen i Hällefors kommun har beslutat att upprätta en organisation för gemensam fastighetsförvaltning i Hällefors Kommunkoncern. Beslutet innebär att den tekniska och administrativa förvaltningen av Boab's fastigheter kommer att på uppdrag skötas av den kommunala organisationen med undantag av kundtjänstfunktionen. Samtliga medarbetare förutom de som verkar i kundtjänst av personalen i Boab kommer att genom en s k verksamhetsövergång övergå till de kommunala organisationerna.

Fastigheter som förvaltningen avser framgår av bilaga 1. Antalet fastigheter kan komma att förändras under avtalstiden och ersättningen år 2024 och framåt justeras genom parternas samverkan efter tillkommande eller avgående förvaltad yta.

Mot bakgrund av ovanstående har Parterna denna dag ingått detta förvaltningsavtal på följande villkor ("Avtalet").

1 Förvaltningsuppdraget

Förvaltaren åtar sig att för Boabs räkning förvalta Fastigheterna i enlighet med vad som framgår av Avtalet.

1.1 Ekonomisk förvaltning och allmän administration

1.1.1 Boab har det övergripande ansvaret för uthyrningen av de bostäder och lokaler som är belägna inom Fastigheterna. Förvaltaren skall bistå Boab i detta arbete. Förvaltaren ansvarar för utövande av arbetsledning eller upphandling och kontroll för fastighets- och trädgårdsskötsel.

1.1.2 Boab ansvarar för att lämna underlag till förvaltaren för hantering av fakturering avseende Fastigheterna. Förvaltaren ansvarar för att fakturor och eventuella påminnelser skickas ut, och för att driva in obetalda hyresskulder i samverkan med förvaltaren. Förvaltaren ansvarar också för att granska, kontera och attestera fakturor i enlighet med de rutiner som överenskommits med Boab.

1.1.3 Boab ombesörjer betalning av driftskostnader, såsom el, värme, vatten och avlopp, hänförliga till Fastigheterna. Förvaltaren är skyldig att lämna uppgifter avseende driften av Fastigheterna genom att attestera och rapportera in fakturor avseende Fastigheternas driftkostnader på så vis som Boab anvisar.

1.1.4 Förvaltaren skall sammanställa och överlämna den information avseende förvaltningen av Fastigheterna som Boab behöver för att fastställa budget samt göra uppföljningar och utvärderingar i enlighet med vid var tid gällande riktlinjer till verksamhets- och ekonomistyrningspolicy i Boab (”Riktlinjerna”). Boab skall årligen informera Förvaltaren om Riktlinjerna.

1.1.5 Förvaltaren ansvarar för att upprätta och inge erforderliga fastighetsdeklarationer avseende Fastigheterna. Boab skall årligen lämna de uppgifter avseende Fastigheterna som Förvaltaren efterfrågar för sin redovisning samt skatte- och fastighetsdeklarationer.

1.1.6 Förvaltaren ansvarar för att hantera, förvara samt löpande uppdatera all dokumentation, såsom leverans- och serviceavtal och entreprenadavtal avseende Fastigheterna. Förvaltaren bekostar såsom del av ersättningen enligt Avtalet förbrukningsmaterial för administrationen av Fastigheterna.

1.2 **Drift och underhåll**

1.2.1 Boab skall årligen senast den 30 november lämna en underhållsplan jämte tillhörande budget avseende Fastigheterna.

1.2.2 Förvaltaren skall i samråd hantera löpande underhåll enligt upprättad och fastställd underhållsplan samt därutöver ombesörja nödvändiga reparationer av Fastigheterna inom gällande budget. Fastigheten skall hållas i sådant skick som rimligen kan krävas av hyresgästerna och hyresgästanpassningar skall utföras i enlighet med gällande hyresavtal och vad som annars följer av lag. Om kostnaden för en åtgärd beräknas överskrida vad som har avsatts i den gällande underhållsbudgeten skall Förvaltaren inhämta Boab’s skriftliga samtycke innan åtgärden utförs. Detta gäller dock inte om åtgärden inte skäligen kan avvaktas med risk för liv och hälsa samt om fastigheterna annars skadas.

1.2.3 Förvaltaren skall tillse att upphandla nödvändiga leverans- och serviceavtal samt entreprenadavtal inom ramen för vid var tid gällande drifts- respektive underhållsbudget.

1.2.4 Boab skall ta emot och hantera felanmälningar från hyresgäster inom Fastigheterna.

1.2.5 Förvaltaren ansvarar för att av myndighet föranstaltad anmälan, besiktning eller kontroll av Fastigheterna utförs enligt myndighets anvisningar. Denna skyldighet innefattar, men är inte begränsad till obligatorisk ventilationskontroll (OVK) jämte frågor avseende elsäkerhet och hisskontroll.

1.2.6 Boab är skyldig att tillse att det vid var tid föreligger ett fullgott försäkringsskydd för Fastigheterna; minst motsvarande fullvärdesförsäkring.

2 Ersättning

2.1
Som ersättning för Förvaltningsuppdraget ska Boab till Förvaltaren erlägga en Grundavgift som avser overheadkostnader och baseras på Förvaltarens s k RS-nyckel samt förhandlad marknadsmässigt avkastningskrav. Utöver det kommer ersättning år 2023 ske till löpande räkning enligt bilaga 2.
År 2024 och avtalstiden ut kommer ersättning ske till fast pris både avseende grundavgift och löpande förvaltning som parterna fastställer senast 2023-09-30.

2.*2*
Utöver Grundavgiften, ska Boab erlägga Ersättning för de tjänster som Förvaltaren utför, enligt den prislista som framgår av Bilaga 3. Beloppen som anges i Bilaga 3 är angivna exklusive mervärdesskatt.

3 Index

3.1
Grundavgiften och Ersättningen justeras med tillämpning från den första januari 2023 och årligen ökas proportionerligt enligt utveckling av Sveriges kommuner och regioners indexnyckel PKV.

3.2
Vid tillämpningen av ovanstående indexreglering ska, om indexjusteringen enligt PKV medför en höjning av utgående Ersättning understigande två (2) procent, den vid varje tid utgående ersättningen per första januari varje år, från och med 2023, ändå höjas med två (2) procent.

4 Betalning av ersättning

Förvaltaren skall månadsvis i efterskott fakturera till Boab för de tjänster som utförs enligt avtalet.

5 Avtalstid

5.1
Detta Avtal gäller från den 1 januari 2023 till och med den 31 december 2025 ("Avtalstiden"). Omförhandling och uppföljning av detta Avtal skall ske sex (6) månader efter Avtalets ikraftträdande.

5..2
Uppsägning ska ske skriftligen senast tolv (12) månader före Avtalstidens utgång. Om så inte sker förlängs Avtalet med oförändrade villkor med två (2) år i taget, med tolv (12) månaders uppsägningstid. Vid utebliven uppsägning förlängs Avtalet automatiskt med tre (3) år i taget med motsvarande uppsägningstid som sägs ovan.

6 Entreprenörer

Förvaltaren äger rätt att anlita entreprenör för hela eller delar av Förvaltningsuppdraget. Boab ska få information om valda entreprenörer överstigande 100 000 i årsarvode.

7 Tillhandahållande av handlingar och uppgifter under avtalstiden

Boab ska till Förvaltaren överlämna de handlingar och den information som erfordras för att Förvaltaren ska kunna utföra Förvaltningsuppdraget. Detta innefattar även fullmakter i de fall det är nödvändigt för att förvaltaren ska kunna utföra Förvaltningsuppdraget.

8 Tillträde till fastigheterna

För att kunna fullgöra Förvaltningsuppdraget ska Förvaltaren ha full tillgång till Fastigheterna.

9 Ansvarsbegränsning och försäkring

9.1
Förvaltaren svarar för direkt skada som orsakats Boab genom fel eller försummelse vid utförande av Förvaltningsuppdraget.. Förvaltarens ansvar enligt Avtalet är under alla omständigheter begränsat till ett belopp motsvarande fakturerat belopp per avtalsår, såvida Förvaltaren inte förfarit grovt *v*årdslöst då ingen beloppsbegränsning ska gälla.

9.2
Förvaltaren åtar sig att teckna en sedvanlig ansvarsförsäkring för Förvaltningsuppdraget.

9.3
I samband med att detta Avtal träder i kraft skall Parterna gemensamt utföra en besiktning av Fastigheterna i syfte att fastställa vilka åtgärder som skall vidtas inom ramen för Förvaltningsuppdraget. Besiktning skall även ske vid detta Avtals upphörande.

10 Ändringar och tillägg

Eventuella ändringar och tillägg till detta Avtal ska vara skriftliga och undertecknas av behöriga ställföreträdare för båda Parter för att vara gällande.

11 Bestämmelses ogiltighet

Skulle någon bestämmelse i Avtalet eller del därav befinnas ogiltig, skall detta inte innebära att Avtalet i dess helhet är ogiltigt utan skall, i den mån ogiltigheten väsentligen påverkar Parts utbyte av eller prestation enligt Avtalet, skälig jämkning i Avtalet ske.

12 Överlåtelse

Part får varken överlåta eller upplåta sina rättigheter eller skyldigheter enligt detta Avtal utan den andra Partens skriftliga medgivande.

13 Tillämplig lag och tvistelösning

13.1
Svensk lag ska tillämpas på detta Avtal.

13.2
Tvist i anledning av detta Avtal ska slutligt avgöras genom skiljedom enligt Stockholms Handelskammares Skiljedomsinstituts Skiljedomsregler. Skiljeförfarandet ska äga rum i Hällefors. Språket för skiljeförfarandet ska vara svenska, om inte Parterna till skiljeförfarandet överenskommer annat.

13.3
Parterna åtar sig att se till att de skiljeförfaranden som genomförs eller initieras i enlighet med denna punkt 11 hålls konfidentiella. Detta åtagande ska omfatta det faktum att skiljeförfarande har initierats, all information som lämnas i samband med skiljeförfarandet samt beslut eller skiljedom som meddelas under förfarandet. Sådan information får inte på något sätt, röjas för tredje man utan föregående skriftligt samtycke från den andra Parten. Det ovanstående ska dock inte förhindra Part från att lämna sådan information för att tillvarata sina rättigheter gentemot den andra Parten, eller tredje man, i samband med tvisten, lämna information som Part är skyldig att lämna enligt tillämplig lag, myndighetsbeslut, domstolsbeslut, skiljedom, eller avtal med börs eller annan marknadsplats vid vilken Part (eller dennes direkta eller indirekta.

Detta Avtal har upprättats i två (2) likalydande originalexemplar, varav Parterna tagit var sitt.

Hällefors den _____

HÄLLEFORS KOMMUN

……..
Annalena Järnberg
Kommunalråd

……..
Hans Åhnberg
Kommunchef

Hällefors den _____

HÄLLEFORS BOSTADS AB

……..
Vivianne Pettersson
Ordförande

……..
Thomas Hjelmqvist
VD

Bilaga 1 till förvaltningsavtal daterat XXXXX

Prästbacken 3:8 och 3:10	Hälsovägen 3
Prästbacken 3:9	Lekstigen 2
Klockarebäcken 3:4	Sikforsvägen 11
Klockarebäcken 3:1	Sävenforsvägen 4
Klockarhagen 2:2	Hemgårdsvägen 11
Klockarhagen 2:6	Hemgårdsvägen 13
Klockarskogen 15:3	Mogrensvägen
Hjulsjö By 6:2	
Gillershöjden 25:2	Sikforsvägen 30
Gillershöjden 24:1	Källvägen 4-6
Gillershöjden 24:2	Stationsvägen 3
Gillershöjden 24:3	Gamla Björhaga
Gillershöjden 23:1	Nya Björkhaga
Gillershöjden 23:7	Lankhusvägen 6
Gillershöjden 23:6	Källvägen 16
Gillershöjden 23:5	
Gillershöjden 3:1	Sikforsvägen 32
Gillershöjden 3:17	Schillingvägen 2
Gillershöjden 3:16	Schillingvägen 4
Gillershöjden 7:1	Trasten
Gillershöjden 15:1	Lärkan
Klockarskogen 13:1	Kyllervägen
Klockarskogen 6:4	Lindvägen 7
Klockarskogen 6:3	Lindvägen 11 o 15
Klockarskogen 6:1	Lindvägen 19
Grythyttan 20:7	Prästgatan 12-16
Grythyttan 19:1	Prästgatan 18
Grythyttan 29:1	Prästgatan 17-21
Grythyttan 42:5	Kyrkogatan 21
Grythyttan 42:6	Kyrkogatan 25-31
Grythyttan 6:356	Torget 4
Grythyttan 24:1	Sörgården
Prästbacken 4:15, 4:16 (S:1)	Klockarvägen 16
Prästbacken 4:1	Klockarvägen 18
Prästbacken 4:2	Klockarvägen 20
Prästbacken 4:3	Klockarvägen 22
Prästbacken 4:4	Klockarvägen 24
Prästbacken 4:6	Klockarvägen 28
Prästbacken 4:8	Klockarvägen 36
Prästbacken 4:9	Klockarvägen 40
Prästbacken 4:10	Klockarvägen 42
Prästbacken 4:11	Klockarvägen 38
Prästbacken 4:13	Klockarvägen 30

Lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun 2023-2032, dnr KS 22/00208

Beslutsunderlag

Lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun 2023–2032
KS 2022-05-10 § 79

Ärendet

Kommunförvaltningen har upprättat ett förslag till lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun avseende åren 2023–2032. Antalet kommuninvånare bedöms minska med drygt 200 personer under planperioden. Inom förskolan bedöms en minskning av barnantalet leda till att förskolan Smultronstället kan avvecklas. Inom grundskolan bedöms behovet av modulbyggnaden, kallad Rektangeln, kvarstå under planperioden. Vad gäller lokaler för äldreomsorgen pågår en förstudie kring nyproduktion av vård- och omsorgsboende i regionens fastighetsbolag Länsgårdens regi, i enlighet med Kommunstyrelsens beslut i maj 2022. Utbudet av LSS-boende bör utredas. Nationellt finns olika nivåer av denna typ av boende men Hällefors kommun tillhandahåller endast gruppbostäder. Skulle det visa sig att det finns andra behov kommer det i sin tur påverka lokalbehoven.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys

Ett av de viktigaste syftena med lokalförsörjningsplanen är att säkerställa att kommunens ekonomiska resurser används så effektivt som möjligt. Genom att kontinuerligt anpassa utbudet av lokaler till behoven kan ett överutbud av lokaler, och därmed onödiga kostnader, undvikas. Planen ligger också till grund för att investeringar och anpassningar görs i fastigheter som på sikt kommer att behövas inom den kommunala verksamheten. Behoven av dyra nödlösningar kan också minimeras genom en god planering och framförhållning.

Facklig samverkan
Information och samverkan sker innan ärendet behandlas i kommunstyrelsen.

Förvaltningens förslag till beslut

- Anta förslag till lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun 2023–2032

- Lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun för åren 2022–2031 upphör därmed att gälla.

- Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda hur de kommunala verksamheternas källsortering kan hanteras och samordnas på mest effektiva sätt och återkomma med en ekonomisk konsekvensbeskrivning för politiskt beslut.

- Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda hur lokalerna i Hurtigtorpet ska användas om förskoleverksamheten skulle lämna lokalerna och särskilt beskriva detta i lokalförsörjningsplanen för 2024–2033.

- Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda hur arbete med detaljerade underhållsplaner för det kommunala fastighetsbeståndet kan möjliggöras och återkomma med en konsekvensbeskrivning för politiskt ställningstagande.

- Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda utbudet av kommunala LSS-boenden.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar fastighetschef Jessica Nilsson utförligt.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Anta förslag till lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun 2023–2032

Lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun för åren 2022–2031 upphör därmed att gälla.

Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda hur de kommunala verksamheternas källsortering kan hanteras och samordnas på mest effektiva sätt och återkomma med en ekonomisk konsekvensbeskrivning för politiskt beslut.

Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda hur lokalerna i Hurtigtorpet ska användas om förskoleverksamheten skulle lämna lokalerna och särskilt beskriva detta i lokalförsörjningsplanen för 2024–2033.

Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda hur arbete med detaljerade underhållsplaner för det kommunala fastighetsbeståndet kan möjliggöras och återkomma med en konsekvensbeskrivning för politiskt ställningstagande.

Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda utbudet av kommunala LSS-boenden.

HÄLLEFORS KOMMUN	**Dokumenttitel** Lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun 2023–2032		
Typ av styrdokument Policy	**Ansvarig utgivare** Kommunfullmäktige	**Ansvarig författare** Fastighetschef	**Giltighetsdatum** 2023-01-01
Dokumentförteckning A-F-0800	**Organisation** Kommunförvaltning	**Enhet** Fastighetsenheten	**Datum nästa revision** 2024-01-01

Lokalförsörjningsplan för Hällefors kommun 2023–2032

Innehållsförteckning

1 Inledning 4

1.1 Bakgrund 4
1.2 Mål 4
1.3 Syfte 4
1.4 Metod 4
1.5 Avgränsning 5

2 Nulägesbeskrivning 5

2.1 Egenägda lokaler 5
2.1.1 Gamla kommunhuset 6
2.1.2 Kommunkontoret Formens hus 6
2.1.3 Terrassen 6
2.1.4 Tingshuset Grythyttan 6
2.1.5 Förskolorna Lärkan 1 och 2 6
2.1.6 Förskolan Lärkan 3 7
2.1.7 Förskolan Smultronstället 7
2.1.8 Klockarhagsskolan 7
2.1.9 Centralköket 8
2.1.10 Pihlskolan 8
2.1.11 Grythyttans skola 8
2.1.12 Sporthallen 9
2.1.13 F.d. Kronhagsskolan/Galaxen 9
2.1.14 Kategoribostäder Lärkan 9
2.1.15 Brandstationen 10
2.1.16 Kommunförrådet 10
2.1.17 Lindholmstorpet 10
2.1.18 Krokbornsparken 10
2.1.19 Björskogsnäs 11
2.1.20 Hurtigtorpets motionsanläggning 11
2.1.21 Hällevi idrottsplats 11
2.1.22 Grythyttans idrottsplats 12
2.1.23 Resecentrum 12
2.1.24 Offentlig toalett torget Hällefors 12
2.2 Förhyrda lokaler 12
2.2.1 Förskoleklass/fritids Klockarhagsskolan 12
2.2.2 Folketshus 12
2.2.3 Sörgården - förskola, måltid, hemtjänst och trygghetsboende 13
2.2.4 Björkhaga - Gemensamhets- och personalutrymmen 13
2.2.5 Björkhaga kök 14
2.2.6 Nya Björkhaga 14
2.2.7 Fyrklövern 14
2.2.8 Gillersgården 14
2.2.9 Gruppbostad Mogrensvägen 15
2.2.10 Gruppbostäderna Svalan och Källan 15
2.2.11 Gruppbostad Karlavagnen 15

3 Bedömning av framtida lokalbehov 16

3.1 Behov och prognos för den pedagogiska verksamheten 16
3.1.1 Förskola 16
3.1.2 Grundskola, förskoleklass och skolbarnomsorg 18
3.1.3 Grundsärskola 19
3.1.4 Gymnasieskola 20
3.1.5 Vuxenutbildning 21
3.1.6 Kulturskola 21
3.2 Behov och prognos för den sociala verksamheten 21
3.2.1 Individ- och familjeomsorg 21
3.2.2 Funktionsstöd 22
3.2.3 Äldreomsorg 23
3.3 Behov och prognos för den allmänna verksamheten 26
3.3.1 Kommunövergripande administration 26
3.3.2 Lokaler för facklig verksamhet 26

3.3.3 Kultur- och fritidsverksamheten 27

4 Åtgärdsförslag 28

5 Ekonomiska konsekvenser 28

6 Referenser 29

7 Bilagor 29

1 Inledning

Lokaler är en viktig resurs för den offentliga sektorn och en förutsättning för att offentliga organisationer ska kunna fullfölja sitt uppdrag att tillhandahålla allmännyttig service.[1] ”Barn och ungdomar tillbringar en väsentlig del av sin vakna tid i förskolor, skolor, simhallar, ishallar, ridhus, bibliotek med flera kommunala fastigheter, och många äldre lever många år nästan hela dygnet i kommunala servicehus och boenden för äldre. Fastigheternas utseende, storlek, läge och skötsel har stor betydelse för dessa gruppers livskvalitet och är således en viktig kommunal angelägenhet”.[2]

Kommunens lokalförsörjningsplan ska säkerställa att de kommunala verksamheterna bedrivs i ändamålsenliga lokaler samt att tillgången på lokaler motsvarar de faktiska behoven. Planen innehåller en redogörelse för lokaler som används idag och förslag till förändringar som krävs för att tillgodose verksamheternas lokalbehov på kort och lång sikt. Planen har sin utgångspunkt i analyser av verksamheternas uppdrag, befolkningsutveckling och nuvarande lokalers ändamålsenlighet. Planen ligger också till grund för underhålls- och investeringsplaner i kommunens fastighetsbestånd. Eftersom planen påverkas av flera faktorer som snabbt kan förändras revideras planen en gång per år.

1.1 Bakgrund

Kostnader för lokaler är inte sällan den näst största utgiftsposten i kommunernas budgetar, efter kostnaden för personal.[3] Att kontinuerligt planera för och analysera hur lokaler används är ett verktyg för att optimera lokalanvändningen, vilket i sin tur är av stor vikt för att säkerställa att kommunens ekonomiska resurser används så effektivt som möjligt. De kommunala verksamheternas lokalbehov påverkas av en rad faktorer som ligger utanför kommunens direkta kontroll såsom invånarantal och befolkningsstruktur, arbetslöshet, flyttmönster, politiska beslut och utbud från privata utförare på marknaden.

1.2 Mål

Det långsiktiga målet med lokalförsörjningsplanen är att kommunens verksamheter ska ha tillgång till lokaler som bidrar till, för kommuninvånarna, attraktiva verksamheter samtidigt som den största möjliga kommunnyttan uppnås.

1.3 Syfte

Lokalförsörjningsplanen har följande syften:

- ge verksamheterna tillgång till goda och ändamålsenliga lokaler samtidigt som ett överutbud av lokaler undviks,
- säkerställa att investeringar och underhållsinsatser koncentreras till fastigheter som på sikt kommer att behövas inom kommunens verksamheter,
- undvika dyra nödlösningar,
- upprätthålla en handlingsberedskap vid ändrade förutsättningar som påverkar lokalbehoven.

1.4 Metod

Varje enhetschef/rektor beskriver hur nuvarande lokaler fungerar för verksamheten och reflekterar över lokalbehoven på kort och lång sikt. Materialet sammanställs av fastighetschef och planen processas sedan i

[1] *Kalkyler för offentlig fastighetsverksamhet,* Sveriges kommuner och landsting, 204, s.6
[2] *Effektiva kommunala fastigheter*, Sveriges kommuner och landsting, 2007, s. 3
[3] Ibid s. 3

lokalförsörjningsgruppen bestående av kommunchef, ekonomichef, fastighetschef, kultur- och fritidschef, social- och skolchef, samt i den kommunövergripande ledningsgruppen.

Lokalförsörjningsplanen mynnar ut i ett antal åtgärdsförslag till anpassningar i beståndet. Det kan vara justeringar av mängden lokaler men också behov av verksamhetsanpassningar i befintliga lokaler som är nödvändiga ur arbetsmiljösynpunkt eller för att möjliggöra verksamhets- och lokalmässiga effektiviseringar.

Lokalförsörjningsplanen är uppdelad i följande avsnitt:

- Nulägesbeskrivning av befintliga lokalers tekniska status och ändamålsenlighet.
- Bedömning av verksamheternas lokalbehov på kort och lång sikt.
- Åtgärdsförslag. Analys av hur lokalbeståndet behöver utvecklas och anpassas för att möta verksamheternas förväntade behov. Detta resulterar i förslag till anpassningar i beståndet.
- Beskrivning av ekonomiska konsekvenser av åtgärder

1.5 Avgränsning

Planen omfattar samtliga lokaler som används för kommunens verksamheter under innevarande år. Planen är övergripande och beskriver i generella drag hur lokalerna motsvarar verksamheternas behov. Mindre avvikelser från de generella beskrivningarna kan förekomma men bedöms kunna avhjälpas inom befintlig budget.

2 Nulägesbeskrivning

Nulägesbeskrivningen omfattar de lokaler som finns tillgängliga inom kommunens eget fastighetsbestånd och de som hyrs på den externa marknaden och beskriver lokalernas ändamålsenlighet och tekniska status. För de hyrda lokalerna där fastighetsägaren bär underhållsansvararet har den tekniska statusen mindre påverkan på kommunens ekonomi. Det är ändå av stor betydelse för såväl kommuninvånarnas som besökares bild av de kommunala verksamheterna att både lokaler och utemiljö är välskötta och i gott skick.

Handlingsutrymmet för anpassningar i lokalbeståndet är betydligt större för de egenägda lokalerna. Lokalhyresavtalen för de externt förhyrda lokalerna är i de flesta fall så kallade blockhyresavtal med långa löptider vilket ger kommunen begränsade möjligheter att anpassa lokalerna vid förändrade behov. Vid inhyrning av lokaler är därför kontraktstrukturen viktig. Parametrar att noga överväga vid kontraktstecknande är avtalslängd, uppsägningstid samt kostnads- och ansvarsfördelning mellan parterna. Om det finns en osäkerhet kring de långsiktiga lokalbehoven kan det vara bättre att avtala om kortare hyrestid med en högre årshyra än att sitta fast i ett långt avtal som genererar kostnader för lågt nyttjade eller i värsta fall tomma lokaler på sikt.

2.1 Egenägda lokaler

Det kommunägda fastighetsbeståndet omfattar drygt 30 000 kvadratmeter och inrymmer grundskole-, förskole- och gymnasieverksamhet, administrativ- och viss teknisk verksamhet samt kultur- och fritidsverksamhet. Kostnaderna för dessa lokaler uppgår enligt 2022 års budget till knappt 31 miljoner kronor.

De senaste åren har kommunen avsatt mer resurser till planerat fastighetsunderhåll vilket lyft statusen på kommunens fastighetsbestånd. Fortfarande finns dock stora underhållsbehov vilket beror på en stor underhållsskuld som byggdes upp under en lång period då minimala resurser avsattes för fastighetsunderhåll. Erfarenhetsmässigt blir akuta reparationer och underhållsinsatser dyrare än planerade åtgärder och leder dessutom ofta till stora störningar för verksamheterna. Ur det långsiktiga ekonomiska perspektivet behöver därför anslagen för fastighetsunderhåll stadigvarande följa den nivå som redovisas i underhållsplanerna.

2.1.1 Gamla kommunhuset

Byggnaderna totalrenoverades och anpassades till ny verksamhet under 2020 och 2021. Lokalerna inrymmer numera folkbibliotek, utställningshall, offentliga möteslokaler, lärcentra, socialkontor, delar av kommunens arbetsmarknadsenhet samt hemtjänst.
Biblioteksverksamheten upplever avsaknad av förrådsutrymmen.

2.1.2 Kommunkontoret Formens hus

Huset inrymmer den kommunövergripande administrationen. Invändigt är byggnaden i gott skick då den renoverades och byggdes om under 2017 för att inrymma kommunkontoret. Byggnaden är i stort anpassad till den verksamhet som bedrivs i huset. I skrivande stund pågår dock arbete med takbyte och ny ventilation. Detta efter en omfattande utredning av hälsoproblem kopplade till lokalerna. Takkonstruktionen byggs om och förses med plåt i stället för den papp som tidigare utgjort taktäckningsmaterial. Det innebär en säkrare konstruktion med lång teknisk livslängd.

Numera finns en utställningshall på folkbiblioteket som används för konstutställningar vilket gjort den stora utställningshallen i Formens hus överflödig. Ytan används mycket sporadiskt. Alternativa användningsområden har diskuterats i perioder men alla förslag kräver investeringar och några beslut kring användningen har inte fattats.

2.1.3 Terrassen

Terrassen är hopbyggd med Formens hus och inhyser Hällefors bostads AB:s verksamhet. Hyrestiden sträcker sig till 2037. Lokalerna renoverades och byggdes om under 2017 och är ändamålsenliga för hyresgästen och i gott skick.

2.1.4 Tingshuset Grythyttan

Tingshuset är centralt beläget intill torget i Grythyttan. I entréplanet finns en filial till kommunens folkbibliotek. På övervåningen finns två bostadslägenheter. Byggnaden genomgick en omfattande renovering under 2015 och är generellt i gott skick.

2.1.5 Förskolorna Lärkan 1 och 2

Förskolorna Lärkan 1 och 2 är belägna i kvarteret Lärkan i Hällefors tätort. Lokalerna som omfattar totalt sex avdelningar blockhyrs av Statens bostadsomvandling. Till skillnad från övriga externt förhyrda lokaler ligger allt underhålls- och förvaltningsansvar för fastigheten på hyresgästen, det vill säga kommunen.

Lokalerna för förskoleverksamheten är ändamålsenliga och har generellt en relativt god standard. Lekutrustningen på utegårdarna har stora underhållsbehov. Under innevarande år har en rutschkana bytts ut då den utgjorde en akut fara. Det

finns också behov av solskydd på gården vid Bergslagsvägen, då det saknas naturlig skugga över lekytor. Det finns också önskemål om förbättrad utebelysning på den östra parkeringen och gården. Köket på Lärkan 2 är slitet och i behov av ytskiktsrenovering.

2.1.6 Förskolan Lärkan 3

Den nybyggda förskolan Lärkan 3, med totalt fem avdelningar, togs i bruk i augusti 2021. Numera är all barnomsorg i Hällefors, med undantag för förskolan Smultronstället i Hurtigtorpet, belägen i samma område vilket främjar integration och medför både pedagogiska och ekonomiska fördelar. Då verksamhetsledningen är placerad i de nya lokalerna möjliggörs också ett närmare ledarskap i verksamheten. Fuktskador har nyligen upptäckts i storköket vilka antas orsakats av bristfälligt utförda tätskikt. Skadorna har reklamerats till entreprenören som uppförde bygganden och åtgärder planeras till efter årsskiftet för att passa verksamheten.

2.1.7 Förskolan Smultronstället

Förskolan Smultronstället bedrivs i lokaler i sanitetsbyggnaden vid Hurtigtorpets motionsanläggning. Lokalerna ägs sedan den 1 februari 2020 av kommunen. Smultronstället är en så kallad Ur och skurförskola vilket innebär att stora delar av den pedagogiska verksamheten ska bedrivas utomhus. Med utgångpunkt i detta bedöms lokalerna och den tillhörande utemiljön vara ändamålsenliga.

2.1.8 Klockarhagsskolan

Klockarhagsskolan byggdes om och till samt renoverades under åren 2010–2012. Lokalerna inrymmer grundskola, årskurserna F-9, samt administration för skolverksamheten. Även grundsärskola finns på skolan. Lokalerna är generellt sett i gott skick. Taken på flera av de ursprungliga byggnaderna behöver dock bytas inom en snar framtid liksom de fönster som inte byttes i samband med ombyggnationen. Dessutom finns problem med fuktläckage i tak på flera av de tillbyggda delarna. En ansvars- och åtgärdsutredning pågår.

Lokalerna är anpassade till skolverksamhet. Det finns dock behov av fler grupprum då allt fler elever har behov av att vistas i mindre undervisningsgrupper. Det finns också önskemål om soprum samt ett permanent virkesförråd i anslutning till träslöjden. I dagsläget används en hyrd container med elvärme som virkesförråd vilket inte är optimalt vare sig ekonomiskt eller ur ett arbetsmiljöperspektiv.

Utemiljön behöver underhållas och vidareutvecklas. Både elever och personal upplever att det finns för få möjligheter till aktiviteter på den befintliga skolgården. Eleverna har själva framfört önskemål om bland annat väderskydd, hinderbana, klättervägg och fler gungor. Avsaknaden av växtlighet är också påtaglig. Fler träd och buskar skulle bidra till ökad rumskänsla, naturlig skugga och en trivsammare och mer stimulerande utemiljö. Det finns också önskemål om cykeltak och utökad belysning på skolgården. Flera åtgärder för att förbättra utemiljön genomförs under innevarande år; fler gungor (flyttas från förskolan Masken) asfaltering av bollplan som möjliggör basket- och landbandyspel, flytt av lekredskap som står illa placerade samt uppförande av en paviljong för väderskydd.

Elevrestaurangen är i godtagbart skick men ytskikt börjar bli slitna. På grund av det höga elevantalet används två rum som tidigare var lektionssalar som matsal, dessa skulle behöva anpassas för ändamålet. Elever och personal framför

klagomål på ljudmiljön. Buffélinjerna är inte optimalt placerade bredvid diskinlämningen. Det finns önskemål om att avskärma diskinlämningen från matsalen. Kapprummet i anslutning till elevrestaurangen är trångt och det finns behov av fler tvättställ och fler klädhängare.

2.1.9 Centralköket

I skrivande stund pågår en totalrenovering av lokalerna. Slitna ytskikt och omfattande fuktskador i bjälklag åtgärdas. Ytorna disponeras om för att bättre passa arbetsflödet i köket. Renoveringen väntas färdigställas under senhösten innevarande år. Avfallshanteringen för köket är inte optimal. Kärl för kompost och restavfall är placerade i anslutning till lastkajen för att underlätta hanteringen. Då personalentrén ligger i direkt anslutning till lastkajen måste personal och besökare passera avfallskärl på väg in i lokalerna. Det innebär att verksamheten inte kan garantera en riskfri livsmedelshantering. Det behöver utredas hur problemet bäst kan avhjälpas.

2.1.10 Pihlskolan

Pihlskolan inrymmer gymnasieskolans och delar av vuxenutbildningens verksamhet och administration. Lokalerna är i stort behov av underhåll främst invändigt men även yttertak behöver läggas om. Ventilation och belysning behöver förnyas i flera delar av skolan. Dessutom är inte hela skolan tillgänglighetsanpassad även om vissa insatser gjorts för att förbättra tillgängligheten de senaste åren. Ett stort problem är att expeditionen varken är tillgänglig eller kan utrymmas på ett säkert sätt vid hotsituationer. Det höga elevantalet har medfört ett behov av fler toaletter, grupprum och stora undervisningssalar. Det saknas också ändamålsenliga förråd. Även restaurang- och metodkök är i behov av renovering.

Vad gäller den yttre miljön finns önskemål om utrymme för fysisk aktivitet och rörelse. Skolområdet nyttjas frekvent också utanför skoltid, vilket ofta resulterar i nedskräpning och skadegörelse. Soprummet saknar avlopp vilket gör det svårt att hålla rent. Under innevarande år genomförs en projektering inför en eventuell renovering och ombyggnation av lokalerna för att komma till rätta med de problem och brister som beskrivs ovan.

2.1.11 Grythyttans skola

Skolan inhyser grundskola årskurs F-6 samt fritidshem. Matsal finns i en externt förhyrd lokal på Sörgården i anslutning till skolan. Lokalerna är ändamålsenliga för verksamheten men kapprum och entréer är i vissa avseenden trånga då flera klasser vistas i utrymmena samtidigt. Några klassrum saknar tillgång till vatten vilket försvårar undervisning i ämnen som bild och NO. Det är även brist på personalutrymmen då all personal inte har tillgång till egen kontorsarbetsplats.

Utemiljön kring skolan genomgick en omfattande renovering under 2020. Ventilation och belysning byttes under 2018 och nya undertak installerades. Invändiga ytskikt på väggar och golv i undervisningssalarna börjar bli slitna och skulle behöva åtgärdas, liksom utvändig målningsbehandling av träpartier på fasader. Det finns också önskemål om en uppfräschning av skolsköterskeexpeditionen på skolan.

Verksamheten upplever att skolan är trångbodd vilket beror på att årskurs sex, som tidigare gick på Klockarhagsskolan i Hällefors, numera är placerad på Grythyttans skola. Från och med höstterminen innevarande år kommer också en

särskild undervisningsgrupp inrymmas på skolan vilket ökar beläggningen ytterligare.

2.1.12 Sporthallen

I byggnaden bedrivs idrottsverksamhet för skola och föreningsliv. I källarplanet inryms bowlinghall, styrketräningslokal och en mindre motionslokal. Sporthallen renoverades i stora delar åren 2007–2008. Förutom nya ytskikt invändigt byttes ventilationsanläggning, belysning, golvet i stora hallen och en ny fjärrvärmecentral installerades. VA- och värmesystem åtgärdades inte i samband med denna renovering och installationerna har stora underhållsbehov. Att byta nämnda komponenter skulle medföra stor åverkan på alla ytskikt som är i förhållandevis bra skick. Även

I bowlinghallen finns underhållsbehov avseende invändiga ytskikt och sanitet. Lokalerna är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs men förrådsutrymmen är en bristvara. Verksamheten upplever problem med dålig luft i lokalerna vilket beror på att till- och frånluft inte är optimalt placerade i lokalerna. Detta kan inte avhjälpas med mindre än en ombyggnation av ventilationsanläggningen.

2.1.13 F.d. Kronhagsskolan/Galaxen

Byggnaden inrymmer daglig verksamhet för funktionshindrade, lokaler för kommunens arbetsmarknadsenhet samt idrottshall och sanitetsutrymmen som används både av föreningslivet och av grundskolan.

Lokalerna där den dagliga verksamheten finns byggdes om, renoverades och anpassades för verksamhetens räkning under 2013–2014. Dock byttes inte fönster och det förekommer störande drag från dessa. Även utemiljön är torftig och i behov av renovering. Dålig asfalt utgör en snubbelrisk. Än större är risken för rörelse- eller synsvaga personer som finns i verksamheten. Det finns önskemål om en uteplats under tak i anslutning till lokalerna samt fler fasta utemöbler vid grillplatsen.

I källarplanet på byggnaden är kommunens arbetsmarknadsenhet lokaliserad. Lokalerna är slitna och i behov av ytskiktsunderhåll. Den toalett som används för kvinnlig personal är i mer eller mindre akut behov av underhåll efter fuktskador. Lokalerna är heller inte ändamålsenliga för verksamheten. Snickeriet, som är viktigt för en meningsfull sysselsättning för personer som finns på enheten, saknar spånsug vilket begränsar användningsområdet för lokalen. Eftersom lokalen också används som förvaring för vissa inventarier bärs dessa upp och ner i trappor vilket inte är bra ur arbetsmiljösynpunkt.

Idrottshallen med tillhörande dusch- och omklädningsrum genomgick under föregående år en omfattande renovering för att tillgodose önskemål från såväl skolverksamheten som föreningslivet. Inledningsvis efter färdigställandet fanns problem med tekniska system som inte fungerade som avsett. Dessa är dock åtgärdade och lokalerna har en mycket god standard och ändamålsenlighet.

2.1.14 Kategoribostäder Lärkan

Ovanpå förskolan Lärkan 1 finns sex stycken bostadslägenheter för personer som är 65 år och äldre. Lägenheterna var föremål för en stor renovering under 2015 och är i mycket gott skick. I skrivande stund är alla lägenheter uthyrda men det har periodvis varit långa vakanser i ett par lägenheter.

2.1.15 Brandstationen

Lokalerna som hyrs ut till Bergslagens räddningstjänst är ändamålsenliga för verksamheten och i relativt gott skick. Under 2021 installerades ett nytt ventilationsaggregat i byggnaden. Invändiga ytskikt och sanitetsutrymmen är i behov av renovering.

2.1.16 Kommunförrådet

Kommunförrådet med tillhörande sanitetsutrymmen hyrs ut till gata-parkavdelningen inom Samhällsbyggnadsförbundet. Lokalvårdsverksamheten inryms i provisoriska bodar uppställda på tomten intill kommunförrådet via ett tillfälligt bygglov.

Fastigheten är anpassad till hyresgästens behov avseende funktionalitet, ändamålsenlighet och läge men för att tillgodose omklädningsmöjligheter för både manlig och kvinnlig personal behöver ytterligare ett omklädningsrum iordningställas. Det finns också behov av renovering vad gäller invändiga ytskikt och sanitetsutrymmen.

2.1.17 Lindholmstorpet

Lindholmstorpet är ett av Hällefors äldsta bostadshus, troligen uppfört i mitten av 1600-talet. Torpet, som testamenterades till kommunen, har under långa perioder arrenderats ut som kaffestuga. Under 2018 renoverades köket för att uppfylla de myndighetskrav som ställs på en livsmedelsanläggning. Under innevarande år har en ny caféverksamhet startat upp i lokalerna efter att dessa stått tomma under föregående år. I samband med denna etablering uppmärksammades att de köksmaskiner och inventarier, alla begagnade, som installerades 2018 hade ett undermåligt skick och är uttjänta. Kommunen har därför investerat i nya maskiner och inventarier för att tillgodose hyresgästens behov. Toalettutrymmena skulle behöva en uppgradering. Den stora ekonomibyggnaden har nytt tak men är i behov av utvändig målning.

2.1.18 Krokbornsparken

Krokbornsparken byggdes år 1796 av brukspatron Detlof Heijkenskiöld.[4] Den ideella föreningen Krokborns vänner ansvarar för skötsel och uthyrning av parken som är en populär fest- och evenemangsplats under sommarhalvåret men även en välbesökt plats för rekreation.

Parken byggnadsminnesförklarades 1996 och 2001 upprättade Länsstyrelsen i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, en vårdplan för parken. Där föreskrivs bland annat hur byggnaderna ska vårdas och underhållas. Det föreligger behov av takomläggning på några av lotterikioskerna. Även tillgänglighetsanpassning av cafeterian behöver genomföras. Asfalten är dålig och eftersom det i vårdplanen förespråkas att beläggningen tas bort då den inte passar in i parkmiljön, kommer detta att åtgärdas under innevarande år.

Den utvändiga belysningen behöver bytas då armaturerna är så kallade kvicksilverarmaturer som det inte längre finns ljuskällor till. Då anläggningen är byggnadsminnesförklarad finns stora möjligheter till medfinansiering från Länsstyrelsen för underhållsåtgärder i parken.

[4] *Rapport 01:8 Krokbornsparken – en park för folket* (2001). SLU

2.1.19 Björskogsnäs

Inom naturreservatet Björskogsnäs finns ett antal byggnader som ägs och förvaltas av Hällefors kommun. Länsstyrelsen svarar för skötsel av själva reservatet. Ett av husen i området är utarrenderat till en privatperson. Under innevarande år har en entreprenör hyrt Nymansgården för caféverksamhet, övriga byggnader står outnyttjade.

Nymansgården genomgick en större renovering under 2015. Taket på loftgångshuset byttes under 2018 men fortfarande finns omfattande underhållsbehov på flera av byggnaderna. Möjligheter till medfinansiering från Länsstyrelsen finns för underhållsåtgärder inom reservatet.

2.1.20 Hurtigtorpets motionsanläggning

Sanitetsbyggnaden vid Hurtigtorpets motionsanläggning ägs sedan den 1 februari 2020 av Hällefors kommun. Föreningarna och allmänheten har tillgång till dusch- och omklädningsrum samt bastu under anläggningens öppettider. Även en stor del av grundskolans idrottsverksamhet utövas i Hurtigtorpets motionsområde vilket innebär att elever frekvent nyttjar sanitetsutrymmen i byggnaden.

Byggnaden är uppförd i början av 90-talet och har under tiden som den förvaltats av föreningslivet inte varit föremål för några större underhålls- eller renoveringsåtgärder. Dusch- och omklädningsrum är i stora behov av renovering, liksom de tekniska systemen i byggnaden. Under 2022 planerades för underhållsinsatser men dessa sköts fram eftersom behoven krävde en mer omfattande projektering. Under innevarande år planeras fasadmålning och omläggning av plattsättningar och asfalt.

2.1.21 Hällevi idrottsplats

Hällevi idrottsplats utgörs av en fotbollsplan av naturgräs för spel 11 mot 11, sittplatsläktare, en stor grusplan, två mindre gräsplaner, sanitetsbyggnad, två tennisbanor av grus med tillhörande förrådsbyggnader samt ishallen. I skrivande stund pågår också byggnation av det nya badhuset vilket kommer att stå färdigt i början av 2023. Det planeras också för uppförande av en padelhall på området i Hällefors ishockeyklubbs försorg. Ishallen ägs av ishockeyklubben medan kommunen äger ispisten och tillhörande kylanläggning i ishallen. Ispisten är i gott skick då den totalrenoverades under 2016, och under 2017 byttes kylanläggningen. Även planbelysningen i ishallen byttes i samband med renoveringen av ispisten.

Ett stenkast från Hällevi finns ytterligare en naturgräsplan för spel 11 mot 11. Den har dessvärre varit föremål för skadegörelse i form av bilkörning. Även tidigare har denna plan endast nyttjats sporadiskt då den anses ligga för avsides och saknar läktare. Under året anläggs konstgräs på huvudplanen på Hällevi, vilket kommer att förlänga säsongen och förbättra förutsättningarna för fotbollsverksamheten avsevärt.

Sanitetsbyggnaden, som även innehåller förråd och klubbutrymmen, är i alla avseenden i mycket dåligt skick. Vilket lokalbehov som finns hos fotbollsföreningen och som inte tillgodoses av nya lokaler i badhuset behöver utredas.

I samband med badhusprojektet anläggs en ny gång- och cykelväg till området och parkeringen kommer att renoveras i samhällsbyggnadsförbundet Bergslagens försorg. Utemiljön omkring badhuset kommer också att iordningställas.

2.1.22 Grythyttans idrottsplats

Grythyttans idrottsplats utgörs av två gräsplaner, en för spel 11 mot 11 och en för spel sju mot sju, samt en mindre grusplan, vilken också är en del av utemiljön för Grythyttans skola. Fotbollsverksamheten nyttjar dusch- och omklädningsrum inne i Grythyttans skola. Förrådsbyggnaden som används för fotbollsverksamheten är i stort behov av renovering. Det finns även behov av att ordna en ny vattenanslutning för bevattning av planerna då nuvarande lösning där slang dras från undercentralen inne i skolan inte är optimal.

2.1.23 Resecentrum

Hällefors resecentrum stod klart under hösten 2016 och är i gott skick. Skadegörelse i form av nedskräpning, förstörelse och klotter förekommer i perioder.

2.1.24 Offentlig toalett torget Hällefors

Toalettbyggnaden stod klar under 2018 och det utvändiga skicket är gott. Det invändiga slitaget är stort. Klotter, nedskräpning och förstörelse är mycket vanligt förekommande. För att kunna upprätthålla öppettiderna för toaletten har städningen utökats.

2.2 Förhyrda lokaler

Kommunen bedriver en stor del av sin verksamhet, framför allt vård- och omsorg, i förhyrda lokaler. Den största hyresvärden är Hällefors Bostads AB. Den totala kostnaden för inhyrda lokaler uppgår under 2022 till cirka 21,1 miljoner kronor. Nedan följer en redogörelse för det inhyrda lokalbeståndet.

2.2.1 Förskoleklass/fritids Klockarhagsskolan

Byggnaden som är lokaliserad i norra delen av skolområdet i Hällefors används för förskoleklass och fritidshem och hyrs av bostadsbolaget. Lokalerna är utformade så att dessa ska kunna konverteras till lägenheter om behovet av skollokaler minskar. Det innebär vissa kompromisser i lokalernas utformning som utgör problem för verksamheten. Bland annat små och trånga kapprum, för små arbetsrum för personalen samt avsaknad av förrådsutrymmen. Utemiljön, framför allt kring entréerna, är inte anpassad för verksamheten och det slitage som den ger upphov till. Utemiljön skulle i dessa delar behöva göras om för att upprätthålla ett godtagbart skick och utseende. Verksamheten har önskemål om nybyggnation för att tillgodose behov av personalutrymmen och förråd.

2.2.2 Folketshus

Lokalerna i Folketshus hyrs för kulturskolans verksamhet samt för vissa delar av den kommunala vuxenutbildningen. Dessutom finns ett avtal med fastighetsägaren Folketshus förening som ger lokala föreningar rätt att nyttja två av de möteslokaler som finns i huset kostnadsfritt ett antal tillfällen per år.

Kulturskolans lokaler är ändamålsenliga för verksamheten och i gott skick. Det finns dock en problematik kring inomhustemperatur och luftkvalitet, främst vintertid. Utemiljön i anslutning till lokalerna är inte anpassad för verksamheten då avgränsningar saknas. Det skapar en otrygghet då utevistelsen är förlagd nära trafiken på torget. Det finns också önskemål om en utomhusscen i anslutning till lokalen som kan användas för olika föreställningar och evenemang. Även bättre belysning kring entrén för ökad trygghetskänsla och för att tydligare markera entrén till verksamheten är önskvärt.

Lokalerna där SFI-undervisningen bedrivs är inte optimala bland annat för att de är separerade från övrig vuxenutbildning på Pihlskolan. Det förekommer problem med ljudöverföring mellan rum, det saknas grupprum i anslutning till undervisningssalar. Lunchrummet saknar fönster och är för litet för att inrymma alla samtidigt.

2.2.3 Sörgården - förskola, måltid, hemtjänst och trygghetsboende

Sörgården ägs av Hällefors bostads AB och kommunen hyr lokaler för förskola, måltidsverksamhet, personalutrymmen för hemtjänstpersonal samt gemensamhetsutrymmen för det trygghetsboende om 16 lägenheter i bostadsbolagets regi som också finns i lokalerna.

På Sörgården i Grythyttan finns ett tillagningskök som servar såväl trygghetsboendet som förskolan och skolan. Köket är i stort behov av ombyggnation då det är trångt i köket. Även diskutrymmet behöver byggas om för att verksamheten ska kunna effektiviseras. Såväl ytskikt som kylrum är slitna och i behov av renovering. Elevrestaurangens utformning med buffélina och diskinlämning är inte optimal vilket hindrar ett effektivt arbetssätt för både kökspersonal och pedagoger. Ljudmiljön i elevrestaurangen är heller inte bra. Soprummet som disponeras både av måltidsverksamheten och förskolan är för litet viket innebär ett arbetsmiljöproblem och miljösäkerhetsrisk. Fastighetsägaren är vidtalad och diskussioner om lösningar har initierats.

Förskolans lokaler är renoverade 2014 respektive 2018 och ändamålsenligt utformade för den verksamhet som bedrivs. Dock upplevs fönstren som undermåliga och ventilationen är underdimensionerad i förhållande till antalet barn som finns i verksamheten. Detta kan inte åtgärdas med mindre än genom byte av ventilationsaggregat. Förvaltningen har bett fastighetsägaren om en offert för detta. Ett utvecklingsarbete kring utemiljön pågår. Behov av solskydd över sandytor kvarstår dock.

2.2.4 Björkhaga - Gemensamhets- och personalutrymmen

På det som kallas gamla Björkhaga finns ett trygghetsboende med 57 lägenheter. Respektive hyresgäst hyr sin lägenhet direkt av fastighetsägaren Hällefors bostads AB. Kommunen hyr lokaler i byggnaden för matsal, hemtjänstpersonal, enhetschefer, sjuksköterskor, assistenter och planerare.

För den administrativa verksamheten saknas ändamålsenliga samtalsrum. Två planerare delar kontor vilket inte är optimalt och en annan planerare är lokaliserad i individ- och familjeomsorgens lokaler eftersom det inte finns plats någon annanstans. Ett tydligt önskemål från verksamheten är att samlokalisera alla planerare vilket bland annat skulle underlätta för personalen att täcka upp för varandra vid frånvaro. Flera kontor är små och trånga. Det är också problem med överhörning mellan olika kontorsrum i verksamheten där sekretess är en viktig faktor. Förvaringsutrymmen för arbetskläder saknas.

I anslutning till Björkhaga finns en park kallad Sinnenas och minnenas park. Den ursprungliga tanken var att den skulle fungera som en pedagogisk och terapeutisk park för verksamheten. Skötsel och underhåll i parken har på senare tid varit undermålig och den SPA-anläggning med jacuzzi och ångbastu som iordningsställdes när parken invigdes används inte då det saknas resurser för rengöring och underhåll av anläggningen. Dessutom är hälsostatusen för många

personer som bor på trygghetsboendet så låg att den sortens aktiviteter inte är möjliga att genomföra.

2.2.5 Björkhaga kök

Björkhaga kök är nyrenoverat och anpassat för verksamheten. I kökets personalomklädningsrum, som även inkluderar tvättmöjligheter, finns behov av ytskiktsunderhåll för att uppnå en hygiensäker standard.

2.2.6 Nya Björkhaga

Från och med maj i år är den del av lokalerna på nya Björkhaga som använts som vård- och omsorgsboende tomställda då verksamheten flyttat till nya lokaler på Gillersgården. Hyreskontraktet löper till och med halvårsskiftet 2024. Lokalerna för dagrehabverksamheten upplevs som trånga, och i vissa avseende som undermåligt underhållna, men fungerande. Utredning om lokaler för dagverksamheten pågår i samband med utredningen för nytt vård- och omsorgsboende.

2.2.7 Fyrklövern

Fyrklövern hyrs in från bostadsbolaget och fungerar som vård- och omsorgsboende med 58 platser. Lokalerna är i flera avseenden inte ändamålsenliga för verksamheten. En inventering påvisar brister i brandsäkerhet, badrum, läkemedelshantering, låssystem samt avsaknad av ett låsbart utrymme för smittfarligt avfall. Den största bristen är dock att många av badrummen i lägenheterna är för trånga och uppfyller inte Arbetsmiljöverkets föreskrifter för arbetsplatsens utformning.

Köket på Fyrklövern är ett så kallat mottagningskök. Köket behöver disponeras om för att fungera bättre. I dagsläget är måltidsverksamhetens lokaler utspridda på båda sidor om en korridor vilket inte är optimalt ur arbetssynpunkt. Ventilationen upplevs som mycket bristfällig. Kökets arbetsytor och ytskikt är inte heller anpassade till dagens standard. Varumottagningen och förråd är trånga, där även flera kyl- och frysskåp finns placerade, vilket medför att verksamheten inte kan garantera livsmedelssäkerheten.

Under 2019 tecknades ett nytt hyresavtal för Fyrklövern som sträcker sig fram till och med 2039. Kontraktet förbinder Hällefors bostads AB att genomföra renovering och vissa verksamhetsanpassningar av lokalerna utan hyreshöjning. Ett nytt regelverk kring arbetsplatsens utformning trädde i kraft under projektets gång. På grund av lokalernas utformning och bristande möjligheter att till rimliga kostnader tillgodose dessa föreskrifter pausades projektet och en ny utredning kring framtida lokaler för vård- och omsorgsboende genomfördes. I samband med denna utredning gavs kommunförvaltningen i uppdrag att i stället utreda nybyggnation av lokaler för vård- och omsorgsboende tillsammans med regionens fastighetsbolag Länsgården. En utredning som i skrivande stund pågår.

2.2.8 Gillersgården

Lokalerna på Gillersgården har genom regionens fastighetsbolag Länsgården genomgått totalrenovering samt om- och tillbyggnad för att anpassas till ett modernt vård- och omsorgsboende med totalt 26 platser. Lokalerna stod inflyttningsklara under våren och hyrs via ett 25-årigt blockhyresavtal.

2.2.9 Gruppbostad Mogrensvägen

På Mogrensvägen bedrivs gruppbostad enligt LSS som omfattar fem lägenheter. Kommunen hyr lokalerna av Hällefors Bostads AB. Personalrum saknas vilket utgör ett arbetsmiljöproblem. Det upplevs också vara dålig luft i lokalerna. Verksamheten har behov av fler och bättre förrådsutrymmen vilket inte går att tillgodose inom befintliga byggnader.

2.2.10 Gruppbostäderna Svalan och Källan

I anslutning till Björkhaga finns två gruppbostäder enligt LSS; Källan och Svalan, med totalt 12 lägenheter som ägs av bostadsbolaget. Gemensamhetsutrymmen och toaletter är trånga vilket utgör ett arbetsmiljöproblem för personalen. Trösklar i lokalerna försvårar förflyttning med hjälpmedel såsom rullatorer. Lokalerna är slitna och i stort behov av underhåll. Utformningen av lokalerna är heller inte optimal då gemensamhetsutrymmet inte är centralt beläget, vilket försvårar överblick över lokalerna, framförallt nattetid.

2.2.11 Gruppbostad Karlavagnen

Karlavagnen är en gruppbostad enligt LSS med fem lägenheter som är belägen i bostadsområdet Polstjärnan. Personalutrymmena är inte ändamålsenliga då ett litet kontor som används för rapportering även fungerar som omklädningsrum. Invändigt finns behov av ytskiktsunderhåll och önskemål om anpassningar i lokalernas utformning för att bättre tillgodose verksamhetens behov. Det är även bristfällig ventilation för matlagning vilket innebär att altandörren i gemensamhetsutrymmet måste öppnas vid osande matlagning för att inte brandlarmet ska utlösas. Den yttre miljön upplevs som otrygg vilket relateras till den sociala situationen i bostadsområdet. Verksamheten saknar förråd för förvaring av cyklar, trädgårdsmöbler och liknande.

3 Bedömning av framtida lokalbehov

Det framtida behovet av lokaler för kommunal verksamhet påverkas av en rad faktorer som ligger utanför kommunens kontroll. Invånarantal, befolkningens ålderssammansättning, antal asylsökande, arbetslöshet, flyttmönster, lagändringar, ekonomisk konjunktur och privata utförare på marknaden är exempel på dessa faktorer. De kommande tio åren är det tidsperspektiv som är rimligt och meningsfullt att bedöma. Det kan sättas i relation till att en nybyggd fastighet ofta har en förväntad livslängd på minst 40 år.

Antagandena om befolkningens utveckling grundar sig på tillgängliga prognoser från Statistiska centralbyrån, SCB, vilken uppdateras under april månad varje år. Enligt den senaste prognosen beräknas befolkningen som helhet minska med 218 personer mellan åren 2022 och 2032.

Prognos befolkningsmängd Hällefors kommun 2023–2032

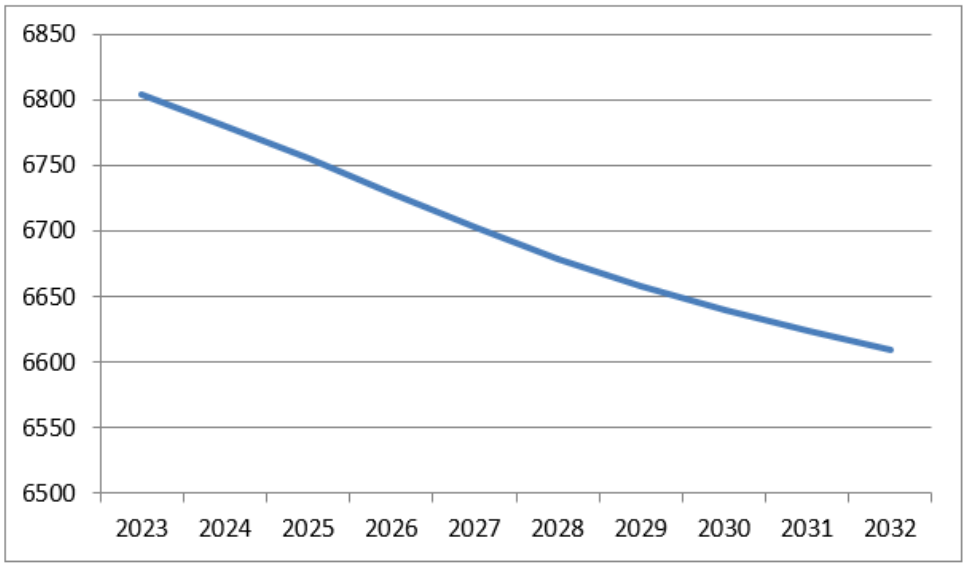

Under första halvåret 2022 minskade kommunens folkmängd med 77 personer och den totala folkmängden i kommunen uppgick per den sista juni till 6 772 personer.

3.1 Behov och prognos för den pedagogiska verksamheten

Nedan presenteras lokalbehoven för den kommunala pedagogiska verksamheten under de kommande åren med hänsyn till det kommunala uppdraget samt förväntad befolkningsutveckling- och struktur.

3.1.1 Förskola

Kommunen ska erbjuda förskola till barn som är bosatta i kommunen och som inte har börjat i förskoleklass eller grundskola. Normalt ska barn erbjudas förskola från och med ett års ålder. De ska få gå i förskolan så mycket de behöver med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier, eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Ett eget behov kan till exempel vara att barnets föräldrar är långtidssjukskrivna, sjuk- eller förtidspensionerade. Barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga med ett annat barn ska erbjudas förskola från och med ett års ålder under minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan. Barn ska också erbjudas förskola om de behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl. Från och med höstterminen det år då barnet fyller tre år ska kommunen erbjuda förskola i minst 525 timmar om året.

Lokalbehoven för kommunens förskoleverksamhet påverkas, förutom av antalet barn i kommunen i åldersgruppen 1–5 år, även av arbetslöshet bland föräldrar, privata utförares verksamhetskapacitet samt efterfrågandegrad på den kommunala förskolan.

Antal födda barn i Hällefors kommun 2000–2021 samt prognos för 2022–2032

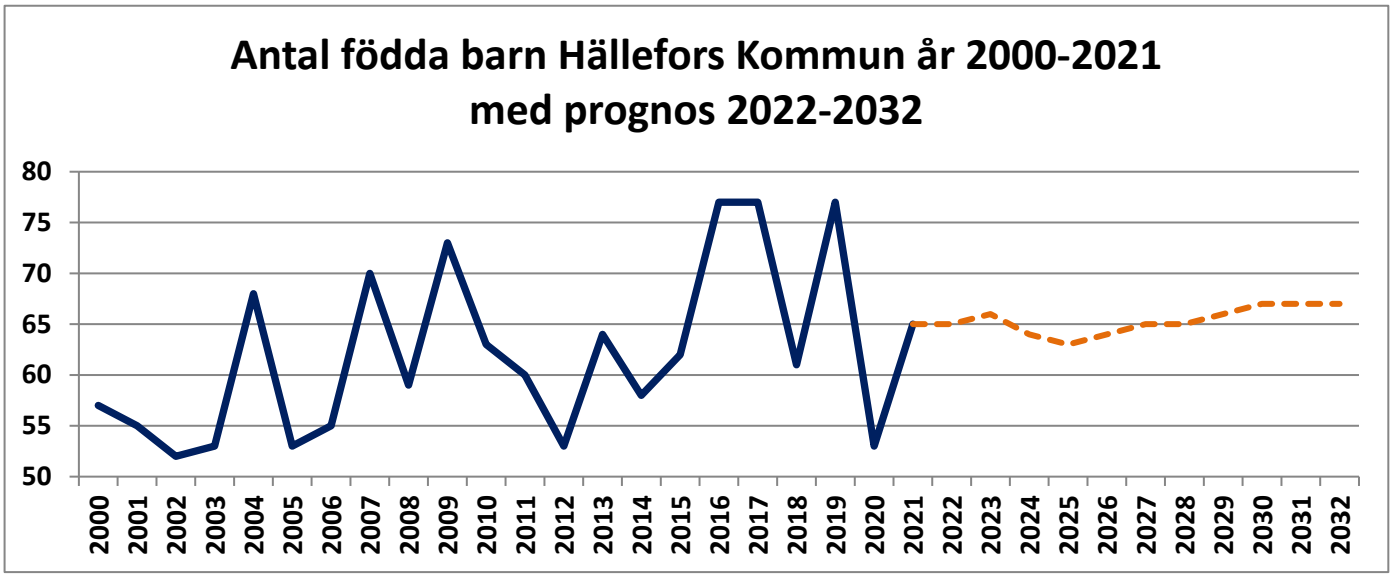

Födelsetalen förutspås variera mellan 63 och 67 födda barn per år under planperioden. Under första halvåret 2022 uppgick antalet levande födda till 33. Prognosen för helåret 2022 uppgår till 65 stycken. Mellan åren 2011 och 2021 föddes i snitt 64 barn per år. Årets prognos ligger något lägre än tidigare års prognoser för antal födda barn. Historiskt sett har födelsetalen varierat mycket över tid vilket illustreras i diagrammet ovan. Prognosen för antal födda barn bör ses som ett genomsnitt över tid, mer än en exakt uppskattning för enskilda år.

Prognos för antal barn i förskoleålder 1–5 år Hällefors kommun 2023–2032

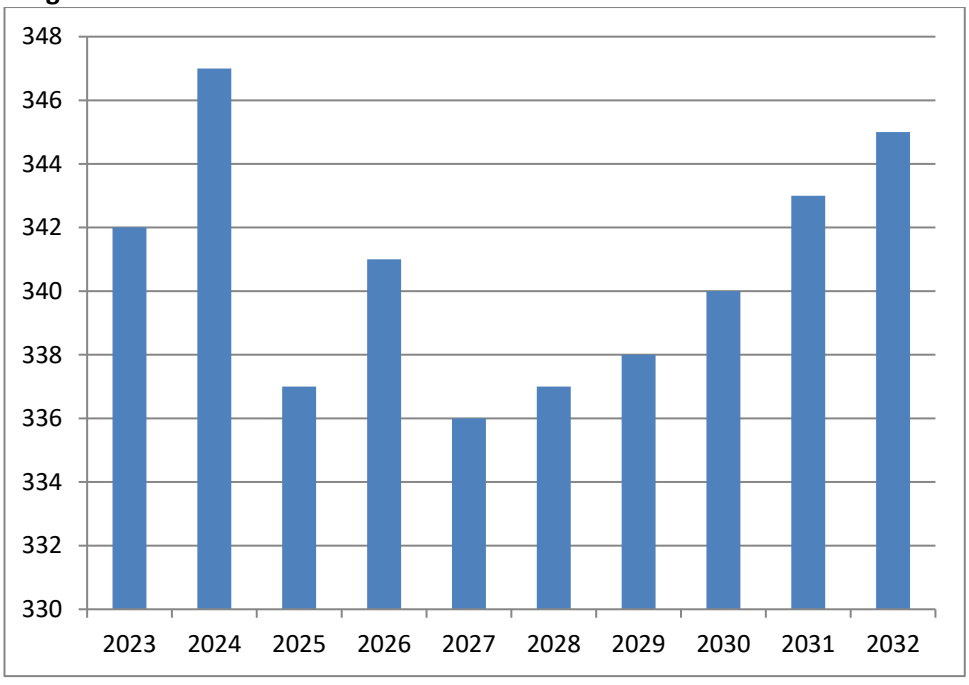

Enligt den senaste befolkningsprognosen kommer det totala antalet barn i åldern 1–5 år vara 354 vid årets slut. I skrivande stund är cirka 250 barn inskrivna i den kommunala förskolan och cirka 50 hos privata utförare. För barn i förskoleåldern prognostiseras en minskning med omkring 18 barn mellan 2022 och 2027, till 336, för att därefter åter successivt öka till totalt 345 barn år 2032. Det är 19 färre barn än vad som prognostiserades 2021.

Historiskt sett är i genomsnitt cirka 80 procent av de barn som är folkbokförda i kommunen inskrivna i kommunal förskola. Antal barn per avdelning är i snitt 18 stycken. Under förutsättning att prognosen slår in och att trenden för nyttjande av den kommunala förskolan består kommer behovet av antal avdelningar se ut i enlighet med tabellen nedan.

Behov av antal avdelningar barnomsorg*

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Totalt antal barn 1-5 år	354	342	347	337	341	336	337	338	340	343	345
Antal barn i komm. förskola	283	274	278	270	273	269	270	270	272	274	276
Antal avdelningar	**16**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**

Antagande om 80 % nyttjandegrad av den kommunala förskolan och 18 barn/ avdelning i snitt

Från och med 2023 och framåt prognostiserat alltså ett behov av totalt 15 förskoleavdelningar. I dagsläget finns 16 avdelningar inom den kommunala förskolan, fyra i Grythyttan och 12 i Hällefors. Lokalerna på förskolan Smultronstället i Hurtigtorpet ägs av kommunen och kan lämnas av förskolan med kort varsel. Vad dessa lokaler i så fall ska användas till bör utredas.

Om antalet platser hos privata utförare skulle utökas kommer den kommunala förskolans överkapacitet att bli större. Lokalerna på Lärkan 1 och 2 med totalt sex avdelningar hyrs av Statens bostadsomvandling via ett hyresavtal som löper till och med sista juli 2036. Den nybyggda förskolan Lärkan 3 möjliggör, tack vare sin byggnadstyp, avveckling av enstaka avdelningar om de framtida lokalbehoven skulle minska mer än prognostiserat.

3.1.2 Grundskola, förskoleklass och skolbarnomsorg

Grundskolan är en obligatorisk skolform från årskurs 1 till årskurs 9. Undervisningsgrupperna kan organiseras åldershomogent eller åldersblandat. När elevantalet är för litet för att göra åldershomogena klasser kan åldersblandade klasser med till exempel årskurs 1–2 skapas. Åldersblandade klasser kan även skapas av pedagogiska skäl.

Förskoleklass är en egen skolform som omfattar 525 timmar per år. Kommunen måste erbjuda alla sexåringar plats i förskoleklass. Skolformen är obligatorisk och verksamheten är avgiftsfri. Förskoleklasserna finns i skolans lokaler.

Skolbarnsomsorg skall erbjudas alla barn från förskoleklass upp till 12 års ålder. Skolbarnsomsorgen organiseras som fritidshem där barnen är inskrivna och betalar en avgift upp till årskurs 3. Från årskurs 4 till årskurs 6 skall kommunen erbjuda plats men fritidshemsverksamheten kan organiseras som en öppen verksamhet, så kallad fritidsklubb, där barnen deltar när de så önskar utan att vara inskrivna. Föräldrarna betalar en mindre avgift för mellanmål och material. Fritidshemmen finns i skolornas lokaler.

Prognos för antal barn i grundskolan 6–15 år Hällefors kommun 2023–2032

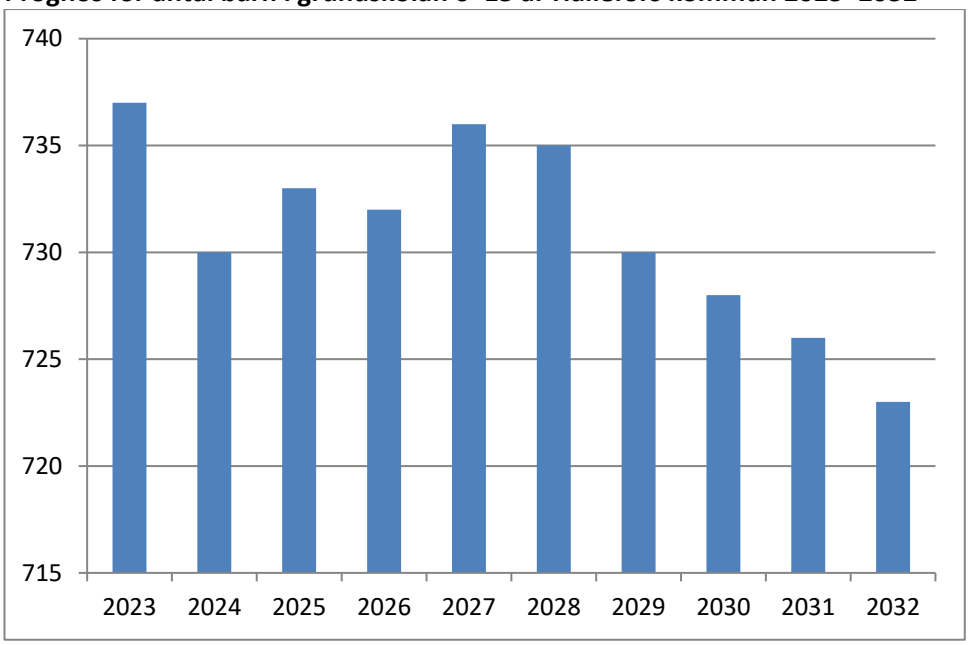

I skrivande stund finns totalt 753 elever inskrivna i grundskolan. Enligt prognosen kommer elevantalet i grundskolan minska en aning under planperioden för att år 2032 uppgå till 723 stycken, det vill säga 30 färre elever än idag.

Det finns två grundskolor i kommunen; Grythyttans skola med årskurserna F-6 samt Klockarhagsskolan i Hällefors med årskurserna F-9. Prognosen för antal barn i grundskoleålder ger ett behov av tre paralleller i respektive årskurs på Klockarhagsskolan. Det betyder att den modulbyggnad om drygt 1 000 kvadratmeter som finns på Hemgårdsvägen kommer att behövas under hela planperioden. Det innebär ett problem då byggnaden står på ett tillfälligt bygglov som löper till och med 2023-05-31 och därefter kan förlängas maximalt fem år. Om behovet kvarstår efter planperioden och andra förlängningen av det tillfälliga bygglovet behöver en ny detaljplan för området tas fram. För att modulbyggnaden ska kunna avvecklas skulle klassantalet behöva minska till två parallellklasser i årskurs 1–6, vilket motsvarar en minskning med omkring 120 elever i dessa åldrar.

3.1.3 Grundsärskola

Utbildningen i grundsärskolan syftar till att ge barn och ungdomar med utvecklingsstörning en, till varje elev, anpassad utbildning som så långt som möjligt motsvarar den som ges i grundskolan. Elever inom grundsärskolan följer grundsärskolans kursplaner för ämnen och de som inte uppfyller kunskapskraven för dessa följer kursplaner för ämnesområden.

Ett mål för grundsärskolans verksamhet är att den så långt som möjligt inkluderas i kommunens övriga skolverksamhet. Ambitionen är att ordna egen verksamhet i kommunen utifrån elevernas behov och därmed minska antalet köpta platser i annan kommun. Grundsärskolan med tillhörande fritidshem/LSS-verksamhet finns i Hällefors. Fritidshemmen finns i skolan och flera lokaler samutnyttjas och används under del av dagen till skolverksamhet och därefter till fritidsverksamhet. Yngre elever är ofta inkluderade i grundskolans ordinarie fritidsverksamhet. Elever i grundsärskolan har skolplikt i nio år. Om de inte når målen erbjuds de möjligheten att förlänga sin skolgång med ett till två år. Verksamheten strävar efter att så långt det är möjligt integrera eleverna i ordinarie klasser.

Prognosen för antal barn i grundskoleålder bedöms inte föranleda ändrade lokalbehov för verksamheten i stort.

3.1.4 Gymnasieskola

Inom gymnasieskolan i Hällefors kommun finns följande gymnasieprogram:

- Restaurang och livsmedelsprogrammet
- Introduktionsprogrammet
- Industritekniska programmet
- Teknikprogrammet
- Naturvetenskapsprogrammet
- Samhällsvetenskapsprogrammet

På industritekniska programmet är karaktärsämnen förlagda till Rinman Educations lokaler på Ovakos industriområde. Kärnämnesstudierna är förlagda till Pihlskolan. Omkring 50 procent av alla elever i kommunen väljer i dagsläget att läsa gymnasieutbildning i annan kommun.

Prognos för antal i gymnasieålder 16–18 år Hällefors kommun 2023-2032

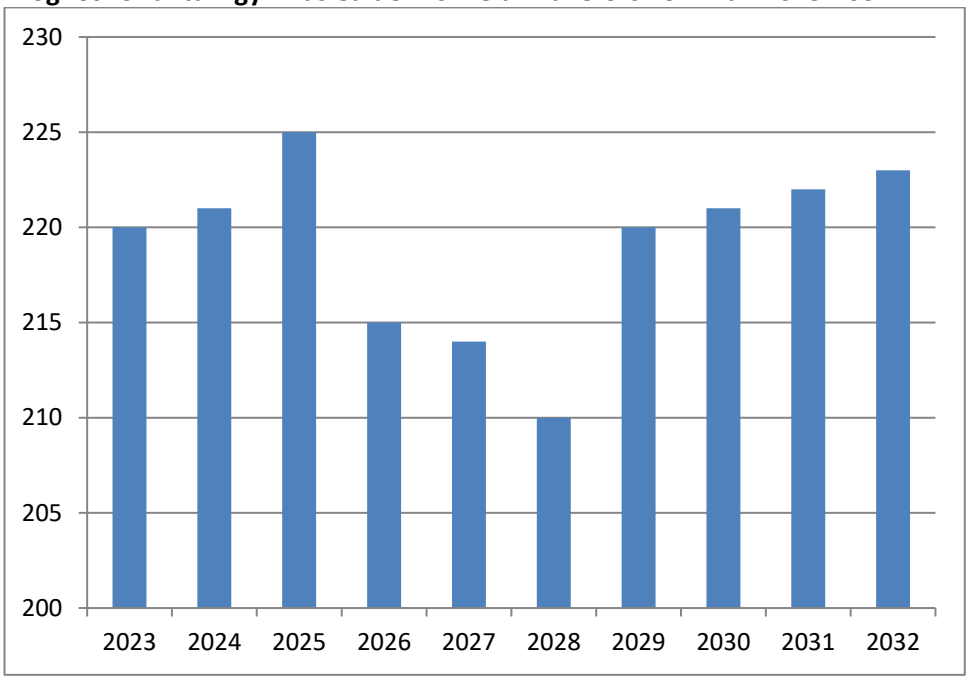

Vid höstterminens start 2022 är 108 elever i åldrarna 16–18 år inskrivna vid kommunens gymnasieskola. Förvaltningen bedömer med hänsyn till invånarstrukturen och det faktum att många familjer inte har ekonomiska förutsättningar att skaffa lägenheter till sina gymnasieungdomar samt med långa pendlingsavstånd till andra utbildningsorter, att en större andel elever kommer att genomföra sin gymnasieutbildning i kommunen de kommande åren.

Det totala elevunderlaget i kommunen bedöms öka med totalt 8 personer mellan åren 2022 och 2032 med en topp år 2025 på 225 stycken. Noteras kan att det i föregående års prognos antogs vara 248 år 2025. Inom ramen för den projektering inför en eventuell renovering som pågår kommer begränsande faktorer som exempelvis antal toaletter och dimensionerande luftmängder att ses över för att upprätthålla en flexibilitet i den typen av parametrar.

3.1.5 Vuxenutbildning

Inom den kommunala vuxenutbildningen i Hällefors kommun finns följande utbildningar:

- Grundläggande vuxenutbildning (Grh) syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Den skall också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.
- Gymnasial vuxenutbildning (KvGy) skall ge vuxna kunskaper och färdigheter, som motsvarar de som ungdomar kan få genom gymnasieskolan.
- Svenska för invandrare (SFI) syftar till att ge vuxna nyanlända invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket.
- Särvux, syftar till att ge vuxna med utvecklingsstörning kunskaper och färdigheter motsvarande dem som ungdomar kan få i särskolan.

I nuläget är 128 studerande, varav 51 inom SFI, inskrivna i den kommunala vuxenutbildningen. Inskrivning sker löpande under året. Antal personer inom grundvux och gymnasievux har de senaste åren legat relativt stabilt och de totala lokalbehoven för verksamheten bedöms inte påverkas inom planperioden.

Inom vuxenutbildningen bedrivs också Lärcentra som erbjuder personer inom vuxenutbildningen pedagogiskt stöd men även distansstudier och distanstentamen. Lärcentra kommer att anslutas till Nitus[5] vilket kommer att ge studerande vid olika lärosäten möjligheten att genomföra tentamen på Lärcentra vilket innebär att studerande inte behöver genomföra långa resor för att skriva tentamen. Trenden i riket är att möjligheterna till distansstudier ökar på alla utbildningsnivåer och förvaltningen bedömer att verksamheten fyller en viktig funktion för den framtida arbetskraftsförsörjningen. Verksamheten inryms i nyrenoverade lokaler i den östra flygeln på gamla kommunhuset.

3.1.6 Kulturskola

Kulturskolan ska enligt skolplanen erbjuda barn och ungdomar möjlighet att prova och utveckla förutsättningar inom instrument, ensemble, sång- och körverksamhet. Kommunens kulturskoleverksamhet är bredare med undervisning även i drama och dans. Kulturskolan samarbetar med grundskolan med projekt och gruppundervisning då en målsättning är att nå ut till alla barn i kommunen.

Kulturskolans lokalbehov tillgodoses i lokaler i souterrängplanet i Folkets hus och det finns i dagsläget inget som tyder på att verksamhetens lokalbehov kommer att förändras inom planperioden.

3.2 Behov och prognos för den sociala verksamheten

Nedan presenteras prognos och förväntad utveckling av lokalbehov kopplade till kommunens sociala verksamhet.

3.2.1 Individ- och familjeomsorg

Individ- och familjeomsorgen är uppdelad på två enheter som är samlokaliserade. Den ena, Individ- och familjeomsorgen inkluderar traditionell socialtjänst och familjerätt och den andra enheten, Försörjningsenheten inkluderar, myndighetsutövning för äldreomsorg och funktionshinder, försörjningsstöd samt arbetsmarknadsenhet. Försörjningsenheten upplåter även lokaler till Arbetsförmedlingens handläggare ett par dagar per vecka för lokala

[5] Nätverket för kommunala Lärcentra

brukarkontakter. Verksamheten inrymmer mottagning, handläggning och insatser riktat mot individer med sociala problem och ekonomisk utsatthet i kommunen. Förvaltningen bedömer inte att den prognosticerade befolkningsutvecklingen inom planperioden föranleder ändrade lokalbehov för verksamheten.

3.2.2 Funktionsstöd

Funktionsnedsattas behov av stöd och service tillgodoses i huvudsak av kommunen enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Funktionsnedsatta kan också få insatser enligt Socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att den enskilde får den hjälp han eller hon behöver. Kommunen ansvarar för stöd som kan underlätta vardagen, som personlig assistans, avlösning, hjälp i hemmet, bostad med särskild service, bostadsanpassningsbidrag och färdtjänst.

3.2.2.1 Bostad enligt LSS

I huvudsak beskrivs tre former av bostäder i förarbeten till lagstiftningen:

- gruppbostad,
- servicebostad,
- annan särskilt anpassad bostad.

Gruppbostad och servicebostad är två olika former av bostäder med särskild service för vuxna, Där ingår fast bemanning och omvårdnad, vilket däremot inte ingår i boendeformen annan särskilt anpassad bostad. Den sistnämnda kan dock kombineras med hemtjänst- eller boendestödinsatser.

Kommunen erbjuder endast boendeplatser i gruppbostad i egen regi. Plats i andra boendeformer köps via andra vårdgivare. Behovet av antal platser i gruppbostad har varit relativt konstant i kommunen under åren 2013–2019 och har varierat mellan 21 och 22 platser.

I rapporten ”Ett gott liv” (Om bostad och stöd i bostaden, nu och i framtiden, för personer med utvecklingsstörning, Riksförbundet FUB, 2014) framkommer att en viktig slutsats i planerandet av boendefrågor enligt LSS är att inte tänka i standardlösningar. Personer med utvecklingsstörning är, som alla andra, unika vad gäller personlighet och intressen. Förmågor och svårigheter till följd av bland annat grad av funktionsnedsättning, ser olika ut och därmed varierar också behovet av samhällets stöd. Därtill kommer att behovet av stöd ofta förändras över tid.

För att minska antalet externt köpta vårdplatser ser förvaltningen ett behov av att differentiera befintliga boenden i kommunen för att kunna erbjuda boende för alla innevånare med särskilt stödbehov utifrån LSS. En sådan omställning bedöms gynna kommunen ur ett ekonomiskt perspektiv men framförallt gynna brukare som genom detta kan erbjudas bättre anpassade boenden i sin hemkommun oavsett funktionshinder eller stödbehov. Förvaltningen arbetar i skrivande stund med frågan.

3.2.2.2 Daglig verksamhet enligt LSS

Daglig verksamhet enligt LSS erbjuds personer i yrkesverksam ålder som omfattas av LSS och som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. Lokalbehovet för verksamheten bedöms inte påverkas av den förutspådda befolkningsutvecklingen under planperioden.

3.2.3 Äldreomsorg

Äldreomsorg bedrivs av kommunen med målet att äldre personer ska kunna leva ett kvalitativt och självständigt liv i trygghet. Äldreomsorg bedrivs genom hemtjänstinsatser i ordinärt boende, det vill säga i den enskildes hem, i särskilt boende för äldre, genom korttidsvård samt i form av riktade rehabiliteringsinsatser.

I vardagstal används ibland äldreboende som ett samlingsbegrepp för ett boende för den som blivit för gammal och sjuk för att klara sig själv. I praktiken krävs en demens- eller somatisk sjukdom, som är så omfattande att individen inte bedöms klara sig i det ordinära boendet trots daglig hemtjänstinsats, för att få plats på ett särskilt boende, även kallat vård- och omsorgsboende. Alla som uppfyller dessa kriterier har rätt till en plats men har också rätt att bo kvar i sin privata bostad.

Nedan följer en kort redogörelse för olika boendeformer för äldre.

3.2.3.1 Ordinärt boende med hemtjänstinsatser

Grundtanken är att individen ska kunna bo kvar i sitt privata boende, även kallat ordinärt boende, under hela livet. Det finns idag stora möjligheter att bo kvar i hemmet med stöd från samhället i form av hemtjänst och olika former av anpassning av boendet, vilket ligger i linje med önskemål från många äldre. Möjligheterna att upprätthålla en god omvårdnad i det egna hemmet beror dock till stor del på hur detta är utformat och anpassat. Bostadsanpassningsbidrag är ett kommunalt bidrag för anpassningar i hemmet för den som har en funktionsnedsättning, men bostadens utformning ger en begräsning i vilka anpassningar som är möjliga att genomföra.

Ett bostadsbestånd med hög tillgänglighet på den ordinarie bostadsmarknaden, till exempel trygghets- eller seniorboende, ger goda förutsättningar för kvarboende även för den med omfattande omvårdnadsbehov.

Lokalbehoven för kommunens hemtjänst handlar om personalutrymmen och utrymmen för administrativ personal och hemsjukvård. Mindre volymförändringar i verksamheten påverkar inte lokalbehoven men vid stora volymförändringar ändras verksamhetens behov av lokaler. Vissa delar av hemtjänsten är bilintensiva varför samplanering med goda parkeringsmöjligheter är nödvändiga. Lokalbehoven för verksamheten bedöms inte förändras i någon större omfattning under planperioden.

3.2.3.2 Särskilt boende för äldre

När äldre personer blir beroende av vårdinsatser och inte längre kan tillförsäkras en skälig levnadsnivå i det ordinära boendet med hemtjänstinsatser ska kommunen enligt Socialtjänstlagen (SoL) erbjuda särskilda boendeformer för äldre.[6] För att få flytta till ett särskilt boende för äldre krävs ett biståndsbeslut av kommunen. I det särskilda boendet bor individen med eget hyreskontrakt i en fullvärdig bostad. Tanken är att en plats på ett särskilt boende ska vara så likt ett permanent boende som möjligt.[7] Hällefors kommun har två särskilda boenden för äldre; Gillersgården och Fyrklövern, totalt 94 platser inklusive platser för korttidsvård.

[6] *Vård och omsorg om äldre, Lägesrapport 2019,* Socialstyrelsen, 2019, s 100
[7] *Strategier för vård- och omsorgsboenden*, Sveriges kommuner och landsting, 2015, s 12

Med hänsyn till den demografiska utvecklingen och trenden de senaste åren bedöms 86 platser vara tillräckligt för att täcka behoven av vård- och omsorgsplatser på sikt.
Kommunen saknar i dagsläget specifika boendeplatser för personer med exempelvis alkoholberoende vilket många gånger medför problem för andra vårdtagare och personal i form av obehöriga som tar sig in i lokalerna och det kan uppstå hot och våldsamma situationer. Förvaltningen kommer att se över möjligheterna att inrätta en särskild boendeavdelning för personer med särskilda behov såsom psykisk ohälsa och missbruk.

3.2.3.3 Biståndsbedömt trygghetsboende

En ny biståndsbedömd särskild boendeform infördes i april 2019; biståndsbedömt trygghetsboende för äldre. Insatsen syftar till att öka tryggheten för äldre personer som inte är trygga med att bo kvar hemma. Målgruppen för insatsen behöver inte vård och omsorg dygnet runt, utan insatsen syftar till att bryta isolering och öka tryggheten genom bland annat gemensamma måltider och aktiviteter.[8] I Hällefors kommun finns inget biståndsbedömt trygghetsboende och behoven av ett sådant boende bedöms som lågt.

3.2.3.4 Trygghetsboende utan biståndsbeslut

Begreppet trygghetsboende lanserades av Äldreomsorgsdelegationen i utredningen Bo bra hela livet (SOU 2008:113). Trygghetsbostäder tillhandahålls på den ordinarie bostadsmarknaden men riktar sig till personer över en viss ålder där trygghet, tillgänglighet och gemenskap är viktiga faktorer. Boverket beskriver trygghetsboende som en så kallad mellanboendeform som överbryggar glappet mellan vanligt boende och särskilda boenden med heldygnsomsorg.[9] I kommunen finns trygghetsboenden utan biståndsbeslut på Gamla Björkhaga och på Sörgården i Grythyttan.

3.2.3.5 Seniorbostäder

Seniorbostäder erbjuds på den ordinarie bostadsmarknaden för personer över en viss ålder, till exempel 55 eller 65 år. Bostäderna är ofta utformade utifrån äldres behov av tillgänglighet. I övrigt kan utformningen och graden av gemensamma utrymmen variera. På vissa seniorboenden finns en gemensamhetslokal för olika aktiviteter som de boende i första hand själva ska svara för. Det kan också finnas kök och matsal för gemensam matlagning och umgänge. Både kommunen och det kommunala bostadsbolaget erbjuder seniorbostäder. Kommunens seniorboende är avsett för personer som fyllt 65 år. Bostadsbolagets seniorlägenheter är avsett för personer som fyllt 55 år.

3.2.3.6 Korttidsplatser och dagverksamhet

Personer som behöver exempelvis rehabilitering, omvårdnad under en begränsad tid, växelvård eller avlösning för närstående kan erbjudas en korttidsplats på ett särskilt boende, vilket är en biståndsbeslutad insats med avsikt att ge vård och omsorg hela dygnet till personer med ett mindre varaktigt behov.

Dagverksamhet är ingen boendeform men kan vara en viktig förutsättning för kvarboende. Dagverksamhet är en biståndsbedömd insats som består av sysselsättning, behandling eller rehabilitering på en plats utanför den egna bostaden.[10]

---

[8] *Vård och omsorg om äldre, Lägesrapport 2019*, Socialstyrelsen, 2019, s 100
[9] boverket.se
[10] V*ård och omsorg om äldre, Lägesrapport,* Socialstyrelsen, 2019, s 100–101

Hällefors kommun erbjuder två olika dagverksamheter, en för personer med somatisk sjukdom och en för personer med demenssjukdom. Den ena verksamheten inryms i bottenvåningen på Gamla Björkhaga och den andra på bottenvåningen i Nya Björkhaga. I samband med förstudie om nybyggnation av vård- och omsorgsboende ses även möjligheterna att flytta dagrehabverksamheten. Det skulle innebära en ökad trygghet i vården av framför allt dementa, vilket i sin tur skulle förbättra avlastningen för anhöriga till dessa personer. Det skulle också förenkla bostadsbolagets planering för alternativ användning av Nya Björkhaga inför att hyreskontraktet löper ut.

Prognos för antal personer 65 år och äldre Hällefors kommun 2023–2032

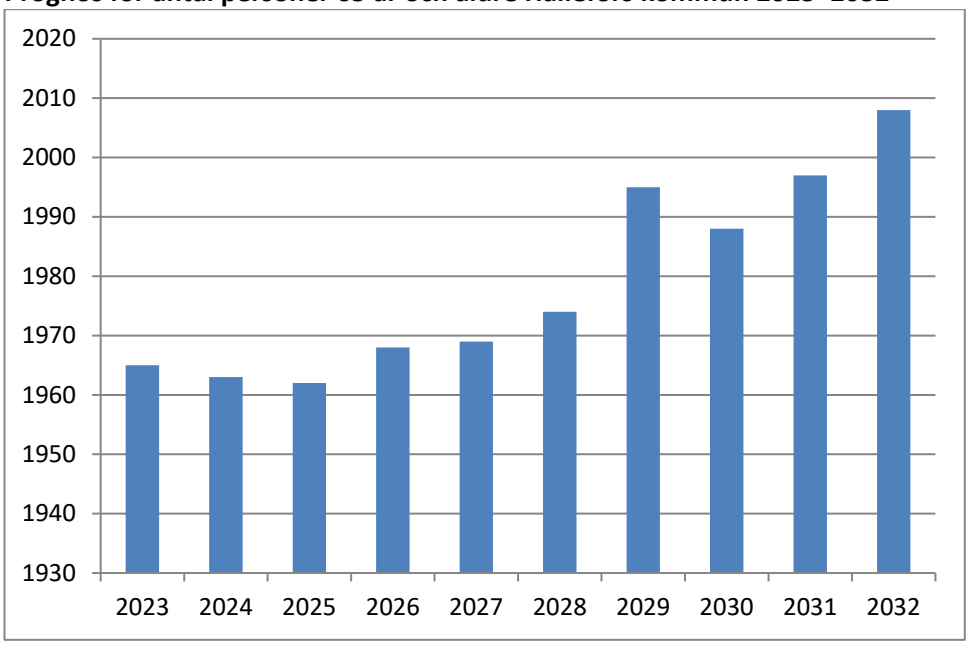

Generellt sett är antalet äldre lättare att prognostisera än antalet barn. Äldre flyttar inte i lika stor utsträckning som barnfamiljer och av de personer med migrationserfarenheter som kommit till Sverige de senaste åren är majoriteten i åldrarna 25 - 44 år.[11] Behoven av äldreomsorg kommer under planperioden därför inte att påverkas nämnvärt med anledning av de senaste årens stora flyktingmottagande i kommunen.

Antalet 65 år och äldre i Hällefors kommun bedöms öka något från 1 974 stycken år 2022 till 2008 år 2032. Det totala antalet personer över 65 år bedöms alltså vara relativt stabilt över planperioden. Under 2021 bodde i snitt tre procent av befolkningen som är 65 år eller äldre i kommunen i särskilda boendeformer, vilket var något lägre än rikssnittet och mellan 0,9 och 1,8 procentenheter lägre än övriga jämförbara kommuner vad gäller äldreomsorg.[12] I gruppen 65–79 år är efterfrågan på vård- och omsorgsplatser begränsad. Medelåldern för äldre i särskilt boende i kommunen uppgick år 2021 till 85 år.[13] Siffran för Hällefors kommun ligger under rikssnittet men skillnaderna i riket är mycket små.

[11] migrationsinfo.se
[12] kolada.se
[13] ibid

Prognos för antal personer 80 år och äldre Hällefors kommun 2023–2032

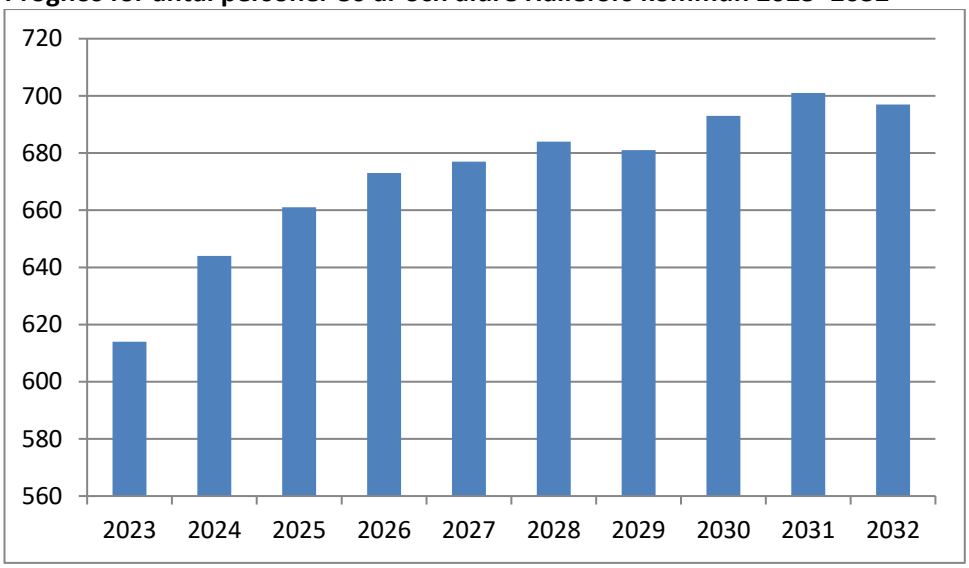

Antalet 80 år och äldre bedöms öka med 83 individer i kommunen fram till år 2032 vilket är något färre jämfört med föregående års prognos.

Lokalbehoven inom äldreomsorgen påverkas, utöver av den uppenbara faktorn antal äldre invånare, även av utbudet av boende på den ordinära bostadsmarknaden, attraktiviteten på kommunens särskilda boenden, digital utveckling och den generella hälsoutvecklingen hos äldre personer. Det finns i dagsläget ingen privat utförare av äldreomsorg i kommunen.

Samtidigt som antalet äldre ökar tenderar människor att bli allt friskare längre upp i åldrarna. Den tekniska utvecklingen inom äldreomsorgen bedöms de kommande åren gå snabbt framåt. Hur detta kommer att påverka behoven av vård- och omsorgsplatser är dock osäkert. Det finns även osäkerhetsfaktorer kring hur pandemin kommer att påverka den långsiktiga efterfrågan liksom Nära vård-reformen, samsjuklighetsutredningen samt utredningen kring en ny äldreomsorgslag. Den utbredda uppfattningen är att äldre i framtiden i högre grad kommer att vilja bo hemma så länge som möjligt under ålderdomen. Detta styrks även av en trend inom kommunen där fler och fler de senaste åren tackat nej till erbjudande om en plats på särskilt boende.

3.3 Behov och prognos för den allmänna verksamheten

Den allmänna verksamheten omfattar kommunövergripande administration, stödfunktioner till kärnverksamheterna samt kultur- och fritidsverksamhet.

3.3.1 Kommunövergripande administration

Lokalbehoven för den kommunövergripande administrationen och därtill hörande verksamheter bedöms inte förändras nämnvärt under planperioden.

3.3.2 Lokaler för facklig verksamhet

Kommunen är enligt praxis av Lag (1974:358) om förtroendemans ställning på arbetsplatsen, skyldig att bistå med lokal för den fackliga verksamheten. I skrivande stund hyrs olika lokaler från bostadsbolaget för ändamålet. Eventuellt skulle ett samnyttjande av lokaler kunna minska de totala lokalbehoven för verksamheten.

3.3.3 Kultur- och fritidsverksamheten

Inom kommunens kulturverksamhet samordnas folkbibliotek och allmän kulturverksamhet. Bibliotekets uppdrag som regleras av Biblioteksla g (2013:801), är att främja intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och bildning samt kulturell verksamhet i övrigt. Det görs genom att tillhandahålla böcker, tidskrifter, databaser, internet, film, musik med mera samt genom utställningar och andra kulturarrangemang. Folkbiblioteken ska också verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare. Utöver huvudbiblioteket i Hällefors, finns ett filialbibliotek i Grythyttan.

Allmänkultur är programverksamhet som konserter, bio, föreläsningar och teater, utställningar, skapande aktiviteter, offentlig konst och kulturarvsfrågor.

Föreningslivet står för de stora insatserna när det gäller fritidsverksamhet
En av den kommunala fritidsverksamhetens viktigaste uppgifter är därför att stödja och underlätta för föreningslivet. Stöd ges i form av föreningsbidrag och genom att kommunen upplåter kultur- och fritidsanläggningar samt lokaler till subventionerade priser.

Efterfrågan på tider i kommunens idrottshallar varierar mellan olika anläggningar. Sporthallen i Hällefors är fullbokad. Efterfrågan på tider i Kronhagsskolans idrottshall har ökat i samband med att lokalen renoverats. Idrottshallen i Grythyttans skola är inte fullt nyttjad. Konstgräs på Hällevi bedöms minska fotbollens efterfrågan på tider inomhus under delar av säsongen.

Den lokal som kommer att inrymmas på det övre våningsplanet i badhuset möjliggör för fler att få tillgång till idrottslokaler under dagtid vilket efterfrågas.

4 Åtgärdsförslag

I dagsläget finns ingen gemensam struktur för hur de kommunala verksamheterna hanterar avfalls- och källsortering. Förvaltningen föreslår att en arbetsgrupp tillsätts för att utreda hur detta kan samordnas mellan olika verksamheter för en enhetlig hantering kopplat till lokalmässiga och ekonomiska konsekvenser och sedan presentera detta underlag för politiskt beslut.

Om antalet barn i åldrarna 1–5 år minskar i enlighet med prognosen kommer behovet av förskoleavdelningar i kommunen att minska med motsvarande en avdelning från och med 2023. Förvaltningen föreslår att en arbetsgrupp tillsätts för att utreda hur lokalerna ska användas om detta blir aktuellt och att detta scenario beskrivs i nästa års lokalförsörjningsplan.

För det egenägda fastighetsbeståndet finns underhållsplaner som upprättades av extern konsult under 2017. Planerna är på en mycket övergripande nivå. Priserna för åtgärder har ökat sedan planerna upprättades och vissa fastigheter utelämnades när planerna togs fram. Dessutom har beståndet utökats sen dess och kommer att utökas ytterligare i samband med att Badhuset står färdigt. Att arbeta med detaljerade underhållsplaner för fastighetsbeståndet är ett löpande arbete som kräver stora resurser i form av kompetens och tid. Förvaltningen föreslår att en utredning kring hur detta skulle kunna möjliggöras presenteras för politiskt ställningstagande.

Vissa av de kommunala LSS-boendena är bristfälliga avseende geografisk placering, skick och ändamålsenlighet. Kommunen erbjuder också endast gruppbostad som alternativ för denna typ av boende, trots att det nationellt finns flera olika nivåer av LSS-boende. Förvaltningen föreslår att en utredning genomförs för att klargöra vilka alternativ och åtgärder som står till buds samt vilka ekonomiska konsekvenser dessa för med sig.

5 Ekonomiska konsekvenser

Lokalförsörjningsplanen är ett övergripande strategiskt inriktningsdokument. Åtgärdsförslagen är förknippade med investeringsutgifter och/eller driftkostnader. De åtgärder som avser planerat underhåll hanteras i kommunens årliga budgetprocess. Övriga behov av anpassningar som påverkar kommunens ekonomi och som inte kan hanteras inom befintliga budgetramar kommer att presenteras som separata ärenden för politiskt ställningstagande där både ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenser belyses.

6 Referenser

Litteratur
Andrén, Yngve (2007) *Effektiva kommunala fastigheter*, Sveriges kommuner och landsting

Fjertorp, Jonas och Thomasson, Anna (2014) *Kalkyler för offentlig fastighetsverksamhet,* Sveriges kommuner och landsting

Setterby, Åsa (2001) *Rapport 01:8 Krokbornsparken – en park för folket*, Sveriges lantbruksuniversitet

Strategier för vård- och omsorgsboenden (2015) Sveriges kommuner och landsting

Webbadresser

https://www.migrationsinfo.se/befolkning/aldersfordelning/

https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16738&tab_id=117473

https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/olika-grupper/aldre/trygghetsbostader/

7 Bilagor

Bilaga 1 Sammanställning inhyrda lokaler

Utredning av hyresnivåer boende för 65 + Lärkan, dnr KS 22/00209

Beslutsunderlag
Kommunstyrelsens beslut 2020-11-10 § 209

Ärendet
Med anledning av periodvis långa vakanser i 65+ boendet Lärkan, vilket antogs bero på höga hyresnivåer, uppdrogs kommunförvaltningen av kommunstyrelsen att utreda möjligheterna att marknadsanpassa hyressättningen i boendet.

Förvaltningen har genomfört en jämförelse mellan hyresnivåer på boendet på Lärkan och det allmännyttiga bostadsbeståndet och funnit att hyresnivån vid Lärkan inte avviker från det allmännyttiga beståndets hyresnivåer för likvärdiga boenden. 2022 års hyresnivåer vid Lärkan varierar mellan 1 325 och 1 348 kr per kvadratmeter och år. Det finns inget direkt jämförbart objekt avseende värdeår, skick och läge vilket försvårar jämförelsen men för det allmännyttiga beståndet varierar hyresnivåerna mellan 682 och 1 633 kr per kvadratmeter och år, vårdbostäder exkluderade.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan
Information och samverkan sker innan beslut i kommunstyrelsen.

Förvaltningens förslag till beslut
- Lämna hyresnivåerna i kategoriboendet Lärkan oförändrade.

Postadress
Hällefors kommun
Kommunförvaltningen
712 83 Hällefors

Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942

Bankgiro
193-8950

- Uppdraget att utreda möjligheterna att marknadsanpassa hyresnivåerna i kategoriboendet Lärkan är därmed slutfört.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar fastighetschef Jessica Nilsson.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer fråga om uthyrningsgrad, vilket besvaras av fastighetschef Jessica Nilsson.

Ulrika Jonsson (M) ställer fråga om hur lediga lägenheter marknadsförs, vilket besvaras av fastighetschef Jessica Nilsson.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Lämna hyresnivåerna i kategoriboendet Lärkan oförändrade.

Uppdraget att utreda möjligheterna att marknadsanpassa hyresnivåerna i kategoriboendet Lärkan är därmed slutfört.

Utredning av kommunens kontanthantering, dnr KS 22/00100

Beslutsunderlag

Utredning av kommunförvaltningens kontanthantering, daterad 2022-09-29
Minnesanteckningar från pensionärs- och handikapprådet, daterad 2022-09-06

Ärendet

Kommunstyrelsens förvaltning har sammanställt en rapport gällande förvaltningens kontanthantering med frågeställningen om kommunen kan begränsa hanteringen eller ta bort kontanthanteringen helt med undantag för kopiering av allmän handling. Dialog har skett med kommunala pensionärs- och handikapprådet som är viktiga rådgivande organ.

Social konsekvensanalys

Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv.

Ekonomisk konsekvensanalys

Som huvudregel gäller att var och en är skyldig att ta emot sedlar och mynt som betalning. Det står i lag (1988:1385) om Sveriges riksbank (5 kapitlet, 1 § andra stycket). Men när det gäller förhållanden mellan enskilda eller mellan näringsidkare och konsumenter, alltså civilrättsliga förhållanden, så råder det avtalsfrihet. I offentligrättsliga förhållanden, som alltså rör förhållanden mellan staten och den enskilde, är rätten att avtala bort kontanter som betalningsmedel begränsad. Kommunen är skyldig att kunna ta emot kontantbetalning för kopiering av allmän handling för att den som begärt ut handlingarna ska kunna vara anonym.

Enligt gällande delegationsordning är det ekonomichef som har delegation att besluta om inrättande och avveckling av handkassa (D.1.6), d v s en kassa för att hantera utkommande och inkommande kontanter. I rapporten framgår vilka betalningsmetoder som kommunen har idag och dess kostnader och vilka metoder verksamheterna. Det framgår också ett nationellt och regionalt perspektiv.

Förvaltningen har redan idag påbörjat arbetet med att säkerställa att de verksamheter som idag tar emot kontanter som betalningsmetod även har flera möjligheter att betala än kontanter. För att marknadsföra hur kommunen gärna vill att betalningar ska ske har förvaltningen gjort tilltalande affisch där det framgår att kommunen gärna ser att betalningen sker med swish eller betalkort. Affischeringen har anslagits hos varje berörd verksamhet.

Som ett led i den digitalisering som utvecklingen ändå ger är det viktigt att förvaltningen på något sätt kan bistå den enskilde medborgaren som berörs. Ett förslag är att folkbiblioteket kan bistå medborgare som har svårt att ordna med digitala betalningsmetoder då det går i linje med kommunens antagna biblioteksplan.

Utifrån utredningen har förvaltningen tagit fram förslag på två alternativ där första alternativet innebär att kommunens kontanthantering tas bort från årsskiftet 2023/2024 och det andra innebär att kontanthanteringen behålls men att hantering och kostnadsställe flyttas ut till berörda verksamheter.

Förvaltningens förslag till beslut

Alternativ 1

- Kommunförvaltningen får i uppdrag att omgående arbeta för att minimera kontanthanteringen och hitta andra lösningar som gör att kontanter som betalningsmetod kan tas bort från årsskiftet 2023/2024, med undantag för hantering av allmän handling.

- Redovisning av kontanthantering ska fortsättningsvis ske centralt hos ekonomienheten till avtalat penningföretag.

- Alla kostnader som härleds till kontanthantering ska redovisas hos verksamhet som har kontanthantering från årsskiftet 2022/2023.

- Ekonomichefs delegation för inrättande av kontantkassa tas bort i kommunstyrelsens delegeringsordning från och med 1 januari 2024. Delegation för handkassekort och förladdade kort ska kvarstå.

Alternativ 2

- Kommunen behåller kontanthantering.

- Redovisning av kontanthantering ska ske hos respektive verksamhet till avtalat penningföretag.

- Alla kostnader som härleds till kontanthantering ska redovisas hos verksamhet som har kontanthantering.

- Ekonomichefs delegation för inrättande av kontantkassa kvarstår i kommunstyrelsens delegeringsordning.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar ekonomichef Jessica Jansson.

Ulrika Jonsson (M), Cecilia Albertsson (M), Saskia van der Zanden (V) och Allan Myrtenkvist (S) yttrar sig och förordnar alternativ 2.

Ordförande Annalena Järnberg (S) sammanfattar överläggningarna och ställer bifall mot avslag på förvaltningens föreslagna alternativ 2, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Kommunen behåller kontanthantering.

Redovisning av kontanthantering ska ske hos respektive verksamhet till avtalat penningföretag.

Alla kostnader som härleds till kontanthantering ska redovisas hos verksamhet som har kontanthantering.

Ekonomichefs delegation för inrättande av kontantkassa kvarstår i kommunstyrelsens delegeringsordning.

Efter ärendets behandling utgår Vivianne Pettersson (M) och ersätts av Cecilia Albertsson (M).

HÄLLEFORS KOMMUN

RAPPORT

Datum
2022-09-29

Ekonomienheten

Jessica Jansson

Utredning av kommunförvaltningens kontanthantering

Innehåll

1 Beslut 3

2 Betalningsmetoder 3

3 Kostnader för betalningsmetoder 3

4 Hantering av kontanter 4

4.1 Regler för kontantkassa 4
4.1.1 Förvaring 4
4.1.2 Ansvarsfördelning 5
4.1.3 Kvittenser 5
4.1.4 Kassaapparat 5
4.1.5 Redovisning 5

5 Verksamheter som har kontanthantering 6

5.1 Torghandel 6
5.2 Allmän handling 6
5.3 Bowlinghall 6
5.4 Folkbibliotek 6
5.5 Klockarhagsskolan 6
5.6 Pihlskolan 6
5.7 Kulturskolan 6
5.8 Måltidsverksamheten 7

6 Omvärldsbevakning nationellt 7

7 Omvärldsbevakning regionalt 8

8 Risker 9

9 Kommunala pensionärs- och handikapprådet 10

10 Förvaltningens åtgärder 10

11 Förvaltningens förslag till politiskt beslut 11

Som huvudregel gäller att var och en är skyldig att ta emot sedlar och mynt som betalning. Det står i lag (1988:1385) om Sveriges riksbank (5 kapitlet, 1 § andra stycket). Men när det gäller förhållanden mellan enskilda eller mellan näringsidkare och konsumenter, alltså civilrättsliga förhållanden, så råder det avtalsfrihet. I offentligrättsliga förhållanden, som alltså rör förhållanden mellan staten och den enskilde, är rätten att avtala bort kontanter som betalningsmedel begränsad. Kommunen är skyldig att kunna ta emot kontantbetalning för kopiering av allmän handling för att den som begärt ut handlingarna ska kunna vara anonym.

Frågan är om Hällefors kommun kan begränsa hanteringen eller ta bort kontanthanteringen helt med undantag för kopiering av allmän handling?

1 Beslut

Enligt gällande delegationsordning är det ekonomichef som har delegation att besluta om inrättande och avveckling av handkassa (D.1.6), d v s en kassa för att hantera utkommande och inkommande kontanter.

2 Betalningsmetoder

Kommunen har idag fyra sätt att ta betalt:

- ✓ Kundfakturering genom att skapa ett debiteringsunderlag/autogiro
- ✓ Inbetalning via kortterminal
- ✓ Inbetalning visa swish
- ✓ Kontantbetalning

3 Kostnader för betalningsmetoder

Enligt kommunens riktlinje för kravhantering av kundfordringar bör periodiskt återkommande räkningar på förhållandevis små belopp fortsättningsvis samlas ihop tills det sammanlagda fordringsbeloppet på en och samma kund uppgår till minst 50 kronor. Minimibeloppet för en faktura inom Hällefors kommun är därför 50 kronor.

När det gäller inbetalning via kortterminal har kommunen ett avtal med upphandlad bank och nuvarande terminal har en fast avgift som uppgår till cirka 200 kronor per månad. Det tillkommer också en fast kostnad per transaktioner som enligt nu gällande bankavtal är 1,25 kronor. Idag redovisas de kostnader som uppstår genom kortbetalning på berörd verksamhet.

Inbetalning via swish innebär en fast kostnad per transaktion med 1,50 kronor som kommunen får stå för. Avgifter för swish är reglerat i upphandlat bankavtal. Idag redovisas avgifter på berörd verksamhet.

Kommunen har idag ett avtal med ett företag gällande hämtning av kontanter som inkommer till kommunen och det finns framräknat en prisbild som innebär att av de medel som verksamheten erhåller som inkomster så går knappt 60 procent till att betala avgifter för kontanthanteringen. Företaget har fasta och röriga avgifter och det är hårda krav för att få hantera medel enligt nu gällande EU regler är det enbart ett företag som uppfyller kraven. Idag är det styrelsens centrala ekonomifunktion som hanterar alla kostnader som uppstår för de verksamheter som har kontanter som betalningsmetod.

Sammantaget har förvaltningen räknat fram hur mycket av 100 kronor i inkomst som blir i vinst efter att avgifter för inbetalningen är avdragen. Uträkningen har skett på utfallet på år 2021 som har varit ett pandemiår som inte varit ett normalt år.

Kortterminal	89,60 kr
Swish	71,00 kr
Kontant	58,00 kr

4 Hantering av kontanter

Kommunförvaltningen har idag ett styrdokument som hanterar kontant- och korthantering (B-E-0901) där syftet är att skapa förutsättningar för en god intern kontroll och enhetliga administrativa rutiner. Dessutom ska riktlinjerna tydliggöra det ansvar som det innebär att hantera allmänna medel. Målsättningen är att förtydliga beslutsprocessen samt roller, ansvar och befogenheter i arbetsprocessen inom kontant- och korthanteringen.

Riktlinjerna omfattar all kontanthantering och alla typer av kort som innebär inköp till kommunen. Kommunen har en central hantering av insättning av kontanter på banken via ekonomienheten.

Handhavande av kontanta medel sker i följande två former:

- Kontantkassa = inbetalningar; kontanta medel som erhålls i samband med viss försäljning och avgiftsuttag.
- Handkassor = utbetalningar.

Varaktigt handhavande av kommunala medel i form av kontanter, värdepapper, bankinlåning o dylikt får med undantag från ovanstående typer av kassor inte förekomma. Regeln gäller av naturliga skäl inte kommunstyrelsens centrala ekonomifunktion.

4.1 Regler för kontantkassa

4.1.1 Förvaring

Kontantkassor och handkassa ska hanteras helt åtskilda från varandra och medel från en kassa får inte tillföras den andra. Som exempel får således aldrig uppburna medel från försäljningar tillföras handkassan.

Pengar, kort och värdehandlingar ska förvaras på sådant sätt att de ej sammanblandas med andra pengar samt på ett i övrigt betryggande sätt så att stölder undviks. Endast den kassaansvarige samt eventuell ersättare får ha tillgång till kassan. Lån får absolut ej ske ur kassorna.

4.1.2 Ansvarsfördelning

Respektive förvaltning utser kassaansvarig för varje kassa. Ansvaret avser såväl den fysiska hanteringen av kontanterna som den ekonomiska redovisningen. Detta ansvar ska således inte sammanblandas med attestansvar. Beslut om kassaansvarig ska vara skriftligt. Vid semester eller längre ledighet ska ersättare utses.

Förvaltningen ansvarar för att den kassaansvarige ges tillräckliga kunskaper för uppdraget. Förvaltningen ska även tillse att ingen person ensam hanterar en ekonomisk transaktion från början till slut.

Kassabrist ska omedelbart anmälas till respektive verksamhetschef och ekonomichef. Anledning till bristen, datum då den uppstod samt storleken på bristen ska anmälas.

4.1.3 Kvittenser

Vid försäljning ska kvitto upprättas och lämnas till kunden. För detta ändamål ska normalt förnumrerat kvittensblock med ett original och en/två kopior användas. Belopp som mottagits ska alltid utskrivas. Detta gäller även mottagarens namnteckning tillsammans med datum för mottagandet. Vid försäljning av måltidskuponger gäller utlämnade kuponger som kvitto. Vid försäljning av rabattkuponger, årskort, entrébiljetter etc gäller att även dessa ska vara förnumrerade.

Erhållna kvittenser och måltidskupongbuntar ska kvitteras av den kassaansvarige. Ekonomienheten ska för varje kassa föra ett särskilt dokument där redovisade inbetalningar kan stämmas av mot utlämnade och kvitterade handlingar.

Förnumrerade kvitton, kvittensblock, måltidskuponger etc är att betrakta som värdehandlingar och ska i alla led förvaras betryggande.

4.1.4 Kassaapparat

Vid registrering av försäljning med kassaapparat lämnas alltid kassakvitto till kunden. Redovisning av varje dags försäljning ska ske i en kassarapport. I det fall differens uppkommit under dagen ska detta redovisas i kassarapporten.

4.1.5 Redovisning

Redovisning av uppburna medel ska ske minst en gång varje månad eller så snart uppburet belopp uppgår till 2 000 kronor (exklusive eventuell växelkassa). I undantagsfall, då en kassa uppbär mycket små belopp, kan ekonomichef medge längre redovisningsperioder än en månad.

I samband med att belopp redovisas genom kontantinbetalning till ekonomienheten ska redovisningen ske på blanketten insättning av kontanta medel (C-E-0901) som inlämnas till ekonomienheten med uppgift om nummer på vilka utlämnade kvitton eller matkuponger som betalningen avser. Kopia på reversalarket ska bifogas. Inbetalningen ska konteras och attesteras av utsedd beslutsattestant. Vidare ska utgående moms särskiljas.

5 Verksamheter som har kontanthantering

5.1 Torghandel

Idag tar verksamheten betalt för att kommunen upplåter marknadsplats på torget i Hällefors centrum och betalning sker genom kontant betalning, swish eller kundfakturering. Verksamheten arbetar för att ta bort kontanthanteringen helt och då främst ur ett säkerhetsperspektiv då kontanthantering ökar risken för främst rån men också att medel kan försvinna på annat sätt.

5.2 Allmän handling

Verksamheten har idag en kontantkassa för de frågeställare som önskar erhålla kopiering av allmänna handlingar som vill vara anonym. Då det är en väldigt liten efterfrågan är omsättningen väldigt låg men ändock en lagstyrd verksamhet som måste kunna ta emot kontanter.

5.3 Bowlinghall

De besökare som kommer för att spela bowling får betala en avgift enligt gällande beslut. Dessutom finns det möjlighet att köpa fika i cafeterian. Fritidsverksamheten har idag alla betalningsmetoder som finns presenterade i denna rapport.

5.4 Folkbibliotek

Verksamheten har idag tjänster som erbjuder besökare möjlighet att kopiera eller skriva ut kopior från dator samt köpa dryck ur en dryckesautomat i anslutning till tidningshörnan. Godkänd betalningsmetod för verksamheten är swish men även kontantbetalning sker trots att det inte finns något godkännande av att inrätta en kontantkassa.

5.5 Klockarhagsskolan

På skolan finns en cafeteria som möjliggör för elever från årskurs 6 till 9 samt personal att lätt kunna köpa bra mellanmål i skolmiljön. Cafeterian har betalningsmetod swish och kontanter.

5.6 Pihlskolan

På skolan finns en cafeteria vid namn Silverkoppen som är till för elever och lärare på skolan och finns för att elever ska ha lätt att köpa bra mellanmål i skolmiljön. Cafeterian har betalningsmetod swish och kontanter och på senare tid har det inte kommit in några kontanter så kontanthanteringen ska kunna upphöra helt.

Dessutom finns det en restaurang på skolan vid namn Silvergrytan som säljer luncher och middagar för att restaurangeleverna ska få möjlighet att öva på både servering och tillagning av måltider. Restaurangen använder sig av betalningsmetoderna kundfakturering, kortterminal, swish samt kontanthantering.

5.7 Kulturskolan

Kulturskolan har idag en cafeteria där barn och ungdomar som närvarar i skolans aktiviteter har möjlighet att köpa mellanmål. Verksamheten är till för barn från årskurs 2 och uppåt och de elever som är på fritidsklubben Oasen är från årskurs 2 till årskurs 5. Skolan använder sig av betalningsmetoden swish och kontanter.

5.8 Måltidsverksamheten

Inom måltidsverksamheten är det enbart Björkhagas kök och dess tillgång till matsal som har en försäljning till de som bor på trygghetsboendet Björkhaga men även andra besökare. Under pandemin har restaurangen varit stängd. Innan pandemin hade verksamheten alla betalningsmetoder. Vid ett eventuellt öppnade räknar verksamheten med att ta bort kontanthanteringen helt.

6 Omvärldsbevakning nationellt

Samhällets digitalisering har lett till att allt färre använder kontanter. I maj 2019 lämnade Riksbanken en framställning till riksdagen om behovet av en utredning om av betalningsmarknaden. Riksdagen beslutade att det skulle genomföras en betalningsutredning som ska se över statens roll på betalningsmarknaden och ta ställning till hur rollen bör se ut i framtiden. I december 2020 utsåg regeringen Anna Kinberg Batra till särskild utredare av statens roll på betalningsmarknaden. Utredningen har antagit namnet Betalningsutredningen. Uppdraget har sin grund i riksdagens tillkännagivande om statens roll på betalningsmarknaden (bet. 2018/19:FiU44, rskr. 2018/19:293). Utredningens förlag ska överlämnas till regeringen senast den 30 november 2022.

Uppdraget ska göras mot bakgrund av en genomgripande och bred analys av:

- hur rollen har sett ut historiskt och hur den ser ut i dag,
- förändringar på finans- och betalningsmarknaderna till följd av teknisk utveckling och digitalisering,
- nya betalningssätt och minskad användning av traditionella betalningsmedel i form av sedlar och mynt (kontanter), och den framtida betalningsmarknaden.

Utredaren ska bl.a.

- kartlägga hur betalningsmarknaden ser ut och hur den regleras samt bedöma hur den framtida betalningsmarknaden kommer att se ut med utgångspunkt i utvecklingen i Sverige och i andra länder.
- kartlägga rollfördelningen mellan staten och näringslivet på betalningsmarknaden och ta ställning till statens framtida roll på betalningsmarknaden.
- ta ställning till innebörden och behovet av att vissa betalningsmedel har ställning som lagliga betalningsmedel.
- ta ställning till behovet av att Riksbanken ger ut digitala centralbankspengar, s.k. e-kronor, och
- ta ställning till om författningsförslag eller andra åtgärder är nödvändiga och i förekommande fall föreslå sådana.

Diagrammet nedan visar att värdet (kronor per person och år) av de kontanter som tas ut från automater har sjunkit de senaste åren samtidigt som värdet av Swishbetalningarna har ökat kraftigt.

Hällefors kommun har besvarat frågeställningar som en del i statens utredning under augusti 2022 vad gäller vilka volymer som kommunen hanterar på betalmarknaden och vilka betalningsmetoder som används och vad det årligen kostar för kommunen.

7 Omvärldsbevakning regionalt

Kommunförvaltningen har gjort en undersökning bland regionens kommuner för att se hur det ser ut idag och vilka eventuella målsättningar respektive kommun har för framtiden.

Ljusnarsbergs kommun:
Vårt centralkök med lunchservering hanterar kontanter. Sedan finns några handkassor kvar t ex fritidsgård och bibliotek. Dessa är under avveckling och swisch införs. Målet är att avveckla all kontanthantering. Pengarna lämnas vid bankens box för mottagning av kontanter. Verksamheterna redovisar handkassor löpande.

Nora kommun
Kommunen har kontanthantering på biblioteket, badet och särskilda boende (kioskförsäljning) och de använder också Swish. Ekonomiadministratören som svarar för kassan. Kommunen tror att hanteringen kommer att minska framöver med hjälp av Swish.

Lindesbergs kommun
Kommunen har kontanthantering på café på skolor, fritidsgård och café äldreboende. Varje verksamhet hanterar kontanthanteringen och penningföretaget hämtar upp. Ekonomienheten hanterar inga kontanter Kontanthanteringen har minskat då man kan betala med kort eller swish på de flesta ställena.

Lekebergs kommun
Kommunen har avvecklat all kontanthantering. Endast kort- och swishbetalningar.

Askersunds kommun
Kommunen har några handkassor kvar och de verksamheter som har är Sjöängen restaurang, Sjöängen café, Turistbyrån, Fritidsgården cafeteria, Biblioteket och Scenkonst foajé. Handkassorna administreras av de verksamhetsansvariga och avtal finns med penningföretag.

Laxå kommun
Kommunen har kontanthantering på skolans cafeteria, biblioteket, fritidsgård, Återbruket (en verksamhet som LSS har) samt servering äldreboende. Verksamheterna kommer till ekonomiavdelningen och redovisar och personal på ekonomiavdelning hanterar kontanterna som lämnas till penningföretag enligt upprättat avtal. Kontanthanteringen har minskat betydligt de sista åren då man kan betala med kort och swish också.

Karlskoga kommun
Kommunen tar emot kontanter. Det görs i parkeringsautomater, i skolkafeterior, badhus, rackethall, daglig verksamhet. Verksamheterna som får in kontanter lämnar i ett kassaskåp i kommunhuset, där hämtar sedan penningföretag upp för insättning. Kommunen ser gärna att kontanthanteringen minskar då det dels är en viss risk för personalen att hantera det och dels att det kostar förhållandevis mycket.

Kumla kommun
Kommunen har kontanthantering i badhuset och några caféer/kök, fritidsgårdar samt bibliotek. Kommunen har avtal med penningföretag och badet deponerar på badet, en del deponerar i stadshuset och några lämnar till centrala ekonomiavdelningen.

Örebro kommun
Alla verksamheter som har försäljning till allmänheten har möjlighet att ha kontanter. Varje verksamhet har ett eget avtal med penningsföretag och hanterar sina kontanter själva. Centrala ekonomiavdelningen bokför insättningarna och har tillgång till penningföretagets webbsida för att kunna se insättningsavier, kvitton och statistik. Kostnaden för detta hanteras också centralt på ekonomiavdelningen, så på det sättet finns inget incitament för verksamheterna att ta bort kontanter.

Hallsbergs kommun
Kommunen har kontanter på skolkaféerna, ungdomsgården och köken.
De har avtal med penningsföretag där ekonomiavdelningen bokför insättningarna och verksamheten skickar kassarapporter vid insättningar som görs. Kontanthanteringen sågs över när kommunen tecknade avtal med penningsföretag där två verksamheter tog bort kontanterna och bara använder swish.

8 Risker

Förvaltningen ser att det finns två risker med att hantera kontanter och det handlar om dels rånrisk och smittorisk. Då det idag är färre och färre medborgare/besökare som har kontanter så kan det leda till ökad rånrisk för de som fortfarande har kontanter som betalningsmetod.

Svensk Handel bedömer inte att det föreligger någon extra smittorisk med vare sig kort- eller kontantbetalning. Rekommendationen är att hålla noggrann hygien kring betalterminaler. I dagsläget finner Svensk Handel inget som visar att kontanter ökar överföringen av coronavirus. Risken att få viruset i kontakt med sedlar och mynt är relativt låg men bör jämföras med andra metallytor och pappersföremål. Enligt Sveriges Riksbank finns det inget som talar för att det finns risk att smittas av coronaviruset via sedlar eller mynt.

9 Kommunala pensionärs- och handikapprådet

Kommunala pensionärs- och handikapprådet är organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan representanter för organisationerna och kommunstyrelsen. Förvaltningen har deltagit i ett möte och där utredningen presenterats och råden reflekterat och lämnat synpunkter. Nedan är ett utdrag ur minnesanteckningarna:

”Färre och färre företag och myndigheter i kommunen arbetar med kontanthantering och tjänster som Swish eller fakturering av avgifter blir vanligare. Kontanthantering är normalt arbetskrävande och kostsamt för organisationer men framför allt är det faktorer som rånrisk och andra risker i hanteringen som gör att kontanthanteringen minskar. Desto färre organisationer i samhället som faktiskt använder kontanthantering desto större risker utsätts dessa organisationer för. Kommunen har minskat kontanthanteringen i verksamheten och t ex inom vård och omsorg förekommer inte längre någon kontanthantering. Kontanthantering kan dock behöva finnas i viss verksamhet kopplat till lagstiftningen vad gäller kopiering av allmän handling.

Mötet lämnar synpunkter som sammanfattas i att det sannolikt kan finnas individer som kan ha svårt att anpassa sig, men att det, för den breda allmänheten, är en utveckling som medborgare i regel får acceptera. Utifrån mötet bedöms det inte finnas några hinder mot att kommunen går mot en verksamhet där kontanthantering minimeras eller helt tas bort. Mötet lyfter dock fram att samhällsutvecklingen där fler och fler myndigheter använder digitala tjänster och där fler och fler samhällsfunktioner som betalningar också blir digitala kan innebära att ett behov av en samhällsinformatör blir större, för stöd i dessa frågor. Den generella uppfattningen i mötet är dock att utvecklingen mot en minimerad eller borttagande av kontanthantering inte möter några hinder. Mötet ser gärna att kommunen vidareutvecklar försäljning av tjänster/produkter genom kundfakturering för att slippa köpa över disk varje gång och det minskar antalet köptillfällen.”

10 Förvaltningens åtgärder

Som ett första steg har verksamheter inom förvaltningen som, idag tar emot kontanter som betalningsmetod, säkerställt att det finns andra flera möjligheter att betala än kontanter.

För att marknadsföra hur kommunen gärna vill att betalningar ska ske har förvaltningen gjort tilltalande affisch där det framgår att kommunen gärna ser att betalningen sker med swish eller betalkort. Affischeringen anslås hos varje berörd verksamhet och det är viktigt att alla har samma budskap oavsett verksamhet, vilket sker lättast genom att affischen skapats centralt av ekonomienheten.

Som ett led i den digitalisering som utvecklingen ändå ger är det viktigt att förvaltningen på något sätt kan bistå den enskilde medborgaren som berörs. Förvaltningen måste kunna erbjuda hjälp till medborgare som idag inte har digitala möjligheter så de kan få förutsättningar för att kunna och därmed följa med i den utveckling som sker i samhället. Ett förslag är att folkbiblioteket kan bistå medborgare som har svårt att ordna med digitala betalningsmetoder då det går i linje med kommunens antagna biblioteksplan där det framgår att:

”5.9 Digital delaktighet (Bibliotekslagen § 7) Folkbiblioteket ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet. I samarbete med andra aktörer ska folkbiblioteket utveckla strategier och metoder för att överbrygga den digitala klyfta som finns i samhället. Huvudbiblioteket arrangerar IT-kurser för seniorer och erbjuder IT-hjälp. Inriktningsmål: Förebygga det digitala utanförskapet.”

11 Förvaltningens förslag till politiskt beslut

Alternativ 1
- Kommunförvaltningen får i uppdrag att omgående arbeta för att minimera kontanthanteringen och hitta andra lösningar som gör att kontanter som betalningsmetod kan tas bort från årsskiftet 2023/2024.
- Redovisning av kontanthantering ska fortsättningsvis ske centralt hos ekonomienheten till avtalat penningföretag.

- Alla kostnader som härleds till kontanthantering ska redovisas hos verksamhet som har kontanthantering från årsskiftet 2022/2023.

- Ekonomichefs delegation för inrättande av kontantkassa tas bort i kommunstyrelsens delegeringsordning från och med 1 januari 2024. Delegation för handkassekort och förladdade kort ska kvarstå.

Alternativ 2
- Kommunen behåller kontanthantering.

- Redovisning av kontanthantering ska ske hos respektive verksamhet till avtalat penningföretag.

- Alla kostnader som härleds till kontanthantering ska redovisas hos verksamhet som har kontanthantering.

- Ekonomichefs delegation för inrättande av kontantkassa kvarstår i kommunstyrelsens delegeringsordning.

HÄLLEFORS KOMMUN

Ekonomienheten 712 83 Hällefors
Besöksadress Sikforsvägen 7 Hällefors
Telefon 0591-641 00 vx • Fax
kommun@hellefors.se

HÄLLEFORS KOMMUN

Kommunförvaltningen

Minnesanteckningar

Tid: Tisdag 6 september 2022 kl. 10:00 - 12:00

Plats: Konferensrum Gillersgården

- ☒ Kent
- ☒ Daniel
- ☒ Sven-Åke
- ☒ Anne-Marie
- ☐ Ingrid
- ☐ Ann-Louise

Inbjuden gäst

- ☒ Jessica Jansson

- ☒ Jonny
- ☒ Anita
- ☒ Curt
- ☐ Elfriede
- ☒ Åsa
- ☒ Malin

Ärende		Åtgärd
1.Föregående minnesanteckningar	Ingen genomgång av föregående minnesanteckningar	
2. Jessica Jansson Ekonomichef	Ekonomichef deltar på mötet och informerar om kontanthantering i kommunen. Färre och färre företag och myndigheter i kommunen arbetar med kontanthantering och tjänster som Swish eller fakturering av avgifter blir vanligare. Kontanthantering är normalt arbetskrävande och kostsamt för organisationer men framför allt är det faktorer som rånrisk och andra risker i hanteringen som gör att kontanthanteringen minskar. Desto färre organisationer i samhället som faktiskt använder kontanthantering desto större risker utsätts dessa organisationer för. Kommunen har minskat kontanthanteringen i verksamheten och t ex inom vård och omsorg förekommer inte längre någon kontanthantering. Kontanthantering kan dock behöva finnas i viss verksamhet kopplat till lagstiftningen vad gäller kopiering av allmän handling. Mötet lämnar synpunkter som sammanfattas i att det sannolikt kan finnas individer som kan ha svårt att anpassa sig, men att det, för den breda allmänheten, är en utveckling som medborgare i regel får acceptera. Utifrån mötet bedöms det inte finnas några hinder mot att kommunen går mot en verksamhet där kontanthantering minimeras eller helt tas bort. Mötet lyfter dock fram att samhällsutvecklingen där fler och fler myndigheter använder digitala tjänster och där fler och fler samhällsfunktioner som betalningar också blir digitala kan innebära att ett behov av en samhällsinformatör blir större, för stöd i dessa frågor. Den generella	

	uppfattningen i mötet är dock att utvecklingen mot en minimerad eller borttagande av kontanthantering inte möter några hinder. Mötet ser gärna att kommunen vidareutvecklar försäljning av tjänster/produkter genom kundfakturering för att slippa köpa över disk varje gång och det minskar antalet köptillfällen.	
3. Malin Olsson	Äldreomsorgschef deltar på mötet och presenterar sig för mötesdeltagare som inte deltog förra mötet. Malin informerar om att tidigare enhetschef på Gillersgården slutat sin anställning och att Malin därmed sitter på två uppdrag i nuläget då hon nu även hanterar verksamheten på Gillersgården.	
4. Socialchef	Socialchef informerar om att Omsorgen möter utmaningar i att det är svårt att rekrytera vikarier i nuläget och detta är en utveckling som bedöms förvärras. Det är en situation som SKR och andra varnat för under en längre tid och att man det råder en arbetskraftsbrist i hela Sverige. Utvecklingen i kommunen är tydlig då bristen på vikarier i verksamheten är påtaglig och detta leder till en ökad övertid och mertid för de som är anställda. Situationen är inte unik för Hällefors kommun, utan de flesta kommuner möter samma problematik och i detta finns en risk att man tvingas sänka antagningskraven för anställningar vilket inte är bra. Det pågår ett gemensamt arbete i länet och i förvaltningen för att ta fram strategier för att möta utvecklingen. Bland annat arbetar omsorgen för att bli attraktivare som arbetsgivare genom t ex att se över schemaläggning och andra frågor där personal ofta har synpunkter. Socialchef informerar igen om en förstudie kring nyproduktion av vård- och omsorgsboende i kommunen. Verksamheten i Fyrklövern har flera brister utifrån lokalernas utformning och lokalerna är i behov av renovering. Som ett alternativ till detta pågår en förstudie till eventuell nyproduktion. Hur detta hanteras vidare är helt och hållet politiska beslut och beroende på utfallet i förstudien. Förvaltningen är dock tydlig med att lokalerna på Fyrklövern inte är bra och att en åtgärd behövs.	
5. Medicinskt ansvarig	Medicinskt ansvarig har meddelat återbud till dagens möte. Förvaltningens Äldreplan lyfts på mötet och det är dags för att revidera den. Äldreplanen som strategiskt dokument är	Vid nästa möte kommer ett förslag på träff för att se över förvaltningens Äldreplan

	mycket uppskattat av intresseföreningar och ett bra stöd för förvaltningen. Mötet lyfter att det finns ett behov av att boka tider för att påbörja revidering. Särskild kallelse för detta kan komma att skickas ut.	
6. KHR/KPR informerar		
7. Övrigt	Curt N informerar om en problematik kring Folktandvården. Brist på personal (tandläkare) gör att folktandvården i kommunen inte har möjlighet att ta emot alla besök. Detta innebär att personer istället erbjuds tider i andra kommuner som t ex Nora. Det kan många gånger vara svårt att ta sig till dessa besök. Kallelse till besöket gäller som färdbevis på bussen till Nora och kvitto från besöket gäller som färdbevis på återresan. Dock är det svårt för många som kommer till busstationen i Nora att faktiskt ta sig mellan busshållplatsen och Folktandvården. Bland annat kan det vara svårt att hitta eller svårt att gå längre sträckor. Äldreomsorgschef informerar om att det är samma principer och samma system som vid sjukresor generellt. Har man som patient svårt att ta sig till och från vårdgivaren så är det vårdgivarens ansvar. Man behöver då som patient kontakta den avdelning som skickat kallelsen för att få hjälp med resan.	
9. Kontaktuppgifter	Curt Nilsson, PRO Hfs: curt@naddebo.se Anita Nilsson, PRO Hfs endast post: Walströmsvägen 37, 712 32 Hällefors Anne-Marie Hammar, SKPF: annemarie.hammar@telia.com Ingrid Wase, SKPF: ingrid.wase@hotmail.com Johnny Molander, Argenta: johnny.molander@gmail.com Åsa Mattsson, Argenta: p.i.hallefors@telia.com Sven-Åke Lundh, Argenta: svenake.lundh@telia.com Elfriede Hedman, Reumatikerförbundet: elfriede.hedman@telia.com Kent Grängstedt (S) kent@grangstedt.se Daniel Åhnberg daniel.ahnberg@hellefors.se Malin Olsson malin.olsson@hellefors.se Ann-Louise Eriksson ann-louise.eriksson@hellefors.se	
9. Nästa möte	Nästa möte 8/12 klockan 10.00-12.00 Konferensrum på Gillersgården Gillersvägen 20	

HÄLLEFORS KOMMUN

Kommunförvaltningen

Minnesanteckning gjord av Daniel Å

VA-taxa Hällefors kommun 2023, dnr KS 22/00196

Beslutsunderlag

KF 2021-11-30 § 165
Sammanträdesprotokoll direktionen 2022-09-16 § 92–93
Bilaga 1-5 brukningstaxa Hällefors
Bilaga 1 anläggningsavgift Hällefors
Förslag till VA-taxa Hällefors kommun 2023

Ärendet

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen har inkommit med förslag till anläggnings- och brukningstaxa-VA för Hällefors kommun 2023.

Direktionen beslutade på sammanträde 2022-09-16 att godkänna förslaget till Va-taxa samt att skicka det till medlemskommunen för beslut. Enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) får kommunen meddela föreskrifter om taxan där avgifternas belopp och hur avgifterna ska beräknas ska framgå.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen föreslår en taxeökning inför 2023 jämfört med från föregående år. Detta med hänvisning till generellt ökade kostnader för energi, inflation men även att det föregående år inte beviljades en taxehöjning om 2 %. Förvaltningen kan fastslå att det finns investeringsbehov i ledningsnätet samt att alla kostnader ökat generellt. Dock måste ett kontinuerligt arbete ske för att effektivisera sin verksamhet. I det redovisade materialet från Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen framgår inte vilka effektiviseringsåtgärder som är vidtagna. Detta gäller både kostnader knutna till brukningstaxa och anläggningstaxa.

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen föreslagna förändringar i taxorna enligt nedan.

Förslag till brukningstaxa för VA 2023 Hällefors kommun.
I prognosen tas hänsyn till intäkter, kostnader och planerade investeringar.
I årets prognos beräknas:

- Inga nytillkomna abonnenter.
- Minskad förbrukning med 1 % under perioden 2023-2025.
- kostnadsökning med 3,4 % på personalkostnader
- Kostnadsökning med 4 % på entreprenad- och övriga drift och underhållskostnader.
- 1 % kostnadsökning på övriga kostnader ex kemikalie- och laboratoriekostnader
- 38 % på energikostnader
- Ränta för nytillkomna investeringar (bilaga 2) med 1,0 %
- Befintliga investeringar med 1,0 %

Prognosen visa en höjning av taxan inför 2023. (Bilaga 1)
Beräknat resultat för VA fonden under prognostiden redovisas i bilaga 1.

Förslaget innebär att en normalvilla som förbrukar 150m3/år får en ökning med 1071kr/år inkl. moms, till ett totalpris om 8775kr/år inkl. moms.

§18, övriga avgifter ex frusen vattenmätare, avstängning av vatten mm, föreslås höjas med 7 %.
Enligt prognos för 2023 ge ett underskott. Underskottet kommer att tas från fonden.

Förslag till anläggningstaxa för VA
Eftersom ingen taxehöjning på anläggningsavgiften gjorde enligt förbundets förslag till VA taxa 2022, ser förbundet ett behov att göra en större höjning för bostadsenhet (tidigare lägenhetsavgift) för att få en bättre kostnadstäckning.
Förslaget innebär att:

- Typhus A (fastighet med en lägenhet, tomtyta 800 kvm, ansluten till vatten, spillvatten och dagvatten) får en ökning från 143724 kronor inkl. moms till 1573874 kronor inkl. moms (+13663kr inkl. moms)
- Typhus B (flerbostadshus med 15 lägenheter tomtyta 800kvm ansluten till vatten, spillvatten och dagvatten) får en ökning från 399 938 kronor. Inkl. moms till 601481 kronor. Inkl. moms (+201543 kr. inkl. moms).

Förvaltningens förslag till beslut

- Anta Svenskt Vattens nya normförslag till VA-taxans utformning.

- Anta förslag till VA-taxa Hällefors kommun 2023.

- Taxorna ska gälla från och med 2023-01-01.

- Begära in redovisning av hur arbetet med effektivisering av verksamheten genomförs samt vilket resultat det har gett, redovisat i procentuell kostnadseffektivisering.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar teknisk handläggare Britt-Inger Fallström och Hans Åhnberg tillför kort.

Cecilia Albertsson (M) ställer fråga om hur mycket grundavgiften höjts, vilken lämnas obesvarad idag men besvaras via mejl.

Cecilia Albertsson (M) ställer fråga om tidigare uppdrag om effektivisering och hur samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen tänker kring effektiviseringsarbete, vilket delvis av tf VA-chef Christine Andersson och kompletteras med ett senare mejlsvar. Samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen kompletterar också.

Allan Myrtenkvist (S) ställer fråga om skillnad i underlag från förbundet och det underlag som har gått ut till utskottet, vilket delvis besvaras av nämnd- och utredningssekreterare Malin Bergkvist samt samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen.

Under ärendets behandling yttrar sig även Ulrika Jonsson (M) och Allan Myrtenkvist (S).

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Anta Svenskt Vattens nya normförslag till VA-taxans utformning.

Anta förslag till VA-taxa Hällefors kommun 2023.

Taxorna ska gälla från och med 2023-01-01.

Begära in redovisning av hur arbetet med effektivisering av verksamheten genomförs samt vilket resultat det har gett, redovisat i procentuell kostnadseffektivisering.

SBB2022-809

§ 93

Förslag till anläggningstaxa för VA 2023 för Hällefors kommun

Direktionens beslut
Beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun
att anta Svenskt Vattens nya normalförslag till VA-taxans utformning
samt förslag till anläggningstaxa för VA 2023.

Beskrivning av ärendet
Enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) får kommunen meddela föreskrifter om taxa. I taxan ska avgifternas belopp och hur avgifterna beräknas framgå.

Svenskt Vatten har tagit fram ett nytt normalförslag för VA-taxans utformning.

Förslaget till VA-taxa 2023 är baserad på detta normalförslag vilket innebär en del ändringar och kompletteringar:

- Svenskt Vatten rekommenderar kommunerna att följa samma grundstruktur. Genom att följa ett nationellt genomarbetat normalförslag minskar risken för oklarheter i tolkning och tillämpning.
- Fasta avgiften i Brukningstaxan ersätts med Grundavgift. Fast avgift är ett missvisande begrepp då även andra parametrar är fasta avgifter i bemärkelsen att de är oberoende av vattenförbrukningen.
- Språkliga förändringar där en rak ordföljd eftersträvas så långt det är möjligt.

Eftersom ingen taxehöjning på anläggningsavgiften gjordes enligt förbundets förslag till VA-taxa 2022, ser förbundet ett behov att göra en större höjning av avgiften för bostadsenhet (tidigare lägenhetsavgift) för att få en bättre kostnadstäckning.

Förslaget innebär att:

- Typhus A (fastighet med 1 lägenhet, tomtyta 800 m^2, ansluten till vatten, spillvatten och dagvatten.) får en ökning från 143 724 kr inkl. moms till 157 387 kr inkl. moms (+ 13 663 kr inkl. moms).

- Typhus B (flerbostadshus med 15 lägenheter, tomtyta 800 m^2, ansluten till vatten, spillvatten och dagvatten), får en ökning från 399 938 kr inkl. moms till 601 481 kr inkl. moms (+ 201 543 kr).

För ärendet aktuella handlingar

Förslag till VA-taxa Hällefors kommun 2023.

Bilaga 1, jämförelse på anläggningsavgifter mellan Hällefors kommun och 8 st jämnstora kommuner samt Lindesbergs kommun, Ljusnarsbergs kommun och Nora kommun, för ett Typhus A (villa med en förbrukning på 150 m^3/år) och ett Typhus B (flerfamiljshus med 15 lägenheter som förbrukar 2 000 m^3/år) mellan åren 2018–2022.

Förslag till beslut
Direktionen beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun att anta Svenskt Vattens nya normalförslag till VA-taxans utformning samt förslag till anläggningstaxa för VA 2023.

Delges för åtgärd:
Hällefors kommun KF

SAMHÄLLSBYGGNAD BERGSLAGEN

Anläggningsavgift Hällefors

Uppgifter från Svenskt Vatten

Bilaga 1

Typhus A = Fastighet med friliggande enbostadshus, tomtyta 800 m2. Fastigheten är ansluten till vatten, spill- och dagvatten. Vattenförbrukning 150 m3/år.

Typhus B = Flerbostadshus som är anslutet till vatten, spill- och dagvatten. 15 lägenheter, tomtyta 800 m2, vattenförbrukning 2 000 m3/år. 2 st parallellkopplade vattenmätare Qn=2,5 m3/h

År	Hällefors		Nordmaling		Perstorp		Lekeberg		Vadstena		Mullsjö	
	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B
2022	143 724	399 938	72 580	232 315	81 554	214 302	123 500	312 913	135 750	541 750	140 732	410 876
2021	143 724	399 938	68 551	220 193	81 554	214 302	123 500	312 913	135 750	541 750	134 200	391 800
2020	143 724	348 698	68 551	220 193	82 167	209 709	123 500	312 913	135 750	541 750	134 200	391 800
2019	143 724	348 698	68 551	220 193	82 167	209 709	123 500	312 913	135 750	541 750	134 200	391 800
2018	139 566	338 569	65 914	211 724	80 398	205 195	101 400	287 313	135 750	541 750	87 194	306 630

År	Lindesberg		Ljusnarsberg		Nora		Torsås		Älvdalen		Berg	
	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B	Typhus A	Typhus B
2022	148 114	462 386	148 114	462 386	148 114	462 386	172 224	517 516	172 500	1 452 450	189 000	399 000
2021	143 724	399 938	143 724	399 938	143 724	399 938	172 224	517 516	172 500	1 452 450	165 240	1 321 920
2020	143 724	348 698	143 724	348 698	143 724	348 698	172 224	517 516	172 500	1 452 450	165 240	1 321 920
2019	143 724	348 698	143 724	348 698	143 724	348 698	172 224	517 516	150 000	1 263 000	163 600	1 308 800
2018	139 566	338 569	139 566	338 569	139 566	338 569	172 224	517 516	150 000	1 263 000	163 600	1 308 800

Förslag till
VA-taxa
Hällefors kommun
2023

Förslag

Innehållsförteckning

Inledning 3

Anläggningsavgifter 7

Brukningsavgifter 12

Taxans införande 15

Förslag

Taxa för Hällefors kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning

Antagen av kommunfullmäktige den 2022-XX-XX

Huvudman för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen är Hällefors kommun. Avgifter enligt denna taxa ska betalas till huvudmannen.

Ordförklaringar
LAV: lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen).

Vatten (V): vattenförsörjning, renvatten, för normal hushållsanvändning.

Spillvatten (S): avloppsvatten från bad, dusch, disk och toalett.

Dagvatten (D): regnvatten och smältvatten som tillfälligt rinner på mark och andra ytor.

Dagvatten fastighet (Df): dag- och dräneringsvatten som leds bort från fastigheter till den allmänna VA-anläggningen.

Dagvatten gata (Dg): dag- och dräneringsvatten som leds bort från allmänna platser till den allmänna VA-anläggningen.

Servisavgift: en avgift avseende framdragning av varje uppsättning servisledningar till förbindelsepunkter för V, S och Df.

Förbindelsepunktsavgift: en avgift avseende upprättande av varje uppsättning förbindelsepunkter för V, S och Df.

Tomtyteavgift: en avgift per m^2 Tomtyta.

Bostadsenhetsavgift: en avgift per Bostadsenhet

Avgift för Dagvatten utan att förbindelsepunkt är upprättad: en avgift för anordnandet av anläggning för bortledande av Df, som endast tas ut om bortledande av dagvatten sker utan att förbindelsepunkt för Df upprättats.

Dagvattenavgift: en årlig avgift per m^2 Tomtyta för hantering av dag- och dräneringsvatten.

Grundavgift (brukningsavgifter): en årlig fast avgift som utgår per fastighet eller mätställe.

förslag

§ 1

För att täcka nödvändiga kostnader för Hällefors kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning ska ägare av fastighet eller annan avgiftsskyldig inom anläggningens verksamhetsområde betala avgifter enligt denna taxa.

Den som jämställs som fastighetsägare enligt 2 och 4 §§ lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) är också avgiftsskyldig. För ändamålet Dg är även den avgiftsskyldig som ansvarar för att Allmän platsmark ställs i ordning och underhålls, om förutsättningarna i 27 § i LAV är uppfyllda.

§ 2

Avgifterna utgörs av anläggningsavgifter och brukningsavgifter.

§ 3

I dessa taxeföreskrifter avses med

Småhusfastighet: fastighet som är bebyggd eller avsedd att bebyggas med ett en- eller tvåfamiljshus.

Bostadsfastighet: fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd eller enligt beviljat bygglov avses att bebyggas för bostadsändamål, och som inte jämställs med Småhusfastighet. Med Bostadsfastighet jämställs fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd, eller enligt beviljat bygglov avses att bebyggas, för vissa andra ändamål där lokalytan är det viktigaste sett från användarsynpunkt. Den huvudsakliga verksamheten bedrivs inomhus.

Exempel på sådana byggnader är:

Kontor	Shoppingcentrum	Serverhallar
Butiker	Utställningslokaler	Sporthallar
Hotell	Restauranger	Lagerbyggnader
Industri	Skola	Sjukvårdslokal

Annan fastighet: fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd eller enligt beviljat bygglov avses att bebyggas för annat ändamål än bostadsändamål och som inte enligt ovan jämställs med Bostadsfastighet. Den huvudsakliga verksamheten bedrivs utomhus.

Exempel på sådan fastighet är:

Hamn	Virkesupplag
Fordonsuppställningsplats	Obemannad bensinstation
Biltvätt med skärmtak	Kyrkogård
Återvinningsstationer	Idrottsplats

Obebyggd fastighet: fastighet som enligt detaljplan är avsedd för bebyggande, men inte ännu bebyggts.

Bostadsenhet: ett eller flera utrymmen i byggnad som i upplåtelsehänseende bildar en enhet. I fråga om sådana utrymmen i Bostadsfastighet, eller därmed jämställd fastighet, där begreppet bostadsenhet inte är tillämpligt, räknas varje påbörjat 150-tal m^2 bruttoarea (BTA) enligt svensk standard SS 21054:2020 som en bostadsenhet.

Förslag

Små bostadsenheter: för ett eller flera utrymmen i byggnad, som i upplåtelsehänseende bildar en enhet, men där nyttan inte kan anses vara samma per bostadsenhet som för andra fastigheter, och som är max 25 m^2 bruttoarea (BTA) enligt svensk standard SS 21054:2020, ska en sådan enhet räknas som 50% av en bostadsenhet. Exempel på bostadsenheter med mindre nytta än andra bostadsenheter är studentrum, äldreboende eller komplementbyggnad med delat kök.

Lagerbyggnader: byggnader, som till den större delen används som lagerutrymme, där endast anställda eller annan arbetskraft har tillträde, räknas varje påbörjat 225-tal m^2 bruttoarea (BTA) enligt svensk standard SS 21054:2020 som en bostadsenhet. Hela lagerbyggnaden eller delar av lagerbyggnaden kan vara antingen uppvärmd eller ouppvärmd.

Samfällighet: en grupp fastigheter som genom förrättning hos lantmäteriet, med stöd av anläggningslagen (1973:1149), har bildat en samfällighet. Anläggningen tillhör fastigheterna gemensamt och delägandet följer fastigheten. I detta taxeförslag gäller begreppet samfällighet enbart samfälligheter för VA-frågor.

Tomtyta: Tomtytan utgörs av fastighetens areal enligt förrättningskarta, nybyggnadskarta eller annan karta som huvudmannen godkänner. Vid tredimensionella fastigheter fördelas den tomtyta som är gemensam för fastigheterna i proportion till byggnadernas bruttoarea (BTA).

Allmän platsmark: mark som i detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900) redovisas som allmän plats, eller om marken inte omfattas av detaljplan, väg eller mark som i övrigt motsvarar sådan mark.

§ 4

4.1 Avgift tas ut för nedan angivna ändamål:

Ändamål	**Anläggningsavgift**	**Brukningsavgift**
V, vattenförsörjning	Ja	Ja
S, spillvatten	Ja	Ja
Df, dag- och/eller dräneringsvatten från fastighet	Ja	Ja
Dg, dag- och/eller dräneringsvatten från Allmän platsmark	Ja	Ja

4.2 Avgiftsskyldighet för vart och ett av ändamålen V, S och Df inträder när huvudmannen upprättat förbindelsepunkt för ändamålet och informerat fastighetsägaren om förbindelsepunktens läge.

Avleds Df till den allmänna anläggningen utan att förbindelsepunkt upprättats, inträder avgiftsskyldighet när åtgärder för bortledandet av dagvatten blivit utförda och fastighetsägaren informerats om detta.

För att avgiftsskyldighet ska uppstå ska kraven i 24 § LAV vara uppfyllda.

4.3 Avgiftsskyldighet för ändamålet Dg inträder när åtgärder för bortledande av dagvatten blivit utförda och fastighetsägaren enligt 26 § LAV, eller den som enligt 27 § LAV ansvarar för att Allmän platsmark ställs i ordning och underhålls, informerats om detta.

Förslag

4.4 Anläggningsavgift ska beräknas enligt taxa som gäller vid den tidpunkt när avgiftsskyldighet inträder.

Förslag

Anläggningsavgifter (§§ 5–12)

Avgifter för allmänna vattentjänster är angivna i svenska kronor och belagda med lagstadgad mervärdesskatt.

§ 5

5.1 Anläggningsavgift ska betalas för Småhusfastighet, Bostadsfastighet och därmed jämställd

Avgift utgår per fastighet med:

a)	**Servisavgift**					
	En ledning	34 160,70				
	Två ledningar	41 480,85				
	Tre ledningar	48 801,00				
		V	**S**	**Df**	**Dg**	**Total avgift**
b)	**Förbindelse-punktsavgift**	12 883,50	21 472,50	8 589,00		42 945,00
c)	**Tomtyteavgift**	12,72	21,20	4,24	4,24	42,40
d)	**Bostadsenhets-avgift**	9 516,30	15 860,50		6 344,20	31 721,00
e)*	**Avgift för Dag-vatten utan att förbindelsepunkt är upprättad**			15 909,00		15 909,00

* Avgift enligt 5.1 e) tas ej ut om avgift uttages för Df enligt 5.1a) och b). I det fall avgift enligt 5.1 e) tas ut, reduceras avgift enligt 5.1 a) och b) med delen Df, eftersom servisledning och förbindelsepunkt inte lagts eller upprättats.

5.2 Är förbindelsepunkt gemensam för två eller flera fastigheter, fördelas avgifter enligt 5.1 a) lika mellan fastigheterna. Exempel på sådana fastigheter är fastigheter som ingår i en Samfällighet. För fastigheter som tillhör Samfällighet reduceras Förbindelsepunktsavgiften enligt 5.1 b) med 25%.

Om servisledningar för olika vattentjänster anläggs vid olika tillfällen i tid, på grund av att verksamhetsområdet inte omfattat en eller flera vattentjänster vid första anslutningstillfället, har huvudmannen rätt att ta ut Servisavgift för en eller två ledningar enligt 5.1 a) och 6.1 a). Samma princip gäller om avgiftsskyldighet för en eller flera vattentjänster uppkommer vid senare tillfälle än första anslutningstillfället och det medför att nya servisledningar behöver anläggas.

Vid beräkning av Servisavgiften tas inte hänsyn till om det finns en eller två serviser anlagda sedan tidigare. Om servisledningar anläggs vid olika tillfällen eller avgiftsskyldighet uppkommer vid senare tillfälle debiteras 70% eller mer av full Servisavgift vid olika tillfällen, vilket innebär att den totala Servisavgiften kommer att uppgå till mer än 100%. Oavsett om total Servisavgift överstiger 100% över tid får inte tomtytebegränsningsberäkningar utgå från mer än 100% av Servisavgiften.

5.3 Avgift enligt 5.1 c) tas ut endast intill ett belopp som motsvarar summan av avgifterna enligt 5.1 a), b) och d), eller i det fall förbindelsepunkt för Df inte upprättats, summan av avgifterna enligt 5.1 a), b), d) och e).

Vid ändrade förhållanden enligt 5.5, 5.6, 5.7 och 5.8 tas ut ytterligare avgift enligt 5.1 c) i den mån ovan angiven begränsningsregel så medger och med iakttagande av vad som föreskrivs i 8.2.

5.4 Antalet Bostadsenheter bestäms efter de ritningar enligt vilka bygglov beviljats, eller efter annan ritning eller uppmätning som huvudmannen godkänner.

5.5 Om ytterligare servisledningar dras fram och ytterligare förbindelsepunkter upprättas, ska avgifter betalas enligt 5.1 a) och b).

5.6 Om en fastighets Tomtyta ökar ska avgift betalas enligt 5.1 c) för sådan tillkommande Tomtyta som kommer från fastighet för vilken Tomtyteavgift inte tidigare ska anses ha betalats.

Vid beräkning av avgift för tillkommande Tomtyta ska begränsningsregeln i 5.3 iakttas.

5.7 Om till- eller ombyggnad sker, ytterligare byggnad uppförs eller om riven bebyggelse ersätts på fastighet, ska avgift enligt 5.1 d) betalas för varje tillkommande Bostadsenhet.

5.8 Tillkommer bortledning av Df till den allmänna anläggningen utan att förbindelsepunkt för Df upprättats, ska avgift betalas enligt 5.1 e).

§ 6

6.1 Anläggningsavgift ska betalas för Annan fastighet.

Avgift utgår per fastighet med:

a)	**Servisavgift**					
	En ledning	34 160,70				
	Två ledningar	41 480,85				
	Tre ledningar	48 801,00				
		V	**S**	**Df**	**Dg**	**Total avgift**
b)	**Förbindelse-punktsavgift**	12 883,50	21 472,50	8 589,00		42 945,00
c)	**Tomtyteavgift**	18,75	31,25	6,25	6,25	62,50
d)*	**Avgift för Dag-vatten utan att förbindelsepunkt är upprättad**			15 909,00		15 909,00

*Avgift enligt 6.1 d) tas ej ut om avgift uttages för Df enligt 6.1 a) och b). I det fall avgift enligt 6.1 d) tas ut, reduceras avgift enligt 6.1 a) och b) med delen Df, eftersom servisledning och förbindelsepunkt inte lagts eller upprättats.

förslag

6.2 Är förbindelsepunkt gemensam för två eller flera fastigheter, fördelas avgifter enligt 6.1 a) lika mellan fastigheterna.

För fastigheter som tillhör Samfällighet reduceras Förbindelsepunktsavgiften enligt 6.1 b) med 25%.

6.3 Om godtagbar säkerhet ställs, kan huvudmannen medge anstånd med betalning av Tomtyteavgift för viss andel av fastighets areal som motsvarar markyta som tillsvidare inte utnyttjas för verksamheten på fastigheten.

Anstånd medges för viss tid, högst 10 år. Om mark under anståndstiden genom fastighetsbildningsåtgärd frångår fastigheten, upphör anståndsmedgivandet att gälla och resterande Tomtyteavgift förfaller till betalning.

Utestående belopp löper med ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag anståndet beviljades tills anståndet upphör. För tid därefter utgår dröjsmålsränta enligt 6 § räntelagen.

6.4 Om ytterligare servisledningar dras fram och ytterligare förbindelsepunkter upprättas ska avgifter betalas enligt 6.1 a) och b).

6.5 Om en fastighets Tomtyta ökar, ska avgift betalas enligt 6.1 c) för sådan tillkommande Tomtyta för vilken Tomtyteavgift inte förut kan anses ha betalats.

6.6 Tillkommer bortledning av Df till den allmänna anläggningen utan att förbindelsepunkt för Df upprättas, ska avgift betalas enligt 6.1 d).

§ 7

7.1 Anläggningsavgift ska betalas för Obebyggd fastighet

Avgift utgår per fastighet för varje vattentjänst som avgiftsskyldighet föreligger för med:

		Småhusfastighet och Bostadsfastighet		**Annan fastighet**
Servisavgift	5.1 a)	100%	6.1 a)	30%
Förbindesepunkts-avgift	5.1 b)	100%	6.1 b)	100%
Tomtyteavgift	5.1 c)	100%	6.1 c)	70%
Bostadsenhetsavgift	5.1 d)	0%		
Avgift för Dagvatten utan att förbindelsepunkt är upprättad	5.1 e)	100%	6.1 d)	100%

*Avgift enligt 5.1 e) och 6.1 d) tas inte ut om avgift för Df enligt 5.1 a) och b) samt 6.1 a) och b) tas ut. I det fall avgift enligt 5.1 e) eller 6.1 d) tas ut reduceras avgift enligt 5.1 a) och b) samt 6.1 a) och 6.1 b) med delen Df.

Avgifterna är uttryckta i procent av full avgift per vattentjänst.

förslag

Avgift enligt 5.1 c) tas ut endast intill ett belopp som motsvarar summan av avgifterna 5.1 a) och b), eller i det fall dagvatten bortleds till den allmänna anläggningen men förbindelsepunkt för Df inte upprättats, summan av avgifterna enligt 5.1 a), b) och e), jfr 5.3 andra stycket.

7.2 Bebyggs Obebyggd fastighet ska resterande avgifter betalas enligt följande:

		Småhusfastighet och Bostadsfastighet		**Annan fastighet**
Tomtyteavgift	5.1 c)	*)	6.1 c)	30%
Bostadsenhetsavgift	5.1 d)	100%		

Avgifterna är uttryckta i procent av full avgift per vattentjänst.

*Bebyggs Småhusfastighet och Bostadsfastighet tas ytterligare avgift ut enligt 5.1 c) om föreskriften i 5.3 andra stycket medger detta.

§ 8

8.1 Om avgiftsskyldighet inträder för ändamål, för vilket avgiftsskyldighet inte tidigare förelegat, ska tillkommande avgifter betalas enligt §§ 5-7.

Vid tillämpning av begränsningsregeln enligt 5.3 inräknas de sammanlagda avgifterna för tillkommande servisledningar inte till högre belopp än 100 procent av avgiften enligt 5.1 a) respektive 6.1 a), även om servisledningarna lagts vid olika tillfällen och avgifterna därmed blivit högre.

8.2 För servisledning som på fastighetsägarens begäran utförs senare än övriga servisledningar för fastigheten ska, utöver avgift enligt §§ 5-7, en etableringsavgift betalas om 24 400,50 kr. Etableringsavgiften avses täcka huvudmannens merkostnader till följd av att arbetet inte utförs i samband med framdragning av övriga servisledningar.

§ 9

Den som svarar för att Allmän platsmark ställs i ordning och underhålls ska betala anläggningsavgift.

	Avgift
En avgift per m^2 Allmän platsmark för bortledning av dagvatten	87,00

§ 10

Om huvudmannens kostnad för att förse en viss eller vissa fastigheter med vatten och/ eller avlopp avviker i beaktansvärd omfattning från normal genomsnittlig kostnad för fastigheter inom verksamhetsområdet i övrigt, ska avgifter utgå enligt särskilt antagen särtaxa.

Om det inte är skäligt att beräkna avgift enligt §§ 5–7 för viss fastighet, får huvudmannen i stället komma överens med fastighetsägaren eller annan avgiftsskyldig om avgiftens storlek.

Förslag

§ 11

11.1 Sedan avgiftsskyldighet inträtt, ska avgift betalas inom tid som anges i räkning.

11.2 Betalas debiterat belopp inte inom tid som anges i räkningen, ska dröjsmålsränta betalas enligt 6 § räntelagen från den dag betalningen skulle ha skett.

11.3 Enligt 36 § LAV ska en anläggningsavgift fördelas på årliga inbetalningar under en viss tid, längst tio år, om avgiften uppgår till belopp som är betungande med hänsyn till fastighetens ekonomiska bärkraft och övriga omständigheter, om fastighetsägaren så begär och godtagbar säkerhet ställs. Ränta ska betalas enligt 5 § räntelagen på varje del av avgiften som förfaller till betalning i framtiden från den dag då den första inbetalningen ska ske till dess ifrågavarande del av avgiften betalas eller ränta ska betalas till dess ifrågavarande del av avgiften betalas eller ränta ska betalas enligt 11.2.

11.4 Avgiftsskyldighet enligt 5.6, 5.7, 6.6 eller 7.2 föreligger, då bygglov för avsett ändrat förhållande meddelats eller ändrat förhållande – t ex ökning av Tomtyta – inträtt utan att bygglov erfordrats eller meddelats. Det åligger fastighetsägaren att omgående anmäla till huvudmannen när det ändrade förhållandet inträtt. Försummar fastighetsägaren denna anmälningsplikt, tas dröjsmålsränta enligt 11.2 ut för tiden från det två månader förflutit sedan avgiftsskyldighet inträdde och fram till dess tilläggsavgiften betalas.

§ 12

12.1 Om en fastighetsägare har ansökt om att ledningar ska utföras på annat sätt eller förses med andra anordningar än huvudmannen bedömt nödvändiga, och huvudmannen godkänner det, ska fastighetsägaren ersätta huvudmannen för överenskomna kostnader.

12.2 Om en fastighetsägare begär att ny servisledning ska läggas i stället för redan befintlig och huvudmannen godkänner det, är fastighetsägaren skyldig att bekosta dels den nya servisledningens allmänna del med det avdrag som befinns skäligt med hänsyn till den tidigare servisledningens ålder och skick, dels borttagandet av den tidigare servisledningens allmänna del.

12.3 Om huvudmannen anser att ny servisledning ska läggas i stället för och med annat läge än redan befintlig servisledning, är huvudmannen skyldig att ersätta fastighetsägaren för kostnaden för fastighetens del av den nya servisledningen och dess inkoppling med det avdrag som befinns skäligt med hänsyn till den tidigare servisledningens ålder och skick.

Förslag

Brukningsavgifter (§§ 13–20)

Avgifter för allmänna vattentjänster är angivna i svenska kronor och belagda med lagstadgad mervärdesskatt.

§ 13

13.1 För bebyggd fastighet ska brukningsavgift betalas.

Avgift utgår per fastighet med:

		V	S	Df	Dg	Total avgift
	En Grundavgift per år					
a1)	**Småhusfastighet**					
	För fastigheter där mätning inte sker	1 626,00	2 439,00			4 065,00
	1 st qn 2,5 m^3/h	1 626,00	2 439,00			4 065,00
a2)	**Bostadsfastighet och därmed jämställd fastighet samt annan fastighet**					
	För fastighet där mätning inte sker	4 716,00	7 073,00			11 789,00
	1 st qn 2,5 m^3/h	4 716,00	7 073,00			11 789,00
	2 st qn 2,5 m^3/h	9 431,00	14 147,00			23 578,00
	3 st qn 2,5 m^3/h	14 147,00	21 220,00			35 367,00
	4 st qn 2,5 m^3/h	18 862,00	28 294,00			47 156,00
	1 st qn 6 m^3/h	12 260,00	18 391,00			30 651,00
	2 st qn 6 m^3/h	24 521,00	36 781,00			61 302,00
	3 st qn 6 m^3/h	36 781,00	55 172,00			91 953,00
	4 st qn 6 m^3/h	49 042,00	73 562,00			122 604,00
	1 st qn 10 m^3/h	31 877,00	47 816,00			79 693,00
	2 st qn 10 m^3/h	63 754,00	95 632,00			159 386,00
	3 st qn 10 m^3/h	95 632,00	143 447,00			239 079,00
	4 st qn 10 m^3/h	127 509,00	191 263,00			318 772,00
	1 st 50-80 mm	114 758,00	172 137,00			286 895,00
	1 st ≥ 100 mm	413 129,00	619 693,00			1 032 822,00
b)	En avgift per m^3 levererat vatten	12,60	18,80			31,40

13.2 För fastighet som ingår i en Samfällighet och där huvudmannen satt upp mätare i varje fastighet reduceras Grundavgiften enligt 13 a1) och a2)med 25%.

13.3 Fastighetsägaren är betalningsansvarig för allt vatten som levereras till fastigheten. Har huvudmannen bestämt att vattenförbrukningen för bebyggd fastighet tillsvidare inte ska fastställas genom mätning, tas avgift enligt 13.1 b) ut efter en antagen förbrukning om 150 m^3/Bostadsenhet och år i permanentbostad och med 125 m^3/Bostadsenhet och år för fritidsbostad.

13.4 Brukningsavgift för byggvatten ska betalas enligt 13.1 b). Om mätning inte sker, antas den förbrukade vattenmängden uppgå till 30 m^3 per Bostadsenhet.

13.5 För extra mätställe (mätställe utöver ett per fastighet) och/eller extra servis (extra servis utöver första servisen för vattentjänsten) ska en årlig avgift betalas med ett belopp motsvarande 100 % av Grundavgiften enligt 13.1 a1) och a2). Beloppet avrundas till närmaste hela kronor.

Parallellkopplade vattenmätare räknas som ett mätställe.

13.6 Om mätaren antas visa en annan förbrukning än den verkliga, ska huvudmannen låta undersöka mätaren, om huvudmannen finner det nödvändigt eller om fastighetsägaren begär det.

Vid ovan avsedd undersökning eller prövning bestäms mätarens felvisning i två kontrollpunkter enligt SWEDACs föreskrifter om vatten- och värmemätare, STAFS 2007:2.

Om mätfelets storlek inte kan bestämmas, eller om mätaren inte har fungerat, får huvudmannen uppskatta förbrukningen.

Fastighetsägare som inte godtar huvudmannens beslut efter genomförd undersökning eller huvudmannens uppskattning av förbrukningen, kan begära prövning av frågan hos mark- och miljödomstolen.

13.7 Har fastighetsägare begärt undersökning av vattenmätare och mätaren godkänns, ska fastighetsägaren betala de undersökningskostnader huvudmannen har haft för prövningen av mätaren i enlighet med reglerna i § 17.

§ 14

Den som ansvarar för att Allmän platsmark ställs i ordning och underhålls ska betala brukningsavgift.

	Avgift
En avgift per m^2 Allmän platsmark för bortledning av dagvatten	0,00

§ 15

Om avloppsnätet tillförs större spillvattenmängd än som svarar mot levererad vattenmängd eller om inte hela den levererade vattenmängden avleds till avloppsnätet, ska fastighetsägaren betala avgift för spillvatten efter den mängd spillvatten som avleds till avloppsnätet.

Förslag

Mängden ska bestämmas genom mätning på fastighetsägarens bekostnad av ifrågavarande vatten- eller spillvattenmängd eller på annat sätt som överenskommits mellan huvudmannen och fastighetsägaren.

En förutsättning för att avgiften för avlett spillvatten ska debiteras efter annan grund än efter levererad mängd vatten är att skillnaden mellan mängderna vatten och spillvatten är avsevärd.

§ 16

Brukningsavgift ska betalas för Obebyggd fastighet.

Föreligger inte avgiftsskyldighet för samtliga i 4.1 angivna ändamål reduceras Grundvgiften. Följande avgifter ska därvid betalas för respektive ändamål:

		V	S	Df	Dg	Total avgift
	En Grundavgift per år					
13,1 a1)	**Småhusfastighet**	1 626,00	2 439,00			4 065,00
13,1 a2)	**Bostadsfastighet och därmed jämställd fastighet samt annan fastighet**	4 716,00	7 073,00			11 789,00

§ 17

Har huvudmannen på fastighetsägarens begäran vidtagit åtgärd eller har på grund av att fastighetsägaren åsidosatt sin skyldighet vattentillförseln avstängts eller reducerats eller annan åtgärd vidtagits av huvudmannen debiteras följande avgifter:

	Avgift
Nedtagning av vattenmätare	791,00
Uppsättning av vattenmätare	791,00
Avstängning av vattentillförsel	791,00
Påsläpp av vattentillförsel	791,00
Montering och demontering av strypbricka i vattenmätare	1 580,00
Undersökning av vattenmätare	918,00
Länsning av vattenmätarbrunn	791,00
Förgäves besök	791,00
Extra mätaravgift för pulsmätare	
qn 2,5	1 729,00
qn 6	2 395,00
qn 10	2 689,00

För arbeten som på fastighetsägarens begäran utförs utanför ordinarie arbetstid debiteras ett tillägg om 100 % av ovan angivna belopp.

§ 18

Om huvudmannens kostnad för att förse en viss eller vissa fastigheter med vatten och avlopp, i beaktansvärd omfattning avviker från fastigheterna inom verksamhetsområdet i övrigt, ska enligt lagen om allmänna vattentjänster avgifter utgå enligt särskilt antagen särtaxa.

Om det inte är skäligt att beräkna avgift enligt §§ 13–16 för viss fastighet får huvudmannen i stället komma överens med fastighetsägaren eller annan avgiftsskyldig om avgiftens storlek.

§ 19

Avgift enligt 13.1 a1) och a2) , debiteras i efterskott per månad, kvartal, enligt beslut av huvudmannen. Avgift enligt 13.1 b) debiteras i efterskott på grundval av enligt mätning förbrukad vattenmängd, uppskattad förbrukning eller annan grund som anges i §§ 13 och 15.

Om debiterat belopp inte betalas inom tid som anges i räkningen, ska dröjsmålsränta betalas på obetalt belopp enligt 6 § räntelagen från den dag betalningen skulle skett.

Om huvudmannen har beslutat att mätaravläsning inte ska ske inför för varje debitering, får mellanliggande debiteringar ske efter uppskattad förbrukning. Mätaravläsning och debitering efter verklig förbrukning bör ske i genomsnitt minst en gång per år. Avläsning och debitering bör därjämte ske på fastighetsägarens begäran med anledning av fastighetsöverlåtelse.

§ 20

Har fastighetsägare begärt att huvudmannen ska företa åtgärd för att underlätta eller möjliggöra hans brukande av anläggningen i visst fall eller avseende, eller har i övrigt särskild åtgärd påkallats på grund av fastighetens VA-förhållanden, får huvudmannen i stället komma överens med fastighetsägaren eller annan avgiftsskyldig om avgiftens storlek.

TAXANS INFÖRANDE

§ 21

Denna taxa träder i kraft 2023-01-01. De brukningsavgifter enligt 13.1, 13.3 och 13.7 samt § 15, som är baserade på uppmätning hos fastighetsägare, ska därvid tillämpas i fråga om den vattenmängd som levereras och den spillvattenmängd som släpps ut efter den ovan angivna dagen för taxans ikraftträdande.

* * *

Mål som rör tvist mellan fastighetsägare och huvudmannen beträffande tillämpning och tolkning av denna taxa prövas av mark- och miljödomstolen enligt 53 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster.

Förslag

SBB2022-809

§ 92

Förslag till brukningstaxa för VA 2023 för Hällefors kommun

Direktionens beslut
Beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun att anta Svenskt Vattens nya normalförslag till VA-taxans utformning samt förslag till brukningstaxa för VA 2023.

Beskrivning av ärendet
Grunduppdraget för VA-huvudmannen är att arbeta för ett friskt dricksvatten, rena sjöar samt säkerställa människors tillgång till långsiktiga hållbara vattentjänster.

Detta sker i, av kommunfullmäktige, fastställda verksamhetsområden.

I och med detta ska VA-verksamheten:

- Leverera dricksvatten av god kvalitet (regleras i Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten) till fastigheter inom fastställda verksamhetsområden.

- Ta emot och rena spill- och avloppsvatten från fastigheter, inom fastställda verksamhetsområden, och avleda till recipient (recipient avser de vattendrag där renat avloppsvatten släpps).

- Ta emot och avleda dagvatten från fastigheter samt gatumark och allmän platsmark inom fastställda verksamhetsområden.

Enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) får kommunen meddela föreskrifter om taxa. I taxan ska avgifternas belopp och hur avgifterna beräknas framgå.

Svenskt Vatten har tagit fram ett nytt normalförslag för VA-taxans utformning.

Förslaget till VA-taxa 2023 är baserad på detta normalförslag vilket innebär ett antal större och mindre förändringar.

De mer principiellt viktiga förändringarna i korthet är:

- Svenskt Vatten rekommenderar kommunerna att följa samma grundstruktur. Genom att följa ett nationellt genomarbetat normalförslag minskar risken för oklarheter i tolkning och tillämpning.

- Fasta avgiften i Brukningstaxan ersätts med Grundavgift. Fast avgift är ett missvisande begrepp då även andra parametrar är fasta avgifter i bemärkelsen att de är oberoende av vattenförbrukningen.

- Språkliga förändringar där en rak ordföljd eftersträvas så långt det är möjligt.

Sedan 2013 har Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen använt sig av en arbetsform för att ha en långsiktig ekonomisk planering.

Syftet är att kunna planera en jämn taxeutvecklingsplan och att ha en bra översikt mot kommunen när det gäller nya investeringar.

I årets prognos har vi tagit extra hänsyn till, nytt avtal för kemikalier, utökat provtagningsprogram, ökade kostnader för slam samt ökade kostnader för år 2023 med:

- Elpriser 38%.
- Material 15%.
- Entreprenadkostnader 9%.

Övriga parametrar i prognosen är:

- Inga nytillkomna abonnenter.
- Minskad förbrukning med 1% per år under perioden 2023–2025.
- Kostnadsökning med:
  - 4% på övriga drift- och underhållskostnader.
  - 3,4% på personalkostnader.
- Ränta för:
  - Nytillkomna investeringar (bilaga 2) med 1,25% enligt SKR.
  - Befintliga investeringar med 1,25% enligt SKR.
- Inflation 3,4% enligt Konjunkturinstitutet.
- Tillkommande tjänster från och med 2023 (fördelade enligt fördelningsnyckel):
  - VA-utredare.
  - VA-ingenjör.
  - Arbetsledare.

Förbundets förslag till VA-taxan 2022 var en taxehöjning med 2 %. Förslaget antogs inte av kommunfullmäktige. Den beräknade taxehöjningen förväntades ge ett överskott med 448 tkr som avsågs att användas mellan 2025–2029.

Prognosen i april 2022 visar ett underskott med 400 tkr, bl.a. pga. högre elkostnader än beräknat.

Detta medför bl.a. att prognosen för VA-taxa 2023 visar en höjning med 8%, (bilaga 1).

Beräknat resultat för VA-fonden under prognostiden redovisas i bilaga 1.

I förslaget arbetar förbundet vidare med att justera enskilda taxor för att få så rättvis taxa som möjligt.

Brukningstaxan innebär en höjning på både de fasta och rörliga avgifterna. Den fasta avgiften har en högre procentuell höjning än den rörliga avgiften.

Den fasta avgiften för fastigheter som har en anslutning till endast en nyttighet (vatten alternativt spillvatten), har tidigare varit 70% av full avgift (både vatten och spillvatten).

I förslaget är den fasta avgiften sänkt till 40% av full avgift för de som har en anslutning till endast vatten och till 60 % för de som har en anslutning till endast spillvatten.

Taxor som avser både vatten och spillvatten får således en ökning av den fasta avgiften för att täcka intäktsbortfallet för de fastigheter som har en anslutning till endast en nyttighet.

Prisförslag:

- Ett friliggande enbostadshus enligt Svenskt Vatten (typhus A) som förbrukar 150 m³/år får en ökning från 7 704 kr/år till 8 775 kr/år (+ 1 071 kr/år).
- Ett friliggande enbostadshus i Hällefors har en medelförbrukning på ca 90 m³/år, får en ökning från 6 891 kr/år till 6 449 kr/år (+ 867 kr/år).
- Ett flerbostadshus enligt Svenskt Vatten (typhus B) med 15 lägenheter som förbrukar 2 000 m³/år får en ökning från 76 324 kr/år till 86 378 kr/år (+ 10 054 kr/år).

Alla priser är inkl. moms.

§17, övriga avgifter ex, avstängning av vattentillförsel, förgävesbesök mm, föreslås höjas med 7%.

Enligt prognosen för 2023 kommer taxehöjningen inte att täcka kostnaderna. Beräknat underskott kommer att tas ur fonden.

För ärendet aktuella handlingar

Förslag till VA-taxa Hällefors kommun 2023.

Bilaga 1, diagram med taxeutveckling och beräknat resultat för VA-fonden under perioden 2023–2036.

Bilaga 2, nya investeringar 2023–2036.

Bilaga 3, prognos över brukningsavgifter för ett Typhus A (ett friliggande enbostadshus med en förbrukning på 150 m³/år) mellan åren 2022–2036.

Bilaga 4, jämförelse på brukningsavgifter mellan Hällefors kommun och 8 st jämnstora kommuner, Lindesbergs kommun, Ljusnarsbergs kommun och Nora kommun för ett Typhus A (ett friliggande enbostadshus med en förbrukning på 150 m³/år) mellan åren 2018–2022.

Bilaga 5, jämförelse på brukningsavgifter mellan Hällefors kommun och 8 st jämnstora kommuner, Lindesbergs kommun, Ljusnarsbergs kommun och Nora kommun, för ett Typhus B (flerfamiljshus med 15 lägenheter som förbrukar 2 000 m^3/år) mellan åren 2018–2022.

Förslag till beslut

Direktionen beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun att anta Svenskt Vattens nya normalförslag till VA-taxans utformning samt förslag till brukningstaxa för VA 2023.

Delges för åtgärd:
Hällefors kommun KF

SAMHÄLLSBYGGNAD BERGSLAGEN

Arbetsmaterial

Hällefors

Bilaga 1

Tkr

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Taxehöjning	8%	7%	7%	4%	5%	4%	3%	3%	3%	3%	5%	6%	7%	6%
Resultat	-1 021	-689	-123	-92	34	-96	19	692	228	-272	-358	-255	34	49
Beräknat resultat VA-fond	799	111	-12	-105	-71	-167	-148	545	772	501	143	-112	-79	-30

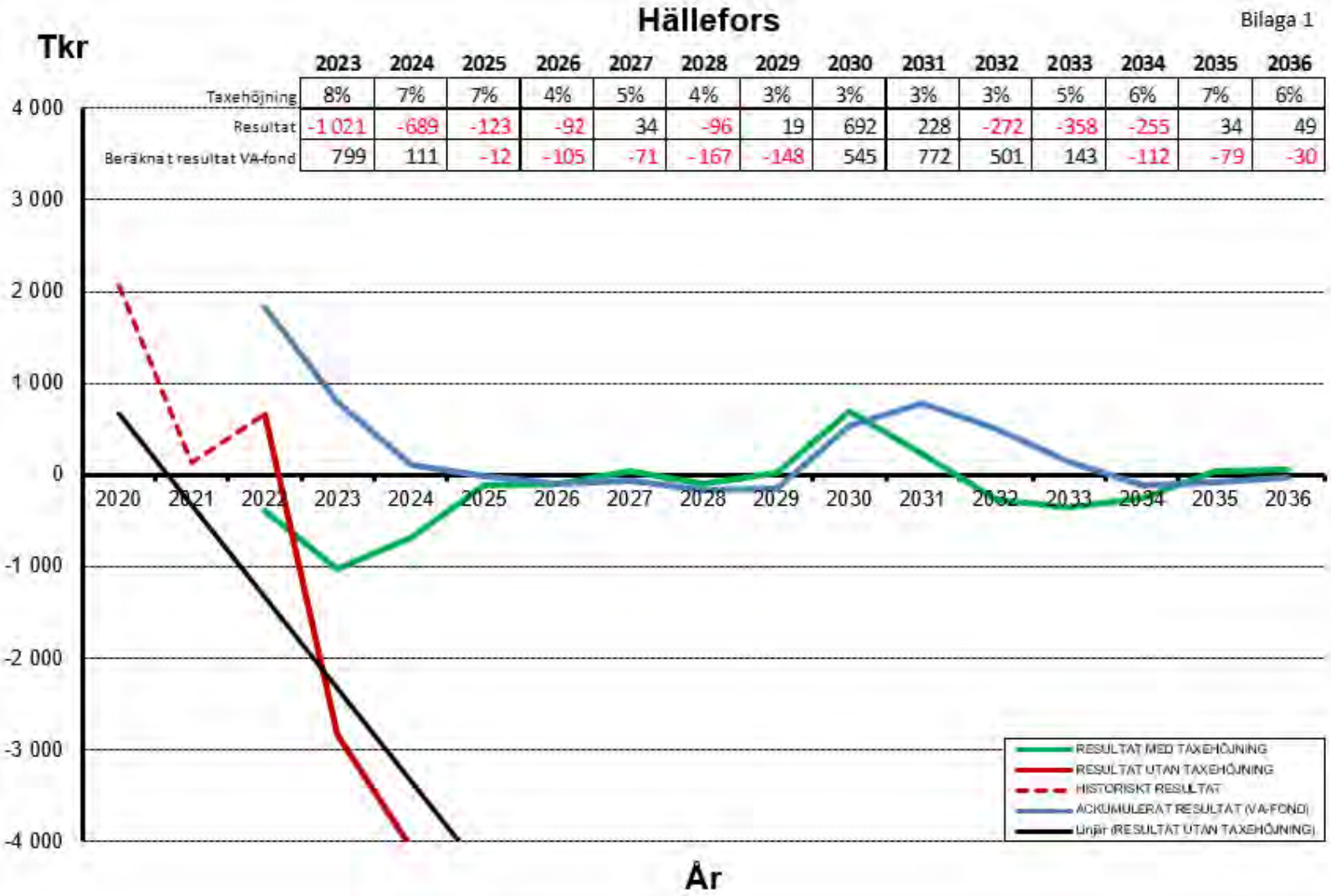

SAMHÄLLSBYGGNAD BERGSLAGEN

Nya investeringar Hällefors

Belopp i tkr

Bilaga 2

Nya investeringar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Ledningsarbeten bl.a ökning av utbytestakten på befintligt ledningsnät och reparationer och underhåll av befintliga VA-anläggningar	7 500	7 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	9 000
Silvergruvan reservvatten Hällefors	500													

Arbetsmaterial

SAMHÄLLSBYGGNAD BERGSLAGEN

Brukningsavgifter för Typhus A (villa med en förbrukning på 150 m^3/år) Hällefors

Bilaga 3

Höjning %	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Fast avg		8%	7%	7%	4%	5%	4%	3%	3%	3%	3%	5%	6%	7%	6%
Rörlig avg		8%	7%	7%	4%	5%	4%	3%	3%	3%	3%	5%	6%	7%	6%

Fast avg	3 504	3 784	4 049	4 333	4 506	4 731	4 921	5 068	5 220	5 377	5 538	5 815	6 164	6 595	6 991
Rörlig avg	4 200	4 536	4 854	5 193	5 401	5 671	5 898	6 075	6 257	6 445	6 638	6 970	7 388	7 905	8 380
Total avg/år inkl moms	**7 704**	**8 320**	**8 903**	**9 526**	**9 907**	**10 402**	**10 818**	**11 143**	**11 477**	**11 822**	**12 176**	**12 785**	**13 552**	**14 501**	**15 371**

Höjn i kr inkl moms		***616***	***582***	***623***	***381***	***495***	***416***	***325***	***334***	***344***	***355***	***609***	***767***	***949***	***870***

OBS! Avgifterna är framräknade under förutsättning att det blir samma procentuella höjning på alla taxor och samma fördelning mellan fast och rörlig avgift.

Arbetsmaterial

SAMHÄLLSBYGGNAD BERGSLAGEN

Brukningsavgifter för Typhus A (villa med en förbrukning på 150 m^3/år) Hällefors

Uppgifter från Svenskt Vatten

Bilaga 4

År	Hällefors		Berg		Perstorp		Mullsjö		Lindesberg		Ljusnarsberg	
2022	7 703	0%	7 500	-7%	7 577	13%	7 948	14%	8 632	6%	8 683	8%
2021	7 704	2%	8 107	0%	6 699	6%	6 983	0%	8 170	14%	8 043	8%
2020	7 544	1%	8 107	-9%	6 336	6%	6 983	7%	7 141	9%	7 439	0%
2019	7 490	3%	8 914	2%	5 998	2%	6 513	0%	6 564	5%	7 439	5%
2018	7 286	1%	8 730	2%	5 869	0%	6 513	2%	6 222	5%	7 052	4%

År	Nordmaling		Älvdalen		Vadstena		Torsås		Nora		Lekeberg	
2022	9 040	53%	9 235	0%	9 246	1%	10 134	0%	10 510	17%	12 113	9%
2021	5 905	0%	9 235	5%	9 155	0%	10 134	0%	9 006	19%	11 070	0%
2020	5 905	-27%	8 798	15%	9 155	7%	10 134	0%	7 552	8%	11 070	1%
2019	8 052	3%	7 650	0%	8 560	6%	10 134	0%	6 991	3%	10 959	6%
2018	7 782	6%	7 650	0%	8 066	0%	10 134	30%	6 800	0%	10 303	4%

SAMHÄLLSBYGGNAD BERGSLAGEN

Brukningsavgifter för Typhus B (flerbostadshus med 15 lägenheter och en förbrukning på 2 000 m^3/år) Hällefors

Uppgifter från Svenskt Vatten

Bilaga 5

År	Hällefors		Vadstena		Mullsjö		Nordmaling		Berg		Lindesberg	
2022	76 324	0%	51 940	-1%	67 150	16%	68 980	16%	79 500	-9%	81 818	5%
2021	76 324	8%	52 566	0%	57 800	1%	59 229	0%	87 140	0%	78 122	21%
2020	70 810	1%	52 566	4%	57 450	8%	59 229	-3%	87 140	-9%	64 772	11%
2019	70 218	2%	50 402	2%	53 075	16%	61 359	4%	95 830	2%	58 360	7%
2018	68 640	1%	49 490	0%	45 575	2%	58 999	1%	93 915	1%	54 712	6%

År	Ljusnarsberg		Torsås		Nora		Perstorp		Lekeberg		Älvdalen	
2022	84 148	8%	99 397	0%	100 622	15%	104 135	13%	111 897	10%	113 449	0%
2021	78 176	15%	99 397	0%	87 152	26%	92 016	6%	101 524	0%	113 449	5%
2020	68 116	1%	99 397	0%	69 034	11%	87 040	16%	101 524	0%	108 031	15%
2019	67 756	9%	99 397	0%	62 420	6%	74 734	2%	101 181	5%	93 940	0%
2018	62 384	5%	99 397	17%	58 974	0%	73 125	0%	96 514	2%	93 940	0%

Prislista VA Hällefors kommun 2023, dnr KS 22/00195

Beslutsunderlag

Sammanträdesprotokoll direktionen 2022-09-16 §100
Prislista vatten/avlopp 2023, Hällefors kommun.

Ärendet

I samband med att VA taxan görs om till svenskt vattens normalförslag, har det framkommit att det varit avgifter med i VA taxan som inte bör finnas där. Dessa avgifter ska presenteras i en fristående prislista.

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen har inkommit med förslag på prislista vilket kommunförvaltningens rekommenderar antas.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Förvaltningens förslag till beslut

-Anta föreslagen prislista gällande vatten/avlopp 2023, Hällefors kommun.

-Antagen prislista ska gälla från 2023-01-01.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen kortfattat.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Anta föreslagen prislista gällande vatten/avlopp 2023, Hällefors kommun.

Antagen prislista ska gälla från 2023-01-01.

§ 100

Förslag till prislista Vatten/ avlopp 2023 för Hällefors kommun

Direktionens beslut
Beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun att anta förslag till prislista för Vatten/ Avlopp 2023.

Beskrivning av ärendet
I samband med att VA-taxan görs om till Svenskt Vattens normalförslag, har det framkommit att det varit avgifter med i VA-taxan som inte bör finnas där. Dessa avgifter ska presenteras i en fristående prislista.

För ärendet aktuella handlingar
Prislista för Vatten/ avlopp 2023, Hällefors kommun.

Förslag till beslut
Direktionen beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun att anta förslag till prislista för Vatten/ Avlopp 2023.

Delges för åtgärd:
Hällefors kommun KF

Prislista Vatten och Avlopp 2023, Hällefors kommun

Avgifter är angivna i svenska kronor och belagda med lagstadgad mervärdesskatt.

Tjänst	**Avgift**
Arbetstid per timme	791,00
Tillfälligt vatten från brandpost	
Fast avgift	840,00
Pris per m^3	31,40

Förslag

Avfallstaxa för Hällefors kommun 2023, dnr KS 22/00194

Beslutsunderlag

Sammanträdesprotokoll direktionen 2022-09-16 § 104
Bilaga förslag till Hällefors kommuns taxa för kommunalt avfall

Ärendet

Enligt miljöbalken 1998:802 27 kap för kommunen meddela föreskrifter om att avgift ska betalas för insamling, transport, återvinning och bortskaffande av avfall.

Justeringen för avfallshämtning gör inom befintlig intäktsram, eventuellt underskott pga. Abonnemangsbyten till billigare alternativ, indexhöjning av entreprenörspriser, utökning av tjänst vid återvinningscentral kommer att regleras i avfallsfonden.

Taxan består av en fast avgift som tas ut per hushåll, lägenhet eller verksamhet samt en rörlig avgift som påverkas av abonnemangsavtal, antal behållare, behållarvolym, hämtningsfrekvens dragväg med mera.
Den fasta avgiften ska finansiera bland annat återvinningscentraler, avfallsplanering, farligt avfall, information och servicecenter.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys

I förslaget som är framtaget av Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen är den fasta avgiften oförändrad. Den rörliga avgiften för hämtning av matavfall sänks och avgiften för hämtning av restavfall får varierande förändringar beroende på avfallstyp, kärlstorlek och hämtningsfrekvens.
Förslaget innebär att:

Postadress
Hällefors kommun
Kommunförvaltningen
712 83 Hällefors

Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942

Bankgiro
193-8950

- Årsavgiften för en villa med ett 140 l kärl och hämtning varannan vecka av matavfall/restavfall inkl. en fast avgift, sänks från 1373 kr/år till 1371kr/år
- Årsavgiften för en villa med ett 140 l kärl och hämtning varannan vecka av blandavfall inkl. en fast avgift, höjs från 2393 kr/år till 2529 kr/år.
- Årsavgiften före ett flerfamiljshus med hämtning av matavfall/restavfall höjs från 14 412 kr/ år till 14 697 kr/år.
- Årsavgiften för ett flerfamiljshus med hämtning av blandat avfall höjs från 31 245 kr/år till 33 255 kr/år.
- Tilläggsavgiften för kärltvätt höjs från 200kr/kärl till 255kr /kärl.
- Kostnaden för tömning av enskilt avlopp inkl. 4m3 och 20 meter slang, kommer att öka pga. Höjda mottagning avgifter och beräknad indexhöjning av entreprenörspriser.

Förvaltningens förslag till beslut

- Anta förslag till Hällefors kommuns taxa för kommunalt avfall.

- Taxorna börjar gälla från och med 1/1 2023.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar teknisk handläggare Britt-Inger Fallström.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Anta förslag till Hällefors kommuns taxa för kommunalt avfall.

Taxorna börjar gälla från och med 1/1 2023.

SBB2022-810

§ 104

Förslag till avfallstaxa 2023 för Hällefors kommun

Direktionens beslut
Beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun att anta förslag till Avfallstaxa 2023.

Beskrivning av ärendet
Enligt miljöbalken (1998:802 27 kap) får kommunen meddela föreskrifter om att avgift ska betalas för insamling, transport, återvinning och bortskaffande av avfall.

Justering för avfallshämtningen görs inom befintlig intäktsram, eventuellt underskott pga. abonnemangsbyten till billigare alternativ, indexhöjning av entreprenörspriser, utökning av tjänst vid återvinningscentralen kommer att regleras i avfallsfonden.

Taxan består av en fast avgift som tas ut per hushåll, lägenhet eller verksamhet samt en rörlig avgift som påverkas av abonnemangsval, antal behållare, behållarvolym, hämtningsfrekvens, dragväg med mera.

Den fasta avgiften ska finansiera bland annat återvinningscentraler, avfallsplanering, farligt avfall, information och servicecenter.

I förslaget är den fasta avgiften oförändrad.

Den rörliga avgiften för hämtning av matavfall sänks och avgiften för hämtning av restavfall får varierande förändringar beroende på avfallstyp, kärlstorlek och hämtningsfrekvens.

Regleringen på den rörliga avgiften görs för att följa inriktningsmål 2 och dess åtgärder i avfallsplanen vilket bl.a. innebär att insamlingen av det matavfall som uppstår behöver öka så att både energi och växtnäring tas tillvara.

Förslaget innebär att:

- Årsavgiften för en villa med ett 140 l kärl och hämtning varannan vecka av matavfall/restavfall inkl. en fast avgift, sänks från 1 373 kr/år till 1 371 kr/år (-2 kr/år)
- Årsavgiften för en villa med ett 140 l kärl och hämtning varannan vecka av blandat avfall inkl. en fast avgift, höjs från 2 393 kr/år till 2 529 kr/år (+136 kr/år)
- Årsavgiften för ett flerfamiljshus (enligt Nils Holgersson*) med hämtning av matavfall/restavfall höjs från 14 412 kr/år till 14 697 kr/år (+285 kr/år)
- Årsavgiften för ett flerfamiljshus (enligt Nils Holgersson*) med hämtning av blandat avfall höjs från 31 245 kr/år till 33 255 kr/år (+2 010 kr/år)
- Tilläggsavgiften för kärltvätt höjs från 200 kr/kärl till 225 kr/kärl (+25 kr/kärl)

Kostnaden för tömning av enskilt avlopp inkl. 4 m^3 och 20 meter slang, kommer att öka pga. höjda mottagningsavgifter och beräknad indexhöjning av entreprenörspriser.

Förslaget innebär att:

- Avgifter för tömning av enskilt avlopp förblir oförändrade och eventuellt underskottet regleras i avfallsfonden

Alla priser redovisas inkl. moms.

*(Sedan 1996, dvs. för 26:e året, ger Nils Holgersson-gruppen, med representanter från HSB Riksförbund, Hyresgästföreningen Riksförbundet, Riksbyggen och SABO, ut rapporten ”Fastigheten Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige”. Här redovisas fakta om prisnivåer och prisskillnader som finns mellan olika kommuner för sophämtning, VA, el och fjärrvärme)

För ärendet aktuella handlingar

Förslag till Avfallstaxa Hällefors kommun 2023.

Förslag till beslut

Direktionen beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun att anta förslag till Avfallstaxa 2023.

Delges för åtgärd:
Hällefors kommun KF

Förslag till Hällefors kommuns taxa för kommunalt avfall

Gäller från och med 2023-01-01

För kommunalt avfall och därmed jämförligt avfall från annan verksamhet

Antagen av kommunfullmäktige 2022-XX-XX

Förslag

Innehållsförteckning

Inledning 3

Administrativa regler 3

Val av abonnemang 4

Villa, helårsabonnemang 5

Fritidshus, hämtning vecka 18-41 6

Flerbostadshus, helårsabonnemang 7

Flerbostadshus, markbehållare, helårsabonnemang 8

Verksamhet, helårsabonnemang 9

Slamtömning 10

Tilläggsavgifter 11

Förslag

INLEDNING

Avfallstaxan är den del av kommunens renhållningsordning som beskriver de kostnader som tas ut i samband med insamling av avfall från hushåll, kommunalt avfall. I avgiften ingår insamling, bortforsling och omhändertagande av avfallet.

Taxan grundar sig på avgiftsprinciperna i Miljöbalken, kap. 27 Avgifter. Taxan är miljöstyrande och uppmuntrar till en bättre sortering och därmed högre återvinning och minskade avfallsmängder.

Fast avgift.

Avgiften tas ut per hushåll, lägenhet eller verksamhet inom fastigheten. Den kostnad som uppstår i samband med återvinningscentral, avfallsplanering, administration, servicecenter, farligt avfall, fakturering, avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning m.m. tas ut som fast avgift.

Rörlig avgift.

Avgiften grundar sig på de val som fastighetsinnehavaren gör gällande antal och storlek på kärl samt hämtningsfrekvens.

Lagstadgad mervärdesskatt ingår i de i taxan angivna beloppen. Avgiften avser årspris i kronor, om inget annat anges.

ADMINISTRATIVA REGLER

Fastighetsinnehavare har skyldighet att anlita kommunen eller av kommunen utsedd entreprenör och skall betala avgifter enligt denna taxa. Med fastighetsinnehavare avses den som äger en fastighet eller den som enligt 1 kap 5§ fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare.

Avfallstaxans avgifter ska betalas till kommunen. Avgift tas ut enligt fastställd taxa. Betalningsskyldighet vid abonnemang föreligger även då avfall inte finns att hämta.

Avgifterna ska betalas enligt det debiteringsintervall som kommunen har bestämt. Dröjsmålsränta utgår enligt räntelagen om avgiften inte är kommunen tillhanda senast fakturans förfallodag.

Ändringar som påverkar beräkningen av avgiftens storlek, till exempel avfallsvolym, gångavstånd och hämtningsfrekvens ska omedelbart meddelas till komunen.

Kommunen tillhandahåller gröna kärl för blandat avfall och brännbart avfall samt bruna ventilerade kärl för matavfall.

Avfallstaxan är miljöstyrande och ska styra mot målen i avfallsplanen och i renhållningsordningen. Miljöbalken 27 kap 5§ ger kommunen möjlighet att ta ut avgift på ett sådant sätt att miljöanpassad avfallshantering främjas.

För hämtning med andra metoder än de som är beskrivna i denna avfallstaxa eller där förhållandena väsentligt avviker från vad som är normalt får kommunen besluta om särskilda avgifter i enlighet med grunderna för denna avfallstaxa och de grunder som anges i 27 kap 5§ miljöbalken.

Förslag

VAL AV ABONNEMANG

Fastighetsinnehavare får välja något av följande abonnemang:

HÄMTNING AV MATAVFALL
Abonnenten sorterar ut sitt matavfall som körs till central behandlingsanläggning och blir biogas och biogödsel. Restavfallet blir en ren brännbar fraktion.

HEMKOMPOSTERING
Abonnenten sorterar ut sitt matavfall och lägger det i en egen kompost. Resten hämtas som restavfall och körs till förbränning. Komposten måste vara sluten, skadedjurssäker och ska användas under hela hämtningsperioden.

BLANDAT HUSHÅLLSAVFALL
Abonnenten sorterar inte ut sitt matavfall utan lämnar matavfall och restavfall i samma kärl. Allt körs till förbränning.

Utsortering av farligt avfall, ej brännbart avfall, förpackningar och returpapper ska
ske oavsett val av abonnemang.

Förslag

VILLA, helårsabonnemang (1-2 hushåll)

Fast avgift	800 per hushåll
Rörlig avgift	Pris per kärl, beroende på storlek, abonnemangstyp och hämtningsfrekvens

HÄMTNING AV MATAVFALL					
Matavfall, kärlvolym	**140 L**				
Varannan vecka	156				
Restavfall, kärlvolym	**140 L**	**190 L***	**240 L**	**370 L**	**660 L****
Varannan vecka	415	750	711	1 097	1 868
Var 4:e vecka	239	431			

HEMKOMPOSTERING					
Restavfall, kärlvolym	**140 L**	**190 L***	**240 L**	**370 L**	**660 L****
Varannan vecka	415	750	711	1 097	1 868
Var 4:e vecka	239	431			
1 gång/kvartal	176	317			

BLANDAT HUSHÅLLSAVFALL					
Kärlvolym	**140L**	**190 L***	**240 L**	**370 L**	**660 L****
Varannan vecka	1 729	3 126	2 964	4 570	7 784

* Fr o m 2019-01-01 går det inte att göra val till 190 l kärl.

** Hämtning beviljas av kommunen.

Ex. Hämtning av matavfall varannan vecka med ett 140 l kärl för restavfall
800+156+415 = 1 371 kr/år

Förslag

FRITIDSHUS, hämtning vecka 18-41

Fast avgift	640 per hushåll
Rörlig avgift	Pris per kärl, beroende på storlek, abonnemangstyp och hämtningsfrekvens

HÄMTNING AV MATAVFALL					
Matavfall, kärlvolym	**140 L**				
Varannan vecka	113				
Restavfall, kärlvolym	**140 L**	**190 L***	**240 L**	**370 L**	**660 L**
Varannan vecka	236	427	405	624	1 063
Var 4:e vecka	136	246			

HEMKOMPOSTERING					
Restavfall, kärlvolym	**140 L**	**190 L***	**240 L**	**370 L**	**660 L**
Varannan vecka	236	427	405	624	1 063
Var 4:e vecka	136	246			
1 gång/kvartal	108	196			

BLANDAT HUSHÅLLSAVFALL					
Kärlvolym	**140 L**	**190 L***	**240 L**	**370 L**	**660 L**
Varannan vecka	1 053	1 904	1 806	2 784	4 742

* Fr o m 2019-01-01 går det inte att göra val till 190 l kärl.

Ex. Hämtning av matavfall varannan vecka med ett 140 l kärl för restavfall
640+113+236 = 989 kr/år

Förslag

FLERBOSTADSHUS, helårsabonnemang

Fast avgift*	520 per hushåll
Rörlig avgift	Matavfallskärl: pris per hushåll Övriga kärl: pris per kärl, beroende på storlek, abonnemangstyp och hämtningsfrekvens

HÄMTNING AV MATAVFALL					
Matavfall, kärlvolym	**140 L**				
3 gånger/vecka	55				
2 gånger/vecka	55				
1 gång/vecka	55				
Varannan vecka	55				
Restavfall, kärlvolym	**140 L**	**190 L***	**240 L**	**370 L**	**660 L**
3 gånger/vecka					22 465
2 gånger/vecka					13 358
1 gång/vecka		1 885	1 788	2 756	4 695
Varannan vecka	450	813	771	1 188	2 024
Var 4:e vecka	258	467			

HEMKOMPOSTERING					
Restavfall, kärlvolym	**140 L**	**190 L****	**240 L**	**370 L**	**660 L**
1 gång/vecka			1 788	2 756	4 695
Varannan vecka	450	813	771	1 188	2 024
Var 4:e vecka	258	467			

BLANDAT HUSHÅLLSAVFALL					
Kärlvolym	**140 L**	**190 L****	**240 L**	**370 L**	**660 L**
2 gånger/vecka					56 000
1 gång/vecka		7 904	7 495	11 555	19 685
Varannan vecka	1 885	3 407	3 231	4 981	8 485

Hämtning tätare än varannan vecka beviljas av kommunen.

* Avgiften inkluderar inte grovavfall som verksamhet lämnar vid återvinningscentral. För sådant avfall tillkommer avgift enligt sidan 12 i denna taxa.

** Fr o m 2019-01-01 går det inte att göra val till 190 l kärl.

Förslag

FLERBOSTADSHUS, markbehållare, helårsabonnemang

Fast avgift*	520 per hushåll
Rörlig avgift	Pris per markbehållare, beroende på abonnemangstyp och hämtningsfrekvens

HÄMTNING AV MATAVFALL					
Matavfall		**0-5000 L**			
2 gånger/vecka		34 448			
1 gång/vecka		23 165			
Restavfall, kärlvolym		**0-5000 L**			
2 gånger/vecka		34 448			
1 gång/vecka		23 165			

BLANDAT HUSHÅLLSAVFALL					
Kärlvolym		**0-5000 L**			
2 gånger/vecka		163 254			
1 gång/vecka		110 358			

Markbehållare tillhandahålls av fastighetsägaren.

Tömning av markbehållare beviljas av kommunen.

* Avgiften inkluderar inte grovavfall som verksamhet lämnar vid återvinningscentral. För sådant avfall tillkommer avgift enligt sidan 12 i denna taxa.

Förslag

VERKSAMHET, helårsabonnemang

Fast avgift*	360 per verksamhet
Rörlig avgift	Pris per kärl, beroende på storlek, abonnemangstyp och hämtningsfrekvens

HÄMTNING AV MATAVFALL					
Matavfall, kärlvolym	**140 L**				
3 gånger/vecka	9 788				
2 gånger/vecka	5 820				
1 gång/vecka	2 046				
Varannan vecka	882				
Varannan vecka***	156				
Restavfall, kärlvolym	**140 L**	**190 L****	**240 L**	**370 L**	**660 L**
3 gånger/vecka					22 465
2 gånger/vecka					13 358
1 gång/vecka		1 885	1 788	2 756	4 695
Varannan vecka	450	813	771	1 188	2 024
Var 4:e vecka	258	467			

HEMKOMPOSTERING					
Restavfall, kärlvolym	**140 L**	**190 L****	**240 L**	**370 L**	**660 L**
1 gång/vecka			1 788	2 756	4 695
Varannan vecka	450	813	771	1 188	2 024
Var 4:e vecka	258	467			

BLANDAT HUSHÅLLSAVFALL					
Kärlvolym	**140 L**	**190 L****	**240 L**	**370 L**	**660 L**
3 gånger/vecka					94 181
2 gånger/vecka					56 000
1 gång/vecka		7 904	7 495	11 555	19 685
Varannan vecka	1 885	3 407	3 231	4 981	8 485

Hämtning tätare än varannan vecka beviljas av kommunen.

* Avgiften inkluderar inte grovavfall som verksamhet lämnar vid återvinningscentral. För sådant avfall tillkommer avgift enligt sidan 12 i denna taxa.

** Fr o m 2019-01-01 går det inte att göra val till 190 l kärl.

*** Gäller endast i kombination med 1 st 140 l eller 1 st 190 l kärl för brännbart avfall med hämtning varannan eller var 4:e vecka.

Förslag

SLAMTÖMNINGSAVGIFTER

Enskild avloppsanläggning töms enligt kommunens renhållningsföreskrift på slam minst en gång om året om inte dispens sökts för glesare hämtning.

Tjänst	
Tömning **enligt körturlista** av brunn eller tank upp till 4 m^3 och inkl 20 m slang (per tömning)	1 153
Tillägg för större volym (per m^3)	237
Tillägg för slangdragning (per meter)	14
Tillägg för låst lock (per styck)	75
Tillägg för akut extratömning inom 48 timmar (per tömning)*	1 367
Tillägg för extra tömning, inom 7 dagar (per tömning)	867
Framkörningsavgit om tömning inte kunnat ske (per tillfälle)	940
Administrationsavgift vid byte av tömningsfrekvens (per tillfälle)	115
Återfyllnad av slamavskiljare med vatten 0-4 kbm i samband med tömning (per tillfälle)	1 000

* Tömning utföres helgfri vardag.

Förslag

TILLÄGGSAVGIFTER

Tjänst	
Gångavståndstillägg enligt föreskrifter om avfallshantering (per meter)*	7,50
Felsorteringsavgift (per kärl)	145
Tvätt av kärl (per kärl)**	225
Abonnemangsbyte/byte av kärl/komplettering av kärl/ intagning av kärl (per tillfälle)	115
Administrationsavgift vid ansökan av uppehåll (per tillfälle)	155
Extrasäck vid ordinarie tömnigstillfälle (per säck)	190
Överfullt kärl (per kärl)	100
Framkörningsavgift (per tillfälle)	625
Framkörningsavgift för tömning av markbehållare (per hämtställe)	1 250
Budad tömning av 140 l kärl inom 48 timmar (per kärl)***	100
Budad tömning av 190 l kärl inom 48 timmar (per kärl)***	135
Budad tömning av 240 l kärl inom 48 timmar (per kärl)***	160
Budad tömning av 370 l kärl inom 48 timmar (per kärl)***	220
Budad tömning av 660 l kärl inom 48 timmar (per kärl)***	325
Budad tömning av markbehållare 0-5000 l inom 48 timmar (per behållare)***	635
Budning av latrinkärl som uppsamlats i engångsbehållare (per behållare) Behållare tillhandahålls av kommunen	1 115

* Avgift per meter/kärl och hämtningstillfälle enligt föreskrifter om avfallshantering §27.

** Gäller verksamheter och flerbostadshus. Beviljas av av ~~kommunen~~.

*** Tömning utföres helgfri vardag.

Förslag

Mottagningsavgift för ÅVC Hällefors kommun 2023, dnr KS 22/00193

Beslutsunderlag

Sammanträdesprotokoll direktionen 2022-09-16 § 108
Förslag till mottagningsavgifter vid återvinningscentral i Hällefors kommun för verksamheter och företag

Ärendet

Lämning av avfall vid återvinningscentralen som görs av företag eller andra verksamheter ingår inte i det kommunala ansvaret och räknas som affärsmässig verksamhet och bör hållas utanför avfallstaxan.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys

Avgifter som tidigare funnits med i avfallstaxan kommer från och med 2023 läggas i en egen prislista.

Avgiften styrs av ett index, Avfallsindex förbränning. Tekniska nämnden har rätt att varje år i januari reglera avgiften för innevarade år med hänsyn till index A11:f Avfallsindex förbränning med januari 2022 som basmånad och oktober som avläsningsmånad.

Förvaltningens förslag till beslut

- Anta förslag till mottagningsavgifter vid återvinningscentral i Hällefors kommun för verksamheter och företag.

- Avgiften ska börja gälla från och med 2023-01-01.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar teknisk handläggare

Britt-Inger Fallström.

Cecilia Albertsson (M) ställer fråga om kostnader för företag att lämna på avfall på återvinningscentralen, vilket delvis besvaras av teknisk handläggare Britt-Inger Fallström.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Anta förslag till mottagningsavgifter vid återvinningscentral i Hällefors kommun för verksamheter och företag.

Avgiften ska börja gälla från och med 2023-01-01.

SBB2022-1005

§ 108

Förslag till mottagningsavgifter vid återvinningscentraler 2023 för Hällefors kommun

Direktionens beslut
Beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun att anta förslag till mottagningsavgift vid återvinningscentral.

Beskrivning av ärendet
Lämning av avfall vid återvinningscentralen som inte ingår i det kommunala ansvaret räknas som affärsmässig verksamhet och bör hållas utanför avfallstaxan.

Avgifter för detta som tidigare funnits med i avfallstaxan kommer från och med 2023 att läggas i en egen prislista.

Avgiften i prislistan styrs av ett index, Avfallsindex förbränning.

Tekniska nämnden har rätt att varje år i januari reglera avgiften för innevarande år med hänsyn till index A11:f Avfallsindex förbränning med januari 2022 som basmånad och oktober som avläsningsmånad.

För ärendet aktuella handlingar
Förslag till mottagningsavgifter vid återvinningscentral i Hällefors kommun.

Förslag till beslut
Direktionen beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Hällefors kommun att anta förslag till mottagningsavgift vid återvinningscentral.

Delges för åtgärd:
Hällefors kommun KF

Mottagningsavgifter vid återvinningscentral i Hällefors kommun för verksamheter och företag

Gäller från och med 2023-01-01

Tjänst	Pris inkl moms
Brandsläckare/Gastuber/Tryckkärl (st)	350
Tryckimpregnerat trä (kg)	4
Besök på återvinningscentral (per besök)	350

Förslag

Fördelning av ansvar för kommunal insamling av förpackningar i Hällefors kommun, dnr KS 22/00192

Beslutsunderlag
Sammanträdesprotokoll direktionen 2022-09-16 § 112

Ärendet
Sveriges kommuner har fått ansvar att samla in förpackningsavfall från hushåll och vissa verksamheter, detta ska ske i olika steg från 2024 och ska fram till 2027 vara ett fullt utbyggt system.

Sedan januari 2022 har kommunerna haft ansvar att samla in returpapper från hushåll, detta via exempelvis återvinningsstationer. Ansvaret har nu utökats och från januari 2024 ska kommunerna ansvara för insamling av konsumentförpackningar via lättillgängliga platser återvinningsstationer (ÅVS).

Från januari 2026 ska kommunen tillhandahålla insamling av förpackningar via torg och parker som överstiger 2000m2 och från januari 2027 ska insamlingen ske fastighetsnära och på liknande sätt som insamling av mat/restavfall.

Den fastighetsnära insamlingen av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter kommer bli en naturlig del av den insamling av kommunalt avfall från hushåll som sker idag, däremot så kommer det att innebära förändringar av nuvarande uppdrag som via nuvarande förbundsordning fördelats till avfallsavdelningen.

Varje kommun ska via kommunfullmäktige bestämma fördelning av ansvar inom kommunen. Utifrån att Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen upphör vid årsskiftet 2022/2023 föreslår kommunförvaltningen att ansvaret läggs på kommande tekniska nämnd. Detta är avstämt med nuvarande organisation.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Insamlingen av förpackningar ska ske i enlighet med SFS 2022:1274 och ska ge kostnadstäckning för insamling, omlastning och överlämnade av material till producenter. Ansvaret ska inte påverka avfallstaxan, och här behöver en modell för avstämning tas fram. Naturvårdverket har fått i uppdrag av regeringen att ta fram förslag till ersättningsnivåer för kommunerna, vilket inte är redovisat ännu. Om det kommer krävas mera resurs återstår att se utifrån utredningen.

Förvaltningens förslag till beslut

- Ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter i enlighet med SFS 2022:1274 (förordning om producentansvar för förpackningar) tilldelas tekniska nämnden.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen kortfattat.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter i enlighet med SFS 2022:1274 (förordning om producentansvar för förpackningar) tilldelas tekniska nämnden.

§ 112

Fördelning av ansvar för kommunal insamling av förpackningar i Hällefors, Nora, Lindesberg och Ljusnarsbergs kommun

Direktionens beslut

Beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Nora, Hällefors, Lindesberg och Ljusnarsbergs kommun att ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter i enlighet med SFS 2022:1274 (förordning om producentansvar för förpackningar) tilldelas Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen.

Beskrivning av ärendet

Sveriges kommuner har fått ansvar att samla in förpackningsavfall från hushåll och vissa verksamheter, detta ska ske i olika steg från 2024 och ska fram till 2027 vara ett fullt utbyggt system.
Sedan januari 2022 har kommunerna haft ansvar att samla in returpapper från hushåll, detta via exempelvis återvinningsstationer. Ansvaret har nu utökats och från januari 2024 ska kommunen ansvara för insamling av konsumentförpackningar via lättillgängliga platser (ÅVS). Från januari 2026 ska kommunen tillhandahålla insamling av förpackningar vid torg och parker som överstiger 2000 m2 och från januari 2027 ska insamlingen ske fastighetsnära och på liknande sätt som insamling av mat- och restavfall.

Den fastighetsnära insamlingen av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter kommer bli en naturlig del av den insamling av kommunalt avfall från hushåll som sker idag, däremot så kommer det att innebära förändringar av nuvarande uppdrag som via Förbundsordningen fördelats till avfallsavdelningen. Varje kommun ska via kommunfullmäktige bestämma fördelning av ansvar inom kommunen, att lägga ansvaret på Samhällsbyggnadsförbundet är lämpligt med hänseende till befintlig insamling.

Insamlingen av förpackningar ska ske i enlighet med SFS 2022:1274 och ska ge kostnadstäckning för insamling, omlastning och överlämnande av material till producenter. Ansvaret ska inte påverka avfallstaxan, här behöver en modell för avstämning tas fram. Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att ta fram förslag på ersättningsnivåer för kommunerna, vilket inte är redovisat ännu.

Det nya ansvaret som kommunerna tilldelats kommer kräva resurser i form av investeringsmedel samt personal, dels administration exempelvis i form av beredning av förslag till insamlingssystem m.m. samt i insamlingsleden när processen kommit så långt. Den organisation inom kommunen som ska sköta det utökade ansvaret behöver beskriva vilka resurser som kommer krävas, som Samhällsbyggnadsförbundets avfallsavdelning är organiserad idag finns inte de resurser som krävs för att möta insamlingsansvaret.

Förslag till beslut
Direktionen beslutar att föreslå kommunfullmäktige i Nora, Hällefors, Lindesberg och Ljusnarsbergs kommun att ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter i enlighet med SFS 2022:1274 (förordning om producentansvar för förpackningar) tilldelas Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen.

Delges för åtgärd:
Hällefors kommun KF
Nora kommun KF
Lindesbergs kommun KF
Ljusnarsbergs kommun KF

Ny bibliotekstaxa - Avgiftsfritt bibliotek, dnr KS 22/00204

Beslutsunderlag

KF 2020-06-09 § 104
KF 2021-09-15 § 113

Ärendet

Genom att ge människor möjligheten att låna utan risk för ekonomiska konsekvenser ökar tillgängligheten och läsning, språkutveckling och kunskapsinhämtande främjas. Därför föreslås att avgifter som uppkommer i samband med lån av samtliga folkbibliotekets medier tas bort. Med avgifter avses avgifter som uppkommer i samband med försening, ersättning av förkomna eller trasiga medier samt kostnad för förkomna bibliotekskort. Avgifter kopplat till kopiering omfattas inte av förslaget, liksom avgift för papperskassar samt avgift för försäljning av gallrade böcker samt tidskrifter.

Sedan september 2021 pågår ett nära samarbete mellan folkbiblioteken i Hällefors kommun, Ljusnarsbergs kommun, Lindesbergs kommun och Nora kommun genom Bergslagsbibblan. Syftet är att öka tillgängligheten till folkbiblioteken i kommunerna. Samarbetet omfattar bland annat regler och avgifter. För beslut som avser ekonomiska åtaganden erfordras konsensusbeslut oavsett beslutsnivå.

Enligt bibliotekslagens (2013:801) ändamålsparagraf ska biblioteks-verksamheten vara tillgänglig för alla. Dessutom ska folkbiblioteken särskilt främja läsning och tillgång till litteratur (§ 7). Folkbiblioteken ska också ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar (§ 8). Enligt § 9 är utlåning på folkbibliotek avgiftsfri enligt bibliotekslagen men biblioteken kan ta ut ”avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat”.

Förslag till förändring när det gäller folkbibliotekets avgifter som innebär att avgifter som uppkommer i samband med lån av samtliga folkbibliotekets medier tas bort. Förslaget avser lån gjorda efter 2023-01-01. Tidigare lån hanteras enligt tidigare beslut.

Beslutet träder i kraft under förutsättning att övriga bibliotek inom Bergslagsbibblan - Ljusnarsbergs kommun, Lindesbergs kommun och Nora kommun - tar motsvarande beslut. En uppföljning av avgifterna sker under oktober 2023 för eventuellt nytt beslut gällande avgifter från 2024-01-01.

Social konsekvensanalys

Enligt artikel 2 i konventionen om barnets rättigheter är alla barn lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras på egen grund eller på grund av omständigheter som rör deras föräldrar, vårdnadshavare eller familjemedlemmar. Ett avgiftsfritt bibliotek är en förutsättning för att alla barn får tillgång till biblioteket oavsett familjens ekonomiska situation. Region Örebro län har under 2021 gjort en prövning och analys av barnets bästa när det gäller barns tillgång till ett eget bibliotekskort. För att möjliggöra detta är ett första steg att göra biblioteken avgiftsfria.

Enligt bibliotekslagen är lån av medier från folkbibliotek en rättighet. Det innebär också att systemet kan missbrukas. Bedömningen är dock att de positiva konsekvenserna av förslaget överväger, inte minst för barn och ungas tillgång till litteratur. Det visar också erfarenheter från andra folkbibliotek, som till exempel Karlskoga bibliotek.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys

Beslutet innebär minskade intäkter om cirka 10 tkr per år. Bedömningen är att det ska rymmas inom befintlig budgetram. Hanteringen av avgifter innebär dock ett administrativt arbete som i stället kan läggas på att skapa mervärde, till exempel arbeta läsfrämjande.

I nuläget kommer de flesta böckerna tillbaka redan efter första eller andra påminnelsen. Påminnelser kommer att finnas kvar. Det är inte särskilt många böcker som inte kommer tillbaka under ett år – bedömningen är att det rör sig mellan tio till tjugo böcker som inte kommer tillbaka. Ibland görs bedömningen att införskaffa boken på nytt.

Utifrån förslaget skulle de nya biblioteksavgifterna se ut som följer;

Lånekort
Lånekort är gratis.

Förseningsavgifter
Vuxna: Inga förseningsavgifter.

Barn: Inga förseningsavgifter för barn.

Borttappade eller förstörda medier
Inga avgifter.

Försäljning av gallrade böcker/tidskrifter

Försäljning av gallrat material sker vid några tillfällen per år kopplat till något sammanhang. Kostnad: 5 kr per exemplar.

Kopior
Svart –vit A4: 2 kr.
Färgutskrift: 4 kr.

Påsar
Papperspåsar: 2 kr.

Facklig samverkan
Information och samverkan sker innan ärendet behandlas i kommunstyrelsen.

Förvaltningens förslag till beslut

Anta föreslagna biblioteksavgifter.

Tidigare antagna biblioteksavgifter, KF 2020-06-09 § 104, samt reviderad avgift för borttappade eller förstörda barnmedier, KF 2021-09-21 § 133, upphör därmed.

Besluten träder i kraft under förutsättning att Ljusnarsbergs kommun, Lindesbergs kommun och Nora kommun fattar motsvarande beslut.

Innan ärendets avgörande lämnar Allan Myrtenkvist (S) och ersätts av Kent Grängstedt (S).

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar bibliotekschef Karin Lundmark.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer fråga om antalet försvunna böcker, vilket besvaras av bibliotekschef Karin Lundmark.

Cecilia Albertsson (M), Ulrika Jonsson (M) och Saskia van der Zanden (V) yttrar sig.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer fråga om påminnelser fortsatt kommer att skickas ut och vad de andra kommunerna har beslutat, vilket besvaras av bibliotekschef Karin Lundmark.

Cecilia Albertsson (M) och Ulrika Jonsson (M) yrkar avslag.

Saskia van der Zanden (V) och Kent Grängstedt (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut och finner att förslaget bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Anta föreslagna biblioteksavgifter.

Tidigare antagna biblioteksavgifter, KF 2020-06-09 § 104, samt reviderad avgift för borttappade eller förstörda barnmedier, KF 2021-09-21 § 133, upphör därmed.

Besluten träder i kraft under förutsättning att Ljusnarsbergs kommun, Lindesbergs kommun och Nora kommun fattar motsvarande beslut.

Mot beslutet reserverar sig Cecilia Albertsson (M) och Ulrika Jonsson (M).

Sommarbonus, dnr KS 18/00200

Beslutsunderlag
KS 2018-10-23 § 228

Ärendet
Kommunförvaltningen har haft i uppdrag att göra en bred utredning av sommarbonus i kommunens verksamheter.

Kommunförvaltningen och verksamhetscheferna har inför varje års semesterperiod diskussioner om semesterförläggning i ett kommunövergripande perspektiv för att identifiera eventuella problemområden utifrån tillgängliga resurser och kompetens. En strävan är att så långt som möjligt försöka lösa bemanningen inom ramen för villkoren i kollektivavtalen. Vid enstaka år och för enstaka yrkeskategorier har lösningar med olika former av semesterbonus tillämpats, om än i restriktiv omfattning.

Semester är en lagstadgad rättighet och syftar till att arbetstagare ska få rekreation och vila. Arbetsgivaren har ett långtgående arbetsmiljöansvar som bland annat innebär att se till att medarbetaren får en sammanhängande ledighet under juni, juli eller augusti.

Bemanningen under semesterperioden har varit, är och kommer fortsatt att vara en utmaning framför allt inom omsorgens verksamhet som kräver bemanning dygnet runt under dygnets alla timmar. Rekrytering av semestervikarier är problematiskt, inte minst ur kompetensaspekten.

Förvaltningen behöver ha en beredskap utifall att det uppstår problem med semestervikarierekryteringen. De möjligheter som arbetsgivaren har är att:

- Förlägga semester i enlighet med verksamhetens behov
- Beordra mertid och övertid
- Omfördela resurser
- Prioritera vilka arbetsuppgifter som ska utföras
- Erbjuda olika former av tillägg (bonus)

Erbjudande om bonus ska inte uppfattas som en rättighet, men en möjlighet att lösa en besvärlig rekryterings- och bemanningssituation när alla andra möjligheter är uttömda.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan
Information och samverkan sker innan ärendet behandlas i kommunstyrelsen.

Förvaltningens förslag till beslut

Eventuella beslut om bonus fattas av respektive verksamhetschef inför varje års semesterperiod och det förutsätter att alla övriga möjligheter att lösa bemanningsfrågan är uttömda.

Med ovanstående anses utredningsuppdraget om sommarbonus genomfört.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar HR-chef Ann Karlsson.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Eventuella beslut om bonus fattas av respektive verksamhetschef inför varje års semesterperiod och det förutsätter att alla övriga möjligheter att lösa bemanningsfrågan är uttömda.

Med ovanstående anses utredningsuppdraget om sommarbonus genomfört.

Dokumenthanteringsplan för fastighetsenheten, dnr KS 22/00203

Beslutsunderlag
Dokumenthanteringsplan för fastighetsenheten

Ärendet
Kommunstyrelsen är kommunens arkivansvariga. Det innebär ett ansvar för arkivering och gallring för alla handlingar och handlingstyper som hanteras i de kommunala verksamheterna.

Hur olika handlingar ska hanteras och slutligen i förekommande fall arkiveras regleras i dokumenthanteringsplaner som ska finnas för kommunens verksamheter. Under 2022 har ett arbete med revideringar av dokumenthanteringsplaner genomförts inom kommunförvaltningen.

Fastighetsenheten har tillsammans med arkivpersonal och konsult gått igenom förekommande handlingar i verksamheten. Utifrån handlingarnas vikt och betydelse för verksamheten, medborgarna och framtida forskning lämnas förslag till dokumenthanteringsplan.

Social konsekvensanalys
Det är viktigt att dokumenthanteringsplaner tar hänsyn till medborgares olika förutsättningar att ta del av olika dokumenttyper, men också att dokument gallras på korrekt sätt för att både skydda enskilda och göra arkivsökningar enklare.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Förslagen till dokumenthanteringsplaner är inte kostnadsdrivande.

Förvaltningens förslag till beslut

Dokumenthanteringsplan för fastighetsenheten antas.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar fastighetschef Jessica Nilsson kortfattat.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Dokumenthanteringsplan för fastighetsenheten antas.

Dokumenthanteringsplan fastighetsenheten

Innehållsförteckning

1 Syfte....3
2 Gallring....3
3 Rensning....3
4 Leverans till arkivet....3
5 Information av tillfällig eller ringa betydelse....4

1 Syfte

Dokumenthanteringsplanen redovisar vilka allmänna handlingar som hanteras inom verksamheten. Den innehåller anvisningar var handlingar förvaras, om de bevaras eller gallras, samt när de levereras för slutarkivering.

Dokumenthanteringsplanen ses över årligen för eventuell revidering och uppdatering.

Det är ansvarig nämnd som fattar beslut om eventuella ändringar och tillägg, efter samråd med handläggare inom verksamheten samt med arkivpersonal.

2 Gallring

Gallring innebär att allmänna handlingar förstörs. Detta får endast ske om beslut har fattats av myndigheten, d v s den nämnd som producerat handlingen. Dokumenthanteringsplanen är nämndens gallringsbeslut.

Om en handlingstyp inte finns med i dokumenthanteringsplanen bevaras den till dess att nämnden fattat ett eventuellt gallringsbeslut. Gallring gäller oavsett mediebärare och gäller även därför digitala handlingar.

Gallring sker i samband med att gallringsfristen har löpt ut. Om någon begär att få ta del av en handling som enligt dokumenthanteringsplanen skulle ha varit gallrad, får gallring inte verkställas innan eventuellt utlämnande.

Handlingar som omfattas av sekretess eller är integritetskänsliga ska förstöras under kontrollerade former – brännas, strimlas, tuggas eller liknande.

3 Rensning

Rensning är inte någon gallringsåtgärd och kräver därför inget särskilt beslut. Rensas bort görs handlingar som inte är allmänna och sådant som inte tillför ärendet sakuppgift.

Rensning innefattar även skräp som plastfickor, häftklamrar, pappersbindare, gem, tejp, gummisnoddar och annat som kan skada handlingarna på sikt.

Rensning ska alltid ske innan leverans till kommunens slutarkiv.

4 Leverans till arkivet

Tidpunkt för leverans sker enligt dokumenthanteringsplan. Kommunens slutarkiv tar endast emot handlingar som ska bevaras. De ska vara rensade och logiskt ordnade. Kontakta alltid arkivansvarig personal innan leverans till slutarkivet.

5 Information av tillfällig eller ringa betydelse

Handlingar som är av tillfällig eller ringa betydelse får gallras under förutsättning att de inte medför att allmänhetens insyn åsidosätts och att handlingarna bedöms sakna värde för rättsskipning, förvaltning och forskning.

Handlingstyp	Förvaring	Bevaras/gallras
Upprättade, inkomna och utskickade handlingar av tillfällig eller rutinmässig karaktär, t ex • Skrivelser för kännedom • Föreskrifter, cirkulär, meddelanden och liknande • Inbjudningar och anmälningar till externa kurser och konferenser • Reklam och broschyrer	Valfri	Vid inaktualitet

Projekt				
Ärende-/handlingstyp	**Förvaring**	**Bevara/Gallra**	**Anmärkning**	**Levereras till slutarkivet**
Utredningar/förstudier	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat ärende
Konsultavtal	Public 360	Bevaras	Original i avtalspärm i arkiv	Ja
Entreprenadavtal/beställning	Public 360	Bevaras	Original i avtalspärm i arkiv	Ja
Besiktningsprotokoll och besiktningsutlåtande	Share point fastighetsenheten	10 år efter garantitidens utgång		Nej
Geotekniska undersökningar	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat projekt
Varugarantier	Share point fastighetsenheten	Vid garantitidens utgång		Nej
Sanerings- och miljöplaner	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat projekt
Projektdagbok som tillför sakuppgift	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat projekt
Protokoll från projekteringsmöten, byggmöten o d	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat projekt
Korrespondens som tillför sakuppgift	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat projekt
Tjänsteanteckningar som inte tillför sakuppgift	Share point fastighetsenheten	Vid inaktualitet		
Tjänsteanteckningar som tillför sakuppgift	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat projekt
Tjänsteanteckningar som tillför sakuppgift ex. avgöranden/ överenskommelser av långsiktig betydelse	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat projekt
Utvärderingsrapport/slutrapport	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat projekt
Ekonomisk slutredovisning	Public 360	Bevaras		Ja, vid avslutat projekt

FASTIGHETSDOKUMENTATION				
Ärende-/handlingstyp	**Förvaring**	**Bevara/Gallra**	**Anmärkning**	**Levereras till slutarkivet**
Preliminär-, granskningss- och bygghandlingar	Share point fastighetsenheten	Vid inaktualitet	Ersätts av relationshandlingar	Nej
Relationshandlingar plan-, fasad-, sektions- och konstruktionsritningar	Share point fastighetsenheten	Bevaras	Sparas digitalt i väntan på E-arkiv	Se anmärkning
Ritningar elevation, färgsättning och uppställning	Share point fastighetsenheten	Bevaras	Sparas digitalt i väntan på E-arkiv	Se anmärkning
Relationsritningar tekniska system och mark	Share point fastighetsenheten	Bevaras	VS, luftbehandling, el, styr och markplanering Sparas digitalt i väntan på E-arkiv	Se anmärkning
Hyresavtal	Public 360	2 år efter upphörande		Nej
Felanmälan	Aktuellt felanmälansystem	Vid inaktualitet		Nej
Energi- och driftstatistik	Sharepoint fastighetsenheten	Vid inaktualitet		Nej
Tekniska beskrivningar	Sharepoint fastighetsenheten	Bevaras	Sparas digitalt i väntan på E-arkiv	Se anmärkning
Brandskyddsbeskrivningar/brand-skyddsdokumentation	Sharepoint fastighetsneheten	Bevaras		Ja
Besiktningsprotokoll och information byggnadsminnen	Public 360	Bevaras		Ja
Instruktioner för drift och underhåll	Share point fastighetsenheten	Vid inaktualitet	Bevaras så länge anläggningen är i drift	Nej
Energideklarationer	Share point fastighetsenheten	10 år	Ersätts av ny deklaration	Nej
Nyckelkvittenser	Pärm teknisk förvaltares kontor	Vid inaktualitet		Nej
Protokoll återkommande besiktningar av hissar, portar, brandlarm, lekplatser o d	Share point fastighetsenheten	Vid inaktualitet	Ersätts med protokoll från ny besiktning	Nej

ÖVRIGA HANDLINGAR				
Ärende-/handlingstyp	**Förvaring**	**Bevara/Gallra**	**Anmärkning**	**Levereras till slutarkivet**
Övriga avtal	Share point fastighetsenheten	2 år efter upphörande	T.ex. serviceavtal för hissar, portar, släckutrustning o dyl.	Nej
Beställningsskrivelser/avrop på ramavtal	Share point fastighetsenheten	10 år		Nej

Länsdelsgemensam handlingsplan för suicidprevention 2022-2025, dnr KS 22/00210

Beslutsunderlag
Handlingsplan för suicidprevention, norra Örebro län 2022-2025

Ärendet
På uppdrag av kommuncheferna har Ljusnarsberg, Nora, Lindesberg och Hällefors kommuner tillsammans tagit fram en länsdelsgemensam handlingsplan för suicidprevention.

Handlingsplanen slår fast nio fokusområden som kommunerna ska arbeta med över tid. Det är alla förvaltningars ansvar att bidra i arbetet med planens intentioner. Utifrån planens fokusområden ska förvaltningarna utifrån lokala förutsättningar ta fram aktiviteter som införlivas i kommunens styrsystem och följs upp i ordinarie del- och helårsredovisning.

Som stöd i arbetet kommer den länsdelsgemensamma resursen samordnare för psykisk hälsa att nyttjas.

Då det kommer en ny nationell strategi för arbetet med psykisk ohälsa och suicidprevention under hösten 2023 ska planen ses över och revideras vid behov.

Social konsekvensanalys
Psykisk ohälsa är vår tids folksjukdom. Suicid kan ses som den yttersta konsekvensen av psykiskt lidande, så att motverka och förebygga suicid handlar att arbeta för en god psykisk hälsa i befolkningen. Att förebygga det psykiska lidandet så långt det är möjligt samt arbeta för att invånare får rätt stöd och behandling när de behöver, kommer bidra till ett mer socialt hållbart samhälle på sikt.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys

Kommunerna tilldelas tillsammans med regionen riktade statliga bidrag för suicidprevention och psykisk hälsa. Beslut om hur dessa ska nyttjas tas i samverkansorganisationen som finns mellan länets kommuner och regionen gällande social välfärd samt vård och omsorg. I dagsläget finansieras en funktion som samordnar och stöttar alla fyra kommuner i norra Örebro län i det suicidpreventiva arbetet. Medel kommer även gå till kompetenshöjande insatser för kommunerna, där bland annat en utbildning i första hjälpen till psykisk hälsa kommer erbjudas medarbetare i kommunen, regionens verksamheter i norr samt civilsamhället.

Aktiviteter utöver detta som kommer att genomföras utifrån handlingsplanen finns det inga specifika medel avsatta för i kommunen. Aktiviteter förväntas genomföras inom ram. Om behov av aktiviteter uppstår som innebär en kostnad utöver ram ingår det i kommande budgetarbete.

Facklig samverkan

Information och samverkan sker innan ärendet behandlas i kommunstyrelsen.

Förvaltningens förslag till beslut

Anta handlingsplan för suicidprevention i norra Örebro län.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar ordförande Annalena Järnberg (S) kortfattat.

Saskia van der Zanden (V) ställer fråga om var kontaktuppgifter sprids, vilket delvis besvaras av ordförande Annalena Järmberg.

Cecilia Albertsson (M), Saskia van der Zanden (V), Ulrika Jonsson (M) och Kent Grängstedt (S) yrkar alla bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Anta handlingsplan för suicidprevention i norra Örebro län.

Handlingsplan för suicidprevention

Norra Örebro län 2022-2025

LINDESBERGS KOMMUN LJUSNARSBERGS KOMMUN HÄLLEFORS KOMMUN NORA KOMMUN

Innehåll

Inledning 4
Agenda 2030 4
Nationellt handlingsprogram 4
Regional handlingsplan 5
Fokusområden för det suicidpreventiva arbetet i norra Örebro län 6
Främja synsätt psykologiskt olycksfall 6
Samverkan 6
Främjande och förebyggande 6
Äldre 6
Kontaktvägar 7
Stöd till efterlevande 7
Kommunen som arbetsgivare 7
Kompetenshöjande insatser 7
Begränsa medel och metoder 7
Struktur för arbetet 8
Uppföljning och revidering av handlingsplanen 8
Bilaga 1 9
Om suicid och suicidprevention 9
Riskfaktorer 9
Statistik 9
Norra Örebro läns kommuner 10
..... 10
Hur kan suicid förebyggas? 11
Preventionspyramiden 11
Forskning och evidens 12
Suicidprevention bland unga 12
Bilaga 2: Skydds- och riskfaktorer för suicidhandlingar 13
Skyddsfaktorer 13
Riskfaktorer kliniska (vårdrelaterade) faktorer 13
Riskfaktorer icke-kliniska faktorer 13
Bilaga 3 Kontaktuppgifter till hjälp och stöd 15
Någon att prata med vid psykisk ohälsa och självmordstankar 15
Stöd till efterlevande 16

Någon att prata med om ätstörningar 16
Om du har missbruksproblem 17
Om du har trassel hemma 17
Om du utsatt någon eller utsätts för våld eller förtryck 18

Inledning

Varje dag tar 4 personer sitt liv i Sverige. På en vecka har det blivit en skolklass. För att komma till rätta med det har man nationellt formulerat en nollvision för suicid:

Ingen människa ska hamna i en så utsatt situation att den enda utvägen blir att avsluta sitt liv.

Hur samhället väljer att se på suicid avgör också hur man ser på möjligheterna att förebygga det. Mycket talar för att varje liv som avslutas i förtid ska ses som ett psykologiskt olycksfall, något som inte behöver hända och något som kan förebyggas. Majoriteten av alla som gör ett suicidförsök och överlever ångrar sig. Man vill inte dö, men för stunden orkar man inte leva.

Varje liv som avslutas i förtid är ett samhälleligt och gemensamt misslyckande och inte minst en tragedi för alla berörda. Därför har kommunerna i norra Örebro län gått ihop i en gemensam strävan att i samverkan med regionen, ideella föreningar och andra viktiga aktörer arbeta mot nollvisionen.

Agenda 2030

Målområde tre i den globala planen för hållbar utveckling, Agenda 2030, omfattar hälsosamt liv och välmående. Delmålet 3.4 behandlar särskilt förebyggande insatser för att minska dödlighet i icke smittsamma sjukdomar:

Minska antalet dödsfall till följd av icke smittsamma sjukdomar och främja mental hälsa

Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

Nationellt handlingsprogram

På den nationella nivån samordnar Folkhälsomyndigheten myndigheternas arbete med suicidprevention. De identifierade nio strategiska åtgärdsområdena i det nationella handlingsprogrammet är:

1. **Främja goda livschanser för mindre gynnade grupper**
   Mindre gynnade grupper har en tydlig överrisk för suicid. Låga inkomster och låg utbildning är faktorer som innebär ökad suicidrisk. Människors livschanser och levnadsvillkor har således en stor betydelse för suicidförekomsten. Därför är det ur suicidsynpunkt angeläget att inrätta ett samhälle med små sociala skillnader.

2. **Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid**
   Det finns ett samband mellan alkoholkonsumtion och suicidförekomst i befolkningen, främst bland unga män. På individnivå finns det också vetenskapligt stöd för att en hög konsumtion av alkohol ökar risken för suicid.

3. **Minska tillgänglighet till medel och metoder för suicid**
   Att minska tillgången till olika medel och metoder för suicid har en samlad positiv effekt.

4. **Se suicid som psykologiska misstag**
   Med detta synsätt är suicid ett uttryck för brister i de system som hanterar risker för suicid. Riskerna kan både vara psykologiska, exempelvis i form av depression, och fysiska, exempelvis i

form av lättillgängliga dödliga läkemedel. Samhället har mer eller mindre välutvecklade system för att hantera dessa risker. Om suicid ska kunna reduceras behöver dessa system förbättras.

5. **Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna**
De flesta suicid föregås av någon form av psykisk ohälsa, och enligt vissa studier gäller detta för uppemot 90 procent av alla de som tar sitt liv. De förebyggande åtgärderna måste därför sättas in tidigt.

6. **Sprid kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid**
Beslutsfattare och olika professioner måste ha aktuella kunskaper om suicid och suicidförebyggande insatser och metoder. Kunskapen kan omfatta risk- och skyddsfaktorer för att förebygga suicid, förebyggande strategier och arbetssätt, samt uppföljning och redovisning av utvecklingen och åtgärderna.

7. **Höj kompetens hos nyckelpersoner**
Arbetet med att förebygga suicid kräver särskild kompetens bland olika yrkesgrupper. Förutom personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten finns det andra yrkesgrupper som genom sitt arbete kommer i direktkontakt med suicidnära personer.

8. **Gör händelseanalyser efter suicid**
Händelseanalyser efter suicid genomförs för att få veta hur och varför ett suicid inträffat och visa vilka åtgärder som kan vidtas för att förhindra att det sker igen. De kan också vara en viktig del av stödet till närstående, personalgruppen och andra efterlevande.

9. **Stöd frivilligorganisationer**
Den ideella sektorns insatser är angelägna och det behövs ett tydligare anhörigperspektiv i det suicidpreventiva arbetet. Frivilligorganisationernas roll är ofta att förstärka och komplettera statens, regionernas och kommunernas insatser genom sitt arbete.

Det pågår ett arbete att ta fram en ny nationell strategi för att främja psykisk hälsa och förebygga suicid. Regeringsuppdraget omfattar över 20 myndigheter och ett 50-tal organisationer och kommer slutrapporteras i september 2023.

Regional handlingsplan

Region Örebro län antog 2016 en handlingsplan för suicidprevention och minskad psykisk hälsa. Handlingsplanen lyfter fram sju fokusområden för åtgärder på kort och lång sikt.

1. Involvera nyckelaktörer
2. Insatser för ökad samverkan
3. Organisera hälso- och sjukvård och utbilda personal
4. Öka tillgänglighet till professionella insatser
5. Ta vara på det civila samhällets engagemang
6. Höjd kunskapsnivå
7. Kunskapsutveckling

Fokusområden för det suicidpreventiva arbetet i norra Örebro län

Följande fokusområden har tagits fram i dialog med representanter från politik, kommunal förvaltningsledning, polis och bostadsföretag i de fyra kommunerna. Fokusområdena ligger helt i linje med den regionala handlingsplanen och de nationella åtgärdsområdena.

Främja synsätt psykologiskt olycksfall

Hur samhället väljer att se på suicid avgör hur man ser på möjligheterna att förebygga ett självmord. Mycket talar för att varje liv som avslutas i förtid ska ses som ett psykologiskt olycksfall, något som inte behöver hända och något som kan förebyggas. Majoriteten av alla som gör ett suicidförsök och överlever ångrar sig. Man vill inte dö, men för stunden orkar man inte leva. Med detta synsätt är suicid ett uttryck för brister i de system som hanterar risker för suicid. Riskerna kan både vara psykologiska, exempelvis i form av depression, och fysiska, exempelvis i form av lättillgängliga dödliga läkemedel. Samhället har mer eller mindre välutvecklade system för att hantera dessa risker. Om suicid ska kunna reduceras behöver dessa system förbättras. Genom händelseanalyser efter suicid kan man försöka förstå hur och varför ett suicid inträffat och visa vilka åtgärder som kan vidtas för att förhindra att det sker igen.

Samverkan

För att klara av uppgiften att förebygga psykisk ohälsa och suicid måste olika verksamheter arbeta tillsammans, ingen verksamhet kommer ensam klara av det uppdraget. Viktiga samverkansparter för kommunerna i det arbetet är vården, civilsamhället och blåljusverksamheter.

I samverkan med regionens olika verksamheter arbetar kommunerna för en god och nära vård, där ett för invånaren sömlöst vårdflöde eftersträvas. Kommunerna ska efter lokala behov stärka samverkan med vårdcentraler och psykiatrin.

Civilsamhället har en central del i människors välmående på flera olika sätt. För att främja hälsa är föreningarna en mycket viktig samverkanspart för kommunerna.

Blåljusverksamheterna är oftast först på plats i akuta kriser, samverkan blir därför central för att på bästa sätt ta väl hand om kommuninvånare både i akuta skeenden och i det förebyggande arbetet.

Samverkan med blåljus kommer ske genom en regional samordning för hela länet.

Främjande och förebyggande

Arbetet med att förebygga suicid ska påbörjas så tidigt som möjligt, helst innan ett problem hinner uppstå och från tidiga signaler om ohälsa. Det pekar på att barn och unga och deras hälsa är en viktig del av arbetet. En viktig aspekt i det främjande arbetet är att skapa inkluderande miljöer där kommuninvånare får gå till jobbet, skolan och fritidsaktiviteten och kunna känna sig sedd och accepterad, precis som man är.

Äldre

Äldre har identifierats som en viktig grupp i det suicidpreventiva arbetet då suicid ökar med ålder och är vanligast förekommande bland äldre män över 84 år. En viktig aspekt för äldres psykiska hälsa är ofrivillig ensamhet och det digitala utanförskapet.

Kontaktvägar

För att kunna stödja en människa med psykisk ohälsa är det av största vikt att veta vart man vänder sig. Det gäller såväl för kommunernas anställda som kommunens invånare. Därför ska den hjälp man kan få tydliggöras och synliggöras på ett sätt som blir tillgängligt för alla.

Stöd till efterlevande

När någon tar livet av sig är det av största vikt att de efterlevande får stöd i den akuta situationen och även på sikt. Då sorgen efter ett självmord ofta är komplicerad. Eftersom risken för suicid ökar när någon närstående fullbordat ett suicid, blir stöd till närstående i sig suicidpreventivt. För att säkerställa detta behöver kommunerna i samverkan med regionen och civilsamhället se över och tydliggöra vilket stöd man kan erbjuda.

Kommunen som arbetsgivare

Kommunerna är stora arbetsgivare och har goda möjligheter att nå ut till många med kunskaper om både hur man främjar ett psykiskt välbefinnande och kunskaper om tecken på psykisk ohälsa. Kommunerna kan vara en drivande part i att öppna upp samtalet om psykisk ohälsa genom att skapa ett tillåtande klimat, vilket behövs på bred front för att bryta stigma.

För att stödja kommunernas medarbetare då de möter människor med tecken på psykisk ohälsa kommer material tas fram utifrån kommunernas behov, såsom rutiner, checklistor, lathundar, hänvisningslista och informationsbroschyrer.

Kompetenshöjande insatser

Ett tydligt behov som framkommit i dialog och kartläggning är att kompetensen kring psykisk ohälsa och hur man förebygger suicid behöver höjas hos kommunernas medarbetare. Även kompetens i det ”svåra samtalet” och hur man möter en person som mår dåligt på bästa sätt efterfrågas från flera olika verksamheter.

Under vintern 2022/2023 kommer en satsning på utbildningen Mental Health First Aid (MHFA) påbörjas i norra länsdelen. Utbildningen kan liknas vid en utbildning i hjärt- och lungräddning (HLR) – fast för psykisk ohälsa. Medarbetare inom kommun, region samt civilsamhället kommer erbjudas en tvådagars utbildning kostnadsfritt.

Inom ramen för regionens samordning och med statliga stimulansmedel kommer ett samlat utbildningspaket inom psykisk hälsa och suicidprevention erbjudas kommunerna kostnadsfritt.

Begränsa medel och metoder

Forskning och beprövad erfarenhet visar att begränsning av medel och metoder är ett framgångsrikt sätt att förhindra suicid. Det kan handla om att försöka begränsa tillgång på dödliga läkemedel och sätta upp skyddande räcken vid höga höjder och tågräls. Det är ett viktigt utvecklingsområde för kommunerna som också kräver samverkan med andra parter.

Struktur för arbetet

Handlingsplanen för suicidprevention ska fungera som en utgångspunkt för arbetet i kommunernas förvaltningar. Alla behöver inte ha aktiviteter inom alla fokusområden, utan det ska utgå från förvaltningarnas rådighet och relevans. Det varje förvaltning och verksamhet kan göra ska föras in i det ordinarie arbetet med verksamhetsplan och följas upp löpande i del- och helårsredovisning, på samma sätt som andra målområden. Det lokala arbetet i kommunerna ska utgå från lokala behov och kommunernas egna prioriteringar.

I flera frågor finns möjlighet till samverkan och samarbete i redan befintliga forum. Länsdelsgruppen och dess lokala undergrupperingar i respektive kommun kan användas i arbetet för att genomföra handlingsplanens intentioner och uppföljning när det är relevant.

Eftersom planen är länsdelsgemensam ska ett länsdelsgemensamt forum följa upp planen och utvecklingen med jämna mellanrum, utöver den ordinarie uppföljningen i respektive kommun. Det kommer att ske i kommunstyrelserna i norra Örebro län (knöl-ks). Planen följs upp i samband med den nya nationella strategin under hösten 2023. I samband med revidering fastställs kommande intervall för uppföljning.

Kommunerna kommer att få stöd i det initiala arbetet att integrera planen i det löpande arbetet samt att lyfta samverkansfrågor i rätt forum av samordnaren för psykisk hälsa.

Uppföljning och revidering av handlingsplanen

Under september 2023 planerar staten att lansera en ny strategi för psykisk ohälsa och suicidprevention. Därför ska den länsdelsgemensamma handlingsplanen ses över i samband med detta och vid behov revideras. Efter det bör planen kunna sträcka sig över tio år.

Statistik på området kommer att finnas i kommunernas Folkhälsobokslut som kommer sammanställas i januari årligen. Folkhälsoteamet ansvarar för framtagandet av Folkhälsobokslutet.

Bilaga 1

Om suicid och suicidprevention

Riskfaktorer [1]

De riskfaktorer som innebär en ökad risk för suicid är i stort desamma som för psykisk ohälsa överlag och även andra problemutfall. På samma sätt är skyddsfaktorerna till stora delar desamma. Så att arbeta förebyggande med suicid är till stora delar detsamma som att arbeta preventivt mot psykisk ohälsa.

Det finns en stark koppling mellan psykisk ohälsa och självmord. Människor med långvarig psykisk ohälsa är ofta en utsatt grupp vad gäller socioekonomiska faktorer såsom ekonomi, boende, tillgång till arbete och delaktighet i sociala nätverk. Det gäller både i jämförelse med den övriga befolkningen och i jämförelse med andra patient- eller funktionshindergrupper.

Större livsomställningar såsom separation, att förlora en nära anhörig, pensionering och att bli arbetslös innebär en ökad risk för suicid, liksom utsatthet för mobbing, kränkningar och våld. Beroendeproblem, alkoholkonsumtion och skulder är andra riskfaktorer. Personer från Kronofogdens register löper två och en halv gånger högre risk att begå självmord. Det gällde oberoende av kända riskfaktorer för självmord. [2]

Tidigare suicider i familjen och egna suicidförsök är riskfaktorer. Den starkaste riskfaktorn är att en människa försökt ta sitt liv vid upprepade tillfällen och risken kvarstår över lång tid. [3]

Personer som är utlandsfödda samt tillhör gruppen HBTQIA+ har också en ökad risk för både psykisk ohälsa och suicid. Självmord är vanligare bland män över 84 år och bland män i glesbygd. Medan det omvända gäller för kvinnor, det är vanligare med suicid bland kvinnor i städer.

Statistik

Under 2021 dog 1 226 personer av säkert fastställda suicid i Sverige. Av dessa var 873 män och 353 kvinnor och 11 var barn under 15 år. Ytterligare 279 fall registrerades där det fanns misstanke om suicid men där avsikten inte kunnat styrkas.

Generellt står männen för flest suicid, ca 70 procent av alla suicid, medan kvinnorna står för flest suicidförsök. Det förklaras delvis med att männen använder en mer dödlig metod, hängning, jämfört med kvinnor som oftast använder tabletter. Självmordsförsök är vanligast bland unga flickor och kvinnor (10-29 år).

Den åldersgrupp där man inte kan se några könsskillnader är barn under 15 år, där fördelar det sig lika mellan könen.

[1] För en utförlig lista se bilaga 1

[2] https://www.forskning.se/2021/11/16/sjalvmord-kan-kopplas-till-obetalda-skulder/

[3] https://www.forskning.se/2020/11/12/sjalvmordsrisk-kvarstar-under-lang-tid/

Norra Örebro läns kommuner

Män tar sitt liv i mycket större utsträckning än kvinnor, de brukar utgöra ca 70 procent av fallen. Därför har de också ett högre självmordstal, alltså antal självmord per 100 000 invånare. I diagrammet redovisas alla kommuner i norra Örebro län, riket och länet fördelat på män och kvinnor.

I Hällefors och Ljusnarsberg ser vi att de ligger relativt lika mellan könen och att kvinnorna i dessa kommuner till och med har ett högre självmordstal än männen, vilket är anmärkningsvärt eftersom män i länet och riket ligger betydligt högre än kvinnorna. Tittar man på en längre tidsperiod går det dock att se att självmordstalen legat betydligt högre för män i både Ljusnarsberg och Hällefors tidigare år, men att de nu ligger betydlig lägre i jämförelse med riket och länet. Lägst självmordstal för kvinnor finns i Nora kommun, men där finner vi det högsta bland männen. Högst självmordstal bland kvinnor återfinns i Hällefors kommun och lägst självmordstal bland män finns i Ljusnarsberg.

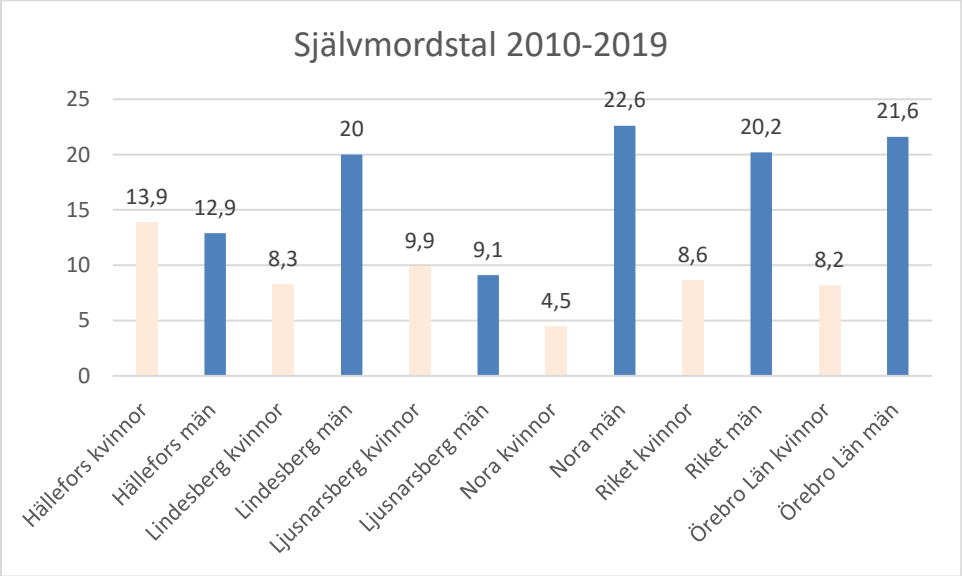

När siffrorna översätts i människoliv, handlar det om ca 1-2 personer per år i de mindre kommunerna och ca 5 personer per år i Lindesberg.

Hur kan suicid förebyggas?

Preventionspyramiden

Det suicidpreventiva arbetet och dess insatser kan sorteras på tre olika nivåer, universella, selektiva och indikativa insatser.

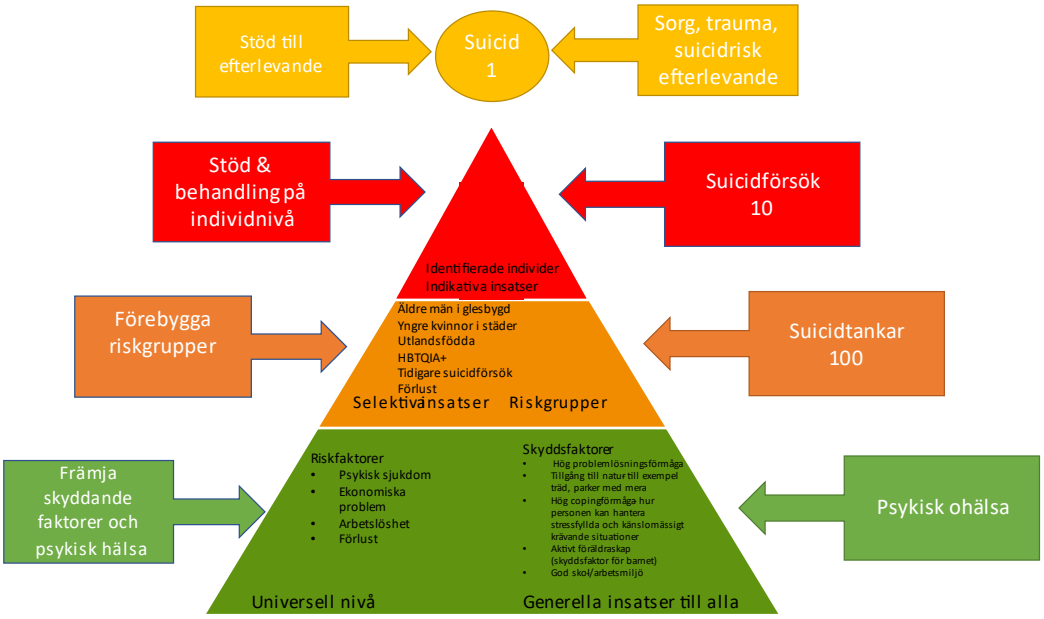

Figur 1 Preventionstriangel – siffrorna 1,10,100 speglar förhållandet mellan antal suicid, suicidtankar och suicidförsök. Vid förekomst av ett suicid finns generellt 10 suicidförsök och 100 personer med suicidtankar.

Universella insatser

Universell suicidprevention riktar sig till hela befolkning och den miljö de lever i. Här är syftet att tidigt förebygga risker och främja skyddsfaktorer och psykiskt välbefinnande.

Selektiva insatser

Selektiv suicidprevention innebär insatser riktade mot identifierade riskgrupper som på grund av påfrestande livshändelser mår dåligt och har svårigheter att stå ut med lidandet som livshädelserna framkallar. Att känna till och ha kunskap om vilka riskgrupper det finns är viktigt för att kunna arbeta förebyggande och möta dessa grupper i sin profession.

Indikativa insatser

Suicidprevention vid indikativa insatser vänder sig till högriskgrupper som exempelvis försökt ta sitt liv. Det centrala i insatserna är tidig upptäckt, diagnosticering och behandling. Insatserna handlar även om åtgärder för att minska sociala och psykologiska problem.

Forskning och evidens

Folkhälsomyndigheten har genomfört en litteraturöversikt med syftet att beskriva kunskapsläget om suicidförebyggande insatser utanför hälso- och sjukvården och kommit fram till att följande insatser minskar risken något för suicid, suicidtankar och suicidförsök.

- insatser med flera komponenter (suicidförsök och suicidtankar)
- skolbaserad prevention (suicidförsök)
- begränsning av medel och metoder (suicid)
- utbildning och riktlinjer till media (suicid)
- telefonhjälplinjer (suicid)
- alkoholrestriktioner (suicid)
- internetbaserad KBT (suicidtankar)
- behandla depression
- följa upp patienter som gjort självmordsförsök

Suicidprevention bland unga

I en svenskledd studie kunde man visa att ett awareness program för unga kan halvera självmord och självmordstankar. Resultatet ger ett kraftigt stöd för metoden där skolelever får lära sig upptäcka psykisk ohälsa hos sig själva och hos sina vänner, samtidigt som de får träning i att förstå, tolka och hantera svåra känslor. Youth aware of mental health (YAM) som programmet heter testas nu i flera av kommunerna i Örebro län i ett pilotprojekt. Hällefors kommun deltar från KNÖL kommunerna.

Suicidprevention bland äldre

Antidepressiva läkemedel kopplas till lägre risk för självmord bland personer över 75 år på äldreboenden. Antidepressiva läkemedel används i stor utsträckning på äldreboenden och det har funnits farhågor om läkemedelseffekter i form av ökad självmordsrisk. Men en ny studie vid Göteborgs universitet ger en annan bild. Självmordsrisken var tvärtom lägre hos personer som fick antidepressiva läkemedel.[4]

[4] https://www.forskning.se/2022/04/11/antidepressiva-kan-minska-sjalvmord-bland-aldre/

Bilaga 2: Skydds- och riskfaktorer för suicidhandlingar

Skydds- och riskfaktorer för suicid kan åskådliggöras på olika sätt. Nedan följer en förteckning över skydds- och riskfaktorer som satts samman av Nationellt Centrum för Suicidforskning och Prevention (NASP), 2019.

Skyddsfaktorer

- Personlighetsdrag: utåtriktad, varm/vänlig, ängslig, optimistisk.
- Hög problemlösningsförmåga.
- Högt självförtroende och hög självkänsla.
- Tillgång till natur (till exempel träd, parker med mera.).
- Hög copingförmåga (hur personen kan hantera stressfyllda och känslomässigt krävande situationer).
- Meningsfullt liv/känsla av sammanhang (till exempel att ha personliga relationer, partner, vara förälder, ha en karriär, känna egenmakt med mera.)
- Starka moraliska eller religiösa invändningar mot suicid.
- Tryggt anknytningsmönster till viktiga personer (vårdnadshavare/partner).
- Aktivt föräldraskap (skyddsfaktor för barnet).
- God skol-/arbetsmiljö.

Riskfaktorer kliniska (vårdrelaterade) faktorer

- Tidigare suicidförsök.
- Beroendesjukdom.
- Somatisk sjukdom.
- Psykiatrisk sjukdom.
- Samsjuklighet (av alla slag).
- Funktionshinder (till exempel autism).
- Hinder för vårdsökande (till exempel på grund av stigma, distans och oförmåga).
- Dålig följsamhet till vård/behandling.
- Ärftlighet för suicid.

Riskfaktorer icke-kliniska faktorer

- Hög ålder.
- Manligt kön.
- Hbtqia+
- Ursprung från vissa minoritetsgrupper.
- Ursprung från länder som har höga suicidtal (Ungern, Ryssland, baltiska länder med flera).
- Anhörig eller närstående till person som har suiciderat/gjort suicidförsök eller exponering för suicid på annat sätt.
- Personlighetsdrag: introversion, hopplöshet, impulsivitet, aggression, ängslighet (denna är både
- skydds- och riskfaktor, beroende på vilket kön som har det och vilka andra drag det är kombinerat med).
- Dålig problemlösningsförmåga.
- Förlust (jobb/dödsfall/brutna relationer/pengar etc), sorg, ofrivillig ensamhet, abort och sorg.

- Socioekonomisk status (fattigdom/låg utbildningsnivå/arbetslöshet).
- Social isolering/ensamhet.
- Erfarenhet av krig/väpnad konflikt/katastrof.
- Migration/asylprocess (stressorer i samband med acklimatisering men också erfarenhet av krig/vapen
- konflikt/katastrof).
- Diskriminering/kränkande särbehandling/trauma/våld/sexuella övergrepp/våld i nära relationer.
- Dålig sömn (subklinisk nivå).
- Intoxikationsinriktad alkoholkonsumtion (som till exempel vid nyårsfirande).
- Existentiell ångest

Bilaga 3 Kontaktuppgifter till hjälp och stöd

Någon att prata med vid psykisk ohälsa och självmordstankar

Mind Självmordslinjen - Tel 90 101
www.mind.se
För dig som mår dåligt och inte orkar leva eller för dig som har någon närstående som gör det. Du kan ringa, chatta anonymt eller ställa frågor via mejl dygnet runt, varje dag.

Tilia – tillsammans för ungas psykiska hälsa – www.teamtilia.se/fa-stod

Stöd och vägledning för unga med psykisk ohälsa.
Chatt, mejl, mentor och stödgrupper för ökad självkänsla. Chatten öppen varje kväll.

BRIS - Tel 116 111

www.bris.se

BRIS, för dig under 18 år som behöver prata med någon vuxen. Du kan ringa, mejla eller chatta anonymt. Chatten och stödtelefonen är öppen dygnet runt.

Röda Korset – www.jourhavandekompis.se
Stödchatt för dig upp till 25 år som behöver någon att prata med. Den du chattar med är en annan ung människa och ni kan prata om vad som helst. Du är anonym. Mån-fre kl. 18-21, Lör-sön kl. 14-17.

Jourhavande medmänniska – Tel 08-702 16 80
www.jourhavande-medmanniska.se
Prata anonymt med en stödjande medmänniska.

Telefonen är öppen på nätter kl. 21-06 alla dagar året om.

Chatten är öppen söndag, måndag och tisdag kl. 21-24.

Jourhavande präst - Tel 112 (fråga efter Jourhavande präst)
www.svenskakyrkan.se/jourhavandeprast
Om du är ledsen, orolig eller känner dig ensam och behöver någon att tala med anonymt. Du behöver inte vara medlem i Svenska kyrkan eller vara troende, alla kan ringa. Chatt alla kvällar i veckan kl. 20-24. Telefon alla nätter kl. 21-06.

En trygg plats för dig som är kille – www.killar.se
Alla killar är välkomna att chatta om vad som helst, du kan även boka tid på samtalsmottagning och få prata med en kurator. Du kan vara anonym.

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter – www.rfsl.se/verksamhet/stod

RFSL erbjuder flera olika typer av stöd. Samtalsstöd, testning, stöd till nyanlända HBTQI personer, stöd vid trakasserier, våld eller hot om våld. Om du har allt från funderingar kring sexuell tillhörighet till samlevnadsproblem eller ensamhet kan du ringa och mejla för att få stöd.

RFSL Örebro erbjuder enklare emotionellt stödjande, rådgivande och coachande kuratorssamtal kring frågor som rör hbtqi (homosexualitet, bisexualitet, trans, queer och intersex). Stödet riktar sig främst till personer från 13 år och uppåt som bor i Örebro Län.

Du når oss på telefonnummer 019- 14 42 32 eller på mejladressen orebro@rfsl.se

Stöd till efterlevande

Mobil resurs suicid

I Örebro län finns ett specifikt team med kuratorer och sjuksköterskor som du kan kontakta för stöd och hjälp när du har förlorat en närstående i suicid. De har kunskap om suicid och erfarenhet av att möta människor i kris och svåra livssituationer. De kan erbjuda dig/er som familj

Krissamtal i det akuta skedet

Hjälp vidare vid behov av annat eller mer långvarigt stöd

Praktisk information kopplat till den aktuella situationen

Telefon: 019-602 05 46 vardagar kl. 8-16

E-postadress: suicidprevention@regionorebrolan.se

SPES – stödlinje för efterlevande 020 -18 18 00

www.Spes.se

SPES erbjuder stöd till efterlevande genom samtalsträffar, stödchatt, stödlinje och kontaktpersoner.

Stödlinjen är öppen alla dagar kl. 19-22.

Någon att prata med om ätstörningar

Frisk och fri, Riksföreningen mot ätstörningar - Tel 020-208018

www.friskfri.se/fa-hjalp

Förening som ger stöd via telefon och chatt åt personer med ätstörningar och deras närstående. Du kan chatta med oss på måndag – torsdag klockan 20.00-21.00 Röda dagar håller vår chatt stängt.

Tjejzonen – www.tjejzonen.se/fa-stod
Chatt, gruppchatt och möjligheten att få en storasyster att träffa och prata med under ett år. Här kan man prata om allt. Finns särskilt stöd vid ätstörningsproblematik.

Om du har missbruksproblem

Stödlinjen för spelmissbruk – Tel 020 -81 91 00

www.stodlinjen.se

Telefonstöd, chatt och mejl för dig som oroar dig för ditt eller någon annans spelande. Du kan vara anonym.

IQ - Plattform för frågor om alkohol – www.iq.se

Här kan du läsa mer om du är orolig för dina eller någon annans alkoholvanor.

Om du har trassel hemma

Maskrosbarn – www.maskrosbarn.org
Är en ideell förening som stödjer ungdomar som har det jobbigt hemma med föräldrar som missbrukar, är våldsamma eller psykiskt sjuka. Boka tid med digital kurator och chatta varje måndag-torsdag kl. 20-22 Söndag kl. 20-22.

Trygga barnen – Tel 070 477 79 10

www.tryggabarnen.org

Trygga Barnen finns för dig som växer upp i en familj med missbruk. Du som är upp till 25 år kan kontakta Trygga Barnen oavsett vilka tankar du än bär på. Du kan vända dig till Trygga Barnen via telefon på dagtid alla dagar i veckan. Du kan även sms:a eller maila oss. Du kan ALLTID skriva till oss, när du vill, vilken tid på dygnet det än är. Vi lovar att vi svarar så fort vi kan. Vi har tystnadslöfte och du kan vara anonym om du vill.

Vår chatt via Snapchat har öppet onsdag, fredag, lördag och söndag kl. 19:00-23:00. Användarnamn: tryggabarnen

Knas hemma 010-703 09 09

Knas hemma är en ungdomsdriven ideell förening som arbetar nationellt. Den främsta målgruppen för Knas hemma är ungdomar och unga vuxna i åldrarna 13-30 år, som antingen bor i eller har bott i familjehem, HVB-hem, eller annat boende för samhällsplacerade barn eller unga.

Ring för stöd 010-703 09 09 Lördagar 14:00 - 16:00

Chatten är öppen måndagar och torsdagar 18:00 - 21:00

Knashemma.se

Om du utsatt någon eller utsätts för våld eller förtryck

Unga relationer - www.ungarelationer.se

Ungarelationer.se ger stöd och information till dig upp till 20 år som blir utsatt i din relation, är kompis till någon som blir det, eller är den som utsätter. Det kan vara pågående eller ha hänt tidigare. Här kan du också läsa om olika typer av våld, varningstecken och hur en bra relation kan vara.

Vår chatt är öppen varje kväll kl. 20-22.

Unizon – ungdomsjour/tjejjour - www.unizonjourer.se/ung
Du kan tala om hur du mår, om sex eller om något jobbigt du har varit med om. På sidan finns flera olika jourer samlade som vänder sig till alla unga eller tjejer.

Storasyster – www.storasyster.org

Storasyster är en stödorganisation som vänder sig till dig som utsatts för våldtäkt eller sexuella övergrepp. Här finns många olika typer av stöd, samtal, chatt, medföljning till vård eller polis, en storasyster över tid, möjlighet att tala med andra som varit med om liknande saker etc.

1000 möjligheter – www.1000mojligheter.se/hjalp-stod
Hos 1000 Möjligheter kan du få hjälp och stöd via chatt, samtal på vår 1000Mottagning, egen stödkontakt, eller i gruppsamtal. Vi vänder oss till dig som har upplevt våld i en partnerrelation eller haft/har sex mot ersättning. Du kan vara anonym.

TRIS – tjejers rätt i samhället – Tel 010-255 9191

TRIS står för Tjejers Rätt i Samhället och är ideell förening som aktivt arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck. TRIS möter individer, vuxna, unga och barn, som utsätts för eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat förtryck och våld.

TRIS-jouren: 010-255 9191

Hedersförtryck - www.Hedersfortryck.se

Webbsida som samlar information om hedersförtryck men också kontaktuppgifter till organisationer och stödverksamheter. Här kan du ta reda på mer om dina rättigheter och möjligheter att söka hjälp. Det finns hjälp och stöd till både killar och tjejer.

Somaya kvinno- och tjejjour – tel 020-81 82 83

Somaya kvinno- och tjejjour ger råd och stöd via sin stödtelefon som är öppen 9-16 under vardagar. De talar flera språk. Telefon: 020-81 82 83

Somaya är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell förening, med lång erfarenhet att skydda och frigöra individer från våld. De är sedan starten specialiserade på att skydda och stärka personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Webbplats: somaya.se

Koll på soc - kollpasoc.se

Koll på soc är en sajt om socialtjänsten för dig som är under 21 år. Soc och socialtjänsten är samma sak. Sajten är ett stöd för dig som redan är i kontakt med soc eller har funderat på att kontakta soc för att du mår dåligt. Eller vet någon annan som mår dåligt. På sajten finns bland annat information om vad soc gör, tips inför möten med soc och hjälp för dig som vill ta kontakt med dem. Till sajten hör också en Youtube-kanal med filmer om soc

Rädda Barnens stödchatt – Kärleken är fri

Kärleken är fri är till för dig som ung och vill ha stöd och råd kring hedersrelaterade frågor. Öppen måndag, tisdag, onsdag kl. 19-21

https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/karleken-ar-fri/om-heder-for-dig-som-ung/karleken-ar-fri-chatt/

Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT) 0760 034 26 56

Du som är teckenspråkig kvinna/tjej från 15 år och uppåt och är utsatt för våld i någon form kan vända dig till NKJ. Om du mår dåligt och är i behov av stödsamtal eller rådgivning kan du kontakta oss på E-post, Instagram, Messenger eller mobil. Vi har tystnadsplikt. Vi pratar med alla som behöver stöd och hjälp.

Kontakta oss på stod@nationellkvinnojour.se

eller jourtelefon: 0760 034 26 56

Rädda barnens Orostelefon radikalisering 020-100 200

Orostelefonen arbetar med frågor som rör hatbudskap och radikalisering. Vi finns till för dig som är anhörig, tillhör civilsamhället eller själv är involverad i en miljö du vill lämna. Ring oss på 020-100 200, anonymt och kostnadsfritt för stöd, råd och vägledning kring en oro för både barn och vuxna. Orostelefonen är öppen måndag–fredag, klockan 9.00–12.00.

Ansökan om bidrag för 2023, Barnens rätt i samhället, dnr KS 22/00158

Beslutsunderlag

Ansökningsbrev 2023
Årsberättelse 2021
Långsiktig plan 2023-2025
Stadgar
Resultaträkning
Årsrapport 2021

Ärendet

Bris region mitt ansöker om 15 000 kronor i bidrag för 2023.

Social konsekvensanalys

Barnens rätt i samhället (Bris) är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell medlemsorganisation som särskilt ska bistå utsatta barn och unga samt upprätta möjligheter för dem att föra en dialog med vuxna. I grunden ligger FN:s barnkonvention; att alla barn har samma rättigheter och lika värde; att barn inte får diskrimineras i förhållande till vuxna eller andra grupper av barn, och att det är varje stats skyldighet att se till att alla barn skyddas mot diskriminering.

Bris upplever en kraftig ökning av kontakter med barn och unga. Under 2021 rörde det sig om 41 667 kurativa kontakter, en ökning med 32 % jämfört med 2020. Bris noterar också att antalet kontakter som rör ämnen som suicid, övergrepp, våld, ätstörningar och andra allvarliga ämnen har ökat kraftigt.

Under 2021 har Bris öppnat regionala Brismottagningar för att möta behovet av att träffa kurator på plats.

Konsekvenserna av pandemin och det pågående kriget i Ukraina tros påverka det ökade antalet kontakter under 2021.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Bris ansöker om 15 000 kronor i kommunalt bidrag för 2023. Kommunförvaltningen föreslår att ansökan bifalls och finansieras via kommunstyrelsens bidragskonto.

Förvaltningens förslag till beslut

Ansökan om 15 000 kronor i bidrag till Bris för 2023 bifalls.

Finansiering sker via kommunstyrelsens bidragskonto.

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar Kent Grängstedt (S) kortfattat.

Tobias Nygren (C) ställer fråga om hur Hällefors kommun jobbar med barnrättsarbetet, vilket delvis besvaras av skolchef Tina Lanefjord och socialchef Daniel Åhnberg.

Ulrika Jonsson (M), Christer Olken (S) och Tobias Nygren (C) yrkar alla bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Under ärendets behandling yttrar sig även Madelene Jönsson (SD).

Ordförande Kent Grängstedt (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Välfärdsutskottet föreslår kommunstyrelsen

Ansökan om 15 000 kronor i bidrag till Bris för 2023 bifalls.

Finansiering sker via kommunstyrelsens bidragskonto.

Hällefors kommun 2022-08-04

Ansökan om bidrag

Bris – för alla barn alltid

Bris region mitt ansöker härmed om 15 000 kronor i bidrag för år 2023

Bris är Sveriges nationella stödlinje för barn som i såväl vardag som kris erbjuder professionellt samtalsstöd dygnet runt via chatt, mejl och telefon 116 111. Varje barn som kontaktar Bris får ett tryggt, anonymt och kostnadsfritt stöd av en utbildad kurator. Den stora efterfrågan på Bris verksamhet har medfört att vi under 2021 hade 41 667 kurativa kontakter med barn och unga i den nationella stödlinjen, en ökning med 32 procent jämfört med 2020. Utöver den generella samtalsökningen till Bris under 2021 har oroande ökningar noterats av samtal kring ämnen som självmord, sexuella övergrepp, självdestruktivitet, ätstörningar samt fysiskt och psykiskt våld.

Bris anonyma och kostnadsfria stöd gör att vi bedriver ett unikt arbete där barn som vänder sig till oss själva bestämmer vilken information de vill dela med sig av. Vid situationer som förändrar barns vardag som skollov såväl som samhällskriser ser vi ofta ett ökat tryck på vår stödverksamhet och vi anpassar kontinuerligt verksamheten för att möta det behov av stöd som vi ser från barn och unga just nu.

66 procent av barn som kontaktat Bris säger att de inte skulle ha pratat med någon annan om de inte kontaktat stödlinjen.

Endast 15 procent säger att de skulle ha pratat med en annan professionell kontakt.

2021 var ett stort år för Bris då vi öppnade upp våra regionala Brismottagningar runtom i landet. Brismottagningarna är ett initiativ utifrån många barns önskan om att få träffa en kurator på plats. Genom individ- och familjesamtal, lotsning till andra instanser och stöd i kontakt med myndigheter ger kuratorerna ett fördjupat och individuellt anpassat stöd till barn från våra regionala barnrättscenter. Bris erbjuder också gruppstöd för barn som har en förälder som dricker för mycket eller mår psykiskt dåligt, för barn som bor i familjehem och för barn som har en förälder som tagit sitt liv.

En viktig del av Bris uppdrag handlar om att stötta föräldrar och andra vuxna i barnets närhet. Vi vet att vuxna som ser, förstår och agerar för barnets bästa är en viktig skyddsfaktor för barn. Via vår vuxentelefon, som finns på svenska, arabiska och för idrottsledare, ger Bris stöd och råd till vuxna i frågor som rör barn. Genom Bris hemsida och sociala medier, erbjuder vi dessutom ett utökat stöd till vuxna genom professionella råd och nya kunskaper.

Bris arbetar också förebyggande genom Bris nätverk, en mötesplats för barnets rättigheter som samlar professionella som arbetar med och för barn. Syftet med nätverket är att möjliggöra dialog, kunskapspåfyllnad och erfarenhetsutbyte i barnrättsfrågor. Nätverket består av över 6 000 medlemmar och samlar en mängd olika professioner såsom rektorer, kuratorer och socialsekreterare såväl som personer inom sjukvården, idrottsrörelsen och den ideella sektorn. Varje år bjuder Bris in nätverket till kostnadsfria, regionala träffar i aktuella barnrättsfrågor.

En annan del av Bris förebyggande arbete är våra utbildningar i barnrättsfrågor. Vi utbildar i Teaching recovery techniques (TRT) som är en metod för att lära barn att hantera symptom på post-traumatisk stress. Vi arbetar också med föräldrastöd genom våra utbildningar av gruppledare i Föräldraskap i Sverige (FÖS). Vi utbildar i Barnkonventionen och i metoden Expertgrupp barn, Bris metod för barns delaktighet och inflytande. Utbildningarna ger på olika sätt fördjupad kunskap om barnets rättigheter och konkreta verktyg för de som möter barn i behov av stöd.

Bris erbjuder också digitala, kostnadsfria lunchföreläsningar som riktar sig till yrkesverksamma. Under 2022 kommer föreläsningarna belysa ämnen som hur barn drabbas av en förälders självmord, stöd för barn i familjehem och om att ha en förälder som dricker för mycket.

Ett viktigt uppdrag för Bris är att mobilisera samhället, sprida kunskap och få fler att ta ställning för barnets rättigheter. Detta bidrar till att skapa en stark folkrörelse för barnets rättigheter runt om i landet, en rörelse som inkluderar såväl vuxna som barn. Bris driver också ett aktivt och långsiktigt opinions- och påverkansarbete för ett bättre samhälle för barn. Genom bland annat Bris rapporter bidrar vi till att öka kunskapen om barnets rättigheter och barns livssituation hos politiker, beslutsfattare och allmänheten.

Samhället lever fortfarande med konsekvenserna av pandemin och den oro som kriget i Ukraina gett upphov till. Därför behöver vi tillsammans agera och rikta resurser för att förebygga och mildra effekterna av att växa upp i en tid där globala kriser präglat samhällsinformationen. Sedan Bris öppnade upp stödlinjen 116 111 dygnet runt, så att barn alltid kan få stöd, kan vi konstatera att behovet av kvalificerat professionellt stöd är stort även på natten där en större andel frågor rör suicid och självskada. Trots utökningen av Bris stödverksamhet är trycket fortsatt högt och Bris arbetar aktivt för att ytterligare stärka kapaciteten.

Vi har gett ett löfte till Sveriges barn – att finnas för dem, alltid! För att kunna uppfylla det löftet är varje ekonomiskt bidrag oerhört viktigt. Vi hoppas därför att Hällefors kommun vill stötta vårt viktiga arbete. Tillsammans kan vi bidra till ett bättre och tryggare Hällefors för barn.

Vänliga hälsningar,

Petra Elb
Samordnare institutionellt partnerskap regionalt
Bris.mitt@bris.se

Bris insatser i och med kriget i Ukraina

I kristider fyller Bris en viktig samhällsfunktion för barn där vår viktigaste uppgift varje dag är att trygga, lugna och stärka barnets känsla av kontroll. Barn har rätt till trygghet, stöd och information, där inget barn ska lämnas ensam med sin oro. Bris når ofta barn som andra lokala stödfunktioner inte når och vår stödlinje är därmed ett viktigt komplement till de mer akuta stödfunktionerna i samhället.

> ”Jag är ganska orolig, bara, för alla vuxna håller på att prata om Ryssland och Putin och det med Ukraina, och…jag är rädd.”
>
> – Ett barn till Bris

I och med kriget i Ukraina ställer Bris just nu om vår verksamhet för att möta det behov av stöd som barn och unga har just nu. Efter flyktingströmmen 2015 mobiliserade Bris för att ge stöd till barn som flytt. Vi samlade kunskap, och vi utbildade hundratals människor, som i sin tur kunde ge stöd. Det vi gjorde då är viktiga kunskaper och erfarenheter som vi nu tar med oss när vi anpassar vår verksamhet för att återigen kunna möta det behov av stöd som barn som flytt krig har idag.

Bris stärker barnrättsarbetet just nu genom att:

- Sprida **information och råd** till barn och vuxna**.** I samverkan med Försvarsmakten och MSB har vi tagit fram råd till barn och vuxna så att de kan stötta och svara på barns frågor. Under våren har vi skickat ut råden till alla grundskolor i Hällefors kommun.

- Vi utbildar i **Teaching recovery techniques** (TRT), en metod för att lära barn att hantera symptom på post-traumatisk stress. Genom Brisakademin utbildar vi sedan tidigare i TRT och just nu förbereder vi oss för att **utbilda** kommuner, regioner och privata verksamheter som möter **barn som flytt krig** i metoden.

- Bris erbjuder professionellt stöd **dygnet runt, året om**. Det är många barn som kontaktar Bris just nu och pratar om sin oro. Det går inte att utifrån samtalen till Bris försöka mäta barns reaktioner generellt, men vi kan bekräfta att situationen i Ukraina uppenbart skapar **oro och rädsla hos en del barn**. Där möjligheten att prata med en vuxen gör skillnad. Bris har förstärkt stödverksamheten och erbjuder nu också barn och vuxna att få stöd på **ukrainska.**

- Bris är en viktig **källa till kunskap**. Bris är en viktig aktör för att lyfta barns röster. Vi har löpande kontakt med samhällsinstanser som arbetar för och med barn för att följa upp läget. Bland annat har vi deltagit i ett extrainkallat möte med regeringens barnrättsdelegation och **rapporterar** till såväl media som till offentliga aktörer om vad vi ser i vårt barnrättsarbete just nu.

- Vi har **dialog** med vår systerorganisation i Ukraina som driver hjälplinjen **La Strada** för att kontinuerligt stämma av om vi kan stödja dem i deras arbete.

Bris – Barnens rätt i samhället
Box 101 47, 121 28 Stockholm-Globen
Tel: 08-598 888 00
www.bris.se | Org.nr: 80 20 13-3420
PG: 90 15 04-1 | BG: 901-5041

Vad är Bris?

- Bris grundades 1971 och är en **politiskt och religiöst obunden barnrättsorganisation**.
- Vår vision är **ett samhälle där barnets rättigheter tillgodoses.**
- Vi arbetar för att **stärka barnet rättigheter** genom att stödja barn utifrån barnets behov, mobilisera samhället och påverka politiker och beslutsfattare genom att **göra barns röster hörda**.
- FN:s konvention om barnets rättigheter, **barnkonventionslagen**, utgör grunden för Bris arbete och Bris bidrar med sitt arbete till FN:s hållbarhetsmål i Agenda 2030.
- En viktig del av Bris verksamhet är Bris nätverk, **den största mötesplatsen för barnets rättigheter i Sverige** med över 6 000 medlemmar. Nätverket erbjuder professionella från olika delar av samhället, det offentliga, privata och ideella, en plattform för nätverkande, kunskapsutbyte och fortbildning.
- Vår verksamhet **drivs av insamlade medel** och vår möjlighet att hjälpa barn står i direkt relation till det ekonomiska stöd vi får.
- Bris finns för alla barn och vår ambition är att **alltid möta barn och unga på deras arenor** och erbjuda tillgängligt stöd i den form de efterfrågar.
- Under 2021 har Bris haft **41 667 kurativa kontakter** med barn upp till 18 år via chatt, telefon och mejl – fler än någonsin tidigare.

Bris – Barnens rätt i samhället
Box 101 47, 121 28 Stockholm-Globen
Tel: 08-598 888 00
www.bris.se | Org.nr: 80 20 13-3420
PG: 90 15 04-1 | BG: 901-5041

BRIS

ÅRSBERÄTTELSE 2021

BRIS 50 ÅR!
FÖR ALLA BARN, ALLTID

Dygnet runt, året om, online och irl. Bris finns för alla barn, där och när de behöver det.

INNEHÅLL

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

SIDA 4 INLEDNING
Bris engagerar, 4
Det här är Bris, 6
Ett halvt sekel för barnets rättigheter, 8
Stöd dygnet runt och Brismottagningar i fem städer, 14
Intervju med Erling Perssons Stiftelse, 16
Bris långsiktiga plan 2021-2025, 18
Vision och syfte, 20

SIDA 22 STÖDJA
Intro, 22
Intervju med Luisa Torres Morales, nattkurator, 24
Premiär för Brismottagningar på fem orter, 26
Stöd till barn - via vuxna, 28

SIDA 30 MOBILISERA
Intro, 30
Intervju med Göran Ekberg, volontär, 32
Bris internationella samarbete, 34
Intervju med Egmont Fonden, 36
Intervju med Alicia Lindmark och Daniella Nedelcheva, medlemmar, 38

SIDA 40 PÅVERKA
Intro, 40
Första året med pandemin - Bris årsrapport 2020, 42
Vad gör du om ett barn far illa?, 44
En god och sammanhållen nära vård för barn och unga, 46
"Var det mitt ansvar?", 48

SIDA 50 INSAMLING
Intro, 50
Insamlingsåret som gått, 52
Intervju med Astra Zeneca, 54
Intervju med Volkswagen, 55
Intervju med Backemarks, 56
Intervju med Expo Avenue, 57

ÅRSREDOVISNING
Förvaltningsberättelse
Revisionsberättelse

EFFEKTRAPPORT

BRIS
bris.se
info@bris.se
Swish: 9015041
Pg: 901504-1

Redaktör: Johanna Lagerfors, OTW
Text: Johanna Lagerfors, OTW
Formgivare: Andrea Brandin, OTW
Illustrationer: Elin Svensson

Barnen på bilderna på sidorna 2, 20, 25, 29 och 53 har ingen koppling till innehållet i texterna.

BRIS SAMHÄLLSVIKTIGA VERKSAMHET BEHÖVS

2021 var det 50 år sedan som två kvinnor, Gunnel Linde och Berit Hedeby, bestämde sig för att det fick vara nog. De grundade Bris, utifrån den då radikala idén att vuxna inte skulle slå sina barn för att uppfostra dem. Under ett halvt sekel har Bris funnits där för barn som far illa, lyssnat och gjort barns röster hörda, och nu kan vi blicka tillbaka på ett historiskt år på Bris.

Den 15 mars 2021 klockan 9 öppnade nämligen Bris stödlinje – för att aldrig mer stänga. Efter flera års förberedelsearbete kan Bris nu hålla öppet i chatt och telefon dygnet runt, året runt, för alla barn som behöver en vuxen att prata med.

En annan milstolpe under 2021 var öppnandet av våra fem Brismottagningar – i Stockholm, Malmö, Göteborg, Linköping och Umeå. Hit kan barn och familjer komma och träffa en kurator för stöd i utsatta situationer.

Både dygnet runt-öppet stöd och Brismottagningar är sådant som barn själva har efterfrågat från Bris, och som vi nu är otroligt glada och stolta över att kunna erbjuda. Det hade aldrig varit möjligt utan flera viktiga samarbetspartners som stöttar vår stödverksamhet.

Efter 50 år är Bris starkare och mer synliga än någonsin. Under året som gått har vi tagit emot tiotusentals samtal från barn och unga, och stöttat dem under dygnets alla timmar. Vi har utvecklat flera strategiska samarbeten med myndigheter för att utveckla samhällsinformation riktad till barn och unga. Vi har suttit med i flera expertgrupper och nätverk och påverkat för ett bättre samhälle för barn, och mycket annat.

Pandemin har synliggjort att Bris samhällsviktiga verksamhet behövs och visat hur viktigt det är med tillgängligt stöd för barn och unga. Men den har också lett till att Bris fått pröva sig fram och hitta nya sätt för organisationen att samlas. I maj 2021 höll Bris en digital kongress, som trots att vi inte kunde ses fysiskt ändå lämnade oss med en varm känsla av gemenskap och samhörighet. Och nu börjar vi återigen kunna samla medlemmar och volontärer, och träffa människor och sprida information om Bris verksamhet, samtidigt som vi behåller alla viktiga lärdomar som gjort att vi kunnat nå ut bredare i hela landet.

”Under året som gått har vi tagit emot tiotusentals samtal från barn och unga, och stöttat dem under dygnets alla timmar.”

Att vi når ut i hela landet och kan ta vara på alla engagerade människor och våra ideella krafter är viktigt, för vi behöver bli fler som kämpar för barns rätt till en trygg uppväxt, till en god hälsa, till jämlika uppväxtvillkor och till att bli lyssnade på och tagna på allvar. Vi vill passa på att tacka alla Bris engagerade medlemmar, förtroendevalda, givare och partners för att vi tillsammans gör skillnad för barn, varje dag, året runt, dygnet runt.

Annabella Kraft, ordförande Bris

Magnus Jägerskog, generalsekreterare Bris

Bris kongress 2021: ”För alla barn, alltid”

Bris senaste kongress hölls digitalt den 29 maj 2021. Kongressen som anordnas vartannat år är Bris högsta beslutande organ.

Modiga, beslutsamma och med en stor vilja att förändra – så kan Bris medlemmar beskrivas. I ett halvt sekel har medlemmarna engagerat sig och kämpat för att förändra barns och ungas situation till det bättre. Under kongressen i maj 2021 samlades organisationen för att blicka framåt.

– Såväl kongressombud som motionärer har under kongressen visat att det finns ett stort engagemang för folkrörelsen Bris, med en hög ambitionsnivå och en stark vilja att skapa ett bättre samhälle för vartenda barn i landet, säger Annabella Kraft som är omvald ordförande för Bris styrelse.

Under kongressen antogs en ny långsiktig plan, ”För alla barn, alltid”, som klargör Bris fokus de kommande fem åren. Bris ska arbeta aktivt för att nå ut till alla barn i landet och Bris kunskaps- och påverkansarbete ska särskilt fokusera på frågor om barns utsatthet för våld och förtryck, barns psykiska ohälsa samt ojämlika uppväxtvillkor som idag präglar Sverige.

En viktig del i den långsiktiga planen handlar om att öka barns deltagande och inflytande, både i samhället och i den egna rörelsen. På kongressen togs därför beslut om att underlätta för barn att bli medlemmar i Bris, och att Bris aktivt ska arbeta för en sänkt rösträttsålder. Vidare togs beslut om att jobba för ökad kunskap om utsatthet bland de allra yngsta barnen, mellan 0 och 6 år.

Bris nästa kongress hålls 2023 i Göteborg.

Om du inte hade pratat med Bris, vem hade du pratat med då?

66%

säger att de inte hade pratat med någon.

92%

har en positiv upplevelse av att ha pratat med Bris.

93%

kan tänka sig att ta kontakt igen.

Resultaten är baserade på 807 enkätsvar från en undersökning på bris.se under 2021

41 667

stödjande kontakter under 2021. Det är fler än någonsin!

DET HÄR ÄR BRIS!

Bris, Barnens rätt i samhället, är en av Sveriges ledande barnrätts-organisationer som varje dag kämpar för ett bättre samhälle för barn. Folkrörelsen Bris startade 1971 och bidrog till att Sverige fick världens första förbud mot barnaga. Bris står upp för barnets rättigheter genom att stödja barn utifrån barnets behov, mobilisera samhället och påverka politiker och beslutsfattare för att skapa ett bättre samhället för barn, där barnets rättigheter tillgodoses.

VI LOVAR VARJE BARN:

- Att Bris lyssnar och tar varje barns upplevelse på allvar.
- Att Bris är till för alla barn alltid.
- Att ett barn i sin kontakt med Bris ska vara tryggt.
- Att Bris gör allt vi kan för att fler barn ska kunna få stöd av Bris.

HISTORIK

1971
Bris (Barnens Rätt i Samhället) grundas den 1 september 1971. Det sker efter att en treårig flicka i en förort till Stockholm blivit ihjälslagen av sin styvpappa. Händelsen väcker starka reaktioner och barnboksförfattaren Gunnel Linde och journalisten Berit Hedeby ber engagerade vuxna om stöd för att stärka barnets rättigheter.

1979
Bris första mål är att Sverige ska få ett förbud mot barnaga. Organisationen bemannas inledningsvis av frivilliga ”fallmammor” och börjar tidigt agera mellanhand gentemot sociala myndigheter och rättsväsende.

1979
får Sverige en lag mot barnaga. Den är världsunik.

1980
startar barnens hjälptelefon som ett direkt stöd till barn och unga.

1989
får Bris ett gemensamt nationellt nummer som är anonymt och gratis för barn att ringa till.

1989
börjar också FN:s barnkonvention att gälla, den 20 november.

2001
börjar allt fler barn mejla Bris kansli – Brismejlen startar för att möta behovet.

2003
är Bris en av grundarna till CHI, Child Helpline International, som är en internationell paraplyorganisation för stödlinjer runtom i världen.

2004
, efter flodvågskatastrofen, startar Bris stödgrupper för barn och unga som drabbats. Det blir startskottet för utvecklingen av Bris gruppstöd till barn i särskilt utsatta situationer.

2007
startar Brischatten.

2010
döps Barnens hjälptelefon om till Bris 116 111. Europakommissionen reserverar numret för organisationer med kunskap och resurser att ge barn professionellt stöd.

2016
startar Bris nätverk – mötesplatsen för barnets rättigheter. Det samlar professionella som jobbar med barn och ger möjlighet till kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte.

2020
blir barnkonventionen svensk lag.

2021
är ett historiskt år för Bris: folkrörelsen fyller 50 år och samtidigt utökar Bris till dygnet runt-öppet i stödlinjen och utvecklar ett nära stöd via Brismottagningar.

ETT HALVT SEKEL FÖR BARNETS RÄTTIGHETER

2021 är det ett halvt sekel sedan Bris grundades som en reaktion på vuxnas våld mot barn. Sedan dess har det skett en enorm utveckling av barnets rättigheter i Sverige och världen. Men barn far fortfarande illa, varje dag, och mycket arbete kvarstår. Det här är historien om hur agan som uppfostringsmetod kom att förbjudas i Sverige. Det är också en berättelse om Bris, som varit en av Sveriges ledande barnrättsorganisationer i ett halvt sekel.

Våren 1971 upprördes hela Sverige när ett mycket grovt fall av barnmisshandel uppmärksammades i medierna. En treårig flicka misshandlades till döds av sin styvpappa i Stockholm. Många reagerade kraftigt på att samhället misslyckats med att skydda henne och händelsen gav upphov till en intensiv samhällsdebatt.

Två av dem som reagerade var journalisten Berit Hedeby och barnboksförfattaren Gunnel Linde, som ville förändra samhällets brister och åskådliggöra vad misshandel gör med ett barn. Tillsammans arrangerade de en uppmärksammad fotoutställning på Kulturhuset i Stockholm. Den visade starka bilder från rättsläkarstationer och var tänkt som en chockstart för en viktig, kraftfull och nödvändig opinionsbildning mot barnaga. Efter bara några dagar hade ett hundratal personer visat intresse för att hjälpa till i kampen, och den 1 september 1971 kallades de samman. Aktionsgruppen Bris – Barnens rätt i samhället – var bildad.

Det skedde stora samhällsförändringar i Sverige under åren runt 1970-talet. Jämställdhetsrörelsen som hade satt fart under 1960-talet och polariserat politiken blev en viktig språngbräda för diskussioner som också handlade om barnets rättigheter. Men otydligheten kring begreppen aga och misshandel var ett enormt problem i Sverige vid den här tiden. Det fanns en vida spridd uppfattning om att agan var en nödvändig del av en god uppfostran, och även på hög politisk nivå talades det om att ”aga inte har något med våld att göra”. Motståndarna till ett agaförbud uttryckte att föräldrar måste få bestämma över sina egna barn och att aga är en ”viktig del av vår kultur”. Dessa argument upprörde Bris, som var långt ifrån den enda, men definitivt en av de starka och tydliga röster som

1971
Utställningen får stort genomslag och gör att många börjar se aga för vad det är: våld.

hördes i debatten. 1977 presenterade Bris ett förslag till lagstadgat förbud mot ”kroppslig bestraffning och kränkande behandling”. Frågan engagerade också socialdemokraten Birgitta Dahl, som skrev en motion om förbud mot barnaga i riksdagen.

1979 antog Sverige, som första land i världen, en unik lag som förbjöd barnaga. På läktaren satt Bris grundare Gunnel Linde, som beskrivit att hon kände för att räcka lång näsa till alla dem – och det var många – som argumenterat för alla föräldrars rätt till ”kärleksfull barnaga”. Det finns inget kärleksfullt i våld, och äntligen hade opinionsarbetet också fått genomslag i lagen. Förbudet mot barnaga gav de grå nyanser som präglat frågan nya, skarpa kontraster. Svart mot vitt. Våld mot barn är alltid fel. Antiagalagen var en viktig milstolpe som fick efterverkningar i många andra länder, och som banat väg för en förändrad syn på barn, barnets rättigheter och de konsekvenser som våld leder till. Den blev en ny plattform för barnrättsorganisationer och andra att stå på och använda i det förebyggande arbetet.

Samma år som antiagalagen antogs i Sverige lade Polen fram ett förslag i FN om en särskild konvention om barnets rättigheter. Det tog tio år från idé till beslut, men de långa förhandlingarna var inte förgäves. När ”Konventionen om barnets rättigheter” antogs i DN:s generalförsamling den 20 november 1989 röstade alla länder för. Beslutet var historiskt. Konventionen skapades för att definiera vilka rättigheter som borde gälla för varje enskilt barn i hela världen, och blev den enskilt viktigaste globala åtgärden för barnets rättigheter.

1990 ratificerade Sverige barnkonventionen och samma år blev Ingvar Carlssons socialdemokratiska regering initiativtagare till det första barntoppmötet i FN, som hölls i New York i september samma år. Idén till mötet kom från Lisbeth Palme, som diskuterat saken med Ingvar under en middag. Toppmötet samlade 71 statschefer från hela världen och bidrog till att många länder skrev under konventionen.

Under åren som följde efter barnkonventionens tillblivelse utvecklades också Bris arbete. Om de första åren hade handlat om att skapa opinion för barnrättsfrågor i Sverige låg ett stort fokus nu på att påverka själva strukturerna. Bris identifierade ett behov av en röst för barn på myndighetsnivå för att kunna förändra inifrån, och 1993 blev Bris kanslichef Louise Nordenskiöld, då Sylwander, Sveriges första barnombudsman. Frågor som blev viktiga under 1990-talet var bland annat skolans ansvar för att motverka mobbning och barns rätt att komma till tals i ärenden som rörde vårdnad och umgängesrätt. Synen på våld breddades också under den här tiden, till att utöver fysisk misshandel också handla om vad psykisk misshandel, vanvård och brist på omsorg kan innebära för det enskilda barnet.

”Ingen period i historien har betytt mer för barnets rättigheter än det senaste halvseklet.”

Ingen period i historien har betytt mer för barnets rättigheter än det senaste halvseklet. Från att barn betraktades som familjens tillhörighet och barndomen som en transportsträcka till vuxenlivet, ses barn idag i större utsträckning som kompetenta och bärare av egna rättigheter. Men trots de enorma steg framåt som tagits för barnets rättigheter, återstår mycket arbete. Sverige är på många sätt ett bra land att växa upp i, men inte för alla barn, och inte alltid. De globala målen i Agenda 2030 ska ha uppnåtts om bara några år och vi befinner oss ännu bara i början av vägen mot att uppfylla dem. →

1989
Barnens hjälptelefon gav barn i Sverige en egen kanal att vända sig till för att få stöd.

1989
För varje år ringde fler och fler barn och berättade hur de hade det.

Ett viktigt steg skedde 2018, när Sveriges riksdag fattade det historiska beslutet att göra barnkonventionen till svensk lag. Den började gälla den 1 januari 2020, och markerar ett viktigt skifte: arbetet handlar inte längre om att ge barn rättigheter – de finns redan. Nu handlar det om att brett i samhället implementera barnkonventionen och se till att rättigheterna tillgodoses.

I 50 år har barn och unga anförtrott Bris sina innersta tankar, känslor och svåra upplevelser. Samtalen visar att den psykiska ohälsan bland unga i Sverige är utbredd, och att ojämlika uppväxtvillkor gör att en del slås ut tidigt, vilket får katastrofala konsekvenser. Detta måste förändras. Insatser inom flera områden behövs för att se till att varje barn får möjlighet att leva ett bra liv. Och kampen för att nå dit pågår dygnet runt, året om.

Ett halvt sekel efter grundandet är Bris fortfarande en kraftfull organisation som arbetar otåligt och outtröttligt för att skapa en bättre värld för barn. Folkrörelsen har vuxit sig starkare och mobiliserar idag samhällets aktörer för att belysa barns situation och livsvillkor. Aldrig tidigare i historien har Bris synts och hörts mer än idag, eller förmedlat mer kunskap till beslutsfattare. Aldrig har Bris gett stöd till fler barn, än nu.

Den 15 mars 2021, klockan nio på morgonen, öppnade stödlinjen för att aldrig mer stänga. Möjligheten att alltid hålla öppet är en gigantisk milstolpe och ett viktigt steg för det som är kärnan i Bris, då som nu: Att finnas till för alla barn, där och när de behöver det.

”Ett halvt sekel efter grundandet är Bris fortfarande en kraftfull organisation som arbetar otåligt och outtröttligt för att skapa en bättre värld för barn.”

Tips!

I boken ”Barnets mänskliga rättigheter under ett halvt sekel” kan du läsa om Bris historia, och framför allt om hur barnets mänskliga rättigheter har utvecklats i Sverige och globalt under de senaste 50 åren.

I boken intervjuas bland andra Birgitta Dahl, som var en av dem som såg till att Sverige som första land i världen fick en lag mot barnaga, Ingvar Carlsson som var initiativtagare till det första barntoppmötet i FN, Thomas Hammarberg som var med och utformade FN:s barnkonvention och H.M. Drottning Silvia, som har lång erfarenhet av att arbeta för barnets rättigheter. Även Zlatan Ibrahimovic, Zara Larsson och Charlotte Kalla med flera berättar om sitt engagemang för Bris.

Beställ boken på bris.se!

”

BARN OCH VUXNA STÅR ENADE FÖR ATT TILLSAMMANS ARBETA FÖR ETT SAMHÄLLE SOM ÄR BRA FÖR BARN ATT VÄXA UPP I. ETT SÅDANT SAMHÄLLE ÄR OCKSÅ BRA FÖR VUXNA ATT LEVA I.

STÖD DYGNET RUNT OCH MOTTAGNINGAR I FEM STÄDER

Under 2021 lanserade Bris två stora och efterlängtade nyheter. Den nationella stödlinjen 116 111 blev tillgänglig dygnet runt och Bris erbjuder numera också möjlighet för barn och unga att träffa en kurator, på mottagningar i fem städer.

Den 15 mars 2021 var ett historiskt datum. Då öppnade den nationella stödlinjen 116 111 för att aldrig med stänga. Genom att hålla öppet dygnet runt i chatt och telefon kommer Bris nu att kunna erbjuda barn och unga stöd i att hantera oro, ångest och svåra situationer, oavsett när behovet av stöd uppstår. För många barn försvinner möjligheten till hjälp när samhällets stödfunktioner stänger, och därför fyller Bris nu en viktig lucka.

– Vi öppnade vår första stödlinje för barn 1980 och vi vet hur viktigt det är för barn att kunna få stöd i sin livssituation. Barn har själva efterfrågat att vi ska hålla öppet dygnet runt och det känns därför väldigt bra att vi från och med nu kan göra det, säger Magnus Jägerskog, generalsekreterare Bris.

Arbetet med att utöka Bris öppettider påbörjades i juni 2019 då Bris beviljades stöd från Allmänna arvsfonden med nästan tolv miljoner för projektet Trygg på natten.

– Att Sverige får en nattöppen stödlinje för barn är mycket angeläget. För oss är det särskilt glädjande att se att barns och ungas egna tankar, behov och förväntningar har varit ledande för Bris arbete med att utveckla detta, säger Håkan Ceder, ordförande för Allmänna arvsfonden.

Sedan dess har flera ytterligare partners tillkommit och möjliggjort att Bris kan hålla öppet dygnets alla timmar.

– Alldeles för många barn och unga mår dåligt, och det är viktigt att det finns lättillgängligt stöd alla tider på dygnet. Vi är glada att kunna bidra till att Bris nu får möjlighet att göra skillnad för fler barn, säger Klas Bergling som representerar Tim Bergling Foundation.

Precis som på dagen handlar stödet nattetid om att lyssna, stötta och stärka barnet i att hantera sin situation. På natten finns dock ett större fokus på att hitta strategier för att göra det lättare i stunden, och komma till ro. Om det behövs kan barnet boka in ett uppföljningssamtal med en kurator på dagen. Om barnet befinner sig i en akut utsatt situation kan Bris hjälpa till att ta kontakt med exempelvis SOS alarm eller socialjour.

Ibland har barn behov av att träffa en kurator ansikte mot ansikte, och det kan de göra tack vare Bris mottagningar som öppnat i fem städer under 2021: i Stockholm, Malmö, Göteborg, Umeå och Linköping. Stödverksamheten på mottagningarna vänder sig till barn och unga i särskilt utsatta situationer. Det kan till exempel vara barn som bor i familjehem, som har en förälder med ett beroende eller psykisk ohälsa, barn som lever med våld eller som varit med om krig eller flykt.

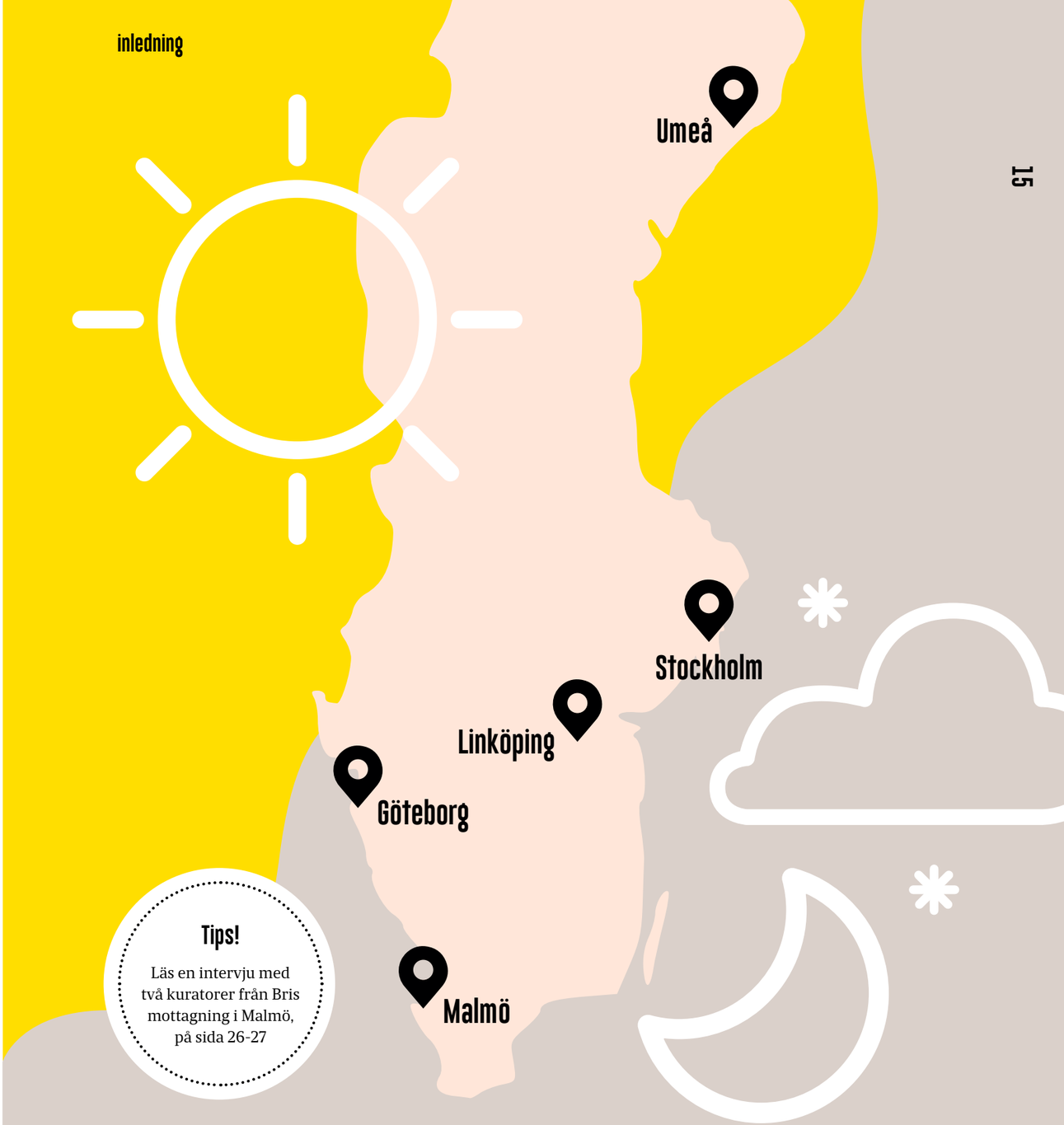

Tips!

Läs en intervju med två kuratorer från Bris mottagning i Malmö, på sida 26-27

På varje Brismottagning arbetar kuratorer som tillsammans med barnet kan hitta sätt att förändra det jobbiga. Det kan vara genom individuella samtal, genom familjesamtal eller att de som arbetar på Brismottagningen kan följa med barnet på möten med till exempel socialtjänsten, skolan eller sjukvården. Det kan också handla om att hjälpa och guida barn vidare till rätt insatser utifrån barnets behov. På Brismottagningar erbjuds professionellt stöd, men inte vård eller behandling.

Sedan tidigare erbjuder Bris även gruppstödsverksamhet runt om i landet för barn och familjer där de kan träffa andra som har liknande erfarenheter. Även denna verksamhet kommer att utgå ifrån Brismottagningarna framöver. Att få stöd via Bris är frivilligt och gratis för barnet.

– Vi vill rikta ett stort tack till våra samarbetspartners. Den här verksamhetsutvecklingen har möjliggjorts med finansiellt stöd från Erling-Perssons Stiftelse, och utformningen av Brismottagningarna har gjorts med stöd från Ikea. Tack vare detta kommer fler barn att få tillgång till professionellt stöd, säger Sofia Grönkvist, enhetschef Stöd och Utbildning vid Bris.

”VERKA FÖR DET ENSKILDA BARNET OCH STRÄVA EFTER ATT FÖRBÄTTRA VÄRLDEN FÖR ALLA BARN”

Erling-Perssons Stiftelse har stöttat Bris i flera år och är en av finansiärerna bakom Brismottagningarna som öppnade under 2021. Forskningssekreterare Ylva Linderson berättar om samarbetet.

Varför väljer ni att stötta Bris?

– Bris är en aktör inom barnrättsvärlden som vi har stort förtroende för. Barn och unga är ingen homogen grupp och Bris möter den unga personen där den befinner sig, vare sig den är nio eller fjorton år, stressad över skolan eller ledsen för att vuxna sviker. Genom tusentals samtal med barn på barns initiativ har Bris stor kunskap om barns mående, och Bris undersöker också systematiskt miljöfaktorer runt barnet. Hur mår barn i idrottsrörelsen? Vad betyder skolan och förskolan för nyanlända barn? Hur påverkas barn av våld i hemmet? I sina rapporter om frågeställningar som de här har Bris satt ljuset på många brännande ämnen med betydelse för barns och ungas mående. Att verka för det enskilda barnet och samtidigt sträva efter att förbättra världen för alla barn genom att öka vår samlade kunskap, det tillvägagångssättet tror vi har stor kraft.

Hur har stödet sett ut under 2021?

– Vi vet genom det arbete som Bris och andra barnrättsaktörer gör att behovet av stöd till barn och unga många gånger är större än tillgången. Samtidigt vet vi också att stödbehoven kan se väldigt olika ut; någon behöver bli lyssnad på medan någon annan behöver hjälp att hitta rätt i samhället. Genom stiftelsens donation på 6,5 miljoner kronor till Bris nya initiativ, Brismottagningar, hoppas vi bidra till att fler barn och unga får tillgång till ett mer individanpassat stöd som kan komplettera andra stödformer.

”Vi hoppas att Brismottagningarna ska kunna fånga upp barn och unga innan det gått så långt att de hamnat i hopplöshet eller uppgivenhet.”

Vilken funktion tror ni att Brismottagningarna kommer att fylla?

– Vi hoppas att Brismottagningarna ska kunna fånga upp barn och unga innan det gått så långt att de hamnat i hopplöshet eller uppgivenhet. Att stödet från kompetenta och respektfulla vuxna både ska kunna bidra till att göra samhället mer begripligt för unga,och rusta dem för livets upp- och nedgångar.

Har ni stöttat Bris tidigare?

– I samband med att ett stort antal ensamkommande unga flyktingar kom till Sverige under 2015 och 2016 var Bris en av de kunskapspartners som stiftelsen kontaktade för att försöka förstå vilka behov den här på olika sätt utsatta gruppen hade, och har. Detta utmynnade i ett projekt som drevs av Bris, ”Tillsammans för barn som flytt”, med stöd från stiftelsen. Projektet riktade stödinsatser direkt till ensamkommande men sammanställde, i samarbete med forskare och andra barnrättsexperter, också en kunskapsöversikt om utsattheten i gruppen. Under coronapandemin såg Bris snabbt en kraftig ökning av barns behov av kontakt i alla sina kanaler. Stiftelsen gjorde då en donation för att förstärka Bris reguljära stödverksamhet under 2021.

BRIS FOKUS FÖR ETT BÄTTRE SAMHÄLLE FÖR BARN

På Bris kongress 2021 antogs en ny långsiktig plan, ”För alla barn alltid”, som beskriver hur Bris ska arbeta för att barnets rättigheter ska tillgodoses. Det är den första planen i en ny 50-årsperiod och ett svar på barns livssituation idag.

Att ha en stark regional närvaro

Ett aktivt regionalt arbete är avgörande för att Bris ska kunna göra skillnad för barn i hela Sverige. I det regionala arbetet ska Bris vara en närvarande aktör för att mobilisera medlemmar, civilsamhälle, kommuner och regioner för att stå upp för barnets rättigheter. Under perioden ska den regionala närvaron fortsätta att växa.

Att finnas där barn finns

Vi ska vara närvarande i barns vardag. Vi ska synas i skolan, idrotten, på nätet och andra platser där barn finns. Vi ska också nå ut till fler grupper av barn som idag inte får stöd. Bris ska fortsätta att vara relevanta och närvarande i frågor som är viktiga för barn. Vi ska fortsätta utvecklas digitalt och bli ännu mer tillgängliga. Vi finns inte bara dygnet runt utan också där barn finns.

Att samhället ska tillgodose barnets rättigheter

Att barnkonventionen är svensk lag innebär ett nytt kapitel i kampen för barnets mänskliga rättigheter. Bris ska bistå med kunskap, driva politisk påverkan och kämpa för att varje barn ska få sina rättigheter tillgodosedda. Att barn erkänns som rättighetsbärare och får komma till tals. Bris ska vara en outtröttlig röst för barnets mänskliga rättigheter och ha särskilt fokus på frågor om att förbättra barns psykiska hälsa, arbeta för ett inkluderande samhälle och ett samhälle fritt från våld mot barn. Ett prioriterat område är också att utveckla Bris arbete för de yngsta barnen (0-6 år). Bris ska arbeta för barnkonventionens fulla genomslag i samhället.

”Bris ska vara en outtröttlig röst för barnets mänskliga rättigheter.”

Att finnas till för alla barn alltid

Barn har rätt till stöd och skydd. Därför ska Bris finnas för alla barn alltid. Det innebär ett öppethållande dygnet runt i 116 111. Det innebär ett utvecklat och fördjupat stöd för barn i utsatta situationer genom etableringen av mottagningar regionalt. Satsningen innebär också ett stärkt stöd till nätverket runt barnet. Bris ska arbeta för att bredda stödverksamheten och nå fler barn än någonsin tidigare.

Att vara en inkluderande rörelse

Bris är en inkluderande rörelse för barn och vuxna. Tillsammans är vi en stark och pådrivande kraft för barnets rättigheter. Bris ska ge möjlighet att engagera sig och delta i kampen för ett bättre samhälle för barn, som medlem, volontär, givare och partner. Vi ska stärka barns möjlighet till deltagande i det demokratiska samhället och sänka trösklarna för medlemskap i Bris. Genom att vi går samman, blir starkare och når fler åstadkommer vi en förändring tillsammans.

VISION & SYFTE

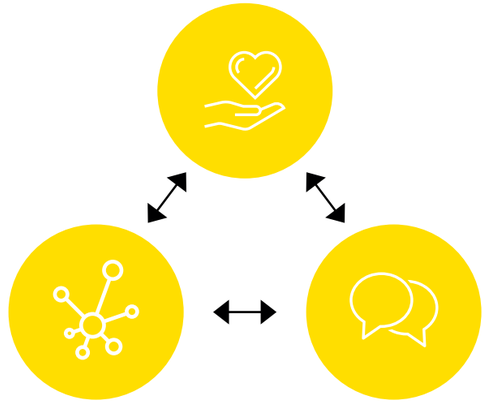

ATT BARNETS RÄTTIGHETER TILLGODOSES

Stödja

Alla barn kan vända sig till Bris professionella stödverksamhet, för stöd utifrån barnets behov. Det gäller barn som mår dåligt, är ensamma, mobbade, rädda, utsatta för övergrepp eller barn som bara behöver prata med en vuxen. Bris stöttar barn på många olika sätt, till exempel genom telefon, chatt, mejl och webbforum, samt genom gruppstöd till barn och familjer. Genom vår vuxentelefon ger vi också stöd till vuxna – till exempel föräldrar, idrottsledare och professionella – i frågor som rör barn.

Mobilisera

Över 6100 medlemmar, nästan 250 volontärer och fem förtroendevalda regionråd är med i kampen för en bättre barndom. Bris nätverk är Sveriges största mötesplats för barnrättsfrågor och möjliggör dialog, erfarenhetsutbyte och samverkan mellan professionella från olika delar av samhället. I slutet av 2021 samlade nätverket över 6400 personer, som deltar i nätverksträffar och delar kunskap och erfarenheter i våra fem regioner.

Påverka

Bris påverkar samhället! Alla barn har rätt att få sina röster hörda. En av Bris viktigaste uppgifter är att lyssna på varje barn och förmedla barns åsikter till politiker och beslutsfattare, för att de ska kunna fatta beslut för ett bättre samhälle för barn. Vi fungerar också som remissinstans för lagförslag som påverkar barn och unga, och ingår i nätverk tillsammans med andra barnrättsorganisationer.

STÖDJA

BRIS STÖTTAR BARN I UTSATTA SITUATIONER. GENOM EN BRED STÖDVERKSAMHET ERBJUDER VI PROFESSIONELLT STÖD PÅ BARNS VILLKOR.

Att ge stöd till barn, unga och vuxna i utsatta situationer kräver kunskap och kompetens. Därför jobbar uteslutande professionella kuratorer på Bris. De lyssnar, stöttar och stärker barn i att hantera sin situation – och att få vidare hjälp om det behövs. Vår stödverksamhet är uppdelad i flera delar:

Stöd online till barn
Genom Bris stödlinje 116 111, Bris-mejlen och Brischatten kan barn och unga upp till 18 år tryggt, anonymt och gratis mejla, chatta eller ringa till en kurator på Bris – dygnet runt, året om. Om kuratorn bedömer att barnet behöver det, lotsar hen barnet vidare till andra samhälleliga stödinsatser.

Brismottagningar
Barn och deras familjer kan träffa en kurator på någon av Bris mottagningar, som öppnade under 2021. De finns i Stockholm, Malmö, Göteborg, Umeå och Linköping. Vårdnadshavare och professionella kan anmäla intresse för ett barn. Tillsammans med barnet hittar kuratorn ett sätt att förändra det jobbiga och må bättre. Barnet kan träffa kuratorn flera gånger över tid och anpassar alltid stödet till barnets behov.

Riktat stöd till barn och familjer
Bris arbetar nära och stödjer barn och familjer i särskilt utsatta situationer genom riktade stödinsatser, stödprogram och gruppstöd. Bris arrangerar gruppstöd med fyra olika inriktningar:
- För barn som bor i familjehem.
- För barn som flytt.
- För barn till föräldrar med psykisk ohälsa eller missbruk.
- För barn som har en förälder som tagit sitt liv.

Telefonstöd för vuxna
Genom Bris vuxentelefon, Bris vuxentelefon på arabiska och Bris stödlinje för idrottsledare kan vuxna som har frågor, funderingar eller oro för ett barn få samtalsstöd.

Rosa Brishuset i Umeå
Bris har haft flera olika adresser sedan det i slutet av 1980-talet beslutades att region Nord skulle ha kontor i Umeå. Numera huserar Bris i ”Rosa huset” - trädgårdsmästarbostaden som ligger i anslutning till den stora och anrika Scharinska villan som färdigställdes 1905.

Trädgårdmästarbostaden tjänade tidigare som tjänstebostad och stall, men har nu blivit Bris Nords nordligaste regionkontor med tillhörande Brismottagning.

Skolinformation om dygnet runt
För att informera barn och unga om att Bris stödlinje numera håller öppet dygnet runt i chatt och telefon har Bris skapat informationsmaterial för såväl barn som för vuxna som möter barn och unga i sin vardag. En film samt broschyrer, affischer och digitalt material har funnits tillgängligt konstnadsfritt för alla som velat sprida informationen vidare.

Varför kontaktar barn Bris?
De tio vanligaste kontaktområdena i barns samtal till Bris under 2021:

Psykisk ohälsa – 49 %
Familj och familjekonflikter – 26 %
Våld, övergrepp och kränkningar – 22 %
Skolan – 15 %
Vänner – 15 %
Att vara ung – 14 %
Samhällets stödinsatser – 14 %
Kärlek – 9 %
Stress – 8 %
Vuxnas svårigheter – 7 %

Procentsatsen efter varje kontaktområde visar hur stor andel av de kurativa samtalen till Bris som handlar om den kategorin. I snitt dokumenteras 2,5 kontaktområden per samtal.

Två nya metodböcker för gruppstöd

Bris har under året tagit fram två metodböcker som berättar hur man kan arbeta med stödgrupper enligt Bris modell. Den ena berör stödgrupper för barn vars föräldrar skiljt sig eller separerat, den andra stödgrupper för barn som bor i familjehem.

Bris erbjuder stödgrupper på flera orter i landet. Förutom barn med skilda föräldrar och barn som bor i familjehem erbjuds gruppstöd till barn som flytt, barn som har en förälder med missbruk eller psykisk ohälsa och barn som har en förälder som inte lever längre. I stödgruppen får barn kunskap om sina rättigheter, stöd i att hantera sin situation och möjlighet att träffa andra barn i liknande situation.

”VI BÖR VARA MER UPPMÄRKSAMMA PÅ HUR BARN EGENTLIGEN MÅR”

Luisa Torres Morales är socionom och har jobbat som nattkurator på Bris i ett år. Hon är en av nio kuratorer som rekryterades när Bris från och med våren 2021 började ha stödet öppet dygnet runt.

Vad betyder Bris nya öppettider?

– Att Bris har öppet dygnet runt betyder att vi kan nå fler barn och att fler barn får det stöd de behöver, oavsett tid på dygnet. De kan få stöd direkt när behovet uppstår. Många av de barn som hör av sig till oss under natten lever i utsatta situationer och är i behov av att få prata med någon nattetid, när det känns som tyngst och de är ensamma med sina tankar.

Hur skiljer sig nattsamtalen från de som kommer på dagen?

– Min upplevelse är att de kontakter som sker på natten oftast är med barn som inte mår så bra. Många av våra samtal handlar om barns psykiska mående eller utsatthet i hemmet. Dessa kontakter sker såklart också under dagen, men jag upplever frekvensen är högre nattetid. Under loven kan det vara lite mer variation i kontakterna. Då vill barn även prata om till exempel kärlek eller vänskap under natten.

– Något annat som särskiljer nattsamtalen är att vi då inte har samma möjlighet att hänvisa barn till andra stödinsatser, eftersom det mesta har stängt under natten. Det vi får göra på natten är att möta barnet där och då och försöka göra en planering inför dagen.

Vad brukar barnen som ringer eller skriver vilja prata om?

– Det vanligaste brukar vara att barnet vill prata om sitt mående kopplat till ångest. Det är mycket självmordstankar, självskadebeteende och att inte ha någon ork. Det dåliga måendet kan vara kopplat till olika situationer i livet. Det är inte heller ovanligt med samtal om ätstörningar och tankar kring kroppen, eller att barnet är utsatt i hemmet. Då och då har vi även barn som kontaktar oss när de inte kan sova och vill ha råd och tips på hur de kan få lite ro under natten. Det finns alltid ett barn som vill chatta eller prata.

Vad är viktigt att tänka på som Briskurator, i kontakten med barnet som ringer?

– Det är viktigt att vi bemöter barn med respekt och lyssnar på vad de har att säga. Det är också viktigt att veta att barnet äger frågan och att samtalen ska handla om hen och vad hen behöver i den stunden. Ett samtal behöver inte alltid handla om att barnet vill ha råd eller tips, ibland vill de bara bli lyssnade på och få berätta sin historia.

– Ibland behöver vi normalisera och bekräfta vissa tankar och känslor, och hjälpa barnet minska känslor av skam eller skuld. Det kan göra hen mer öppen för att ta emot stöd från oss eller andra. En utmaning som uppstår när vi inte träffar barn irl är anonymiteten. Att barn är anonyma är positivt eftersom fler vågar kontakta oss, men anonymiteten kan också begränsa det stöd vi kan erbjuda. Vi behöver förklara vilken typ av stöd vi kan erbjuda i och med anonymiteten. Det kan vara stöd i form av att hänvisa vidare, att lyssna och vara där i stunden eller ge tips och råd.

Finns det något som har påverkat dig extra mycket i ditt arbete?

– Under mitt år på Bris har det blivit mer tydligt för mig hur många barn som faktiskt inte mår bra eller har det så bra. Jag har fått mer förståelse för vad som menas med att barns psykiska hälsa har försämrats. De här barnen är inte bara en siffra för mig, jag får ju samtala med dem dagligen. Statistiken kommer till liv i chatt och i telefon. Det har fått mig att tänka mer och mer på att vi som samhälle bör vara mer uppmärksamma på hur våra barn egentligen mår.

PREMIÄR FÖR BRISMOTTAGNINGAR PÅ FEM ORTER

Den 10 maj 2021 öppnade Bris första mottagningar i Stockholm och Malmö. Där kan barn, unga och deras familjer möta en kurator på plats. Under året har ytterligare tre mottagningar startats, i Göteborg, Umeå och Linköping. Socionomerna Adiam Tesfamikael och Marta Livendahl jobbar på Brismottagningen i Malmö.

Hur har mottagandet varit hittills?
Marta: Vi har fått ett väldigt positivt mottagande från både barn, vuxna och professionella. Under 2021 har vi både hunnit genomföra flera stödhelger för barn som bor i familjehem samt möta barn i individuella samtal, familjesamtal och även hjälpt till med lotsning vidare till annat stöd i samhället.

Adiam: Många är positiva till Brismottagningen och tycker att stödet som erbjuds till barn är viktigt. Vi arbetar aktivt för att sprida information så att fler barn ska känna till vilket stöd vi erbjuder och kunna vända sig till oss om de behöver.

Varför tror ni det finns behov av fysiska mottagningar hos Bris?
Marta: Barn har länge efterfrågat en möjlighet att få träffa en kurator fysiskt, så det här är ett sätt att utveckla Bris stöderbjudande till barn. Brismottagningarna riktar sig till alla barn i utsatta situationer som kan behöva ett nära och anpassat stöd genom individuella stödsamtal, familjesamtal, gruppstöd och vid behov hjälp vidare till

en annan instans. Genom det hoppas vi kunna minska risken att barn i en svår livssituation faller mellan samhällets stolar.
Adiam: Vi vet att det kan vara svårt för ett barn att navigera bland olika samhällsinsatser, och att alla barn inte får det stöd de har rätt till. Mottagningarna ska fungera som ett komplement till stödlinjen och den gruppstödsverksamhet och Bris redan tillhandahåller för barn på flera orter i Sverige.

Vilken typ av problem lyfter de barn och föräldrar som kommit till er?
Marta: Orsakerna bakom att ett barn kommer till oss varierar stort. Brismottagningen är öppen för barn och unga i särskilt utsatta situationer, till exempel barn som bor i familjehem, har en förälder som missbrukar eller lider av psykisk ohälsa, barn med erfarenhet av krig och flykt eller barn som lever med våld. Teman som lyfts under besöken hos oss kan till exempel handla om psykisk ohälsa hos barnet eller föräldrarna, relationsproblem med kompisar, skolsvårigheter eller våld och konflikter hemma. Vi utgår alltid från barnets eget behov men bjuder även in fler personer i barnets närhet vid behov, i samråd med barnet.

”Barn har länge efterfrågat en möjlighet att få träffa en kurator fysiskt, så det här är ett sätt att utveckla Bris stöderbjudande till barn.”

Adiam Tesfamikael

Marta Livendahl

Vilka fördelar ser ni med att kunna träffas på plats?
Adiam: Det är individuellt vad barn känner sig mest bekväma med. För vissa fungerar det bättre att chatta, maila eller prata i telefon och andra föredrar att sitta ansikte mot ansikte och prata. Att ha en fysisk plats att gå till för att träffa en kurator kan i sig vara att föredra för en del barn. Det viktiga är att stödet är meningsfullt för barnet och att vi arbetar mot det mål som vi formulerat tillsammans.En fördel med det individuella stödet på Brismottagningarna är att kontakten kan pågå över tid.

Marta: Barnet som kommer till oss får också möjlighet att träffa samma kurator vid varje tillfälle. Det ger oss också möjlighet att involvera andra i barnets omgivning, till exempel familj eller myndighetskontakter. Har barnet behov av både gruppstöd och individuellt stöd finns det möjlighet att ta del av båda dessa stöderbjudanden.

Hur ser en typisk kontakt ut?
Adiam: Barnet gör en intresseanmälan på Bris.se eller ringer direkt till oss kuratorer. Vi pratar på telefon för att ta reda på vad barnet vill ha hjälp med och vilket stöd som skulle kunna passa. Vi träffas därefter för ett kartläggande samtal där barnet tillsammans med en kurator formulerar ett uppdrag, som sedan följs upp kontinuerligt. Det kan handla om enstaka stödsamtal eller stödinsatser som pågår under en längre tid. Barnet kan alltid välja att avsluta kontakten när hen vill.

STÖD TILL BARN – VIA VUXNA

En av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga är trygga vuxna. Bris erbjuder därför professionellt stöd till vuxna, både via telefon och på bris.se.

Efter nära 50 års verksamhet har Bris byggt upp en unik kunskapsbank om barn och ungas livsvillkor i Sverige. Varje enskild kontakt med ett barn är oerhört värdefull och viktig. Främst för att Bris kuratorer kan ge direktstöd till det enskilda barnet – men också för att barnet ger Bris viktig kunskap om hur vuxenvärlden bör agera för att barn ska må bra. Denna kunskap förmedlar sedan Bris vidare till såväl föräldrar och andra viktiga vuxna som till professionella och beslutsfattare.

Vuxna i behov av stöd och råd kring barn kan kontakta Bris anonymt via någon av våra tre vuxenlinjer: Bris vuxentelefon, Bris vuxentelefon på arabiska och Bris stödlinje för idrottsledare. Vuxna hör av sig till Bris om alla möjliga frågor kopplade till barn och unga, till exempel dilemman kring vårdnadstvister, problem i skolan eller bråk inom familjen. Men trots att Bris ordinarie vuxentelefon har funnits sedan 1994 är Bris i allmänhetens ögon fortfarande synonymt med direktstöd till barn och unga. Bris har genom undersökningar sett att föräldrar och andra vuxna har ett stort behov av stöd kring barn och unga, från en källa med hög trovärdighet. Behovet av föräldraskapsstöd märks även hos vuxna med annat modersmål än svenska, en målgrupp som vuxit snabbt under de senaste åren. Här efterfrågas inte bara råd och stöd kring frågor kopplade till barn och unga utan även allmän kunskap om hur det svenska samhället fungerar.

> ”Bris arbetar kontinuerligt för att vara relevanta på de plattformar där barn och unga befinner sig.”

Bris arbetar kontinuerligt för att vara relevanta på de plattformar där barn och unga befinner sig – detsamma gäller i vår kommunikation till vuxna. Alla som besöker bris.se för vuxna ska enkelt kunna ta del av Bris kunskap och stöd. Den som vill ha snabb, översiktlig information kring olika ämnen hittar sådan under kategorin Bris Guidar. Här finns stöd och råd i både text och rörligt format.

Vill du fördjupa dig inom ett område klickar du dig vidare till kategorin Stöd och råd. Här har vi samlat de vanligaste frågorna och svaren på olika föräldrarelaterade ämnen. På sidan finns också exempel på frågor som vuxna ställer i Bris vuxentelefon.

För att nå ut ännu bredare har Bris även ett samarbete med Bonnier-magasinet Tara, vars målgrupp är föräldrar i åldrarna 40 år och uppåt. Samarbetet innebär att Gunilla Bergsten, chef för Bris stöd online, svarar på tonårsrelaterade frågor i varje nummer. Under året har Bris även producerat flera reportage kopplade till frågor om barn och unga.

Se även
bris.se/for-vuxna
Bris Instagram
@Bris116111

Bris vuxentelefon

erbjuder stöd, vägledning och information till vuxna som känner oro över ett barns livssituation. Samtalen utgår alltid från barnets perspektiv och rättigheter.

Telefonnummer:
077-150 50 50,
vardagar 9-12

Bris vuxentelefon på arabiska

erbjuder arabisktalande vuxna stöd i frågor som rör barn. I Sverige finns en stor grupp invånare som pratar arabiska och tidigare har språket varit ett hinder för en del av dem i kontakten med Bris.

Telefonnummer:
077-44 80 900,
tisdag–torsdag 9-12

Bris stödlinje för idrottsledare

är en stödlinje för tränare, ungdomsledare och andra vuxna som är engagerade inom idrotten.

Telefonnummer:
077-440 00 42,
vardagar 9-12

MOBILISERA

BRIS MOBILISERAR SAMHÄLLET. VI SAMLAR KUNSKAP, KOMPETENS OCH ENGAGEMANG FÖR ATT GÖRA VÄRLDEN TILL EN TRYGGARE PLATS FÖR BARN.

Sverige var först i världen med en lag mot barnaga 1979 och räknas som ett av de ledande länderna när det kommer till att leva upp till barns rättigheter. Ändå berättar barn ständigt för Bris att deras rättigheter kränks på olika sätt. Kunskapen om barnets rättigheter varierar kraftigt bland beslutsfattare och professionella i Sverige. Situationen för barn kan också se väldigt olika ut i olika områden. Därför finns Bris i hela landet. Från våra fem regionkontor (i Stockholm, Göteborg, Malmö, Linköping och Umeå) utbildar vi, sprider kunskap och påverkar beslutsfattare att stifta lagar och skapa trygga sammanhang och säkrare rättsprocesser för barn. En del av Bris arbete handlar om att se till att frågan om barnets mänskliga rättigheter får det utrymme de förtjänar på alla nivåer i samhället. I Bris nätverk samlar vi tusentals professionella som inom ramen för Bris kan samverka och utbyta erfarenheter. Vi anordnar lokala nätverksträffar för människor som arbetar med barn och frågor som rör barn, som idrottsledare och kommunanställda.

Bris volontärer arbetar intensivt för att sprida kunskap om barnets rättigheter. Under 2021 har vi fått ställa om en del aktiviteter till digital verksamhet. Bris devis har varit att ställa om, inte ställa in. Vi har också fortbildat våra volontärer löpande för att uppdatera deras kunskap och kompetens. Vi har idag 250 volontärer, fördelade på våra fem regioner, som gör ett ovärderligt arbete. Och vi vill gärna växa ännu mer! Ju fler vi är som mobiliserar för barnets rättigheter, vare sig det är som förtroendevalda, medlemmar eller volontärer, desto mer kan vi påverka allmänhet och beslutsfattare och driva folkrörelsen framåt i den takt som krävs.

6 400

personer ingår i Bris nätverk, som möjliggör möten, dialog och samverkan mellan personer som arbetar för och med barn. Nätverket är en källa till inspiration, kunskapspåfyllnad och erfarenhetsutbyten kring frågor som rör barnets rättigheter.

Stor nätverksträff under hösten

Den 17 november arrangerade Bris höstens nätverksträff, med fokus på aktuell kunskap och samtal om barnets rättigheter, barns utsatthet för våld och om hur olika aktörer tillsammans genom samverkan kan stärka skyddet för varje barn – för ett liv fritt från våld. Det digitala programmet sändes under tre timmar och inleddes av Sveriges socialminister Lena Hallengren. Därefter talade, bland många andra, Thomas Hammarberg som är riksdagsledamot och en av världens främsta människorättsexperter, Carina Eliason som är områdeschef för Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer och Fredrik Malmberg, som är generaldirektör för Specialpedagogiska skolmyndigheten och särskild utredare till en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Över 400 personer deltog i den digitala konferensen. Bris nätverk samlar över 6400 personer från hela landet som arbetar för och med barn. Nätverket möjliggör möten, dialog och samverkan och är en källa till inspiration, kunskapspåfyllnad och erfarenhetsutbyten kring frågor som rör barnets rättigheter.

Föreläst på skolor

Barn vill att Bris ska synas ute på skolorna. För att möta upp barns behov av information utvecklade Bris under året digitala skolföreläsningar, eftersom pandemin hindrade volontärerna från att träffa eleverna fysiskt. En positiv sida är att Bris med det digitala upplägget kan nå ut till platser i landet som annars är svåra att nå på grund av långa avstånd.

Barnkonventionsdagen

I samband med barnkonventionens födelsedag den 20 november genomfördes flera volontäraktiviteter och riktade insatser till förskolor och skolor runt om i landet.

Med hjälp av Bris fantastiska volontärer delades mappar med material om Bris och barnkonventionen ut till 190 förskolor, grundskolor och gymnasier i Bris regioner.

I Malmö fanns volontärer bland annat på plats i Folkets park för att informera om Bris och barnkonventionen till såväl barn som vuxna. I Umeå stod Erik Nilsson, regionombud i Nord, tillsammans med volontärer på Stortorget och mötte barn tillsammans med Kulturverket. Bris tält kläddes med barns tankar om barnkonventionen och inne i tältet fick barn göra egna vykort till kommunens beslutsfattare.

Totalt sett nådde aktiviteterna i samband med barnkonventionens födelsedag över 24 000 barn och 500 vuxna runt om i landet.

Våld mot kvinnor drabbar barn – informationsmaterial för spridning

Bris har en hög kännedom och trovärdighet bland barn och vuxna i Sverige och det är vår skyldighet att som en av Sveriges ledande barnrättsorganisationer alltid berätta om det stöd vi erbjuder och om barnets rättigheter, både till barn och vuxna. Under året har stora informationsinsatser genomförts i skolor i hela Sverige.

Vi också gjort extra utskick i samband allvarliga händelser som skett i landet. Barn och vuxna som möter barn behöver ha kunskap om våld mot barn. Barn ska veta att de har rätt till skydd och stöd och var de kan vända sig för att få hjälp. Vuxna ska veta att de kan förändra ett barns liv genom att fråga, lyssna och agera.

”JAG TYCKER OM NÄR MÄNNISKOR ÄR ENGAGERADE I SAKER DE TROR PÅ”

Göran Ekberg har haft ett stort engagemang inom Bris i 25 års tid, bland annat som volontär och förtroendevald. Han tror att Bris respektfulla sätt att bemöta barn är det som byggt organisationens starka varumärke.

Varför har du valt att engagera dig ideellt?
– Det började nog med att jag var aktiv i mina barns fotbollsförening under många år. När sonen och hans lag kom upp i gymnasieåldern slutade jag, men ville hitta något annat som kunde balansera det jag höll på med i mitt yrkesliv – som varken hade med barn eller mjukare värden att göra. Det kändes logiskt och bra att engagera mig för barn, och på den vägen är det.

Varför just Bris?
– Jag vände mig initialt till flera organisationer och hade i ärlighetens namn inte så stor erfarenhet av just Bris på den tiden. Men jag blev väldigt positiv när jag väl kom in här, och därför har jag blivit kvar. Som volontär fick jag ett gott bemötande, gedigen utbildning och dessutom fortbildning. Det kändes väldigt seriöst. Under åren har min positiva bild av organisationen bara stärkts.

Vilken typ av uppdrag har du haft inom Bris?
– Mitt första uppdrag var att sitta som jourare i Bris stödtelefon en kväll i månaden. Det var innan Bris bestämde att det skulle vara utbildade kuratorer som tog samtalen. Sedan dess har jag arbetat som volontär med att informera om Bris i olika sammanhang. Vi får bland annat förfrågningar från kommuner, skolor och idrottsföreningar. Allt fler vill också att vi berättar om barnkonventionen och vad den innebär.
– Jag har även lite på eget initiativ engagerat mig för idrottsrörelsen, där en stor del av alla barn befinner sig vid något tillfälle. När Bris släppte en rapport om sexuella övergrepp inom idrotten kontaktade jag ett 25-tal föreningar och berättade för dem om rapporten och vad Bris kan stötta idrottsföreningar med. Idag ingår jag i något vi kallar ”Idrottsgruppen”, där det på ett liknande sätt är tänkt att vi volontärer ska vända oss till idrottsföreningar

proaktivt och erbjuda informationsinsatser. Pandemin har satt stopp för en del uppdrag men vi hoppas kunna ta vid med förnyad kraft när smittläget lättar.

Du har också en roll som förtroendevald. Berätta om den!
– Ja, sedan fem-sex år sitter jag som förtroendevald i Bris region Mitts regionråd. Rådet fungerar som ett bollplank till regionombudet, och nästa möte sker faktiskt redan ikväll, då vi bland annat ska diskutera Bris valarbete 2022 och rekrytering av nya volontärer.

Vad motiverar dig i ditt volontärskap?
– Jag tycker rent generellt om när människor är engagerade i saker de tror på. Och jag tycker att barn är viktiga och behöver vuxnas engagemang. Det är det ena. Den andra biten handlar om Bris som organisation. Hade jag känt minsta tveksamhet inför Bris utveckling och identitet hade jag lagt ner för länge sedan, men jag har hela tiden känt förtroende för det Bris gör och upplever att organisationen förvaltar våra volontära insatser på ett bra sätt.

Hur ser du på Bris samhällsroll?
– Bris verksamhet är för mig klockren. Det kanske är en partisk åsikt efter 25 år i organisationen, men under alla dessa år har jag aldrig varit med om att ett barn, en ungdom eller en vuxen haft något negativt att säga om Bris. Tvärtom har vi fått många tummar upp. Bris har ett gott varumärke, som jag tror bottnar i att barn och unga blir lyssnade på med samma respekt som en vuxen blir. Och blir du väl mottagen sprider du också det till dina kompisar. Kuratorernas arbete är alltså helt avgörande, som jag ser det.

”Jag har hela tiden känt förtroende för det Bris gör och upplever att organisationen förvaltar våra volontära insatser på ett bra sätt.”

Vad vill du skicka med den som funderar på att engagera sig som volontär?
– Gör det! Hitta din grej och kör på den. Det spelar ingen roll exakt vad du gör, det finns många bra ändamål, projekt och organisationer att bistå. Men tveka inte, att engagera sig för något bra mår alla bra av. Det tror jag på!

Göran Ekberg
Ålder: 72 år.
Bor: Bromma, Stockholm.
Gör: Pensionär. Volontär på Bris sedan 25 år.
Familj: Gift och har två vuxna barn.

DET INTERNATIONELLA SAMARBETET STÄRKS

Bris arbetar dagligen för skapa en bra livssituation för barn i Sverige. Men vi har också en global verksamhet och samverkar med nationella stödlinjer i 140 länder världen över. Under pandemins andra år har samarbetet stärkts ytterligare.

Varje år har nationella stödlinjer i världen över 20 miljoner kontakter med barn och unga som behöver stöd. Hjälplinjerna är samlade under paraplyorganisationen Child Helpline International, CHI, som Bris varit med och grundat.

När pandemin slog till världen över 2020 blev CHI en viktig kanal för kunskapsutbyte mellan de nationella stödlinjerna. Varje organisation hade sina egna utmaningar, men en gemensam nämnare var ett ökat tryck av samtal från barn rörande frågor om psykisk ohälsa, familjerelationer och våldsutsatthet.

– Pandemin har fortsatt påverka stödlinjer i hög utsträckning under 2021, och vi har fortsatt att samverka internationellt för att möta det ökade trycket och kunna stödja fler barn, säger Magnus Jägerskog, Bris generalsekreterare.

Han representerar de europeiska hjälplinjerna i CHI:s styrelse.

116 111 är ett EU-harmoniserat nummer som samordnas av EU-kommissionen. Under året har man arbetat aktivt för att offentliga aktörer i större utsträckning ska ge stöd till och säkra en god tillgång till den samhällsviktiga funktionen för barn som stödlinjerna utgör.

– Stödfunktionen för barn är samhällsviktig i alla länder, vilket vi nu ser betonas av allt fler betydande aktörer. Det är rimligt att det offentliga är med och ser till att funktionerna för barn kan finnas. EU:s barnrättsstrategi nämner uttryckligen att regeringar ska säkra den tillgången, säger Magnus Jägerskog.

> "Stödfunktionen för barn är samhällsviktig i alla länder, vilket vi nu ser betonas av allt fler betydande aktörer."

Under 2021 har också samarbetet mellan Bris och stödlinjerna i de nordiska grannländerna stärkts. Det handlar både om samarbete kring teknisk utveckling, metoder och arbetssätt, och om hur man tillsammans kan titta på gemensamma påverkansfrågor.

BRIS SAMARBETAR MED C-SEMA I TANZANIA

I flera år har Bris samarbetat med den nationella stödlinjen i Tanzania, som bland annat hjälper barn som utsatts för trafficking. Under 2021 har samarbetet fördjupats ytterligare och Bris har bland annat arbetat för att öka kunskapen om frågan hos samhällsaktörer och allmänhet i landet.

I Tanzania är barntrafficking ett stort och utbrett problem. I större städer arbetar många barn som hemhjälp hos familjer och far illa på olika sätt.

– Under 2021 avslutades första fasen av det projekt som Bris gör tillsammans med C-Sema, den nationella stödlinjen i Tanzania. Nu fortsätter arbetet med utökad kapacitet, och ligger till grund för Bris fortsatta internationella utvecklingssamarbeten. Det säger Magnus Jägerskog, Bris generalsekreterare.

Projektet består av flera delar. En handlar om att stärka kapaciteten hos – och kopplingarna mellan – olika aktörer i Singidaregionen. En viktig del är också att sprida information, så att fler ska känna till att problemet med trafficking finns, vilka rättigheter barn har och vilket stöd som finns att få av samhället.

– Informationskampanjerna har skett både i radio och genom träffar med allmänheten, för att få en bred spridning, samt genom skolaktiviteter, där C-Sema varit i skolor och berättat för barn om deras rättigheter säger Magnus Jägerskog.

Många familjer i Tanzania ser möjligheten att låta barnen arbeta som ett sätt att bidra till familjens försörjning, och vet inte alltid vilka risker det kan innebära för barnet.

En del i arbetet är också att stärka C-Semas interna kapacitet och möjlighet att stötta de barn som hör av sig till organisationens helpline.

– Vi har sett flera konkreta fall där deras helpline mottagit ett samtal, och i dialog med myndigheten hjälpt ett barn som varit i en utsatt situation. Vi vet att kunskapen om de här frågorna hos både de som arbetar med frågorna, allmänheten och barn har ökat i Singidaregionen.

Projektet kommer att fortsätta under 2022, med målet att nå ut till ännu fler och skapa en grund för ett bredare internationellt utvecklingssamarbete tillsammans med andra helplines.

”BRIS är EN SJÄLVKLAR FÖRSTA MOTTAGARE”

För allra första gången har danska Egmont Fonden delat ut ett ekonomiskt stöd för att främja välgörande ändamål i Sverige. Egmont Fondens vd Henriette Christiansen berättar om stödet på cirka 6,8 miljoner kronor, som går till Bris. Det bidrar bland annat till att hålla stödlinjen öppen dygnet runt.

Varför väljer ni att stötta Bris?

– Det ligger i Egmont Fondens dna att stötta barn och unga i utsatta positioner, och eftersom Bris är en organisation som hjälper just denna målgrupp är Bris också en självklar första mottagare av Egmont Fondens stöd i Sverige.

Egmont Fondens bidrag gör det möjligt för Bris att hålla stödverksamheten öppen dygnet runt. Vad hoppas ni att det kommer bidra till?

– Bris upplever en stor efterfrågan på nattrådgivning från barn och unga, via sin stödlinje. Vi på Egmont Fonden är glada över att kunna bidra till att utöka nattkapaciteten så att fler barn och unga som kontaktar Bris får den hjälp de behöver.

En del av bidraget går också till utveckling av ett initiativ för identifiering av och stöd till de yngsta som lever i utsatthet. Vad innebär det?

– Vi är glada över att vi med vår donation kan ge Bris möjlighet att stärka sitt fokus på de yngsta barnen i utsatta situationer. Donationen innebär att Bris kan se över sin nuvarande stödstruktur för föräldrar, yrkesverksamma och vuxna som oroar sig för ett barn, för att undersöka vad som bör justeras eller utvecklas för att förbättra stödet för barn upp till sex år. Donationen går också till ett koncept som ska göra det lättare att upptäcka och agera när små barn lever i utsatthet, så att de snabbt kan få rätt stöd.

Hur ska barn involveras i arbetet?

– Barnperspektivet är en hörnsten i Egmont Fondens arbetssätt och därför ingår även barnens engagemang som en del i arbetet. Bris har god erfarenhet av metoder för att involvera barn som experter i frågor som berör dem, exempelvis genom Expertgrupp barn.

Ni har tidigare stöttat andra nationella hjälplinjer. Vad har ni sett att det lett till?

– En internationell genomgång av hjälplinjers betydelse visar att det finns positiva psykologiska och sociala effekter för de unga som använder dem. Egmont Fonden stöttar redan hjälplinjerna Børnetelefonen i Danmark och Kors på halsen i Norge. Vi ser att Bris och dessa två linjer kan skapa en kunskapsbas över hela Skandinavien, vilket förhoppningsvis kan bidra till skapandet av en så bra stödverksamhet som möjligt i varje land.

”

EN INTERNATIONELL GENOMGÅNG AV HJÄLPLINJERS BETYDELSE VISAR ATT DET FINNS POSITIVA PSYKOLOGISKA OCH SOCIALA EFFEKTER FÖR DE UNGA SOM ANVÄNDER DEM

Alicia Lindmark
Ålder: 24 år
Bor: Lund.
Gör: Student, läser till civilingenjör
Familj: Mamma, pappa och en lillebror.

”DET ÄR COOLT ATT GÖRA SKILLNAD”

Alicia Lindmark blev medlem i Bris för sex år sedan och brinner för att göra det hon kan för att alla barn i Sverige ska få en trygg och bra uppväxt. Hon har därför valt att engagera sig både som volontär och förtroendevald.

Varför har du valt att engagera dig i Bris?
– Jag hade varit med på några volontäruppdrag och kände att jag ville vara en del av Bris. Som medlem kan jag bidra till att fler barn får kunskap om sina rättigheter. Alla barn förtjänar en trygg, kreativ och stabil uppväxt, och om jag genom att ge lite av min tid kan se till att fler barn får det, är det en självklarhet att göra det.

Vad anser du är Bris styrkor som organisation?
– En av Bris största styrkor är kunskapen om barns situation. Bris är också en folkrörelse och medlemsorganisation där man som medlem får möjlighet att påverka och styra arbetet framåt. Det är en styrka i sig.

Du är ju medlem, men också förtroendevald i region Syd och dessutom volontär. Vad innebär dina olika Brisuppdrag?
– Genom att vara medlem kan jag också vara volontär och ha förtroendeuppdrag. Mycket av det jag gjort med Bris har handlat om att informera om Bris arbete och barnets rättigheter. Tillsammans med andra volontärer har jag också fått förtroendet att hålla i informationsträffar för nya volontärer. Det är ett superspännande och inspirerande uppdrag där jag får träffa många nya människor. Som förtroendevald har jag deltagit på två kongresser där jag fått vara med och påverka Bris arbete framåt. Jag sitter med i Bris regionråd Syd, som ska stötta regionombudet och planera Bris Syds arbete.

> **Barn är det viktigaste som finns och Bris gör ett fantastiskt arbete för att stå upp för dem.**

Vad det bästa med att engagera sig ideellt?
– För mig är det att känna att jag hjälper till och att jag kan göra skillnad. Men även energin jag får av att träffa andra som brinner för samma sak som jag: barnen. Bris arbete och utvecklingen som skett genom åren för att stärka barnets rättigheter inspirerar mig. Vi har kommit långt men mycket arbete återstår. Bris behöver helt enkelt finnas och det motiverar mig att fortsätta.
Vad vill du skicka med den som funderar på att bli medlem i Bris?
– Bris gör skillnad och genom att bli medlem kan du bidra med att stärka barnrätten och skapa en tryggare vardag för barn. Medlemskapet kan se olika ut och anpassas efter dina förutsättningar – du kan engagera dig som volontär, skriva motioner för kongressen eller nöja dig med att bidra ekonomiskt genom medlemsavgiften. Som medlem gör du skillnad och det är coolt att göra skillnad.

”INFLYTANDE GER BARN FRAMTIDSTRO”

Daniella Nedelcheva är förtroendevald i Bris region Nord. Hon skrev en motion på Bris kongress och anser att en av Bris stora styrkor är just medlemmarna – alla engagerade människor i folkrörelsen.

Varför blev du medlem i Bris?
– Jag arbetade med integrationsfrågor och såg vilken stor skillnad ett bra bemötande från vuxna kunde göra för nyanlända barn och unga. Att gå med i Bris kändes som en bra möjlighet att verka för barnens bästa. Vid den tiden blev också barnkonventionen lag i Sverige – mycket tack vare Bris arbete. Det fick mig att inse hur mycket vi kan åstadkomma tillsammans.

Du är också förtroendevald, vad innebär det?
– Som förtroendevald blir jag del i en hängiven grupp som vurmar för barnens rättigheter. Bris Nord består av kloka, erfarna och inspirerande människor, och vi kan ge inspel till Bris insatser och lyfta viktiga frågor.

Berätta om din motion om barns rätt till delaktighet och inflytande!
– Ett år efter att barnkonventionen blev lag i Sverige såg jag att arbetet med att implementera den skiljde sig mycket åt mellan olika kommuner. Detta bekräftades av en undersökning som Bris genomförde. Barns delaktighet och inflytande anses vara viktigt, men i praktiken saknas ofta utrymme att arbeta med det. Det kan märkas i frågor om stängning av byaskolor, nedläggning av fritidsgårdar, kulturskolor och modersmålsundervisning, särskilt i samiska språk. Elevråd kan finnas formellt men sakna reellt inflytande.
Därför kändes det viktigt att skriva en motion som lyfter perspektiv utanför storstaden. Kongressen beslutade att Bris bland annat ska kartlägga regionala brister och utmaningar i verksamheten, och ta fram en handlingsplan. Det är ett sätt att satsa där behovet är stort.

Varför var frågan viktig i ett lokalt perspektiv?
– Genom att öka kunskapen om barnkonventionen och barnets rättigheter kan prioriteringar ändras och lokala verksamheter bli mer trygga i att arbeta med barnrätt. Barn ska kunna göra sina röster hörda oavsett var i landet de bor. Att få möjlighet till inflytande ger barn i olika livssituationer framtidstro, vilket bidrar till ett mer hållbart samhälle. Frågan är också viktig lokalt: Att ta del av barns tankar och idéer kan ge nya perspektiv och öka en plats attraktionskraft.

Motionen antogs i sin helhet. Hur upplever du att det är att kunna vara med och påverka Bris arbete?
– Det återstår en hel del arbete innan barn över hela landet känner sig delaktiga i samhället. Bris vill utveckla samhället i en positiv riktning – och för mig känns det bra att vara med! Jag ser det som en del i arbetet med hållbar utveckling enligt Agenda 2030.

Vad vill du säga till den som funderar på att bli medlem?
– Bli det redan idag. Du blir del av en gemenskap och får möjlighet att lära dig otroligt mycket. Och så kan du stolt bidra till en hållbar framtid.

Daniela Nedelcheva
Ålder: 41 år.
Bor: Vindeln.
Gör: Projektsamordnare vid biosfärområdet Vindelälven-Juhttátahkka. Åker också skidor, paddlar, orienterar och arrangerar kulturaktiviteter.
Familj: Sambo Janis och barnen Neo, 12 och Lora, 8.

PÅVERKA

BRIS GÖR BARNS RÖSTER HÖRDA GENOM ATT PÅVERKA BESLUTSFATTARE SÅ ATT BARNETS RÄTTIGHETER TILLGODOSES.

Alla barn har rätt att få sina röster hörda. En av Bris viktigaste uppgifter är att lyssna på varje barn och förmedla barns åsikter till politiker och beslutsfattare, så att de får effekt för beslut som rör barns liv. Detta har blivit extra viktigt under pandemin, då Bris i en mängd olika instanser lyft fram hur barn påverkas av restriktionerna och vad de berättar om i samtal med Bris. En del barn har varit extra utsatta då kontakter med trygga vuxna minskat på grund av restriktioner och isolering.

Bris jobbar ständigt intensivt med att sprida kunskap och väcka opinion och engagemang kring barnrättsfrågor, både hos vuxna och barn. Målet är att förändra strukturer och beteenden som påverkar barns situation i samhället, nu och i framtiden. Under många år har Bris kämpat för att få till en nationell strategi mot våld, och under 2021 tillsatte regeringen en särskild utredare som ska lämna förslag till en sådan samlad strategi. Strategin ska ”anlägga ett helhetsperspektiv och möjliggöra en sammanhållen inriktning för arbetet med att förebygga våld mot barn under den närmaste tioårsperioden”, skriver regeringskansliet.

Flera viktiga förändringar av lagstiftningen har också skett under året, bland annat har det nya brottet Barnfridsbrott instiftats. Sedan den 1 juli straffbart att låta ett barn se eller höra vissa typer av brott. Syftet med lagen är bland annat att skydda barn från att bevittna våld mellan närstående, eftersom dessa barn enligt forskning löper ökad risk att drabbas av psykisk och fysisk ohälsa.

Bris fortsätter att bidra med kunskap till allmänheten och till professionella, för att barnets rättigheter bättre ska mötas och tillgodoses. Vi deltar i referensgrupper och bidrar med expertis i många olika sammanhang. Genom att göra barns röster hörda, samt bidra med analys och åtgärdsförslag, arbetar Bris för att stå upp för barnets rättigheter på alla samhällets arenor.

Stor uppmärksamhet när Bris fyllde 50 år

I samband med att Bris firade 50-årsjubiléum släpptes boken ”Barnets mänskliga rättigheter under ett halvt sekel”, som berättar om hur barnets rättigheter utvecklats och stärkts under de fem decennier som Bris funnits. Men framför allt pekar boken på de enorma utmaningar som kvarstår innan barnets rättigheter tillgodoses fullt ut – och vad som krävs för att vi ska nå dit.

På Bris 50-årsdag den 1 september lämnades boken över till en rad politiska beslutsfattare i Sverige, både på nationell och regional nivå. Statsminister Stefan Löfvén, Moderaternas partiledare Ulf Kristersson och Centerpartiets partiledare Annie Lööf skrev alla om boken i sina sociala kanaler. Även barnminister Märta Stenevi och utbildningsminister Anna Ekström fanns med bland dem som tog emot boken.

På 50-årsdagen publicerades också en debattartikel i Göteborgs-Posten, om att våld mot barn måste vara varje partis högsta prioritet.

”I 50 år har vi lyssnat på barns rop på hjälp i vår stödlinje och nu är det dags för politikerna att agera”, skrev Bris ordförande Annabella Kraft och generalsekreterare Magnus Jägerskog.

Bris årsrapport 2020 lyfter hur barn påverkats av pandemin.

FÖRSTA ÅRET MED PANDEMIN

BRIS ÅRSRAPPORT 2020

Barns samtal till Bris om ångest, nedstämdhet, familjekonflikter samt fysiskt och psykiskt våld har ökat markant under 2020. Pandemin har medfört samhällsförändringar som har påverkat barns liv.

Rapporten "Första året med pandemin – Om barns mående och utsatthet" släpptes våren 2021. Den redovisar vad barn och unga har lyft i samtal med Bris under 2020 och belyser utifrån forskning och rapporter hur barns situation påverkats under det den globala coronapandemins första år. Det är tydligt att barn påverkats av pandemin och de restriktioner den medfört, och för många barn som redan innan pandemin befann sig i en utsatt situation har konsekvenserna blivit extra påtagliga. Det gäller till exempel barn med psykiska besvär, barn som har föräldrar med psykisk ohälsa eller missbruksproblem och barn som lever med våld i hemmet.

Alla har på ett eller annat sätt påverkats när vardagen ändrats och pandemin fortgått utan slutdatum.

– Mycket talar för att beslutsfattare har tagit hänsyn till barns hälsa ur ett brett perspektiv vid beslut som påverkar barn, för att i möjligaste mån bibehålla normalitet i barns liv. Men förändringar i barns skolgång och en ökad isolering har inneburit stora utmaningar för många, säger Magnus Jägerskog, Bris generalsekreterare.

Några av rapportens slutsatser:

Restriktioner har lett till färre skyddsfaktorer i barns liv
Under 2020 har barns tillgång till trygga sammanhang och relationer, med såväl andra jämnåriga som med vuxna, begränsats. Samtidigt har riskfaktorerna för utsatthet ökat genom att många föräldrar har förlorat sina arbeten eller på andra sätt drabbats av en försämrad och osäker ekonomisk situation till följd av pandemin.

Pandemin har förstärkt dåligt mående
Under året har samtalen till Bris om psykiska besvär, som ångest, ökat markant. Utmaningar rörande distansstudier, konflikter i hemmet och avsaknad av socialt umgänge har återkommande lyfts fram av barn som kontaktat Bris. Avsaknaden av distraktioner har gjort att ett dåligt mående kunnat ta mer plats för många och pandemin har blivit ytterligare en sak som inte går att kontrollera. Barn har beskrivit att tidigare psykisk ohälsa gjort sig påmind under året, och många barns stödbehov har hamnat i skuggan när pandemin upptagit de vuxnas uppmärksamhet.

Betydligt fler konflikter inom familjen
Den sociala distanseringen har inneburit påfrestningar för många familjer. Hos Bris har det skett en väsentlig ökning av samtal om familjekonflikter. För barn vars föräldrar har psykisk ohälsa har situationen under året förvärrats och barn har beskrivit att pandemin försämrat många vuxnas mående. Det har skapat en svår och oförutsägbar tillvaro i hemmet för vissa.

Ökad utsatthet för våld i hemmet
Samtal till Bris om fysiskt och psykiskt våld har ökat markant under 2020. Bris konstaterar att pandemin har förstärkt utsattheten för barn som redan tidigare levde med våld i hemmet. Pandemin har skapat fler tillfällen för barn att utsättas för våld, mot dem själva eller mot en förälder, och gjort det svårare för dem att hålla sig undan hemmet. Internationella studier visar att risken för våld mot barn i hemmet har ökat till följd av pandemin, och utvecklingen av samtal till Bris ger en indikation om att förekomsten av våld mot barn kan ha ökat i Sverige under året.

Samtalsförändringar i urval 2020 jämfört med 2019

- Samtal om ångest: + 61 procent
- Samtal om nedstämdhet: + 55 procent
- Samtal om familjekonflikter: + 43 procent
- Samtal om psykiskt våld: + 32 procent
- Samtal om fysiskt våld: + 28 procent

Under 2020 hade Bris 31 497 kontakter med barn.

VAD GÖR DU OM ETT BARN FAR ILLA?

En av tre vuxna har känt sig orolig för ett barn som de vet eller misstänker far illa hemma. Samtidigt är de flesta vuxna osäkra på vad de borde göra i en sådan situation. Det visar en Sifoundersökning som gjorts på uppdrag av Bris.

Våld, övergrepp och kränkningar är den tredje vanligaste orsaken till att barn söker stöd hos Bris. Det har länge varit ett utbrett fenomen. Men de flesta barn berättar aldrig vad de har varit med om för en myndighetsperson. Det gör att mörkertalet rörande barn som far illa är stort.

– Uppmärksamma vuxna är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn som lever med utsatthet i hemmet. Men vi vet att många vuxna känner oro för att agera. De vet kanske inte om eller hur de ska prata med barnet eller barnets föräldrar, är osäkra på hur väl grundade misstankarna är eller rädda att en anmälan till socialtjänsten ska göra barnets situation värre, säger Marie Angsell som är sakkunnig socionom på Bris.

Många hoppas i stället att någon annan som känner barnet och familjen bättre ska ta ansvar och agera.

En tredjedel av den vuxna allmänheten uppger att de har känt oro för ett barn som de vet eller misstänker far illa i sitt hem. Kvinnor uppger i högre grad att de känt oro (39 procent) jämfört med män (28 procent) och i åldersgruppen 35–49 år har varannan kvinna (49 procent) känt oro för ett barn. Barnen det handlar om finns överallt i samhället. Det vanligaste är den vuxne mött barnet i sitt arbete inom skola och barnomsorg. Det gäller en fjärdedel av alla som känt oro. En av fem vuxna har känt oro för ett grannbarn, och lika vanligt är det att känna oro för ett barn som man mött i en vardagssituation ute samhället, men som man inte känner. 15 procent uppger att det har rört sig om ett barn som de känner genom sina egna barn.

Fler än hälften av de tillfrågade vuxna saknar kunskap om vad de ska göra om de misstänker att ett barn far illa i sitt hem. Ännu fler känner ”viss osäkerhet” kring hur de bör agera. Mindre än en av tio tillfrågade instämmer ”i hög grad” i att det finns tillräcklig kunskap bland allmänheten.

– Barn berättar ibland att de vet eller tror att vuxna utanför familjen har förstått hur de har det, men ändå inte gjort något. Det blir ett dubbelt svek mot barnet och gör det svårare för barnet att lita på att vuxna kan och vill hjälpa. Varje vuxen måste förstå vikten av att själv ta ansvar och skaffa sig kunskap om hur man kan upptäcka utsatthet hos barn, och om hur man bör agera. Det kan vara livsavgörande, säger Marie Angsell.

SÅ KAN VUXNA UPPTÄCKA UTSATTHET – OCH AGERA

I stort sett varje vuxen människa möter i livet barn som är utsatta för våld, men utsattheten upptäcks sällan. All utsatthet syns eller märks inte på ett barn, men det finns tecken att vara uppmärksam på:

- Kroppsliga skador som exempelvis bit- eller brännmärken.
- Blåmärken kan uppkomma av flera orsaker, men också vara ett tecken på våldsutsatthet.
- Ett avvikande, inte åldersadekvat eller förändrat beteende hos barnet, som ängslighet, aggression eller regression kan vara en signal på att barnet inte mår bra, att barnet utsätts för skrämmande upplevelser eller saknar trygghet och omsorg.
- Tecken på utsatthet kan också finnas i barnets nära omgivning. Föräldrars missbruk eller konflikter mellan föräldrar ökar risken för att barnet ska fara illa och utsättas för våld.

VAD KAN JAG GÖRA?

Prata med barnet

Det händer att barn berättar om sin livssituation och utsatthet för en utomstående, men det är ovanligt. Är du orolig för ett barn bör du som är vuxen ta initiativ till ett samtal, prata med barnet om din oro och erbjuda ditt stöd. Barn säger till Bris att det är viktigt att den vuxna verkligen är intresserad, men också respekterar att det kan vara svårt och ta tid för ett barn att berätta.

Anmäl

Om du vet eller misstänker att ett barn far illa bör du anmäla din oro till socialtjänsten i kommunen där barnet bor. Som privatperson kan du göra anmälan anonymt. Anställda på vissa myndigheter och i vissa verksamheter som berör barn och unga (skola, hälso-, sjuk- och tandvård till exempel) är enligt lag skyldiga att genast anmäla om de i sitt arbete misstänker att ett barn far illa i sitt hem.

Läs på

På bris.se finns mer information och stöd till vuxna som är oroliga för ett barn. Bris erbjuder även telefonstöd till vuxna med frågor om barn: varje vardag kl. 9-12 på nummer 0771-50 50 50.

EN GOD OCH SAMMANHÅLLEN NÄRA VÅRD FÖR BARN OCH UNGA

Barn och unga ska aldrig hamna mellan stolarna i vården. Det var den viktigaste utgångspunkten i den utredning som genomfördes under 2021, på uppdrag av regeringen. Bris har hjälpt utredningen med att tillfråga 700 barn om deras åsikter och kunskap.

Under hösten överlämnade utredningen En sammanhållen god och nära vård för barn och unga ett slutbetänkande, som innehöll förslag som ska bidra till en samlad uppföljning av barns och ungas hälsa i Sverige.

I utredningen har 700 barn, med Bris hjälp, bidragit med erfarenheter, kunskap och förslag på hur vården kan bli bättre just för barn. Barn är experter på sina egna liv och har rätt att komma till tals i frågor som rör dem. Därför är det centralt att barn involveras och görs delaktiga i frågor som påverkar deras liv.

Genom Bris metod Expertgrupp Barn har barn på fyra högstadieskolor runt om i landet fått möjlighet att uttrycka sin mening och ge konkreta förslag till utredningen. Flera skolklasser har också deltagit i arbetet genom enkäter, där de bidragit med sina erfarenheter och kunskap. Dessutom har barn svarat på frågeställningar i en webbenkät på bris.se.

Några av de teman som barn har lyft fram handlar om att inte alltid veta var man kan få stöd och hjälp för olika saker, att det kan kännas svårt att själv ta kontakt med vården som minderårig och att elevhälsan inte upplevs tillgänglig. Hos de barn som medverkade fanns en utbredd upplevelse av att vuxna inte riktigt förstår eller lyssnar, och många betonade hur stress och framtidsångest påverkar deras hälsa och välbefinnande negativt. Vikten av att kunna få prata med någon om man mår framkom tydligt.

– Jag vill tacka alla de barn som deltagit och gjort sin röst hörd i det här arbetet. Nu förväntar vi oss givetvis att utredningen låter sig påverkas och tar hänsyn till barns erfarenheter och tankar. Att barn inte bara erbjuds att säga sina åsikter som ett tillägg till beslut, utan också ges inflytande i hur framtidens vård utformas för att den ska kunna bli så bra och tillgänglig som möjligt, för alla, säger Bris generalsekreterare Magnus Jägerskog.

”Ett av de största problemen jag haft, och som många andra har, är att man inte vill öppna upp för folk för att man är rädd att de inte ska tro på en. När inte ens vuxna på barn- och ungdomshälsan tar mig seriöst, vet jag inte vad jag ska göra.”

Citat från en 15-åring.

Bris rapport som kom ut i december 2021 visar att många barn far illa av föräldrars drickande.

VAR DET MITT ANSVAR?

Mer än ett av fem barn i Sverige har under uppväxten minst en förälder som dricker för mycket. Att växa upp med vuxna som har alkoholproblem får konsekvenser både på kort och lång sikt, och långt ifrån alla barn får tillgång till stöd och hjälp.

Vuxna med alkoholproblem finns i alla delar av samhället. I familjer där en eller flera vuxna dricker för mycket finns ofta flera riskfaktorer som förstärker varandra. Den samlade forskningen visar att risken för nedsatt föräldraförmåga är större i dessa familjer – och det bekräftas också av samtalen till Bris, där barn berättar om hur livssituationen påverkas av att leva med vuxna med alkoholproblem. Barn berättar för Bris att de drar ett stort lass i hemmet och att de tar på sig både ett praktiskt och ett känslomässigt ansvar i förälderns ställe.
– Många beskriver sorg och ilska över vad de upplever som svek från föräldrar. Skuld och skam kan göra att barnet tror att hen inte är värd att vara älskad och omhändertagen. Om problemet inte heller är något som någon pratar om, varken hemma eller på andra arenor, blir barnet lämnat ensamt med sina tankar och känslor, säger Anneli Öhrling som är kurator på Bris.

I rapporten *Var det mitt ansvar?*, som bygger på forskning och över 4000 kontakter med barn om föräldrars alkoholproblem, är det tydligt att följderna som förälderns beroende får för barnet är långtgående och finns kvar även om föräldern slutar dricka eller om barnet förlorar kontakten med föräldern. Långt ifrån alla barn som drabbas av vuxnas alkoholproblem får tillgång till stöd och hjälp, och bara en mindre andel av vuxna med beroendeproblematik får hjälp.
– I princip alla kontakter om föräldrars alkoholkonsumtion handlar om hur föräldern förändras under alkoholpåverkan och hur omsorgsförmågan påverkas. Det är inte alltid hur mycket föräldern dricker som barn beskriver som proble-matiskt, utan agerandet och konsekvenserna som alkoholintaget medför i vardagen – för den som dricker, för övriga familjemedlemmar och för barnets mående, säger Anneli Öhrling.

Bris erbjuder stödgruppsverksamhet för barn som har en vårdnadshavare som dricker för mycket. Grupperna är digitala och kallas Grubbel. Där får barn och unga som lever med vuxna som dricker för mycket dela erfarenheter med jämnåriga i liknande situation, samt kunskap och verktyg att hantera vardagen. Bris har också stödgruppsverksamhet för barn som är familjehemsplacerade. Många av de barn som Bris träffar i de stödgrupperna har också erfarenhet av att leva med vuxna med alkoholproblem.

”När pappa dricker säger han så elaka saker, som han aldrig säger annars. Jag har hört att man blir ärlig av alkohol så kanske är det vad han säger när han är full som han egentligen tycker.”

Bris fem förslag för att fler barn ska få rätt stöd och hjälp:

1. **En ökad kunskap om barn som anhöriga.** Att som barn behöva ta ett stort känslomässigt ansvar i familjen är i sig en form av omsorgsbrist och försummelse.
2. **Att se till barnets hela livssituation – här och på lång sikt.** Konsekvenserna för barnets livssituation upphör inte automatiskt när den vuxna slutar dricka.
3. **Att skapa förutsättningar för barn att berätta och söka stöd.** Barn behöver kännedom om sina rättigheter, och en tillåtande miljö för att kunna berätta.
4. **En ökad och mer jämlik tillgång till stöd för barn.** Fler former av stöd behöver utvecklas – i samarbete med barn med egna erfarenheter av att leva med vuxna med alkoholproblem.
5. **En ny syn på förebyggande insatser.** Tidigt inkluderande stöd som fångar upp vuxna i riskzonen för att utveckla ett alkoholberoende.

INSAMLING

FÖR ATT KUNNA ERBJUDA BARN STÖD OCH PÅVERKA BESLUTSFATTARE ÄR BRIS BEROENDE AV EKONOMISKT STÖD.

Hur mycket stöd till barn Bris kan erbjuda, och hur hårt vi kan driva barnrättsfrågor, står i direkt relation till det ekonomiska stöd vi får. Vår verksamhet bygger till största delen på intäkter från företag, privatpersoner, fonder och stiftelser. På grund av vår roll som väletablerad organisation tror många att vi är en statlig myndighet, men endast en sjättedel av vår finansiering kommer från det offentliga.

En stor del av insamlingsarbetet handlar om att berätta om allt vi gör för att få människor att förstå att vi behöver pengar för att kunna bibehålla vår bredd i stödet till barn och unga – alltifrån onlinestöd via telefon, chatt och mejl till gruppstöd och telefonstöd till vuxna. Även påverkansarbetet, allt vi gör för att påverka politikerna som fattar beslut, kostar pengar. Genom att skapa engagemang kan vi få in resurser att utveckla verksamheten med. Vi söker därför alltid efter nya givare och samarbetspartners som vill ta socialt ansvar och som delar Bris värderingar. Företag har en kärnroll i att skapa hållbar social samhällsnytta.

Bris genererar samhällsnytta på riktigt. Genom strategiska samarbeten med Bris bidrar näringslivet med att skapa nyttoeffekter som gynnar barn, inte bara på kort sikt utan även på lång sikt, vilket i sin tur ökar kundlojaliteten och bidrar till ökad intern stolthet. Det vinner alla på. Under pandemiåret 2021 har många, både företag och privatpersoner, fått upp ögonen för Bris arbete och samhällsbärande funktion. Många barn som lever i utsatta situationer har fått det ännu svårare under pandemin. Därför är vi extra tacksamma för stödet, som behövs mer än någonsin.

Nytt rekord för Bristvätten

I december genomförde Circle K den årliga Bris-tvätten. Kampanjen slog alla tidigare rekord. 120 675 Bristvättar såldes och det genererade 3 016 875 kronor till Bris. Totalt samlade Circle K in 4 102 950 kronor till Bris genom olika kampanjer under 2021.

Bris har engagerade företagspartners

Många av Bris samarbetspartners är engagerade företag som gärna vill visa upp samarbetet med Bris gentemot sina kunder. Kunderna blir då givare, och Bris har under året fått in många nya givare den vägen. Både KappAhl och Coop har hjälpt Bris att nå ut på det här sättet.

Ny plattform för Swishgåvor

Under hela 2021 har Bris arbetat framgångsrikt med en ny plattform – Adoveo. Den medför ett nytt sätt att kommunicera och få in gåvor via Swish. Bris har vid högtider som påsk, jul och nyår använt Adoveo för att snabbt och brett nå ut till potentiella givare.

1620000 KR

Så mycket fick Bris in vid insamlingen i samband med 50-årsjubiléet i september.

78,3 mkr
insamlade 2021

INSAMLINGSÅRET SOM GÅTT

Att många väljer att stötta Bris, till exempel som månadsgivare, bidrar till att verksamheten kan utvecklas och utökas. Det gör att Bris kan nå ut till fler barn. Varje bidrag gör skillnad!

	2020	2021
Insamling från allmänheten	26,6 mkr	30,3 mkr
Varav: spontana gåvor	7,4 mkr	7,1 mkr
minnes- /högtidsgåvor	1 mkr	1,1 mkr
Arv	2,1 mkr	2,1 mkr
Insamling från företag	31,5 mkr	30,9 mkr

Svensk insamlingskontroll

kontrollerar Bris PlusGiro för att säkerställa att insamlade medel används på rätt sätt och att minst 75 procent av intäkterna går till ändamålet. Övriga 25 procent går till administration och till det insamlingsarbete som syftar till att Bris ska kunna hjälpa ännu fler barn.

AstraZeneca – Bris nya huvudpartner

AstraZeneca är en långvarig partner till Bris, som bland annat bidragit till att utveckla Bris stödhelger för familjer där en förälder tagit sitt liv. Jenny Engström är chef för AstraZenecas produkt- och hållbarhetskommunikation.

När började ni samarbeta med Bris, och hur blev det så?

– Vi har ett långvarigt samarbete med Bris sedan 2010, inom ramen för Young Health Programme som är ett globalt hälsoprojekt där vi arbetar hälsofrämjande med fokus på ungdomar. Vi vill bidra till en hälsosam livsstil och har hittills nått ut till fler än fem miljoner barn och unga världen över. Vi samarbetar med och stöttar ett 30-tal organisationer. Bris har ett högt förtroende och stor kunskap från hälsofrämjande arbete med ungdomar, och har varit med i programmet från början.

Vilka är Bris viktigaste styrkor?

– Bris är en välkänd organisation och många känner till stödlinjen, som numera är öppen dygnet runt. Bris årliga rapporter bygger på insikter de fått från samtal med unga och här skapas viktig kunskap. Genom sitt arbete med barnkonventionen gör Bris viktiga insatser för att stärka barns och ungas rätt i samhället.

Vad har ert stöd bidragit till?

– Med vårt stöd har Bris byggt upp en verksamhet med stödhelger för familjer i kris efter självmord, som gjort det möjligt för 60 barn och deras föräldrar att få hjälp. Förra årets stöd till Bris resulterade i en rapport om fysisk aktivitet, ”De säger att vi inte rör på oss”, som lyfter fram vad som begränsar ungas möjligheter till fysisk aktivitet och rekommenderade åtgärder som skulle kunna möjliggöra att fler kan röra på sig mer. Bland 11-15-åringar i Sverige är det bara 15 procent som når WHO:s mål om mer än en timme fysisk aktivitet om dagen.

Hur vill ni utveckla samarbetet framöver?

– Under 2022 går vi in som huvudpartner till Bris. Vi kommer särskilt att satsa på att informera Sveriges grundskolor för att ge verktyg och stöd till elevhälsa och skolpersonal som de kan nyttja i möte med ungdomar som har behov av stöd. Det kan handla om barn och ungdomar som befinner sig i en utsatt situation eller lider av psykisk ohälsa. Vi jobbar långsiktigt med stöd till projekt som gör skillnad.

Vad vinner ni som företag på att stötta Bris?

– Vårt stöd till Bris handlar om att främja ungas mentala hälsa och känslomässiga välbefinnande. Genom att fokusera resurserna för vårt samhällsstöd mot detta område och genom samarbeten med ideella organisationer arbetar vi för en förbättrad ungdomshälsa. Vi vill att kommunikation om ungdomars psykiska och fysiska hälsa ska öka medvetenheten bland unga människor, deras föräldrar och yrkesverksamma som arbetar med unga inom detta område.

Utöver att bidra till Bris arbete gör våra insatser också en stor skillnad för oss själva. Samtliga AstraZenecas medarbetare erbjuds en möjlighet att engagera sig i frivilligarbete för att hjälpa ideella organisationer med fokus på ungdomar. Att få en möjlighet att bidra till samhället skapar både stolthet och engagemang. Genom årliga uppföljningar av vårt arbete och den samlade feedback vi får från ungdomar, organisationer vi samverkar med och våra medarbetare ser vi att och hur våra insatser gör skillnad.

”Om man är stor måste man vara snäll”

Volkswagen har länge varit Bris företagspartner och har under åren bidragit genom en rad olika kampanjer och stöd. Enligt marknadschef Jeanette Asteborg är samarbetet uppskattat av såväl medarbetare som kunder.

Volkswagen har länge samarbetat med Bris, hur kommer det sig?

– Vi anser att ”Om man är stor måste man vara snäll”. Bris fantastiska arbete skapar en bättre framtid för barn i Sverige. Vi har valt att stötta just Bris eftersom vi ser att Bris gör stor skillnad i samhället. Vi har också själva hört berättelser från personer som idag är våra lojala kunder, som fått hjälp av Bris i sin ungdom.

Hur har stödet sett ut genom åren?

– Stödet har skett på flera olika vis. Bland annat erbjuder vi Bris att köra våra bilar runt om i landet för att kunna utföra sitt arbete. Vi har även haft kampanjer då ett visst belopp tillfaller Bris, exempelvis när våra kunder köpt en barnstol. Bris medverkar också på våra skidevents, där vi stöttar organisationen med ett belopp per anmäld deltagare. Dessutom har vi sålt några numrerade specialutgåvor av en specifik bilmodell till entusiaster. Utgångspriset var förmånligt från start och allt överskott gick till Bris. Vi har utöver allt detta haft ett antal auktioner av produkter till förmån för Bris, och gett våra kunder stöd till Bris i stället för en leveransgåva, vilket har varit uppskattat från kundernas håll.

> **Samarbetet skapar stolthet och jag tror att man som kund väljer ett varumärke som skapar nytta i samhället framför ett företag som avstår ifrån att ta ansvar.**

Vad hoppas ni att ert stöd bidrar till?

– Ett bättre liv för barn i Sverige. Vi vill visa att vi är mänskliga och omtänksamma även om vi som varumärke säljer hårda produkter.

Vad vill du vilja säga till ett företag som funderar på stötta en organisation?

– Det är enkelt och du får effekt direkt. Bris behövs och får förvånansvärt lite stöd från staten. Vi vill att Bris ska finnas! Samarbetet skapar även stolthet internt hos personalen, och jag tror att man som kund väljer ett varumärke som skapar nytta i samhället framför ett företag som avstår ifrån att ta ansvar och göra skillnad. Därför vinner alla på det här.

”SLUTA FUNDERA, BÖRJA AGERA!”

Backemarks, som är en del av AB Pictura Sweden, är den av Bris nuvarande företagspartners som samarbetet med Bris längst. VD Charlie Wallin ser många positiva effekter av samarbetet.

På vilket sätt stöttar ni Bris?

– Vi har samarbetat med Bris sedan 2006. Pictura marknadsför produkter till detaljhandeln via ett flertal olika varumärken, och tillsammans med Bris utvecklar vi bland annat boxade julkort och fina nallar till Alla Hjärtans dag, påsk och examen. Dessa produkter går att köpa i de flesta större livsmedelsbutiker samt i fackhandeln. En del av försäljningspriset går till Bris.

Varför väljer ni att stötta just Bris?

– Vi ville vara med och göra skillnad i samhället, och att valet föll på Bris säger sig självt. De har ett tydligt budskap och driver verksamheten på ett seriöst sätt. Det är tydligt hur vårt stöd kommer till nytta för barnen och samhället i stort. Barnen är vår framtid och ur företagets perspektiv försöker vi sträva efter att förbättra samhället när vi kan, och Bris bidrar till att göra just detta. Det har blivit särskilt påtagligt i pandemitider, med förstärkt dåligt mående, fler familjekonflikter och ökad utsatthet för våld i hemmet. Därför är samarbetet viktigare nu än någonsin.

”Det är bara positivt att starta ett samarbete tillsammans med Bris – för era medarbetare, kunder och samhället i stort.”

Vad får ni som företag ut av samarbetet?

– Vi jobbar en hel del med internkommunikation för att förmedla vilka positiva effekter vårt samarbete får. Man ser tydligt hur stolta våra medarbetare blir. Alla vill vara med och göra skillnad för barnens skull.

Hur ser du på vikten av att som företag hjälpa till att möjliggöra verksamheten för en organisation som Bris?

– Som beslutfattare tar man mängder av beslut på daglig basis. Om ett av dessa beslut kan leda till ett bättre och tryggare samhälle för barn ska vi givetvis ta det. Som företag strävar vi också på olika sätt efter att uppnå måluppfyllelsen av Agenda 2030. Genom vårt samarbete med Bris hjälper vi dem att i första hand fokusera på Agendans mål 3 om att säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar, mål 5 om jämställdhet och mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

Vad vill du säga till andra företag som funderar på att bli företagspartner för en god sak?

– Sluta fundera, börja agera! Det är bara positivt att starta ett samarbete tillsammans med Bris – för era medarbetare, kunder och samhället i stort.

”F2F-METODEN GÖR ATT VI FÅR BRA KONTAKT”

Emil Klum jobbar på Expo Avenue som sköter värvning av månadsgivare till Bris genom face-to-face-metoden. Emil och hans kollegor knackar dörr och informerar om Bris verksamhet.

Hur går värvningsarbetet till?

– Som månadsgivare är du med och stödjer Bris arbete för barnets rättigheter. Vi besöker villor och radhus för att berätta hur stor skillnad varje gåva gör och informerar om hur viktigt detta arbete är.

Vi samtalar om hur läget ser ut i Sverige och vilka utmaningar Bris står inför. I vårt arbete följer vi Giva Sveriges kvalitetskod och vägledning för insamling, och ser det som vår uppgift att skapa trevliga möten.

Vad brukar ni få för bemötande?

– Generellt tas vi emot mycket väl av de människor vi träffar. Bris är en välkänd organisation och de flesta vet vad Bris står för. Det förenklar värvandet.

Varför tror du att face-to-face är en bra metod för att värva nya månadsgivare?

– Vi får möjlighet att träffa människor direkt och träffar dessutom ofta flera personer i hushållet, vilket gör att hela familjen kan vara med i beslutet om att bli månadsgivare. Det är speciellt fint att få förklara för mindre barn hur viktigt det är att Bris finns och att det är okej att kontakta dem när som helst. F2f-metoden gör att vi får bra kontakt med människorna vi pratar med och lättare kan förstå vad som är viktigt för dem.

Vad är det bästa med jobbet?

– Jag tycker personligen att Bris är en fantastiskt organisation och det känns toppen att kunna vara med och stötta deras arbete med mer än bara mina egna pengar.

”Det är speciellt fint att få förklara för mindre barn hur viktigt det är att Bris finns och att det är okej att kontakta dem när som helst.”

BRIS ÅRSREDOVISNING 2021

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Organisationsnummer 802013–3420
Styrelsen och generalsekreteraren för Bris - Barnens rätt i samhället avger härmed årsredovisning för räkenskapsåret 2021.

ALLMÄNT OM VERKSAMHETEN

Bris vision är ett samhälle där barnets rättigheter tillgodoses.

Ändamål

Barnens rätt i samhället (Bris) är en barnrättsorganisation som syftar till att stärka barnets rättigheter genom att stödja barn utifrån barnets behov, mobilisera samhället och påverka beslutsfattare genom att göra barns röster hörda. Bris främsta målgrupp är barn och unga under 18 år och utgångspunkten för Bris arbete är att stå upp för varje barns mänskliga rättigheter. Bris ska vara tillgängligt för varje barn som uttrycker ett behov av hjälp och särskilt bistå barn och unga i utsatta situationer.

Bris är en ideell medlemsorganisation som är partipolitiskt och religiöst obunden. All verksamhet utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och barnsynen i denna.

Vår verksamhet och verksamhetsidé

Sedan 1971 har Bris varje dag kämpat för att barnets rättigheter ska efterlevas i samhället. Det första målet var att införa ett förbud mot barnaga i Sverige, vilket blev verklighet 1979, och sedan dess har Bris outtröttligt arbetat för att ge stöd till barn och unga, mobilisera människor, organisationer och företag samt påverka politiker och beslutsfattare att stå upp för barnets rättigheter.

Bris erbjuder stöd till barn under 18 år, varje dag året runt utifrån barnets behov, i den nationella stödlinjen 116 111 (chatt, mejl och telefon). Bris arbetar också med ett direkt riktat stöd till barn i särskilt utsatta situationer, exempelvis barn som bor i familjehem, barn som drabbats av självmord i familjen och barn som har föräldrar som dricker för mycket eller har psykisk ohälsa. Bris stödjer också viktiga vuxna runt barn genom Bris vuxentelefon, föräldraskapsprogram samt genom föreläsningar och material om vad vuxna kan göra för att vara ett stöd för barn.

För att stärka barnets rättigheter krävs att civilsamhället, kommuner och myndigheter arbetar tillsammans. Hösten 2016 startade Bris nätverk, en mötesplats där professionella vuxna runt barn utbyter erfarenheter och tar del av ny forskning och kunskap.

Bris bedriver förändring och gör barndomen och samhället bättre för alla. Bris påverkansarbete handlar om att stärka barnets rättigheter juridiskt och i praktiken genom att lyfta barns röster till politiker och beslutsfattare. Det vanligaste samtalet till Bris handlar om psykisk ohälsa, alltifrån oro och nedstämdhet till tankar om att inte vilja leva längre. Att bryta trenden med den ökande psykiska ohälsan är därför en av Bris viktigaste påverkansfrågor.

Bris är en medlemsorganisation. Antalet medlemmar är vid utgången av året 6 131. Kongressen är Bris högsta beslutande organ som bland annat fattar beslut om Bris långsiktiga plan och utser styrelse. Bris verksamhet möjliggörs genom medlemskap, gåvor och bidrag från privatpersoner, företag och andra organisationer samt av bidrag från stat, regioner, kommuner och privata aktörer. På kongressen 2021 antogs Bris nya långsiktiga plan "För alla barn alltid". Planen sträcker sig fram till 2025.

Genom att arbeta för en förbättrad hälsa för barn och unga bidrar Bris också till FN:s mål om en hållbar och fredlig utveckling, Agenda 2030.

116 111 & CHI

116 111 är den nationella stödlinjen i Sverige för barn och unga.

Numret 116 111 är ett internationellt stödnummer inom Europa för barn som behöver stöd och skydd. Numret går till en organisation i varje land som har resurser och kunskap att hjälpa barn. Numret ska vara gratis och barnet ska kunna få vara anonymt om hen vill. Bris är Sveriges officiella 116 111-linje.

Bris är medlem i CHI (Child Helpline International), som är ett globalt nätverk med stödlinjer över hela världen som omfattar 167 hjälplinjer för barn i 140 länder. Tillsammans tar nätverkets hjälplinjer emot över 20 miljoner samtal från barn och unga som är i behov av vård och skydd varje år. Bris var med och startade nätverket 2003 och är den enda svenska barnrättsorganisationen med medlemskap i CHI.

SYFTE- OCH ÄNDAMÅLSUPPFYLLELSE

Bris arbetar för att stå upp för barnets rättigheter genom att *stödja* barn, *mobilisera* samhället och *påverka* beslutsfattare genom att göra barns röster hörda för att skapa ett bättre samhälle för barn. Det är Bris tre ben som syftar till att stärka barnets mänskliga rättigheter.

Stödja – så skapar det ett bättre samhälle

Under 2021 hade Bris 41 667 kurativa kontakter med barn och unga, en ökning med 32 procent jämfört med 2020 (31 497). Den enskilt största anledningen till ökningen är att Bris den 15 mars 2021 öppnade upp stödlinjen dygnet runt. Barn kan sedan dess komma i kontakt med Bris alla timmar på dygnet, alla dagar på året.

Att öppna dygnet runt gav en samtalsökning under perioden 15 mars – 30 april med 55% jämfört med motsvarande period föregående år. Efter den kraftiga ökningen i samband med öppnandet av dygnet runt stabiliserade sig siffrorna något och under sommarlovet ökade antalet samtal med 30% och under jullovet med 39% jämfört med året innan. Det är svårt att säga hur det sett ut utan de ökade öppettiderna men under de timmar Bris tidigare hade stängt (21–09) äger nu 38% av samtalen och chattarna rum.

Jämfört med föregående år noterar Bris särskilt stora ökningar av samtal om allvarliga symptom på psykisk ohälsa, som självmord (+ 87 procent), ångest (+ 76 procent), självdestruktivitet (+ 77 procent) och ätstörningar (+ 93 procent) samt samtal om våld, övergrepp och kränkningar där främst sexuella övergrepp har ökat (+ 70 procent). En följd av en hög allvarsgrad i samtalen är att även samtal om samhällets stödinstanser har ökat under året (+ 53 procent).

Alla samtal till Bris besvaras av utbildade kuratorer som lyssnar, stöttar och stärker barnet samt hjälper barnet vidare om det behövs. Barnet är alltid anonymt om hen vill. Samtal till 116 111 är gratis och syns inte på telefonräkningen.

Samtalen syftar till att ge barnet möjlighet att hantera och förstå sin situation. Ett annat syfte är att ge barnet en positiv erfarenhet av att söka stöd hos en vuxen, vilket ofta saknas. När barnet befinner sig i en utsatt situation kan Bris kuratorer hjälpa vidare till andra stödfunktioner i samhället. Under 2021 har Bris hänvisat barn vidare till hjälp i en knapp fjärdedel (22%) av de kurativa kontakterna. I några av samtalen får Bris kuratorer uppdrag av barnet att företräda barnet i kontakt med olika myndigheter (oftast socialtjänsten). På detta sätt kan ett samtal till Bris vara början på en långsiktig förändring av ett barns livssituation.

Bris har också ett riktat gruppstöd till barn som befinner sig i en särskild utsatthet. I gruppstödet får barn träffa andra barn i liknande situationer, lyssna och dela egna tankar och erfarenheter. En viktig del i att vara med i en grupp är att se att en inte är ensam. Allt gruppstöd på Bris leds av professionella gruppledare och bygger på beprövade metoder.

Under 2021 öppnade Bris fem Brismottagningar där barn kan träffa en kurator fysiskt. Mottagningarna ger ett nära stöd till barn i utsatta situationer. På Brismottagningar erbjuds professionellt stöd, men inte vård eller behandling. Mottagningarna finns på de orter där Bris sedan tidigare har regionkontor. De första mottagningarna öppnade i maj och den sista i december. Arbetet med Brismottagningarna har möjliggjorts genom bidrag från Erling-Perssons Stiftelse samt IKEA.

Trygga vuxna är det viktigaste skyddsnätet för barn som har det svårt. Bris vuxentelefon – om barn finns för att ge råd och stötta vuxna i barns närhet. Under 2021 besvarades dryga två tusen samtal. Information och råd till vuxna finns även i Bris digitala kanaler. Bris har också föräldraskapsprogram riktade till vuxna.

Ett samtal gör skillnad

Varje samtal gör skillnad för det enskilda barnet. Bris kuratorer använder samtalsmetodik som bygger på forskning och beprövad erfarenhet. Syftet med samtalen är hjälpa barnet att kunna förstå och hantera sin situation, samt att informera om barnets rättigheter. Samtalen syftar till att öka barnets känsla för sitt sammanhang (KASAM) genom att bidra till begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. [1] Den yttersta konsekvensen av psykisk ohälsa är självmord. Internationella studier har visat att krislinjer som Bris 116 111 och det gruppstöd Bris bedriver reducerar risken för självmord.

Bris gruppstöd för barn i utsatta situationer innebär att barnet får möjlighet att dela och ta emot stöd från andra barn med liknande erfarenheter under trygga omständigheter. Fokus i arbetet är att barnen som deltar ska få ökad kunskap och förståelse för sin livssituation samt verktyg för att hantera sitt liv på kort och lång sikt. Det är ett sätt att långsiktigt tillgodose varje barns rätt till psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa över tid.

Varje barn har rätt till en vuxen som ser, förstår och agerar för barnets bästa. Bris arbetar därför för att vuxna runt barn får kunskap om angelägna frågor för att kunna agera för barnets bästa. Bris anställda föreläser för vuxna i miljöer där barn vistas, som lärare, skolkuratorer, socialsekreterare och andra professionella, i hur man kan samtala med barn och unga. Under 2021 har Bris tillsammans med Stockholms stad och Länsstyrelsen i Stockholms län fortsatt arbetet med programmet Föräldraskap i Sverige som utbildar gruppledare i verksamheter som möter nyanlända och utrikesfödda föräldrar.

[1] "Samtal med barn och ungdomar", Iwarsson Gothia förlag 2007. "Samtal i skolan", Iwarsson Gothia förlag 2014, "Du behövs som vuxen" Iwarsson Gothia förlag 2016.

Mobilisera – så förändrar det samhället

Bris har ett unikt högt förtroende bland både barn och vuxna. Drygt 9 av 10 känner till Bris. Den nationella stödlinjen 116 111 är känd och de flesta vet också att Bris är en ideell organisation (6 av 10).

Bris är en ideell förening som hade 6 131 medlemmar vid utgången av 2021. Bris medlemmar delar organisationens värderingar och står upp för barnets rättigheter i sin vardag. Som medlem går det också att engagera sig i organisationen genom förtroendeuppdrag och att vara volontär. Bris volontärer har under året fokuserat en stor del av sitt arbete med att berätta om Bris och om barnets rättigheter för barn och vuxna. Tillsammans arbetar vi för ett mer hållbart samhälle för barn.

Bris är också en rörelse som samlar andra organisationer, professionella och allmänhet i arbetet med att stå upp för barnets rättigheter. Bris nätverk är en samlingsplats för professionella om barnets rättigheter som idag samlar drygt 6 400 medlemmar. Under året har nätverket haft tolv nätverksträffar, en nationell och elva regionala. Samtliga träffar var, med anledning av pandemin, digitala. Förhoppning finns om att kunna ses fysiskt under 2022. En långsiktig målsättning är att genom nätverket sprida kunskap om barnrätt och vuxnas handlingsberedskap när ett barn far illa eller på annat sätt behöver stöd.

Påverka – så stärker det barnets rättigheter

1971 föddes Bris i revolt och protest mot barnaga. Tack vare att en grupp människor slöt upp bakom kampen för barnets rättigheter, blev Sverige först i världen med ett förbud åtta år senare. Bris är lika outtröttliga, nu som då, och arbetar varje dag för ett hållbart samhälle genom att förmedla barns röster till politiker och andra beslutsfattare som har möjlighet att förbättra barns livsvillkor.

Under året släppte Bris två rapporter som bygger på barns röster och aktuell forskning. Den första rapporten kom i mars, heter *Första året med pandemin* och i den beskrivs det hur samtalsutvecklingen sett ut under 2020 och hur barn påverkats av pandemin. Forskningen visar bland annat att för barn som redan levde i en utsatt situation blev pandemin än mer utmanande. Rapporten *Var det mitt ansvar?* släpptes i december och handlar om hur barns vardag påverkas när vuxna dricker för mycket. Rapporten berättar både om barns livssituation och ger förslag på hur bättre stöd och hjälp kan ges till barn som drabbas.

Under 2021 ökade Bris synlighet i den politiska debatten ytterligare. Organisationen lämnade 6 remissvar (4 st, 2020) och omnämndes 4 515 gånger i media (4 562 gånger, 2020). Genom att vara en stark röst och genom långsiktigt påverkansarbete säkerställes barnets rättigheter i praktiken.

VÄSENTLIGA HÄNDELSER UNDER RÄKENSKAPSÅRET

2021 har fortsatt att präglas av den pågående coronapandemin och konsekvenserna av pandemin syns tydligt i samtalen till Bris. De vanligaste ämneskategorierna i samtalen var psykisk ohälsa (49%), familj och familjekonflikter (26%) samt våld, övergrepp och kränkningar (22%). Ofta pratar barn om fler än ett område under sina samtal med Bris. I genomsnitt är det 2,5 ämnesområde som berörs.

Bris har satsat stort på att sprida information i digitala kanaler om den nationella stödlinjen till vuxna och barn. Det har också inletts samarbeten med flera myndigheter då stödlinjen 116 111 fått en allt viktigare samhällsbärande funktion.

Den 15 mars 2021 öppnade Bris upp 116 111 till att hålla öppet dygnet runt, året om. Från det datumet har stödlinjen inte varit stängd någon gång under dygnet. Detta har möjliggjorts genom ett projektbidrag om 11,9 mkr från Allmänna arvsfonden som Bris beviljades 2019 samt genom företagssponsorer och Tim Bergling Foundation. Projektet med Allmänna arvsfonden löper ut under 2022.

Under 2021 avslutades projektet Skyddade boenden som Bris drivit tillsammans med Sveriges stadsmissioner och som finanseriats av Postkodlotteriet. Erling-Perssons Stiftelse finansierar projektet Brismottagningar där Bris utvecklar stödverksamhet med mottagningar lokalt med fokus på barn i särskilt utsatta livssituationer. Under 2021 öppnade mottagningarna upp på fem olika orter i Sverige. Stenastiftelsen har beviljat medel för utvecklingen av "Bris barnrättscenter". Genom att utveckla regionkontoren till regionala barnrättscenter, det vill säga mötesplatser för kompetensutveckling, stöd, utbildning, engagemang och påverkan för ett bättre samhälle för barn, utvecklar och stärker Bris sin närvaro runt om i Sverige.

Bris internationella projekt, som drivs tillsammans med organisationen C-SEMA och finansieras av medel från ForumCiv, har löpt på under 2021. Projektet har beviljats nya medel från ForumCiv från och med februari 2022 och kommer då att utökas.

Bris har även fått stöd från Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Erling-Perssons Stiftelse och Postkodlotteriet för att stärka stödverksamheten kopplat till coronapandemin.

Företagssamarbeten

Svenska Postkodlotteriet är en av Bris viktiga samarbetspartners. Postkodlotteriet har sedan 2007 gett ett stöd till verksamheten på över 205 miljoner kronor. Bris har också flera samarbeten med företag som stödjer verksamheten, som Circle K, Coop, IKEA, Telia, Trygg Hansa och Volkswagen.

Tack vare projekt, företagssamarbeten, gåvor och bidrag som Bris har fått under 2021 har Bris kunnat nå fler barn och utbildat viktiga vuxna runt barn. Varje gåva och bidrag är viktigt för det fortsatta arbetet med att stödja, mobilisera och påverka för att stärka barnets rättigheter.

MEDLEMMAR

Allt fler privatpersoner väljer att stödja Bris genom att gå med som medlemmar eller bli månadsgivare. Bris har under några år ökat sitt medlemsantal men under 2021 minskade antalet en aning och var den sista december 2021 6 131 medlemmar (6 512 stycken, 2020). Arbetet med att stärka upp medlemsorganisationen och få medlemsantalet att fortsatt öka pågår alltjämt. Drygt 8 900 (ca 7 400, 2020) personer valde att stödja Bris med en gåva varje månad.

Medlemsavgiften är 360 kronor per år. För barn är medlemskap gratis, enligt beslut på kongressen 2021, fram till det år som barnet fyller 18 år.

HÅLLBARHETSUPPLYSNINGAR

Bris är en barnrättsorganisation vars grundläggande syfte är att stärka barnets rättigheter och förbättra barns och ungas livssituation. Organisationens verksamhet handlar om social hållbarhet och Bris arbetar för att barnets rättigheter ska tillgodoses, att varje barn ska få må bra och få så bra förutsättningar som möjligt inför vuxenlivet. Bris bidrag till hållbar utveckling handlar främst om att stödja barn utifrån barnets behov, mobilisera samhället och påverka beslutsfattare genom att göra barns röster hörda. På så sätt skapas ett hållbart samhälle för alla.

Bris hållbarhetsstrategi innehåller tre delar; Bris tar socialt ansvar genom att stärka barnets rättigheter, Bris tar ekonomiskt ansvar genom att varje krona används effektivt för att göra skillnad för barn och Bris tar miljömässigt ansvar genom att ständigt värdera det vi gör utifrån dess klimat- och miljöpåverkan.

Medarbetare

På Bris arbetar cirka 112 personer. De flesta är kvinnor och arbetar på kansliet i Stockholm. Bris har under 2021 varit medlem i Fremia och tecknar kollektivavtal med samtliga anställda. Bris arbetar aktivt med att skapa en hållbar arbetsmiljö och följer löpande upp arbetsmiljön på individ-, team- och organisationsnivå. Det sker genom dialog med medarbetarna och genom löpande frågor som ställs till organisationen. Bris arbetar även aktivt med att kompetensutveckla medarbetarna och gör årligen en kompetensutvecklingsplan i samband med verksamhetsplaneringen. Nyckeltal kopplade till personalfrågor analyseras löpande under året.

BRIS STYRANDE ORGAN:

- Kongress
- Styrelse
- Generalsekreterare

BRIS KONTROLLERANDE ORGAN:

- Auktoriserade revisorer
- Granskningsutskott

BRIS STYRELSE

Sedan maj 2021 består Bris styrelse av nedanstående ledamöter:

Ordförande:
Annabella Kraft (tidigare seniorchef och ledarskapsutvecklare Södertälje kommun)

Ledamöter:
Anders Lindmark (Utvecklingssamordnare på Grundskoleförvaltningen i Malmö), vice ordförande
Carin Grundberg Sandell (Grundare av Scouternas Trygga Möten)
Helén Strömberg (Fil dr och universitetslektor Umeå universitet)
Sofie Edberg (Koordinator i nationellt nätverk för ledning och styrning av hälso- och sjukvård)
Åsa Ekman (Konsult inom barnets rättigheter)
P-G Persson (VD och koncernchef på Platzer fastigheter)
Cecilia Carnefeldt (Koncernchef på Kunskapsskolan)
Jerker Lindsten (vice VD för Vinngroup)
Ulrika Rogland (Advokat med fokus på barnrätt)

FÖRVALTNING, STYRNING OCH LEDNING

Organisation

Kongressen som hålls vartannat år är Bris högsta beslutande organ. Styrelsen är organisationens verkställande organ mellan kongresserna. Den dagliga verksamheten leds av en generalsekreterare som utses av styrelsen. Sedan den 9 mars 2016 är Magnus Jägerskog Bris generalsekreterare.

Bris är indelat i regioner. Det år som Bris har kongress hålls ett medlemsmöte i varje region. Nästa kongress samt medlemsmöte hålls under 2023. På medlemsmötet väljs bland annat kongressombud som närvarar och har rösträtt på kongressen. På medlemsmötet nomineras även representant till Bris granskningsutskott, samt Bris nationella valberedning vars uppgift är att föreslå ledamöter till styrelsen samt att föreslå val av revisorer och ersättare till Bris granskningsutskott (nedan). Varje region har även ett regionråd vars uppgift är att stötta regionchefen med kunskap om regionen. Representanter till regionrådet väljs också vid medlemsmötet. Totalt finns det cirka 100 förtroendeposter i Bris.

Bris kansli är förlagt till Stockholm och fem regionala kontor, i Göteborg, Malmö, Linköping, Umeå samt Stockholm. Bris och styrelsen har sitt säte i Stockholms kommun.

Granskning

Kongressen utser två revisorer för att granska Bris räkenskaper och förvaltning. Valda revisorer för innevarande kongressperiod är Therese Hedberg och Erik Albenius, auktoriserade revisorer från PwC.

Kongressen utser även representanter till Bris granskningsutskott som har till uppgift att granska att Bris stadgar efterlevs samt att beslut som fattas på kongressen genomförs av styrelsen. Granskningsutskottet består av en representant från varje region.

Giva Sveriges kvalitetskod

Bris är medlem i Giva Sverige (branschförening som arbetar för tryggt givande) och tillämpar dess etiska kvalitetskod där nyckelorden är respekt, öppenhet, trovärdighet och kvalitet. Vartannat år ska en extern revisor granska och intyga att organisationen efterlever koden. Bris följer Giva Sveriges uppdaterade kvalitetskod och Bris auktoriserade revisor har i september 2020 granskat och intygat att Bris efterlever koden. Bris senaste effektrapport finns publicerad på Bris hemsida.

Svensk Insamlingskontroll

Bris plusgiro 901504–1, 900708–9, 900709–7 och 900710–5 kontrolleras av Svensk Insamlingskontroll vars syfte är att övervaka så att insamlingar från allmänhet sker under betryggande kontroll och att insamlingar inte belastas med oskäliga kostnader samt att goda marknadsföringsmetoder används.

ANVÄNDNING AV FINANSIELLA INSTRUMENT

Det övergripande målet i Bris kapitalförvaltningspolicy är att Bris ska placera sina tillgångar på ett etiskt försvarbart sätt med möjlighet till en god avkastning på lång sikt och till en så låg kostnad som möjligt. Bris ska placera sina tillgångar i värdepapper och fonder med låg risk och policyn tillåter endast placeringar i aktiefonder och räntebärande värdepapper. Aktier eller andelar som erhålls genom testamente eller gåva och som inte uppfyller kraven på placering enligt policyn ska avyttras inom tolv månader.

Kapitalförvaltningspolicyn i sin helhet finns publicerad på bris.se.

För närvarande hanterar Bris sina placeringar med rådgivning.

Bris riktlinje för eget kapital är att kapitalet ska motsvara minst 6 månaders fasta kostnader och som mest 1 års fasta kostnader.

Verksamhetens intäkter 2018-2021 (mkr)

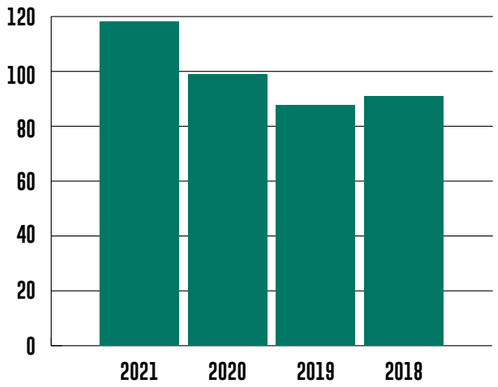

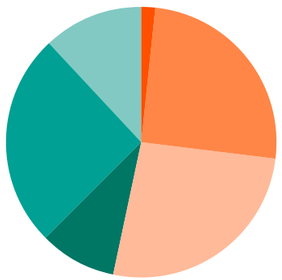

Verksamhetens intäkter 2021 (mkr)

- Medlemsavgifter, 2
- Allmänheten, 30
- Företag, 31
- Svenska Postkodlotteriet, 11
- Offentliga bidrag, 30
- Övriga intäkter, 14

RESULTAT OCH STÄLLNING

Årets verksamhetsintäkter uppgår till 118,1 mkr (98,8 mkr, 2020). Ökningen beror främst på ökade gåvor från allmänheten och företag samt ökade bidrag från både stat och privata givare under året.

Insamling från allmänheten uppgår till 30,3 mkr (26,6 mkr, 2020) och intäktsökningen har även i år skett brett där både spontana gåvor och månadsgivandet från privatpersoner har haft en mycket positiv utveckling. Företagsgåvor och företagssamarbeten uppgår till 31 mkr (30,9 mkr, 2020). Svenska Postkodlotteriets basstöd är 10,0 mkr år 2021, vilket är samma nivå som föregående år. Bris fick ytterligare en miljon kronor från Postkodlotteriet med anledning av pandemin.

Bidrag uppgår till 36,4 mkr (23,6 mkr, 2020) och avser främst offentliga bidrag i form av statsbidrag via Socialstyrelsen och bidrag från Folkhälsomyndigheten. Bris har även i år fått extra offentliga bidrag från Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten med anledning av utbrottet av covid-19. Bland bidragsintäkterna finns även projekt, som till exempel Trygg på Natten som finansieras av Allmänna arvsfonden och Bris barnrättscenter som finansieras av Stenastiftelsen.

Ändamålskostnaderna uppgick till 81,2 mkr, vilket utgör 79% av den totala kostnadsmassan (76 procent, 2020). Det största verksamhetsområdet är Bris stödverksamhet, följt av Kommunikation, Opinion och Påverkan.

Årets administrations- och insamlingskostnader i relation till de totala kostnaderna uppgick till 21 procent (24 procent, 2020).

Årets överskott uppgår till 15,9 mkr (12,6 mkr, 2020). Det budgeterades för ett överskott på 2,6 mkr för 2021 och anledningen till att utfallet är bättre är de ökade intäkterna från allmänheten, men också de extra offentliga bidragen från Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten. Under året har kostnader för att stärka upp stödverksamheten och information om densamma prioriterats. Överskottet blir betydelsefullt framöver för den fortsatta utvecklingen av verksamheten.

Tkr	Balanserat eget kapital	Totalt eget kapital
Ingående balans 2021	48 618	48 618
Årets resultat	15 981	15 981
Utgående balans 2021	64 599	64 599

Förändring av eget kapital

Eget kapital uppgår vid årets slut till 64,6 mkr (48,6 mkr, 2020). Målet med det balanserade kapitalet är att det ska motsvara cirka 6 till 12 månaders fasta kostnader. Vid året slut motsvarade det 11,5 månader (10,1 månader, 2020).

FÖRVÄNTAD FRAMTIDA UTVECKLING

Coronapandemin har under 2021 fortsatt att prägla vardagen för många barn. Psykisk ohälsa är fortsatt det vanligaste skälet till att barn kontaktar Bris, och det är samtalen om självmord, ångest, självdestruktivitet samt ätstörningar som ökar mest, liksom de som handlar om våld, övergrepp och kränkningar. Den långsiktiga planen som antogs vid kongressen 2021, och som sträcker sig fram till 2025, heter För alla barn alltid och det kommer att vara ett viktigt fokus för Bris under de kommande åren. Att nå fler barn, och de barn som i dagsläget inte hittar till Bris.

2021 nådde Bris ännu fler barn tack vare att 116 111 öppnades upp dygnet runt, och tack vare Bris mottagningar. Satsningarna kommer att fortsätta under 2022 med en utökning av antalet nattkuratorer från och med februari 2022 och ett fortsatt arbete med mottagningarna för att nå ut till fler. I planen ligger också dels en inledande undersökning för hur Bris ska nå ut till barn i åldern 0–6 år, dels en fortsatt utveckling av den digitala miljön inom stödverksamheten.

Arbetet med att vara en viktig samhällsbärande funktion kommer att fortsätta och Bris jobbar vidare på att få ett fast statligt stöd för stödverksamheten, istället för de verksamhetsbidrag som det idag ansöks om årligen och som innebär en osäkerhetsfaktor. Bris är en stark påverkansorganisation och den positionen kommer fortsätta att användas för att stärka barnets rättigheter i samhället.

Intäkterna från insamlingar har fortsatt att öka under året, vilket har fortsatt att stärka Bris ekonomi. Bris verksamhet är helt beroende av gåvor från privatpersoner, företag och andra organisationer och det är tack vare dessa gåvor som Bris kan erbjuda barn och unga stöd dygnet runt, året om och bedriva ett starkt opinions- och påverkansarbete. Finansiellt sett har pandemin haft positiva effekter kortsiktigt sett, men det finns en osäkerhet när samhället nu är på väg ut ur pandemin. De extrastöd som Bris erhållit kommer sannolikt att försvinna under 2022, samtidigt som behovet av stöd till barn kvarstår. Bris står dock med en stabil ekonomi bakom sig och kommer att kunna leverera det stöd som behövs även med minskade statliga intäkter.

Fokus i Bris arbete framåt är att fortsätta arbeta för ett samhälle där barnets rättigheter tillgodoses – och att finnas för alla barn alltid.

Flerårsöversikt

	2021	2020	2019	2018	2017
Antal medlemmar	6 131	6 512	6 100	6 229	5 868
Antal stödjande kontakter inkl. Bris Vuxentelefon	43 806	34 345	29 869	29 072	28 415
Verksamhetens intäkter (tkr)	118 120	98 826	87 728	90 944	72 984
Årets resultat efter fördelning till/från ändamålsbestämda medel (tkr)	15 981	12 559	-1 614	11 399	1 820
Balanserat eget kapital (tkr)	64 599	48 618	36 059	37 674	26 275
Medelantal anställda	87	73	68	67	60

Resultaträkning, tkr

	Not	2021	2020
Verksamhetsintäkter			
Medlemsavgifter		2 068	2 109
Gåvor	3	77 874	71 556
Bidrag	3	36 431	23 609
Nettoomsättning		1 669	1 380
Övriga intäkter		78	172
Summa verksamhetsintäkter		118 120	98 826
Verksamhetskostnader	4,5		
Ändamålskostnader		-81 200	-67 025
Insamlingskostnader		-15 573	-15 691
Administrationskostnader		-5 546	-5 014
Summa verksamhetskostnader		-102 319	-87 730
Verksamhetsresultat		15 801	11 096
Resultat från finansiella investeringar			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	6	181	1 551
Räntekostnader och liknande resultatposter	7	0	-88
Summa resultat från finansiella investeringar		181	1 463
Årets resultat		15 981	12 559

Kassaflödesanalys

	Not	2021	2020
Den löpande verksamheten			
Verksamhetsresultat		15 801	11 096
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
- Avskrivningar och nedskrivningar		527	511
- Erhållna värdepapper genom arv		-633	-2 651
Erhållen ränta		60	31
Erlagd ränta		0	-10
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av verksamhetskapital		15 756	8 977
Förändringa i verksamhetskapital			
- Förändring av kortfristiga fordringar		-2 028	1 096
- Förändringar av kortfristiga skulder		-5 403	6 696
Kassaflöde från den löpande verksamheten		8 325	16 769
Investeringsverksamheten			
- Förvärv värdepapper		-771	-13 456
- Försäljning värdepapper		0	13 968
- Försäljning av värdepapper som erhållts genom arv		180	2 506
- Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-348	-55
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-939	2 963
Finansieringsverksamheten			
- Realisationsresultat från vädepapper		0	1 158
- Realisationsresultat från vädepapper genom arv		119	284
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		119	1 442
Årets kassaflöde		7 504	21 174
Likvida medel vid årets början		38 487	17 314
Likvida medel vid årets slut		45 992	38 487

Balansräkning, tkr

	Not	2021-12-31	2020-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter	8	112	577
Summa imm anläggningstillgångar		112	577
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	9	394	109
Summa matrl anläggningstillgångar		394	109
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga fordringar	10	51	51
Summa fin anläggningstillgångar		51	51
Summa anläggningstillgångar		557	737
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1 953	26
Övriga fordringar	11	505	232
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	12	2 902	3 075
Summa kortfristiga fordringar		5 360	3 333
Kortfristiga placeringar	13	26 512	25 288
Kassa och bank		45 992	38 487
Summa omsättningstillgångar		77 864	67 108
Summa tillgångar		78 422	67 845
Eget kapital och skulder			
Eget kapital			
Balanserat resultat		64 599	48 618
Summa eget kapital		64 599	48 618
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		5 130	6 979
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	14	2 520	7 053
Övriga skulder		974	773
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	15	5 198	4 421
Summa kortfristiga skulder		13 822	19 227
Summa eget kapital och skulder		78 422	67 845

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Bris redovisnings- och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen, BFNAR 2012:1 (K3), och Giva Sveriges styrande riktlinjer för årsredovisning. Redovisningsprinciperna är oförändrade gentemot föregående år.

RESULTATRÄKNINGEN

Verksamhetsintäkter

Gåvor redovisas som huvudregel som intäkt när de erhålls. Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget har uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls. Bidrag som erhållits för att täcka vissa kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett att täcka.

När Bris tar emot en tillgång eller en tjänst som har ett värde utan att ge tillbaka motsvarande värde i utbyte är det en gåva eller ett erhållet bidrag. Om tillgången eller tjänsten erhålls därför att Bris uppfyllt eller kommer att uppfylla vissa villkor och om Bris har en skyldighet att återbetala till motparten om villkoren inte uppfylls är det ett erhållet bidrag. Är det inget bidrag är det en gåva.

Gåvor som utgörs av annat än kontanta medel värderas till marknadsvärdet vid gåvotillfället. Erhållna gåvor redovisas netto, det vill säga efter avdrag för de direkta kostnader som kan uppkomma vid försäljning av en tillgång.

Medlemsintäkter avser inbetalning av medlemsavgift från organisationens medlemmar. Avgiften periodiseras inte, utan intäktsförs vid inbetalning. Medlemsavgiften bestäms av kongressen. Intäkter under rubriken ”Nettoomsättning” avser i första hand kurs- och konferensavgifter vid utbildningar som organisationen anordnar, som är en del av ändamålet med verksamheten att sprida kunskap och information.

Verksamhetskostnader

Kostnaderna för verksamheten har delats upp i enlighet med Giva Sveriges styrande riktlinjer för årsredovisning i ändamåls-, insamlings- och administrationskostnader.

Ändamålskostnader avser kostnader som har direkt samband med att uppfylla Bris ändamål enligt dess stadgar. Det omfattar kostnader för stödverksamheten, projekt, kommunikation/opinion/påverkan samt kunskapsspridning.

Insamlingskostnader är sådana kostnader vars syfte är att generera externa intäkter i form av insamlade medel och gåvor från privatpersoner och företag.

Administrationskostnader omfattar revision, samt kostnader förknippade med förtroendemannaorganisationen, till exempel kongressen samt central administration och ledning för hela organisationen. Arbete med bidrags- och projektansökningar ingår också i administrationskostnaderna.

Gemensamma kostnader för bland annat data, telefoni och viss administration har fördelats ut på de olika delarna i förhållande till antalet anställda inom respektive verksamhetsområde samt resursutnyttjande.

Alla organisationens leasingavtal redovisas som operationella,

det vill säga leasingavgiften redovisas linjärt över leasingperioden.

Löpande ersättningar till anställda i form av löner, sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster.

BALANSRÄKNINGEN

Eget kapital

I de fall när givare eller donator bestämt att medel ska användas till särskilda ändamål, eller styrelsen beslutat att medel ska användas på ett särskilt sätt, klassificeras dessa som ändamålsbestämda medel. Dessa redovisas som en del av eget kapital i balansräkningen. När organisationen belastas med kostnader för ändamålet redovisas dessa i resultaträkningen. Upplösning sker därefter av för ändamålet avsatta medel under eget kapital med motsvarande belopp.

Materiella och immateriella anläggningstillgångar

Materiella och immateriella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar enligt plan. Bidrag som hänför sig till en anskaffning av en anläggningstillgång minskar anskaffningsvärdet. Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Balanserade utgifter för programvara och hemsida, samt inventarier, skrivs av under fem år. Inköp av datorer kostnadsförs direkt.

Omsättningstillgångar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Kortfristiga innehav i aktier och andelar redovisas till det lägsta av anskaffningsvärdet eller marknadsvärdet vid balansdagen. Vid värderingen tillämpas portföljmetoden (kollektiv värdering).

Övrigt
Om inte annat anges är alla belopp angivna i tusentals kronor.

Not 2 Uppskattningar och bedömningar
Det finns inga bedömningar som har betydande effekt på de redovisade beloppen i årsredovisningen. Det finns heller ingen osäkerhet i uppskattningarna som innebär en betydande risk för väsentliga justeringar av värden i balansräkningen under nästa år.

Not 3 Insamlade medel

Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen
Vissa gåvor är svåra att värdera och redovisas inte i resultaträkningen. Det gäller till exempel annonsutrymme och konsulttjänster. Nedan har vi uppskattat värdet av de gåvor som inte redovisats i resultaträkningen.

Gåvor som redovisats i resultaträkningen	2021	2020
Insamlade medel		
Allmänheten	30 297	26 617
Företag*	31 094	30 910
Postkodlotteriet	11 000	10 000
Andra organisationer	0	1
Externa stiftelser och fonder	5 483	4 028
Summa	77 874	71 556
*) Erhållna tjänster från Comviq/Tele2 har redovisats som en intäkt i resultaträkningen till ett värde om totalt 0 kr (235 tkr, 2020).		

	2021	2020
Insamlade medel (uppskattade belopp)		
Annonser och byråarvoden	3 120	3 610
Övrigt	730	570
Summa insamlade medel	3 850	4 180

Bidrag som redovisats som intäkt	2021	2020
Insamlade medel		
Familjen Erling Perssons stiftelse	5 255	1 217
Projektbidrag från Postkodlotteriet	576	1 419
Andra organisationer	6	87
Summa insamlade medel	5 837	2 723
Offentliga bidrag		
Allmänna arvsfonden	5 924	701
Socialstyrelsen	13 457	7 474
Folkhälsomyndigheten	2 834	2 500
Övriga statliga bidrag	1 346	2 116
EU	601	0
Kommuner	5 290	6 158
Regioner/länsstyrelser	1 142	1 937
Summa offentliga bidrag	30 594	20 886
Summa bidrag	36 431	23 609

Totala insamlade medel består av följande:	2021	2020
Gåvor som redovisats i resultaträkningen	77 874	71 556
Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen	3 850	4 180
Bidrag som redovisats som intäkt	5 837	2 723
Summa insamlade medel	87 561	78 459

Not 4 Medelantalet anställda, personalkostnader och arvoden till styrelsen

	2021	2020
Medelantalet anställda	87	73
Kvinnor	74	60
Män	13	13

Könsfördelning bland ledande befattningshavare	2021	2020
Antal kvinnor i styrelsen	7	7
Antal män i styrelsen	3	4
Antal kvinnor bland övriga ledande befattningshavare	7	7
Antal män bland övriga ledande befattningshavare	1	1

Uppgift om styrelsens deltagande på styrelsemöten under året	Antal möten		
Styrelsen under 2021	Närvarande	Ej närvarande	Totalt
Annabella Kraft (ordförande)	5	0	5
Ann Rask Samuelsson (t o m kongressen 2021)	2	0	2
Anders Lindmark	5	0	5
Carin Grundberg Sandell	5	0	5
Dietmar Mölk (t o m kongressen 2021)	2	0	2
Helén Strömberg	5	0	5
Henrik Saxborn (t o m kongressen)	2	0	2
Rosie Linder (t o m kongressen 2021)	1	1	2
Sofie Edberg	3	2	5
Torbjörn Blomhage (t o m kongressen 2021)	2	0	2
Åsa Ekman	5	0	5
Jerker Lindsten (fr o m kongressen 2021)	3	0	3
P-G Persson (fr o m kongressen 2021)	3	0	3
Ulrika Rogland (fr o m kongressen 2021)	2	1	3
Cecilia Carnefeldt (fr o m kongressen 2021)	2	1	3

Löner och andra ersättningar	2021	2020
Styrelse	20	21
Generalsekreterare	1 069	997
Övriga anställda och uppdragstagare	42 235	34 483
Totala löner och ersättningar	43 325	35 501
Sociala kostnader	18 554	14 489
Varav pensionskostnader generalsekreteraren	259	229
Varav pensionskostnader övriga anställda	3 335	2 695

Ideellt arbete
Bris har under 2021 haft cirka 100 förtroendeposter, bland annat styrelseledamot, suppleanter, valberedning, regionråd och kongressombud. Utöver dessa förtroendeposter har ca 250 volontärer (ca 240, 2020) tillsammans med regionråden ideellt bidragit med informationsspridning vid olika events runt om i landet, administrativa volontäruppdrag samt uppdrag med insamlingssyfte. Arvode och ersättning för förlorad arbetsinkomst har utbetalts till styrelsen om totalt 20 tkr (21 tkr, 2020). Värdet av övriga ideella insatser har inte redovisats i resultaträkningen.

Avtal om avgångsvederlag
Generalsekreteraren omfattas inte av lagen om anställningsskydd. Bris har träffat ett avtal med nuvarande generalsekreterare om en uppsägningstid på 6 månader vid uppsägning från arbetsgivarens sida.

Not 5 Leasing

Bris leasar framförallt fem kontorslokaler samt kontorsmaskiner. Kostnadsförda leasingavgifter uppgår till 4 157 tkr (3 958 tkr, 2020).

Framtida leasingavgifter förfaller enligt följande:
Avtalen om lokalhyror har olika slutdatum och sträcker sig som längst till 2024.

	2021	2020
Inom 1 år	4 673	3 999
1-5 år	6 294	9 290
Senare än 5 år	0	0
Summa	10 967	13 289

Not 6 Ränteintäkter och liknande resultatposter

	2021	2020
Utdelningar	0	10
Räntor	62	31
Realisationsresultat vid försäljningar	119	1 509
Summa	181	1 551

Not 7 Räntekostnader och liknande resultatposter

	2021	2020
Räntekostnader	0	-10
Realisationsresultat vid försäljning av värdepapper	0	-78
Summa	0	-88

Not 8 Immateriella anläggningstillgångar

Balanserade utgifter för webb och medlemsregister		
	2021	2020
Ingående anskaffningsvärde	2 690	2 690
Årets aktiverade utgifter	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	2 690	2 690
Ingående bidrag	-368	-368
Årets bidrag	0	0
Utgående ackumulerade bidrag	-368	-368
Netto anskaffningsvärde	2 322	2 322
Ingående avskrivningar	-1 745	-1 280
Årets avskrivning	-464	-464
Utgående ackumulerade avskrivningar	-2 209	-1 745
Utgående redovisat värde	112	576

Not 9 Materiella anläggningstillgångar

	2021	2020
Ingående anskaffningsvärde	1 171	1 116
Inköp	348	55
Utrangering	-270	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 249	1 171
Ingående avskrivningar	-1 062	-1 015
Utrangering	270	0
Årets avskrivning	-62	-47
Utgående ackumulerade avskrivningar	-854	-1 062
Utgående redovisat värde	394	109

Not 10 Övriga långfristiga fordringar

Depositioner för hyreskontrakt		
	2021	2020
Ingående anskaffningsvärde	51	51
Inbetalt	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	51	51
Utgående redovisat värde	51	51

Not 11 Övriga fordringar

	2021	2020
Nedlagda projektkostnader	504	228
Övriga fordringar	1	4
Summa	505	232

Not 12 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2021	2020
Förutbetalda hyror	1 141	982
Upplupna intäkter	267	645
Övriga poster	1 494	1 448
Summa	2 902	3 075

Not 13 Kortfristiga placeringar

	2021	2021	2020	2020
	Bokfört värde	Markn.värde	Bokfört värde	Markn.värde
Nordea Global Stars Equity Fund	1 671	3 290	1 671	2 631
Nordea Emerging Stars	324	492	316	503
Nordea Inst. Aktieförvaltning	1 000	1 429	1 000	1 082
Nordea Hållbarhetsfond Aktier Global	1 321	1 739	1 321	1 302
SPP Emerging markets	688	785	688	736
Swedbank Robur Access Japan	83	91	83	82
Swedbank Robur Access Edge Sweden	460	625	460	503
Swedbank Robur Access Europa	625	749	625	595
Swedbank Robur Access USA	375	539	375	396
Swedbank Robur Global Impact	188	223	188	197
Swedbank Robur Transition Global	250	371	250	288
Swedbank Robur Transition Sweden	503	667	500	547
Summa aktiefonder	7 486	11 002	7 476	8 861
Räntefonder				
Inst. Räntefonden långa placeringar	3 998	4 009	3 998	4 063
Nordea Hållbarhetsfond Obl. Global Fund A growth	3 801	3 861	3 801	3 921
Nordea Stratega ränta	613	738		
SPP Obligationsfond	4 635	4 604	4 635	4 676
Swedbank Robur Cor Bond EUR IG	3 628	3 676	3 628	3 699
Swedbank Robur Räntefond kort	2 351	2 353	1 587	1 592
Summa räntefonder	19 026	19 241	17 649	17 952
Övriga				
Brummer & Partners Multi- Strategy*			104	112
SPP Aktieindexfond Sverige A*			19	25
Skandia Cancerfonden*			40	56
Summa övriga		0	162	192
Summa	26 512	30 243	25 288	27 005
*Aktier/fonder erhållna via arv.				

Not 14 Skuld erhållna ej utnyttjade bidrag

	2021	2020
Erling-Perssons Stiftelse, projektbidrag	1 149	3 000
Allmänna arvsfonden, projektbidrag	0	655
Erhållna ej utnyttjade statliga bidrag	1 071	2 898
Övriga	300	501
Summa	2 520	7 053

Not 15 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2021	2020
Semesterlöner	1 613	1 230
Upplupna sociala avgifter	1 706	1 312
Upplupna löner	592	359
Förutbetalda kommun- och regionbidrag	561	56
Övriga poster	726	1 463
Summa	5 198	4 421

Stockholm, den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Annabella Kraft, Ordförande

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:25:12 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: ANNA-BELLA KRAFT
Datum
Annabella Kraft
annabella.kraft@gmail.com
Levererat med E-post

Magnus Jägerskog, Generalsekreterare

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:24:48 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: MAGNUS JÄGERSKOG
Datum
Magnus Jägerskog
magnus.jagerskog@brs.se
Levererat med E-post

Anders Lindmark, Vice ordförande

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:28:27 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: Anders Lindmark
Datum
Anders Lindmark
Anders.Lindmark@Bredbind2.com
Levererat med E-post

P-G Persson

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:24:18 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: Per-Gunnar Persson
Datum
Per-Gunnar Persson
per-gunnar.persson@platzer.se
Levererat med E-post

Carin Grundberg Sandell

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:24:45 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: CARIN GRUNDBERG SANDELL
Datum
Carin Grundberg Sandell
cgrundbergsandell@gmail.com
Levererat med E-post

Cecilia Carnefeldt

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:26:20 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: CECILIA CARNEFELDT
Datum
Cecilia Carnefeldt
cecilia.carnefeldt@magnora.com
Levererat med E-post

Helén Strömberg

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:28:31 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: HELEN STRÖMBERG
Datum
Helén Strömberg
helen.stromberg@lumito.se
Levererat med E-post

Jerker Lindsten

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:24:47 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: JERKER LINDSTEN
Datum
Jerker Lindsten
jerlindsten@gmail.com
Levererat med E-post

Ulrika Rogeland

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-28 07:15:31 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: ULRIKA ROGLAND
Datum
Ulrika Rogeland
ulrikaelisabetrogland@gmail.se
Levererat med E-post

Sofie Edberg

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:24:22 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: SOFI EDBERG
Datum
Sofie Edberg
sedberg@hotmail.se
Levererat med E-post

Åsa Ekman

Signerat med Svenskt BankID — 2022-04-27 08:23:50 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: ÅSA EKMAN
Datum
Åsa Ekman
info@asaekman.com
Levererat med E-post

Vår revisionsberättelse har lämnats den dag som framgår av våra elektroniska underskrifter

Therese Hedberg, Auktoriserad revisor

Signerat med Svenskt BankID — 2022-05-09 12:23:41 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: Therese Anna Josefin Hedberg
Datum
Therese Hedberg
therese.hedberg@pwc.com
Levererat med E-post

Erik Albenius, Auktoriserad revisor

Signerat med Svenskt BankID — 2022-05-09 07:30:16 UTC
Namn returnerat från Svenskt BankID: Erik Albenius
Datum
Erik Albenius
erik.albenius@pwc.com
Levererat med E-post

REVISIONSBERÄTTELSE

Till kongressen i Bris - Barnens rät i samhället, org.nr 802013-3420

RAPPORT OM ÅRSREDOVISNINGEN

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Bris - Barnens rät i samhället för år 2021.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2021 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att kongressen fastställer resultaträkningen och balansräkningen för föreningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*.

Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Den andra informationen består av Verksamhetsberättelse 2021 som vi inhämtade före datumet för denna revisionsberättelse. Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för den andra informationen.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och generalsekreterarens ansvar

Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och generalsekreteraren ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och generalsekreteraren för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift.

Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och generalsekreteraren avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Vi har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och generalsekreterarens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och generalsekreteraren använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

RAPPORT OM ANDRA KRAV ENLIGT LAGAR OCH ANDRA FÖRFATTNINGAR

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för

Bris - Barnens rät i samhället för år 2021. Vi tillstyrker att kongressen beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm den dag som framgår av våra elektroniska underskrifter

Therese Hedberg, Auktoriserad revisor

Erik Albenius, Auktoriserad revisor

BRIS EFFEKTRAPPORT 2021

HIT GÅR PENGARNA VI SAMLAR IN

Barnens rätt i samhället (Bris) är en rörelse för barnets rättigheter som växer. I 50 år har vi kämpat för ett bättre samhälle för barn. Genom att stödja barn och unga, mobilisera samhället och påverka beslutsfattare arbetar vi för att stärka barnets rättigheter i praktiken.

2021 har varit ett historiskt år för Bris. Sedan mars månad håller Bris nationella stödlinje 116 111 öppet dygnet runt i chatt och telefon. Och under året öppnade Bris också 5 Brismottagningar i Stockholm, Göteborg, Malmö, Linköping och Umeå, dit barn och familjer kan komma för att träffa en kurator för stöd i utsatta situationer. Bris fyllde också 50 år och uppmärksammade ett halvt sekels arbete för barnets mänskliga rättigheter.

Bris verksamhet är helt beroende av gåvor från privatpersoner, företag, stiftelser och myndigheter. Bris möjlighet att stötta barn och att arbeta för att stärka barnets rättigheter står i direkt relation till de insamlade medlen och varje krona gör skillnad i verksamheten. Bris är politiskt och religiöst obunden. All vår verksamhet utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen.

Alla organisationer som samlar in pengar från allmänheten ska öppet redovisa vad pengarna används till. Därför gör Bris varje år en effektrapport som visar vilken nytta Bris gör. Bris följer de kvalitetskrav som Frivilligorganisationernas insamlingsråd (FRII) sätter upp. Enligt FRII ska effektrapporten vara *tydlig, tillgänglig* och *öppen*. Alla uppgifter ska vara verifierbara och kunna styrkas. Detta är Bris effektrapport för 2021.

Om du har frågor om något i rapporten kan du kontakta Bris via mejl: info@bris. se eller telefon: 08-598 888 00.

Om du är 18 år eller yngre och behöver någon att prata med kan du kontakta Bris på telefon 116 111 eller mejla och chatta via bris.se, alla dagar, dygnet runt. Bris finns också på Facebook, Twitter, Instagram, Linkedin och på Youtube. Följ oss gärna där!

VAD VILL BRIS UPPNÅ?

Bris syfte är att stärka barnets rättigheter genom att stödja barn utifrån barnets behov, mobilisera samhället och påverka beslutsfattare genom att göra barns röster hörda. På så sätt skapas ett bättre samhälle för alla, där barn får rätt stöd och vuxna agerar för barnets bästa. Bris gör det genom att:

- Stödja barn och unga via chatt, mejl, telefon och individuellt och i grupp på Brismottagningar. Samtalen kan lindra ensamhet, oro och ångest här och nu, och ge dem verktyg att ta hand om sig själva och söka vidare hjälp. Många gånger är det första gången barnen sätter ord på sin situation och har ett bra samtal med en vuxen om sina känslor, vilket i längden kan öka tilliten till vuxenvärlden.
- Stödja, utbilda och ge information till vuxna i barns närhet. På så sätt får vuxna en större förståelse för barnets mående och perspektiv och kunskapen om barnets rättigheter och vuxnas skyldigheter ökar.
- Skapa en stark rörelse för barnets rättigheter genom kunskapsspridning, nätverksträffar och volontärverksamhet där kunskap och erfarenheter utbyts. Även partnerskap med företag ökar engagemanget för barnets rättigheter bland anställda och driver företagen att ta sitt samhällsansvar.
- Vara en modig och outtröttlig röst för att försvara och stärka barnets rättigheter. Bris 50 år långa erfarenhet av att lyssna på barn gör oss till en trovärdig budskapsbärare. Genom att sprida kunskap till beslutsfattare och skapa opinion kan vi på lång sikt skapa attityd-förändringar i samhället, där barnet ses som en rättighetsbärare och lagar formas därefter.

Bris vision är ett samhälle där barnets rättigheter tillgodoses.

På bilden på nästa sida finns en översikt över hur Bris verksamhet arbetar med förändring i samhället, både på lång och kort sikt.

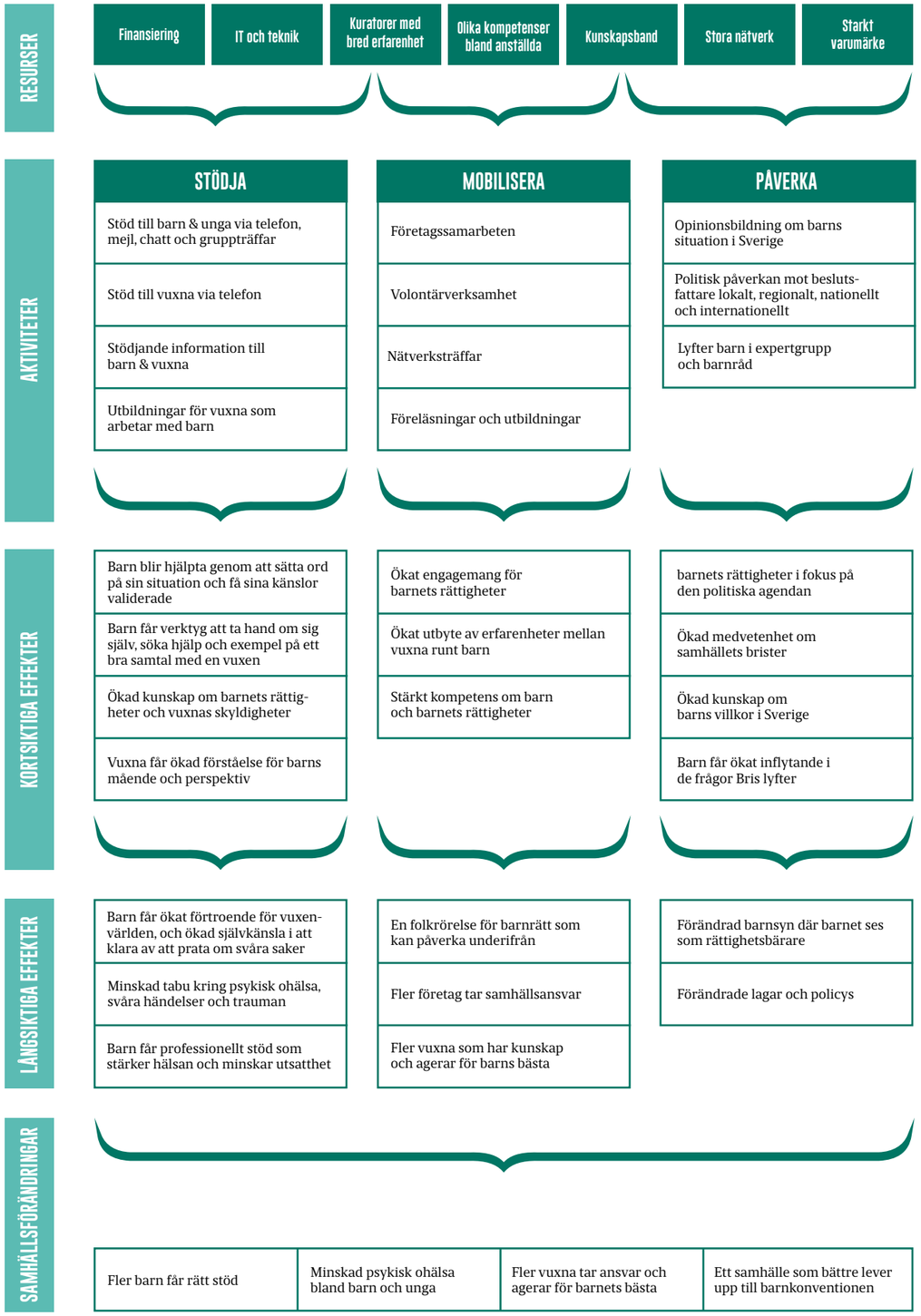

I VILKET ORGANISATORISKT SAMMANHANG VERKAR BRIS?

Bris är den ledande folkrörelsen för barnets rättigheter i Sverige. I 50 år har vi kämpat för att förändra barns livssituation och förbättra samhället.

Bris historia börjar i mars 1971 när en treårig flicka dödas av sin styvpappa. Flickans död leder till starka reaktioner, bland annat görs en utställning på Kulturhuset i Stockholm med svartvita bilder på barn som utsatts för vuxnas våld. Barnboksförfattaren Gunnel Linde och journalisten Berit Hedeby, som tillsammans arrangerar utställningen, ber engagerade vuxna om stöd för att stärka barnets rättigheter. 1 september 1971 bildas så organisationen Bris (Barnens Rätt i Samhället). Resultatet blir en rörelse som plogar väg för det första förbudet mot barnaga i världen. 1980 startar Barnens hjälptelefon som ett direkt stöd till barn och unga som är ensamma eller upplever våld. Idag sker stödet framförallt via digitala kanaler, som chatt och mejl. Målet för organisationen är detsamma som vid starten 1971, att stärka barnets rättigheter.

STÖDJA

Bris är till för de barn som är mest utsatta i vårt samhälle. Vi arbetar för att varje barn ska kunna känna hopp inför framtiden och en tro på positiv förändring. Bris erbjuder professionellt stöd till alla barn under 18 år utifrån barnets behov, dygnet runt via chatt, telefon och mejl, och individuellt och i stödgrupper för barn i särskilt utsatta situationer. Bris ger också indirekt stöd till barn genom att stötta vuxna i frågor om barn och unga och föräldraskap.

116 111 – ett europeiskt hjälpnummer

Bris är Sveriges nationella stödlinje för barn och unga, och erbjuder professionellt samtalsstöd via chatt, mejl och telefon dygnet runt, året runt. 116 111 är ett europeiskt hjälpnummer som går till den organisation i varje land med kunskap och resurser att hjälpa barn som behöver stöd. I Sverige är Bris den officiella 116 111-linjen. Bris erbjuder kurativa samtal via chatt, mejl och telefon. Barn som kontaktar Bris är anonyma om de vill och samtalet syns inte på telefonräkningen. Alla som svarar på samtal är utbildade kuratorer med erfarenhet av stödsamtal med barn och unga i kris.

Under 2021 hade Bris 41 667 kurativa samtal med barn och unga. Det vanligaste ämnet var psykisk ohälsa, följt av familj och familjekonflikter, samt våld, övergrepp och kränkningar. Mer statistik finns i Bris årsrapport, som hittas på bris.se.

Bris ingår i CHI (Child Helpline International), ett globalt nätverk med 167 hjälplinjer för barn i 140 länder. Bris är den enda svenska organisationen med medlemskap i CHI.

Brismottagningar – ett direkt stöd till barn i utsatta situationer

Sedan 2021 erbjuder Bris ett nära och anpassat stöd till barn och unga på våra Brismottagningar i Stockholm, Göteborg, Malmö, Linköping och Umeå. Stödverksamheten här vänder sig till barn och unga i särskilt utsatta situationer. Till exempel barn som bor i familjehem, har en förälder som har ett beroende eller har psykisk ohälsa, barn som lever med våld och barn som varit med om krig eller har befunnit sig på flykt. Stöd ges alltid på uppdrag av barnet själv, men kan involvera fler personer i barnets närhet och även myndighetskontakter.

Stödet är anpassat efter barnets individuella behov och för att minska risken att barn i en svår livssituation faller mellan samhällets stolar. Bris kan erbjuda stödsamtal, hjälpa till att hitta strategier framåt och hjälpa barnet att komma i kontakt med andra relevanta samhällsaktörer.

På varje Brismottagning arbetar kuratorer som tillsammans med barnet kan hitta sätt att förändra det jobbiga. Det kan vara genom individuella samtal, genom familjesamtal eller att de som arbetar på Brismottagningen kan följa med barnet på möten med till exempel socialtjänsten, skolan eller sjukvården. Det kan också handla om att hjälpa och guida barn vidare till rätt insatser utifrån barnets behov. På Brismottagningar erbjuds professionellt stöd, men inte vård eller behandling.

Stödgrupper – för barn och familjer i utsatta situationer

Bris arbetar nära och stödjer barn och familjer i särskilt utsatta situationer genom gruppstöd. Att arbeta i stödgrupper innebär att barnet, tillsammans med andra i en liknande situation, kan dela erfarenheter och få stöd under trygga förhållanden. Stödgrupper är ett sätt att förebygga psykisk ohälsa på kort och på lång sikt. Bris använder metoder som är beprövade, som bygger på forskning och som fungerar. Till gruppstödet kopplas också individuellt stöd utifrån det enskilda barnets behov.

Idag erbjuder Bris gruppstöd till barn och familjer där en förälder begått självmord, till familjehemsplacerade barn, barn med erfarenhet av flykt, och barn till föräldrar med psykisk ohälsa eller aktivt missbruk. Under 2021 har Bris även erbjudit stödgrupper online för familjehemsplacerade barn och barn med vuxna som dricker för mycket eller mår psykiskt dåligt (Grubbel). Bris gruppstöd arbetar även för att stärka nätverken runt barnen, genom exempelvis familjeinriktade insatser där även föräldrar ges stöd, och genom information och föreläsningar till vuxna runt barnen i gruppstödet.

MOBILISERA

Bris är en rörelse för barnets rättigheter. Vi arbetar ständigt för att förändra samhället så att barn kan växa upp i frihet och trygghet. 2021 har Bris hörts och synts och hörts i allt från internationella sammanhang till lokala möten på stan.

Folkrörelsen för ett bättre samhälle för barn

Bris är en växande medlemsorganisation med 6 100 medlemmar (december 2021). Medlemmarna är en viktig kraft för att sprida kunskap om Bris. Bris medlemmar och volontärer sprider information och kunskap om barnets rättigheter i hela Sverige. Vartannat år hålls en kongress, som är Bris högsta beslutande organ där de viktigaste besluten tas. Kongressen väljer Bris styrelse som är ytterst ansvarig för verksamheten. Att vara medlem i Bris kostar bara 360 kronor och är ett sätt att stödja Bris verksamhet och ställa sig bakom arbetet att stärka barnets rättigheter. För barn är medlemskap gratis fram till 18-årsdagen.

Bris nätverk – mötesplatsen för barnets rättigheter

Bris nätverk är en samlingsplats för yrkesverksamma som idag samlar över 6 400 personer. Under 2021 hölls nätverksträffar för Bris 5 regioner med föreläsningar och erfarenhetsutbyte. Målsättningen är att genom nätverket sprida kunskap om barnrätt och vuxnas handlingsberedskap när ett barn far illa eller på annat sätt behöver stöd.

Utbildning för professionella

Via Brisakademin ger Bris utbildningar och föreläsningar till professionella om barnrätt och om metoder för att stödja barn och familjer, såväl öppna utbildningar som uppdragsutbildningar i hela landet. Bris erbjuder till exempel grundutbildningar om barnkonventionen, metodutbildning och workshops om barns delaktighet. Dessutom har Bris en rad metodutbildningar och gruppledarutbildningar, bland annat i stödgrupper riktade till nyanlända föräldrar, till barn till föräldrar som separerat, och till barn som flytt till Sverige.

PÅVERKA

Bris verksamhet handlar också om att påverka beslutsfattare för att på så sätt bidra till att stärka barnets rättigheter. Bris bedriver ett strategiskt opinions- och påverkansarbete med fokus på beslutsfattare och myndigheter, och arbetar också för att nå ut till allmänheten för att hela samhället ska ha bättre kunskap om barnets rättigheter och kunna bidra till att de tillgodoses. Bris deltar i referensgrupper och politikermöten, skriver rapporter och remisser och bidrar med expertis. Genom att göra barns röster hörda, samt bidra med analys och åtgärdsförslag, arbetar Bris för att stärka barnets rättigheter på alla samhällets arenor. Ett stort fokus under 2021 har legat på att belysa det faktum att barn fortfarande upplever våld i alldeles för stor utsträckning. I början av 2021 släppte Bris årsrapporten ”Första året med pandemin” som belyste konsekvenserna för barn under coronapandemin, både konsekvenser för den psykiska hälsan, och för våld och utsatthet.

Bris långsiktiga plan – så vi vill nå våra mål

I maj 2021 höll Bris kongress och en ny långsiktig plan för åren 2021-2025 antogs, ”*För alla barn alltid*”. Det är den första planen för en ny 50-årsperiod och ett svar på barns livssituation idag.

Bris ska:

- Finnas där barn finns
- Ha en stark regional närvaro
- Verka för att samhället ska tillgodose barnets rättigheter
- Finnas till för alla barn, alltid
- Vara en inkluderande rörelse

Den långsiktiga planen bryts ner i årliga verksamhetsplaner som beskriver hur målen för året ska uppnås. Uppföljning sker varje månad. Barn, medlemmar, förtroendevalda och anställda på Bris har varit delaktiga i arbetet. Det är kongressen som fattar beslut om Bris långsiktiga plan.

VILKEN KAPACITET OCH VILKET KUNNANDE HAR BRIS FÖR ATT UPPNÅ VÅRA MÅL?

Bris är Sveriges främsta barnrättsorganisation med resurser att stödja barn, mobilisera samhället och påverka genom att göra barns röster hörda.

”

DET BÄSTA MED BRIS FÖR MIG HAR VARIT ATT JAG FÅTT LÄRA MIG HUR EN BRA VUXEN SKA BEMÖTA EN

Högt kunnande

På Bris arbetar sakkunniga, stödgruppsledare, barnrättsjurist, kuratorer och andra med hög kompetens och stort kunnande om barns livssituation. Barn är experter på sina egna liv. Bris arbetar därför med barns delaktighet och inflytande i verksamheten och i Bris påverkansarbete, bland annat i så kallade ”expertgrupper” med barn och unga.

Bris stödverksamhet bygger på beprövade samtalsmetoder och forskning. Samtliga kuratorer är socionomer eller psykologer och särskilt utbildade i samtalsmetodik via chatt, mejl och telefon. Bris har också samarbeten med Uppsala universitet, Gävle högskola och Karolinska Institutet, kopplat till Bris stödgruppsverksamhet. Bland annat beforskas Bris stödgrupper för familjer där en förälder har tagit sitt liv.

Bris styrelse består av ledamöter med stor erfarenhet från såväl internationellt människorättsarbete som ledarskap inom näringsliv och forskning. Ordförande för Bris styrelse är Annabella Kraft och generalsekreterare för organisationen är Magnus Jägerskog.

Ekonomiska resurser

Bris verksamhet finansieras av gåvor från privatpersoner och företag, från det offentliga genom bidrag från exempelvis Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten, och från regioner och kommuner, samt från stiftelser och organisationer som vill bidra till Bris arbete för långsiktig samhällsförändring. Det är tack vare detta stöd som Bris kan fortsätta att erbjuda stöd varje dag, dygnet runt, till barn som inte har någon annan vuxen att vända sig till, och arbeta för samhällsförändring.

Intäkter från företag är den enskilt största delen av Bris intäkter (35 procent). Svenska Postkodlotteriet är Bris största finansiär, som stöttat med 184 miljoner kronor de senaste 12 åren. Andra huvudpartners, såväl företag som stiftelser, är Allmänna arvsfonden, Erling-Perssons Stiftelse, Stenastiftelsen, Tim Bergling Foundation, Egmont Fonden, Volkswagen, Circle K, Telia, Fastighetsbyrån, Trygg Hansa, AstraZeneca och KappAhl.

Cirka 8900 personer skänker pengar till Bris genom sitt månadsgivande. Snittgåvan ligger på ungefär 130 kronor. Under året har antalet månadsgivare ökat med 16 procent. Bidrag från allmänheten och medlemmar står tillsammans för 27 procent av den totala omsättningen. Stödet från EU, stat, kommuner och regioner motsvarar 26 procent.

Julen är en tid för medmänsklighet och den period som flest människor stödjer Bris. 2021 gick julkampanjen under konceptet ”För många barn är julen en enda lång väntan. På att den ska vara över.” som visade att julen inte är en glad högtid för alla barn, och att många längtar till att vardagen ska vara tillbaka. Över 10 miljoner kronor samlades sammanlagt in från privatpersoner och företag.

Hit går pengarna

Målet är att varje insamlad krona ska göra så stor skillnad som möjligt. Av hundra kronor som skänks till Bris går 80 kronor direkt till ändamålet med att stärka barnets rättigheter genom att stödja, mobilisera och påverka. 15 kronor går till insamling för att kunna fortsätta finansiera verksamheten långsiktigt, endast 5 kronor går till administration.

Bris är medlem i Svensk insamlingskontroll och har ett 90-konto, vilket säkerställer att insamlade pengar går till ändamålet.

Mer om Bris ekonomi finns beskrivet i Bris årsredovisning som hittas på Bris.se eller i Bris årsberättelse.

VAD HAR VI ÅSTADKOMMIT SÅ HÄR LÅNGT?

Bris vision är ett samhälle där varje barn känner till sina rättigheter och lever i ett samhälle där rättigheterna tillgodoses. Fortfarande är det fler barn som inte känner till barnkonventionen, än som gör det. Sverige var ett av de första länderna i världen som skrev under (ratificerade) barnkonventionen, och från den 1 januari 2020 är den svensk lag. Trots det lever inte Sverige upp till konventionens alla åtaganden. Det kan handla om att barn inte lyssnas till i beslut som rör dem, att vården inte är tillgänglig och ser olika ut för barn beroende på var barnet bor samt att skolan leder till en press och utslagning för många barn, vilket inte är förenligt med barnets bästa. Mest allvarligt är att barn som befinner sig i de mest utsatta situationerna är den gruppen barn som får sina rättigheter kränkta allra oftast.

Stödja barn – vad gör det för skillnad?

Bris gör skillnad för det enskilda barnet varje dag. Att våga ta steget mot ett bättre mående kan för många vara ett övermäktigt kliv. Bris kuratorer tar emot samtal från barn och unga, dygnet runt, året runt. Deras uppgift är att lyssna, stötta och stärka barnet, och hjälpa barnet vidare när det behövs.

Varje samtal utgår från barnets behov och sker på barnets villkor. Samtalen syftar till att barnet ska kunna hantera sin situation och få hopp om att en positiv förändring är möjlig. Bris vill också ge en positiv erfarenhet av att prata med en vuxen, då det är något som många barn som kontaktar Bris saknar. För en del barn är det första gången som barnet blir lyssnat på och taget på allvar. I närmare var fjärde samtal har Bris hänvisat barn vidare till hjälp av andra stödinstanser. I några fall har Bris kuratorer också företrätt barnet i kontakt med myndigheter i det Bris kallar uppdrag. Det kan exempelvis handla om att ta kontakt med socialtjänsten på uppdrag av barn som behöver stöd och skydd. På så sätt kan vårt arbete vara början på en långsiktig förändring av ett barns livssituation.

Kännedomen om Bris verksamhet bland barn och unga är hög, närmare 80 procent känner till Bris och att vi kan ge stöd i en jobbig situation [1] . Bris stöd når också allt fler barn. Samtalen har ökat under sex år i rad. 2021 var ökningen 32 procent jämfört med året innan, som en följd av att Bris utökat öppettiderna till dygnet runt och samtidigt ytterligare stärkt bemanningen. Under 2021 noteras markanta ökningar av samtal som handlar om sexuella övergrepp, suicid och ätstörningar.

De flesta barn väljer att kontakta Bris via chatt. Det är ett kanalval som många barn känner sig bekväma med. Vissa frågor är också enklare att formulera i text än att prata om. Mejlen och chatten innebär också att barn kan skriva till Bris utan att det hörs. Bris har öppet när många andra stödfunktioner i samhället, som exempelvis ungdomsmottagning och elevhälsa, har stängt.

Vuxna som känner oro för ett barn i sin närhet kan kontakta Bris vuxentelefon – om barn. Sedan 2019 bedriver Bris även en stödlinje för arabisktalande vuxna som har frågor om barn och föräldraskap, och sedan tidigare en särskild stödlinje för idrottsledare.

Flera av Bris gruppstödserbjudanden ger också riktat stöd till föräldrar och andra vuxna runt barn, till exempel till familjer där en förälder har tagit sitt liv, och till nyanlända föräldrar. På Bris.se erbjuder Bris lättillgänglig information om vad du som vuxen kan göra för att stötta ett barn, och sidorna är välbesökta.

Mobilisera samhället – vad gör det för skillnad?

Bris startade som en protest mot våld mot barn. Idag är Bris en hel rörelse som varje dag för en outtröttlig kamp för att skapa ett bättre samhälle för barn och unga. Medlemsrörelsen är grunden för folkrörelsen Bris, och Bris medlemmar och volontärer sprider engagemang och information om barnets rättigheter i hela landet. Under 2021 har engagemanget för Bris arbete fortsatt varit stort.

Bris nätverk är Sveriges största barnrättsnätverk för professionella som jobbar med barn. Genom att mobilisera vuxna som arbetar i barns vardag sprider Bris kunskap om barnets rättigheter, aktuell forskning och minskar avståndet mellan myndigheter, kommuner, organisationer och andra viktiga aktörer runt barn. Nätverket startade hösten 2016 och har idag över 6 400 medlemmar (sista december 2021). Grunden i nätverket är de nätverksträffar som genomförs årligen. Arbetet utgår från Bris regioner.

Nästan samtliga vuxna i Sverige (99,9 procent) känner till Bris och 9 av av 10 känner till Bris mer än bara till namnet [2]. Det är unika siffror och resultatet av ett långsiktigt arbete med att lyfta frågor om barn och ungas livsvillkor. Genom att bli månadsgivare eller medlem i Bris kan vem som helst stötta verksamheten och göra en viktig skillnad för barn. Allt fler gör det. Under 2021 ökade antalet månadsgivare med 38 procent. Genom

[1] Sifo-undersökning på uppdrag av Bris (2020)
[2] Sifo-undersökning på uppdrag av Bris (2020)

att mobilisera fler som arbetar tillsammans för barnets rättigheter kan vi göra barndomen och samhället bättre för alla.

Bris tror att bättre samhälle för barn är möjligt. Gå med i kampen för en bättre barndom!

Göra barns röster hörda – vad gör det för skillnad?

Bris är örat mot marken. Vi lyssnar på varje barn. Vi tar berättelserna vidare och förvandlar dem till nya lagar, bättre utbildad barn- och ungdomspersonal, tryggare miljöer och säkrare rättsprocesser.

Sedan coronapandemins start har Bris fördjupat samarbetet med myndigheter och andra samhällsaktörer för att dela Bris lägesbild av barns och ungas livssituation, och hur vi tillsammans kan lindra de negativa konsekvenserna.

I nästan fyra decennier har allt fler barn rapporterat att de mår sämre, är mer oroliga, har svårare att sova, oftare ont i magen. Vi har berättat om att allt fler unga skadar sig, har ångest och känner sig deprimerade. Medan självmorden minskar i samhället i stort minskar statistiken inte bland unga, tvärtom finns det grupper där antalet självmord ökar. Att bryta trenden med den psykiska ohälsan är en av Bris viktigaste frågor, och Bris har publicerat ett antal rapporter i ämnet. Under 2020-2021 har Bris deltagit som experter i den statliga utredningen ”En sammanhållen god och nära vård för barn och unga”, och även samarbetat med utredningen för att möjliggöra barns och ungas deltagande i utredningen. Genom enkäter och expertgrupper har 700 barn kommit delat sina erfarenheter och förslag.

Bris har under en lång tid lyft behovet av politisk vision och en nationell strategi för att motverka alla former av våld mot barn. År 2021 tillsattes en nationell utredning som ska fram en sådan strategi och Bris medverkar i utredningens expertgrupp. Bris har också genomfört en enkät bland barn och unga och delat information till utredningen både om barns egna röster om våld, och Bris samlade erfarenhet av att i 50 år ha arbetat mot alla former av våld mot barn.

EFFEKTRAPPORT

Avslutning

Antalet kontakter till Bris ökar för varje år. Det vanligaste ämnet är psykisk ohälsa, men många samtal handlar också om våld, övergrepp och kränkningar, och om barnets vardag i familjen och skolan. Barns utsatthet i skolan ökar och många barn upplever att vuxna inte ser, lyssnar eller förmår stötta.

Bris har under 2021 inlett en ny 50-årsperiod med en ny långsiktig plan och tagit flera historiska kliv i arbetet med att finnas för alla barn alltid.

- Bris har under 2021 stöttat fler barn, vuxna och familjer än någonsin i chatt, mejl, telefon, på Brismottagningar och i stödgrupper.
- Bris har utökat öppettiderna i den nationella stödlinjen 116111 för barn och unga till dygnet runt i chatt och telefon.
- Bris har öppnat 5 Brismottagningar dit barn kan komma och träffa en kurator för ett nära och individanpassat stöd i utsatta situationer.
- Bris har fyllt 50 år och uppmärksammat hur arbetet för att motverka alla former av våld mot barn tyvärr är lika viktigt idag som för 50 år sedan.
- Bris har deltagit i nätverk och samverkansmöten med myndigheter, beslutsfattare och civilsamhälle för att dela sina erfarenheter och kunskap om barns livssituation.
- Bris har särskilt mobiliserat och påverkat för att stärka rättigheterna för barn i särskilt utsatta situationer, som upplevt våld, som lider av psykisk ohälsa eller som är placerade i samhällets vård.
- Bris nätverk har fortsatt att växa och är, med över 6 400 medlemmar, Sveriges största mötesplats för barnrättsfrågor där vuxna som arbetar med barn stärks både nationellt och regionalt.
- Bris som folkrörelse är fortsatt stark med engagerade medlemmar och volontärer som kan sprida kunskapen om barns livsvillkor i Sverige.
- Bris har fortsatt stärka sin finansiering och Bris totala intäkter översteg 100 miljoner kronor.

Och mycket mer.

Bris är helt beroende av gåvor från privatpersoner, företag och andra organisationer. Utan dessa bidrag kan vi inte bedriva den verksamhet vi gör idag. Vi lovar att göra största möjliga skillnad för varje insamlad krona. Det är vår förhoppning att den här rapporten ska ge en bild av vad de pengar som skänks till Bris gör för skillnad.

Det är tack vare er vi kan göra den skillnad vi gör!

BRIS

bris.se
givarservice@bris.se
08-59 88 88 00
Swish: 9015041
Pg: 901504-1
Facebook: facebook.se/BRIS
Twitter: @BRISpress

BRIS VILL TACKA SINA HUVUDPARTNERS

BRIS LÅNGSIKTIGA PLAN 2021–2025

FÖR ALLA BARN ALLTID.

BRIS

”DET BÄSTA MED BRIS FÖR MIG HAR VARIT ATT JAG FÅTT LÄRA MIG HUR EN BRA VUXEN SKA BEMÖTA EN. ALLA KURATORER ÄR SÅ SNÄLLA OCH BRA ATT PRATA MED.”

INLEDNING

Bris startade 1971 som en reaktion på vuxnas våld mot barn. Sedan dess har vi outtröttligt kämpat för att stärka barnets mänskliga rättigheter. Bris har nu funnits i 50 år och har bidragit till att Sverige, som det första landet i världen förbjöd barnaga och att barnkonvention blivit till svensk lag.

Bris vision är ett samhälle där barnets rättigheter tillgodoses. Vårt mål är att Bris år 2025 har varit med och skrivit ett nytt kapitel i kampen för barnets rättigheter för att rättigheterna ska tillgodoses till fullo i samhället. Vi ser en förändrad barnsyn där barnet erkänns och ges plats i samhället som rättighetsbärare.

Vi ser att segregation och utanförskap i samhället bryts. Vi ser att barns våldsutsatthet och psykiska ohälsa bryts. Vi ser ett mer jämlikt samhälle, där varje barns rättigheter tillgodoses.

Bris finns för alla barn alltid. Den nationella stödlinjen 116 111 är öppen dygnet runt för barn. Bris har en tydlig regional närvaro och ett nära stöd till barn och vuxna. Bris når fler barn än någonsin tidigare.

Bris är en stark rörelse och en samlande kraft i kampen för barnets mänskliga rättigheter. Vi är folkrörelsen som bygger på engagemang och ett ställningstagande hos barn och vuxna, företag och organisationer. Bris bidrar med kunskap både nationellt och internationellt. Det är en stark rörelse som alla känner till.

Bris långsiktiga plan 2021–2025 är den första planen i en ny 50-årsperiod och ett svar på barns livssituation. Sedan Bris startade 1971 har skyddet av barnets rättigheter stärkts. Fortfarande tillgodoses inte barnets rättigheter fullt ut i samhället. Särskilt tydligt är bristerna för barn i utsatta situationer. Bris långsiktiga plan 2021–2025 innebär att Bris stärker vår samhällsviktiga funktion som Sveriges stödlinje för barn och att vi är den tydligaste rösten för barnets rättigheter. Vi ska de kommande åren särskilt se till frågor om ungas psykiska hälsa, ett inkluderande samhälle och ett samhälle fritt från våld mot barn. Bris regioner ska fortsätta utvecklas och vi vill växa som folkrörelse tillsammans med barn. Vi ska satsa på att synas där barn finns i skolan och digitalt. Bris långsiktiga plan är ett svar på att samhället för barn inte är hållbart och att Bris behöver stå upp för barnets mänskliga rättigheter. Det här kommer Bris att fokusera på under de kommande åren:

- Att samhället ska tillgodose barnets rättigheter
- Att finnas till för alla barn alltid
- Att ha en stark regional närvaro
- Att finnas där barn finns
- Att vara en inkluderande rörelse

Bris långsiktiga plan beskriver hur Bris ska arbeta för att barnets rättigheter ska tillgodoses. Planen bryts ner till årliga verksamhetsplaner som beskriver hur arbetet genomförs årligen. Varje år redovisas det vi åstadkommit i en verksamhetsberättelse och en effektrapport. Ett nytt nuläge beskrivs i en nästa verksamhetsplan för att vi bit för bit ska närma oss målet. Bris långsiktiga plan 2021-2025 bygger på en omvärldsanalys av barns livssituation. Förtroendevalda, medlemmar, anställda och barn har varit delaktiga i arbetet.

BRIS FOKUS FÖR ETT BÄTTRE SAMHÄLLE FÖR BARN

Att samhället ska tillgodose barnets rättigheter

Att barnkonventionen är svensk lag innebär ett nytt kapitel i kampen för barnets mänskliga rättigheter. Bris ska bistå med kunskap, driva politisk påverkan och kämpa för att varje barn ska få sina rättigheter tillgodosedda. Att barn erkänns som rättighetsbärare och får komma till tals. Bris ska vara en outtröttlig röst för barnets mänskliga rättigheter och ha särskilt fokus på frågor om att förbättra barns psykiska hälsa, arbeta för ett inkluderande samhälle och ett samhälle fritt från våld mot barn. Ett prioriterat område är också att utveckla Bris arbete för de yngsta barnen (0-6 år). Bris ska arbeta för barnkonventionens fulla genomslag i samhället.

Att finnas till för alla barn alltid

Barn har rätt till stöd och skydd. Därför ska Bris finnas för alla barn alltid. Det innebär ett öppethållande dygnet runt i 116 111. Det innebär ett utvecklat och fördjupat stöd för barn i utsatta situationer genom etableringen av mottagningar regionalt. Satsningen innebär också ett stärkt stöd till nätverket runt barnet. Bris ska arbeta för att bredda stödverksamheten och nå fler barn än någonsin tidigare.

Att ha en stark regional närvaro

Ett aktivt regionalt arbete är avgörande för att Bris ska kunna göra skillnad för barn i hela Sverige. I det regionala arbetet ska Bris vara en närvarande aktör för att mobilisera medlemmar, civilsamhälle, kommuner, regioner för att stå upp för barnets rättigheter. Under perioden ska den regionala närvaron fortsätta att växa.

Att finnas där barn finns

Vi ska vara närvarande i barns vardag. Vi ska synas i skolan, idrotten, på nätet och andra platser där barn finns. Vi ska också nå ut till fler grupper av barn som idag inte får stöd. Bris ska fortsätta att vara relevanta och närvarande i frågor som är viktiga för barn. Vi ska fortsätta utvecklas digitalt och bli ännu mer tillgängliga. Vi finns inte bara dygnet runt utan också där barn finns.

Att vara en inkluderande rörelse

Bris är en inkluderande rörelse för barn och vuxna. Tillsammans är vi en stark och pådrivande kraft för barnets rättigheter. Bris ska ge möjlighet att engagera sig och delta i kampen för ett bättre samhälle för barn, som medlem, volontär, givare och partners. Vi ska stärka barns möjlighet till deltagande i det demokratiska samhället och sänka trösklarna för medlemskap i Bris. Genom att vi går samman, blir starkare och når fler åstadkommer vi en förändring tillsammans.

BRIS VISION, SYFTE & VÄRDEGRUND

Vision
Ett samhälle där barnets rättigheter tillgodoses.

Syfte
Att stå upp för barnets rättigheter, genom:

- Att stödja barn utifrån barnets behov
- Att mobilisera samhället
- Att påverka politiker och beslutsfattare

För att skapa ett bättre samhälle för barn.

Värdegrund
Bris värdegrund utgår från att varje barn är bärare av egna mänskliga rättigheter. Varje barn ska erkännas, respekteras och skyddas som rättighetsbärare. Barnets rättigheter är ovillkorade. Det är alltid vuxna som är ansvariga för att barnets rättigheter tillgodoses. Varje barn har en individuell personlighet, egna behov, intressen och en personlig integritet. Bris ska alltid bemöta varje barn som kompetent och kapabelt. Barnet har alltid rätt att få sin åsikt respekterad och beaktad. Detta är Bris barnsyn och värdegrund som vilar på FN:s konvention om barnets rättigheter. Det är ett gemensamt perspektiv som ligger till grund för hela verksamheten.

Bris ska vara: lyssnande, modiga och inge hopp.

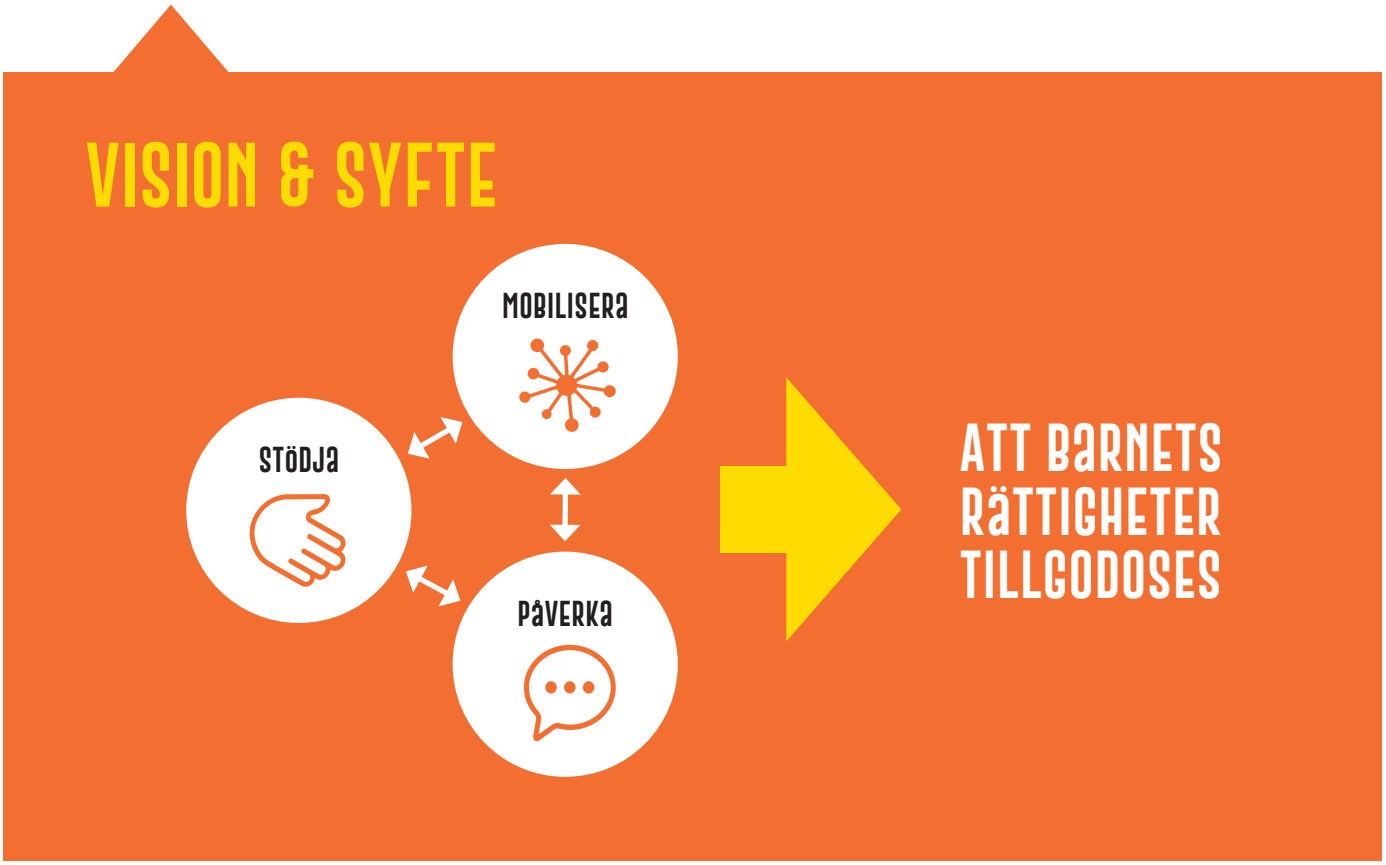

NULäGE

I Sverige bor ungefär två miljoner barn under 18 år. Alla är individer i olika åldrar och med olika bakgrund, framtid och förutsättningar. Gemensamt för alla barn är att varje barn har samma värde och omfattas av samma ovillkorade mänskliga rättigheter.

Från år 2020 är barnkonventionen svensk lag. Det stärker barnets rättsliga ställning. Samtidigt kan inte lagstiftningen tas som garanti för att barnets rättigheter tillgodoses. Det finns många brister i tillämpningen av lagen.[1]

Sverige är på många sätt ett bra land att av vara barn i, men inte för alla barn och inte alltid. Den psykiska ohälsan är utbredd och är den vanligaste kontaktorsaken barn har till Bris.[2] Att främja goda livschanser och att klara skolan är en viktig skyddsfaktor mot psykisk ohälsa och en grundläggande förutsättning för barns livsmöjligheter.[3 4] Den alltmer segregerade skolan och att många barn går ut skolan utan fullständiga betyg är allvarligt.

Forskning visar att barn som har erfarenhet av övergrepp, våld, barn som befinner sig i samhällets vård, barn på skyddade boende, ekonomisk utsatthet och barn som befinner sig i andra svåra livssituationer har en betydligt större risk för allvarlig psykisk ohälsa än andra barn.[5] Många barn befinner sig i utsatta situationer i Sverige där samhället stöd många gånger brister eller inte är tillräckligt.

2020 var ett år olikt alla andra då världen ställdes inför en global pandemi. Det var också ett år då vardagen förändrades för många barn.

I Bris stödverksamhet har det varit tydligt att utsattheten förstärkts för barn, och särskilt för barn som redan innan pandemin befann sig i en utsatt situation. Pandemin har bland annat inneburit att barns tillgång till skyddsfaktorer begränsats. Skolan utgör exempelvis en viktig skyddsfaktor för barn som lever i utsatthet

Den sociala distanseringen har också inneburit påfrestningar för många familjer. Samtalen till Bris om familjekonflikter har ökat markant liksom samtal om fysiskt och psykiskt våld. Även samtal om ångest och nedstämdhet har ökat kraftig. Vi kan tydligt se att mående hos barn som tidigare mådde dåligt har förävärrats märkbart.[6]

Världen blir allt mer global och de internationella kontakterna blir viktigare. Det är tydligt att många av de utmaningar som påverkar barn och unga inte bryr sig om nationsgränser. Utmaningarna är globala där miljö, migration, sjukdomar och den psykiska ohälsan är några exempel. I Bris kontakter beskriver många barn en ökad osäkerhet och otrygghet inför framtiden. Dels kopplat till globala frågor dels i tankar om framtiden kring jobb och bostad.

Samhället blir allt mer polariserat, ekonomiskt, socialt och kulturellt. Det syns även i allt mer parallella världsbilder, i striden om förklaringar och sanning. Barn drabbas av den ökande polariseringen. Det är också tydligt i barns samtal till Bris att livet för många är påfrestande. Barn beskriver hur de förväntas prestera på livets alla områden. Att många barn lider av psykisk ohälsa kan ses som tecken på att livet inte går ihop.

Barn har rätt till trygga och hållbara uppväxtvillkor. Bris kan konstatera att situationen är ohållbar för allt för många.[7]

”MILSTOLPAR” I BRIS HISTORIA

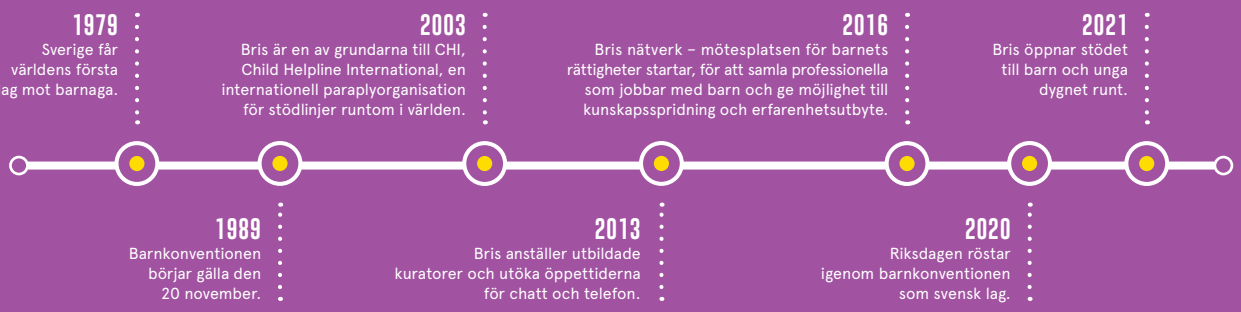

[1] *Barnkonventionen och svensk rätt*, SOU 2020:63
[2] *Hållbara liv*, Bris rapport 2020:1
[3] *Ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention*, Folkhälsomyndigheten
[4] Skola. Vård. Omsorg. Och den psykiska ohälsan. Bris 2018:1.
[5] M*in tur att berätta*, Stadsmissionen och Bris 2020, *Barn i familjer med missbruk, psykisk ohälsa eller våld*, Folkhälsomyndigheten 2016. *Barn och unga i samhällets vård, Forskning om den sociala dygnsvården*, Forte 2015.
[6] Bris årsrapport 2020:1 *”Första året med pandemin - om barns mående och utsatthet”*
[7] *Hållbara liv*, Bris rapport 2020:1

NÅGRA INSIKTER

År 2020 blev barnkonventionen svensk lag, 30 år efter att Sverige ratificerat konventionen. Inom de närmaste åren kommer ny rättslig praxis utvecklas i domstolar, som kommer att ha direkt inverkan på barns livsvillkor i Sverige. Kompetens om barn inom rättsväsendet är idag för låg. Att barnkonventionen är lag är därför ingen garanti för att barnets rättigheter tillgodoses. För Bris blir det viktigt att bidra med kunskap om barnets rättigheter, bevaka utvecklingen vad gäller rättspraxis och tillämpning i praktiken.

Många barn befinner sig i utsatthet, vilket framkommer i barns samtal till Bris varje dag. En viktig roll för Bris är att förmedla barns röster och synliggöra barns uppväxtvillkor. Att arbeta för barns psykiska hälsa, ett inkluderande samhälle och ett samhälle fritt från våld behöver fortsatt vara fokus för Bris de kommande åren. Det är områden där barnets mänskliga rättigheter inte tillgodoses och där samhällets stöd till barn och unga brister.

En grundläggande förutsättning för att barnets rättigheter ska få genomslag i praktiken är att barn respekteras som bärare av egna mänskliga rättigheter. Det är angeläget att synen på barn som rättighetsbärare stärks och att barn ges möjlighet att komma till tals och vara delaktiga i alla frågor som påverkar barns situation.

Inom många områden går utvecklingen framåt men världen står fortfarande inför enorma utmaningar. De globala målen i Agenda 2030 ska ha uppnåtts om mindre än tio år. Målen handlar bland annat om att främja fredliga samhällen, att minska våldet, att säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla åldrar, att säkra en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet, att utjämna ojämlikhet i samhället, att bekämpa klimatförändringarna samt att skapa ett mer inkluderande och representativt beslutsfattande.

Genomförandet av de globala målen förutsätter att mänskliga rättigheter respekteras och tillgodoses. På så vis hänger barnets rättigheter tätt ihop med arbetet för en mer hållbar värld. Att barn involveras och görs delaktiga är en central del i det arbetet. Genom att stärka barnets mänskliga rättigheter stärks också många av målen i Agenda 2030. De utmaningar som finns nu har inga nationella gränser. Bris behöver tydligare än tidigare rikta blicken internationellt.

Livsvillkoren för barn i Sverige skiljer sig åt och utvecklingen har i flera avseenden gått i fel riktning de senaste åren. Insatser behövs inom flera områden för att skapa ett inkluderande samhälle och ge jämlika livsförutsättningar.

Bris driftar 116 111, Sveriges nationella stödlinje för barn. De senaste åren har samtalen till Bris ökat och under 2020 har Bris gett stöd till fler barn än någonsin tidigare. Bris samhällsviktiga roll är tydlig och barn ska alltid kunna lita på att Bris finns där, oavsett vilken dag på året det är, eller vilken timme på dygnet. Det är också angeläget för Bris att kunna stärka stödet runt barn i utsatta situationer. Ett viktigt arbete för Bris är därför att fortsätta bredda stödet och bli mer relevant för fler grupper av barn.

En viktig del av barns vardag är på nätet. Den digitala utvecklingen går snabbt vilket ställer höga krav. Det är avgörande för Bris att finnas där barn finns och fortsätta utvecklas digitalt.

Sedan 1971 har Bris bidragit till förändring till ett bättre samhälle för barn. Bris har alltid haft en hög kännedom och trovärdighet bland barn och vuxna i Sverige. För att folkrörelsen för barnets rättigheter ska fortsätta växa behöver Bris ytterligare stärka medlemsorganisationen. Det är också angeläget att stärka barns inflytande i Bris.

2020 kom i hög utstäckning att präglas av den globala pandemin. I samtalen till Bris märktes att utsattheten för barn ökade, särskilt för barn som redan innan befann sig i en utsatt situation. Vi ser en ökad vilja bland privatpersoner, företag och andra organisationer att bidra till ett mänskligare samhälle för barn. En bred finansiering är en förutsättning för Bris. Att fler blir en del av folkröreslen stärker engagemanget för barnets rättigheter. En insikt är att när rörelsen fortsätter växa behöver det ske tillsammans med barn.

FRAMGÅNGSFAKTORER

Att vi lyssnar och alltid står på barnets sida

Att vi lyssnar och kompromisslöst står på barnets sida och agerar för barnets bästa är självklart för Bris. Grundade i barnrätten sluter vi upp bakom varje barn och kämpar för att hen ska få sina rättigheter tillgodosedda. Vi inger hopp och framtidstro och stödjer till förändring.

Att vi är en stark röst och folkrörelse som kämpar för barnets rättigheter

Vi är en folkrörelse sprungna ur civilkurage av människor som vägrade se på medan barn for illa, som stod upp och plogade vägen för världens första förbud mot barnaga. Vi går först i kampen för en bättre barndom. Vi driver sakfrågor och är en blåslampa för att alla vuxna ska arbeta för varje barns mänskliga rättigheter. Vi är en inkluderande rörelse som tillsammans gör skillnad.

Att vi har stor kunskap om barnets rättigheter, livssituation och behov

Vi är väl förankrade i barnets rättigheter och behov. Bris är Sveriges nationella stödlinje för barn och bistår med kunskap om barnets livssituation. Att vi har kompetens och är grundade i de frågor vi driver är avgörande för att vi ska uppfattas som relevanta och går att lita på. Idag är Bris en av de ideella organisationerna med högst förtroende hos allmänheten.

MÅLBILD 2025

Bris har varit med och skrivit ett nytt kapitel i kampen för barnets rättigheter för att rättigheterna ska tillgodoses till fullo i samhället. Vi ser en förändrad barnsyn där barnet erkänns och ges plats i samhället som rättighetsbärare.

Vi ser att segregation och utanförskap i samhället bryts. Vi ser att barns våldsutsatthet och psykiska ohälsa bryts. Vi ser ett mer jämlikt samhälle, där varje barns rättigheter tillgodoses.

Bris finns för alla barn alltid. Den nationella stödlinjen 116 111 är öppen dygnet runt för barn. Bris har en tydlig regional närvaro och ett nära stöd till barn och vuxna. Bris når fler barn än någonsin tidigare.

Bris är en stark rörelse och en samlande kraft i kampen för barnets rättigheter. Vi är folkrörelsen som bygger på engagemang och ett ställningstagande hos barn och vuxna, företag och organisationer. Bris bidrar med kunskap både nationellt och internationellt. Det är en stark rörelse som alla känner till.

KOMPETENS

Bris ska spegla hela samhället och alla barn. Det betyder att vi behöver en bred representation och kompetens i organisationen. För att kunna stötta fler vuxna runt barn ska Bris rikta stödet till vuxna till nya målgrupper.

Bris är en barnrättsorganisation. Alla anställda och förtroendevalda i hela organisationen har kunskap om barnets mänskliga rättigheter.

Allt Bris stöd är professionellt och bygger på evidens och erfarenhet. På Bris finns en samlad kunskap om barnets behov och situationen för barn i särskild utsatthet. Bris har hög kompetens kring barns psykiska ohälsa, våld och andra områden som är vanliga i kontakten med Bris. Allt stöd till barn och vuxna genomförs av personal med utbildning och kunskap att möta personer i kris.

RELATIONER

Syftet med alla samarbeten är att stå upp för barnets rättigheter. Bris verksamhet sker tillsammans med barn i alla delar av organisationen.

Bris strävar efter samarbeten med starka finansiärer med stort engagemang. Varje samarbete föregås av en s.k. ”barnrättsprövning” för att säkerställa att barnets mänskliga rättigheter inte kränks.

Bris tillämpar etiska riktlinjer i alla samarbeten utifrån fyra områden: mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöfrågor och korruption.

Organisationer och företag som Bris samverkar med ska ta ansvar inom dessa områden. Bris samarbetar aldrig med organisationer eller företag som bedriver verksamhet i strid med Bris värderingar, eller som har kopplingar till alkohol-, tobaks-, porr-, prostitution eller vapenindustrin, som utgår från odemokratiska värderingar, som diskriminerar på grund av ålder, kön, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, eller har koppling till barnarbete. Bris har 90-konto och följer riktlinjerna för Svensk insamlings-kontroll och Giva Sverige.

ORGANISATION

Bris är en ideell medlemsorganisation som är partipolitiskt och religiöst obunden. Kongressen är Bris högsta beslutande organ.

Bris är ett - alla delar av organisationen behövs och bidrar gemensamt till syftet att stå upp för barnets rättigheter.

Omvärlden förändras snabbt och Bris behöver förändras med den. Bris utvecklar verksamheten i dialog med barn och utifrån kunskap om barns livssituation.

Bris är en lärande organisation. All verksamhetsplanering utgår från erfarenheter och den skillnad som verksamheten gjort för barn. Vi utvärderar verksamheten löpande och frågar regelbundet barn som kontaktar Bris vad som är det bra med Bris och vad vi kan förbättra. Vi följer också upp organisationens kännedom och anseende hos allmänheten.

Bris långsiktiga plan 2021–2025 antas av kongressen och ligger till grund för organisationens verksamhetsplanering, policydokument och andra riktlinjer för Bris. Styrelsen som utses av kongressen, har det yttersta ansvaret för den löpande verksamheten. Styrelsen ser årligen över verksamheten för att säkerställa att organisationen följer den långsiktiga planen.

”ATT NI ALLTID FINNS DÄR NÄR LIVET KÄNNS TUFFT, ATT NI KOMMER MED BRA RÅD, OCH ATT NI INTE DÖMER NÅGON”.

BARNS FÖRVÄNTNINGAR PÅ BRIS

- Att Bris lyssnar, tror på en, försöker förstå, inte dömer, är snälla och hjälper en.
- Att Bris arbetar för att fler barn kan få hjälp.
- Att Bris syns mer så att fler får veta att Bris finns
- Att alla får söka stöd kring det som är viktigt för en själv.[8]

BRIS LÖFTE TILL VARJE BARN

- Att Bris lyssnar och tar varje barns upplevelse på allvar.
- Att Bris gör allt vi kan för att fler barn ska kunna få stöd av Bris.
- Att barn i sin kontakt med Bris ska vara tryggt.
- Att Bris är till för alla barn alltid.

[8] Röster från barn som varit delaktiga i arbetet med Bris långsiktiga plan.

OM BRIS

Bris, Barnens rätt i samhället, är en av Sveriges ledande barnrättsorganisationer som varje dag kämpar för ett bättre samhälle för barn. Folkrörelsen Bris startade 1971 och bidrog till att Sverige fick världens första förbud mot barnaga. Med barnkonventionen som grund stöttar Bris barn i utsatta situationer, mobiliserar samhället för barnets rättigheter och påverkar beslutsfattare för ett samhälle där varje barn känner till sina rättigheter och där barnets rättigheter tillgodoses.

Arenavägen 61
122 77 Johanneshov
Box 101 47, 121 28 Stockholm
Telefon: 08-598 888 00

www.bris.se
Instagram: @bris116111
Facebook: www.facebook.com/BRIS
Twitter: @BRISpress
Swish: 9015041

Barn kan kontakta Bris på
telefon, chatt och mejl.
Telefonnummer: 116 111

Chatt och mejl: www.bris.se

BRIS

BRIS STADGAR

1 § Föreningens namn

Föreningens namn är Bris – Barnens rätt i samhället.

2 § Ändamål

All verksamhet i Bris utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)och barnsynen i denna.

Bris är en barnrättsorganisation där syftet med verksamheten är att stärka barnets rättigheteroch förbättra barns och ungas livssituation. Bris yttersta intressenter är barn och unga under 18 år.

Utgångspunkten för Bris arbete är efterlevnaden av varje barns mänskliga rättigheter. Bris ska vara tillgängligt för varje barn som uttrycker ett behov av hjälp och särskilt bistå barn och unga i utsatta situationer.

Bris syfte att stärka barnets rättigheter ska genomföras bl.a. genom att:

- Bris ska fungera som en länk mellan barn, vuxna och samhället.
- Bris ska stödja barn och unga individuellt under former som präglas av hög tillgänglighet. Stödet är alltid kvalificerat och utgår från det enskilda barnets behov.
- Bris ska verka för att olika samhällsinstanser efterlever FN:s konvention om barnetsrättigheter.
- Bris ska påverka beslutsfattare genom att göra barns röster hörda och förmedla kunskap om barns behov, livssituation och upplevelser till omvärlden. Kunskapen om barnets livssituation kommer från Bris egna kontakter med barn, genom barns delaktighet, från barn som berättar för andra vuxna där Bris får del av kunskapen genom exempelvis omvärldsbevakning, forskning och samarbeten med andra organisationer.

Bris ska ha en närvaro i hela landet, för barn, vuxna, politiker, myndigheter, allmänheten och andra intressenter. Bris ska ha kunskap om barns livssituation i hela landet och vara tillgängligt för barn och unga i hela landet. Bris ska finnas på de arenor där barn är.

3 § Organisation

Bris är en ideell medlemsorganisation som är partipolitiskt och religiöst obunden. Kongressen är föreningens högsta beslutande organ. Styrelsen är föreningens verkställandeorgan. Bris är indelat i regioner.

4 § Säte

Bris och styrelsen har sitt säte i Stockholms kommun.

5 § Medlemskap

Fysisk person som delar Bris värderingar och vill stödja Bris kan bli medlem genom att erlägga medlemsavgift. Medlemskapet är personligt och som medlem tillhör man en av föreningens regioner.

Medlemsavgiften, som erläggs årligen, fastställs av kongressen. Medlemsavgift som inkommer till föreningen under perioden januari-september avser innevarande kalenderår, om inte avgift för innevarande kalenderår redan är erlagd. I sådant fall ska den avse påföljande kalenderår. Medlemsavgift som inkommer till föreningen under perioden oktober-december avser påföljande kalenderår. Medlemskap gäller till och med mars månad året efter det för vilken medlemsavgiften erlagts.

Medlem som vill utträda ur föreningen, ska skriftligen anmäla detta till Bris och anses vid Bris mottagande av sådant meddelande omedelbart ha lämnat föreningen. Medlem som inte erlagt årlig medlemsavgift anses även ha utträtt ur föreningen per utgången av mars månad året efter det kalenderår för vilken medlemsavgift inte har erlagts.

Medlem som skadar föreningen, bryter mot föreningens stadgar eller mot beslut som föreningen fattat eller på annat sätt agerar på sätt som uppenbart strider mot föreningens mål eller intressen kan uteslutas som medlem av styrelsen. Medlem äger rätt att yttra sig före ett sådant beslut.

5 a § Medlemskap för barn

Barn som vill stödja Bris kan kostnadsfritt bli medlem till och med det år barnet fyller 18 år. Ansökan om medlemskap ska göras av barnet för vilket medlemskapet ska gälla, eller av vårdnadshavare som innehar barnets samtycke. Medlemskap erhålls i och med Bris bekräftelse av ingiven ansökan. Medlemskapet är personligt och som medlem tillhör man en av föreningens regioner.

Barns medlemskap har samma status som vuxens medlemskap. Bris uppställer dock en åldersgräns på fyllda 18 år för deltagande i ordinarie styrelsearbete. För deltagande i övriga förtroendeuppdrag och för erhållande av rösträtt på medlemsmöte ska barnet ha fyllt 15 år.

Medlemskap för barn övergår till medlemskap enligt 5 § året efter det år barnet fyller 18 år förutsatt att årlig medlemsavgift erläggs enligt 5 §.

Medlem som vill utträda ur föreningen, ska skriftligen meddela detta till Bris och anses vid Bris mottagande av sådant meddelande omedelbart ha lämnat föreningen.

6 § Säkerhet

Bris ska ha rutiner för att barn skyddas och är trygga i Bris verksamhet.

Bris ska se till att utdrag ur Polismyndighetens register för arbete med barn begärs in enligt gällande lag.

7 § Kongress

Ordinarie kongress ska hållas vartannat år under andra kvartalet på tid och plats som styrelsen bestämmer.

Extra kongress ska hållas när styrelsen anser det erforderligt eller om föreningens revisorer eller minst hälften av det totala antalet kongressombud som valts vid det senaste medlemsmötet i vardera region, gör en skriftlig framställan om detta till styrelsen. Extra kongress ska hållas senast två månader därefter.

8 § Ärenden vid kongress

Vid ordinarie kongress ska följande ärenden behandlas:

1. kongressens öppnande
2. fastställande av röstlängd samt förteckning över övriga närvarande
3. val av ordförande vid kongressen
4. val av protokollförare
5. val av en eller två justeringspersoner att jämte ordföranden justera protokollet
6. val av en eller två rösträknare
7. kongressens behöriga sammankallande
8. fastställande av dagordning
9. föredragning av granskningsutskottets rapport
10. föredragning av årsredovisning, revisionsberättelse och verksamhetsberättelse för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren
11. fastställande av resultat- och balansräkning
12. fråga om ansvarsfrihet för styrelsens ledamöter för vart och ett av de senaste två räkenskapsåren
13. långsiktig plan (fyra år) för Bris,
14. förslag från styrelsen (propositioner) samt inkomna övriga förslag (motioner)
15. val av styrelseordförande
16. fastställande av antalet ledamöter och suppleanter i styrelsen

17. val av ordinarie ledamöter och suppleanter i styrelsen för tiden fram till och med nästkommande ordinarie kongress
18. fastställande av arvode för styrelsen
19. val av revisorer och revisorssuppleanter för tiden fram till och med nästkommande ordinarie kongress
20. val av regionernas representanter till granskningsutskottet, samt ersättare till dessa,för tiden fram till och med nästkommande ordinarie kongress
21. val av ledamöter i den nationella valberedningen, samt ersättare till dessa, för tiden fram till och med nästkommande ordinarie kongress
22. fastställande av uppdragsbeskrivning för den nationella valberedningen
23. fastställande av medlemsavgiftens storlek för nästkommande två kalenderår
24. övriga ärenden
25. kongressens avslutande.

9 § Kallelse till kongress

Kallelse till kongress utfärdas av styrelsen genom brev eller e-post till kongressombud, styrelseledamöter, valberedning, granskningsutskott, revisorer och revisorssuppleanter samt till av styrelsen utsedda arbetsgrupper.

Kallelse till ordinarie kongress ska utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före kongressen.

Kallelse till ordinarie kongress ska innehålla uppgift om tid och plats för kongressen. Till kallelsen fogas; förslag till dagordning, årsredovisning med revisions- och verksamhetsberättelse för de två senaste räkenskapsåren, långsiktig verksamhetsinriktningför Bris, valberedningens förslag till val av styrelseledamöter och revisorer, granskningsutskottets rapport, förslag till uppdragsbeskrivning för valberedning samt inkomna motioner och styrelsens yttrande över motionerna.

I kallelse till ordinarie kongress ska särskilt anges de ärenden som ska behandlas enligt 8 §14. Ärenden som inte upptagits i kallelsen och som inte uttryckligen enligt dessa stadgar ska behandlas vid kongressen, får inte företas till avgörande om inte samtliga kallade kongressombud eller dessas ersättare närvarar vid kongressen och medger att ärendet avgörs.

Kallelse till extra kongress ska utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före kongressen.

Kallelse till extra kongress ska innehålla uppgift om tid och plats för kongressen samt det eller de ärenden som ska behandlas vid kongressen. Extra kongress får inte fatta beslut i andra ärenden än de som uppgivits i kallelsen om inte samtliga kallade kongressombud eller dessas ersättare närvarar vid kongressen och medger att ärendet avgörs.

10 § Motioner

Motionsrätt till kongressen tillkommer medlem. Motioner ska vara skriftliga och inlämnas till styrelsen senast den 25 mars samma år som kongressen ska hållas.

Styrelsen ska behandla varje motion och upprätta ett yttrande med förslag till beslut.

11 § Beslutsordning vid kongress

Beslut och omröstning vid ordinarie och extra kongress sker genom kongressombud. Totalt utses 7 kongressombud per region för två år i taget vid respektive regions ordinarie medlemsmöte enligt 22 §. Kongressombuden har yttrande-, förslags- och rösträtt vid kongressen. Varje ombud har en röst.

Rösträtt kan inte utövas genom fullmakt.

Styrelseledamot har yttrande-, förslags- och rösträtt vid kongressen, dock inte i frågan om ansvarsfrihet för styrelsen (8 § p. 12), fastställande av arvode för styrelsen (8 § p. 19), val av revisorer och revisorssuppleanter (8 § p. 20) eller val av regionernas representanter till granskningsutskottet samt ersättare till dessa (8 § p. 21). I frågan om val av ordinarie ledamöter och suppleanter i styrelsen (8 § p. 17) har styrelsen yttranderätt men inte förslags- och rösträtt.

Revisorer, ledamot av granskningsutskottet samt eventuella ledamöter i av styrelsen utsedda utskott har yttrande- och förslagsrätt. Kongressen kan välja att ge gäster och experter yttrande och förslagsrätt.

Med undantag för vad som anges i 24 och 25 § och vid personval, fattas beslut i sakfråga med enkel majoritet, vilket innebär att ett förslag vid en omröstning måste stödjas av mer än hälften av det totala antalet avgivna röster. Vid personval anses den vald som fått flest röster (relativ majoritet). Vid lika röstetal har mötesordföranden utslagsröst, utom vid personval och frågor där styrelsen inte äger rösträtt, då lotten avgör. Beslut fattas efter öppen omröstning. Personval ska dock ske med slutna röstsedlar om någon så begär.

12 § Protokoll vid kongress

Vid kongress ska det föras protokoll. Protokollet ska undertecknas av protokollföraren. Det ska justeras av ordföranden vid kongressen om hen inte har fört protokollet, och av minst en justeringsperson som kongressen har utsett.

13 § Nationell valberedning

Den nationella valberedningen ska bestå av fem ledamöter, med personliga ersättare, och ha en bred representation från regionerna. Valberedningens uppgift är att föreslå ledamöter till styrelsen, att föreslå val av revisorer samtval av ersättare till granskningsutskottet. Mandatperioden motsvarar en kongressperiod. Särskild uppdragsbeskrivning förvalberedningen fastställs av kongressen. Ledamöter i den nationella valberedningen kan inte samtidigt inneha andra förtroendeuppdrag i Bris.

14 § Styrelsen

Styrelsen ska bestå av ordförande samt det antal ledamöter och suppleanter som kongressen beslutat om. Endast medlem kan vara ledamot eller suppleant i styrelsen. Ledamöterna och suppleanterna utses av kongressen. Mandattiden för styrelseledamöterna och suppleanterna är två år. Styrelsen sammanträder omedelbart efter kongressen för konstituering.

Styrelsen utser inom sig en vice ordförande. Styrelsen ska förordna två eller flera personer till firmatecknare. Styrelsen ska utfärda attestregler. Styrelsen kan utse en eller flera arbetsgrupper med uppgift att bereda frågor som styrelsen ansvarar för. Styrelsen upprättar förslag till uppdragsbeskrivning för valberedningen inför ordinarie kongress.

Kongressen beslutar om en långsiktig plan för Bris, styrelsen fastställer budget samt verksamhetsplaner inom ramen för denna och andra av kongressen fastställda beslut.

15 § Styrelsesammanträden

Styrelsen sammanträder minst fyra gånger per år samt då ordföranden eller en ledamot begär det.

Styrelsen är beslut för om mer än hälften av hela antalet ledamöter är närvarande. Som styrelsens beslut gäller den mening som mer än hälften av de närvarande röstar för eller, vidlika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid personval gäller som styrelsens beslut det förslag som fått flest röster eller, vid lika röstetal, lotten. Röstning sker öppet. Sluten omröstning sker vid personval om ledamot så begär. Vid styrelsens sammanträden ska protokoll föras. Det ska undertecknas av protokollförare och justeras av ordföranden, om hen inte har fört protokollet samt av ytterligare en ledamotsom styrelsen därtill utsett.

16 § Firmateckning

Föreningens firma tecknas av den eller dem som styrelsen därtill utser.

17 § Kansli och generalsekreterare

Den dagliga verksamheten utövas genom föreningens kansli och ska ledas av en generalsekreterare, som utses av styrelsen. Generalsekreteraren är föredragande i styrelsen, har yttranderätt i styrelsen samt äger rätt att till protokollet föra avvikande mening.Generalsekreteraren fattar beslut i enlighet med den delegationsordning som styrelsen fastställer.

18 § Räkenskapsår

Föreningens räkenskapsår är kalenderår.

19 § Revision

För varje räkenskapsår ska styrelsen avsluta den löpande bokföringen med en årsredovisning. Styrelsen ska även för varje kalenderår upprätta en verksamhetsberättelse.
För granskning av föreningens räkenskaper och styrelsens förvaltning ska finnas två revisorer och två revisorssuppleanter. Av revisorerna ska minst en ordinarie och en suppleant vara auktoriserad revisor. Styrelsen ska till revisorerna senast den 1 mars överlämna erforderliga handlingar för att revision ska kunna fullgöras. Revisorerna ska avlämna revisionsberättelse senast en månad före kongressen.

20 § Granskningsutskott

I föreningen ska finnas ett särskilt granskningsutskott. Granskningsutskottet ska bestå av en representant från varje region samt totalt två ersättare. Ledamöterna i granskningsutskottet nomineras av medlemsmötet för vardera region och utses av kongressen.

Granskningsutskottet har till uppgift att granska att Bris stadgar efterlevs, samt att beslut på kongressen genomförs av styrelsen. Granskningsutskottets rapport ska delges styrelsen och föredras vid kongressen. Ledamöter i granskningsutskottet kan inte samtidigt inneha andra förtroendeuppdrag i Bris.

21 § Regioner

Bris är indelat i regioner som varje medlem tillhör. Antalet regioner i Bris och deras geografiska verksamhetsområde fastställs av kongressen.

Vartannat år hålls ett ordinarie medlemsmöte, och däremellan då det bedöms erforderligt extra medlemsmöte, enligt 22 § inom varje region. På så sätt arbetar Bris för att ta till vara på det ideella engagemanget hos medlemmarna samt utveckla relationen mellan Bris anställda och Bris medlemmar.

Regionen har att följa de policys, riktlinjer och strategier som fastställs av styrelsen inom ramen för av kongressen fastställda beslut. Var för sig och tillsammans företräder regionerna hela Bris.

I varje region ska det finnas ett regionråd (advisory board) bestående av minst fem och högst tio personer som väljs vid regionens medlemsmöte. Styrelsen har till uppgift att fastställa en övergripande arbetsbeskrivning för regionråden. Regionrådet har till uppgift att, utifrån av styrelsen fastställd arbetsbeskrivning, mobilisera samhället regionalt för barnets rättigheter. Chefen för regionenheten sammankallar regionrådet till möten.

22 § Medlemsmöte

Ordinarie medlemsmöte ska hållas per region, senast under mars månad vartannat år, det år då ordinarie kongress ska hållas. Styrelsen kallar medlemmar samt den regionala valberedningen till ordinarie medlemsmöte skriftligt genom Bris nyhetsbrev, Bris hemsida, eller på annat sätt minst fyra veckor före medlemsmötet. I kallelsen ska anges tid och plats för mötet. Till kallelsen ska bifogas dagordning med angivande av de ärenden som ska behandlas vid mötet.

Vid ordinarie medlemsmöte ska följande ärenden behandlas:

1. medlemsmötets öppnande
2. fastställande av röstlängd
3. val av mötets ordförande
4. val av protokollförare
5. val av en eller två justeringspersoner att jämte ordföranden justera protokollet
6. val av en eller två rösträknare
7. medlemsmötets behöriga sammankallande
8. fastställande av dagordning
9. föredragning av Bris verksamhetsberättelse
10. motioner till kongressen
11. val av medlemmar i regionråd (advisory board)
12. val av ledamöter till den regionala valberedningen fram till och med nästa ordinarie medlemsmöte
13. den regionala valberedningens framläggande av förslag till val av kongressombud samt dessas ersättare
14. val av kongressombud samt ersättare för dessa att representera regionen vid föreningens kongress under nästkommande två år.
15. den regionala valberedningens framläggande av förslag till nominering av ledamot samt ersättare i den nationella valberedningen
16. nominering av en ledamot samt ersättare till den nationella valberedningen
17. den regionala valberedningens framläggande av förslag till nominering av ledamot till granskningsutskottet
18. nominering av en ledamot till granskningsutskottet
19. övriga ärenden
20. medlemsmötets avslutande.

Extra medlemsmöte ska hållas när det bedöms erforderligt. Styrelsen kallar medlemmar till extra medlemsmöte skriftligt genom Bris nyhetsbrev, Bris hemsida, eller på annat sätt minst fyra veckor före medlemsmötet. I kallelsen ska anges tid och plats för mötet. Till kallelsen ska bifogas dagordning med angivande av de ärenden som ska behandlas vid mötet.

Varje medlem har yttrande- förslags- och rösträtt vid medlemsmöten. Rösträtt kan inte utövas genom fullmakt. Beslut kan endast fattas i de frågor som upptagits på dagordningen.

23 § Protokoll vid medlemsmöte

Vid medlemsmöte ska det föras protokoll. Protokollet ska undertecknas av protokollföraren. Det ska justeras av ordföranden vid medlemsmötet om hen inte har förtprotokollet, och av minst en justeringsperson som medlemsmötet har utsett.

24 § Regionala valberedningar

De regionala valberedningarna ska bestå av minst två och högst tre ledamöter samt totalt två ersättare. Ledamöterna och dessas ersättare utses av medlemsmötet i respektive region. De regionala valberedningarnas uppgift är att till medlemsmötet föreslå val av kongressombud och medlemmar i regionråd (advisory board), samt att till medlemsmötet föreslå ledamöter till granskningsutskottet samt ledamöter och ersättare till den nationella valberedningen som medlemsmötet ska nominera till kongressen för beslut.

25 § Stadgeändringar

Beslut om ändring av stadgarna fattas antingen med två tredjedels majoritet vid ordinarie kongress eller med enkel majoritet vid två på varandra följande kongresser varav en ska vara ordinarie.

26 § Föreningens upplösning

Beslut om föreningens upplösning kan fattas med fyra femtedelars majoritet vid två påvarandra följande kongresser varav den första ska vara ordinarie. Vid upplösande av föreningen ska styrelsen ansvara för att föreningens tillgångar används till sådana ändamål som överensstämmer med Bris.

BRIS

RESULTATRÄKNING (TSEK)	Utfall 2019	Utfall 2020	Prognos 2021	Budget 2022	Prognos 2023
Medlemsavgifter	**2 090**	**2 109**	**2 068**	**2 196**	**2 232**
Gåvor					
Gåvor från allmänheten	26 018	27 405	31 061	31 493	33 383
Gåvor från företag och företagssamarbeten	22 013	30 910	30 096	31 250	33 125
Postkodlotteriet basstöd	9 000	10 000	11 000	10 000	10 000
Stiftelser/organisationer	1 189	3 241	4 354	5 160	3 200
Summa gåvor	**58 221**	**71 556**	**76 511**	**77 903**	**79 708**
Bidrag					
Verksamhetsbidrag Socialstyrelsen	4 300	4 350	4 500	7 000	7 000
Övriga statliga bidrag	3 934	7 734	10 214	2 965	2 715
Projektbidrag stiftelser och föreningar	11 570	3 430	10 143	13 288	5 797
Bidrag från kommuner/regioner	6 809	8 095	6 432	7 277	6 475
Summa bidrag	**26 612**	**23 609**	**31 289**	**30 530**	**21 987**
Nettoomsättning	**805**	**1 380**	**1 669**	**628**	**950**
Övriga intäkter	**0**	**172**	**78**	**0**	**0**
Finansiella intäkter	**665**	**1 473**	**111**	**0**	**350**
TOTALA INTÄKTER	**88 392**	**100 299**	**111 726**	**111 257**	**105 227**

KOSTNADER Enhetsskostnader exkl. internfördelningar	Utfall 2019	Utfall 2020	Prognos 2021	Budget 2022	Prognos 2023
Direkta verksamhetskostnader					
Stöd- och regional verksamhet, Kommunikation/Opinion/Påverkan	-57 117	-55 761	-63 939	-64 683	-68 564
Insamling	-14 554	-15 843	-15 394	-18 288	-19 020
Administration	-2 018	-1 692	-2 083	-2 204	-2 248
Totala direkta verksamhetskostnader	**-73 689**	**-73 296**	**-81 416**	**-85 175**	**-89 832**
Kostnader för fördelning till verksamheten					
Ekonomi/HR/IT/Stab	-12 806	-11 936	-14 263	-22 011	-22 451
Gemensamma kostnader BRIS	-3 512	-2 508	-3 053	-3 701	-3 775
Direkta verksamhetskostnader	**-16 318**	**-14 444**	**-17 316**	**-25 712**	**-26 226**
TOTALA KOSTNADER	**-90 007**	**-87 740**	**-98 732**	**-110 887**	**-116 058**

RESULTAT**	-1 614	12 559	12 994	370	-10 831

*Bokslut publiceras i april 2022.

Bris nätverk möjliggör möten, dialog och samverkan mellan professionella från olika delar av samhället, den ideella, privata eller offentliga sektorn.

Nätverket är en källa till inspiration, kunskapspåfyllnad och erfarenhetsutbyte. En plats där du får möjlighet att lyssna till föreläsningar, tar del av rapporter inom olika områden och där du får dela med dig av dina kunskaper och erfarenheter.

VEM KAN VARA MED?
Bris nätverk är till för dig som aktivt arbetar med och för barn. Du kan vara verksam inom den ideella, offentliga eller privata sektorn. Näringslivet är självklart också välkomna.

Nätverket vänder sig till dig, som precis som vi, anser att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Som deltagare i Bris nätverk bjuds du in till nätverksträffar två gånger per år. Några gånger per år får du också Bris nyhetsbrev med information om viktiga barnrättsfrågor. Allt kostandsfritt! **Vill du gå med eller har du frågor, mejla till natverk@bris.se**

BRIS RAPPORT 2022:1

ÅRSRAPPORT 2021

VÅLD
EN DEL AV BARNS VARDAG

BRIS

Redaktör: Astrid Holm, Bris

Skribenter:
Marie Angsell, sakkunnig socionom, Bris
Sven Bremberg, barn- och ungdomsläkare och docent i socialmedicin vid Karolinska institutet
Maria-Pia Cabero, ansvarig media och opinion, Bris
Anna Holmqvist, enhetschef kommunikation och påverkan, Bris
Magnus Jägerskog, generalsekreterare, Bris
Lisa Mannby, socionom, data- och analysansvarig, Bris

Formgivning: Kajsen Burell, Printempo

Omslagsfoto: Istock photo

Så hanteras barns berättelser:
Citat i rapporten är exempel på vad barn berättar för Bris. De baseras på autentiskt material som valts ut i syfte att synliggöra vanligt förekommande teman i barns samtal med Bris. Vid behov har ändringar gjorts i citat för att inget barn ska kunna kännas igen av andra

Barnen på bilderna har ingen koppling till innehållet i rapporten.

Tryck: BrandFactory 2022
Rapporten är tyckt på FSC-märkt papper.

FSC
www.fsc.org
MIX
Papper från ansvarsfulla källor
FSC® C006484

SVANENMÄRKET
Trycksak
3041 0142

INNEHÅLL

Förord 2
Sammanfattning 3
Inledning 6

Våld mot barn 12

Att utsättas för våld i hemmet 17

Sexuella övergrepp 23

Våld och otrygghet i samhället 30

Diskussion och slutsatser 36

Kontaktinnehåll i barns samtal 41

Om Bris 42
Definitioner 44
Källor 46
Agenda 2030 48

Varje dag pratar Bris med barn som möter våld i sin vardag på olika sätt.

Foto: Shutterstock

FÖRORD

Magnus Jägerskog

Foto: Fredrik Hjerling

Samhället behöver göra mer för att skydda barn mot våld

Alla barn möter våld på något sätt under sin uppväxt. De drabbas själva, de har sett det ske eller de känner någon som drabbats. Våldet är en realitet. Och det får enorma konsekvenser för många barn. Precis som alla barn på något sätt möter våld så påverkas alla barn av våldet. Många barn som blir utsatta för våld lider av psykisk ohälsa och vi vet att en klar majoritet av alla barn som försöker ta sitt liv har blivit utsatta för någon form av misshandel under uppväxten.

I den här rapporten ges en inblick i barns liv utifrån deras egna röster och tillsammans med forskning ges kunskap och förslag för ett tryggare samhälle för barn.

Sverige är historiskt sett ett föregångsland när det handlar om att skydda barn från våld. Som första land i världen införde Sverige en lagstiftning mot barnaga. Det var ett viktigt steg. Det stärkte skyddet för barn och det förändrade synen på våld i uppfostringssyfte. Antiagalagen klargjorde även att barn inte är föräldrars egendom eller att det som sker ”inom hemmets gränser” stannar där, utan istället: Att barn är egna individer med egna rättigheter. Ett viktigt perspektiv som också påverkade utformningen av barnkonventionen som numera är lag i Sverige.

”Sverige har tidigare lyckats stärka barns trygghet. Det både behövs och är möjligt igen.”

Precis som antiagalagen föregicks av en bred mobilisering i samhället för att stärka skyddet för barn behöver det ske en liknande mobilisering idag. Barns samtal till Bris, forskning och andra rapporter visar att våldet som barns utsätts för är utbrett. Att det finns på många arenor i barns liv, på barnets arbetsplats skolan, i barnets hem, på nätet eller i sitt närområde. Slutsatsen från arbetet med denna rapport är både enkel och hård. Samhället lyckas inte att skydda barn mot våld. Det saknas naturligtvis inte initiativ och insatser för barns rätt till trygghet. Men den sammanlagda kunskapen visar tydligt att de inte är tillräckliga. Väsentligt mer måste göras.

Jag hoppas att du som är beslutsfattare, på nationell, regional och lokal nivå, läser denna rapport och låter dig påverkas. Sverige har tidigare lyckats stärka barns trygghet. Det både behövs och är möjligt igen. Jag efterfrågar engagemang, beslutsamhet och resurser för att skapa en trygg uppväxt. En god start i det arbetet är att samtala med barn och lyssna på vad de anser är viktigt för en trygg vardag.◆

Magnus Jägerskog
Generalsekreterare Bris

SAMMANFATTNING

Våld – en del av barns vardag

De senaste åren har samtalen till Bris om våld, övergrepp och kränkningar eskalerat. Det är tydligt att Sverige inte når upp till ambitionen om en uppväxt fri från våld. Detta leder till oöverblickbara konsekvenser för barn och för samhället som helhet. I Bris årsrapport lyfts barns röster, forskning och förbättringsförslag i syfte att ge varje barn en trygg uppväxt.

Våld mot barn är ett utbrett problem som finns i alla delar av samhället. Det förmodade mörkertalet är stort och statistiken är bristfällig. Antalet samtal till Bris om våld, övergrepp och kränkningar har ökat markant under många års tid och visar, tillsammans med kartläggningar och studier, att alldeles för många barn växer upp i en tillvaro präglad av våld. Barn berättar om att utsättas för fysiskt våld och övergrepp, psykiskt våld och försummelse, våld mot närstående, eller att själva utsätta andra för våld. Det är vanligt att barn upplever flera former av våld samtidigt under sin uppväxt.

ALLVARSGRADEN I SAMTALEN HAR ÖKAT

I samtalen till Bris hänger våld och psykisk ohälsa ofta samman. I mars 2021 öppnade Bris upp stödlinjen dygnet runt och har haft fler samtal med barn än någonsin tidigare. Totalt hade Bris under 2021 41 667 samtal med barn och unga i den nationella stödlinjen via telefon, chatt och mejl, en ökning med 32 procent jämfört med 2020. Utöver den generella samtalsökningen noteras stora och oroande ökningar av samtal kring ämnen som självmord (+87 procent), sexuella övergrepp (+70 procent), självdestruktivitet (+77 procent), ätstörningar (+93 procent), och fysiskt och psykiskt våld (+34 procent respektive +39 procent). Pandemin har därtill förstärkt en redan existerande utsatthet hos många barn.

Varje barn har rätt till ett liv fritt från våld, att leva och utvecklas och få stöd från vuxna när det behövs. Samtidigt upplever många barn hinder att berätta om utsattheten – och kommer därmed inte få det skydd, stöd och behandling hen har rätt till. Även många vuxna upplever hinder att agera när de misstänker att ett barn utsätts för våld. Det är tydligt att det både bland barn och vuxna saknas kunskap om våld, barnets rättigheter och samhällets ansvar.

VÅLDET ÄR UTBRETT

Varje dag berättar barn för Bris om utsatthet för våld i såväl hemmet, på nätet, i skolan och i offentligheten. Ökningarna i samtal till Bris om olika former av våld ger en indikation om att allt fler barn kan vara utsatta, men en delförklaring till ökningen är sannolikt även en ökad benägenhet att söka stöd för vissa former av våld. Det är också känt att de flesta barn som utsätts aldrig kommer till samhällets kännedom. Forskningen visar att många barn drabbas av våld. I den senaste nationella kartläggningen av våld mot barn svarade 44 procent att de varit utsatta för misshandel av en vuxen inom eller utanför familjen. Mer än vart tredje barn svarade att de utsatts för våld i hemmet. Det är också oroande att det dödliga våldet mot barn minskar långsammare i Sverige jämfört med Västeuropa som helhet.

De allra flesta barn känner sig trygga när de rör sig ute på offentliga platser, men i samtal till Bris märks också att barn reagerar på händelser i samhället och om nyhetsrapportering om otrygghet. Barn hör också av sig till Bris och

Många barn upplever flera former av våld under sin uppväxt.

Foto: Shutterstock

41 667

Under 2021 har Bris haft 41 667 kurativa kontakter med barn upp till 18 år via chatt, telefon och mejl – fler än någonsin tidigare.

berättar om våldsamma, otrygga eller kriminella sammanhang som hen direkt eller indirekt är inblandad i.

Risken att utsättas för våld i samhället är väldigt olika beroende på var ett barn bor, liksom resurserna och förutsättningarna för barn att få tillgång till sina rättigheter. Alla former av våld ser ut att ha samma riskfaktorer: att bo i en familj med dålig ekonomi, med en ensamstående förälder eller med föräldrar i konflikt om vårdnad, boende och umgänge, eller att själv ha funktionsnedsättningar, framför allt neuropsykiatriska och kroniska sjukdomar eller hälsoproblem. Andra kända riskfaktorer är föräldrars missbruk, psykiska ohälsa, stress och oro.

VÅLDETS KONSEKVENSER

Den samlade kunskapen är samstämmig – våldet får i regel stora och i många fall långtgående konsekvenser. Att utsättas för våld påverkar barns tillvaro och mående. Det rubbar tilliten till andra och sätter tron på framtiden ur spel. Många lämnas också ensamma att hantera situationen, särskilt när föräldrarna eller andra nära vuxna också är de som utsätter barnet för våldet.

”Jag vill inte leva mer. Vet inte vad jag ska göra, vågar inte snacka med någon.”

Allvarlig psykisk ohälsa uppstår i regel inte i ett vakuum, utan kan ha mångbottnade orsaker varav utsatthet för våld är en. Ofta samverkar många negativa faktorer till en negativ spiral, där våld, psykisk ohälsa och svårigheter att klara skolan hänger samman och förstärker varandra. Sambandet mellan att utsättas för våld och att ha självmordstankar eller att försöka ta sitt liv är tydligt både i barns samtal till Bris och i forskningen.

Att vara multiutsatt, det vill säga utsatt för minst tre olika typer av våld, är starkare kopplat till traumasymtom och psykisk ohälsa. I Allmänna Barnhusets kartläggning var det tre gånger vanligare med självskadebeteende bland de barn som var multiutsatta och minst tre gånger så vanligt med suicidtankar. Ett mer aktivt arbete för att minska våld mot barn skulle kunna leda till en minskning av de mest långtgående formerna av psykisk ohälsa.

SAMHÄLLETS OFÖRMÅGA ATT SKYDDA BARN FRÅN VÅLD

Många barn berättar aldrig om sin situation för någon vuxen, och får därmed inte professionellt stöd eller skydd från våldet. Bland de barn som berättar för Bris om att de har sökt hjälp är det vanligt att de tycker att socialtjänsten brustit. Forskning visar tydligt på en ogynnsam utveckling för barn som tas om hand och placeras under sin uppväxt, exempelvis när det kommer till att klara skolan. Även om barns rättsliga skydd mot våld är starkt i Sverige så finns inom rättsväsendet stora brister i den praktiska tillämpningen, vilket beror på såväl brist på resurser som på kunskap.

VÄGEN FRAMÅT

Sverige har på många sätt agerat vägvisarland vad gäller insatser för att skydda barn från våld, bland annat genom att 1979 anta världens första förbud mot barnaga. Mot den bakgrunden är det ett samhällsmisslyckande att våld mot barn fortfarande är så utbrett.

Ansvaret att skydda barn från våld måste och ska delas av många. Därför krävs åtgärder och förändring på flera plan, både bland beslutsfattare, i alla professionella verksamheter som möter barn, och hos alla vuxna som finns runtomkring barn. Dessutom behöver det långsiktiga arbetet med att minska riskfaktorerna för att barn ska utsättas för våld prioriteras och resurssättas mycket högre än idag. ◆

Foto: Shutterstock

Att utsättas för våld påverkar barns mående, framtidstro och relationer.

”Jag var på möte på soc men jag vågade inte säga något om hur jobbigt det är hemma. Det var läskigt att sitta själv i ett rum med några helt okända.”

Foto: Shutterstock

Varje barn har rätt till en uppväxt fri från våld. Det ansvaret måste delas av alla vuxna kring barn.

Bris rekommenderar

- **Agera för varje barns rätt till en trygg uppväxt.** Varje politiskt parti bör gå till val på stärkta insatser för att skydda barn från våld, nationellt, regionalt och lokalt.
- **Öka vuxnas kunskap om våld.** Att fler vuxna agerar vid misstanke om att ett barn far illa är avgörande.
- **Säkerställ en bred nationell strategi mot våld mot barn.** Under 2021–2022 pågår arbetet med att ta fram en nationell strategi mot våld mot barn. Strategin måste ha ett brett anslag som gör frågan relevant i hela samhället. Den behöver bli välförankrad, resurssatt och implementerad i alla verksamheter som möter barn.
- **Utanförskap måste brytas för en uppväxt fri från våld.** Det är avgörande att motverka att något barn utsätts för våld eller växer upp i våldsamma miljöer. Tillsätt förebyggande insatser och verka för att fler unga känner sig delaktiga i samhället.
- **Rusta de aktörer som möter barn.** Professionella instanser som möter barn måste rustas och få bättre förutsättningar att upptäcka, agera och följa upp när barn utsatts för våld. Stöd och vård måste vara tillgängligt för barn.
- **Stärk kompetensen i rättsväsendet.** Kunskapen om våld mot barn, och om de rättsregler vi faktiskt har, måste förstärkas inom hela rättskedjan så att den straffrättsliga regleringen får genomslag i den praktiska rättstillämpningen.
- **Öka kunskapen om sambandet mellan våld och psykisk ohälsa.** Ett mer aktivt arbete för att minska våld mot barn skulle kunna bidra till en minskning av de mest långtgående formerna av psykisk ohälsa.
- **Följ upp pandemins konsekvenser.** Det behövs mer kunskap och långsiktig uppföljning av hur barn påverkas. Insatser behöver följas upp och riktas dit där behoven är stora.

En förutsättning för alla dessa rekommendationer är att göra barn delaktiga, att lyssna på hur barn beskriver sina liv och på deras förslag på åtgärder – med målet att utforma ett samhälle där varje barn garanteras tillgång till sina rättigheter.

INLEDNING

Nationella stödlinjen för barn – nu öppen dygnet runt

Sedan 1971 har Bris arbetat för att stärka barnets rättigheter. En viktig del i arbetet för ett bättre samhälle för barn är att påverka beslutsfattare genom att göra barns röster hörda. Bris årsrapporter tas fram för att belysa barns livssituation, utifrån de tusentals kontakter Bris årligen har med barn. Genom att koppla det som barn berättar till aktuell forskning ges förslag till förbättring.

Den 15 mars 2021 öppnade Bris nationella stödlinje för barn dygnet runt, året runt. Den stora efterfrågan på Bris verksamhet har medfört att Bris under 2021 hade 41 667 kurativa kontakter med barn via chatt, telefon och mejl. Det innebär en ökning på 32 procent jämfört med föregående år.

Den stora ökningen av samtal under 2021 jämfört med tidigare år innebär ökningar i de flesta enskilda ämneskategorier. Flertalet ämnen har dock ökat mer än förväntat sett i relation till den totala samtalsökningen. Jämfört med föregående år noterar Bris särskilt stora ökningar av samtal om allvarliga symtom på psykisk ohälsa, som självmord (+87 procent), ångest (+76 procent), självdestruktivitet (+77 procent) och ätstörningar (+93 procent) samt samtal om våld, övergrepp och kränkningar där främst sexuella övergrepp har ökat (+70 procent). En följd av en hög allvarsgrad i samtalen är att även samtal om samhällets stödinstanser har ökat under året (+53 procent). Bris kuratorer dokumenterar alla kurativa samtal i ett system bestående av 54 samtalskategorier. På sida 41 redovisas antal samtal i respektive kategori under åren 2016–2021.

Bris har under perioden med dygnet runt-öppet noterat att förekomsten av ämnen fördelar sig relativt jämnt över hela dygnet. Sedan Bris öppnat dygnet runt har 38 procent av kontakterna tagits under timmarna 21–09, timmar då Bris tidigare hade stängt. Ungefär 14 procent av kontakterna har tagits under timmarna 24–06, vilket för de flesta är att se som natt. Detta är ett större inflöde än Bris på förhand kunnat förutse och Bris fortsätter arbeta för att öka kapaciteten för att kunna möta barns efterfrågan på stöd och hjälp under hela dygnet.

KURATIVA KONTAKTER

Kurativa kontakter är samtal kring ett hjälpbehov, uttalat av barnet eller formulerat tillsammans med kuratorn. Utöver dessa finns ett stort antal övriga kontakter, exempelvis påläggningar eller tysta samtal.

➜ Samtalsutveckling 2016–2021

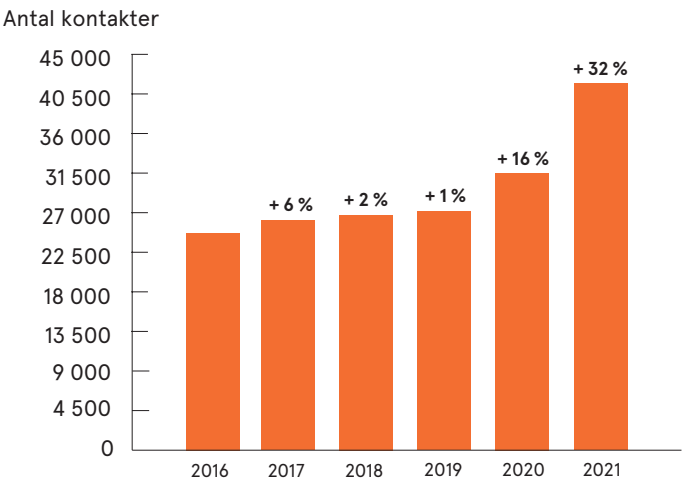

Grafen visar antal kurativa samtal per år samt den procentuella samtalsökningen jämfört med föregående år. Årsserien inleds år 2016 då nuvarande system för att dokumentera barns samtal infördes. De senaste två åren har Bris öppettider utökats vilket har medfört stora samtalsökningar. Jämfört med 2016 har samtalen ökat med 69 procent.

OM BRIS STÖD TILL BARN OCH UNGA

Bris stöderbjudande grundar sig på total anonymitet vilket gör att barn själva väljer vilka uppgifter de vill dela om sig själva. Bris redovisar statistik över antal samtal, inte antal barn, som kontaktar Bris. Majoriteten av stödet ges via chatt, följt av telefon och mejl.

Ungefär 8 av 10 samtal till Bris kommer från barn som identifierat sig som tjej. Under de senaste årens höga samtalsökning har samtal från barn som identifierar sig som tjej, kille, icke-binär eller som inte vill välja något alternativ för kön alla ökat.

Alla upp till 18 år kan ta del av Bris stöd. Snittåldern för barn som kontaktar Bris har i flera år varit cirka 14 år. Ungefär hälften av samtalen kommer från barn i åldersgruppen 13–15 år. Under åren med pandemi och sedan Bris öppnat dygnet runt har fler äldre barn hört av sig. Den åldersgrupp som har ökat mest procentuellt sedan föregående år är 16–18 åringar.

När Bris redovisar statistik brutet på ålder eller kön redovisas åldersgrupperna 10–12 år, 13–15 år

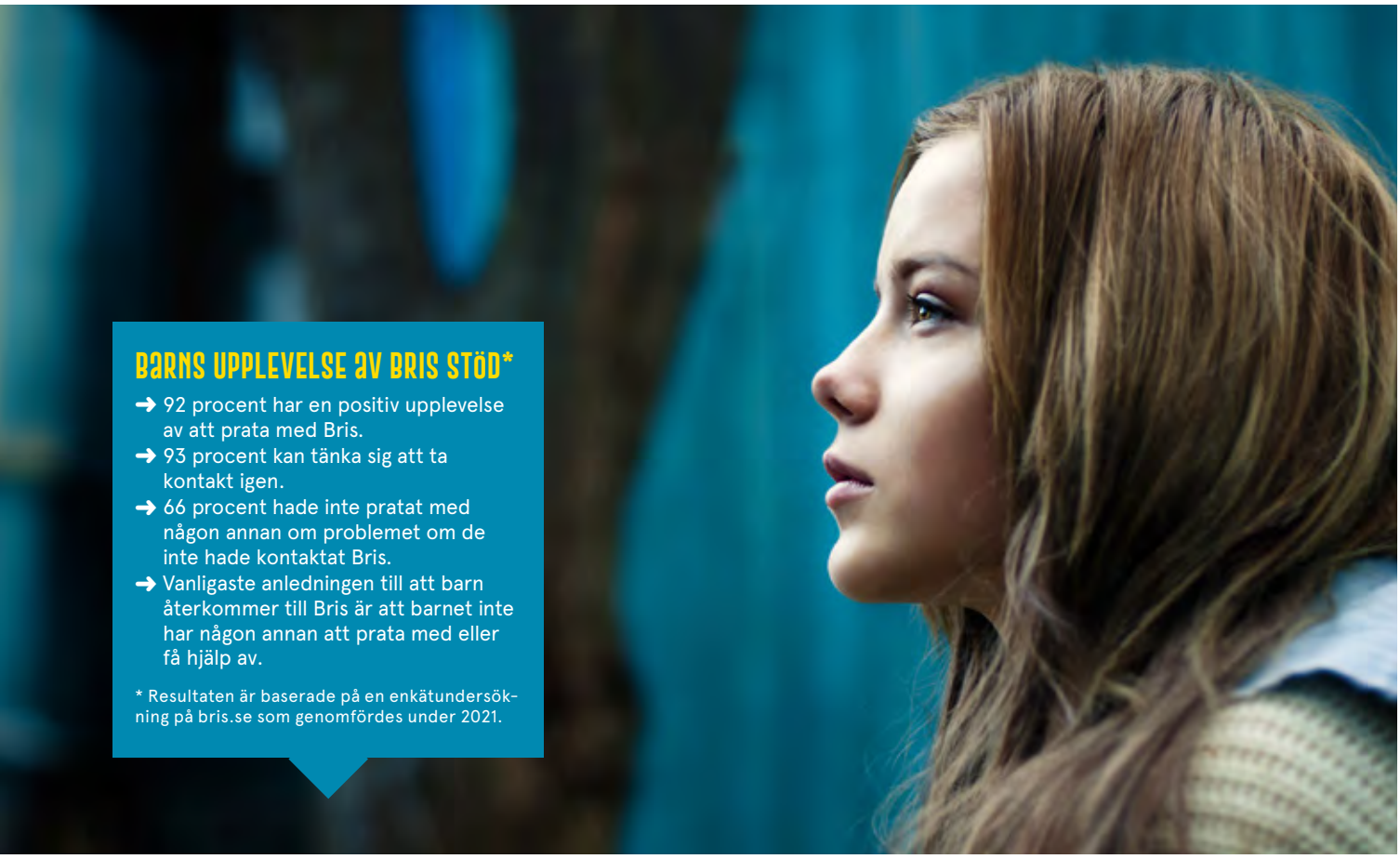

Foto: Shutterstock

BARNS UPPLEVELSE AV BRIS STÖD*

- ➜ 92 procent har en positiv upplevelse av att prata med Bris.
- ➜ 93 procent kan tänka sig att ta kontakt igen.
- ➜ 66 procent hade inte pratat med någon annan om problemet om de inte hade kontaktat Bris.
- ➜ Vanligaste anledningen till att barn återkommer till Bris är att barnet inte har någon annan att prata med eller få hjälp av.

* Resultaten är baserade på en enkätundersökning på bris.se som genomfördes under 2021.

och 16–18 år samt samtal från barn som identifierar sig som kille respektive tjej. Övriga åldrar och alternativ för kön är för få sett till antal för att analyseras separat men ingår i den totala statistiken.

Med Bris kuratorer kan barn prata om vad som helst, samtalet styrs av barnets stödbehov. Barnet får både känslomässigt och praktiskt stöd, information om rättigheter och stödinstanser.

En litteraturöversikt från 2021 visar att den typ av distansstöd som Bris erbjuder har effekt på psykisk hälsa och att barns problem minskar. Slutsatsen är att Bris stöd till barn ger tydlig hjälp med högre tillgänglighet än andra former av stöd.[1]

Majoriteten av de barn som kontaktar Bris får den hjälp de behöver där och då. Under året har Bris kuratorer gjort en hänvisning till en annan instans i drygt 22 procent av samtalen. Den vanligaste anledningen till hänvisningen är att barnet behöver vård för psykisk ohälsa, skydd från våld, övergrepp och kränkningar eller skydd och stöd utifrån brister i hemmiljön eller föräldrars svårigheter. Prioriterat är att barnet får tillgång till en vuxen i sin närhet, varför det är viktigt att stödet är tillgängligt för barnet. Hänvisningar till elevhälsan, vuxna i skolan, socialtjänsten och ungdomsmottagningen är därför vanligt förekommande.

➜ Barnets ålder

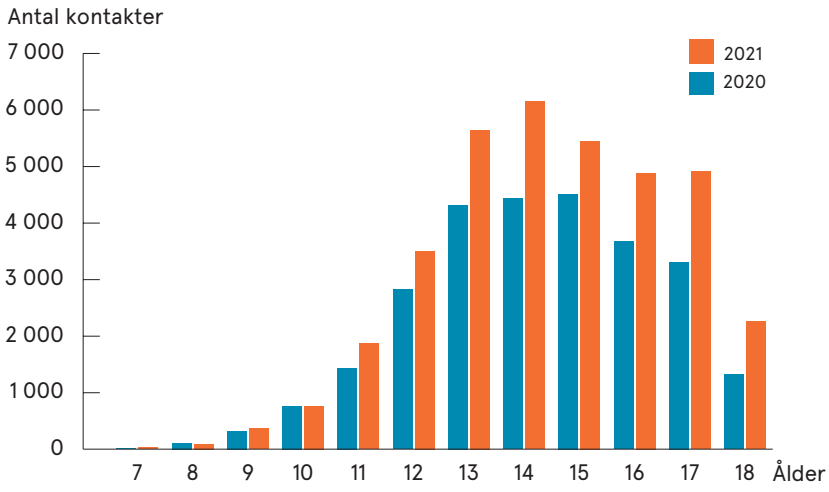

Flest samtal kommer från barn som är 14 år. Den stora samtalsökningen jämfört med föregående år syns främst i åldrarna 13 och uppåt.

OM RAPPORTENS INNEHÅLL

Första delen i rapporten redogör för Bris verksamhet 2021 och de vanligaste kontaktområdena. I andra delen ges en fördjupning i barns samtal om våld, övergrepp och kränkningar, då samtalskategorin har ökat markant under flera år. Genom att koppla det som barn berättar till forskning förs resonemang och ges förslag på vad samhället bör göra framåt för varje barns rätt till en uppväxt fri från våld. ◆

[1] Bremberg, S., 2021.

De 10 vanligaste kontaktområdena

Den stora samtalsökningen på 32 procent under 2021 jämfört med föregående år innebär ökningar av nästan alla kontaktområden. Psykisk ohälsa är det vanligaste, följt av samtal om familjen och våld. Under flera år har allvarsgraden i samtalen ökat.

Foto: Shutterstock

Med Bris kuratorer kan barn prata om vad som helst, samtalet styrs av barnets stödbehov där och då. Ofta rör samtalen flera ämnen.

➜ 10 vanligaste kontaktområdena* 2021

Grafen visar antal kurativa samtal inom respektive kategori samt kategorins förekomst i samtal till Bris. I snitt dokumenteras 2,5 kontaktområden per samtal.

1. PSYKISK OHÄLSA

”Hej, jag har skrivit med dig förut. Det är jag som hade planerat att ta livet av mig den 21:a. Vad roligt att det blev dig jag fick prata med igen! Som du märker lever jag fortfarande. Men det är inte så bra...”

Psykisk ohälsa har under flera år varit den vanligaste förekommande kategorin i barns samtal med Bris. Att den psykiska ohälsan bland barn och unga i Sverige är utbredd har konstaterats i flera av Bris tidigare rapporter samt i forskning och kartläggningar.[2] I samtalen till Bris är det tydligt att uppväxtvillkoren i Sverige idag inte är hållbara för alla barn, att barn känner oro för framtiden, att samhällets krav och förväntningar upplevs ouppnåeliga. Ofta finns också i samtalen till Bris tydliga kopplingar mellan psykisk ohälsa och utsatthet för våld.

Under 2021 handlade nästan vartannat samtal om psykisk ohälsa. Samtalen inom kategorin har ökat stadigt under de senaste åren, och jämfört med år 2016 har samtalen fördubblats (+113 procent). Utvecklingen som har beskrivits i tidigare årsrapporter om såväl ökad förekomst som ökande allvarsgrad i samtalen är tydlig även 2021. Med hög allvarsgrad menar Bris samtal om allvarliga symtom på psykisk ohälsa som kan medföra att barnet har behov av vård eller stöd.

Till Bris vänder sig barn för att få stöd för allt från oro för en nedstämdhet som blivit allt mer närvarande och påverkar barnets liv – till en förlamande ångest som skrämmer, självdestruktiva tankar och handlingar, diagnoser, ätstörningar och tankar på självmord.

Det är oroande att samtalen inom psykisk ohälsa ökar i högre takt än den totala omfattningen av samtal till Bris. Det är särskilt oroande med ökningar av samtal om självmord, självdestruktivitet och ätstörningar, svåra symtom på psykisk ohälsa som barn inte ska behöva hantera ensamma. Det är vanligt att ett samtal till Bris innehåller beskrivningar av flera symtom på psykisk ohälsa. I samtal till Bris om självmord förekommer till exempel också självdestruktivitet i 33 procent, ångest i 22 procent och ätstörningar i 9 procent.

Ett genomgående tema i många av samtalen är att barnet saknar funktionella strategier för att hantera sitt mående och därför både vill ha och behöver få hjälp och stöd. Utöver beskrivningar av hur barnets psykiska hälsa påverkar och begränsar barnets liv är en röd tråd i samtalen barnets starka vilja att nå en förändring och

[2] Bremberg, S., 2015.

➜ Samtalsutveckling psykisk ohälsa 2016–2021

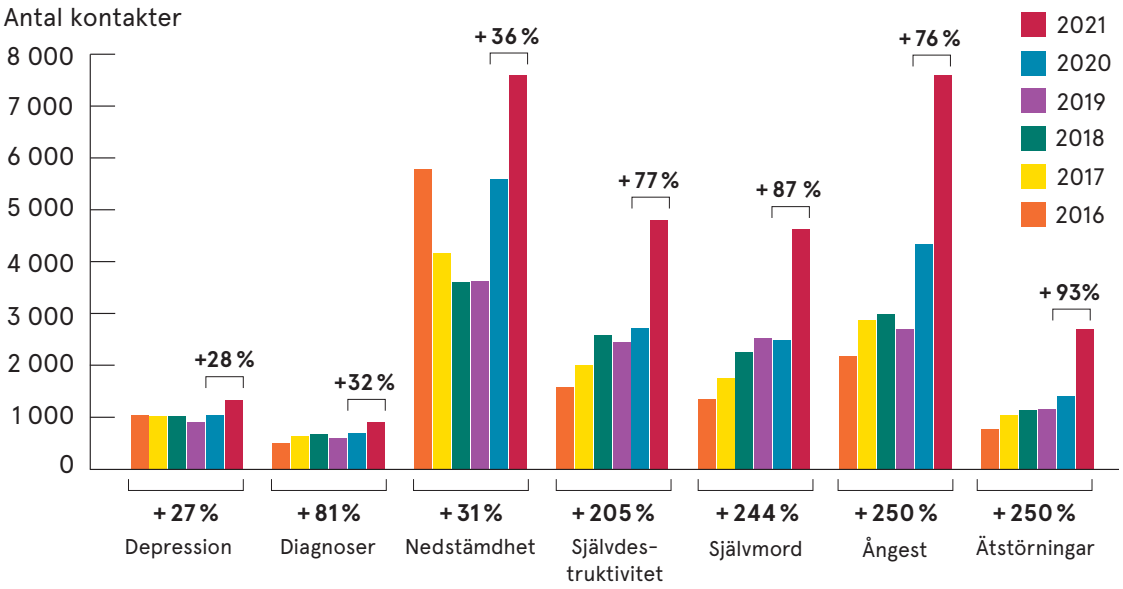

Psykisk ohälsa är hos Bris en samlingskategori som spänner över olika ämnen. Grafen visar antal samtal per kategori samt procentuell ökning 2016–2021 och 2020–2021. Den totala samtalsökningen jämfört med föregående år är 32 procent och 69 procent för hela perioden.

må bättre. Bris har i en rad rapporter beskrivit den oroande samtalsutvecklingen och hur angeläget det är att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor för att bättre kunna leva upp till barns rätt till bästa uppnåeliga hälsa.[3] Samhället behöver bli bättre på att främja en god psykisk hälsa för barn och i det är skolans roll central. Det krävs vidare stärkta tidiga insatser till barn i särskilt utsatta situationer och ett mer lättillgängligt och välfungerande stöd för familjer som behöver det. Det behövs akuta insatser för barn som mår dåligt här och nu, och som i dagsläget berättar om att bollas runt mellan aktörer eller fastna i vårdköer. Dessutom behövs en reformerad vårdkedja för barn och unga med psykisk ohälsa, som håller samman och möter behovet av vård på alla nivåer, ett arbete som är påbörjat och där Bris har deltagit i den statliga utredningen på området.[4]

2. FAMILJ OCH FAMILJEKONFLIKTER

”Allt är bara skit i mitt hem och mina föräldrar fattar inte hur mycket de gör mig illa. Jag vet inte vad jag ska göra längre för jag orkar inte mer. Det känns inte som att nån vill ha mig i deras liv ändå, jag är inte viktig för nån. Jag blir inte behandlad som en människa och jag känner att jag inte orkar mer.”

Barn som söker stöd kring familjen och konflikter i familjen är det näst vanligast förekommande ämnet i samtalen till Bris. Andelen samtal har legat på en jämn nivå under flera år. Under 2020 såg Bris en ökning av förekomsten, vilket kan förklaras med pandemin och dess restriktioners påverkan på relationer inom familjen. Under 2021 har förekomsten av samtal återgått till samma nivåer som tidigare år.

Samtal om familj och familjekonflikter rymmer flera olika teman som har gemensamt att relationerna påverkar barnets mående. Vanligt är att samtalen handlar om hur relationen förändras och prövas under tonårstiden. I samtalen beskrivs också utmaningar kring att bli sams igen efter bråk och att hitta tillbaka till en nära och fungerande familjerelation. Familjekonflikter i denna kategori är konflikter utan inslag av våld. I samtalen märks en önskan om, och längtan efter, fungerande familjerelationer där barnet känner sig älskad, trygg, lyssnad på och respekterad.

3. VÅLD, ÖVERGREPP OCH KRÄNKNINGAR

”Jag känner mig arg hela tiden. Jag är alltid arg i skolan och det blir bråk där hela tiden och jag vill egentligen inte det men de blir så ändå. Efteråt tänker jag att jag blir mer och mer som pappa. Jag skriker och slåss precis som han. Jag vill inte bli som han. Den tanken skrämmer mig. Mamma säger också att jag är som pappa.”

Våld, övergrepp och kränkningar är den tredje vanligaste orsaken till att barn söker stöd hos Bris, och har varit det under lång tid. Förekomsten i samtal under år 2021, 22 procent, är den högsta sedan dokumentationen startade 2016. Under åren 2016–2021 har samtal från barn som söker Bris stöd på grund av våld ökat med 115 procent. I denna rapport ges en fördjupning om barns samtal om våld, övergrepp och kränkningar och de ämnen där Bris noterat särskilt stora ökningar.

Samtalen rör alla typer av våld: fysiskt, psykiskt och sexuellt våld, omsorgsbrist, mobbning och hedersrelaterat våld och förtryck. De omfattar såväl att barnet är eller har blivit utsatt, att barnet utsätter andra, har bevittnat eller är rädd

[3] Bris 2017:1, Bris 2018:1, Bris 2019:1, Bris 2020:1, Bris 2021:1

[4] Bris & Statens offentliga utredningar 2021; samt SOU 2021:34.

för våld. Det våld som barn berättar om förekommer på alla arenor där barn finns. Vanligast i samtal till Bris om våld när förövaren är en vuxen är att våldet har skett där barnet bor och att föräldern eller en annan vuxen barnet bor med är den som utsätter barnet. Gemensamt för många av barnen som söker stöd hos Bris är en önskan om att bryta en pågående utsatthet, få stöd för att bearbeta utsattheten och börja må bättre igen.

4. SKOLAN

”Jag är 14 år och har distansundervisning just nu. Jag brukar egentligen gilla skolan och använda skolan som min flykt hemifrån, men nu går ju inte det. Mina betyg har alltid vart okej men nu på senaste har dom sjunkit så mycket så att jag riskerar att inte ens komma in på gymnasium nästa år.”

Skolan är den arena där barn lever en stor del av sina liv, har många av sina viktiga relationer och som påverkar dem på många sätt. De senaste åren har samtal från barn som söker stöd i frågor om skolan legat relativt stabilt. Sett i relation till den stora samtalsökningen 2021 har förekomsten av samtal om skola minskat något, även om antalet samtal på temat är det högsta sedan 2016. Barns samtal om skolan omfattar hela skolsituationen, social trivsel, betyg, stress, prestationskrav, relationer till jämnåriga och vuxna i skolan, utsatthet för mobbning och att överhuvudtaget behöva förhålla sig till att skolan är en plats där det är obligatoriskt att vara. Innehållet i samtal om skolan har de senaste två åren kommit att fokusera på pandemin och distansundervisning, som för främst äldre barn varit en ny erfarenhet vilket även har medfört nya utmaningar.

5. VÄNNER

”Just nu är det fredagskväll och alla är ute, träffar nya människor och festar medan jag är hemma och gör ingenting. Hur får man vänner?”

Att barn behöver stöd i sina jämnåriga relationer märks av att samtalen till Bris konstant legat på en hög nivå under senaste åren. Trots att förekomsten i relation till andra kategorier är lägre 2021 så är antalet samtal högre än tidigare år. Samtal om vänner handlar både om vänskap och om ensamhet, konflikter, att bli sams och om att hitta sätt att umgås och skapa vänskapsrelationer på nätet. Barns frågor till Bris handlar om allt från hur de ska lösa en specifik situation till hur de kan få fler vänner. Under åren med pandemi har fokus i samtal om vänner också kommit att handla om restriktionernas inverkan på sociala relationer, möjligheten att etablera relationer och en ökad känsla av eller oro för ensamhet.

Distansstudier har för många varit utmanande.

Foto: Joshua Hoehne / Unsplash

6. ATT VARA UNG

”Så jag vet att jag är en tonåring och att det hör till att må dåligt ibland, men hör det fortfarande till tonåren om ibland blir till ofta och ofta blir till alltid?”

Att vara ung är en bred kategori som innefattar allt från tonårsutveckling, självförtroende, identitetsutveckling till existentiella frågor om livets mening. I samtalen samlas frågor och tankar som människor kämpar med hela livet, men som många möter för första gången i tonåren. Sedan Bris öppnade dygnet runt är ett nytt tema inom kategorin svårigheter att somna och komma till ro, utan specifik eller nämnd orsak och utan att det varit så långvarigt att det påverkar barnets hälsa.

Barn beskriver att de har svårt att hitta en samtalspartner att lyfta dessa funderingar med. Bris samtal på temat blir ett viktigt förebyggande arbete där barn får sätta ord på sina känslor och hjälp att utveckla strategier att möta dem. Allt som ett barn möter för första gången kan väcka känslor, funderingar och många gånger självtvivel.

7. SAMHÄLLETS STÖDINSTANSER

”Jag förstår inte vad soc säger eller varför de gör som de gör. De frågar jättemycket men ingen frågar mig hur jag mår.”

Samtal om samhällets stödinstanser innebär att barnet har en pågående eller önskar inleda en kontakt med någon stödinstans. Andelen samtal följer utvecklingen av samtal om utsatthet och psykisk ohälsa.

När barn söker stöd hos Bris om pågående eller tidigare erfarenheter av kontakt med någon av samhällets stödinsatser handlar det nästintill uteslutande om brister i dessa stödfunktioner. Vanligast är kontakter om socialtjänsten, BUP och elevhälsan. Barns samtal till Bris handlar både om att det är svårt att få tillgång till det stöd och den hjälp barnet behöver, att barnet har en pågående stödkontakt men upplever att den inte fungerar, och att barnet undrar vad som skulle hända om hen försökte söka professionellt stöd.

Det är tydligt att tillgången till stöd skiljer sig åt markant beroende på var i landet barnet bor, och att barn har olika kunskap om vilket stöd som finns att söka. Generellt beskriver barn en otillgänglig vård.

Foto: Shutterstock

Många barn upplever att de saknar bra strategier för att hantera stress.

8. KÄRLEK

”Halloj, ska träffa en kille som är supersnygg så är jättenervös. Det känns overkligt att han vill träffa mig men jag är nervös för vad ska vi göra liksom. Han kanske vill hångla och sånt men jag har inte gjort sånt förut.”

Funderingar kring kärlek och relationer är en stor del av varje människas liv. Sett till den stora samtalsökningen som de utökade öppettiderna har medfört ligger förekomsten av samtal om kärlek ungefär på samma nivå som föregående år. Samtal om kärlek är vanligare bland äldre barn och handlar ofta om ”förstagångssituationer” där barnet vill resonera tillsammans med en vuxen, exempelvis om att bli ihop eller göra slut. Det barn vill i samtal med Bris är att få prata om tankar och känslor kopplat till kärlek och jämnåriga relationer. Senaste årens samhällsdebatt och förändrade lagstiftning kring samtycke märks till viss del i samtalen då barn har frågor om vad samtycke kan vara och hur en ska visa intresse utan att någon kan uppfatta det som olämpligt eller som en kränkning.

9. STRESS

”Hej. Det känns bra att skriva av sig vilket jag kan göra ofta när jag får panik i huvudet, hjälper lite i stunden att få ut tankarna, men dom sitter ju fortfarande kvar i huvudet oavsett hur mycket man försöker intala sig att det är lugnt.”

Förekomsten av samtal om stress har varierat genom åren vilket till stor del handlar om hur barn själva uttrycker sig och sätter ord på sin stress. Under 2021 förekom stress i 8 procent av samtalen vilket är en ökning jämfört med året innan. Samtal om stress innebär att barnet gett uttryck för en stress som har en negativ inverkan på barnets mående. Vanliga konsekvenser av stress som lyfts är svårigheter att somna, att koncentrera sig, men framförallt en avsaknad av strategier att hantera stressen och lugna ner sig själv. Exempel på vad som väcker en negativ stress hos barn är dess hemsituation, familjerelationer, utsatthet för våld samt egna eller andras krav på ens prestationer kopplat till exempelvis skolan och barnets sociala liv. Stress återfinns också i existentiella samtal om framtiden, där framtidshopp och klimatfrågan är exempel på vad som framkallar stress hos barn.

10. VUXNAS SVÅRIGHETER

”Jag kan inte sova. Mamma och några mer är fulla här hemma.”

Förekomsten av samtal från barn som söker stöd på grund av vuxnas svårigheter har varit jämn under de senaste åren, 2021 berör 6 procent av kontakterna ämnet. Det rör sig främst om vuxna i en föräldraroll eller med annan nära relation till barnet. Oftast handlar det om vuxnas missbruk eller vuxnas psykiska ohälsa. Det är tydligt att barn påverkas när vuxnas svårigheter gör att de brister i omsorg och ofta är det en lång process för barn att kunna såväl själv se som att sätta ord på föräldrars svårigheter. Det finns också stor skam och stora hinder för barn att söka hjälp när föräldrars förmåga brister. Under pandemin har situationen förvärrats för barn som lever med vuxna som har psykisk ohälsa eller beroendeproblematik. ◆

VÅLD MOT BARN

År 2021 hade Bris över 9 000 samtal med barn om våld, övergrepp och kränkningar, och antalet samtal om inom kategorin har ökat under många års tid. Varje dag berättar barn för Bris om utsatthet för våld i såväl hemmet, på nätet, i skolan och i offentligheten.

➜ Samtalsutveckling våld, övergrepp och kränkningar 2016–2021

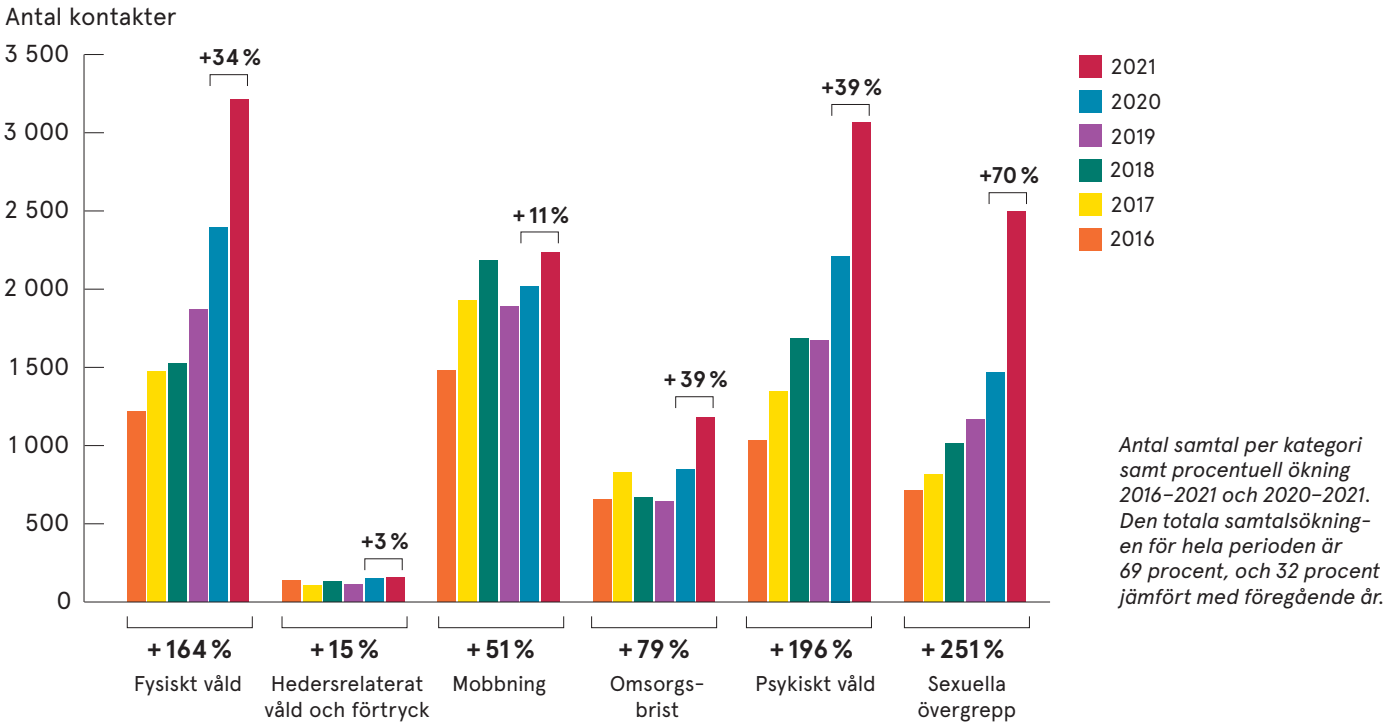

Antal samtal per kategori samt procentuell ökning 2016–2021 och 2020–2021. Den totala samtalsökningen för hela perioden är 69 procent, och 32 procent jämfört med föregående år.

Varje barn har rätt till ett liv fritt från våld, det framgår bland annat av barnkonventionen som är svensk lag, den svenska antiagalagstiftningen och annan lagstiftning. Barns rätt att slippa utsättas för våld gäller på alla arenor, oavsett vem som utövar våldet.

Det finns idag flera internationella konventioner och överenskommelser som konstaterar att våld mot barn är ett globalt problem, såsom hållbarhetsmålet 16:2 i Agenda 2030 som slår fast att ”Alla stater är skyldiga att förhindra övergrepp, exploatering, trafficking och alla former av våld eller tortyr mot barn”.[5]

BARNS SAMTAL TILL BRIS OM VÅLD

Våld, övergrepp och kränkningar är det tredje vanligaste ämnet när ett barn kontaktar Bris. Under 2021 handlade 9 116 samtal om detta, en ökning på 35 procent jämfört med 2020. Det är en fortsatt ökning, då samtalen om våld, övergrepp och kränkningar under åren 2016–2021 har ökat med 115 procent, jämfört med den totala samtalsökningen på 69 procent.

I samtalskategorin ryms fysiskt våld, hedersrelaterat våld och förtryck, mobbning, omsorgsbrist, psykiskt våld och sexuella övergrepp. Samtalen kommer från barn som är och som har blivit utsatta för våld, som har utsatt någon annan eller känner oro för att utsättas för våld, inom familjen eller i andra sammanhang. Mobbning, fysiskt och psykiskt våld är de vanligast förekommande formerna av våld, men den kategori som har ökat mest under perioden procentuellt är sexuella övergrepp.

[5] FN, 2015.

VIKTIGA BEGREPP

➜ Våld mot barn
Bris utgår från FN:s barnrättskommittés definition av våld mot barn, den definition som barnkonventionen, som numera är svensk lag, ger uttryck för.*

Konventionen slår fast att varje barn har rätt att skyddas mot alla former av våld. Barnrättskommitténs definition av våld innefattar fysiskt och psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel och utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp. Det innebär att definitionen till viss del är bredare än vad som ryms inom ramen för svensk straffrättslagstiftning.*

➜ Svensk straffrättslagstiftning
Barn har rätt att slippa alla handlingar som ryms inom den vida våldsdefinitionen oavsett om handlingen är straffbar eller inte. Det är viktigt att veta att det finns fler former av hjälp eller upprättelse än straffrättslig upprättelse, exempelvis samtalsstöd, heldygnsvård, eller andra terapeutiska insatser.

➜ Barnmisshandel
Ett brett begrepp med många olika definitioner. I Sverige la kommittén mot barnmisshandel fram följande definition: Barnmisshandel är när en vuxen person utsätter ett barn för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar eller försummar att tillgodose barnets grundläggande behov. Med barn avses varje människa under 18 år.** I svensk straffrätt saknas ett särskilt reglerat barnmisshandelsbrott.

➜ Trauma
En påfrestande händelse som inte kan undflys eller hanteras av individens tillgängliga resurser.

➜ Multiutsatthet
Även kallat polyviktimisering. Olika former av våld mot barn överlappar varandra i stor utsträckning. Ett barn kan exempelvis vara utsatt för både fysiskt och psykiskt våld och samtidigt uppleva att den ena föräldern utövar våld mot den andra föräldern.

* Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 13. ** SOU 2001:72

Barn som kontaktar Bris berättar om slag, sparkar och knuffar. Om vuxna som är hotfulla och skräms. Barn berättar om sexuellt våld och övergrepp som de utsätts för hemma eller på andra platser. De berättar också om oro för våldsamma miljöer. Fokus i samtal är hur utsattheten har påverkat barnet, barnets mående, framtidstro och förtroende och tillit till vuxna.

Vanligast i samtalen till Bris är att barnet utsatts i hemmet, och andra arenor som barn berättar om är offentliga miljöer, ofta skolan, och nätet. Förövaren kan vara någon som står barnet nära, som en förälder, en partner, ett syskon eller en släktning. Det kan också vara andra jämnåriga eller vuxna, både personer som barnet känner och inte känner. Ibland vet inte barnet vem förövaren är – på nätet kan förövaren vara anonym och i det offentliga kan barnet ha utsatts för våld av en för dem främmande eller okänd person.

Varför berättar barn om våld för Bris?

Gemensamt för de barn som kontaktar Bris om pågående våld är att barnet vill att våldet ska upphöra. Många barn behöver bekräftas i att det barnet utsätts för är fel, att barn har rätt till skydd från våld och att ansvaret och skulden inte ligger hos barnet. Barn berättar att våldet påverkar den psykiska hälsan, skolprestationer, vänskapsrelationer och framtidstro. Samtidigt känns det för många barn otänkbart att avslöja sin utsatthet för någon som kan ingripa, det kan få konsekvenser som barnet inte är beredd att ta. Barn som utsätts för våld av vuxna beskriver att det är svårt att lita på att andra vuxna kommer att hjälpa en. I många samtal beskrivs också hur barn försökt söka stöd från vuxna utan att det medfört någon skillnad.

Känslor som barn med egen erfarenhet av att utsättas för våld sätter ord på och önskar stöd i att hantera är exempelvis rädsla, sorg, ilska, skam och skuld. Många gånger saknar barnet egna funktionella strategier för att hantera de känslor som utsattheten väcker. Det kan bland annat märkas i samtal där barn berättar om självdestruktivitet som en konsekvens. Överlag i finns i samtalen till Bris en tydlig koppling till psykisk ohälsa. Exempel på ämnen som också berörs i samtal om våld är nedstämdhet, ångest, självmord och självdestruktivitet, men även ätstörningar förekommer.

HUR MÅNGA BARN ÄR UTSATTA?

Uppskattningsvis utsätts en miljard barn årligen för någon form av våld globalt, och våldet finns bland alla kulturer och samhällsklasser, oavsett etniskt ursprung, utbildningsgrad och inkomst. Det förmodade mörkertalet är stort. Eftersom våld mot barn är ett problem som man ofta vill dölja, förbise eller normalisera så sker en underrapportering.[6]

Den exakta omfattningen av förekomsten av våld mot barn i Sverige är också svår att beräkna.

"Jag har aldrig vågat berätta för någon. Jag skäms till och med nu över att skriva det här... Jag vill inte leva så här längre... Jag känner att det håller på att äta upp mig inifrån."

2016 genomförde Allmänna Barnhuset en nationell enkätstudie, där 4 700 elever från årskurs nio i grundskolan och årskurs två på gymnasiet svarade på frågor om utsatthet för våld under hela uppväxten.[7] Totalt 44 procent av barnen hade någon gång under livet varit utsatta för någon form av misshandel av en vuxen inom eller utanför familjen. Med misshandel menas här olika typer av våld såsom fysiskt våld, psykiskt våld, försummelse, sexuella övergrepp samt upplevt våld mellan vuxna i familjen.

36 procent av de tillfrågade barnen hade utsatts för någon form av misshandel av en vuxen inom familjen. När det gäller utsatthet för fysiskt våld av en vuxen uppgav 24 procent av barnen att de någon gång upplevt det. 16 procent uppgav att de blivit utsatta för psykiskt våld av en vuxen, 14 procent att de upplevt våld mellan vuxna i familjen och 6 procent uppgav att de utsatts för försummelse. Totalt 9 procent, 14 procent av tjejerna och 2 procent av killarna, hade utsatts för sexuella övergrepp av en vuxen person.

En annan omfattande studie är Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning där personer i åldern 16–84 år får svara på sina erfarenheter av våldsutsatthet under det senaste året. I den senaste undersökningen från 2021 uppgav 8,3 procent av de drygt 5 500 medverkande i åldern 16–19 år att de utsatts för misshandel och 13,5 procent att de utsatts för hot. 15 procent har utsatts för sexualbrott och 10,8 procent för trakasserier i åldersgruppen 16–19 år. Vad gäller nätkränkningar, att någon spridit känsliga uppgifter, bilder eller

FÖREKOMST AV ANDRA ÄMNEN I SAMTAL OM VÅLD, ÖVERGREPP OCH KRÄNKNINGAR

Familjen	25 %
Skolan	21 %
Nedstämdhet	20 %
Familjekonflikter	14 %
Vänner	12 %
Ångest	11 %
Självmord	10 %
Självdestruktivitet	8 %
Vuxnas missbruk/riskbruk	8 %
Onlinerelaterade frågor	5 %
Stress	5 %
Skilda föräldrar	5 %
Oro för annan	5 %
Vuxnas psykiska ohälsa	4 %
Sorg & kris	4 %
Kärlek	4 %
Att vara ung	4 %
Ätstörningar	3 %
Juridiska frågor	2 %
Depression	2 %

Övriga samtalskategorier som oftast förekommer i samtal från barn om våld, övergrepp och kränkningar. I ett samtal till Bris dokumenteras i snitt 2,5 kontaktområden.

[6] End Violence Against Children, 2021.

[7] Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2017.

filmer på internet, uppgav 6,7 procent i åldern 16–19 år att de blivit utsatta.[8]

Våld mot barn är ett omfattande område, där både arenor, förövare och former av våld som barnet utsätts för eller utsätter andra för kan vara många. Att kategorisera barns våldsutsatthet låter sig inte göras enkelt, och att göra det medför en risk för att bidra till en förenklad bild av något som i själva verket är mycket komplext.

Multiutsatthet – när våldet överlappar

De olika formerna av våld överlappar varandra i stor utsträckning och det finns grupper av barn som utsätts för många former av allvarligt och upprepat våld. 17 procent av barnen i en nationell kartläggning från Allmänna Barnhuset hade varit utsatta för minst två former av barnmisshandel och hälften av dessa hade varit utsatta för tre eller fler typer.[9] När ett barn är utsatt för minst tre former av våld kallas det multiutsatthet, och kan till exempel innebära att vara utsatt för både fysiskt och psykiskt våld hemma eller i skolan och samtidigt uppleva pappas våld mot mamma. Barn som utsätts för försummelse, där föräldrarna brister i omsorg, är den grupp som också är mest utsatt för andra former av våld. Kunskapen om multiutsatthet, riskfaktorer och konsekvenser är viktig på flera sätt, inte minst för att grundligt kunna identifiera vad barnet behöver hjälp med och skydd mot.

Tjejer uppgav oftare än killar att de blivit utsatta för flera typer av våld, inklusive sexuella övergrepp, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. I Allmänna Barnhusets kartläggning hade 81 procent av de unga som försökt att ta sitt liv någon gång utsatts för någon form av misshandel under sin uppväxt och mer än hälften av de som misshandlats var multiutsatta. Multiutsatthet är också starkare kopplat till traumasymtom än utsatthet för våld av en typ. Det var tre gånger vanligare med självskadebeteende bland de barn som var multiutsatta och minst tre gånger så vanligt med suicidtankar. Drygt 13 procent av de multiutsatta hade försökt att ta sitt liv i jämförelse med knappt 2 procent bland barn som inte hade utsatts för någon form av våld.[10]

Våld mot barn med dödlig utgång

Dödligt våld bland barn och unga i Sverige är ovanligt, 2020 drabbades totalt 20 barn och unga i ålder 0–19 år. Dödligt våld drabbar killar i mycket högre utsträckning än tjejer.[11] Socialstyrelsens dödsfallsutredningar som genomförs när det funnits särskild anledning att anta att dödsfallet har samband med något förhållande som inneburit att barnet har varit i behov av skydd, visar att det är en förälder eller vuxen i motsvarande roll som är gärningsperson. Sedan 2008 har 46 sådana fall utretts och resultatet visar att en majoritet av barnen var yngre än 9 år. Nästan hälften av barnen dödades av sin biologiska far eller styvfar och vart femte av sin biologiska mor. I nästan hälften av fallen hade gärningspersonen vid tiden för gärningen varierande grad av psykisk ohälsa.[12]

Dödligt våld mot barn och unga, både i hemmet och på andra platser, och dödligt våld både orsakat av en förälder och av andra personer, har de senaste 30 åren minskat. Minskningen har dock varit långsammare i Sverige jämfört med Västeuropa som helhet.[13] Det finns ingen given förklaring till utvecklingen av det dödliga våldet. När det gäller unga som dött i våldsamma händelser utanför hemmet handlar det ofta om unga med mycket dåliga framtidsutsikter som utsätter sig själva för olika risker, självmord, droger och våld. Gemensamt för gruppen är att de klarat skolan dåligt.[14]

RISKFAKTORER FÖR BARN ATT UTSÄTTAS FÖR VÅLD

Det finns omständigheter som ökar eller minskar risken för att barn ska utsättas för och ta allvarlig skada av våld. Våldsutsatthet och konsekvenserna som våldet får avgörs av många olika risk- och skyddsfaktorer på flera nivåer, från individ- till samhällsnivå, i samverkan.

Alla former av våld ser ut att ha samma riskfaktorer: att bo i en familj med dålig familjeekonomi, med en ensamstående förälder, med föräldrar i konflikt om vårdnad, boende och umgänge, eller att själv ha funktionsnedsättningar, framför allt neuropsykiatriska, och kroniska sjukdomar eller hälsoproblem. Andra kända riskfaktorer för att utsättas för våld är föräldrars missbruk, psykiska ohälsa, stress och oro. Flera svenska studier har visat att tjejer generellt sett uppger sig ha varit utsatta för våld i högre utsträckning än killar, framför allt vad gäller våld hemma, mobbning och sexuella övergrepp – och de är oftare multiutsatta. Killar uppger oftare än tjejer att de utsatts för misshandel av andra vuxna än i hemmet, rån och

81 %

av de unga som försökt att ta sitt liv någon gång hade varit utsatta för någon form av misshandel under sin uppväxt och mer än hälften av de som misshandlats var multiutsatta.

Barn som utsätts för försummelse är oftare utsatta för andra former av våld.

Foto: Tryn Nilsen/Unsplash

[8] Brottsförebyggande rådet, 2021.
[9] Jernbro, C. & Landberg, Å., 2020.
[10] Ibid.
[11] Socialstyrelsens statistikdatabas för dödsorsaker.
[12] Socialstyrelsen, 2019.
[13] Institute for Health Metrics and Evaluation.
[14] Werbart et al., 2020.

vapenrelaterat våld. Barn som inte får bestämma över sina egna liv är en utsatt grupp liksom barn som identifierar sig som vare sig tjej eller kille.[15]

Ett barn kan vara utsatt för våld utan att kunna identifieras utifrån kända risk- och skyddsfaktorer. Det är inte riskfaktorn i sig som är det avgörande, utan vilka konsekvenser den får. Psykisk ohälsa hos en förälder leder exempelvis inte automatiskt till omsorgsbrist och inte heller till ohälsa hos barnet. Det som kan vara skadligt är om förälderns tillstånd medför en bristande omsorg om barnet. Förekomsten av flera riskfaktorer samtidigt ökar risken för att ett barn ska utveckla ohälsa och utvecklingsproblem, men sambandet är inte linjärt för det enskilda barnet.[16]

Det är tydligt i samtal till Bris att många barn tror att våldet är barnets eget fel. Barn som utsätts för våld i hemmet tenderar att tro att det beror på att det är på grund av något som hen gjort eller inte gjort, också för att den vuxna kan ha motiverat det så för barnet. När det gäller våld i det offentliga eller på nätet beskriver barn det som att de själva borde ha vetat bättre, och borde ha kunnat skydda sig.

Foto: Shutterstock

Restriktionerna har lett till begränsade skyddsfaktorer för barn i utsatta situationer.

HAR PANDEMIN PÅVERKAT BARNS UTSATTHET?

Pandemins påverkan på barn, vuxna och på samhället i stort är en av årets mest angelägna frågor, men på frågan om vilka konsekvenser det inneburit för barn finns ännu inga heltäckande eller helt säkra svar. Pandemin pågår fortfarande och likaså studier som ännu inte hunnit färdigställas. För att förstå hur pandemin påverkat barns olika rättigheter och situation kommer det att krävas fortsatta uppföljningar och utvärderingar under en lång tid.[17] Det finns dock studier som pekar på att barn som redan tidigare befann sig i utsatta situationer har påverkats mer negativt än andra.[18]

Hos Bris noterades en liknande utveckling. Från 2020, året då covid-19-pandemin slog till, ökade samtalen från barn om våld markant i Bris stödlinje. Här berättade barn som levde med våld i hemmet bland annat om hur restriktioner och den ökade sociala isoleringen ytterligare försvårade för barnet att undkomma våldet. Barns olika behov och utmaningar kopplade till pandemin har under tiden som gått både hunnit uppstå, förändras och ibland upphöra. Bris ser dock fortfarande samma risker som lyftes i föregående årsrapport, med en förstärkt utsatthet hos redan utsatta barn.[19] Restriktionerna i samhället har lett till att många riskfaktorer för barns utsatthet ökat och att skyddsfaktorer begränsats. Det påverkar särskilt barn som befinner sig i utsatta livssituationer. Exempelvis barn som växer upp med våld i hemmet.

"Snälla kan corona försvinna! Jag kommer inte orka mer jag vill bara dö, jag orkar inte mer, jag orkar inte mer."

Många av de barn som under pandemin kontaktat Bris för att de utsatts för våld i hemmet beskriver att de har varit utsatta sedan lång tid – det handlar alltså inte om en ny utsatthet. Däremot har pandemin och restriktionerna beskrivits som nya omständigheter vilka förvärrat situationen i hemmet och gjort det svårare att undkomma utsattheten.

Enligt en studie där gymnasieelever tillfrågats uppgav 1 procent att de under pandemin varit mer utsatta för våld än tidigare, medan 6 procent uppgav att restriktionerna skyddat dem från våld och övergrepp. 11 procent uppgav att situationen hemma hade förvärrats, men samtidigt var det 25 procent som tyckte de hade haft större möjlighet att diskutera med sina föräldrar om sådant som oroade dem.[20] Pandemin har alltså påverkat barn på mycket olika sätt.

Sedan 2021 pågår en ny nationell kartläggning om förekomsten av våld mot barn, som kommer att vara helt central inom fältet för att förstå hur barns utsatthet för våld har utvecklats de senaste åren.[21] Likaså pågår en studie med syftet att bland annat undersöka hur covid-19-pandemin påverkat föräldraskap, attityder till våld i uppfostringssyfte, samt risk- och skyddsfaktorer för våld.[22] ◆

[15] Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2017.

[16] Rikshandboken i barnhälsovård.

[17] Barnombudsmannen, 2021.

[18] Skrove G. et al., 2021; Sjögren A. et al., 2021; Augusti, E.M., Sætren, S.S., & Hafstad, G.S. 2021; Socialstyrelsen, *Effekter av covid-19 på anmälningar gällande barn till socialtjänsten*, 2021.

[19] Bris rapport, 2021:1.

[20] Svedin, C.G., Landberg, Å., Jonsson, L., 2021.

[21] Regeringskansliet, *Förekomsten av våld mot barn i Sverige ska kartläggas*, 2020.

[22] Regeringskansliet, *Stiftelesen Allmänna Barnhuset tilldelas medel för undersökning om föräldraskap, våld och stöd* ,2021.

ATT UTSÄTTAS FÖR VÅLD I HEMMET

Trygga hemförhållanden är en förutsättning
för att barn ska utvecklas och må bra.
Men dagligen berättar barn för Bris om våld
i hemmet och om föräldrar som brister i sin omsorg.
Ofta är det första gången de delar med sig
av sina upplevelser.

Foto: Shutterstock

När barn berättar för Bris om utsatthet för våld, övergrepp och kränkningar handlar det oftast om våld i hemmet. Bris dokumenterar samtalen efter vilken typ av våld som samtalet handlar om, och i hemmet utsätts barn för såväl fysiskt våld, psykiskt våld, omsorgsbrist, hedersrelaterat våld och sexuella övergrepp. Samtalen i alla dessa kategorier har ökat stort mellan 2020 och 2021.

Som tidigare nämnts i rapporten är det ingen som vet den exakta omfattningen av förekomsten av våld mot barn i Sverige, det gäller även våld i hemmet där det finns stora mörkertal. I den senaste kartläggning som gjorts av Allmänna Barnhuset svarade 36 procent av barnen som deltog att de hade utsatts för någon form av misshandel av en vuxen, det vill säga mer än vart tredje barn. 14 procent svarade att de hade upplevt våld mellan vuxna i familjen.[23]

BRIS KURATORER ÄR OFTA DE FÖRSTA BARNET BERÄTTAR OM VÅLDET FÖR

När ett barn berättar om våld i hemmet för Bris är det ofta första gången de pratar om det med någon vuxen. Samtalet kan börja med att barnet berättar om att må dåligt, eller om föräldrar som bråkar. Genom kuratorns frågor, lyssnande och bekräftande kan barnet närma sig det som är svårare att tala om. Att berätta om egen våldsutsatthet är svårt, att närma sig och sätta ord på sin utsatthet är smärtfyllt och kan ta emot. Det kan vara en härva av skrämmande händelser, stora konflikter, hotfull stämning hemma, och kanske förstår barnet först i samtalet med kuratorn att det hen är utsatt för är våld.

I samtal om våld hemma förekommer både mammor och pappor som förövare. Barn beskriver det fysiska våldet med att den vuxna slår, sparkar, knuffar, biter, bränner, nyper, drar i armar, hår och öron. Många berättar också om psykiskt våld, om vuxna som är hotfulla, skrämmer, kränker, bestraffar och hotar att överge barnet – ofta med nedvärderande kommentarer om barnets kropp. Många tjejer berättar om hur föräldrar sexualiserar och kränker, till exempel genom att kalla barnet för hora. Barn som beskriver att de upplevt våld mot närstående anger i hög utsträckning att våldet har riktats mot en förälder, ofta mamman, och en del samtal handlar om att de lever på flykt med mamman från förövaren. Barn berättar också om sexuellt våld som att utsättas för våldtäkt eller andra fysiska sexuella övergrepp och sexuella anspelningar av den vuxne. Flera barn berättar om materiellt våld, till exempel kopplat till mobiltelefoner som föräldrarna kontrollerar, tar ifrån barnet eller hotar att förstöra. De beskriver föräldrars våld som handlingar i affekt, ett oreflekterat beteende eller som bestraffning och uppfostringsvåld.

BARN-KONVENTIONEN

Artikel 19 i barnkonventionen fastslår att varje barn har rätt att skyddas från alla former av våld från vårdnadshavare.*

* Artikel 6, FN:s konvention om barnets rättigheter.

[23] Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2017.

Barn berättar även för Bris om hur föräldrar brister i omsorg, känslomässigt eller materiellt, brister i att skydda barnet från våld eller är fysiskt eller känslomässigt otillgängliga. Medan det fysiska våldet kan vara lättare för ett barn att beskriva, är omsorgsbrist många gånger svårt att sätta ord på. Det är inte alls lika konkret som fysiskt våld eller direkta hot om våld kan vara och det är svårare för barnet att förstå vad det är hen utsätts för. Många gånger har omsorgsbristen pågått under stora delar av barnets uppväxt och normaliserats för barnet och är en av många brister i barnets miljö. I samtalen om omsorgsbrist förekommer beskrivningar av andra former av våld och problem hos föräldern som missbruk eller psykisk ohälsa.

”Min pappa är för det mesta snäll och så. Men ibland är han på dåligt humör och nyper och slår mig. Han slår mig när jag gör fel. Vilket är rätt så ofta. Hans humör ändras hela tiden men jag är rädd för att få stryk om jag säger till en vuxen och han får reda på det.”

”Jag kan inte minnas en enda gång under min uppväxt som mina föräldrar, speciellt inte min mamma, visade någon som helst form av kärlek eller omtanke. Finns det en möjlighet att det är detta i min barndom som kan förklara min mentala ohälsa, depression, ångest, och känsla av tomhet och känsla av att känna mig hatad av alla?”

I barns samtal till Bris förekommer även våld i hemmet mellan syskon eller styvsyskon som bor tillsammans. Det kan vara våld som uppstår i konflikter mellan barn, eller våld som är riktat mot ett barn. I samtal där barnet är utsatt för våld från ett syskon är det vanligt att barnet förklarar våldet med att syskonet har en diagnos, funktionsnedsättning eller missbruksproblematik som gör att hen inte kan kontrollera sig.

Ibland är det våld som barnet utsätts för i sitt hem oförutsägbart. Andra gånger är det något som barnet vet kommer att hända, kanske som en bestraffning för något som barnet har gjort eller inte har gjort. Ibland sker våldet okommenterat från den vuxnas sida, andra gånger ber föräldern om ursäkt och försöker förklara eller försvara sitt agerande, till exempel med egen stress, eller gör tvärtom och lägger skulden för våldet på barnet. Barn berättar ofta om föräldrar som helt tycks sakna insikt om hur barnet påverkas av deras agerande. Oavsett om barnet får en förklaring eller inte lämnas många barn med en känsla av att det inte går att skydda sig mot fortsatt våld och det skapar stress. Barn berättar om strategier de utvecklar för att förhindra våldet, som att inte störa eller reta upp föräldern.

”Igår blev jag NÄSTAN polisanmäld efter ett bråk men mamma var fucking full så jag kunde inte berätta för henne så nu kommer hon få höra det från skolan istället för mig och då kommer hon vara på deras sida och inte min.”

FÖRÄLDRABALKEN

”Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.”

Föräldrabalken 6:1 (Lag 1983:47)

”Min mamma har slagit mig flera gånger, kastat saker, örfilat, dragit i mitt hår ner till marken, boxat och sparkat på både magen och ansiktet. Hon slår inte mig idag men hon skriker högt och hotar att hon ska slå mig i vissa sammanhang t.ex. om jag inte diskar eller stör henne. Jag är rädd för henne även ifall hon kan säga snälla saker och jag kan inte glömma bort allt som hon har gjort mot mig. Jag vet inte vad jag ska göra och jag vill verkligen inte bo med henne för jag kan aldrig veta vad hon kommer att göra.”

HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Samtal inom våldskategorin som dokumenteras som hedersrelaterat våld och förtryck rör barn som är eller har blivit utsatta för, bevittnat, utsatt annan eller är rädd för hedersrelaterat våld och förtryck. Barn som kontaktar Bris om hedersrelaterat våld och förtryck är till största del i åldern 16–18 år och antalet kontakter är högst från barn som identifierar sig som tjejer, men samtal från killar förekommer också. De flesta befinner sig i Sverige men det händer också att barn kontaktar Bris från ett annat land där de befinner sig i en utsatt situation och önskar hjälp att komma hem till Sverige.

Antalet samtal om hedersrelaterat våld och förtryck till Bris har varit relativt konstant under de senaste åren, ca 110–160 samtal per år. Bris kan inte veta exakt hur många av de barn som kontaktar stödlinjen som lever med hedersrelaterat våld och förtryck. För att ett samtal ska kategoriseras som hedersrelaterat ska barnet ha gett tillräckligt mycket information om den kopplingen, annars dokumenteras kontakten som fysiskt eller psykiskt våld. Det är vanligt att det först i ett uppföljande samtal framkommer att våldet är hedersrelaterat. Antalet samtal till Bris återspeglar inte heller den verkliga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Mörkertalet är stort men försök till kartläggningar görs. En sådan visar att 7–9 procent av unga i storstäderna lever med ett kollektivt legitimerat våld.[24]

Fysiskt våld kan vara lättare att sätta ord på.

Foto: Shutterstock

[24] Baianstovu et al., 2019.

Foto: Guillaume de Germain/Unsplash

Barn som utsätts för hedersförtryck kan berätta hur de inte får utöva vissa intressen.

Hedersrelaterat förtryck har sin grund i kulturella föreställningar om kön, makt och sexualitet, och är ofta kollektivt utövat. Kontrollen av tjejers och kvinnors sexualitet är central, men våldet och förtrycket drabbar både tjejer och killar, kvinnor och män. Både män, kvinnor och barn kan vara förövare då ansvaret för att kontrollera och upprätthålla en ordning där alla följer normerna är kollektivt. Våld kan även utövas som bestraffning mot den som misstänks ha brutit mot dessa, för att inte riskera att förlora, eller för att återupprätta den förlorade, hedern.

Förtrycket innebär kränkningar av barnets rättigheter genom ingripande begränsningar av barnets frihet. Det handlar om kontroll och begränsningar i barnets vardag, till exempel val av klädstil och umgänge, men även begränsad rörelsefrihet och livsval, som val av partner och utbildning. Det är tydligt i barns samtal till Bris att begränsningarna påverkar barnet på många sätt, inte minst barnets sociala liv och kontakten med jämnåriga, barnets identitetsutveckling och kärleksrelationer och barnets möjlighet att utöva och utveckla intressen och talanger. Barn berättar för Bris om strategier de har utvecklat för att kunna leva likt jämnåriga utanför hemmet och som innebär att de bryter mot föräldrars och släktingars regler, utan att detta blir avslöjat.

I samtal till Bris om våld, övergrepp och kränkningar där barnet själv uttrycker en koppling till pandemin har barn beskrivit hur pandemin blivit ytterligare ett sätt för redan kontrollerande föräldrar att kontrollera barnet. I början av pandemin berättade barn framförallt om en förstärkt isolering, med förälder som kunde motivera att syftet med detta var att följa de allmänna restriktionerna. När det senare blivit aktuellt med vaccination och hävda restriktioner berättar barn om föräldrar som väljer att avstå vaccination och kräver att familjen fortsätter leva isolerat och under fulla restriktioner.

Barn som lever i en miljö präglad av hedersnormer riskerar i betydligt högre grad att utsättas för våld. En jämförande rapport om hur de unga med begränsat val gällande partner svarat kring olika former av våldsutsatthet, familjeförhållanden och mående, jämfört med unga som inte uppgett begränsningar i val av partner, visar att de barn som inte får välja sin partner betydligt oftare är utsatta för olika former av barnmisshandel. 88 procent har utsatts för någon form av barnmisshandel någon gång under uppväxten, så som fysisk misshandel, psykisk misshandel, att bevittna våld mot en förälder, sexuella övergrepp och försummelse. Barnen har i högre grad utsatts för fysiskt våld av syskon och andra släktingar.[25] Det stämmer väl överens med Bris erfarenheter genom kontakter med barn. Barnen berättar om föräldrar som utsätter dem för olika former av våld som bestraffning eller i affekt, om fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp och ibland även hot om dödligt våld. De berättar om hot kopplade till barnets framtid som hot om att bli bortgift, inte få studera vidare eller bli förd utomlands. Flera har upplevt våld mot mamma, syskon eller andra närstående.

Särskilda omständigheter när ett barn utsätts för hedersrelaterat våld

I barns samtal till Bris som rör hedersrelaterat våld och förtryck vill en del barn ha hjälp att fly sina familjer eller få skydd i ett annat boende. De befinner sig i en akut situation, har redan blivit bortförda eller står inför ett tvångsäktenskap. Andra har nått till en punkt där de inte längre står ut med begränsningarna. Det kan ha utlösts av att de träffat någon och vill kunna ha en öppen kärleksrelation. Några är uppgivna, frågar om de måste släppa sina drömmar om det liv de vill leva, eller om det kan finnas något alternativ. För många andra utsatta barn hägrar 18-årsdagen, då kommer de att kunna göra sina egna val oberoende av föräldrarna. För barn, framförallt tjejer, som lever med hedersrelaterat våld och förtryck är det ofta tvärtom. När de fyller 18 förväntas de gifta sig, kanske med någon de själva inte har valt, kanske på en annan plats eller i ett annat land, avsluta sina studier, föda barn mot sin vilja och anta den roll som förväntas av dem som vuxna kvinnor.

BRIS SYN PÅ HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Allt Bris arbete utgår från FN:s barnkonvention och synen på barnet som en rättighetsbärare. När ett barn blir utsatt för våld och förtryck innebär det att barnets rättigheter kränks.

Hedersrelaterat: Handlingar som syftar till att bevara eller återupprätta en persons, familjs, släkts eller annan liknande grupps föreställda heder. Det som gör en handling hedersrelaterad är motivet.

Våld: Barnet har rätt till skydd från alla former av fysiskt eller psykiskt våld, såsom skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp.

Förtryck: Handlingar som begränsar barnets frihet och inskränker barns rättigheter.

[25] Jernbro, C. & Landberg, Å., 2018.

Många känner att de måste hantera upplevelserna av våldet ensamma.

Foto: Shutterstock

”Jag vet att jag måste ta hjälp för att få som jag vill ha det, livet jag vill leva. Men det är omöjligt. Finns inte på kartan att jag tar ett sånt steg. Om jag berättar för någon kommer det påverka mina föräldrar. Det skulle vara en skam om jag bröt mig ur den här traditionen. Jag vet bara att jag aldrig kommer kunna berätta för nån. Antingen kommer jag leva efter hur dom ber mig att göra, eller så kommer jag bara dö.”

Barn som utsätts för våld av sina föräldrar, oavsett vilken form av våld, berättar ofta för Bris att de älskar sina föräldrar. Men det är oerhört svårt att som barn behöva hantera komplexiteten i att älska och vara beroende av den som också gör en illa eller kontrollerar och begränsar ens frihet. Barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck beskriver detta tydligt i samtal till Bris. Även om barnen inte delar föräldrarnas värderingar och idéer uttrycker många ändå förståelse för dem. De kan säga att de förstår att föräldrarna tänker att begränsningarna är för deras eget bästa och en del barn vet att föräldrarna också är offer för föreställningarna om heder och är tvingade att göra det som förväntas av dem. Ett skäl till att inte bryta mot normerna kan vara att skydda en eller båda föräldrarna från att dessa i sin tur ska frysas ut eller bestraffas på annat sätt. Situationen är komplex.

”Jag orkar inte mer med allt som händer. Jag vill stoppa mitt liv. Jag trivs inte i min familj för jag får inte göra någonting. Jag får inte klä mig som jag vill. Jag får inte gå ut. Jag får inte välja mina vänner. Jag vill vara med någon som tar hand om mig, som bryr sig om mig.”

Hedersrelaterat våld och förtryck är en oerhört allvarlig form av utsatthet, eftersom den begränsar det utsatta barnets hela liv, alla livsområden, och framtid. Förtrycket är sanktionerat av många, barnet saknar ofta vuxna i sin närhet som kan utgöra skyddande faktorer och samhället har svårt att erbjuda hjälp som barnet vågar ta emot och som faktiskt kan garantera det skydd och stöd barnet behöver och har rätt till. Att ett uppbrott från familjen för med sig att barnet tvingas bryta kontakten med alla som står hen nära, av skyddsskäl eller genom kollektivets avvisning gör att många tvekar, priset för frihet är högt.

HUR PÅVERKAS BARN AV ATT UTSÄTTAS FÖR VÅLD I HEMMET?

Våld kan se ut på många olika sätt, men allt våld skadar. I vissa fall har våldet ägt rum vid ett enstaka tillfälle medan det i andra fall har pågått under lång tid, kanske under hela barnets uppväxt. Barn som blivit utsatta har det gemensamt att våldet är eller var en skrämmande upplevelse och att det försatt barnet i en känsla av vanmakt. Vilka konsekvenser det får för det enskilda barnet påverkas av flera faktorer, men gemensamt är att våldet och konsekvenserna av det är något som barnet ofta känner att hen måste hantera ensam.

Barn är tydliga i samtal med Bris med att det är svårt att förstå hur föräldrar kan göra dem illa på olika sätt, men också vara snälla och omtänksamma. Det som barn framför allt vill är att få hjälp att få stopp på våldet, så att de då kan bo kvar hos sin eller sina föräldrar, som de ofta berättar att de älskar. Samtidigt uttrycker en del barn att de vill flytta till en annan familj och slippa sina föräldrar. En strategi för att stå ut som vissa barn beskriver är att tänka på 18-årsdagen, att det kommer en dag när föräldrarna inte kommer åt dem längre.

En konsekvens när föräldern är förövaren kan bli att barnet lämnas utan en trygg vuxen som kan ge skydd och känslomässigt stöd. Barn

”Jag har gått ut för mamma och hennes sambo har börjat bråka. Det blir bara värre och värre bråk tills han slår henne.”

beskriver ofta hur utsattheten påverkat deras självkänsla och livslust. Detta är särskilt tydligt för barn som berättar om utsatthet för psykiskt våld i hemmet med föräldrar som kränker, nedvärderar och på andra sätt skadar barnet känslomässigt. När föräldern är den som skadar kan barnet inte vända sig till föräldern för att få stöd för sitt mående, många berättar att de får försöka hantera känslor som ångest och panikattacker på egen hand.

Bland barn som kontaktar Bris om våld hemma märks att tilliten till andra människor ofta är stukad. Flera av barnen beskriver att de lever med en ständig rädsla, för föräldern eller föräldrarna, men också rädsla för att själv bli likadan mot sina barn som vuxen. Andra beskriver sig som känslokalla, att de har ”stängt av”. Barn som utsätts för omsorgsbrist beskriver att det får en att känna sig värdelös, oälskad och som att allt som är svårt i hemmet och relationen är barnets fel.

Att leva med hedersnormer, i förtryck, kontrollerad och starkt begränsad, är en stor påfrestning. Barn beskriver i samtal med Bris sin vanmakt och att de inte förstår hur de ska orka med. Kontrasten mellan det liv som jämnåriga lever och den egna begränsade tillvaron blir för många tydligare ju äldre de blir. Insikten om att hur litet det egna handlingsutrymmet är, är frustrerande och många uttrycker en besvikelse över det liv de vet att de kommer att tvingas leva. En del barn har utvecklat ett självförakt, flera säger att de vill dö, tänker på självmord och har skadat sig själva på olika sätt. Alla längtar till något annat.

Tydlig koppling mellan utsatthet för våld och psykisk ohälsa

Forskning visar att det finns en tydlig koppling mellan våld mot barn och psykisk ohälsa som dålig självkänsla, ångest, psykosomatiska besvär, posttraumatisk stress och självmordsrisk. Ungefär var fjärde individ som utsatts för våld under sin uppväxt uppfyller kriterierna för depression innan de fyllt 30 år och risken för självmordsförsök är fördubblad jämfört med barn som inte upplevt någon form av utsatthet.[26] Detta samband bekräftas i samtalen med barn på Bris. Många berättar att de känner sig väldigt ensamma, har en låg självkänsla, tänker på sig själva som värdelösa och känner sig uppgivna.

Det finns också en tydlig koppling mellan våld i barndomen och fysiska sjukdomar, missbruk och kognitiva svårigheter senare i livet. En avhandling visar att barn som rapporterat fysisk misshandel hade fler psykosomatiska besvär än andra och upplever mycket lägre livskvalitet.[27] Våldsutsatta barn har en större benägenhet att ta risker, möter större utmaningar i skolan och senare på arbetsmarknaden. Barn som utsätts för våld i sitt hem löper större risk än andra barn att utsättas för våld på andra arenor och av andra förövare och

”Det är ingen som har kramat mig på 2 år, jag känner mig bara så ensam, en kram skulle räcka.”

Foto: Shutterstock

Att bli myndig och kunna flytta ifrån föräldrarna och våldet ser en del barn som en utväg, medan barn som lever med hedersförtryck kan bäva inför 18-årsdagen.

de riskerar också i större utsträckning att själva utsätta andra för våld. Barn har rätt till ett gott liv här och nu, men att skydda barn mot våld i hemmet har också ett preventivt syfte.[28]

Barn som utsätts för traumatiska, påfrestande situationer eller långvarig stress påverkas på olika sätt. Hur det enskilda barnet reagerar beror på sådant som barnets personlighet och egenskaper, ålder och utvecklingsnivå, om det är en enskild händelse eller många återkommande, hur barnet tolkar sin egen roll i händelsen och vilket stöd barnet får från sin omgivning. Ett barn som utsätts för en mycket traumatisk upplevelse kan drabbas av posttraumatiskt stressyndrom, PTSD. Symtom på PTSD är att känslomässigt återuppleva den skrämmande händelsen, undvikande av situationer eller sinnesintryck som påminner om den, negativa förändringar i tankar och känslor samt att vara spänd, nervös och lättskrämd. Tillståndet påverkar och begränsar barnet på olika sätt som kan försvåra barnets sociala relationer, studier och vardagliga aktiviteter. De flesta barn och unga som varit med om svåra händelser kan återhämta sig i en trygg miljö och är inte i behov av psykiatrisk vård. Däremot kan de behöva extra uppmärksamhet, omsorg och stöd i vardagen.[29] Bris erfarenhet är att det kan vara viktigt för det enskilda barnet att få höra just det, att allt inte är förstört, att det går att må bra och få ett bra liv. ◆

[26] Jernbro, C., 2015.
[27] Ibid.
[28] Thulin, J., 2020.
[29] Kunskapsgudien.se, *Posttraumatiskt stressyndrom hos barn och unga*.

SEXUELLA ÖVERGREPP

Samtal från barn om sexuella övergrepp är en av de samtalskategorier som ökat mest hos Bris, med 251 procent från 2016 till 2021. Barn berättar att de blir utsatta av såväl föräldrar, andra vuxna och jämnåriga. Många berättar om övergreppen som en av flera former av våld de utsätts för i hemmet.

Barn beskriver att de är pressade av sin partner och är osäkra var gränsen går.

Foto: Shutterstock

Samtalen om sexuella övergrepp från barn till Bris är en av de samtalskategorier som har ökat mest under flera år. Under perioden 2016–2021 har det totala antalet samtal till Bris ökat med 69 procent medan samtalen om sexuella övergrepp ökat med hela 251 procent. Under 2016–2021 har Bris haft 7 663 samtal med barn som handlat om sexuella övergrepp, vilket motsvarar drygt 4 procent av samtalen till Bris. Det är troligt att samhällsutvecklingen och förändrad lagstiftning har påverkats barns möjligheter att sätta ord på och berätta om utsatthet för sexuella övergrepp, vilket beskrivs tydligare senare i kapitlet.

Definitionen av sexuella övergrepp i Bris samtalsdokumentation är bred och innefattar sexuella trakasserier, sexuellt utnyttjande och sexuellt våld, såväl online som offline. Här inkluderas samtal om barns egen utsatthet, när barn berättar om ett annat barns utsatthet, barn som själva har utsatt någon annan för sexuella övergrepp eller som är rädd för att bli utsatt för sexuella övergrepp. Det inkluderar övergrepp på olika arenor, såsom i hemmet, i skolan och på nätet samt övergrepp som skett både i nutid och dåtid. Något som utmärker samtalen till Bris om sexuella övergrepp jämfört med andra samtalskategorier som rör olika former av våld är en större variation av förövare och platser där barnet utsätts.

HUR MÅNGA BARN ÄR UTSATTA?

Det finns av flera skäl inget säkert svar på exakt hur många barn som utsätts för sexuella övergrepp. Många barns utsatthet kommer aldrig till vuxnas eller myndigheters kännedom, inte heller statistikförs alltid den utsattheten som gör det. För att ett barns utsatthet för sexuella övergrepp ska bli känt behöver barnet berätta eller någon annan förstå vad som skett. Hindren för barn att berätta om våld är många, kanske särskilt vid sexuella övergrepp. Det finns också hinder hos vuxna att se, förstå och agera vid misstanke om att sexuella övergrepp skett.

Ett sätt att det försöka kartlägga förekomsten är de nationella enkätstudier som Allmänna Barnhuset genomför bland elever i årskurs tre i gymnasiet, vilka visar på en signifikant ökning vad gäller sexuella övergrepp sedan studierna startade. 2014 uppgav var femte att de utsatts för övergrepp, 2021 är siffran var fjärde av de drygt 3 000 som deltog. Mest utsatta är tjejer, drygt var tredje uppger att hon har varit utsatt för ett sexuellt övergrepp under sin uppväxt. Var tionde elev har utsatts för penetrerande övergrepp, marginellt färre än i tidigare studier. Den genomsnittliga åldern vid första övergreppstillfället var cirka 15 år. De flesta av dem som utsatts, 82 procent, utsattes första gången i tonåren. Tjejer är signifikant oftare utsatta för upprepade övergrepp än killar.[30]

VAD ÄR ETT SEXUALBROTT?

Sexualbrott är ett samlingsnamn på oönskade/ofrivilliga och i lag förbjudna handlingar av sexuell karaktär, så som till exempel våldtäkt eller sexuellt övergrepp. Det kan röra sig om olika typer av handlingar, exempelvis att ha samlag med någon, att ta på en annan persons kropp i sexuellt syfte, att visa upp sexuellt material via bild eller film eller att prata om sex.

Som huvudregel krävs det att den som blivit utsatt för ett sexualbrott inte har samtyckt till den sexuella handlingen för att det ska vara straffbart. I den svenska straffrättslagstiftningen finns det särskilda bestämmelser gällande sexualbrott mot barn, vilket innebär att alla sexuella handlingar som utförs av en person över 15 år mot ett barn under 15 år är olagliga, oavsett frågan om samtycke.

”Jag vill bara ha en bekräftelse att jag är viktig eftersom jag inte får det av någon annan. Men egentligen vill jag inte göra sexuella saker med dom.”

[30] Svedin, C.G, Landberg, Å., Jonsson, L., 2021.

”När jag gick i 7an så blev det en stor grej med ”Me Too” som spreds på nätet där många andra berättar om övergrepp & liknande och det pratades mycket på lektionen i skolan om sexuella övergrepp och det var då mina känslor väcktes för första gången och jag insåg vad jag hade vart med om.”

HAR SEXUELLA ÖVERGREPP BLIVIT LÄTTARE ATT PRATA OM?

2017 fick rörelsen #metoo, som har som syfte att uppmärksamma och verka mot sexuella ofredanden samt normaliseringen av och tystnadskulturen runt dessa, stor uppmärksamhet i Sverige. I Allmänna Barnhusets nationella studie dras bland annat slutsatsen att rörelsen har inneburit att unga kunnat prata mer om sexuella övergrepp och i högre grad fundera på hur övergrepp uppstår, sin egen del i dessa och hur de ska bete sig i sina kärleksrelationer. En fjärdedel av samtliga tillfrågade unga tyckte att #metoo hade påverkat dem mycket. Framför allt hade tjejer påverkats i hög grad. Också hos barn med egen erfarenhet av sexuella övergrepp tyckte 36 procent av tjejerna och 11 procent av killarna att #metoo bidragit till att göra det lättare att prata om de övergrepp som de själva utsatts för.[31]

Ökningen av kontakter till Bris under de senaste åren indikerar att mörkertalet är och har varit stort, att många barn har blivit utsatta för övergrepp utan att känna till sina rättigheter eller ha ord för att tala om sina erfarenheter, men att en större medvetenhet och en bruten tystnadskultur har gjort att barn nu på ett annat sätt än tidigare reflekterar över händelser och relationer och talar om dem.

År 2018 infördes även förändringar i sexualbrottslagstiftningen. Den nya samtyckeslagen där frivilligheten är utgångspunkten säger att det inte längre ska krävas att gärningspersonen har använt sig av våld eller hot, eller utnyttjat offrets särskilt utsatta situation, för att kunna dömas för exempelvis våldtäkt. Med införandet av samtyckeslagen följde en informationskampanj som många unga tagit del av, vilket kan ha bidragit till ökade insikter kring ens eget agerande. Den ökade medvetenheten och ändringen av lagen har också fört med sig frågor bland unga. Fler barn idag resonerar i samtal med Bris kring samtycke och gränser kring sexuella handlingar jämfört med för några år sedan. Framför allt hos killar finns en osäkerhet kring gränser och oro för att själv omedvetet ha gått över en sådan. Även Allmänna Barnhuset studie visar att den osäkerheten och oron förekommer, där 28 procent av killarna uppger att de kan känna oro att anklagas för sexuella övergrepp. Bland tjejer är siffran 3 procent.[32]

➜ Samtalsutveckling sexuella övergrepp

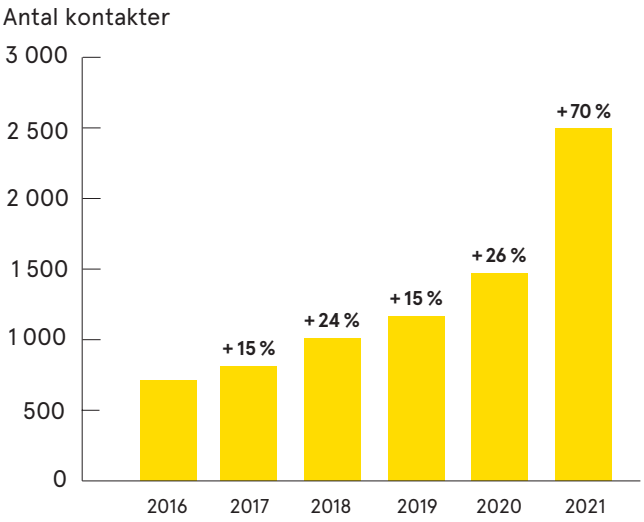

Antal samtal om sexuella övergrepp samt procentuell ökning jämfört med föregående år.

”…jag älskar honom men jag vill att han ska sluta.”

Men fortfarande avstår många barn från att berätta om övergrepp de utsatts för, endast 14 procent i Allmänna Barnhusets studie hade sökt professionell hjälp. Om barnet berättat om övergreppet så är det i första hand för en kompis som ofta måste lova att inte berätta vidare. Många barn, 71 procent, anger att de inte tyckte att de behövde någon hjälp och av de barn som hade sökt och fått hjälp var många missnöjda med samhällets stöd, framför allt barn som varit i kontakt med socialtjänsten.[33]

HAR PANDEMIN PÅVERKAT BARNS UTSATTHET FÖR SEXUELLA ÖVERGREPP?

En aktuell fråga är hur pandemin påverkat barns utsatthet, exempelvis för sexuella övergrepp. Det är uppenbart att restriktionerna och distansundervisningen påverkat barn på olika sätt. När gymnasieelever tillfrågats i en enkätstudie uppgav 45 procent att de har känt sig mer ensamma än tidigare och 23 procent upplevde att det har blivit svårare att prata med kompisar om sådant som oroar dem. Däremot uppgav 25 procent att de haft större möjlighet att prata med sina föräldrar om sådant som oroar dem. 5 procent uppgav att de under pandemin oftare fått förslag om att dela sexuella bilder på nätet, samtidigt som 12 procent uppgav att de under pandemin fått mer kunskap om vart de kan vända sig vid oro eller utsatthet för övergrepp.[34]

Statens medieråds undersökning *Ungar och medier* 2021 visar att tonåringar under pandemin i något högre grad än åren innan hade utsatts för elakheter och sexuella handlingar på nätet.[35] Det går i linje med den ökade utsatthet som Europol rapporterat om och noterat såväl under 2020 som

”Vet inte om detta räknas som övergrepp eller inte då det var tjatsex. Han frågade och jag sa nej, han frågade varför och då sa jag bara att jag inte ville, vilket egentligen borde räcka så. Då fortsatte han tjata och tjata och han gav inte upp, till slut sa jag ja.”

[31] Svedin, C.G, Landberg, Å., Jonsson, L., 2021.
[32] Ibid.
[33] Ibid.
[34] Ibid.
[35] Statens medieråd, 2021.

2021.[36] En slutsats som Europol dragit är att pandemin lett till att barn i högre utsträckning spenderat tid på nätet, och att man under den perioden även sett en ökad aktivitet gällande grooming på olika sociala medieplattformar. Som en följd har det skett ökningar av egenproducerat material där barn exploateras sexuellt, och i högre utsträckning med yngre barn porträtterade.

KOPPLING MELLAN SEXUELLA ÖVERGREPP OCH ANNAT VÅLD

I samtalen till Bris noteras en tydlig koppling mellan utsatthet för sexuella övergrepp i hemmet och övergrepp senare och i andra situationer. Fysiskt och psykiskt våld förekommer i 16 respektive 14 procent av samtalen till Bris som har handlat om sexuella övergrepp. Barn som berättar om utsatthet i parrelationen berättar också ibland att de utsatts för övergrepp av en förälder, tidigare i livet, även om fokus i samtalet är den aktuella situationen. En del barn berättar att de befinner sig i utsatthet på andra sätt, exempelvis hedersförtryck, har föräldrar med psykisk ohälsa eller är i ett virrvarr av destruktivitet, våld, droger och ångest.

> *”Ingenting var bra i mitt liv under den här tiden. Jag avskydde min pappa då han beter sig så äckligt, jag fick inte träffa människor efter skolan, jag blev straffad genom att han tog min mobil om jag tex missade bussen hem. Jag hade ingen frihet och var konstant under kontroll, för jag hade nu tuttar, jag var inte ett barn längre och därför var jag en hora om någon ens tittade på mig.”*

Könsskillnaderna i utsatthet för sexuella övergrepp är stora. Studier visar att det är tre gånger vanligare att en tjej än en kille har utsatts och en av de mest utsatta grupperna är transpersoner. Det finns också andra faktorer som är utmärkande för de barn som blivit utsatta för övergrepp. De bor mer sällan med sina båda föräldrar och upplever oftare familjens ekonomi som medelmåttig eller dålig. Killar som varit utsatta för sexuella övergrepp är oftare födda utomlands eller hade föräldrar som var födda utomlands. För tjejer är det tvärtom, de med utländsk bakgrund är mer sällan utsatta. De utsatta barnen är oftare diagnosticerade med en funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom eller med ett neuropsykiatriskt eller psykiatriskt tillstånd än andra.[37]

Även resultaten i en rapport från Ecpat med fokus på sexualbrott mot barn på nätet, visar på stor skillnad mellan könen i brottsutsatthet där tjejer har utsatts i mycket högre grad än killar. Vissa brott har en majoritet av tjejerna, 9 av 10, i undersökningen varit utsatta för, som att ha fått oönskade nakenbilder. Rapporten visar också att en identitet som HBTQIA+ innebär en större risk för brottsutsatthet. Att ha en icke-binär könsidentitet innebär också en större risk för brottsutsatthet, i nivå med de heterosexuella tjejerna.[38]

”Han sa att det var normalt, sex i familjen är helt okej. Jag vet inte om det är sant så jag ville fråga här.”

VEM UTSÄTTER BARN FÖR ÖVERGREPP?

När barn kontaktar Bris om sexuella övergrepp och om andra former av våldsutsatthet är det vanligaste att förövaren finns i barnets närhet och är en person som barnet har någon form av nära relation till, som en förälder eller annan närstående eller en jämnårig som barnet har en vänskaps- eller parrelation med. I Allmänna Barnhusets kartläggning anger 70 procent att de känt förövaren vid första övergreppet. Vanligast var att förövaren var en jämnårig person barnet kände, följt av en partner.[39]

Det förekommer också att barn söker stöd hos Bris efter att ha blivit utsatt för övergrepp från en för dem främmande person, ofta någon som barnet kommit i kontakt med via nätet och personen kan både vara barn och vuxen. Det händer även att barn söker stöd hos Bris med en oro för att själva vara en förövare, för att ha utsatt en annan för ett sexuellt övergrepp. Bakgrunden till barnets fråga kan vara att personen som barnet haft sex med i efterhand sagt att hen var osäker på om hen ville, eller att hen faktiskt inte ville. Barnet, eller de båda, kan ha varit alkoholpåverkat och ha svaga minnen av vad som har hänt, eller kan i efterhand fått veta att personen var yngre än barnet trodde.

När förövaren är barnets förälder

I samtalen till Bris är en förälder eller styvförälder som barnet bor eller har bott med den mest förekommande förövaren. I Allmänna Barnhusets senaste nationella kartläggning var föräldrar eller styvföräldrar förövare i 13 procent av övergreppen – en siffra som har ökat markant från 2014 års kartläggning då den låg på 1,1 procent.[40]

I samtalen till Bris där utsattheten skett i hemmet är det i princip alltid pappan som har utsatt barnet, ofta är mamman inte med i bilden. Det är också vanligt att föräldern varit alkoholpåverkad vid övergreppet. Ibland är barnet utsatt också för många andra former av våld. Övergreppet kan ha hänt nyligen, vara något som upprepats och som barnet vet kommer att hända igen, men vanligast är att barn berättar om övergrepp flera år efter det har hänt.

Barn berättar för Bris om allt från att bli tagen på vad barn beskriver som ”privata delar”, till sexuella anspelningar och att bli utsatt för våldtäkt. Några barn beskriver att de behöver röra vid föräldern sexuellt – och att de bestraffas när de inte vill ha sex med sin förälder. I samtalen med Bris

”Min pappa kommer ofta hem och är full. Jag blir rädd när han kommer hem så för då måste jag ta på honom och på natten har han sex med mig.”

[36] Europol, *Internet organised crime threat assessment*, 2020; Europol, *Internet organised crime threat assessment, OCTA* 2021; Europol *COVID-19 sparks upward trend in cybercrime*, 2020.

[37] Svedin, C.G, Landberg, Å., Jonsson, L., 2021.

[38] Ecpat, 2021.

[39] Svedin, C.G, Landberg, Å., Jonsson, L., 2021.

[40] Ibid.

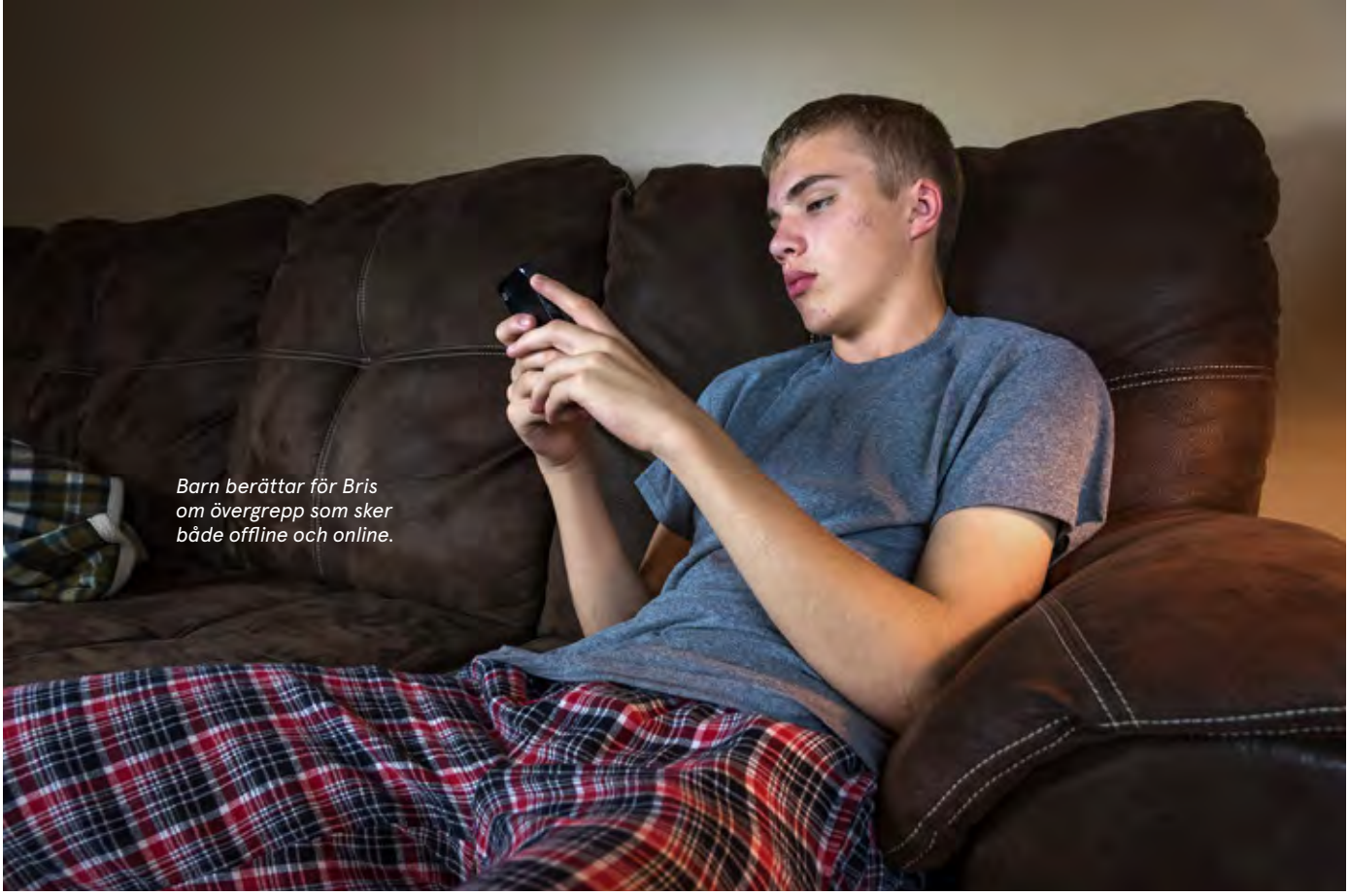

Barn berättar för Bris om övergrepp som sker både offline och online.

Foto: Shutterstock

undrar barn vad som är normalt och var gränsen går. Är det normalt att föräldern ser på porr bredvid dem? Vill duscha med dem? Barn ber om hjälp med strategier, men med passusen att inget dåligt får hända. Barn uttrycker att de mår skit, inte vill leva, vill bli älskade, har självmordstankar, har gjort självmordsförsök. Likt i samtal med barn om andra former av våldsutsatthet i hemmet så säger många barn att de fortfarande och trots allt älskar sin förälder och ibland att de längtar till tiden innan övergreppen.

När förövaren är okänd för barnet

I en del samtal till Bris om sexuella övergrepp är förövaren en person som barnet inte känner, ett barn eller en vuxen. Övergreppen sker ibland i offentliga miljöer, men ofta på nätet. En vanlig ingång är att barnet blir tillagd som vän av en äldre man i appen Snapchat eller uppsökt i chattforum eller onlinespel. När barn utsätts för övergrepp på nätet har de ibland sett eller förstått att förövaren var en vuxen, ofta man, som de inte känner. Andra gånger anar eller förstår barnet i efterhand att förövaren är någon som barnet känner, men som gömde sig bakom en anonymitet.

I Allmänna Barnhusets kartläggning hade 30 procent av barnen utsatts av en okänd person vid första övergreppet, och 12 procent hade lärt känna förövaren via nätet. En stor majoritet av förövarna var män/killar.[41] Ecpat konstaterar i sin rapport *Allt som inte är ett ja är ett nej* att det är mycket vanligare att den som utsätter barnet för övergrepp på nätet är ett annat barn än att det är en vuxen, att dessa barn kan vara skolkamrater, äldre barn som barnet beundrar, vänner, partners eller tidigare partners, någon som barnet känner. Föreställningen om att den som utsätter barn för sexuella övergrepp är ”fula gubben” stämmer enligt Ecpat inte överens med barns verklighet, och att en felaktig uppfattning om vem som kan vara förövare försvårar möjligheten både att förebygga och att vara ett stöd för barn som utsätts.[42]

”Snälla hjälp mig och svara på mina frågor, jag vill bli av med den här skamliga bördan som jag inte vågar berätta om till någon.”

> *”...han började fråga om nakenbilder och jag sa nej och han sa att han visste vart jag bor, han sa adressen. Jag vet inte hur han visste för jag hade inte berättat och sen skickade jag bilder för jag ville inte att han skulle komma hem till mig. Jag var livrädd.”*

I samtal om övergrepp på nätet berättar barn för Bris om att de har blivit hotade, tvingade eller övertalade av okända förövare att ta och skicka bilder eller filmer på sig själva. Att det är något de ångrar efteråt och att de nu är rädda för vad som ska hända. Det kan också handla om att barnet inte har skickat bilder eller filmer, men har gjort saker framför kameran som den andra har skärmfilmat eller fotat och spridit.

> *”Då filmade han sin s*opp och skickade till mig. Jag blev så rädd så jag blockerade honom direkt. Känner mig jättelarvig men är verkligen rädd och skakar typ. Vad ska jag göra?”*

Barn berättar också om oönskade bilder som de har fått, exempelvis på den andra personens kön och att detta gjort dem chockade och äcklade. Många barn som berättar om bilder är lite yngre än genomsnittsåldern för Bris kontakter, 11–12 år. Barn berättar för Bris om filmer och bilder som spridits och som många har sett och hur det drabbar dem själva och ibland deras anhöriga. Det gör att barnet känner både skuld och maktlöshet.

[41] Svedin, C.G, Landberg, Å., Jonsson, L., 2021.
[42] Ecpat, 2021.

Skam kan vara ett hinder att berätta om övergreppen.

Barn berättar om situationer som har eskalerat, som börjat med att de känner att de har kontroll, men som sedan tar en vändning som de inte kan hantera. Det kan vara att barnet till slut ger med sig efter att den andra har tjatat om att få bilder och plötsligt har passerat en gräns hen egentligen inte ville. Barn beskriver hur detta leder till skam och ångest, att de känner sig smutsiga, värdelösa och skrämda.

Allmänna Barnhusets studie visar att av de barn som utsatts för övergrepp uppgav 10 procent att de fotograferats eller filmats under övergreppen, 18 procent visste inte medan 72 procent uppgav att de inte fotograferats eller filmats. Av de barn som fotograferats eller filmats under övergreppen uppgav 26 procent att bilderna spridits, 41 procent visste inte, medan 32 procent uppgav att bilderna inte spridits. Det fanns inga signifikanta könsskillnader vad gäller dokumentation av övergreppen.

Studien visar även att andelen barn som har skickat avklädda bilder eller filmer på sig själva via internet har ökat markant under senare år och att en större andel som haft sex via nätet hade känt sig pressade eller tvingade.[43]

”Jag tänker inte så mycket på hur jag själv mår, för jag letar bara efter någon som gillar mig och om jag skickar videos till dom på mig så skriver dom snälla saker. Jag vet bara inte vem jag ska få bekräftelsen av eftersom alla kallar mig tråkig.”

”Jag behöver ha någon som tycker om mig, i det här fallet snuskgubbar och jag bryr mig inte hur många gånger dem gör saker med min kropp för jag behöver bara höra från någon att jag är värd något.”

Barn berättar för Bris om att medvetet ta risken att skicka bilder eller visa sig för kända eller okända personer på nätet, för att de behöver och vill ha den bekräftelsen det ger. De berättar att det ofta känns bra i stunden, men att de mår dåligt efteråt eller när det går för långt. Att det blir en sorts beroende att lätt kunna gå ut på nätet och direkt få kontakt med någon som säger att barnet är fin eller uppmuntrar barnet på andra sätt. Flera berättar att det är det enda stället de får bekräftelse och känner sig uppskattade på. Det kan slå över snabbt och gå från något som barnet upplevde var en relation i samförstånd till att bli en hotfull situation. Det är inte ovanligt att barn själva beskriver det som ett självskadebeteende som påverkar den psykiska hälsan negativt.

När förövaren är barnets partner

När barn berättar för Bris om sexuella övergrepp av en partner eller före detta partner rör majoriteten av kontakterna tjejer och förövarna är nästan uteslutande killar, över eller under 18 år. Förövare som är tjejer förekommer men även då är tjejer vanligast bland offren.

Barn berättar till exempel om hur den som de är ihop med tar på dem på sätt som känns dåligt, pinsamt och obehagligt. En del av barnen berättar att de också utsätts för andra former av våld i sina parrelationer och berättar om partners som är kontrollerande och beter sig illa mot dem på flera sätt, som är manipulativa och hotfulla. De berättar om partners som tjatar, lurar eller med våld tvingar sig till sex eller bilder på barnets avklädda kropp.

Många berättar att de gör saker mot sin vilja för att slippa känna dåligt samvete då partnern annars blir sårad, som att skicka nakenbilder som ”tröst”. Många berättar att de blivit utsatta för ryktesspridning om de inte gått sin partner till mötes och att förövaren gör sig själv till ”offer” och sprider rykten som gör att barnet får stämpel som ”hora” och ”lögnare”.

”Jag har under hela min barndom känt mig väldigt osäker på mig själv, och jag känner att han utnyttjade det.”

”Jag tror att jag kanske blev våldtagen, men jag vet inte säkert. Jag tror inte heller han menade det så egentligen, jag tror inte han visste hur fel det han gjorde faktiskt var.”

Samtalen om övergrepp av en partner eller jämnårig är ofta komplexa berättelser där identitetsutveckling, relationer, längtan efter tillhörighet och rädsla för utanförskap blandas med känslor som kärlek och lust, vilja och behov av att få utforska den egna sexualiteten. Starka känslor och stora frågor blandas i barns samtal till Bris. Många beskriver en osäkerhet kring var gränsen går för vad som förväntas av dem i en parrelation, vad de måste ställa upp på och när och hur de kan neka. Barn hör av sig efter övergrepp och uttrycker ett självförakt och en besvikelse på partnern. Många känner också förvirring och osäkerhet kring både känslor och sin egen roll och skuld till övergreppet: Vad var det egentligen som hände? Vad gjorde jag? Vad gjorde hen? Vad känner jag? Vad borde jag känna? Vad ska jag göra? Det är frågor

”Senare när vi gjorde slut så hotade han med att lägga upp bilderna (man kan inte se mitt ansikte) vilket skrämde mig väldigt mycket och jag kände mig smutsig och värdelös.”

[43] Svedin, C.G, Landberg, Å., Jonsson, L., 2021.

som barnet har svårt att prata med någon annan om, känslan av skam och funderingar kring egen skuld blir hinder för att berätta.

En del barn avstår från att berätta för att de inte vill hänga ut eller riskera att skada sin partner, eller av rädsla för att händelsen ska vändas mot dem själva. Barn som har berättat har ofta gjort det för en jämnårig. Ibland har denna kunnat vara ett stöd för barnet, andra gånger har det barnet berättat i förtroende ändå spridits med påföljden att barnet kan ha drabbats av partnerns hämnd och ryktesspridning.

”Efter ett tag, när han inte lyssnade på mina nej och de signaler som min kropp gav var det som att jag slutade försöka få honom att sluta, jag gav upp. Jag minns känslan av att jag bara låg där, jag slutade tänka och jag slutade röra mig. Det var som att jag tappade kontakten med min kropp och jag kunde inte tänka, jag var fast, medan han fortsatte ha sex med mig. Hur kunde han inte märka att jag bara låg där? Gjorde han det med avsikt? Efteråt frågade han mig ’du kände dig väl inte våldtagen va? För det var verkligen inte så det var’.”

En speciell omständighet när förövaren är barnets partner kan också vara barnets känslor kring hur den personen alls kunde göra så mot en – hur någon som kanske sa sig älska en och som barnet själv älskade sedan kunde begå övergrepp. Barn kan beskriva hur motsägelsefulla känslor i relation till den som utsatt hen: besvikelse, avsky och sorg och samtidigt attraktion, kärlek och hopp om att det inte kommer att hända igen. Det gör det svårt för barnet att veta hur hen ska agera nu, göra slut eller stanna kvar?

Det är också vanligt att barn med tidigare erfarenhet av sexuella övergrepp från en partner kontaktar Bris när barnet är i en ny relation, men funderar mycket på hur hen ska våga lita på en ny partner och att klara av att ha en sexuell relation. En del barn har inte berättat för någon alls om det tidigare övergreppet och känner därför ambivalens inför att prata om det med den nya partnern.

HUR PÅVERKAS BARN AV ATT UTSÄTTAS FÖR SEXUELLA ÖVERGREPP?

”Jag fick ångest och dåligt samvete jag visste inte vad jag skulle göra, jag vet det jag gjorde var fel. Jag har tappat aptiten jag äter knappt är bara i mitt rum nästan hela tiden. Vågar inte berätta det här eftersom någon kanske kommer bli arg. Jag behöver verkligen hjälp, det här har gått för långt.”

När barn berättar för Bris om sexuella övergrepp berättar de ibland också om psykisk ohälsa, om självskadebeteende och självmordsförsök. Många berättar om ätstörningar, ibland beskrivet som ett desperat försök att ha kontroll över något när de inte kan hantera sin utsatthet i relation till den eller dem som gör hen illa. De berättar om psykosomatiska besvär som magkatarr, svårt att sova och mardrömmar. De beskriver att de dricker eller tar droger för att döva påfrestande känslor och tankar. Barn berättar att de utvecklat riskbeteenden, som att ha sex med okända eller kända de inte har känslor. Många är även offer för våld i olika former av andra förövare och på andra arenor. När övergreppen är en av flera former av våld som barnet utsätts för är kopplingen till psykisk ohälsa extra tydlig.

”Jag känner helt ärligt att jag inte vill leva och jag vill inte berätta för mamma vad jag har gjort för jag skäms. Men jag vill inte att spridningen ska fortsätta. Vad ska jag göra.”

”Jag mår skit, snälla hjälp mig.”

”Jag vill dö nu.”

Forskning visar ett tydligt samband mellan våldsutsatthet och psykisk ohälsa. Barn som varit utsatta för sexuella övergrepp uppvisade sämre hälsa jämfört med andra, med fler symtom på ångest, depression, ilska, posttraumatisk stress, dissociation och sexuella bekymmer. De hade även mer av kritiska symptom som självskadebeteende eller tankar om att ta sitt liv. De hade större problem att reglera sina känslor och mindre av stödjande strukturer som kan innebära motståndskraft mot psykosocial ohälsa vid traumatiska händelser. De visade en stor tendens att känna skam och skuld, känslor vilka kan påverka benägenheten att berätta om sina erfarenheter.[44]

Om förövaren är en förälder blir det tydligt i samtalen till Bris, oavsett vilken eller vilka former av våld som barnet berättar om, att det är särskilt svårt för barnet att förstå. Barn berättar om föräldrar som utsätter dem för övergrepp men som i övrigt är snälla och omtänksamma. För barnet blir förälderns övergrepp obegripliga och omsorgen och kärleken som föräldern visar den övriga tiden gör barnet förvirrat. Barn som kontaktar Bris ställer frågor om detta som föräldern gör är normalt och tillåtet och många säger att de verkligen älskar sin förälder men vill slippa bli utsatta för övergreppen. Komplexiteten, de dubbla känslorna, den beroendeställning som barnet befinner sig i, i relation till sin förövare, gör det svårt för barn att förstå och kunna signalera och be någon utanför familjen om hjälp.

Barn som utsätts för sexuella övergrepp av en partner eller tidigare partner berättar också för Bris om osäkerhet, låg självkänsla och svårigheter att sätta gränser kring, stå upp för, sig själva och sina egna känslor och behov. Barn uttrycker även oro för att inte kunna få uppleva en sund och bra relation längre fram i livet.

”Jag vill må bättre men det känns inte som att det kommer hända och vågar inte berätta om detta för någon då jag skäms och det är överväldigande för folk och de skulle berätta för mina föräldrar. då skulle jag må ännu sämre för där är det kaos.”

Barn som tvingats till nakenbilder eller frivilligt delat bilder som nu sprids, eller hotas att spridas av partner, berättar för Bris att de känner som sig smutsiga, värdelösa och rädda. Barn som skickat bilder till en okänd förövare berättar att de skäms och är livrädda för att den som utsätter dem ska göra något ännu värre. De berättar om konsekvenser som att ha tappat aptiten, inte klara av skolan, att de isolerar sig och inte vill leva. ◆

[44] Svedin, C.G, Landberg, Å., Jonsson, L., 2021.

VÅLD OCH OTRYGGHET I SAMHÄLLET

Utanför hemmet är skolan den vanligaste platsen där barn utsätts för våld, en del utsätts också på offentlig plats. Hur vuxenvärlden beskriver våld i samhället påverkar också barns trygghet. Och för vissa barn är våldsamma och kriminella miljöer en del av vardagen.

De allra flesta barn i Sverige känner sig trygga när de rör sig i samhället, på offentliga platser och i skolan. Samtidigt utsätts barn varje dag för våld, övergrepp och kränkningar på andra arenor än i hemmet, där skolan är den överlägset vanligaste arenan. För de flesta barn är risken att utsättas för våld på offentlig plats inte så hög, medan en del barn lever sina vardagsliv i en miljö där det förekommer våld på gatan. Både den fysiska miljön och de socioekonomiska förutsättningarna som präglar uppväxtmiljön påverkar barns förutsättningar att vara trygga och säkra från våld. Vissa barn kommer i högre utsträckning än andra att exponeras för miljöer som är destruktiva och våldsamma under uppväxten.

Att känna sig otrygg i samhället eller att utsättas för våld eller hot om våld i offentliga miljöer är inte specifika kategorier i Bris dokumentationssystem när barn kontaktar Bris, och det går därför inte att fastställa om samtal om detta ökat eller inte de senaste åren. Bris generella erfarenhet är att när vuxna i samhället är oroliga påverkar det barn. Det behöver inte vara sakfrågan i sig som väcker oro utan också vuxnas agerande eller brist på agerande. Individuella faktorer hos barn styr hur pass oroligt barnet blir och vilka konsekvenser oron får för barnets mående och livssituation. Barn som lever i utsatthet har oftare än andra barn problem med psykisk ohälsa, som ångest, och är rimligtvis extra lättpåverkade av faktorer som kan oroa, som exempelvis hot om våld i området eller omvärlden.

KÄNNER SIG BARN TRYGGA I SAMHÄLLET?

Undersökningar visar att de allra flesta barn i Sverige känner sig trygga utanför hemmet. En undersökning från SCB visar på att 98–99 procent av barnen som deltog känner sig mycket eller ganska trygga under dagen i klassrummet, på rasterna, på väg till och från skolan och där de bor. På kvällen anger en något lägre andel, 91 procent att de känner sig mycket eller ganska trygga.[45]

I samtalen till Bris märks att barn reagerar på händelser i samhället och nyhetsrapportering. Exempelvis berättar barn om oro för att bli utsatt för överfallsvåldtäkt eller annat överfallsvåld. Andra exempel är rädsla för att andra barn eller unga vuxna som barnet vet har utsatt någon annan för våld ska göra samma sak mot en själv – antingen oprovocerat eller utifrån en konflikt. Barn som har tidigare erfarenhet av våldsutsatthet beskriver oftare än andra barn att de är oroliga för att utsättas för överfallsvåld.

Bris har inte någon kännedom om var i landet som barn bor när de kontaktar stödlinjen. Det händer dock att barn själva benämner sitt bostadsområde som stökigt, att det händer mycket där eller att det ”inte är de bästa som bor här”. Barn kan reflektera över såväl risken att något ska hända som ens egna framtidsutsikter kopplat till var en bor. I andra samtal beskriver barn snarare att andra, ofta föräldrar, har tankar om

Uppväxtmiljön påverkar barns känsla av trygghet.

Foto: Matheus Frade / Unsplash

tryggheten i området och att det kan påverka om barnet får vara ute på kvällar, åka kollektivtrafik och liknande.

> *”Jag var med om en grej för flera år sen och jag vågar fortfarande inte gå ut. Jag blev misshandlad av några som är yngre än mig. Det tog seriöst 4 dagar tills jag kunde gå normalt igen och jag vill absolut inte att det här ska hända igen. Nu går jag aldrig ut utan mamma, pappa eller kompisar för att jag är så rädd.”*

VAR I SAMHÄLLET UTSÄTTS BARN FÖR VÅLD?

I Brottsförebyggande rådets återkommande undersökning bland barn i årskurs 9 uppger nästan hälften av barnen som deltog 2019, 47,5 procent, att de har utsatts för misshandel, hot, rån, sexualbrott eller stöldbrott under de senaste 12 månaderna. Nästan 20 procent av barnen som deltog hade

[45] Statistiska centralbyrån, 2021.

Foto: Shutterstock

Barn som tidigare upplevt våld beskriver oftare att de är rädda för att utsättas för våld på offentlig plats.

utsatts för någon form av misshandel under perioden. Både för de som utsatts för lindrig och för grov misshandel var skolan den vanligaste platsen.

Av de som utsatts för lindrig misshandel utsattes 58,5 procent på skolgården eller i skolan. 6,4 procent utsattes i kollektivtrafiken och 16,4 procent på annan plats utanför hemmet. Av de som utsatts för grov misshandel var det 49 procent som utsatts i skolmiljön, 10,4 procent i kollektivtrafiken och 32,6 procent på annan plats utanför hemmet.[46]

Brå-undersökningen visar att det finns skillnader i utsatthet för brott i olika grupper, där unga med svaga ekonomiska resurser är utsatta i högre utsträckning jämfört med andra. Det finns även tydliga skillnader mellan vilka brott killar respektive tjejer utsätts för. Undersökningarna riktar sig dock inte till yngre barn under årskurs nio.

Antalet anmälda rån mot personer under 18 år har ökat över tid i Sverige. 2019 anmäldes 2 489 rån mot personer under 19 år, vilket är mer än en fördubbling jämfört med 2015. De som misstänks är i huvudsak 15–20 år. Den självrapporterade utsattheten för rån bland ungdomar har däremot legat stabil. Antalet anmälda rån har minskat under 2020, troligtvis som en följd av pandemin.[47] Allvarliga våldsbrott som leder till sjukhusvård bland barn 0–19 år har minskat över tid under 2000-talet.[48]

VÅLD I SKOLAN

Den vanligaste arenan utanför hemmet där barn utsätts för våld, övergrepp och kränkningar är i skolan, där barn tillbringar stora delar av sin vardag. Fysiskt och psykiskt våld mellan barn i skolmiljö kan ibland beskrivas som mobbning, och kan också utgöra exempelvis trakasserier eller kränkande behandling som är straffbart enligt lag. I studien Skolbarns hälsovanor, där frågan om mobbning ställs, ökade andelen 15-åringar som angav att de blivit mobbade i skolan minst två gånger i månaden mellan mätperioderna 2013/14 och 2018/19. I den senaste mätningen uppgav cirka 7 procent av 15-åringarna att de återkommande var utsatta för mobbning i skolan.[49]

Samtal till Bris från barn om våld i skolan inkluderar såväl fysiskt som psykiskt våld, kränkningar, sexuella övergrepp och trakasserier eller att någon stjäl ens saker. Det kan handla om allt från enstaka

”Jag känner mig väldigt otrygg. Vart jag än är och går, känns det som att jag kommer bli skadad. Jag får en ångslan så fort det blir ett bråk som uppstår och jag bara fryser. Jag kan inte ens försvara mig själv.”

[46] Brottsförebyggande rådet, 2019.
[47] Brottsförebyggande rådet, 2021.
[48] Socialstyrelsens Statistikdatabas.
[49] Folkhälsomyndigheten, 2019.

händelser till återkommande och systematiska övergrepp. I samtal till Bris är våldsutövaren i skolan oftast ett annat barn, eller en ung vuxen på gymnasiet. Det kan vara en annan elev på skolan eller någon som tillfälligt vistats där.

För Bris beskriver barn allt ifrån utfrysning, verbala hån och kränkningar, trakasserier till fysiskt våld och hot om våld. För vissa har utsattheten pågått under många år. Det kan finnas en osäkerhet hos barn kring om det de har blivit utsatta för verkligen räknas som våld. De funderar på var gränsen går, på skillnaden mellan bråk och mobbning eller på skillnaden mellan att "bara" vara ensam och utan vänner, och att vara mobbad.

Gemensamt för de barn som kontaktar Bris om våld i skolan är att de inte fått tillräckligt stöd av vuxna i sin närhet. De beskriver att vuxna inte förmår stoppa återkommande våld och kränkningar. Barn berättar bland annat om att ha blivit lovad skydd, som till exempel att den som utsatt barnet för våld inte kommer kunna komma tillbaka till skolan under åtminstone en period, men att det aldrig blev så. I samtal med barn som är utsatta för upprepade kränkningar och våld beskriver många att de till slut ger upp och slutar berätta för vuxna i skolan då känslan är att det ändå inte gör någon skillnad eller verkar spela någon roll för vuxna, eller går att göra något åt.

"Jag har jag blivit grovt mobbad. Jag har både blivit dödshotad och misshandlad. Senast jag blev misshandlad var för nån månad sen och några veckor senare bestämde jag mig för att ta livet av mig för jag mådde så dåligt. Jag har tänkt mycket på det nu dom senaste åren men aldrig vågat, den gången jag bestämde mig ångrade jag mig av nån anledning och nu har jag inte varit i skolan på några veckor plus att jag begränsar mig från att vara ute vissa tider då jag är rädd för att nåt ska hända..."

"Jag orkar inte med skolan. Killar och tjejer i min klass är elaka, och mobbar och knuffar mig för dom tror jag är konstig, och när jag är ensam så tänker dom att jag inte har något skydd. Min lärare har pratat med dom kanske 1 eller 2 gånger men det har inte blivit bättre, dom är fortfarande jätteelaka."

"Asså det pågår så mycket bråk i skolan. Jag börjar så himla rädd. En av mina kompisar är osams med några andra tjejer och ibland tvingar hon in mig i bråket. Om jag inte gör som hon säger blir hon arg och slår, drar mig i håret och svär åt mig."

VÅLD PÅ OFFENTLIGA PLATSER

Det förekommer samtal till Bris från barn som berättar om våldsamma, otrygga eller kriminella sammanhang som barnet är direkt eller indirekt inblandad i. I dessa samtal berörs våld i samhället från flera olika perspektiv: att själv begå brott, att ingå i gängkriminalitet, att vara brottsoffer, att vara anhörig eller partner eller oro för att ens

"Jag har ångest och jag får det mest i skolan där en i min klass brukar mobba mig. Han brukar slå mig och säger till mig att döda mig själv. Han håller på så både i skolan och efter skolan."

"I min förra skola blev jag mobbad. Personer kallade mig fet, konstig, ful och det fanns en tid där jag faktiskt försökte döda mig själv. Tills jag bytte skola och fick några vänner."

droganvändning ska leda till att man börjar sälja och sen blir en del av en organiserad kriminalitet. Angränsande teman är att bo i områden där barnet vet att kriminalitet är utbredd, att sälja sex eller utföra tjänster i utbyte mot droger och på så sätt röra sig i utkanten av kriminella kretsar. Andra samtal kommer från barn som berättar om våld och relaterar det till att de är eller riskerar att bli omhändertagna enligt LVU (Lagen om vård av unga) eller dömda till sluten ungdomsvård. Vissa barn befinner sig i samhällets vård på HVB-hem (Hem för vård eller boende) eller ett statligt SIS-boende. Samtalen kommer från både barn som identifierar sig som kille och tjej.

Barn som kontaktar Bris och söker stöd utifrån att själva ha blivit utsatta för våld på offentlig plats berättar om att det är andra unga, unga vuxna eller gäng som har utsatt dem. Det kan vara att ha blivit misshandlad, hotad, rånad och utsatt för utpressning. Det förekommer också samtal från barn som bevittnat våld och skottlossningar. Det är vanligt att barn som söker stöd hos Bris efter att ha upplevt våld på offentlig plats, antingen mot dem själva eller som vittne, känner en stark tvekan inför att polisanmäla brottet. Barn uppger olika anledningar till det, men bland dem som nämns är uttalade hot kring vad som händer om barnet skulle anmäla, att man blivit bestulen på id-handlingar och därför är rädd att den som tagit dem skulle söka upp en om man anmälde. Det kan också handla om att barnet vet att den som utsatt en för brott är under 15 år och tänker att inget ändå kommer hända eftersom förövaren inte är straffmyndig. Det allra vanligaste skälet till att inte vilja anmäla är oron för att utsättas för ytterligare våld. I samtal från barn som brottsoffer beskrivs också hur rädslan påverkar en i vardagen, som att inte våga gå ut ensam och att bära på en konstant rädsla.

"I fredags skulle jag gå hem mötte jag på en man som tog tag i mig och försökte rycka bort mig flera gånger tillslut kom jag loss o sprang hem. Jag bor ju i samma område som den som gjorde det så jag kommer liksom inte våga gå ut mer för jag är så rädd att det ska hända igen."

BARN SOM SJÄLVA BEGÅR BROTT

Riskfaktorer för att utveckla ett kriminellt beteende är på flera sätt lika riskfaktorerna för att utsättas för våld: dålig familjeekonomi, att bo med en ensamstående förälder, ha föräldrar i konflikt och att ha egna erfarenheter av våldsutsatthet. I en studie vid Örebro universitet följdes samtliga 10-åringar i kommunen från 1965 och under uppväxten fram till 43–48-års ålder.[50] De uppgifter som

[50] Bergman, L.R. & Andershed, A-K., 2009.

kommer fram i denna undersökning stämmer väl med jämförbara studier internationellt.[51] Studierna visar att en framträdande riskfaktor för de unga som begår brott är svårigheter i skolan med låga betyg i svenska och matematik. Barnen har ofta svårt att uttrycka sig språkligt. De kommer oftare från familjer med låg utbildning och låga inkomster. Det är vanligare att barnen vuxit upp med en ensamstående förälder, att det förekommit konflikter i familjen och att barnen varit utsatts för uppfostran som varit auktoritär och där föräldrarna inte varit lyhörda för barnets signaler. Detta sammantaget ger konsekvenser på lång sikt för de här barnens livsförutsättningar.

I Brottsförebyggande rådets undersökning bland niondeklassare ställs också frågan om delaktighet i brott. Den senaste kartläggningen visar att de vanligaste brotten som barn varit delaktiga i de senaste 12 månaderna var stöld (41 procent), våldsbrott (24 procent), skadegörelse (18 procent) och narkotikabrott (8 procent). Något fler killar (54 procent) än tjejer (49 procent) anger att de varit delaktiga i någon av dessa former av brott.[52] Det är dock långt ifrån alla brott som leder till lagföring. Det beror bland annat på att alla brott inte klaras upp samt att de brott som begås av ett barn under 15 år, som inte är straffmyndig, inte lagförs. Att utredas för brott som leder till lagföring är vanligast vid cirka 19 års ålder, för att därefter avta.[53] Gruppen män och kvinnor som fortsätter begå brott i vuxen ålder är avgränsad. Samtidigt visar studier att en tidig brottsdebut ökar risken för fortsatt kriminalitet och att tidig lagföring för brott är den starkaste indikationen för fortsatt brottslighet.[54]

”Hur ska jag få stopp på det här?”

Den främsta anledningen att barnet vänder sig till Bris utifrån en egen kriminalitet är för att få stopp på en situation de uppfattar har eller kommer urarta. Barn som är utsatta för brott av personer som beskrivs tillhöra gäng vill ha hjälp att komma undan hot, våld eller utpressning. Gemensamt för både barn som är utsatta för brott och barn som vill bryta sin inblandning i kriminella kretsar är känslan av att det enda alternativ de har är att lösa situationen på egen hand, att det inte finns någon vuxen som kan bidra med något som faktiskt gör skillnad. Barn som vill bryta sin egen inblandning är många gånger också offer för brott då de har utsatts för hot eller våld av egna eller andra gäng och därför är övertygad om att det kommer få allvarliga konsekvenser att bryta.

Det händer att barn som själva begått brott reflekterar och delar med sig till Bris av sina egna tankar kring bakgrunden till att de kommit att medverka i kriminella handlingar, men de flesta fokuserar på här och nu. Bakgrundsfaktorer som lyfts är att man själv använt droger och sen fått

”Det hände en allvarlig grej på tågstationen. Två killar tog min dricka och hällde den över mig och puttade ner mig på marken. Jag är rädd att se dom igen och vågar inte åka tåg längre.”

erbjudande att sälja, att man gör det tillsammans, med kompisar som man alltid haft eller att man har äldre syskon eller föräldrar som ”håller på” så att man alltid har vetat att det skulle bli så. Om inte droger är med i bilden så kan det handla om stöld, rån eller ett erbjudande om att få hjälp att lösa en situation mot att man gör en gentjänst. Några berättar om utsatthet i hemmet med våld, framför allt omsorgsbrist. En del har kontakt med socialtjänsten, är i heldygnsvård eller vet att ett LVU är nära. Det finns beskrivningar av att vara oönskad eller förskjuten från sitt hem, att ens föräldrar aldrig vill se en igen när det framkommit vad man varit inblandad i. I andra samtal beskrivs tvärtom att man skulle bli förskjuten från sin familj om man var den som bröt med den kriminella miljön då alla andra är inblandade.

”Det är så här att jag har kommit in i ett gäng som jag är en slav till dom. Om man inte gör som dom säger så bli man huggen. Dom utpressas. Dom hotar. Jag har blivit knivhuggen för att jag inte ville göra det dom sa åt mig men att säga emot gör att det blir konsekvenser och så blev det för mig. Jag vill att dom ska låta mig vara. Inte hota, utpressa eller skada mig fast jag slutar göra saker. Men jag vet att jag inte kan göra något åt det. Jag kan inte få hjälp av en vuxen för gängets regler är att man inte får berätta för någon.”

”Min kille har skaffat en pistol som han har med sig varje gång han går ut eftersom folk är ute efter honom.”

HUR PÅVERKAS BARN AV ORO FÖR ELLER UTSATTHET FÖR VÅLD I SAMHÄLLET?

Att oro för att utsättas för rån och våldsbrott får konsekvenser i barnets liv framkommer tydligt i Brottsförebyggande rådets undersökning bland niondeklassare.[55]

Foto: Shutterstock

Kartläggningar visar att stöld är det vanligaste när barn är delaktiga i brott.

[51] Jolliffe et al., 2017.
[52] Brottsförebyggande rådet, 2019.
[53] Sivertsson, F., 2018.
[54] Ståhlberg, O. et al., 2017.
[55] Brottsförebyggandet rådet, 2019.

Trygghet i skolan är en förutsättning för att utvecklas och må bra.

Foto: Istockphoto

De flesta samtalen till Bris om våld handlar om utsatthet för våldsbrott i den egna familjen, skolan eller vänskapskretsen, och gemensamt i de samtalen är att barn ofta drar sig för att polisanmäla eftersom det handlar om människor som står en nära. Bland de barn som berättar om utsatthet för våld och rån i andra miljöer uttrycks ibland också en tvekan kring att berätta detta för någon vuxen och polisanmäla brotten, och då särskilt om gärningsmannen är en person som barnet känner till. Skälet kan vara att de blivit hotade eller är rädda för repressalier. Den rädslan påverkar barnets vardag på olika sätt, oron finns hela tiden och en konsekvens kan bli att barnet inte vågar gå ut själv. Är gärningsmannen en för barnet helt främmande person är tvekan ofta mindre. Barn som har erfarenhet av våldsutsatthet hemma uttrycker oftare än andra en oro för att utsättas för våld utanför hemmet, även om detta inte hänt. Barn, framför allt tjejer, berättar ibland att de är rädda att bli utsatta för sexuella övergrepp, som överfallsvåldtäkter, då de hört att det ofta händer. Det blir tydligt att rapporteringar om våld påverkar barns förväntningar och känsla av (o)trygghet.

Det händer även att Bris får samtal från barn som berättar om våld och kriminalitet där de själva är gärningsperson. Barn som befinner sig i kriminella sammanhang kan berätta att de känner oro för sitt eget eller för en närståendes liv. De är rädda att utsattas för våld (ofta ytterligare våld då många redan har erfarenheter av att ha blivit utsatt för våld), känner hopplöshet kring sin situation och ånger över att göra andra illa. Gemensamt för barn som berättar för Bris att de befinner sig i ett kriminellt sammanhang är en önskan att hitta sätt att förändra sitt liv. Ett sätt att bryta egen kriminalitet som barn ibland nämner är att se till att man åker fast. Det medför dock en risk för att någon annan också åker dit eller att barnet blir bestraffat av de andra. Får barnet ett straff så innebär det inte alltid att barnet kommer ifrån sitt sammanhang, bara att barnet är borta ett kort tag.

”Jag vill inte göra någon illa. Jag vill inte vara en del av gänget men jag vågar inte sluta. De kommer att döda mig om jag ens tänker på detta.”

”Att blanda in polisen är ett självmordsförsök, speciellt i det här sammanhanget.”

”Saken är den att det är så det ser ut för ungdomar i samhället just nu. Inte bara i kriminella världen utan allmänt världen som ungdom - sen nu råkar de ju även vara så att det är kriminella människor involverade. Blandar man in polisen på nåt sätt så är man död – grovt misshandlad eller din familj. Ingen är säker så är det. Det var en tjej som blanda in polisen och hon blev stampad på och lämnad för att dö så det är inte ens en tanke för mig.”

Våld i skolan ger långtgående konsekvenser

Att vara trygg i sin skolmiljö är en förutsättning för att barn överhuvudtaget ska kunna tillgodogöra sig sina andra mänskliga rättigheter såsom rätten till bästa uppnåeliga hälsa och rätten till utveckling. Att utsättas för våld och upprepade kränkningar i skolan påverkar barn. I barns samtal till Bris om våld i skolan återfinns allt från självmordstankar och självdestruktivitet till nedstämdhet. I många av barnens beskrivningar återfinns också en påverkan på framtidstron och förmågan att känna hopp om förändring. Många har svårt att tro på att det kan bli bättre. Det har därför en inverkan på i vilken utsträckning barnet vågar utveckla relationer med andra jämnåriga. Många gånger har barn med sig en oro långt efter att mobbningen har upphört.

En systematisk översikt som bygger på 165 undersökningar visar att barn som har utsatts för mobbning löper ökad risk för ett flertal former av psykiska problem, exempelvis ångestsyndrom, depression och självmordsförsök.[56] Särskilt påtaglig är risken för PTSD med sex gånger ökad risk. En konsekvens som oroar barn själva är att våldsutsattheten påverkar ens chanser att prestera i skolan, antingen för att barnet är orolig, stressad eller inte mår bra i skolmiljön men också för att man inte alls vågar gå dit längre. Barn är i hög grad medvetna om vikten av att prestera i skolan och därför uttrycker många att våldet påverkar ens framtidsutsikter. ◆

[56] Moore S.E. et al., 2017.

Hur kan samhället säkra varje barns rätt till trygghet?

Sedan Sverige förbjöd barnaga 1979 har landet haft en ledande roll kring dessa frågor i det nationella samfundet. Mycket positivt har hänt sedan dess, men våld mot barn är fortfarande utbrett. Det är tydligt i barns samtal till Bris, forskning och andra rapporter.

Under de senaste åren har det skett ett antal samhällshändelser och förändringar, som påverkar barns livssituation kopplat till våld. Några exempel är pandemin som nu pågått i 2 år, den eskalerande debatten om och förekomsten av gängvåld och skjutningar och det faktum att både barn och vuxna i allt större utsträckning har tillbringat stora delar av sin vardag online på olika digitala plattformar. Andra exempel är #metoo-rörelsen som startade 2017, samtyckeslagstiftningen som trädde i kraft, och att barnkonventionen blev lag år 2020. Under de senaste åren har också samtalen till Bris fortsatt att öka. De största samtalsökningarna syns i allvarliga ämnen såsom självmord, självdestruktivitet, ätstörningar, fysiskt och psykiskt våld och sexuella övergrepp. Det framkommer också en tydlig koppling, vid analys av samtalen, mellan utsatthet för våld och förekomst av allvarlig psykisk ohälsa.

FÖRANKRA KUNSKAPEN I HELA SAMHÄLLET

Att våld mot barn fortfarande är så utbrett, och att barn utsätts för våld på så många arenor, som framgår i samtalen till Bris och i forskning och kartläggningar, är ett samhällsmisslyckande. För alldeles för många barn är hela uppväxten fylld av våld, och att samhället inte lyckas värna barns trygghet leder till att många lever med livslånga konsekvenser av att ha upplevt våld i barndomen.

Det är tydligt i barns samtal till Bris att samhället allt för ofta misslyckas med att ingripa och skydda barn som utsätts för våld.

Under 2022 pågår arbetet med att ta fram en nationell strategi för att förebygga och stoppa våld mot barn. Bris har under många års tid efterfrågat en nationell strategi och ser att den borde ha funnits på plats för längesen, men välkomnar självklart att arbetet nu är igång. Bris ser att det är av stor vikt att strategin blir bred i sitt perspektiv och förankring, att den är folkbildande och främjande. Därtill behöver resurser tillsättas så att strategin ska få förutsättningar att tillämpas i praktiken.

ATT FÖREBYGGA VÅLD ÄR ATT FÖREBYGGA PSYKISK OHÄLSA

Barns samtal till Bris, tillsammans med andras kartläggningar och studier, visar att våld mot barn är närvarande på många olika arenor – i familjen, skolan, på fritiden, på nätet och i det offentliga rummet. Den samlade kunskapen är samstämmig. Våldet får i regel stora och i många fall långtgående konsekvenser. Barn som har utsatts för våld behöver stöd och ibland behandling för de skador våldet har orsakat och/eller skydd mot fortsatt utsatthet. Många av de barn som berättar att de utsätts för våld, i första hand av sina föräldrar och i första hand psykiskt våld, beskriver också olika former av psykisk ohälsa – som de själva kopplar till det våld de utsätts för. Barnen berättar sådant som att de länge tänkt på självmord trots att de inte vill dö, att de skär sig, eller lider av depression. De berättar att de inte kan visa hur de mår av rädsla för hur föräldrarna ska reagera, att de får försöka hantera ångest och panikattacker på egen hand.

Bris har haft kraftiga samtalsökningar om våld, övergrepp, kränkningar och självmord. Och kopplingen mellan just våld och psykisk ohälsa är tydlig i barns samtal till Bris. Även forskningen visar på ett starkt samband mellan utsatthet och självmordsförsök bland barn och unga. Enligt en nationell kartläggning hade 81 procent av de unga som försökt att ta sitt liv någon gång varit utsatta för någon form av misshandel under sin uppväxt och mer än hälften av de som misshandlats var multiutsatta. Samma mönster ses för dem som övervägt att ta sitt liv vid fem eller fler tillfällen där 82 procent utsatts för någon form av misshandel under uppväxten och där mer än hälften av de som misshandlats (55 procent) varit utsatta för minst tre former av våld.[57]

Ett mer aktivt arbete för att minska våld mot barn skulle kunna leda till en minskning av de mest långtgående formerna av psykisk ohälsa. Debatten om psykisk ohälsa idag berör även andra aspekter där sambandet med våldsutsatthet skulle behöva utredas ytterligare.

[57] Jernbro, C. & Landberg, Å., 2020.

Rädsla för att avslöja hur det är hemma kan vara ett hinder för barn att berätta om utsattheten.

Foto: Shutterstock

ATT UPPTÄCKA VÅLD – HINDER OCH MÖJLIGHETER

Många barn berättar inte för någon vuxen om sin utsatthet vilket gör att mörkertalet är stort, detta framkommer i flera studier.[58] Alltför många barn får därmed aldrig något professionellt stöd. En Kantar Sifo-undersökning på uppdrag av Bris visar att det finns en medvetenhet hos både professionella och allmänhet om att våld mot barn förekommer och är ett problem. Var tredje vuxen uppgav att de har känt oro för att ett barn far illa i sitt hem, men en majoritet av de som svarade uppgav att de var osäkra på vad de skulle göra i en sådan situation. Det är tydligt att det behövs mer kunskap hos allmänheten för att skydda barn från att fara illa.[59]

Skälen till att ett barn inte berättar för en vuxen om sin situation är många, det vittnar barns samtal till Bris om. Det handlar både om faktiska risker, sådant barnet vet kommer att hända och risker som barnet själv målar upp. Barn berättar ibland att föräldrar och andra förövare har hotat dem till tystnad, men ibland har barnet gjort en egen bedömning att riskerna är stora, baserat på den ofta fragmentariska kunskapen och den egenutvecklade förståelsen för situationen som barnet har.

Även barn som utsätts för våld och övergrepp av andra förövare än föräldrar, ofta jämnåriga, partners men också kända och okända förövare på nätet eller på andra arenor upplever ofta hinder för att berätta för en vuxen. Det kan handla

NÅGRA EXEMPEL PÅ VAD BARN BERÄTTAR FÖR BRIS

- Barnet vet inte vad som räknas som våld, vad föräldrar har rätt till, vilka rättigheter barnet har och hur barnet ska agera.
- Barnet har ingen att berätta för, hen saknar en sådan relation där det skulle kunna vara möjligt.
- Barnet är rädd att inte bli trodd. Har kanske försökt tidigare och fått en dålig erfarenhet.
- Barnet känner egen skuld i eller skam över att ha blivit utsatt.
- Barn är rädda att avslöja missförhållanden i familjen. Om myndigheterna får insyn kommer de att se annat föräldrarna gör som är olagligt.
- Barnet har inte förmågan att formulera och meddela omvärlden sin utsatthet (det kan vara barn med trauman, med funktionshinder och yngre barn).
- Barnet vill inte belasta föräldrarna, har förståelse för att de har det svårt.
- Ett avslöjande kan leda till att föräldrarna och ibland ett helt kollektiv kommer att bestraffa, utesluta, skada eller till och med döda barnet.
- Barnet vill inte riskera att förlora sin förälder (eller annat som barnet tror hen riskerar, husdjur, att bo kvar i huset, kontakt med syskon). Vill bara att våldet ska ta slut.
- Det kan också vara så att barn tycker att de har berättat, de kan tycka sig veta att vuxna har förstått, undra varför vuxna inte agerar eller ens ställer frågor till barnet.

[58] Socialstyrelsen 2015, Stiftelsen Allmänna Barnhuset 2017 & Barnafrid 2017.

[59] Bris pressmeddelande, *En av tre vuxna har känt oro för att ett barn i deras närhet far illa*, 2021.

om att barnet själv känner osäkerhet kring var gränsen går, särskilt vid sexuella övergrepp. Om det är en vuxen okänd förövare kan barnet ofta känna en stor rädsla för att inte bli trodd utan tydliga bevis. Vid övergrepp på nätet tar barn ofta på sig mycket av skulden själva för att de har försatt sig i en riskfylld situation genom att exempelvis svara på en kontaktförfrågan. Stora delar av sina liv lever barn utan vuxnas närvaro, och så ska det vara. Barn har rätt till integritet och måste få utforska världen, relationer till andra och sin egen identitet på egen hand. Men vuxna behöver vara närvarande på lagom avstånd, tillgängliga att vända sig till när situationen kräver det. Det handlar om att bygga en tillitsfull och respektfull relation till barnet och att aldrig någonsin lägga skuld och skam på barnet om hen utsätts för våld och övergrepp.

Samtalen till Bris ger en inblick i barns livssituation som de inte ska behöva hantera själva, men som alltför många barn upplever att de inte har någon att prata med om. Bara det faktum att barn berättar för Bris för första gången, och många uppger att de inte skulle ha berättat för någon annan om inte Bris fanns, visar tydligt att vuxenvärlden ofta misslyckas med att samtala om svåra saker och vara tillgängliga för barn som behöver söka stöd. Sammantaget: hindren är många, och kompetens och kunskap saknas bland många vuxna vars ansvar är att skydda barn från våld. Samtidigt finns generell kunskap, och kunskap om riskfaktorer som går att identifiera hos barnet, hos föräldrar eller i barnets miljö. Trots det agerar alldeles för få vuxna, såväl professionella som vuxna i vardagen.

”Jag känner bara att just nu så är jag rädd för vad jag ska göra mot mig själv.”

HUR ÅSTADKOMMA FÖRÄNDRING?

Att skydda barn från våld är inte en enskild fråga, ansvaret måste och ska delas av många. Därför krävs åtgärder och förändring på flera plan för att på riktigt åstadkomma en rörelse i samhället för att förhindra barns utsatthet för våld.

Närvarande vuxna som lyssnar, ser och agerar, är den starkaste skyddsfaktorn för barn som upplever våld. Det behövs mer kunskap generellt bland vuxna om vad våld mot barn är, var det förekommer, vilka uttryck det tar sig, och om våldets konsekvenser. Men framför allt behövs ett ökat civilkurage och en ökad närvaro av vuxna, så att fler faktiskt finns tillgängliga för barn och agerar vid oro för att ett barn far illa.

Att få fler vuxna att se och agera mot våld mot barn är också i sig en fråga om barnsyn och barns ställning i samhället. Alltför många tenderar fortfarande att se barns utsatthet som en familjeangelägenhet och inte en del av ett samhällsproblem. Samhället behöver gemensamt arbeta för att barn ska tas på allvar i alla led – alltifrån att de ska ges möjlighet att få stöd när de själva upplever att de behöver det, att de ska tas på allvar när de söker hjälp, till att de ska få hjälp och skydd utifrån sin egen utsatthet och få skydd i egenskap av egen person med egna rättigheter, oaktat resten av familjens vilja eller historik.

Förutom att vuxna behöver se och agera så behöver barn även få förutsättningar att kunna berätta och söka hjälp hos någon som kan ge dem stöd och vägledning. Många barn har de senaste åren valt att berätta för Bris, vilket i sig är något bra. Men alltför många barn kommer inte att berätta för någon och många berättar bara för

Foto: Shutterstock

Barn ska kunna söka stöd och på egen hand och tas på allvar.

Bris. Hela samhället har ett oerhört stort ansvar att fortsätta jobba med kunskap om våld och utsatthet, samt kunskap om normer, rätten till sin egen kropp och andra frågor kopplat till våld, övergrepp och kränkningar.

Flera samhällsaktörer behöver omfattas av den kommande nationella strategin för att förebygga och stoppa våld mot barn, såsom mödravårdscentralerna, tandvården och föräldraskapsutbildningarna, samt även förskola och skola. Specifika insatser krävs för föräldrar i särskilt utsatta situationer, där det är känt att flera riskfaktorer förekommer.

Det finns idag en uttalad politisk ambition att stärka skyddet mot våld mot barn. Sedan barnkonventionen blev lag för två år sedan kan vi se en rad lagstiftningsinitiativ med syfte att stärka barnrättsperspektivet och ge barn en uppväxt fri från våld. Det gäller bland annat barnfridsbrottet som infördes i juni 2021, den förändrade sexualundervisningen med förstärkt fokus på sexualitet, samtycke och relationer samt uppdraget att se över möjligheten att stärka det straffrättsliga skyddet för sexuella övergrepp mot barn, framför allt för att lagstiftningen behöver anpassas till de arenor där brott mot barn begås.

Att dessa initiativ har tagits kan ses som en effekt av barnkonventionens ställning som svensk lag. En rimlig slutsats är också att samtyckeslagstiftningen tillsammans med #metoo-rörelsen, har bidragit till att fler barn kunnat resonera kring och identifiera sexuella övergrepp än tidigare, vilket de ökade samtalen till Bris inom området är en indikation på.

Sett över de senaste två åren går det också att se ett stärkt straffrättsligt skydd mot hedersrelaterat våld och förtryck. I juli 2020 infördes bland annat en skärpt lagstiftning rörande barnäktenskap samt en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Efter att ha utrett frågan om hedersrelaterat våld och förtryck närmare tillkännagav regeringen, i december 2021, ett förslag om att införa ett särskilt brott för hedersförtryck. Lagförslaget som av vissa benämns ”Lex Fadime” innebär att det blir straffbart att begå vissa brottsliga gärningar mot en person, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och ett syfte med gärningarna varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder.[60] Lagen, som föreslås träda i kraft den 1 juli 2022, är välkommen.

Barns rättsliga skydd mot våld är starkt i Sverige och det finns numera lagstiftning som reglerar flera former av våldshandlingar mot barn, om än inte straffrättsligt. Samtidigt finns stora brister när det kommer till den praktiska tillämpningen, vilket har en koppling till resurs- och kunskapsbrist (både teoretiskt, verktyg och metoder för praktisk tillämpning), brist på samverkan samt otydliga ansvarsförhållanden. Det finns behov av att resurser prioriteras till arbetet med att stärka barns skydd mot våld, till alla verksamheter

Foto: Shutterstock

Trygghet i skolan är en skyddsfaktor.

”Min socialsekreterare är så stressad. Hon är snäll och frågar om jag trivs i jourhemmet men hon frågar aldrig hur jag mår och om jag börjar berätta så hinner hon inte lyssna.”

(rättsväsende, socialtjänst, skola, med mera) och en satsning på ökad kunskap framför allt bland dem som i sitt uppdrag ska tillämpa barnets rättigheter i praktiken. Dessutom behövs breda kompetenshöjande insatser kring exempelvis definitionen av våld, vilka barn som riskerar att utsättas för våld, barns reaktioner och behov, barns ställning i brottmålsprocessen samt lagbestämmelsernas tillämpningsområde. Det är också i enlighet med ett av målen i EU:s barnrättsstrategi.

Det långsiktiga arbetet med att minska riskfaktorerna för att barn ska utsättas för våld behöver prioriteras och resurssättas mycket högre än idag. Risken att utsättas för våld i samhället är väldigt olika beroende på var ett barn bor, liksom resurserna och förutsättningarna för barn att få tillgång till sina rättigheter. Som tidigare nämnts finns flera tydliga riskfaktorer för att utsättas för eller på andra sätt uppleva våld under uppväxten, vilket även innefattar risken för att vissa barn hamnar i sammanhang där de själva utövar våld. Det handlar om socioekonomiska faktorer, om bostadsfrågor, och om ojämnt fördelad tillgång till samhällets stöd och funktioner. Segregationen innebär att vissa barn i högre utsträckning än andra kommer att exponeras för miljöer som är våldsamma och destruktiva. Samma barn kommer att ha sämre tillgång än andra till skyddande och stärkande faktorer som trygghet i skolan, utbildade pedagoger, lärare och vuxna som kan stötta barnet med studiehjälp och psykosocialt stöd. Bostadssituationen, där många familjer lever i trångboddhet i områden som enligt polisen klassas som särskilt utsatta, påverkar risken för barn att hamna i våldsamma miljöer.

Socialtjänsten behöver stärkta resurser

Socialtjänsten är det yttersta skyddet för barn i utsatta situationer. Att socialtjänsten fungerar och förmår agera kan vara livsviktigt för ett barn i en utsatt situation. Samtal till Bris från barn om brister hos socialtjänsten är vanliga och har ökat under de senaste åren. Barn berättar bland annat om brist på information och delaktighet, om svårigheter att få komma till tals och få vara med och påverka. Känslan hos många barn är att de tappar kontrollen över situationen och inte vet vad som händer och varför, att socialtjänsten antingen agerar väldigt snabbt och utan att

[60] Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar, SOU 2021:43

Foto: Shutterstock

Flera samhällsaktörer behöver omfattas av den nationella strategion mot våld mot barn.

informera barnet, eller också att det blir tyst från socialtjänstens sida och barnet inte vet vad som kommer att hända.

Även i de fall där socialtjänsten aktivt går in med insatser, till exempel genom ett omhändertagande av barnet, har samhället svårt att räcka till. Forskning visar tydligt på en ogynnsam utveckling för barn som tas om hand och placeras under sin uppväxt, exempelvis när det kommer till att klara skolan. För barn som placeras på SiS-hem ser Bris att det finns många brister vad gäller bland annat våld mot barn från personal på institutionen.

Det är fastlagt att socialsekreterare inte har tillräckligt med tid för barn i sin arbetsvecka.[61] Det är mot den bakgrunden bekymmersamt att förslagen till ny socialtjänstlag, som presenterades hösten 2020, inte skulle få kosta i resurser eller vara ambitionshöjande. Socialtjänsten behöver ges bättre förutsättningar i form av resurser för att kunna tillämpa barnkonventionen i praktiken samt att kunskapen höjs om vad barnets rättigheter innebär i praktiken. Socialtjänsten bör vara kunskapsbaserad, där bedömningar och insatser görs i samråd med barnet så långt det är möjligt, och baseras på senaste tillgängliga forskning och evidens. Det finns behov av ett tydligare ansvarstagande för samverkan med andra aktörer och verksamheter kring barn. Det är viktigt, inte minst i det förebyggande arbetet, men också kring barn som redan är aktuella inom socialtjänsten. Det behövs också en mycket större satsning på det förebyggande uppdraget.

För att Sverige fortsatt ska kunna stå fast vid linjen, att inget barn ska utsättas för våld, krävs ökad prioritet, kunskap, samt en mobilisering med åtgärder på flera plan. Efterföljande rekommendationer pekar ut riktningen för hur samhället ska kunna garantera varje barn en uppväxt fri från våld. ◆

Bris rekommenderar

- ➜ **Agera för varje barns rätt till en trygg uppväxt.** Varje politiskt parti bör gå till val på stärkta insatser för att skydda barn från våld, nationellt, regionalt och lokalt.
- ➜ **Öka vuxnas kunskap om våld.** Att fler vuxna agerar vid misstanke om att ett barn far illa är avgörande.
- ➜ **Säkerställ en bred nationell strategi mot våld mot barn.** Under 2021-2022 pågår arbetet med att ta fram en nationell strategi mot våld mot barn. Strategin måste ha ett brett anslag som gör frågan relevant i hela samhället. Den behöver bli välförankrad, resurssatt och implementerad i alla verksamheter som möter barn.
- ➜ **Utanförskap måste brytas för en uppväxt fri från våld.** Det är avgörande att motverka att något barn utsätts för våld eller växer upp i våldsamma miljöer. Tillsätt förebyggande insatser och verka för att fler unga känner sig delaktiga i samhället.
- ➜ **Rusta de aktörer som möter barn.** Professionella instanser som möter barn måste rustas och få bättre förutsättningar att upptäcka, agera och följa upp när barn utsatts för våld. Stöd och vård måste vara tillgängligt för barn.
- ➜ **Stärk kompetensen i rättsväsendet.** Kunskapen om våld mot barn, och om de rättsregler vi faktiskt har, måste förstärkas inom hela rättskedjan så att den straffrättsliga regleringen får genomslag i den praktiska rättstillämpningen.
- ➜ **Öka kunskapen om sambandet mellan våld och psykisk ohälsa.** Ett mer aktivt arbete för att minska våld mot barn skulle kunna bidra till en minskning av de mest långtgående formerna av psykisk ohälsa.
- ➜ **Följ upp pandemins konsekvenser.** Det behövs mer kunskap och långsiktig uppföljning av hur barn påverkas. Insatser behöver följas upp och riktas dit där behoven är stora.

En förutsättning för alla dessa rekommendationer är att göra barn delaktiga, att lyssna på hur barn beskriver sina liv och på deras förslag på åtgärder – med målet att utforma ett samhälle där varje barn garanteras tillgång till sina rättigheter.

[61] Barnets och ungdomens reform – *Förslag för en hållbar framtid, Slutrapport från den nationella samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvården,* 2017.

Kontaktinnehåll i barns samtal

Förändringar kontaktinnehåll	Antal 2016	Antal 2017	Antal 2018	Antal 2019	Antal 2020	Antal 2021	Totalt 2016-2021	Skillnad % 2020-2021
Psykisk ohälsa	**9 493**	**9 402**	**9 770**	**9 877**	**12 839**	**20 231**	**71 612**	**58 %**
Depression	1 038	1 007	1 005	906	1 030	1 321	6 307	28 %
Diagnoser	497	632	660	583	681	899	3 952	32 %
Nedstämdhet	5 771	4 165	3 601	3 612	5 586	7 582	30 317	36 %
Självdestruktivitet	1 575	1 993	2 580	2 446	2 713	4 799	16 106	77 %
Självmord	1 345	1 742	2 239	2 524	2 478	4 622	14 950	87 %
Ångest	2 168	2 868	2 978	2 691	4 321	7 592	22 618	76 %
Ätstörningar	769	1 033	1 133	1 140	1 395	2 692	8 162	93 %
Familj och Familjekonflikter	**6 216**	**6 924**	**6 681**	**6 535**	**9 114**	**10 812**	**46 282**	**19 %**
Familjekonflikter	3 246	3 005	2 789	2 685	3 843	4 016	19 584	5 %
Familjen	3 699	4 581	4 342	4 293	6 070	7 470	30 455	23 %
Våld, övergrepp och kränkningar	**4 244**	**5 145**	**5 575**	**5 565**	**6 743**	**9 116**	**36 388**	**35 %**
Fysiskt våld	1 217	1 475	1 527	1 870	2 397	3 214	11 700	34 %
Hedersrelaterat våld & förtryck	137	108	132	114	153	158	802	3 %
Mobbning	1 480	1 930	2 183	1 892	2 019	2 237	11 741	11 %
Omsorgsbrist	658	829	666	640	850	1 180	4 823	39 %
Psykiskt våld	1 034	1 347	1 683	1 670	2 212	3 064	11 010	39 %
Sexuella övergrepp	710	813	1 012	1 165	1 469	2 494	7 663	70 %
Skolan	**4 245**	**5 278**	**5 325**	**4 819**	**5 603**	**6 458**	**31 728**	**15 %**
Vänner	**4 702**	**5 635**	**5 156**	**4 526**	**5 345**	**6 285**	**31 649**	**18 %**
Att vara ung*		**4 531**	**3 779**	**3 765**	**4 871**	**5 767**	**22 713**	**18 %**
Samhällets stödinstanser	**2 418**	**2 328**	**3 297**	**2 734**	**3 713**	**5 692**	**20 182**	**53 %**
Andra vuxna i skolan	235	225	470	291	394	559	2 174	42 %
Annat	35	28	66	42	74	126	371	70 %
Behandlingshem	85	81	90	82	113	283	734	150 %
BUP	624	690	860	615	885	1 427	5 101	61 %
Elevhälsa	511	600	964	652	771	1 133	4 631	47 %
Familjehem	332	331	337	355	553	789	2 697	43 %
Hälso- och sjukvård	126	149	231	181	283	528	1 498	87 %
Migrationsverket	11	37	22	11	10	31	122	210 %
Rättsväsendet	110	77	128	135	178	322	950	81 %
Socialtjänsten	822	722	1 014	867	1 215	1 780	6 420	47 %
Ungdomsmottagning	187	113	295	199	294	502	1 590	71 %
Kärlek	**3 157**	**2 941**	**2 917**	**2 670**	**2 860**	**3 614**	**18 159**	**26 %**
Stress**	**2 066**	**2 137**	**2 279**	**1 418**	**1 914**	**3 504**	**13 318**	**83 %**
Vuxnas svårigheter	**1 470**	**1 536**	**1 310**	**1 583**	**1 796**	**2 523**	**10 218**	**40 %**
Vuxnas funktionsnedsättningar	14	7	8	11	29	31	100	7 %
Vuxnas fysiska ohälsa	167	186	166	166	261	280	1 226	7 %
Vuxnas kriminalitet	197	160	114	124	137	259	991	89 %
Vuxnas missbruk/riskbruk	721	813	713	959	985	1 505	5 696	53 %
Vuxnas psykiska ohälsa	550	574	450	574	641	724	3 513	13 %
Övriga kategorier A–Ö								
Bris	510	475	437	474	445	525	2 866	18 %
Diskriminering	105	147	78	97	183	217	827	19 %
Ekonomisk utsatthet	161	175	167	169	178	185	1 035	4 %
Fritid	699	657	556	576	761	972	4 221	28 %
Funktionsnedsättning	313	253	316	391	576	884	2 733	53 %
Fysisk hälsa & ohälsa	521	621	643	726	910	1 259	4 680	38 %
Juridiska frågor	240	335	294	490	686	568	2 613	−17 %
Kriminalitet	116	140	149	154	206	280	1 045	36 %
Kropp & utseende	1 234	1 105	1 111	1 086	1 294	1 574	7 404	22 %
Mens & graviditet	703	620	590	567	707	859	4 046	21 %
Missbruk/riskbruk	242	285	317	421	474	604	2 343	27 %
Normativa begränsningar	313	272	145	267	447	492	1 936	10 %
Onlinerelaterade frågor	578	607	738	879	1 083	1 110	4 995	2 %
Oro för annan	1 464	1 092	1 302	1 223	1 394	1 688	8 163	21 %
Sex	895	733	792	815	882	1 007	5 124	14 %
Sexualitet & könsidentitet	465	500	566	506	707	1 064	3 808	50 %
Skilda föräldrar	995	1 221	1 049	1 067	1 243	1 334	6 909	7 %
Sorg & kris	678	916	1 080	978	1 095	1 527	6 274	39 %

* Definitionen Att vara ung har förändrats mellan åren 2016 och 2017 och en jämförelse kan därför endast göras från 2017.
** Under 2019 förändrades arbetssättet kring dokumentationen av Stress, varför en jämförelse mellan åren innan ej är möjlig.

OM BRIS

Uppdrag och verksamhet – ett bättre samhälle för barn

Sedan 1971 har Bris kämpat för att göra livet bättre för barn i utsatthet, och drivit förändring för ett bättre samhälle för alla barn i Sverige. Bris erbjuder professionellt stöd till alla barn under 18 år utifrån barnets behov, direkt via chatt, mejl, telefon och i riktade stödinsatser till barn och familjer i särskilt utsatta situationer.

Bris vision är ett samhälle där barnets rättigheter tillgodoses och där varje barn känner till sina rättigheter. Bris arbete bedrivs utifrån den barnsyn som uttrycks i barnkonventionen. Det innebär att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare.

Bris arbete har tre verksamhetsben: stödja, mobilisera och påverka. Verksamheten finansieras via insamling från privatpersoner, företag, stöd från kommuner och olika stiftelser samt medlemsavgifter. Bris möjlighet att stötta barn och att arbeta för att stärka barnets rättigheter står i direkt relation till de insamlade medlen och varje krona gör skillnad i verksamheten.

STÖDJA

Bris är Sveriges nationella stödlinje för barn och unga, och erbjuder professionellt samtalsstöd via chatt, mejl och telefon varje dag, året runt och sedan 15 mars 2021 även dygnet runt. Numret till Bris stödlinje för barn, 116 111, är ett EU-harmoniserat nummer som reserveras till hjälplinjer i de europeiska länderna med kunskaper och resurser att ge barn stöd. Varje barn som kontaktar Bris får professionellt stöd av en utbildad kurator. I maj 2021 öppnade Bris fysiska mottagningar i Stockholm, Linköping, Göteborg, Malmö och Umeå, där barn kan träffa en kurator för ett nära och anpassat stöd.

Bris stödjer även barn och familjer i särskilt utsatta situationer genom stödprogram. Idag erbjuder Bris gruppstöd till barn och familjer där en förälder begått självmord, till familjehemsplacerade barn, barn med erfarenhet av flykt, och barn till föräldrar med psykisk ohälsa eller aktivt missbruk.

Utöver det individuella stödet till barn tillhandahåller Bris mer generellt utformat stöd för barn att tillgodogöra sig på egen hand på bris.se. På hemsidan finns också Bris modererade forum där barn kan ge och få stöd barn emellan. Bris har även publika anonyma chattar på i förväg bestämda teman där barn skickar in sina frågor och kuratorer svarar. Tidigare chattar återfinns i ett arkiv på bris.se i syfte att fungera som en kunskapskälla såväl som en normaliserande funktion.

Bris erbjuder ett indirekt stöd till barn via vuxna, både genom information på bris.se, i sociala medier, i böcker och i rapporter. På vardagar kan vuxna som är oroliga för ett barn i sin närhet ringa Bris vuxentelefon – om barn, Idrottsledarlinjen eller Bris stödlinje på arabiska för vuxna med frågor om barn i sin närhet. Både privatpersoner och professionella kontaktar Bris vuxenstöd.

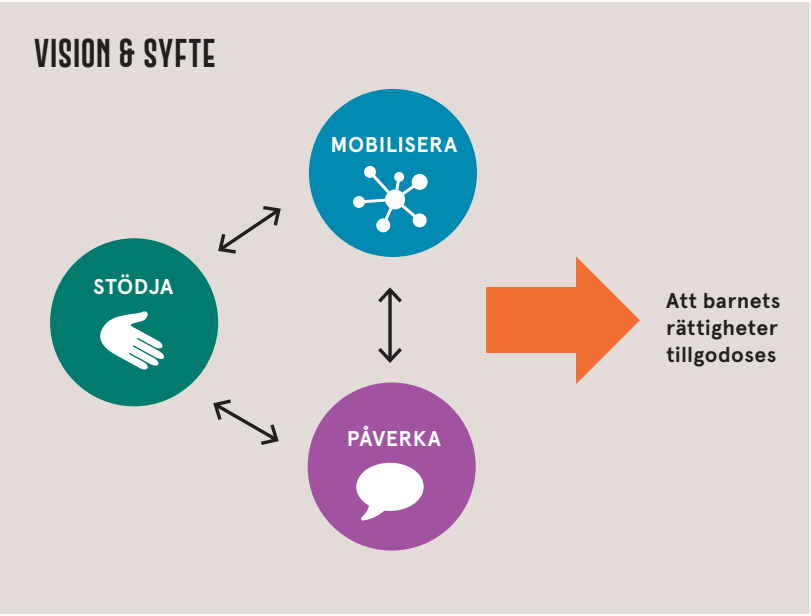

MOBILISERA

Bris mobiliserar samhället för barnets rättigheter, alltifrån medlemmar till kommuner, organisationer och andra samhällsaktörer. Bris medlemmar och volontärer sprider information och kunskap om barnets rättigheter i hela Sverige. I Bris nätverk samlas omkring 6 500 professionella från olika delar av samhället och landet – den

Bris stöttar barn dygnet runt, året om.

Foto: Shutterstock

ideella, privata och offentliga sektorn. Bris nätverk möjliggör möten, dialog och samverkan och är en källa till inspiration och erfarenhetsutbyte i barnrättsarbetet. Via Brisakademin ger Bris utbildningar om barnrätt och om metoder för att stödja barn och familjer, såväl öppna utbildningar som uppdragsutbildningar i hela landet. Bris erbjuder grundutbildningar om barnkonventionen, metodutbildning och workshops om barns delaktighet. Bris har även metodutbildningar och gruppledarutbildningar, bland annat för gruppverksamhet för nyanlända föräldrar, för nyanlända barn, och för barn till separerade föräldrar.

PÅVERKA

Bris påverkar beslutsfattare för ett bättre samhälle för barn. Bris bedriver ett strategiskt opinions- och påverkansarbete med fokus på beslutsfattare och myndigheter, och arbetar för att nå ut till allmänheten för att hela samhället ska ha bättre kunskap om barnets rättigheter och kunna bidra till att de tillgodoses.

Bris deltar i referensgrupper och politikermöten, skriver remisser och bidrar med expertis. Genom att göra barns röster hörda, samt bidra med analys och åtgärdsförslag, arbetar Bris för att stärka barnets rättigheter på alla samhällets arenor. ◆

DEFINITIONER

Bris dokumenterar varje samtal i 54 kontaktområden. Ett samtal kan handla om flera ämnen, och i snitt dokumenteras 2,5 kontaktområden per kurativ kontakt.

Att vara ung
Vägledande är att barnet har varit hjälpsökande kring exempelvis känsloliv kopplat till tonåren, identitet, existentiella frågor, självförtroende, att passa in, puberteten, framtiden, ledsen utan specifik orsak etc. och att problemen inte är en konsekvens av en annan svårighet/omständighet i barnets situation.

Andra vuxna i skolan
Barnet är hjälpsökande kring en pågående eller önskad kontakt med annan vuxen i skolan än elevhälsa i stödjande syfte – ej undervisning. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Annan professionell
Barnet är hjälpsökande kring en pågående eller önskad kontakt med annan professionell än de alternativ som finns att välja bland i samlingskategorin Samhällets stödinstanser. Anges i fritext. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Behandlingshem
Barnet är hjälpsökande utifrån pågående placering vid HVB-hem/SiS. Kontakter från barn som önskar bli placerade eller är orolig för en kommande placering återfinns under kategorin Socialtjänsten. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Bris
Fakta och informationsfrågor som rör Bris stödverksamhet, hur det fungerar, anonymitet, öppettider etc.

BUP
Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller önskad kontakt med Barn- och ungdomspsykiatrin. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Depression
Barnet är orolig/hjälpsökande utifrån en depression, såväl diagnostiserade som funderingar. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Diagnoser
Barnet är hjälpsökande utifrån att hen har en diagnos, eller vill/ska utredas utifrån en tanke om eventuell diagnos (ej neuropsykiatriska, se funktionsnedsättning). Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Diskriminering
Barnet är hjälpsökande utifrån all form av diskriminering, både i familjen, skolan, andra arenor.

Ekonomisk utsatthet
Barnet är hjälpsökande utifrån sin upplevelse av familjens/sin egen ekonomi.

Elevhälsa
Barnet är hjälpsökande kring en pågående eller önskad kontakt med elevhälsan, inkluderar hela elevhälsovårdsteamet. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Familjehem
Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller beslutad placering i familjehem. Kontakter där barnet önskar bli eller är orolig att bli familjehemsplacerad återfinns inom kategorin socialtjänsten. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Familjekonflikter
Barnet är hjälpsökande utifrån sin familjesituation som är konfliktfylld men utan inslag av våld eller hot. Barnet kan både vara delaktig i eller ha bevittnat konflikter mellan vuxna och barn, vuxna och vuxna eller barn och barn. Ingår i samlingskategorin Familj & familjekonflikter.

Familjen
Barnet är hjälpsökande kring sin familjesituation med fokus på relationer, saknad, boende men ej konflikter eller skilsmässa som är egna kategorier. Ingår i samlingskategorin Familj & familjekonflikter.

Fritid
Barnet är hjälpsökande utifrån frågor och funderingar som rör barnets fritid, tiden utanför skolan som t.ex. fester, fritidsaktiviteter etc.

Funktionsnedsättning
Barnet är hjälpsökande utifrån diagnostiserade eller önskad utredning av fysiska/neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som påverkar barnets vardag och liv.

Fysisk hälsa & ohälsa
Barnet är hjälpsökande utifrån hälsorelaterade frågor som rör kroppen, t.ex. sjukvårdsfrågor, sjukdomar, svåra sömnproblem etc.

Fysiskt våld
Barnet är/har blivit utsatt för, bevittnat, utsatt annan eller är rädd för fysiskt våld, både inom familjen och i andra sammanhang. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp & kränkningar.

Hedersrelaterat våld & förtryck
Barnet är/har blivit utsatt för, bevittnat, utsatt annan eller är rädd för hedersrelaterat våld och förtryck. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp & kränkningar.

Hälso- och sjukvård
Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller önskad kontakt med hälso- och sjukvården, både utifrån egen hälsa eller nätverkets hälsa. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Juridiska frågor
Barnet är hjälpsökande utifrån frågeställningar kopplat till lagar och rättigheter, t.ex. vad en får och inte får göra utifrån ålder, vad som krävs för att få göra en viss sak eller när en har rätt att flytta hemifrån.

Kriminalitet
Barnet är hjälpsökande utifrån egen eller andra barns kriminalitet. Barnet kan vara förövare, offer eller vittne.

Kropp & utseende
Barnet är hjälpsökande utifrån funderingar om kropp och utseende, t.ex. vikt, bröst, finnar etc.

Kärlek
Barnet är hjälpsökande utifrån kärlek i relation till en/flera specifika personer i barnets närhet, såväl online som offline.

Mens & graviditet
Barnet är hjälpsökande utifrån funderingar rörande mens, graviditet etc. Ofta faktafrågor.

Migrationsverket
Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller önskad kontakt med Migrationsverket, såväl egna kontakter som familjens kontakt. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Missbruk/riskbruk
Barnet är hjälpsökande kring eget eller andra barns missbruk/riskbruk av alkohol, droger, receptbelagda läkemedel, spel, sex, datorspel etc.

Mobbning
Barnet är hjälpsökande utifrån mobbning. Kan vara utsatt, utsätta andra eller bevittna. Gäller all form av mobbning oavsett arena. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp & kränkningar.

Nedstämdhet
Barnet är orolig/hjälpsökande kring sitt mående och beskriver sig som ledsen/nedstämd. Ska ej förväxlas med att barn kan vara ledsna utifrån en svår livssituation eller yttre omständighet. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Foto: Shutterstock

Normativa begränsningar
Barnet är hjälpsökande utifrån att barnets liv/valmöjligheter begränsas utifrån egna, samhällets, kulturella eller religiösa normer.

Omsorgsbrist
Barnet är hjälpsökande utifrån att barnets omsorgspersoner brister i sin omsorg av barnet. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp & kränkningar.

Onlinerelaterade frågor
Barnet är hjälpsökande utifrån utsatthet/aktiviteter/relationer som uttalat sker online. Barnet kan ha bevittnat, blivit utsatt eller själv ha utsatt andra.

Oro för annan
Anges om kontakten enbart handlat om oro för annan, och inte något alls om kontaktarens situation, gäller främst i mejlen eller vid fakta/information.

Psykiskt våld
Barnet är/har blivit utsatt för, bevittnat eller utsatt någon annan för psykiskt våld, både inom familjen och i andra sammanhang. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp & kränkningar.

Rättsväsendet
Barnet är hjälpsökande kring en pågående eller önskad kontakt, såväl egen som indirekt genom exempelvis föräldrars kontakt med t.ex. polis, åklagare och domstol. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Sex
Kontakter där barnet sökt hjälp utifrån funderingar om sex, skydd, onani, porr etc. Ej sexuella övergrepp.

Sexualitet & könsidentitet
Kontakter där barnet söker hjälp utifrån funderingar om ens egen sexualitet och/eller könsidentitet.

Sexuella övergrepp
Barnet är/har blivit utsatt för, bevittnat, är rädd för att utsättas för sexuella övergrepp, både inom familjen och i andra sammanhang eller har själv utsatt någon annan. Inkluderar sexuella trakasserier, grooming och sexuellt ofredande. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp & kränkningar.

Självdestruktivitet
Barnet är hjälpsökande utifrån eget eller annat barns självdestruktivitet. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Självmord
Barnet är hjälpsökande utifrån egna eller annat barns funderingar på självmord, suicidförsök eller förlust i suicid. Ingår i kategorin Psykisk ohälsa.

Skilda föräldrar
Barnet är hjälpsökande utifrån positiva eller negativa känslor/påverkan utifrån föräldrars skilsmässa, t.ex. bonusföräldrar, vårdnad, boende, umgänge etc.

Skolan
Barnet är hjälpsökande på grund av sin skolsituation. Inkluderar alla frågor/funderingar som rör skolan, som undervisning, arbetsmiljö, betyg etc.

Socialtjänsten
Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller önskad kontakt med socialtjänstens samtliga enheter, även familjerätten och vuxenenheter som föräldrar har kontakt med. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Sorg & kris
Barnet är hjälpsökande utifrån sorg- & krisreaktioner, exempelvis utifrån förlust/dödsfall/sjukdom/skilsmässa i familjen eller nätverket.

Stress
Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevd stress som påverkar måendet.

Ungdomsmottagning
Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller önskad kontakt med Ungdomsmottagningen. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Vuxnas funktionsnedsättningar
Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens funktionsnedsättningar. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vuxnas fysiska ohälsa
Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens fysiska ohälsa, t.ex. cancer eller hjärt- och kärlsjukdomar. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vuxnas kriminalitet
Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens kriminalitet, t.ex. föräldrar som sitter i fängelse eller har begått brott. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vuxnas missbruk/riskbruk
Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens missbruk/riskbruk av alkohol, droger, spel etc. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vuxnas psykiska ohälsa
Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens psykiska ohälsa, t.ex. depression, ätstörningar, suicidtankar/försök. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vänner
Barnet är hjälpsökande utifrån sina vänskapsrelationer, såväl online som offline som påverkar barnets mående, främst negativt som t.ex. konflikter och ensamhet.

Ångest
Barnet är hjälpsökande utifrån egen eller annat barns ångest/panikångest. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Ätstörningar
Barnet är hjälpsökande utifrån egna eller annat barns ätstörningar, såväl diagnostiserade som funderingar. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

KÄLLOR

Foto: Shutterstock

VETENSKAPLIG LITTERATUR

Augusti, E.M., Sætren, S.S., & Hafstad, G.S. (2021). *Violence and abuse experiences and associated risk factors during the COVID-19 outbreak in a population-based sample of Norwegian adolescents.* International Journal of Child Abuse & Neglect, 118. doi:10.1016/j.chiabu.2021.105156

Baianstovu, R., Strid, S., Cinthio, H., Särnstedt Gramnaes, E., Enelo, J-M. (2019) *Heder och samhälle, Det hedersrelaterade våldets uttryck och samhällets utmaningar,* Örebro: Örebro University

Bergman, L.R., Andershed, A-K. (2009) *Predictors and outcomes of persistent or age-limited registered criminal behavior: a 30-year longitudinal study of a Swedish urban population.* Aggress Behav. 2009 Mar;35(2):164–78.

Bremberg, S. (2015). *Mental health problems are rising more in Swedish adolescents than in other Nordic countries and the Netherlands.* Acta Paedicatrica. 2015;104(10):997-1004.

Bremberg, S. (2021). *Bris distansstöd till barn.*

Jernbro, C. & Landberg, Å. (2020) *Multiutsatta barn. Om barn som utsätts för flera typer av barnmisshandel.* Stockholm: Allmänna Barnhuset.

Jernbro, C. & Landberg, Å. (2018) *Det är mitt liv! Om sambandet mellan barnmisshandel och att inte få välja sin framtida partner.* Stockholm: Allmänna Barnhuset.

Jernbro, C. (2015) *Barnmisshandel ur barns och ungas perspektiv,* Karlstad University

Jolliffe, D., Farrington, D.P., Piquero, A.R., Loeber, R., Hill, K.G. (2017) *Systematic review of early risk factors for life-course-persistent, adolescence-limited, and late-onset offenders in prospective longitudinal studies.* Aggress Violent Behav. 2017 Mar;33:15–23.

Moore S.E., Norman R.E., Suetani S., Thomas H.J., Sly P.D., Scott J.G. (2017). *Consequences of bullying victimization in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis.* World J Psychiatry. 2017 Mar 22;7(1):60–76.

Sivertsson, F. (2018) *Criminal Careers in the Long Run.* Stockholm: Stockholm University. https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1247491/FULLTEXT01.pdf

Sjögren, A., Engdahl, M., Halld, C., Holmlunde, H., Lundinf, M., Mühlradg, H., & Öckerth, B., IFAU, (2021). *Barn och unga under coronapandemin - Lärdomar från forskning om uppväxtmiljö, skolgång, utbildning och arbetsmarknadsinträde* https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2021/r-2021-02-barn-och-unga-under-coronapandemin.pdf

Skrove, G., Lichtwarck, W., Moufack, M.F., Røkkum, N.H.A, Ulfseth, L.A. & Kojan, B.H. (2021) *Konsekvenser av covid-19 for tjenestetilbudet blant sårbare barn og unge* https://www.ntnu.no/documents/1272526675/1281525946/NTNU_Covid_rapport_Korr2.pdf/78e1de91-41b2-8043-9561-ea4fd2b2f8c0?t=1617781896470

Ståhlberg, O., Boman, S., Robertsson, C., Kerekes, N., Anckarsäter, H. Nilsson, T. (2017) *A 3-year follow-up study of Swedish youths committed to juvenile institutions: Frequent occurrence of criminality and health care use regardless of drug abuse*, International Journal of Law and Psychiatry, 50: 52–60

Svedin, C.G., Landberg, Å., Jonsson, L. (2021). *Unga, sex och internet efter #metoo – om ungdomars sexualitet och utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2020/2021.* Stockholm: Allmänna Barnhuset

Thulin, J. (2020) *Prata om våldet.* Stockholm: Allmänna Barnhuset

Werbart Törnblom, A., Sorjonen, K., Runeson, B., Rydelius, P-A. (2020) *Who Is at Risk of Dying Young from Suicide and Sudden Violent Death? Common and Specific Risk Factors among Children, Adolescents, and Young Adults.* Suicide Life Threat Behav. 2020 Aug;50(4):757–77.

ÖVRIGA KÄLLOR

End Violence Against Children (2021) Annual Report 2020 https://www.end-violence.org/sites/default/files/2021-07/2020procent20Annualprocent-20Reportprocent20procent283procent29.pdf

Barnafrid (2017) *Värt att veta om barn och fysisk misshandel* https://liu.se/forskning/barnafrid/vart-att-veta-om

Barnets och ungdomens reform – *Förslag för en hållbar framtid* (2017) Slutrapport från den nationella samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvården,

Barnombudsmannens rapport (2021) *Covid-19-pandemins konsekvenser för barn*, Slutredovisning av regeringsuppdrag.

Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 13 (2011) Barnets rätt till frihet från alla former av våld.

Bris rapport 2017:1 *Barns psykiska ohälsa – det är dags att bryta trenden.*

Bris rapport 2018:1 Skola. *Vård. Omsorg. Och den psykiska ohälsan.*

Bris rapport 2019:1 *Hur har barn det? Om barns livssituation – trender, utmaningar och möjligheter.*

Bris rapport 2020:1 *Hållbara liv – Om barnets rättigheter, barns livsvillkor och samhällets utmaningar.*

Bris rapport 2021:1 *Första året med pandemin – Om barns mående och utsatthet.*

Bris & Statens offentliga utredningar (2021). *Sammanställning av barns förslag till utredningen "En sammanhållen god och nära vård för barn och unga"* (SOU 2019:05).

Bris (2021) *En av tre vuxna har känt oro för att ett barn i deras närhet far illa* https://www.bris.se/om-bris/press-och-opinion/pressmeddelanden/ny-sifo-visar-en-av-tre-vuxna-har-kant-oro-for-att-ett-barn-i-deras-narhet-far-illa--men-manga-saknar-kunskap-om-hur-de-bor-agera/

Brottsförebyggande rådet (2021) *Nationella trygghetsundersökningen 2021. Om utsatthet, otrygghet och förtroende.*

Brottsförebyggande rådet (2021), *Ungdomsråden har ökat i hela landet* https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/press/2021-12-15-ungdomsranen-har-okat-i-hela-landet.html

Brottsförebyggande rådet (2021) *Handlagda brott 2020.* Slutlig statistik

Brottsförebyggande rådet (2019). *Skolundersökningen om brott.* https://bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/skolundersokningen-om-brott.html

ECPAT (2021) *Allt som inte är ett ja är ett nej.*

Europol (2020) *Internet organised crime threat assessment,* IOCTA 2020: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/internet_organised_crime_threat_assessment_iocta_2020.pdf

Europol (2020) *COVID-19 sparks upward trend in cybercrime* https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/covid-19-sparks-upward-trend-in-cybercrime,

Europol (2021) *Internet organised crime threat assessment*, IOCTA 2021 https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/internet_organised_crime_threat_assessment_iocta_2021.pdf

FN:s globala mål för hållbar utveckling, 2015. https://www.globalamalen.se

FN:s konvention om barnets rättigheter, 1989.

Folkhälsomyndigheten (2019) Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017/18 – grundrapport.

Institute for Health Metrics and Evaluation. Global Burden of Disease (2020-02-18) http://www.healthdata.org/gbd

Kunskapsguiden.se, Socialstyrelsen, *Posttraumatiskt stressyndrom hos barn och unga.* https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/posttraumatiskt-stressyndrom-hos-barn-och-unga/symtom-bemotande-och-behandling/

Regeringskansliet (2020) *förekomsten av våld mot barn I Sverige ska kartläggas* https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/11/forekomsten-av-vald-mot-barn-i-sverige-ska-kartlaggas/

Regeringskansliet (2021) *Stiftelsen Allmänna Barnhuset tilldelas medel för undersökning om föräldraskap, våld och stöd* https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/06/stiftelsen-allmanna-barnhuset-tilldelas-medel-for-undersokning-om-foraldraskap-vald-och-stod/

Rikshandboken i barnhälsovård, identifiera skydds och riskfaktorer https://www.rikshandboken-bhv.se/metoder--riktlinjer/identifiera-skydds--och-riskfaktorer/

Socialstyrelsen (2019). *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa*, Nationell kartläggning 2018, s. 7.

Socialstyrelsen (2021). Statistikdatabas/dödsorsaker. https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikamnen/dodsorsaker/

Socialstyrelsen (2015) Utreda barn och unga. Handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen.

Socialstyrelsen (2021) *Effekter av covid-19 på anmälningar gällande barn till socialtjänsten,* https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-1-7155.pdf

Statens medieråd (2021) *Ungar och medier* 2021. https://www.statensmedierad.se/download/18.57e3b0a17a75fbf0654916e/1632377641632/Ungar%20och%20medier%202021_anpassad.pdf

Statistiska centralbyrån (2021-01-05). Statistikdatas/Barns levnadsförhållanden. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__LE__LE0106__LE0106A/LE0106Halsa/

Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2017) *Våld mot barn 2016. En nationell kartläggning.*

SOU 2001:18 *Barn och misshandel – En rapport om kroppslig bestraffning och annan misshandel i Sverige vid slutet av 1900-talet*

SOU 2001:72 *Barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda*

SOU 2021:34 *Börja med barnen! Sammanhållen god och nära vård för barn och unga.*

SOU 2021:43 *Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar.*

BRIS UTBILDNINGAR

Bris erbjuder grundutbildningar, fördjupande workshops kring barns delaktighet, skräddarsydda upplägg och juridisk rådgivning kring barnrätt. Genom Bris utbildningar får verksamheter stöd och verktyg för att möta barn och vuxna i behov av stöd, och för att tillämpa barnrätt i praktiken. För mer info, kontakta brisakademin@bris.se

AGENDA 2030

Bris och de globala målen för hållbar utveckling

Att barns rättigheter tillgodoses är avgörande för hållbara och fredliga samhällen. Om världens länder ska ha en chans att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 är en förutsättning att beslutsfattare lyssnar till och involverar grupper i särskilt utsatta situationer, däribland barn, som saknar rösträtt och som är beroende av att vuxna tillgodoser barnets mänskliga rättigheter.

På ett toppmöte i FN i New York i september 2015 antog världens stats- och regeringschefer överenskommelsen ”Förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling”. Agendan som gäller från januari 2016 till 2030 innehåller en handlingsplan med 17 mål och 169 delmål som ska leda världen mot en hållbar framtid. Målen är universella, odelbara och gäller alla länder.

De globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 är den mest ambitiösa agendan som världens länder någonsin har enats om. Målen handlar om att verka för hållbarhet på tre stora plan: ekonomiskt, miljömässigt och socialt.

HÅLLBARHET FÖRUTSÄTTER BARNRÄTT

Inom många områden går utvecklingen framåt, men världen står fortfarande inför enorma utmaningar. Målen som ska ha uppnåtts inom bara tio år handlar bland annat om att främja fredliga samhällen, att minska våldet, att säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla åldrar, att säkra en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet, att utjämna ojämlikhet i samhället, att bekämpa klimatförändringarna och att skapa ett mer inkluderande och representativt beslutsfattande.

Genomförandet av de globala målen i Agenda 2030 förutsätter att mänskliga rättigheter respekteras och tillgodoses. På så vis hänger barnrätt tätt ihop med arbetet för en mer hållbar värld. Att barn involveras och görs delaktiga är en central del i det arbetet. Genom att stärka barnets mänskliga rättigheter stärks också många av målen satta för Agenda 2030.

BRIS ARBETE BIDRAR

Hjälplinjer för barn spelar en viktig roll i att belysa barns utsatthet och föra fram barns livssituation. Bris bidrar på olika sätt till måluppfyllelsen av Agenda 2030 både i Sverige och globalt, genom den internationella paraplyorganisationen Child Helpline International (CHI), för att säkerställa att varje barn får sina rättigheter tillgodosedda och att marginaliserade barns röster blir hörda i samhället.

Bris bidrar till att stärka barns röster och pekar på ohållbara uppväxtvillkor för barn.

Även om målen i Agenda 2030, liksom artiklarna i barnkonventionen, är odelbara och utgör en helhet, kan särskilt nämnas att Bris verksamhet bidrar aktivt till måluppfyllandet av vissa mål. Det gäller bland annat mål 3 om att säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande i alla åldrar, genom att belysa hur barn mår idag och lyfta fram viktiga skyddsfaktorer för barns psykiska hälsa, samt mål 16 om att främja fredliga och inkluderande samhällen. Delmål 16.2 om att eliminera alla former av våld mot barn är ett prioriterat delmål för Bris som organisation, liksom för Sverige som stat, som ett av världens vägvisarländer i arbetet med att skydda barn mot våld. Här bidrar Bris med viktig kunskap om barns utsatthet och om brister i samhällets arbete för att garantera barnets rätt till skydd mot våld. ◆

OM BRIS

Bris, Barnens rätt i samhället, är en av Sveriges ledande barnrättsorganisationer som varje dag kämpar för ett bättre samhälle för barn. Folkrörelsen Bris startade 1971 och bidrog till att Sverige fick världens första förbud mot barnaga.

Bris är den nationella stödlinjen för barn och unga upp till 18 år. Stödlinjen har öppet dygnet runt.

För barn och unga
Telefon 116 111, eller chatt och mejl via bris.se

För vuxna med frågor om barn
Telefon 077-150 50 50, vardagar kl. 9-12

Stödlinje för arabisktalande vuxna
Telefon 077-448 09 00, tisdag–torsdag kl. 9-12

Arenavägen 61
122 77 Johanneshov
Box 101 47, 121 28 Stockholm
Telefon: 08-598 888 00
www.bris.se

Swish: 9015041

BRIS

Kriget i Ukraina: Råd till dig som vuxen om hur du kan stödja barn och unga

Europa befinner sig i ett nytt skrämmande läge och situationen i Ukraina är oerhört allvarlig. Som vuxen kan du räkna med att även barn och unga i Sverige påverkas av den nya krigssituationen. De kan behöva stöd och utrymme att uttrycka sin oro och ställa frågor. Din uppgift som vuxen är då att trygga, lugna och stärka barnets tillvaro.

Här är några tips på hur du som vuxen kan finnas där för barn och unga:

Var påläst
När barnet kommer med frågor eller uppvisar oro är det viktigt att du kan svara med korrekt och aktuell information. Försök ge information som kan hjälpa barnet att förstå och få svar på sina frågor.

Titta tillsammans
Ta del av information tillsammans. Ni kan exempelvis läsa en artikel eller kolla på ett informativt tv-program. Sedan kan du finnas där för att svara på frågor och skapa en mer nyanserad bild av den information ni tagit del av.

Var ärlig
Det är omöjligt att ha koll på allt. Därför är det helt okej att vara ärlig och säga att du inte vet svaret på ett barns fråga. Men säg då också att du kan ta reda på svaret. Då slipper barnet spekulera eller gå till en annan mindre trovärdig källa.

Lyssna in oron
Barn och unga tar till sig information på alla möjliga olika sätt. Utifrån detta kan de sedan göra kopplingar som skapar riktig oro. Lyssna in barnets egna tankar och orosmoln och ta signaler på oro på allvar.

Ställ frågor
Visa att du vet om situationen och att du gärna pratar om den. Initiera ett samtal genom att kolla om barnet undrar något. Kanske kan du hjälpa till att klara ut några frågetecken, eller ta reda på mer information.

Var källkritisk
Berätta att barnet kan komma i kontakt med information som inte är sann. Om barnet är ute på internet och sociala medier kan en diskussion om källkritik vara bra att ha. Låt diskussionen utgå från barnets frågor och perspektiv.

Inge trygghet
Trygga barnet genom att understryka att det inte är krig i Sverige, och att myndigheter och experter inte tror att det kommer att bli det heller. Det kan också vara bra att påminna barnet om varför Sverige har militärer. Det är för att försvara Sverige, inte för att starta krig.

Var hoppfull
Inge hopp till barnet genom att prata om de åtgärder som görs för att situationen ska bli bättre. Till exempel att många länder och organisationer går ihop och samarbetar för att förbättra läget.

Pausa en stund
Tänk på att det, precis som för vuxna, ibland kan bli lite för mycket för barnet. Därför kan det vara bra att ibland pausa informationsflödet och göra saker som du vet att barnet mår bra av. Kanske är det att se en film, lyssna på musik eller gå ut och röra på sig

Tänk också på att:

> Alla barn är olika och reagerar på krissituationer på olika sätt. De referensramar och tidigare erfarenheter ett barn har spelar stor roll för hur en situation påverkar barnet, och hur du kan bemöta det.
> Ibland vill barn leta egen information. Då är det bra om informationen de nås av är anpassad för just dem. På krisinformation.se finns barnanpassad information om läget just nu och svar på fler frågor som barn kan tänkas ha.
> Som vuxen kan du också behöva stöd och hjälp. Prata gärna med någon i din omgivning för att få tips och råd.

BRIS

Har du fler frågor som rör barn och unga?

Ring Bris vuxentelefon på telefonnummer:
0771-50 50 50
Öppet vardagar kl 09-12

Bris vuxentelefon för arabisktalande:
0774-48 09 00
Öppet tisdag-torsdag kl 09-12

Upphävande om beslut om rambeslut i biståndshandläggning, dnr KS 18/00183

Beslutsunderlag

Beslut i Hällefors kommuns kommunstyrelse 2018 08 28
Riktlinjer för handläggning av bistånd samt arbetsordning för äldreomsorg, Hällefors kommun.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2018 08 28 på förslag av kommunförvaltningen, om förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. Förslaget var första steget i en strategi i förvaltningen om att införa så kallade rambeslut kring vissa hemtjänstinsatser. Beslutet innebar att vissa hemtjänstinsatser skulle erbjudas utan föregående biståndsbedömning och att verksamhetssystemen skull anpassas för detta ändamål. Förvaltningen har sedan 2018 arbetat med att utreda och färdigställa ett förslag för införandet av s.k. rambeslut.

Våren 2021 slog dock förvaltningen fast att införandet av rambeslut med nuvarande verksamhetssystem i praktiken skulle innebära att alla former av statistikinhämtning för beslut och för utförande skulle omöjliggöras. En övergång till rambeslut skulle därmed innebära ett byte av de centrala verksamhetssystemen i förvaltningen som nu löper med en avtalstid till 2026. Ett byte av verksamhetssystem bedöms inte önskvärt i nuläget i förvaltningen då nuvarande verksamhetssystem är både funktionellt och väl inarbetat i förvaltningen. Detta innebär samtidigt att beslut om förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre inte kunnat genomföras i förvaltningen.

Vikten av kvalitativa biståndsbeslut är centrala för en bra äldreomsorg. I nuläget arbetar tre biståndsbedömare heltid med att utreda, beslut och följa upp insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det föreligger ett hårt tryck på handläggningen och tid för grundliga utredningar och kvalitativa uppföljningar medges sällan. Förvaltningen ser därmed ett behov av att förenkla beslutsfattandet för att därigenom frigöra resurser för ett mer kvalitativt arbete. Förvaltningen avser att i högre grad uppdra åt Myndighetsutövningen att biståndsbedöma behov och beslut om insatser och

Postadress
Hällefors kommun
Kommunförvaltningen
712 83 Hällefors

Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942

Bankgiro
193-8950

att i högre grad låta hemtjänst tillsammans med brukare tidssätta och planera insatser.

Syftet är dels att öka flexibilitet och medbestämmande för brukare i hemtjänst där inte en ny myndighetsprocess behöver genomföras för varje liten ändring av hemtjänstnivå, dels ett ökat ansvar och delaktighet i omvårdnadsprocessen för medarbetare i hemtjänsten som i sin tur får använda den kompetens som finns i förvaltningen i högre grad. Förvaltningen står även inför ett gradvis införande av Socialstyrelsens rekommenderade metod IBIC (Individens behov i centrum) vilket är en metod för utredning och dokumentation inom omsorgsarbete.

I *Riktlinjer för handläggning av bistånd samt arbetsordning för äldreomsorg* vilka kommer implementeras i Förvaltningens arbete framgår:

Insatserna och dess utformande skall utgå från brukarens specifika behov i en biståndsbedömning. Biståndshandläggningen ansvarar för att behovsbedöma och besluta om insatser till brukare. För detta används IBIC, Kuben (En utredningsmetod som redan finns i förvaltningen) och tidssatta insatser utifrån elva livsområden. Biståndsbedömningen skall resultera i beslut om insats. Beslutet om insats är baserat på bedömning av biståndshandläggare om behov och nivå av hjälpbehov.

Hemtjänstgruppen ansvarar sedan för att i genomförandeplan tillsammans med brukaren bedöma när hjälp skall ges och vad varje hjälptillfälle skall innehålla. I kontakten med brukare planeras sedan nyttjandet av tiden. Den beslutade schablontiden inom varje livsområde är detsamma som den tid som varje brukare som mest kan disponera. Om schablontiden behöver justeras så är inte en ny biståndsbedömning nödvändig. Utförare ansvarar för att beslutade insatser genomförs på ett för brukaren adekvat sätt. Utökning av schablontid sker på beslut av enhetschef efter gemensam bedömning i vårdteam där planerare, enhetschef och sjuksköterska/arbetsterapeut

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har i framtagandet av de nya riktlinjerna utgått från tidigare riktlinjer, gällande lagstiftning och rekommendationer. Förvaltningens bedömning är att sociala behov i högre grad tillgodoses genom riktlinjerna.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan
Samverkan kommer att ske i kommunal samverkansgrupp.

Förvaltningens förslag till beslut

Att tidigare beslut i KS 2018 08 28 om förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre upphävs, samt

Att förvaltningen får i uppdrag att implementera Riktlinjer för handläggning av bistånd samt arbetsordning för äldreomsorg under verksamhetsåret 2023

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar socialchef Daniel Åhnberg.

Ordförande Kent Grängstedt (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Välfärdsutskottet föreslår kommunstyrelsen

Att tidigare beslut i KS 2018 08 28 om förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre upphävs, samt

Att förvaltningen får i uppdrag att implementera Riktlinjer för handläggning av bistånd samt arbetsordning för äldreomsorg under verksamhetsåret 2023

HÄLLEFORS KOMMUN

Datum
2022-11-10

Kommunstyrelsen

Yttrande över utskottsinitiativ om redovisning av skogsåtgärder år 2021 i Hällefors kommuns skogsinnehav, dnr KS 22/00135

Beslutsunderlag

KS 2022-08-16 § 150
Redovisning skogliga åtgärder 2021
Ekonomisk redovisning Hällefors kommun

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2022-08-16 om att de skulle få en redovisning av utförda åtgärder med medföljande ekonomi för år 2021. Vidare beslutade de om att redovisningen av skogskontot skulle finnas med i Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagens årsredovisning för 2021 och därefter redovisas årsvis.

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen har redovisat det ekonomiska utfallet för skogsskötseln för 2021. Redovisningen är för skogsåtgärder är i sitt grundmaterial med bland parkåtgärder då de är under samma organisation. Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen har även redovisat åtgärder inför detta år. Planerade åtgärder är främst i området runt skjutbanorna som är belägna norr om centrala Hällefors och i Hökhöjden. Området Hökhöjden är svårplanerat då de nu gällande föreskrifterna för området emellanåt utgör hinder för skogsskötsel. Det finns för tillfället ett stort angrepp av granbarkborre i de centrala delarna av Hurtigtorpet vilket reglerna inte tillåter någon åtgärd för och som med det både kan utgöra en säkerhetsrisk samt stora kostnader för förstörd skog.

När det kommer till uppdraget om att redovisa skogskontot i årsredovisningen för 2021 är det inte möjligt att verkställa, då årsredovisningen redan är behandlad och godkänd. Däremot kan redovisning ske efterföljande år. Förvaltningen rekommenderar att det införs ett skogskonto för verksamhetsåret 2022 och att det särredovisas som ett eget balanskonto i samband med kommunens årsbokslut och årsredovisning för verksamhetsåret 2022.

Postadress
Hällefors kommun
Kommunförvaltningen
712 83 Hällefors

Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942

Bankgiro
193-8950

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Det ekonomiska utfallet av skogsskötseln 2021 blev ett minus på 71 594 kronor i den sammantagna redovisningen. Där ligger dock åtgärder i park och riskträd. Om de delarna räknas bort och endast redovisning för skogsåtgärder tas så blev utfallet ett plus på 31 800 kronor.
Planerade åtgärder för 2022 förväntas ge ett plus på ca 24 200 kronor.

Förvaltningens förslag till beslut

- Med ovanstående samt bifogade redovisning skogliga åtgärder år 2021 för Hällefors kommun och bifogad ekonomisk redovisning anses utskottsinitiativet besvarat.

- Samhällbyggnadsförbundet Bergslagen och kommunförvaltningen får i uppdrag att redovisa ett skogskonto i samband med Hällefors kommuns årsbokslut 2022.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen.

Allan Myrtenkvist (S) yttrar sig.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Med ovanstående samt bifogade redovisning skogliga åtgärder år 2021 för Hällefors kommun och bifogad ekonomisk redovisning anses utskottsinitiativet besvarat.

Samhällbyggnadsförbundet Bergslagen och kommunförvaltningen får i uppdrag att redovisa ett skogskonto i samband med Hällefors kommuns årsbokslut 2022.

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRBUNDET BERGSLAGEN
2022 -08- 24
Dnr

Samhällsbyggnads Förbundet Bergslagen

§ 150 Utskottsinitiativ om redovisning av skogsåtgärder år 2021 i Hällefors kommuns skogsinnehav, dnr KS 22/00135

Vivianne Pettersson (M) redogör för förslag på utskottsinitiativ och yrkar följande;

Att vi får en redovisning av utförda åtgärder med medföljande ekonomi för år 2021.

Att i den tabell gällande upprättade skogskonton som finns i årsredovisningen från SBB för år 2021 även skogskonton gällande Hällefors kommun finns redovisade. Även om inget konto upprättats under året bör de konton som tidigare upprättats, samt framledes även nya, redovisas årsvis i denna tabell.

Saskia van der Zanden (V) yttrar sig och ställer fråga om nästkommand år, vilket delvis besvaras av Vivianne Pettersson (M) och kompletteras av kommunchef Hans Åhnberg.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på Vivianne Petterssons (S) yrkanden, vilka bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Att vi får en redovisning av utförda åtgärder med medföljande ekonomi för år 2021.

Att i den tabell gällande upprättade skogskonton som finns i årsredovisningen från SBB för år 2021 även skogskonton gällande Hällefors kommun finns redovisade. Även om inget konto upprättats under året bör de konton som tidigare upprättats, samt framledes även nya, redovisas årsvis i denna tabell.

Under kommunstyrelsens behandling av ärendet redogör ordförande Annalena Järnberg (S) kortfattat.

Kjell Valegren (GL) yttrar sig och ställer fråga om varför detta inte har redovisats tidigare, vilket delvis besvaras av ordförande Annalena Järnberg (S) och Vivianne Pettersson (M).

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på allmänna utskottets förslag till beslut, vilket bifalls.

Kommunstyrelsens beslut

Att vi får en redovisning av utförda åtgärder med medföljande ekonomi för år 2021.

Att i den tabell gällande upprättade skogskonton som finns i årsredovisningen från SBB för år 2021 även skogskonton gällande Hällefors kommun finns redovisade. Även om inget konto upprättats under året bör de konton som tidigare upprättats, samt framledes även nya, redovisas årsvis i denna tabell.

Exp till
Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen
Mikael Pulkkinen

Nora, 2022-02-01

Skogliga åtgärder och ekonomisk redovisning Hällefors kommun för 2021

I början av 2021 röjde och gallrade vi området mellan nya vårdcentralen och Stationsvägen. Vi började redan hösten 2020. Det var Mikael Pulkkinen som hade frågat mig om det skulle vara möjligt att snygga till lite. Jag började med en lättare röjning själv och insåg att det skulle vara ett lyft att få bort den bortglömda granhäcken plus att gallra igenom allt. Det fanns en maskingrupp från ledningshuggningen mellan Hurtigtorpet och campingen i Sikfors och de genomförde huggningen.

Utgifter var det ca 39 000 Kronor (15.000 ligger redan på 2020). Intäkter från huggningen är 55 589 Kronor. Min tid för röjningen är inte med.

Sedan röjdes avdelning 194 i Grythyttan. En ganska eftersatt avdelning som kostade 23 700 Kronor.

I samtal med arbetsledaren beslutade vi att röja sträckan mellan Gäddsjövägen och järnvägen. Har startat tidigare försök med egen personal vilket inte funkade så bra. Skotningen betalade park och röjning och risdragning hamnade delvis på skog (28 450 Kronor).

Under 2021 var jag ett halvt år tjänstledig. En del fakturor har hamnat på mina konton som jag ville att de bokas bort. Det gjordes sedan.

Skogsfond är inte aktuell i år. De 27 000 som jag hade i överskott 2020 lyckades de inte att lägga i en skogsfond… i år vart det istället 20 000 minus.

Drar man ett streck under 2021 och tar bort allt från mina konton som inte jag är ansvarig för, så blir det ett minus på ca 20 000 Kronor. Detta minus består dock utesluten av åtgärder på parkmark inom samhället.

I den ekonomiska sammanställningen har jag även bifogat år 2020 och 2021 för att redovisa underskott/överskott under de åren. Eventuella överskott har ekonomienheten uppmärksammats om. Det har dock aldrig lagts på ett skogskonto/skogsfond.

Denna skrivelse inklusive den ekonomiska utvärderingen skickades i början av 2022 till Hällefors, likaså åren 2020 och 2019. Hoppas att ni fick ta del av detta!

Med vänliga hälsningar,

Rainer Grathwohl

Hällefors 2021

entreprenör	Faktura	objekt	belopp	kontrakt
Sveaskog			13330	
Sveaskog		Hurtigtorpet/Göransvägen	11104	K13261
Sveaskog		l-virke	14492	K14685
Sveaskog		l-virke	5813	K14685
Sveaskog		l-virke	10850	K14685
Sveaskog		skogsröjning Grythyttan	-23700	
Mickes skog			-35.2	
praktikenheten		Gäddsjövägen röjning	-28450	
Nybo	3503	diverse park	-24400	stationsvägen plus riskträd
			-20996.2	

Hällefors 2020

	Kod	Verksamhet Text	Redovisning intäkter Jan 20 - Mån 13 20	Redovisning kostnader Jan 20 - Mån 13 20	Årsbudget intäkter Jan 20 - Dec 20	Årsbudget kostnader Jan 20 - Dec 20	Återstår av periodbudget
	25810	Tätortsnära skog	**-65177**	137512.3	-150000	157000	-65335.3
	25811	Skogsförvaltning	**-98901**	0	0	13000	111901
Summa	258	Skogsförvaltning	-164078	137512.3	-150000	170000	46565.75
	Totaler		-164078	137512.3	-150000	170000	**46565.75**

År 2020 hade skogsförvaltningen ett överskott på 46.000 Kronor (min budget på 20.000 Kronor inräknat). Detta meddelades ekonomin men det upprättades ingen skogsfond/skogskonto.

Intäkter	
Grot kontrakt K12041	**65177**
avräkning gallring Göransvägen	**98901**
Utgifter	
Tidrapport egen personal	-11212,5
Tidrapport egen personal	-9587,5
Tidrapport egen personal	-317
riskträd Grythyttan	-4760
huggning RV 63, infarten vänstra	-12000
Röjning risdragning vattentor Gry	-22400
riskträd, skotning vattentorn, vin	-52224,75
Basvägen vindfällen	-10000
Stationsvägen huggning	-15010

Hällefors 2019

	Kod	Verksamhet	Redovisning	Redovisning kostnade	Årsbudge	kostnader budget	Återstår av periodbudget
	25810	Tätortsnära skog	-40064.6	134210.5	-150000	250000	5854.1
	25811	Skogsförvaltning	0	8640	0	0	-8640
summa	258	Skogsförvaltning	-40064.6	142850.5	-150000	250000	-2785.9
	Totaler		-40064.6	142850.5	-150000	250000	**-2785.9**

2019 hade jag ett underskott på 3000 Kronor. Intäkterna kom huvudsakligen från Grotförsäljning och lite barkborreträd vid Storsand. utgifter är till största del första huggningen längs med infarten (ca 40.000) och olika riskträdärenden/röjningar. Resterande är tid från egen personal som bokats på mina konton. Det upptäckte jag dock först andra året i min tjänst (2020) och vart därefter rättat av mig varje år.

Yttrande över utskottsinitiativ gällande trygghetsundersökning, dnr KS 21/00184

Beslutsunderlag
KS 2021-10-05 § 165

Ärendet
Utifrån ett utskottsinitiativ gav kommunstyrelsen 2021-10-05 kommunförvaltningen i uppdrag att genomföra en anonym trygghetsundersökning bland skolpersonalen i Hällefors kommun. Syftet med undersökningen var att undersöka hur skolpersonal och pedagoger upplever tryggheten på sin arbetsplats.

Förvaltningen valde att genomföra enkätundersökningen i samband med en av de åtta pulsmätningarna under 2022 Enkätundersökningen riktade sig inte enbart mot skolpersonal och pedagoger utan omfattade all personal i Hällefors kommun. Förvaltningen har genomfört en trygghetsundersökning via populum i augusti 2022.

En särskild grupp analyserar resultatet och en uppföljning och återkoppling kommer att ske till alla chefer som tar resultatet vidare på sina arbetsplatsträffar (APT). Ett chefsforum kommer att ha frågan på dagordningen under 2023. Resultatet kommer även att tas upp i den fackliga samverkansgruppen som är tillika kommunens skyddskommitté.

Förvaltningen kommer att under 2023 utifrån resultatet arbeta vidare med de synpunkter och kommentarer som har framkommit.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan
Information och samverkan sker vid samverkansgruppens möte 15 november 2022.

Förvaltningens förslag till beslut

Med ovanstående anses utskottsinitiativet vara genomfört.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar HR-chef Ann Karlsson och kommunchef Hans Åhnberg tillför.

Cecilia Albertsson (M) tilläggsyrkar att resultatet av undersökningarna återkopplas till politiken.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut inklusive Cecilia Albertssons (M) tilläggsyrkande, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Med ovanstående anses utskottsinitiativet vara genomfört.

Resultatet av undersökningarna återkopplas till politiken.

Utskottsinitiativ

Välfärdsutskottet
Hällefors kommun
2021-09-15

Trygghetsundersökning

Vi moderater anser att trygghetsfrågan är otroligt viktig. Vi önskar få en kartläggning i hur man som lärare och pedagog upplever tryggheten för sig själv i skolan via anonym enkätundersökning. Har tryggheten ökat eller minskat? Detta är en angelägen fråga vi önskar att man undersöker.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag att utskottet beslutar

att Ge förvaltningen i uppdrag att genomföra en enkätundersökning där man får svara anonymt till skolpersonal och pedagoger om hur de upplever tryggheten på sin arbetsplats.

Cecilia Albertsson (M)

Ulrika Jonsson (M)

Vivianne Pettersson (M)

Yttrande över utskottsinitiativ om sinnenas och minnenas park, boendeformer, dnr KS 21/00095

Informationsunderlag

Hällefors kommuns kommunstyrelses beslut 2022 03 15, KS 21/00095.
Utredning *Ordinärt boende Hällefors kommun, äldreomsorg*.

Ärendet

Hällefors kommuns kommunstyrelse beslutade 2022 03 15 att uppdra åt förvaltningen att utforma en plan för renodlade boendeformer för äldre i kommunen. Förvaltningen har under sommaren tagit fram nya omfattande riktlinjer för handläggning av bistånd samt arbetsordning för äldreomsorg. I dessa framgår såväl handläggning, övrigt arbete, boendeformer och stöd i bedömning av skälig levnadsnivå för Hällefors kommun. I de nya riktlinjerna *Riktlinjer för handläggning av bistånd samt arbetsordning för äldreomsorg* framgår vilka boendeformer för äldre som finns inom Hällefors kommuns Äldre omsorg. Förvaltningen konstaterar att otydligheten av vad ett boende i trygghetsboende innebär leder till mycket omfattande hemtjänstinsatser och inte sällan låg kvalité i omvårdnadsarbetet. Förvaltningen konstaterar att det förekommer ärenden där individer har behov av stöd och tillsyn dygnets alla timmar och att då bemanna ett enskilt hem med hemtjänstpersonal i den omfattningen är inte förenligt med god ekonomisk hushållning eller med kvalitet i omvårdnad.

Ett trygghetsboende är inte avsett för personer som har stora omsorgs- och vårdbehov. Krav på tillgång till personal dygnet runt gäller inte och heller inte direkt uttalade krav på lokalernas utformning. Ett väl fungerande trygghetsboende bygger på aktiva brukare som själva är delaktiga i att utforma aktiviteter och social samvaro. Omvårdnaden på Trygghetsboende kan heller inte erbjudas på samma sätt och med samma kvalité som på ett Vård- och omsorgboende. Vid omfattande omvårdnadsbehov skall en plats i Vård- och omsorgsboende i stället erbjudas och brukare med högre omvårdnadsbehov än 25 timmar hemtjänst per vecka bör regelmässigt uppsökas för att informeras om att möjlighet till adekvat omvårdnad är bättre i ett särskilt boende. Hemtjänstinsatser om mer än 25 timmar per vecka bör generellt heller inte förekomma i ordinärt boende (mer än vid tillfälliga perioder av förhöjt omvårdnadsbehov).

Postadress
Hällefors kommun
Kommunförvaltningen
712 83 Hällefors

Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942

Bankgiro
193-8950

Förvaltningen bedömer att det råder en otydlighet kring vad Gamla Björkhaga Trygghetsboende innebär och vilken omvårdnad som normalt kan förväntas i ett trygghetsboende. För att betona att Gamla Björkhaga Trygghetsboende i grunden är detsamma som ett ordinärt boende ur omvårdnadssynpunkt använder förvaltningen enbart benämningen Björkhaga.

Sammanfattning av boendeformer för äldre:

Ordinärt boende

Äldre personer som vill och kan ska få bo kvar i den egna bostaden och där få det stöd och den vård de behöver i hemmet. Det är individens behov som avgör vården och vård- och omsorgs omfattning.

Seniorboende

Ett seniorboende (En särskild form av ordinärt boende särskilt anpassat för äldre) är en vanlig bostad som inte kräver behovsprövning eller biståndsbeslut. Lägenheterna är äldre- och handikappanpassade. Oftast behöver de boende vara 55 år och äldre.

Personer som är intresserade av seniorboende kontaktar fastighetsägare som har särskilda lägenheter i sitt hyresbestånd anpassade för äldre. I dessa boenden erbjuds en förhöjd grundtrygghet, anpassade trapphus med hiss etcetera. Uthyrning av dessa lägenheter är helt mellan parterna hyresvärd och enskild och förvaltningen har ingen del i detta avtal. Individer boendes i Seniorboende söker hemtjänst på samma sätt och på samma villkor som andra individer boendes i ordinärt boende.

Trygghetsboende

Trygghetsboende är en form av Seniorboende. Trygghetsboende är anpassade bostäder för äldre som är för friska för särskilt boende men som vill ha mer trygghet och social samvaro än vad de kan få i sitt nuvarande hem. Det krävs inget biståndsbeslut för att bo i trygghetsboende utan individen hyr eller köper sin bostad på eget initiativ. Trygghetsbostäder som boendeform har tillkommit för att ge äldre personer som så önskar tillgång till större gemenskap och trygghet. Det finns en stor variation av trygghetsbostäder runt om i landet, även om trygghet, tillgänglighet, gemensamhetsutrymmen och särskild personal (Värd/värdinna) ofta är gemensamma nämnare för många.

Eftersom det finns seniorboenden, som i likhet med trygghetsboende, är funktionellt utformade och har gemenskapslokaler, bovärd och trygghetslarm är det i vissa fall liten eller ingen skillnad mellan ett seniorboende och ett trygghetsboende. Åldersgränsen för att få flytta till ett trygghetsboende är dock ofta högre än för seniorboenden.

Lokala trygghetsboenden

I Hällefors kommun finns två trygghetsboenden inom Hällefors bostads AB hyresbestånd. Ett beläget centralt i Hällefors benämnt Björkhaga och ett beläget centralt i Grythyttan benämnt Sörgården. I Trygghetsboende erbjuds anpassade bostäder för äldre med gemensamhetsutrymmen och matsal. Grunden i Trygghetsboende i Hällefors kommun är att brukare inta har så omfattande vårdbehov att ett särskilt boende är motiverat. Möjligheten att

erbjuda adekvata insatser för brukare med omfattande omvårdnadsbehov är begränsat i trygghetsboende varför brukare då ska hänvisas till Särskilt boende. Trygghet och gemenskap samskapas av aktiva brukare där förvaltningen erbjuder lokaler, utomhusmiljöer och stöd, men där brukares aktiva skapande av socialt aktiva miljöer är grunden för social samvaro på trygghetsboende.

Biståndsbedömt trygghetsboende.

Sedan 2018 finns också möjligheten i Socialtjänstlagen att kommunerna får inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering, så kallat Biståndsbedömt trygghetsboende. Hällefors kommun har dock inga platser i biståndsbedömda trygghetsboenden.

Särskilt boende för äldre

Särskilt boende för äldre är en insats som den enskilde kan ansöka om. Kommunens biståndshandläggare utreder eventuellt behov och beslutar om plats i särskilt boende. Att bo i särskilt boende innebär att man bor i en mindre lägenhet på ett äldreboende med fast personal dygnet runt som erbjuder det stöd man behöver i boendet.

De allra flesta som bor i särskilt boende behöver omfattande hjälp flera gånger under dygnet. De flesta av de äldre har flera sjukdomar och många har också kognitiva sjukdomar som t ex demens och behöver därför särskilt anpassad vård och omsorg.

Särskilt boende under kortare tid

Korttidsboende och växelvård är tillfälliga insatser, under en begränsad tid, som är en typ av särskilt boende. Den enskilde behåller därför sin ordinarie bostad. Korttidsboende/växelvård erbjuds för rehabilitering, eftervård, avlastning som stöd till anhöriga, diagnostisering, utredning av behov och för vård i livets slutskede.

I och med den nya riktlinjen renodlas därmed boendeformer för äldre till boendeformerna Ordinärt boende och Särskilt boende. Boende i seniorboende eller trygghetsboende är därmed att likställa med ordinärt boende.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har i framtagandet av de nya riktlinjerna utgått från tidigare riktlinjer, gällande lagstiftning och rekommendationer. Förvaltningens bedömning är att sociala behov i högre grad tillgodoses genom riktlinjerna.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan
Samverkan kommer att ske i kommunal samverkansgrupp.

Förvaltningens förslag till beslut

Att utskottsinitiativ om Sinnenas och minnenas park dnr KS 21/00095 skall anses besvarat.

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar socialchef Daniel Åhnberg utförligt.

Cecilia Albertsson (M) ställer fråga om rekommendationer till personer som använder många timmar hemtjänst, vilket delvis besvaras av socialchef Daniel Åhnberg.

Vivianne Pettersson (M) ställer frågor om ärendet innebär någon förändring i trygghetsboendena, vilket besvaras av socialchef Daniel Åhnberg.

Tobias Nygren (C) ställer fråga om dokumentet ordinärt boende Hällefors och vilket typ av dokument det är, vilket besvaras av socialchef Daniel Åhnberg.

Ordförande Kent Grängstedt (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Välfärdsutskottet föreslår kommunstyrelsen

Att utskottsinitiativ om Sinnenas och minnenas park dnr KS 21/00095 skall anses besvarat.

Utskottsinitiativ Välfärdsutskottet

För att vi, Hällefors Kommun, ska framstå som en väl fungerande äldreomsorgskommun behöver vi ta hand om det som finns, det som har funnits och det som har fungerat på ett bra sätt för våra äldre i våra boenden. Under de senaste åren har en nedprioritering av aktiviteter och skötsel gjort att det som en gång var tanken har försvunnit.

Tanken från mej är att den då väl fungerande parken, Sinnenas och Minnenas Park, ska rustas upp till att vara det som den en gång var. Alla som vistas och bor där ska kunna förnimma, känna och lukta på det som finns där bestående av blommor, bär, frukter och vatten i olika konstellationer och färger. Sen har vi torpet, scenen med parkkänsla och lottkiosker, växthuset med odlingsbäddar utanför plus spa avdelningen. Allt detta behöver nu en upprustning, en utveckling och framför allt omtanke.

Jag yrkar därför att vi tillsätter en utredning om hur vi bäst kan ta hand om och utveckla det som en gång var tanken med parken vid gamla Björkhaga och vem/vilka som har eller ska ha ansvar för parken och dess skötsel. Plus att vi samtidigt behöver se över utvecklingen och tanken med våra Trygghetsboenden i både Hällefors och Grythyttan. Vi har detta år förmånen att vi kan prioritera detta då vi nu kommer att få tillskott från staten för att utveckla äldreomsorgen vilket gör att vi nu behöver planera en inriktning och planera aktiviteter.

Vivianne Pettersson // Moderaterna i Hällefors-Grythyttan

HÄLLEFORS KOMMUN

Omsorg

Ordinärt boende inom Hällefors kommuns äldreomsorg

Hällefors kommun
Postadress
Individ- och familjeomsorgen
712 83 Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se
Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

Telefon
0591-643 20

Organisationsnr
212000-1942
Bankgiro
193-8950

Innehåll

1. Bakgrund ... 3
2. Trygghetsboende som boendebegrepp ... 3
_2.1. Gällande rätt enligt socialtjänstlagen ... 3
_2.2. Boendeformer för äldre ... 4
3. Att erbjuda stöd i ordinärt boende för kommunen ... 5
3.1. Hemtjänstens förutsättningar och arbete ... 5
4. Äldrevård- och omsorgs moderna utmaningar ... 7
5. Biståndshandläggning ... 7
6. Omstruktureringar av äldrevård- och omsorg i Hällefors kommun på 2000-talet ... 8
_6.2. Gamla Björkhaga, historik och tidigare boendeformer ... 8
_6.3. Sörgården historik och tidigare boendeformer ... 9
7. Sinnenas och minnenas park ... 10
8. Lokala utmaningar avseende Trygghetsboende som boendeform ... 11
_8.1. Service i Trygghetsboende ... 12
_8.3. Vårdtyngd i hemtjänstgrupper 2020 ... 13
_8.4. Bemanning i driftbudget hemtjänst 2020 ... 14
_8.5. Lokaler ... 15
_8.6. Ekonomi ... 16
_8.7. Enhetskostnader/Lokalkostnader hemtjänst 2020 ... 17
9. Slutsats ... 17

1. Bakgrund

Kommunförvaltningen uppgavs via utskottsinitiativ att utreda hur Trygghetsboende kan leva upp till ambitionen kring erbjudandet av sociala aktiviteter och en, för ändamålet, väl fungerande pedagogisk park (Sinnenas- och minnenas park).

Hällefors kommuns kommunstyrelse beslutade 2021 05 18, utifrån ställt utskottsinitiativ, att:

- Ansvar för Sinnenas och minnenas park utreds med fokus på att tillvarata och utveckla parken.
- Kommunens olika former av boenden ses över och förtydligas.
- Behandlingen ska se över möjligheten till samverkan med civilsamhället.
- Återrapport till kommunstyrelsen ska ske november 2021.

Hällefors kommun har två trygghetsboenden, Björkhaga Trygghetsboende i Hällefors tätort och Sörgårdens Trygghetsboende i Grythyttan. Båda fastigheterna och närliggande grönområden kopplade till trygghetsboendena ägs och förvaltas av Hällefors Bostads AB.

Ursprungligen planerades för sociala aktiviteter i Trygghetsboenden genom särskilda tjänster kopplade till respektive Trygghetsboende i from av Värd/värdinna. Dessa hade till uppgift att planera och samordna aktiviteter vid respektive Trygghetsboende. Kommunförvaltningen har dock reducerat dessa tjänster och överlåtit uppdraget att planera och samordna aktiviteter till ordinarie omvårdnadspersonal.

2. Trygghetsboende som boendebegrepp

2.1. Gällande rätt enligt socialtjänstlagen

Enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL), har kommunen det yttersta ansvaret för att enskilda får den hjälp och det stöd som de behöver. Av 5 kap 5 § SoL framgår att socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och att kommunen ska ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Enligt samma bestämmelse ska kommunen också inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering. Den äldre personen ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges. Kommunens skyldigheter att verka för goda bostäder för äldre och vid behov inrätta särskilda boendeformer kompletterar det breda samhällsuppdraget att säkerställa god tillgång till fungerande bostäder. Om det kan konstateras att den enskilde har behov av stöd och hjälp för att uppnå en skälig levnadsnivå, och behoven inte kan tillgodoses på annat sätt, har den enskilde rätt till

bistånd (4 kap. 1 § SoL). Bistånd kan bl.a. ges i form av plats i särskilt boende eller stöd i ordinärt boende. Ett beslut om bistånd föregås som huvudregel alltid av en individuell behovsbedömning.

I Socialtjänstförordning framgår att i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § andra stycket socialtjänstlagen ska det, utifrån den enskildes aktuella behov, finnas tillgång till personal dygnet runt som utan dröjsmål kan uppmärksamma om en boende behöver stöd och hjälp. Den boende ska ges det stöd och den hjälp som behövs till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa.

2.2. Boendeformer för äldre

Äldre personer som vill och kan bo kvar i den egna bostaden får där det stöd och den vård som de behöver. Särskilt boende behövs när vård- och omsorgsbehovet är stort och kräver närhet till personal större delen av dygnet.

Ordinärt boende

Äldre personer som vill och kan ska få bo kvar i den egna bostaden och där få det stöd och den vård de behöver i hemmet. Det är individens behov som avgör vården och vård- och omsorgs omfattning.

Seniorboende (En särskild form av ordinärt boende särskilt anpassat för äldre)

Ett seniorboende är en vanlig bostad som inte kräver behovsprövning eller biståndsbeslut. Lägenheterna är äldre- och handikappanpassade. Oftast behöver de boende vara 55 år och äldre.

Trygghetsboende är en form av Seniorboende. Trygghetsboende är för äldre som är för friska för särskilt boende men som vill ha mer trygghet och social samvaro än vad de kan få i sitt nuvarande hem. Det krävs inget biståndsbeslut för att bo i trygghetsboende utan individen hyr eller köper sin bostad på eget initiativ. Trygghetsbostäder som boendeform har tillkommit för att ge äldre personer som så önskar tillgång till större gemenskap och trygghet. Det finns en stor variation av trygghetsbostäder runt om i landet, även om trygghet, tillgänglighet, gemensamhetsutrymmen och särskild personal (Värd/värdinna) ofta är gemensamma nämnare för många.

Eftersom det finns seniorboenden, som i likhet med trygghetsboende, är funktionellt utformade och har gemenskapslokaler, bovärd och trygghetslarm är det i vissa fall liten eller ingen skillnad mellan ett seniorboende och ett trygghetsboende. Åldersgränsen för att få flytta till ett trygghetsboende är dock ofta högre än för seniorboenden.

Biståndsbedömt trygghetsboende. Sedan 2018 finns också möjligheten i Socialtjänstlagen att kommunerna får inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering, så kallat Biståndsbedömt trygghetsboende. Denna boendeform är tillståndspliktig och skillnaden mellan ordinärt boende och biståndsbedömt trygghetsboende är att den äldre får möjlighet att komma till ett boende som t.ex. kan erbjuda gemensamma måltider, kulturella aktiviteter och umgänge. I dessa fall är det kommunens biståndshandläggare som utreder eventuella

behov och beslutar om plats på trygghetsboende. Servicen i boendet motsvarar den som erbjuds i trygghetsboende, men tillståndsplikt och biståndshandläggning innebär samtidigt en ökad administration för kommunen.

Skillnader mellan trygghetsboende och äldreboende
Till skillnad från äldreboenden ingår varken mat, service, omvårdnad eller sjukvård i trygghetsboende. Däremot är det ett krav att bostäderna ska vara funktionellt utformade, att boendet ska ha gemenskapslokaler för måltider, samvaro, hobby och rekreation. Flera trygghetsboenden har även personal/bovärd på plats på angivna tider.

Särskilt boende för äldre
Särskilt boende för äldre är en insats som den enskilde kan ansöka om hos socialtjänsten. Kommunens biståndshandläggare utreder eventuellt behov och beslutar om plats i särskilt boende. Att bo i särskilt boende innebär att man bor i en mindre lägenhet på ett äldreboende med fast personal, man får det stöd man behöver i boendet och har tillgång till en larmklocka så att man kan tillkalla hjälp när man behöver.

De allra flesta som bor i särskilt boende behöver omfattande hjälp flera gånger under dygnet. De flesta av de äldre har flera sjukdomar och många har också kognitiva sjukdomar som t ex demens och behöver därför särskilt anpassad vård och omsorg.

Särskilt boende under kortare tid

Korttidsboende är en tillfällig insats som är en typ av särskilt boende. Den enskilde behåller därför sin ordinarie bostad. Korttidsboende erbjuds för rehabilitering, eftervård, avlastning som stöd till anhöriga, diagnostisering, utredning av behov och för vård i livets slutskede.

3. Att erbjuda stöd i ordinärt boende för kommunen

3.1. Hemtjänstens förutsättningar och arbete

Hemtjänst är en beteckning på en samling insatser i det egna hemmet som biståndshandläggare beviljar med stöd av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL). Det kan röra sig om:

- serviceinsatser såsom städning eller handling eller
- personlig omvårdnad såsom hygien eller hjälp vid måltider.

Hemtjänst kan vara allt från hjälp med enklare sysslor någon eller några timmar per månad till omfattande omsorg flera gånger under dygnets alla timmar. Hemtjänsten organiseras i kommunen inom äldrevård- och omsorg och utgör ett stöd för personer som bor i ett eget hem (s.k. ordinärt boende) så att individen skall kunna fortsätta bo kvar hemma.

Bemanning inom hemtjänsten
Grunden för medarbetarnas arbetstider läggs genom det bemanningskrav som finns i verksamheten. En av enhetschefernas viktigaste uppgifter är att bedöma hur mycket personal som behövs för att bemanna verksamheten varje

del av dygnet. Detta görs idag i kommunens schemaplaneringssystem Time Care. Bemanningskravet skall utgå från de, av biståndshandläggarna, beviljade insatserna som i sin tur planeras utifrån ett insatsplaneringssystem (TES). En optimal bemanning utgår från brukarbehovet, men tar också hänsyn till medarbetarnas arbetsmiljö och verksamhetens ekonomiska förutsättningar. Fördelarna med dessa planeringssystem är att de kan användas för att effektivisera såväl scheman som bemanning och att de utgör ett relevant underlag för att utvärdera arbetstyngd. Kritiken mot systemen är dock mångfaldig och består främst i att de inte (kan) användas på rätt sätt, att de inte fungerar på ett optimalt sätt, att de leder till sämre arbetsvillkor och högre självupplevd stress hos medarbetare och att de i vissa sammanhang upplevs styrande och sannolikt motverkar sitt huvudsyfte: ökad (kostnads)effektivitet.

Ledarskap inom hemtjänsten

Den offentliga sektorn har genomgått stora förändringar de senaste decennierna med ökad efterfrågan på tjänster inom välfärdssektorn, ökade ambitionsnivåer genom statlig styrning och ökat fokus på brukare. Detta har påverkat både ledarskapet och medarbetarskapet i kommunal verksamhet. I dagens decentraliserade organisationer läggs ett stort ansvar på första linjens chefer, som inte alltid åtföljs av tillräckliga resurser eller befogenheter. Enhetschefer längst ut i linjen ska hantera och balansera förväntningar och krav från olika håll samtidigt som de ska ansvara för att genomföra olika typer av förändrings- och utvecklingsarbete och vara de som effektuerar de politiskt satta målen. Det finns ofta en övertro på att införande av IT-system per automatik minskar behov av administration. IT-system medför i bästa fall effektiviseringar och kvalitetshöjning, men det krävs att systemen hålls aktuella och regelbundet uppdateras och det är inte ovanligt att en chef har ett 10-tal olika system att hantera med en ökad administrationsbörda.

De senaste åren har det varit en stor omsättning av chefer inom vård och omsorg i Hällefors kommun och det påverkar givetvis förutsättningarna i det arbete som pågår. Byte av chef, oavsett orsak, påverkar hela organisationen och erfarenheten i kommunförvaltningen är att det tar minst ett år innan en ny chef är fullt insatt i vad arbetet innebär och ytterligare tid innan chefen kan förväntas vara i full produktion.

Hemsjukvård

Parallellt med hemtjänst kan en äldre person ha behov av hemsjukvård. En vårdbegäran från regionen ligger till grund för bedömning och inskrivning i hemsjukvården enligt det hemsjukvårdsavtal som finns mellan kommunerna i Örebro län och Region Örebro län. och utförs av kommunens Hälso- och sjukvårdspersonal (HSL) eller av delegerad personal inom hemtjänsten. Hemsjukvården kan innehålla medicinska insatser, rehabilitering och omvårdnad. Hemsjukvård kan omfatta alltifrån enkla avgränsade vårdåtgärder med flera dagars mellanrum till sjukvård med många besök och åtgärder per dygn för svårt sjuka patienter.

Allt mer avancerad hälso- och sjukvård i hemmet

Den vanligast delegerade medicinska uppgiften är överlämnande av läkemedel efter ordination av läkare, men utvecklingen går mot allt mer avancerad hälso- och sjukvård i hemmet. Uppgiften utförs oftast i samband med andra omsorgsinsatser. Andra vanliga medicinska uppgifter som delegeras är insulingivning och såromläggning. Hemsjukvård innefattar även rehabiliteringsinsatser vilka dock innebär betydligt färre delegeringar då det är

vanligare med instruktioner och information. Utvecklingen till följd av *Näravård-reformen* innebär en accelererande utveckling mot att en allt mer avancerad sjukvård skall kunna genomföras i hemmet.

4. Äldrevård- och omsorgs moderna utmaningar

Färre får försörja fler

Mellan 2020 och 2035 kommer den stora 40-talistgenerationen att behöva vård och omsorg samtidigt som babyboomen som föddes under 1990-talet förväntas få barn. Parallellt med denna utveckling behöver färre försörja fler i välfärdssystemen vilket ställer stora krav på vård- och omsorg. Boendemiljöer som stärker självständighet och oberoende, lokala och nationella satsningar på infrastruktur och som möjliggör eHälsa och välfärdsteknologi-tjänster är nödvändiga. Satsningar och stöd till forskning, innovationer, produkt- och tjänsteutveckling är en väg för att klara den demografiska utmaningen.

Ökad konkurrens om arbetskraften

De närmaste åren ser kommunen också stora pensionsavgångar bland medarbetare inom äldrevård- och omsorg och parallellt kommer konkurrensen om dem som är tillgängliga på arbetsmarknaden att öka. Åtgärder för att höja statusen på vård- och omsorgsyrken behövs. En god arbetsmiljö och bra arbetsvillkor kan möjliggöra att fler arbetar längre. Stolta ambassadörer bland medarbetarna är den bästa lokala marknadsföringen.

Ökade förväntningar hos brukarna

Svenskarna blir äldre och äldre – men också piggare. Förväntningarna på ett värdigt liv omdefinieras. Ett individualiserat och mångkulturellt samhälle, tillsammans med att 40- och 50-talisterna redan idag är samhällsengagerade, förväntas medföra ökade krav på inflytande och egenmakt över sin vardag.

5. Biståndshandläggning

Hur biståndshandläggning ska gå till regleras i Socialtjänstlagen (SoL) och Kommunförvaltningslagen (FvL). Lagen säger att varje ärende där en enskild är part, ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt. Myndigheten ska uttrycka sig lättbegripligt. Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda en utredning om vad som kommit till nämndens kännedom genom ansökan eller på annat sätt och som kan föranleda någon åtgärd. Handläggningen består av ansökan, utredning och beslut. Biståndsbedömning riskerar att utgöra en flaskhals där låg bemanning och låg kvalitet kan utgöra risk för generösa biståndsbeslut och ökade omsorgskostnader.

Under handläggningen av en ansökan om hemtjänst kan den enskilde bara utöva självbestämmande över:

- om ansökan ska göras
- vad ansökan ska innehålla
- om den enskilde vill kommentera de uppgifter i beslutsunderlaget som man anser felaktiga
- om ett beslut om avslag ska överklagas

Kommunstyrelsens och Myndighetsnämndens respektive delegationsordning reglerar vilka beslut som handläggaren har rätt att fatta. I nuvarande respektive delegationsordning har biståndshandläggare inom äldrevård- och omsorg, delegation att fatta beslut om hemtjänst. Som stöd vid bedömning och beslut har biståndshandläggarna politiskt antagna riktlinjer som innehåller kommunfullmäktiges beslut kring nivåer för bistånd.

Uppföljning av beslut ska ske av handläggare minst en gång per år, men vid behov oftare. För framförallt äldre personer med hemtjänst, som inte enbart avser serviceinsatser, inträffar det i regel olika händelser som gör att biståndsbeslutet kontinuerligt behöver ses över och på olika sätt anpassas till förändrade behov. För att handläggaren ska kunna genomföra uppföljning av beviljade hemtjänstinsatser är denne, förutom den självklara kontakten med den enskilde, även i stort behov av information från utföraren om hur de beviljade insatserna fungerat och om den beviljade tiden bedöms som tillräcklig för att utföra de beviljade insatserna med god kvalitet eller om insatserna är för omfattande. Man kan säga att biståndshandläggarens tidsberäkning är en form av prognos som ständigt behöver jämföras med utfallet, d.v.s. hur det verkligen blev. Brist på tid för uppföljning innebär samtidigt en risk för höga insatsnivåer inom hemtjänsten. Av den anledningen är en tillräcklig bemanning av biståndshandläggare en utvecklingsfråga i kommunen.

6. Omstruktureringar av äldrevård- och omsorg i Hällefors kommun på 2000-talet

Under 2000-2010-talet konstaterade kommunen att flera olikheter, organisatoriska skillnader och ekonomiska utmaningar förelåg. Kommunen konstaterade ett överskott på platser i särskilt boende, en otydlighet i biståndsbeslut och handläggning av boendeplatser och en ojämlikhet mellan liknande boendebeslut inom äldrevård- och omsorg.

Kommunen genomförde en omstrukturering av boendeplatser inom äldrevård- och omsorg som påbörjades 2007. Antalet platser i särskilt boende minskade under perioden 2007 – 2014 med ca 100 boendeplatser, kommunen gick från serviceboende och vård- och omsorgsboende till Trygghetsboende och boendeplatserna på Gamla Björkhaga, Sörgården och vård- och omsorgsboendet Gillersgården avvecklades helt.

Vid Nya Björkhaga öppnades ett vård- och omsorgsboende för omsorgstagare med mindre omvårdnadsbehov. Fyrklövern behölls som ett vård- och omsorgsboende för dementa och med en särskild avdelning för finsktalande. Det beslutades också att Hemtjänsten skulle vara en enhetlig verksamhet och att Biståndsbesluten för servicehusen ska bort och i stället hanteras inom ramen för hemtjänst i ordinärt boende (Trygghetsboende).

6.2. Gamla Björkhaga, historik och tidigare boendeformer

Gamla Björkhaga trygghetsboende ligger centralt i Hällefors och har 52 lägenheter fördelat på fyra våningar i två huskroppar. Här finns gemensamma utrymmen som består av läshörna, tv-hörna, matsal, bastu, badtunna och tvättstuga.

Björkhaga var ursprungligen byggt som ett Servicehus med verksamhet från 1980. 2006 fattades beslut om att anlägga Sinnenas och minnenas park i anslutning till Servicehuset Björkhaga (se vidare kring parkens historik under rubriken parkskötsel – Sinnenas och minnenas park) för att ytterligare höja kvaliteten på boendet.

Servicehus var tidigare en boendeform för äldre i Sverige. Servicehus var ett mellanting mellan eget boende och äldreboende. Individen bodde i en komplett lägenhet med kök, matplats, sovrum och vardagsrum. Om individen hade fått sin plats på servicehus via biståndsbeslut fick denne tillgång till trygghetslarm och personal dygnet runt, för att snabbt kunna få hjälp. I servicehus fanns i regel lägenheter för både ensamstående och par, samt också restaurang som serverade lunch och middag. Dessutom fanns ofta gemensamma lokaler där boende kunde umgås med andra boende. Boendeformen Servicehus innebar att möjligheten att bo på Björkhaga Servicehus biståndsbedömdes och innan inflyttning krävdes särskilt behov av detta och ett beslut om plats i särskild boende.

Från 1 mars 2011 ändrades inriktningen på boendet till ett Trygghetsboende. Vid konverteringen till Trygghetsboende fanns under en period en blandning av boende, dels de som fortfarande bodde kvar utifrån tidigare beviljad plats i särskilt boende och dels de som flyttat in efter konverteringen med vanliga hyreskontrakt som i ett normalt seniorboende. Denna period var minst sagt komplex för kommunförvaltningen då olika författningar och kvalitetskrav råder för personer beviljade särskilt boende medan desamma inte gäller för ordinära boenden.

Att Gamla Björkhaga tidigare byggts som ett Serviceboende, en form av äldreboende, och den senare konverteringen till Trygghetsboende innebär att det fortfarande lever kvar en otydlighet kring vilken service som ingår och vilken omvårdnad som ingår för boende på Gamla Björkhaga (vilket ses som en utmaning i kommunförvaltningen). 2015 arbetade kommunen med att höja kvaliteten i trygghetsboenden. Tidsbegränsad anställd Värd/värdinna rekryterades med anställningsstöd från Arbetsförmedlingen och fanns på plats i trygghetsboenden. Aktiviteter och måltid var då viktiga parametrar för att höja kvaliteten. Kommunförvaltningen har dock tvingats reducera dessa tjänster och överlåtit uppdraget att planera och samordna aktiviteter till ordinarie omvårdnadspersonal.

Därmed kan konstateras att Gamla Björkhaga i dag i praktiken är ett Seniorboende med utökade lokaler, gemensam matsal och fast bemannad hemtjänstpersonal med husansvar, vilket motsvarar kraven för Trygghetsbonde sånär att Bovärd saknas.

6.3. Sörgården historik och tidigare boendeformer

Sörgården trygghetsboende ligger centralt i Grythyttan och har 20 lägenheter som ligger i markplan. Varje lägenhet består av två rum och kök. Det finns cafeteria/matsal som gemensamt utrymme.

Sörgården var ursprungligen ett ålderdomshem (särskilt boende) som omvandlades till trygghetsboende efter beslut i Omsorgsnämnden 2010 03 23. (Beslutet verkställdes i december 2011).

Precis som på Gamla Björkhaga höjdes kvaliteten inom trygghetsboende 2015 genom att tidsbegränsade anställd Värd/värdinna rekryterades med anställningsstöd från Arbetsförmedlingen och fanns på plats. Aktiviteter och måltid var viktiga parametrar för att höja kvaliteten. Kommunförvaltningen har dock tvingats reducera dessa tjänster och överlåtit uppdraget att planera och samordna aktiviteter till ordinarie omvårdnadspersonal.

Därmed kan konstateras att Sörgården i dag i praktiken är ett Seniorboende med utökade lokaler, gemensam matsal och fast bemannad hemtjänstpersonal.

7. Sinnenas och minnenas park

Skötsel av fastighet och park är i grunden inte en fråga för Vård- och omsorg, detta åligger fastighetsägaren. Inom ramen för denna utredning har dock kontakt med Hällefors Bostads AB tagits, där fastighetsägaren separat sett över parken, dess kommunförvaltning och eventuella behov av åtgärder.

Historik

Den 27 september 2006 fattade Hällefors Bostads AB beslut om att parken skulle byggas och i november 2006 fattade omsorgsnämnden sitt beslut att ingå i projektet. I Projektet formulerades att

- Hällefors Bostads AB står för finansieringen
- Kommunen står för hälften av den löpande driften
- Kommunen genom vård- och omsorg, i sin organisation, avsätter pedagogiska resurser för parkens verksamhet sommartid.

Syftet med parken var att erbjuda ett rum och ett redskap för ökad livskvalitet inom vård, omsorg och rehabilitering, men även för inspiration och utveckling. Sinnenas och Minnenas park var både en pedagogisk och en terapeutisk park. Det betyder att parken gav den som vistades där sinnesupplevelser såsom hörsel, lukt, känsel, syn och smak. Den gav möjligheter till aktiviteter på olika nivåer, allt ifrån att bara njuta – inre aktivitet – till att ta del av det som finns där genom att plocka blommor, skörda bär och frukt, gå på promenad med mera – yttre aktiviteter.

Parken var i första hand till för boende, närstående och personal på servicehuset, men emottog även besökare utifrån.

Parken var inrättad som två trädgårdar, en som fokuserar på att väcka sinnen och en för minnen. Bland annat finns olika element som skapar sinnesuttryck för att stimulera hörsel, känsel, syn och smak. Vidare finns en äng och en fruktträdgård, strövområden samt en mindre samling skulpturer.

I en verksamhetsrapport från 2010 framgår att parken då hade ca 230 registrerade guidningar. Visningar av parken hade skett till en varierad grupp av besökare. Pris för guidning var 500 kr/guide och 40 kr/person. Vid sidan av guidade turer så används parken av brukare/vårdtagare, anhöriga m.fl.

Intäkterna från parken gick oavkortat tillbaka till den pedagogiska och terapeutiska utvecklingen och verksamheten i parken.

Kostnaderna för parken var 2010, 321 tkr för driften som betalas till Hällefors Bostads AB. Därutöver hade kommunförvaltningen kostnader för parksamordnarna 295 tkr/år

Total årskostnad 2010 var därmed ca 620 kkr per år för kommunförvaltningen, vid sidan av de medel som också Hällefors bostads AB avsatte för grönyteskötsel och inköp av växter.

Parken sköttes av två pedagoger anställda av kommunen. Parkens pedagogiska verksamhet bedrevs av kommunen och finansierades av externa sökta medel.

2016 slutade den sista parkpedagogen sin anställning och bytte tjänst vid parken. Vid den tiden saknade, enligt uppgift, kommunförvaltningen finansiering av parkverksamheten och verksamheten i parken förde en tynande tillvaro.

Parkverksamheten fortsatte i omkring två år efter detta och drevs då av ordinarie vårdpersonal i verksamheten (Dagrehab) innan verksamheten fick sitt slut omkring 2018.

Parken finns i dag kvar i sin ursprungliga form, dock med högt slitage, utan någon pedagogisk verksamhet eller någon pedagogisk planering eller plantering av årsväxter.

8. Lokala utmaningar avseende Trygghetsboende som boendeform

Redan i den översyn av Vård- och omsorgs verksamhet som gjordes av inhyrd konsult 2014 lyfts Trygghetsboende fram som en otydlighet i verksamheten.

> *Kommunen kallar Gamla Björkhaga och Sörgården för trygghetsboenden. Utifrån de samtal som utredningen haft råder det en förvirring kring vad ett trygghetsboende kan erbjuda för service och vård för de äldre.*
>
> *Utredningen föreslår att kommunen överväger om Gamla Björkhaga och Sörgården ska benämnas ett trygghetsboende eller ett seniorboende. Om benämningen trygghetsboende ska användas bör kommunen precisera vad det innebär för de boende för att undvika missnöje från såväl brukare som anhöriga.*

Kommunförvaltningens bedömning i dag är att otydligheten lever kvar. Ur ett strikt äldreomsorgsperspektiv är en lägenhet i trygghetsboende detsamma som vilken annan hyreslägenhet i kommunen. I boendet ingår inga särskilda omvårdnadsinsatser eller sjukvårdsinsatser. De insatser som ges erbjuds inom ramen för ordinarie hemtjänst och föregås av biståndsbeslut. Ofta har boende så höga omvårdnadsbehov att de bedöms vara i behov av särskilt boende men väljer ofta att bo kvar i trygghetsboende då de är av uppfattningen att de redan bor i en form av äldreboende som är tillräcklig. Detta bedöms vara en del av förklaringen till att hemtjänsten i Hällefors kommun tillhör en av landets dyraste.

Omvandlingen från Service- respektive äldreboende till Trygghetsboende har genomförts och boende på Trygghetsboende har idag egna hyreskontrakt och erhåller biståndsbedömd hemtjänst vid behov. Dock lever synen på Sörgården och Gamla Björkhaga som äldreboenden kvar i medvetandet hos medborgarna där den generella uppfattningen ofta är att Trygghetsboende är en boendeform för äldre i behov av måttligt till omfattande stöd i sin livsföring. Detta leder i sin tur ofta till att individer med omfattande vårdbehov flyttat in på Trygghetsboende där kommunförvaltningen ofta har sämre förutsättningar att erbjuda adekvat stöd jämfört med boende i Vård- och omsorgsboende. Detta bedöms inte som en kostnadseffektiv verksamhet. Ofta förekommer detta problem samtidigt som kommunförvaltningen har tomma platser inom beståndet inom särskilt boende vilket ytterligare är en fördyrande omständighet för kommunförvaltningen.

Detta innebär att många (sannolikt en majoritet) av de som idag bor i trygghetsboende i kommunen inte kan tillgodogöra sig den service som erbjuds. De klarar inte att gå till matsalen, de klarar inte att delta i några av de aktiviteter som erbjuds. Kommunen har tidigare erbjudit stöd i att ta sig till och från matsal för att där sedan få stöd i att inta måltid. Ur ett rätts- och medborgarperspektiv är denna typ av kompensatoriska verksamhet tveksam då det, i ett jämställdhetsperspektiv, rimligen innebär att alla äldre i kommunen i sådana fall torde ha samma rätt att få hjälp att åka till matsalen och att få stöd i att äta i matsalen (vilket möter hinder att genomföra). En förutsättning för att ta del av de sociala aktiviteter och måltider i matsalen som erbjuds är att individen klarar att ta del av denna verksamhet på egen hand.

När verksamheten möter en grupp omsorgstagare som inte kan tillgodogöra sig den service som erbjuds riskerar det också att leda till att incitamenten för att bedriva sociala aktiviteter etcetera minskar till följd av för få deltagare och lågt intresse.

Ytterligare en effekt av att vårdbehovet är så högt hos boende vid trygghetsboenden i kommunen är att rätt målgrupp, dvs. personer med låg vårdtyngd, som kan ta del av erbjuden verksamhet, oftast ställer sig tveksamma till att flytta in i kommunens trygghetsboende då de ofta ser boendet som en vårdform för sjuka äldre.

Kommunförvaltningen ser ett behov av att renodla boendeformer för äldre i kommunen där rätt individ får rätt stöd i rätt vårdform. Så som Gamla Björkhaga nyttjas idag bedöms verksamheten vara så vårdkrävande att den bebos av flera individer vilka borde bo i särskilt boende för äldre för att erhålla adekvat vård. Kommunens kostnader för hemtjänst blir mycket hög då verksamheten behöver bemannas i nästan lika hög utsträckning som ett vård- och omsorgsboende och då måltids- och lokalkostnaderna är poster som normalt inte finns i hemtjänstverksamhet vid jämförelser med andra kommuner.

8.1. Service i Trygghetsboende

På trygghetsboenden finns det normalt en bovärd på plats på angivna tider. Vilka uppgifter och arbetstider som denna personal har varierar. Därmed kan även graden av service som bovärden ger vara olika på olika boenden.

Utöver bovärd finns det inga krav att trygghetsboenden ska tillhandahålla någon service. Vill individer ha hjälp med hemsysslor får denne köpa hushållsnära tjänster eller ansöka om hemtjänst som i vilken bostad som helst.

Sociala aktiviteter

Grundtanken med införandet av trygghetsboenden var att säkerställa att det finns bostäder för äldre med möjlighet till social samvaro. Detta bär anledningen till att det i trygghetsboenden i regel finns:

- lokal för gemensamma aktiviteter,
- utrymmen för gemensamma måltider och social samvaro,
- möjlighet till hobby och rekreation samt
- personal vissa tider varje dag som ska hjälpa till att ordna aktiviteter och social samvaro.

Att bo i samma fastighet som andra i samma fas i livet, skapar också i sig förutsättningar för ett socialt utbyte. Det kan finnas någon att promenera med, att gå på en trevlig aktivitet med eller att äta en bit mat tillsammans med.

I Trygghetsboendena inom Hällefors kommun finns idag:

- Matsal för de som vill och klarar att äta i den gemensamma matsalen (Mot avgift)
- Gemensamma utrymmen för aktiviteter och samvaro.
- SPA-avdelning (Vid G:A Björkhaga) för de som har möjlighet att klara bastu och SPA på egen hand.
- Sinnenas och minnenas park (Vid G:a Björkhaga) för rekreation, promenader och möjlighet till utomhusaktiviteter.
- Gemensamma aktiviteter baserat på ideella verksamheter.

8.3. Vårdtyngd i hemtjänstgrupper 2020

Antal brukare och hemtjänsttimmar verksamhetsåret 2020

	Antal brukare per hemtjänstområde	Antal beviljade timmar per hemtjänstområde	Genomsnittliga timmar per individ och år
HTJ Helheten	278	29455	106
HTJ Grythyttan samt Sörgården	63	22967	365
HTJ Trygghetsboende Björkhaga	68	29548	435

I denna tabell redovisas endast beslutade insatser utifrån Socialtjänstlagen, ordinerade hemsjukvårdsinsatser tillkommer.

Antal personer med beviljade trygghetslarm verksamhetsåret 2020

	Antal personer med beviljat trygghetslarm
HTJ Helheten	218
HTJ Grythyttan samt Sörgården	49
HTJ Trygghetsboende Björkhaga	53

Hemtjänstgruppen i Grythyttan bemannar både ”yttre” hemtjänst samt hemtjänsten på Trygghetsboendet varför statistiken redovisas för hemtjänstgruppen som helhet. Det ska även tilläggas att nattetid bemannar två stycken ”Hemtjänstpatruller” hemtjänsten i hela kommunen och utför beslutade insatser denna tid.

Som en del av servicen på Trygghetsboendet har boende på Sörgården och G:a Björkhaga även tillgång till trygghetslarm. Detta innebär att det vid sidan om beslutade insatser även ofta förekommer att individer larmar vid behov av hjälp/stöd. Detta innebär att den faktiska utförda tiden i regel ligger betydligt högre än den, i tabellen, redovisade beslutade/planerade tiden. Vissa individer larmar i genomsnitt 21 gånger per dygn. Befintliga trygghetslarm i trygghetsboende innebär en utmaning för verksamheten då den omfattande tiden som personalen behöver besvara larm inte ingår i den redovisade insatstiden.

8.4. Bemanning i driftbudget hemtjänst 2020

Trygghetsboende

Gamla Björkhaga och Nattpatrull - 52 brukarplatser, 68 omsorgstagare

Antal årsarbetare

Nattpatrull Hällefors	5,9
Omsorgspersonal	20,5
Totalt	26,4

Vilket motsvarar antalet brukare per heltidsanställd vårdpersonal under 2020	0,39

Grythyttan/Sörgården/Nattpatrull - 20 brukarplatser, 63 omsorgstagare

Antal årsarbetare

Nattpatrull Grythyttan	3,8
Omsorgspersonal	16,2
Totalt	20

Vilket motsvarar antalet brukare per heltidsanställd vårdpersonal under 2020	0,32

Ordinär hemtjänst

Helheten (Centrum- och Kyllergruppen) - 278 omsorgstagare

Antal årsarbetare	
Omsorgspersonal	35,2
Vilket motsvarar antalet brukare per heltidsanställd vårdpersonal under 2020	0,13

På Gamla Björkhaga motsvarar den budgeterade bemanningen 2020 motsvarande tre brukare per omvårdnadspersonal. I Grythyttan är motsvarande siffra fyra brukare per omvårdnadspersonal och för Helheten är motsvarande siffra 8,3 brukare per omvårdnadspersonal.

I jämförelse med kommunens Vård och omsorgsboenden ligger bemanningen på trygghetsboende nästan i paritet med dessa.

	Antal brukare per omsorgspersonal
Fyrklövern	0,46
Nya Björkhaga	0,42

8.5. Lokaler

Hemtjänstgrupper är organisatoriskt placerade i grupplokaler. Dessa innehåller oftast omklädningsrum, lunchrum, grupprum och rum för dokumentation. Hemtjänstgruppen utgår från grupplokalen och utför de beslutade insatserna genom att besöka brukare under arbetspasset.

I trygghetsboende är oftast hemtjänstgruppen samlokaliserad med boendet och har därmed även i praktiken ett husansvar. Detta innebär att hemtjänsten vid sidan av sitt ordinarie arbete har visst ansvar och kostnader för gemensamhetslokaler, aktiviteter, nyckelhantering för fastigheten, måltidshantering och service till boende som ofta ligger utanför det ordinarie hemtjänstuppdraget. Vid sidan av detta förekommer ett frekvent användande av trygghetslarm vilket leder till omfattade insatstid som ligger utanför beslutad tid och planerad tid.

Lokalerna i Trygghetsboende är byggda efter tidigare normer för Serviceboende och äldreboende. Detta innebär att lokalerna lämpar sig dåligt för personer med omfattande vårdbehov. Kommunförvaltningen bedriver verksamhet i lokaler som är trånga och där t ex badrum inte är dimensionerade för vårdarbete.

Socialchef deltog 2021-06-02 vid Arbetsplatsträff med personalen som är placerad vid G:a Björkhaga trygghetsboende. Där framkom åsikter om att bemanningen har svårt att räcka till för de insatser som måste utföras och att många av de boende i realiteten har ett högre omvårdnadsbehov än vad som är rimligt i ett Trygghetsboende. Ett konkret förslag som framkom rör att byta namn på Trygghetsboende Björkhaga till bara Björkhaga, som ett sätt att hantera otydligheten. I praktiken skulle detta innebära att G:a Björkhaga omvandlas till ett seniorboende med namnet Björkhaga istället för, som idag, Trygghetsboendet G:a Björkhaga. Uppfattningen var vid mötet att många förväntar sig en form av äldreboende i de fallen ”boende” finns med i verksamhetnamnet.

8.6. Ekonomi

Sammantaget innebär lösningen med trygghetsboende ökade kostnader för hemtjänst i Hällefors kommun. Dels lokalkostnader och dels måltidskostnader som normalt inte inryms i hemtjänstverksamhet. Vid en nationell jämförelse har Hällefors kommun den tredje dyraste Hemtjänsten i landet mätt i kostnad per hemtjänsttagare.

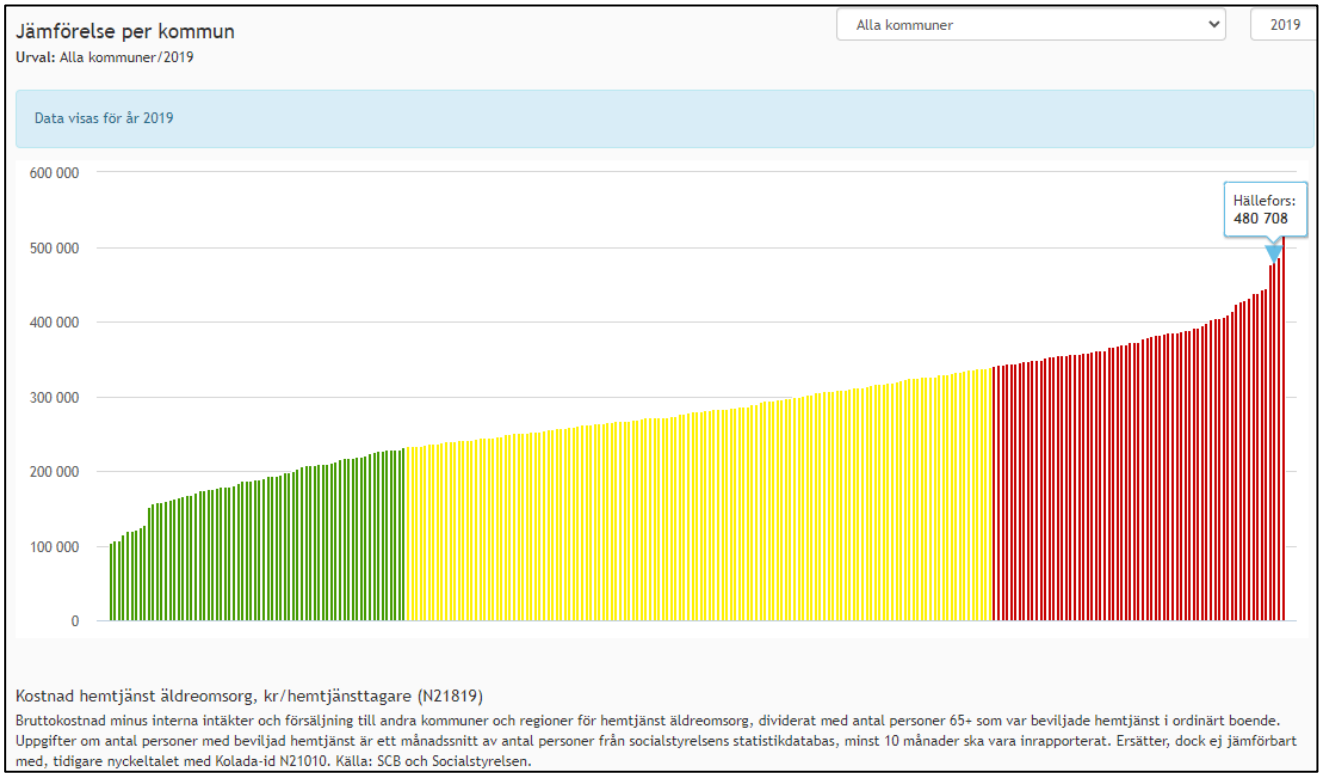

Kommunen har tidigare också beslutat att öppna ett nytt vård- och omsorgsboende med högre service än tidigare befintliga vård- och omsorgsboenden. Detta innebär att bemanningen i kommunen nya vård- och omsorgsboende preliminärt kommer att utökas med sju tjänster. Denna utökning innebär inte en utökning av budgetram utan kommer att hanteras inom befintlig ram genom att omfördela resurser mellan Hemtjänst och Vård och omsorgsboende. Detta innebär samtidigt att hemtjänstens bemanningsresurser kommer att minska under kommande verksamhetsår samtidigt som höga vårdbehov i ordinärt boende gör detta till en stor utmaning.

8.7. Enhetskostnader/Lokalkostnader hemtjänst 2020

Trygghetsboende

Gamla Björkhaga och Nattpatrull - 52 platser, 68 omsorgstagare

Driftbudget	17559 kkr
Varav personalbudget	12700 kkr
Varav lokalkostnader	2465 kkr.

Grythyttan/Sörgården/Nattpatrull - 20 platser, 63 omsorgstagare

Driftbudget	15319 kkr
Varav personalbudget	11900 kkr
Varav lokalkostnader	755 kkr.

Ordinär hemtjänst

Helheten (Centrum- och Kyllergruppen), 278 omsorgstagare

Driftbudget	17596 kkr
Varav personalbudget	18700 kkr
Varav lokalkostnader	342 kkr

Måltidskostnaderna för hemtjänst uppgick verksamhetsåret 2020 till 2173 kkr av vilka en del av kostnaderna kan härledas matsalsverksamheten på G:a Björkhaga. Inför verksamhetsåret 2022 har måltidschef flaggat för ökade kostnader, motsvarande 3000 kkr samtidigt som öppettider och kvalitet kommer att minska.

Lokalkostnaderna, frekvent användande av trygghetslarm, gemensam matsal och husansvar för kommunens trygghetsboende utgör en kostnad som fördyrar hemtjänsten och som samtidigt innebär att kommunen investerar i en förhöjd kvalitet för de 72 platser som inryms inom trygghetsboende i förhållande till de ca 250 brukare som bor kvar i ordinärt boende. Husansvar, aktiviteter, ledsagning till och från matsal, etcetera innebär samtidigt bemanningskostnader som också leder till att personer boende i trygghetsboende tar del av en betydande del av kommunens resurser för hemtjänst.

Därtill ska läggas kostnader för schemaplaneringssystem och insatsplaneringssystem där de administrativa kostnaderna i arbetstid också utgör en betydande post.

9. Slutsats

Strukturella förutsättningar för att bedriva äldreomsorg i kommunen påverkar såväl kvalitet som ekonomiska resultat. Hällefors kommun har en, relativt

grundförutsättningarna, dyr äldreomsorg där en av orsakerna är hemtjänstverksamheten i Trygghetsboende. Kommunförvaltningens bedömning är att det t ex. skulle vara gynnande för utvecklingen om nuvarande Trygghetsboenden görs om till att benämnas Seniorboende. Detta skulle inte innebära några försämringar i kvalitet då befintlig verksamhet finns i gränslandet mellan Seniorboende och Trygghetsboende. Ett förtydligande avseende Gamla Björkhaga och Sörgården skulle i realiteten inte innebära några förändringar i arbete eller kvalitet mot nuvarande verksamhet, men det skulle innebära en större tydlighet gentemot medborgare och kommunförvaltning.

Omsorgsverksamheten har särskild kompetens för att bedriva omsorgsverksamhet. Tidigare bruk av parken där vård- och omsorg bistod med kombinerad omvårdnads- och parkpersonal bedöms inte vara en önskvärd lösning utifrån detta. Detsamma gäller egentligen det eventuella uppdraget som Bovärd som inte innefattas av förvaltningens ordinarie kompetens/uppdrag. Att blanda olika kompetenser i uppdrag har erfarenhetsmässigt sällan fallit väl ut. Att påföra äldrevård- och omsorg ytterligare uppdrag och kostnader som inte är relaterade omvårdnadsuppdraget bedöms heller inte önskvärt i en redan kostsam Äldreomsorg och skulle snarare leda till ökade ”overheadkostnader” som riskerar att försämra kvalitet i- och förutsättningar för grunduppdrag.

Verksamhet bedöms vara i behov av att prioritera och renodla uppdrag och hålla fokus på kärnverksamheten. En högre kvalitet i utförandet av grunduppdraget bedöms gynna den äldre delen av medborgarna i högre grad än att investera i specifika kvalitetshöjningar riktat mot en del av omsorgstagarna.

Kommunförvaltningen står samtidigt inför att ett nytt Vård och omsorgsboende öppnas under 2022. Under 2021 har kommunförvaltningen utrett kommande behov av platser inom Vård- och omsorgsboende och konstaterat att nuvarande bestånd bör vara tillräckligt för att täcka behovet över tid. Samtidigt konstateras att kommunens vård- och omsorgsboende med flest vårdplatser, Fyrklövern, är i behov av modernisering och renovering. En renovering av lokalerna skulle, enligt tidigare förprojektering, innebära att antalet platser minskar något samtidigt som planlösning och utformning av boendet är otidsenlig och personalkrävande. För att erhålla riktigt ändamålsenliga lokaler skulle samtidigt en viss ombyggnation av Fyrklövern krävas, men detta bedöms inte kostnadseffektivt. Mot detta bör ställas nyproduktion där kostnadsfrågor och kvalitetsfrågor ställs mot varandra i de olika alternativen.

Lokalerna som tidigare vård- och omsorgsboende Nya Björkhaga lämnar efter sig invid sinnenas och minnenas park står utan klar inriktning ännu och är en fråga för bolaget där man har att ta ställning till vad lokalerna/lägenheterna skall användas till. De omstruktureringar som genomförs inom vård- och omsorg nu innebär samtidigt att möjligheten för strukturella/generella omställningar är gynnsam.

Sammantaget bedöms kommunen behöva en sammanhållen tydlig strategi vad gäller boendeformer för äldre. I det bedöms det lämpligt att en liten kommun som Hällefors eftersträvar en tydlig och enkel struktur som är lätt för

verksamhet att drifta/upprätthålla samtidigt som den är lätt för medborgarna att särskilja och förstå. I detta bedöms det sannolikt mest effektivt att förhålla sig till de två grundläggande boendeformerna inom äldrevård, ordinärt boende och särskilt boende samtidigt som kommunförvaltningen fokuserar på god kvalitet i hemtjänstverksamhet/hemsjukvård och i de särskilda boendena. En lämplig konsekvens av detta är att kommunen bör omvandla nuvarande trygghetsboenden till seniorboenden. Ett samlat centralt seniorboende benämnt Björkhaga där fler individer omfattas av seniorboendet som då innebär fler individer som kan driva/delta i aktiviteter och utgöra underlag för restaurangen.

Som slutsats ser kommunförvaltningen en möjlighet att utveckla de tidigare strategiska besluten kring äldreomsorg i kommunen där behov av att förtydliga och renodla boendeformer inom Äldrevård- och omsorg med primärt fokus på omvårdnadskvalitet. Kommunförvaltningen föreslår därför ett fortsatt utredningsuppdrag i syfte att:

- förtydliga vilka insatser som bör erbjudas inom ramen för respektive boendeform och i vilken nivå.

- överväga att avveckla trygghetsboende som boendeform för att ge möjlighet åt seniorboende att växa och att utvecklas till ett positivt boendealternativ för äldre i kommunen där varje individ får adekvat vård i adekvat boendeform i adekvat mängd.

Yttrande över medborgarförslag om upprustning av Storsand, dnr KS 17/00155

Beslutsunderlag

Medborgarförslag om upprustning av Storsand, inkom 2017-05-18
KF 2017-06-13 § 91
KS 2017-08-29 § 178

Yttrande

I medborgarförslaget lyfts fram önskemål om att Hällefors kommun gör en översyn och uppdatering av standarden på Storsands badplats.

Enligt tidigare beslut så har Hällefors kommun endast skötselansvar för två badplatser inom kommunen, Sångens- och Grythyttans badplats. Det fanns tidigare ett kommunalt ansvar för flera badplatser men av kostnadsskäl så minskades antalet. Utifrån det beslutet så föreslår förvaltningen avslag på medborgarförslaget.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys

Investering som krävs för att uppgraderas Storsands badplats uppgår till ca 150 000 kronor. Stor del av kostnaden är hanteringen av latriner, vilket krävs om ett kommunalt ansvar ska tas för badplatsen. Tillkommande är årlig driftkostnad om ca 50 000 kronor i tillsyn, städning samt kontroller.

Förvaltningens förslag till beslut

- Avslå medborgarförslaget.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen.

Saskia van der Zanden (V) ställer fråga om kostnad för toalett, vilket delvis besvaras av samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen.

Cecilia Albertsson (M), ordförande Annalena Järnberg (S) och Allan Myrtenkvist (S) yttrar sig.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag på beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Avslå medborgarförslaget.

Mot beslutet reserverar sig Cecilia Albertsson (M).

HÄLLEFORS KOMMUN

MEDBORGARFÖRSLAG

Datum: 20170502

HÄLLEFORS KOMMUN
Kommunför...
2017 -05- 03
Diarienr | Utgående år | Ö.anordningsnr.

Mitt medborgarförslag:

Göra i ordning Storsand för både badgäster och kanotister.
Göra en del för kanotister med vindskydd, eldstad och dass. Längst bort på stranden(västra sidan).

Göra ett dass för badgäster.

Det finns ett vindskydd strax före Hällefors efter Svartälven som ingen använder. Hedgårdarna. Det kan ni flytta på dit.

Min motivering:

(Varför förslaget ska genomföras och hur det ska kunna ske)
Jag var till Storsand i slutet av augusti förra året och det var en sorglig syn. Uppe i skogen var det bajs och toapapper överallt.
Det kostar inte mycket att göra dem här åtgärdena men kommer ge så mycket till både badgäster och kanotister.
Det blir trevligare för badgästerna om kanotisterna är på en del och kanotisterna behöver inte känna sig ovälkomna. Bra för barnfamiljer, det blir inte så långt att paddla.
Kanotister kommer att ha ett mycket fin rastställe att stanna vid. Nästa bra rastställe finns inte förränn vid Älvestorp.

Namn: Tony Andersson

Adress: Schillingvägen 6 712 30 Hällefors

Telenr: 076-8042202

Underskrift: .....

Du kan lämna eller skicka in ditt medborgarförslag till *Hällefors kommun, kommunsekreteraren, 712 83 Hällefors* eller lämna det direkt på ett sammanträde med kommunfullmäktige.

Yttrande över medborgarförslag om belysning vid återvinningsplatser, dnr KS 20/00057

Beslutsunderlag

Medborgarförslag om belysning vid återvinningsplatser, inkom 2020-02-27
KF 2020-04-21 § 57
KS 2020-05-20 § 112

Ärendet

Medborgarförslaget föreslår att Hällefors kommun investerar i belysning vid de återvinningsstationer som finns inom kommunen.

Förvaltningen anser förslaget bra och därför bör ett uppdrag om utredning kring möjlighet samt kostnader för att genomföra förslaget ges till Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen.

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen återrapporterar till Hällefors kommun och därefter tas ett beslut om ett eventuellt genomförande.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon djupare social konsekvensanalys. Men belysning på dessa platser bör ge en tryggare miljö och därmed ökad användning.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon djupare miljömässig konsekvensanalys. Men om återvinningsstationerna är upplysta kan de ge minskad nedskräpning på dem.

Ekonomisk konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys i detta skede.

Förvaltningens förslag till beslut

- Uppdra Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen att utreda möjligheten till genomförande och kostnadsberäkning för att uppföra belysning på de

återvinningsstationer som finns inom Hällefors kommun.

- Med ovanstående anses medborgarförslaget besvarat.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen.

Allan Myrtenkvist (S) yttrar sig.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Uppdra Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen att utreda möjligheten till genomförande och kostnadsberäkning för att uppföra belysning på de återvinningsstationer som finns inom Hällefors kommun.

Med ovanstående anses medborgarförslaget besvarat.

HÄLLEFORS KOMMUN

HÄLLEFORS KOMMUN
Kommunförvaltning
2020 -02- 26
Diarienr | Diarieplanet
Utgallras år

MEDBORGARFÖRSLAG

Datum: 2020-02-25

Mitt medborgarförslag:

Jag tycker att Hällefors kommun ska investera i belysning vid återvinningsplatserna i kommunen.

Min motivering:

(Varför förslaget ska genomföras och hur det ska kunna ske)
Sverige är ett väldigt mörkt land i ca 7 månader om året, jag tycker att det är rimligt att det ska finnas belysning som gör att man kan vara på platserna och återvinna på ett vettigt och säkert sätt, utan att famla i mörker även under den tiden på året. Det är i regel väldigt skräpigt på platserna med tex glas och det är inte vidare trevligt att trampa runt i. Kommunen borde investera i belsysning, alternativt diskutera med eventuella företag som har hand om återvinningen att göra det.

Namn: Kaj Nässén

Adress: Wigelievägen 20A 71232 Hällefors

Telenr: 0738029144

Underskrift:

Du kan lämna eller skicka in ditt medborgarförslag till *Hällefors kommun, kommunsekreteraren, 712 83 Hällefors* eller lämna det direkt ett sammanträde med kommunfullmäktige.

Yttrande över medborgarförslag om porrprevention för barn, dnr KS 21/00113

Beslutsunderlag

Medborgarförslag om porrprevention, inkom 2021-05-20
KF 2021-06-08 § 80
KS 2021-08-31 § 132
Rapport om porrprevention, daterad 2022-10-18

Ärendet

Ett medborgarförslag kring porrprevention för barn har lämnats till kommunen. Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till kommunförvaltningen för beredning. Förvaltningen har utrett frågan och lämnar bifogad rapport.

Förvaltningen bedömer i rapporten att det finns applicerbara riktlinjer för området för personal i skola och annan verksamhet att förhålla sig till och att det är mycket svårt att tänka sig att kommunen gör försöket att förbjuda eller begränsa privat användande av till exempel smartphones i bibliotek eller sporthallar. Svårigheten består framför allt i att avgöra vem som kan och ska besluta i frågor kring vad som är acceptabelt.

Verksamheten kan utifrån en förändrad situation på nytt aktualisera frågan och genomföra åtgärder.

Förvaltningen bedömer att medborgarförslaget ska besvaras med bifogad rapport.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ytterligare social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Postadress
Hällefors kommun
Kommunförvaltningen
712 83 Hällefors

Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942

Bankgiro
193-8950

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan
Information och samverkan sker innan ärendet behandlas i kommunstyrelsen.

Förvaltningens förslag till beslut

- Med rapporten anse medborgarförslaget besvarat.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet ställer ordförande Annalena Järnberg (S) bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Med rapporten anse medborgarförslaget besvarat.

HÄLLEFORS KOMMUN
Kommunförvaltning
2021 -05- 20
Diarieplanbet.

Hej,

Har kommunen infört aktiv porrprevention för barn, enligt de tre punkterna nedan, på platser där barn vistas som kommunen är huvudman för?

På internet har barn enkel tillgång till miljontals gratis porrfilmer som ofta innehåller grov sexism, rasism, homofobi och våld bl.a. så kallat "strypsex". Enligt forskning innehöll 89.8%* av alla scener i den vanliga nätpornografin fysisk aggression. Porrindustrins aggressiva marknadsföring når även barn som inte själva söker aktivt efter nätpornografi bl.a. genom pop-up-annonser, enkla sökord t.ex. "xxx" och länkade filmer. Det är även vanligt att barn exponeras genom att ett annat barn visar, det sker ofta i skolan. Enligt Unga Relationer har de flesta 10-åringar idag exponerats för nätpornografi och många tittar regelbundet.

Läkare, psykologer, gynekologer och kriminologer m.fl. vittnar från sitt dagliga arbete med barn om hur nätpornografin genererar en eskalerande fysisk och psykisk hälsokris bland barn. Det är vanligt att barn blir traumatiserade av det grova innehållet i nätpornografin samt att de kopierar det de lär sig i nätpornografin och även utsätter andra barn, ofta utan att förstå att det är fel. Polisen, NOAs, egen kartläggning* visar att skolan är den plats där flest flickor utsätts för sexuella trakasserier utanför hemmet. Barnens MeToo-upprop #kidstoo och #tystiklassen innehåller åtskilliga exempel på en utbredd sexuell utsatthet bland barn i skolor. Många tjejer berättar hur killar exponerar dem för nätpornografi mot deras vilja när lärare inte ser, att de trakasseras med referenser från porrfilmer och att de utsätts fysiskt för porrinspirerade övergrepp i skolan. Kommunstyrelsens ordförande i Falkenberg meddelar att det har rapporteras ett tiotal incidenter per år där killar tvångsvisar nätpornografi för tjejer i skolan och att mörkertalet är stort, något som även rapporteras runt om i landet.

Som kommuninvånare förväntar jag mig att förskola, skola, fritids, bibliotek och andra platser i kommunens regi där barn vistas ska vara vara en porrfri zon. För att porrfria zoner ska bli realitet är det nödvändigt att kommunen inför aktiv porrprevention genom följande punkter:

- **Inför åldersanpassad regelbunden porrkritisk undervisning och samtal** med barn i kommunens skolor.
- **Installera porrfilter/teknisk lösning** på kommunens digitala enheter och wi-fi-nätverk i verksamheter där kommunen är huvudman.
- **Inför porrfri policy** om att det inte är acceptabelt att spela upp nätpornografi varken via kommunens nätverk, kommunens digitala enheter eller privat teknisk utrustning som t.ex. privat smartphone på de verksamheter som kommunen är huvudman för där barn vistas.

Nedan följer:
1. **Argument för porrfria zoner i kommunens allmänna miljöer**
2. **Källor och referat om att det är olagligt att exponera barn för nätpornografi**
3. **Myter och fakta om porrfilter/teknisk lösning**

Jag hoppas på ett gott samarbete och att vi tillsammans kan göra de allmänna platser som kommunen ansvarar för till porrfria zoner. Jag ser fram emot ert svar!

Vänligen,
Kommuninvånare

1. Argument för porrfria zoner i kommunens allmänna miljöer

- Porrfria zoner **begränsar risken att exponeras** för nätpornografi, rustar och **stärker elevernas kritiska tänkande** gällande nätpornografi.
- Porrfria zoner har ett starkt **normbildande signalvärde**, likt samtyckeslagen, sexköpslagen samt åldersgräns på alkohol och tobak.
- Kommunens verksamhet ska stå för **antivåld, antirasism, jämställdhet och allas lika värde - den vanliga nätpornografins motsats** på samtliga punkter.
- **Det är även olagligt att exponera barn för våld**, mer om det nedan.

2. Källor och referat om att det är olagligt att exponera barn för nätpornografi

- Barnkonventionen blev lag i Sverige 1 januari 2020. Barnets rättigheter i enlighet med **barnkonventionen kräver att vuxna ger barn det skydd från våld som barn har rätt till**. "Konventionsstaterna skall uppmuntra utvecklingen av lämpliga riktlinjer för att **skydda barnet mot information och material som är till skada för barnets välfärd**, med beaktande av bestämmelserna i artiklarna 13 och 18." (artikel 17e)

  Porrfilter/teknisk lösning är en viktig åtgärd för att förebygga att barns välfärd skadas av information och material som är skadliga för barn, till exempel den vanliga nätpornografin. (unicef.se/barnkonventionen)

- **Porrbilder får inte sättas upp på allmänna platser som till exempel på anslagstavlor eller väggen på skolor. Den som gör det kan dömas till böter eller fängelse.** (Om brott mot allmän ordning, kapitel 16 paragraf 11)

  Digitala bilder och filmer med pornografi på skärmar borde vara likvärdigt med printade pornografiska bilder.

- **Porrfilmer får inte visas på TV vid tidpunkter då barn brukar titta.** (Radio och Tv-lag (2010:696), kapitel 5 paragraf 2)

  Nätporren finns alltid tillgänglig för barn på internet, dygnet runt, alltså även på tidpunkter då barn brukar titta.

- **Porr får inte innehålla bilder av barn. Den som gör, tittar på, sprider, säljer, ger bort eller gör det möjligt för någon att få tag på barnpornografiska bilder gör något olagligt. Som barn räknas enligt lagen den som är under 18 år.** (Brottsbalken, kapitel 6 sexualbrott paragraf 10)

  Det kan tyvärr finnas olagliga dokumenterade sexuella övergrepp på barn så kallad "barnporr" tillgängligt för barn på internet via kommunens nätverk och digitala verktyg - trots att tele- och internetleverantörerna måste erhålla filtrering. Det beror bland annat på att kvalitén på leverantörernas filtrering mot "barnporr" varierar. Det är även ofta omöjligt att fastställa identitet och ålder på medverkande i den vanliga nätpornografin. Det är vanligt att deltagarna i porrfilmer är minderåriga och offer för människohandel då det ofta saknas åldersverifiering och samtyckesverifiering för de medverkande på de stora porrsajterna.

- **Man får inte sprida porr som visar sexuellt våld eller tvång där någon till exempel riskerar att skadas.** (Brott mot allmän ordning, kapitel 16 paragraf 10 c)

  Forskning visar att 89.8% av alla scener i nätpornografin innehöll fysisk aggression** som bland annat slag, stryptag, "ass-to-mouth" och "gagging". När journalist Katarina Wennstam gjorde research bland den vanliga nätporren på de stora porrsajterna fann hon mycket grovt våld, hon skriver bl.a. "Jag har inte alltid varit säker på att hon kommer att överleva tills filmen är slut."***

3. Myter och fakta om porrfilter/teknisk lösning

Myt: Porrfitler/teknisk lösning tar alltid bort HBTQI-information och sexualupplysningsidor.
Fakta: Det är **enkelt att kontrollera** att ett porrfilter/teknisk lösning inte tar bort sidor med sexualupplysning och HBTQI-information t.ex. umo.se, rfsu.se, rfsl.se och snaf.se. **Det går att korrigera** om en viss webbsida skulle tas bort av misstag.

Myt: Porrfilter/teknisk lösning är kontraproduktivt på grund av att samtalen skulle utebli.
Fakta: Forskning från Uppsala universitet**** visar att nästan inga av barnen i studien hade pratat med en vuxen om pornografi någon gång. Alltså, **samtalen uteblir oftast oavsett om det finns porrfilter/teknisk lösning eller ej - om inte vuxna initierar samtalen.** Därför är det viktigt att all porrprevention innhåller en helhetslösning som både begränsar tillgången och porrkritiska samtal.

Myt: Porrfilter/teknisk lösning fungerar inte
Fakta: **Porrfilter har en betydande effekt, framför allt risken för ofrivillig exponering** särskilt bland de yngre barnen**. Exempelvis stoppades 10.200 sökningar på pornografiska webbsidor i Karlstads kommunkoncerns nätverk under april 2020.** Vad är definitionen på att "fungera"? Om den är 100% så är det mycket i kommunens verksamhet som inte "fungerar" men som ändå används på grund av att det har en betydande effekt. Det finns inget porrfilter/teknisk lösning som är 100% vattentätt precis som det inte finns något Systembolag som är 100% vattentätt. Den som vill ta sig runt ett porrfilter kommer alltid kunna göra det, men samhället begränsar olika saker som är skadliga för barn så gott det går.
Porrfilter/teknisk lösning har även ett viktigt **normbildande signalvärde.** Det finns olika porrfilter/tekniska lösningar som har mer eller mindre effekt, därför är det viktigt att **testa valt alternativ regelbundet** och kombinera porrfilter/teknisk lösning med åldersanpassade regelbundna porrkritiska samtal och porrfri policy. Kontakta Sveriges Kommuner och Regioner för vägledning om val av porrfilter/teknisk lösning.

Källor:
*https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/lagesbild-over-sexuella-ofredanden.pdf
**http://unizon.se/engagera-dig/resurser-och-material/10-sammanfattande-punkter-fran-forskningen-om-porr-och
***https://www.expressen.se/kultur/qs/sa-radikaliseras-man-av-valdsporren/
****Magdalena Mattebo, Uppsala universitet, 2016

Mer information:
Det här dokumentet är framtaget av barnrättsorganisationen Porrfri Barndom i november 2018. För mer information om barns ofrivilliga exponering för nätpornografi, barns porrkonsumtion och dess hälsokonsekvenser för barn samt referenser till ovan vänligen besök: https://www.porrfribarndom.se/

Avs:

Sara Siimes Hedlund
flosjöhyttan 11 katrineberg
712 95 Grythyttan

072-012 1917

Peter Wiker
peter.wiker@hellefors.se

Medborgarförslag om porrprevention för barn, KS 21/00113

Ett medborgarförslag kring porrprevention för barn har lämnats till kommunen.[1] Kommunfullmäktige har via Kommunstyrelsen remitterat ärendet till kommunförvaltningen för beredning. Förvaltningen har utrett frågan och lämnar följande rapport och rekommendationer.

Medborgarförslaget

Medborgarförslaget diskuterar åtgärder för aktiv porrprevention för barn, på platser där barn vistas och där kommunen är huvudman. Förslagsställaren pekar ut områden som kan förväntas vara porrfria zoner, till exempel förskola, skola, fritids, bibliotek, och andra platser i kommunens regi där barn vistas.

För att ha porrfria zoner förväntas kommunen enligt medborgarförslaget

- **Införa åldersanpassad regelbunden porrkritisk undervisning och samtal** med barn i kommunens skolor.
- **Installera porrfilter/teknisk lösning** på kommunens digitala enheter och wi-fi-nätverk i verksamheter där kommunen är huvudman.
- **Inför porrfri policy** om att det inte är acceptabelt att spela upp nätpornografi varken via kommunens nätverk, kommunens digitala enheter eller privat tekniska utrustning som t.ex. privat smartphone på de verksamheter som kommunen är huvudman för där barn vistas.

Har kommunen infört aktiv porrprevention för barn – överväganden och diskussion.

Som övergripande svar på frågan i medborgarförslaget så har kommunen aktiv porrprevention på två av de punkter som förslaget riktar sig mot.

Förvaltningen sympatiserar givetvis med åtgärder mot kränkande behandling, där nyttjande av porr kan vara en bakgrundsvariabel. Förvaltningen ser dock

[1] Medborgarförslaget kring porrprevention för barn KS21/00113

stora problem med att genomföra åtgärder i enlighet med förlagen. Förvaltningens synpunkter presenteras nedan.

Införa åldersanpassad regelbunden porrkritisk undervisning och samtal med barn i kommunens skolor.

Skollagen beskriver i kapitel 5 och 6 åtgärder mot kränkande behandling i grundskolan.[2] Utöver detta finns en läroplan för grundskolan som mycket långtgående meddelar vilket uppdrag skolan har.[3] Bland annat står där att:

> ” Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.”

Frågor om kränkningar, rättigheter och skyldigheter, samt sex- och samlevnad ingår dessutom i kursplaner i många ämnen i grundskolan, till exempel i ämnena biologi, idrott och hälsa samt i samhällskunskap.

Skolverket skriver själva i ett material om sexuella trakasserier om porrfilter, att detta kan vara en av flera lösningar i skolan. De skriver vidare att:

> ”Ansvaret för att avgöra om porrfilter ska finnas på skolan ligger hos rektorn, kommunen eller huvudmannen för en fristående skola. Det är viktigt att filter inte ses som den enda lösningen på frågan. Skolan behöver jobba med det här på andra sätt också, bland annat genom att diskutera frågorna i undervisningen.”[4]

Bedömning

Förvaltningen utgår från att skolan och rektorerna i sitt arbete, i enlighet med författning, forskning och beprövad erfarenhet hanterar nyttjande av porr i skolmiljön, även om arbetet alltid kan utvecklas. Förvaltningen kommer inte vidare att specifikt pröva det arbete som pågår i verksamheten.

Installera porrfilter/teknisk lösning på kommunens digitala enheter och wi-fi-nätverk i verksamheter där kommunen är huvudman.

Frågan om porrfilter i skolan behandlades utifrån Lars-Göran Zetterlunds (C) motion om porrfilter på datorer inom förskola/skola under 2019. Motionen avslog på sammanträde i kommunfullmäktige.[5] I huvudsak råder fortfarande samma situation beträffande porrfilter som beskrevs i underlaget till detta beslutsärende. Förvaltningen har således ingen anledning att ändra sin rekommendation utifrån detta.

Om rektor eller huvudman i sitt arbete kring elevernas situation upptäcker att behov av porrfilter så kommer frågan att aktualiseras i verksamheten.

---

[2] Skollag 2010:800 **Utbildningsdepartementet.**
[3] Läroplan för grundskolan, Lgr22 **Utbildningsdeprtementet**
[4] https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/hantera-sexuella-trakasserier-i-undervisningen
[5] Sammanträdesprotokoll 2019-12-10 **Kommunfullmäktige**

Inför porrfri policy om att det inte är acceptabelt att spela upp nätpornografi varken via kommunens nätverk, kommunens digitala enheter eller privat tekniska utrustning som t.ex. privat smartphone på de verksamheter som kommunen är huvudman för där barn vistas.

Kommunens har i sina säkerhetsinstruktioner skrivningar om porr och kränkande material. I IT säkerhetsinstruktionerna för användare står att[6]

Det är inte tillåtet att via Internet titta eller lyssna på material av pornografisk eller rasistisk karaktär. Förbudet gäller också material som är diskriminerande (religion, kön, sexuell läggning, etc.) eller har anknytning till kriminell verksamhet.

I systemsäkerhetsinstruktionerna, ”Regler och riktlinjer för användare”, står att det är förbjudet att besöka sidor på Internet eller på annat sätt ladda ner material som strider mot svensk lag eller som kan upplevas kränkande för andra människor, t ex material med rasistiskt eller pornografiskt innehåll.

Huruvida hela kommunens verksamhetsområde, till exempel bibliotek och sporthallar, eller privata applikationer omfattas av dessa skrivningar kan vara en källa till diskussion.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att det finns applicerbara riktlinjer för området för personalen att förhålla sig till. Det är däremot mycket svårt att tänka sig att kommunen gör försöket att förbjuda eller begränsa privat användande av till exempel smartphones i bibliotek eller sporthallar. Vem som ska avgöra om en sida är acceptabel är inte uppenbart, liksom vart ett oacceptabelt bruk i kommunala anläggningar ska anmälas. Trakasserier är en polisiär angelägenhet och ska anmälas till polisen, oavsett var förseelsen äger rum.

Slutsatser och rekommendationerna

Förvaltningen bedömer utifrån ovanstående resonemang att tillräckliga medel och riktlinjer redan finns i verksamheten. Om efterlevnaden är tillräcklig är en helt annan fråga. Förvaltningen bedömer att medborgarförslaget ska besvaras med ovanstående rapport.

[6] B-I-1001 Säkerhetsinstruktion för användare. **Kommunförvaltningen**

Yttrande över medborgarförslag om 55+boende i Grythyttan, dnr KS 19/00076

Beslutsunderlag

Medborgarförslag om 55+-boende i Grythyttan
Kommunstyrelsens beslut 2019 05 22

Ärendet

Medborgarförslag 2019 03 07 föreslår att Förvaltningen skall erbjuda äldre möjlighet att flytta in i bekväma och schyssta lägenheter med samma service som förvaltningen erbjuder boende i Hällefors. Bland annat transport till vårdcentral, apoteket eller liknande. I medborgarförslaget föreslås vidare två alternativ: bygga nytt eller göra om Sörgården till en del med denna form av boende och den andra delen till ett vård- och omsorgsboende.

Förvaltningen konstaterar att Sörgården i Grythyttan är ett Trygghetsboende precis som trygghetsboende Björkhaga i Hällefors, på samma villkor. Omsorgen erbjuder inte transport till vårdcentral eller apotek varken till medborgare boende i Hällefors eller Grythyttan. Detta behov kan dock tillgodoses av förvaltningen genom erbjuden färdtjänst eller genom ansökan av hemtjänstinsatser.

Sörgården var ursprungligen ett ålderdomshem (särskilt boende) som omvandlades till trygghetsboende efter beslut i Hällefors kommuns Omsorgsnämnd 2010 03 23. (Beslutet verkställdes i december 2011).

Fastigheten ägs och förvaltas av Hällefors bostads AB varför förvaltningen inte kan påverka lägenheternas utformning eller standard. Förvaltningen erbjuder hemtjänst och hemsjukvård på samma sätt vid Sörgården i Grythyttan som vid Björkhaga i Hällefors.

Att etablera ett nytt vård- och omsorgsboende i Grythyttan vitsordas inte av förvaltningen, dels då behovet av platser är relativt lågt och dels då det idag saknas lämpliga lokaler i Grythyttan. En omställning till vård- och omsorgsboende kräver i så fall nybyggnation eller en omfattande ombyggnad av befintliga lokaler. I Förvaltningens strategi ligger i stället att renodla och förtydliga boendeformer för att kunna erbjuda en god kvalité i respektive

boendeform. Större driftsenheter centralt belägna i kommunen möjliggör en högre vårdkvalité än mindre utspridda enheter med ojämn kvalité.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan
Information och samverkan sker i kommuncentral samverkansgrupp.

Förvaltningens förslag till beslut

Att medborgarförslag om 55+-boende i Grythyttan därmed skall anses besvarad.

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar socialchef Daniel Åhnberg.

Cecilia Albertsson (M) ställer fråga om möjligheten till enstaka vård- och omsorgsplatser i Grythyttan, vilket besvaras av socialchef Daniel Åhnberg.

Tobias Nygren (C) ställer fråga kring 55+ boende, vilket besvaras av socialchef Daniel Åhnberg.

Under ärendets behandling yttrar sig även ordförande Kent Grängstedt (S).

Ordförande Kent Grängstedt (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Välfärdsutskottet föreslår kommunstyrelsen

Att medborgarförslag om 55+-boende i Grythyttan därmed skall anses besvarad.

HÄLLEFORS KOMMUN

MEDBORGARFÖRSLAG

Datum: 7/3-19

Mitt medborgarförslag:

55+ boende i Grythyttan

Min motivering:

(Varför förslaget ska genomföras och hur det ska kunna ske)

Gör steget enklare å mer attraktivt att sälja sina hus när orken att stöta det inte finns krav & därmed kommer fastigheterna de lämnar generera en högre vinst då de inte blivit för nedgångna. Ge dem möjligheten att flytta in i bekvämma & senyssta lägenheter med samma service ni erbjuder de boende i hällefors. Ävn transport till vårdcentral, apotek & liknande.

Lösning: Som jag ser det finns det 2 alt. Bygg nytt eller gör om Sörgården till enbart med denna form av boende å den andra delen till ett vård & omsorgsboende. Menerbjud mer!!!

Namn: Christina Rådström

Adress: Kyrkogatan 8d 712 60 Grythyttan

Telenr: 070-348 73 82 / 14803

Underskrift: Christina

Du kan lämna eller skicka in ditt medborgarförslag till *Hällefors kommun, kommunsekreteraren, 712 83 Hällefors* eller lämna det direkt ett sammanträde med kommunfullmäktige.

Yttrande över Madelene Jönsson motion om kommunala kor, dnr KS 22/00128

Informationsunderlag

Madelene Jönssons (SD) motion, inkommen 2022-05-30
KF 2022-05-31 § 101
KS 2022-06-14 § 138

Ärendet

Motion om kommunala kor har lämnats till kommunförvaltningen för beredande. Motionären hänvisar till att det ur ett livsmedelsförsörjnings-och hållbarhetsperspektiv vore lämpligt att Hällefors kommun hade kommunalägda kor.

Förvaltningen ser fördelar med förslaget då det även skulle säkerställa de egna försörjningskraven inom kommunal verksamhet. Dock måste frågan utredas ur flera aspekter som exempelvis tillgänglig mark, storlek på besättning och eventuell variation i vilka djurslag som ska hållas då det finns synergier med flera olika typer av boskap i samma terräng.
Ansvarsfråga, driftform och andra ekonomisk aspekt måste också utredas.

Viktigt att poängtera är att stora delar av förvaltningen bör ingå i utredningen då frågan är mångfacetterad och berör alla verksamheter på något sätt.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningens sociala konsekvensanalys är att det finns fler fördelar än nackdelar med förslaget. Att hålla egna djur kan ge många synergieffekter inom kommunal verksamhet.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningens miljömässiga konsekvensanalys är att det även här finns flera fördelar än nackdelar. Att kombinera djurhållning med växelbruk på samma marker gynnar ett flertal arter som är hotade i vår kommun, exempelvis ett antal fjärilar och insekter.

Postadress
Hällefors kommun
Kommunförvaltningen
712 83 Hällefors

Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942

Bankgiro
193-8950

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningens ekonomiska konsekvensanalys är att det är svårt att få kommunalt hållbar ekonomi i att hålla egna djur. Frågan behöver utredas mera i detalj.

Förvaltningens förslag till beslut

Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda intentionerna i motionen grundligare.

Utredningen ska återkopplas till kommunstyrelsen innan 2023-07-01.

Med ovanstående anses motionen besvarad.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen och kommunchef Hans Åhnberg tillför.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer fråga om möjligheten att låta befintliga bönder ta hand om kor som ägs av kommunen samt möjligheten till andelskor, vilket besvaras av samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen.

Under ärendets behandling yttrar sig Madelene Jönsson (SD), Allan Myrtenkvist (S), Ulrika Jonsson (M) och Cecilia Albertsson (M).

Ulrika Jonsson (M), Cecilia Albertsson (M) och Saskia van der Zanden (V) yrkar alla bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Ge kommunförvaltningen i uppdrag att utreda intentionerna i motionen grundligare.

Utredningen ska återkopplas till kommunstyrelsen innan 2023-07-01.

Med ovanstående anses motionen besvarad.

Motion Kommun kor.

Som en mat kommun tycker vi i Sverigedemokraterna att det är dags att vi menar allvar med att vi vill vara just en mat kommun.

Vi pratar mer och mer om miljön och närproducerad mat. Vår måltidschef har vid flertalet tillfällen påpekat att lagen om offentlig upphandling sätter käppar i hjulet. Men med kommunalägda kor kan vi se till att både skola och omsorg får lokalt producerat kött. Dessutom är kor ur ett miljöperspektiv en fantastisk resurs för att hålla naturområden öppna.

Flera andra kommuner i vårt avlånga land gör detta, så med tanke på att vi är en mat kommun borde detta vara självklart.

Sverigedemokraterna yrkar:

Att ge förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheterna för kommunalt ägda kor i Hällefors kommun.

Madelene Jönsson
Sverigedemokraterna Hällefors

Yttrande över Susanne Grundström (s) motion om att välkomna besökare till Hjulsjöbygden KS 20/00209

Motion från Susanne Grundström (S) om Hjulsjöbygden, inkom 2020-10-19
KF 2020-10-27 § 159
KS 2021-01-26 § 10
Trafikverkets översiktskarta RV 63 sträckning Förbifart-Hjulsjö

Ärendet

I motion framförs önskemål om att den parkeringsficka som finns vid Vasslasjön, iordningställs så att den kan bli kommunens *”hälsa-välkommen-plats”* för resande från Kopparbergshållet med informations/anslagstavla och soptunna, en bänk att sitta på och kanske toalett.

Motionären skriver att det på olika platser i Hällefors kommun finns olika typer av skyltar som hälsar besökaren välkommen, Nära tätorten hälsar skyltar ”välkommen till Hällefors” på en ordentligt tilltagen skylt som också ger utrymme för extra information eller hälsning.

Vidare skriver hon att det också finns välkomnande informationstavlor med besöksinformation och en kartbild. Dessa skyltar är ofta belägna vid en vacker plats och utrustade både med anslagstavla och soptunna, de ligger längre bort från centralorten.

Att placera en sådan informationsskylt vid norra infarten till Hällefors, tillsammans med en sittmöbel och en soptunna är en god idé som välkomnas av förvaltningen. Planen för den nya vägsträckningen är klar och presenteras i Trafikverkets översiktskarta RV 63 sträckning Förbifart-Hjulsjö och medger att önskad placering vid Vasslesjön är möjlig. Tidplanen på vägverkets sida anger att förbifart Hjulsjö beräknas vara klar till hösten 2023. Ett uppförande av en *Hälsa-Välkommen-plats* skulle alltså vara möjlig att genomföra under 2024.

Marken ägs inte av kommunen utan av Hällefors-Tierp skogar AB. En förutsättning är att kommunen kan teckna nyttjanderättsavtal på platsen.

Social konsekvensanalys
Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter utifrån detta perspektiv.

Miljömässig konsekvensanalys
Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter utifrån detta perspektiv då ytan på platsen idag redan är iordningställd.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kostnad för skylt inklusive uppsättning, samt kostnader för lov uppskattas till ca 25 000 kr. Sittmöbler styckpris på ca 6 000 kr.

Driftskostnad för att sköta ytterligare en *”Välkomst-plats”* tillkommer. Idag finns ingen budget för drift av dessa platser. Avstädning, röjning av buskar, gräsklippning och tillsyn beräknas kosta ca 5000-7000kr/säsong och plats.

Dessa kostnader föreslås hanteras i kommunens budgetprocess för år 2024.

Kostnaden för att uppföra en mulltoalett uppgår till ca 60 000 kr, till detta skulle en årlig driftskostnad tillkomma för att hålla toaletten fräsch och städad. Det finns inte utrymme i nuvarande förvaltning utan den tjänsten skulle behöva köpas in externt. Förvaltningen anser inte att en toalett är nödvändig då det innebär för stort skötselansvar och toaletter finns inte heller på de andra ”Hälsa-välkommen-platserna”.

Facklig samverkan
Facklig samverkan sker innan ärendet behandlas i kommunstyrelsen.

Förvaltningens förslag till beslut

Motionärens förslag antas delvis.

Förvaltningen får i uppdrag att för kommunens del teckna nyttjanderättsavtal på platsen för att få uppföra en *Hälsa-Välkommen-plats.* Eventuell kostnad hanteras i budgetprocess för 2024.

Medel för uppförande av skylt, sittmöbel och soptunna, 31 000 kr samt årlig driftskostnad hanteras i kommunens budgetprocess för 2024.

Motionärens förslag om toalett antas inte.

Motionen anses med ovanstående besvarad.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet ställer ordförande Annalena Järnberg (S) bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Motionärens förslag antas delvis.

Förvaltningen får i uppdrag att för kommunens del teckna nyttjanderättsavtal på platsen för att få uppföra en *Hälsa-Välkommen-plats*. Eventuell kostnad hanteras i budgetprocess för 2024.

Medel för uppförande av skylt, sittmöbel och soptunna, 31 000 kr samt årlig driftskostnad hanteras i kommunens budgetprocess för 2024.

Motionärens förslag om toalett antas inte.

Motionen anses med ovanstående besvarad.

Till
Hällefors kommun

MOTION

Välkommen till Hjulsjöbygden, en del av Hällefors kommun!

När man närmar sig Hällefors kommun så märker man det på olika sätt, beroende av från vilket håll man kommer. Är man riktigt nära tätorten så står det ”välkommen till Hällefors” på en ordentligt tilltagen skylt som också ger utrymme för någon extra information eller hälsning.

Det finns också mer påkostade välkomnande. De är ofta och belägna vid någon vacker sjö, utrustade både med anslagstavla och soptunna, de ligger längre bort från centralorten. Då får jag uppfattningen att platsen är noga utvald för att vi vill visa upp oss från vår finaste sida. Det är bra!

Om du färdas på riksväg 63 från Kopparberg så finns det bara en vanlig blå skylt som talar om att du passerar kommungränsen, sen inget mer, om du inte åker igenom den vackra byn, Hjulsjö, där nuvarande kommunala anslagstavla finns. Den är placerad vid den sedan fler år nedlagda affären. Knappast någon som ser den och det kommer bli ännu färre när nya dragningen av riksväg 63, förbifart Hjulsjö, blir klar.

Vi har flera attraktioner i Hjulsjöbygden som drar en hel del gäster som skulle behöva få möjlighet att presentera sig för turister och andra besökare i trakten. Hjulsjö 103, Bredsjö Mjölkfår, Södra Hyttans bokloppis och inte minst Hjulsjö Mountainbike. Överhuvudtaget finns en rad företag i bygden som erbjuder tjänster i form av bilverkstad, övernattning och försäljning av närproducerade livsmedel, Lantliv i Hjulsjö, m. fl. Detta behöver synliggöras.

Jag föreslår att den parkeringsficka som finns vid Vasslasjön, iordningställs så att den kan bli kommunens ”hälsavälkommenplats” för resande från Kopparbergshållet med informations/anslagstavla och soptunna, en bänk att sitta på och kanske toalett.

Susanne Grundström
Socialdemokraterna

Yttrande över fråga/medborgarförslag om farthinder på Badvägen i Grythyttan, dnr KS 13/00252.

Beslutsunderlag
KS 2013-09-24 § 260

Ärendet
Vid kommunfullmäktiges sammanträde 2013-09-24 ställdes en fråga gällande farthinder på Badvägen i Grythyttan. Ordförande beslutade då att frågan skulle behandlas av kommunförvaltningen istället för att besvaras av fullmäktige.

Under ärendets behandling har frågeställaren och kommunförvaltningen vid flera tillfällen varit i kontakt, och förvaltningen har också haft kontakter med enhet ansvarig för trafikfrågor. Detta ansvar har sedan 2013 flyttats om organisatoriskt.

Badvägen sträcker sig mellan Lokavägen och den bebyggelse som ligger bortanför Grythyttans badplats. En del av vägen är avstängd för obehörig motortrafik. Förvaltningen bedömer att det inte är en naturlig genomfartsled i Grythyttans tätort utan att den främst används av besökare till kyrkogård, badplats och av boende. Hastighetsbegränsningen är 30 km/h.

I kontakter med frågeställaren har bland annat framkommit att den skyltning av hastighetsbegränsningen som finns är otydlig. I samband med behandlingen av ett medborgarförslag om att se över och tvätta skyltar i Grythyttans tätort, har kommunförvaltningen gett Samhällsbyggnad Bergslagen ett särskilt uppdrag att se över skyltningen av Badvägen. I detta uppdrag ligger också att vid behov tydliggöra hastighetsbegränsningen genom att måla den i vägen, något som frågeställaren också föreslagit.

Trafikenheten har tidigare bedömt att farthinder, permanenta eller mobila, inte är önskvärt efter Badvägen då detta kan innebära problem för utryckningsfordon, men även för snöröjning och andra åtgärder kopplade till vägskötsel. Denna bedömning kvarstår.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Farthinder som innebär inbromsningar och accelerationer innebär ökade utsläpp från trafik. Detta bidrar också till ökat trafikljud vilket inverkar negativt på närmiljön.

Om en lugnare trafikrytm uppnås genom åtgärder, bedöms detta ha en positiv effekt på den upplevda närmiljön.

Ekonomisk konsekvensanalys
Föreslagna åtgärder bedöms rymmas inom budget.

Kommunförvaltningens förslag till beslut

Med detta är medborgarförslaget besvarat.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar samhällsutvecklingschef Mikael Pulkkinen.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Med detta är medborgarförslaget besvarat.

Remissyttrande över "Vår demokrati - värd att värna varje dag", SOU 2022:28, dnr KS 22/00207

Kommunförvaltningen har lämnat ett förslag på remissyttrande daterat 2022-10-07.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar ordförande Annalena Järnberg (S) kortfattat.

Ordförande Annalena Järnberg (S) yrkar följande;

Ställa sig bakom yttrandet.

Ordförande Annalena Järnberg (S) ställer bifall mot avslag på sitt eget yrkande, vilket bifalls.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen

Ställa sig bakom yttrandet.

Postadress
Hällefors kommun
Kommunförvaltningen
712 83 Hällefors

Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942

Bankgiro
193-8950

Kanslienheten

Mathias Brandt, 0591-641 25
mathias.brandt@hellefors.se

Yttrande över remiss av *Vår demokrati – värd att värna varje dag,* SOU 2022:28

Hällefors kommun delar grundanslaget att demokratin är något som inte får tas för givet och att demokratiaspekter behöver vägas in i myndigheters dagliga arbete.

Det kan konstateras att demokrati är ett honnörsord som kan fyllas med vitt skilt innehåll. Såväl inom den statsvetenskapliga och filosofiska som den politiska sfären finns olika uppfattningar och tolkningar av vad som ska anses utgöra demokratiska grundvalar. Det är inte uppenbart vilken demokratidefinition som varit ledande för kommittén i dess arbete, och det gör det svårt att förhålla sig till de konkreta förslag som läggs.

Förslagen som sådana synes vara komplicerade ur konstitutionell synpunkt. Då det finns rättsvårdande instanser som har att yttra sig över förslaget, finns ingen poäng för kommunen att fördjupa sig i detta.

Vad som tydligast har koppling till kommunens uppdrag är förslaget att ge Länsstyrelserna ett tydligare samordnande ansvar för demokratifrämjande arbete i länen. Då det redan finns ett väl upparbetat demokratinätverk med kommunerna och regionen, är det kommunens uppfattning att det vore bättre att istället tillföra resurser för att stärka detta.

Kommunstyrelsen har beslutat i ärendet. Föredragande har varit kanslichef Mathias Brandt. I den slutliga föredragningen har kommunchef Hans Åhnberg deltagit.

Vår demokrati – värd att värna varje dag

Volym 1

Betänkande av kommittén Demokratin 100 år – samling för en stark demokrati

Stockholm 2022

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2022:28

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslagsbild: Linnea Blixt
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2022

ISBN 978-91-525-0390-4 (tryck)
ISBN 978-91-525-0391-1 (pdf)
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Kulturdepartementet

Regeringen beslutade den 20 juni 2018 att tillsätta en kommitté för att under åren 2018–2021 planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati. Insatserna och aktiviteterna skulle planeras och genomföras i nära samarbete med relevanta aktörer som arbetar med demokratifrågor och nå ut till en stor del av befolkningen (dir. 2018:53).

Ordförande Peter Örn utsågs den 20 juni 2018. Ledamöterna Emma Frans, Lena Posner-Körösi och Rosaline Marbinah utsågs den 23 augusti 2018. Utredningen har antagit namnet kommittén Demokratin 100 år.

Ämnesråd Helena Onn var huvudsekreterare fr.o.m. den 1 september 2018. Som biträdande sekreterare anställdes Raija Kärkkäinen Eriksson fr.o.m. den 3 oktober 2018. Malin Hansson anställdes som sekreterare fr.o.m. den 26 november 2018. Thérèse Amnéus anställdes som sekreterare fr.o.m. den 1 april 2020. Fanny Wallberg var anställd som sekreterare fr.o.m. den 8 juni 2020 t.o.m. den 28 augusti 2020. Erika Lindeberg anställdes som sekreterare fr.o.m. den 2 oktober 2020. Eva Kopito var anställd som sekreterare fr.o.m. den 11 januari 2021 t.o.m. den 12 november 2021. Nellie Johansson var anställd som sekreterare fr.o.m. den 18 januari 2021 t.o.m. den 30 juni 2021. Carl Eklund var anställd som sekreterare fr.o.m. den 7 juni 2021 t.o.m. den 31 januari 2022. Paula Pontvik anställdes som sekreterare den 7 juni 2021. Fredrika Söderman var anställd som sekreterare fr.o.m. den 15 november 2021 t.o.m. den 31 mars 2022. Beata Sjöstedt och Hedvig Palmqvist var anställda som sekreterare fr.o.m. den 17 januari 2022 t.o.m. 15 maj 2022.

Kommittén överlämnar härmed betänkandet *Vår demokrati – värd att värna varje dag* (SOU 2022:28, volym 1) samt *Antologin 100 år till* (volym 2).

Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i juni 2022

Peter Örn
Emma Frans
Lena Posner-Körösi
Rosaline Marbinah

/Helena Onn
Malin Hansson
Raija Kärkkäinen Eriksson
Thérèse Amnéus
Erika Lindeberg
Paula Pontvik
Hedvig Palmqvist
Beata Sjöstedt

Innehåll

Volym 1, betänkandet Vår demokrati – värd att värna varje dag

Förord **9**

Sammanfattning **15**

Sammanfattning på lättläst svenska **21**

Summary **31**

1 Författningsförslag **39**

1.1 Förslag till förordning om ändring i kommittéförordningen (1998:1474) 39

1.2 Förslag till förordning om ändring i myndighetsförordningen (2007:515) 40

2 Uppdraget **41**

2.1 Uppdraget 41

2.2 Utgångspunkter 42

2.3 Betänkandets disposition 42

3 Hur uppdraget genomfördes **45**

3.1 Vision och mål för arbetet 45

3.2 Demokratiambassadörernas uppdrag och roll 46

3.3 Målgrupper 46

3.4 Strategiska överväganden och arbetssätt 47
3.5 Samarbeten av särskild vikt 50
3.6 Delrapport till regeringen 52
3.7 Förändrade förutsättningar 53

4 Redovisning av kommitténs arbete 55
4.1 Demokratiambassadörernas arbete 56
4.2 Deklaration för en stark demokrati 58
4.3 Demokratistugan 61
4.4 Filmer, skrifter, publikationer och nyhetsbrev 64
4.5 Publika insatser 67
4.6 Annan verksamhet 72

5 Resultat och reflektioner 73
5.1 Resultat 73
5.2 Reflektioner 77

6 Ta tillvara kommitténs arbete 79
6.1 Inrätta en nationell demokratifunktion 79
6.2 Uppdrag till länsstyrelserna att arbeta demokratistärkande 82

7 Ytterligare åtgärder för det demokratistärkande arbetet 87
7.1 Större fokus på demokrati i myndigheternas arbete 87
7.2 Analysera konsekvenser för demokratin 91
7.3 Förtydliga skolans demokratiuppdrag 93

8 Konsekvenser 97

8.1 Förslagen i korthet 97

8.2 Finansiella konsekvenser för staten 98

8.3 Samhällsekonomiska konsekvenser 101

8.4 Andra konsekvenser 104

Bilagor

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2018:53 109

Bilaga 2 Deklaration för en stark demokrati 113

Bilaga 3 Demokratistugan 181

Bilaga 4 Kommitténs publika aktiviteter, viktigare samråd och möten samt medverkan i andra aktörers arrangemang 2018–2022 193

Bilaga 5 Redovisning av debattartiklar och nyhetsbrev 209

Bilaga 6 Undersökningar om kunskap, engagemang och delaktighet i demokratin 213

Bilaga 7 Översikt av demokratiuppdrag som gavs till myndigheter och vissa organisationer 219

Volym 2, Antologin 100 år till

Förord

Detta förord är formulerat med en känsla av tacksamhet över uppdraget att få bidra till en samling för en stark demokrati i Sverige. Över hela landet har vi mött ett enastående och hoppingivande engagemang. Ett engagemang för att bidra till att utveckla och stärka demokratin genom att öka delaktigheten, förankringen av och motståndskraften i demokratin. Det är ett engagemang som finns hos kommuner, länsstyrelser, regioner, civilsamhälle, myndigheter, skolor, universitet, högskolor, näringsliv och många fler. Och som överallt i varje sammanhang bärs av enskilda individers insikt om att demokratin är värd att värna varje dag, eftersom det är det enda samhällsskick som utgår från respekten för varje människas unika värde och värdighet.

Kommitténs uppdrag har varit att under åren 2018–2021 fungera som en katalysator och uppmuntra aktörer till nya insatser och samarbeten för att stärka och utveckla demokratin. Vi har lagt stor vikt vid att föra samman olika aktörer och synliggöra det arbete som görs.

Kommittén formulerade tidigt en vision för arbetet. Visionen att samlingen *Vår demokrati – värd att värna varje dag* skulle bli en landsomfattande demokratirörelse som skulle sätta diskussionen om vårt styrelseskick, vår demokrati, högst. Visionen att demokrati skulle genomsyra det offentliga samtalet, att diskussionen skulle hållas i en positiv och framåtblickande anda och att alla individer och grupper skulle känna sig som en del av det demokratiska samhället.

Aktiviteterna inriktades mot 2021 – det år när vårt land på olika sätt uppmärksammade och högtidlighöll att det var 100 år sedan den allmänna och lika rösträtten fick sitt principiella genombrott i Sverige. När vi firar hundra år av demokrati är det samtidigt viktigt att minnas att det dröjde fram till 1989 innan alla svenska medborgare över 18 år fick rösträtt, då omyndighetsförklaringen avskaffades.

Kommittén har genomfört ett stort antal aktiviteter i sin strävan att katalysera och samordna andra institutioners och organisationers insatser. Vi vill i detta förord nämna två.

Den första är Deklaration för en stark demokrati som i korthet innebär att aktörer undertecknade sitt stöd för demokratins principer och samtidigt åtog sig att genomföra konkreta insatser för att stärka demokratin. Vid utgången av 2021 hade 310 deklarationer undertecknats av såväl nationella som regionalt och lokalt engagerade aktörer från skilda sektorer av samhället. Det kan med fog sägas vara en landsomfattande demokratirörelse.

Den andra aktiviteten är Demokratistugan, ett mobilt kunskapscenter, som i nära samarbete med länsstyrelserna har besökt en eller flera orter i varje län. Syftet var att stugan likt partiernas valstugor skulle vara en mötesplats på torget för människor som ville lära sig mer om demokratin, samtala om vårt samhälle och pröva sina värderingar. Pandemin kastade länge sin skugga över Demokratistugan som äntligen kunde påbörja sin Sverigeturné i Dorotea i början av hösten 2021. Då hade Demokratistugan sedan längre varit möjlig att besöka digitalt – ett av många exempel på hur kommitténs arbete anpassades till digitala mötesplatser.

Kommitténs ledamöter har varit på ständig resa tillsammans med olika medarbetare från sekretariatet. Vi har besökt orter över hela landet, både digitalt och fysiskt när så har varit möjligt.

Under våra resor har vi mött ett starkt engagemang för demokratin. Låt oss särskilt lyfta fram länsstyrelsernas viktiga roll som ”demokratins väktare”. Utan de insatser som gjorts av länsstyrelsernas ledning och medarbetare hade det inte varit möjligt att genomföra det utåtriktade arbetet med Demokratistugan. Här har också samverkan med civilsamhället varit av stor vikt – eldsjälar från både små och stora organisationer har ställt upp med arbete och engagemang.

Pandemin har påverkat kommitténs arbete på samma sätt som den har påverkat människors vardag och samhället i övrigt. En viktig konsekvens av pandemin var att demokratin utsattes för vad som kan beskrivas som ett stresstest av historiska mått. Det gäller både i Sverige och i andra länder. Grundläggande fri- och rättigheter och kultur- och föreningsliv utsattes för press, och sociala ojämlikheter har blottats. Tonen i sociala medier har stundtals varit hård. Vår slutsats är dock att den svenska demokratin har klarat detta, men vi behöver vara vaksamma på vad inskränkningarna av våra grundläggande fri-

och rättigheter har inneburit och hur det kan komma att påverka vårt samhälle framöver.

I pandemins kölvatten införde en tredjedel av världens länder regler för att minska smittspridningen, som ledde till inskränkningar av medborgerliga fri- och rättigheter utan tidsgräns. Det finns flera exempel på hur auktoritära ledare utnyttjade pandemin som ett alibi. Dessa konsekvenser av pandemin riskerar att utgöra framtida hot mot respekten för mänskliga rättigheter och möjligheterna att utveckla demokratin.

Under den tid som kommittén arbetat har det blivit alltmer uppenbart att demokratin riskerar att bli ett undantag i det globala perspektivet. Inte minst har det blivit tydligt genom Rysslands invasion av Ukraina den 24 februari 2022 som inneburit både ett fasansfullt lidande för civilbefolkningen och ett förändrat globalt säkerhetsläge. Attacker mot demokratin märks även på andra håll. Demokratirörelser i till exempel Belarus, Hong Kong och Sudan motarbetas, demokratiska protester slås ner och aktivister tystas och fängslas. Ungern som är en del av vår europeiska gemenskap betraktas inte längre som en fullvärdig demokrati och i Polen undermineras de demokratiska principerna. Endast 34 länder räknas i dag som fullvärdiga demokratier av forskningsinstitutet V-DEM, som i sin demokratirapport för 2022 varnar för att antalet autokratier i världen ökar. Decennier av demokratiska framsteg har raserats och i dag lever endast 13 procent av världens befolkning i demokratier, vilket gör att vi är tillbaka på samma nivåer som år 1989.

Vi har ofta, inte minst mot bakgrund av den internationella utvecklingen, fått frågan om hur den svenska demokratin mår efter 100 år. Vår bedömning är att den är stark. Deltagandet i de nationella valen är högt och har ökat i varje val sedan 2002. De politiska partierna spelar fortsatt en viktig roll, bland annat i samhällsutvecklingen och i att rekrytera och utbilda förtroendevalda till uppdrag på olika nivåer. Rättsväsendet präglas av stor integritet. Medierna har en viktig funktion i att kritiskt granska makten, bidra till debatt och sprida information till medborgarna. Det civila samhället med ett levande föreningsliv bidrar genom att delta i det offentliga samtalet, utöva samhällspåverkan och vara ett utbildningsväsende i demokrati.

Vi vill gärna betona de sociala mediernas roll. Genom dessa kommunikationsvägar kommer människor till tals och de bidrar till skapandet av sociala rörelser som fångar upp och kanaliserar människors

engagemang för samhället och den värld vi lever i. Detta är en ny fas i den demokratiska utvecklingen som handlar om att bejaka och integrera de sociala mediernas roll i demokratin. Folkbildningen spelar en viktig roll för att sprida kunskap och bidra till att fler blir delaktiga. För att dra nytta av de fördelar som digitaliseringen erbjuder behöver vi samtidigt öka motståndskraften mot desinformation, propaganda och näthat som sprids i sociala medier.

Vi är övertygade om att demokratin kommer att utvecklas vidare under de kommande decennierna. Men fler behöver bli delaktiga, annars riskerar utanförskapet att försvaga demokratin. Det offentliga samtalet behöver präglas av ideologisk och sakpolitisk debatt samt varsamhet i språket. De politiska partierna behöver se över sina arbetsformer och sträva efter att engagera fler, bland annat för att klara rekryteringen till offentliga förtroendeuppdrag. Den personliga integriteten behöver värnas och vi ska inte ha ett demokratiskt samtal som präglas av hot och hat. Det kanske största hotet mot demokratin är att vi har betraktat den som självklar och alldeles för länge tagit den för given.

Vi vill understryka vikten av det arbete som sker i ett stort antal kommuner när det gäller att öka människors möjligheter till delaktighet och påverkan mellan valen. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) gör ett viktigt och inspirerande arbete när det gäller att sprida kunskap om olika verktyg för att fördjupa det som ofta kallas mellanvalsdemokrati.

Vi vill också framhålla att flera offentliga utredningar på senare år har haft i uppdrag att utveckla demokratin. De har utgjort en viktig källa till kunskap och inspiration i vårt arbete. En rad förslag förtjänar att fortsatt beaktas och diskuteras i den framtida debatten om hur demokratin både kan värnas och utvecklas. Här kan inspiration hämtas från flera utredningar. Låt oss nämna några av dessa: den senaste demokratiutredningen Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) som bland annat uppmärksammade partiernas medlemstapp. Utredningen väckte också frågan om försöksverksamhet med kommunal rösträtt från 16 års ålder. Det demokratiska samtalet i en digital tid – Så stärker vi motståndskraften mot desinformation, propaganda och näthat (SOU 2020:56) gav flera viktiga förslag på hur motståndskraften mot desinformation, propaganda och näthat kan stärkas, exempelvis en översyn för att identifiera vilka delar av rättskedjan som behöver utvecklas och effektiviseras för att motverka näthat.

I vår egen antologi ”100 år till” finns även många viktiga texter som kan tjäna som inspiration i det fortsatta demokratiarbetet.

Uppdraget att bidra till att uppmärksamma den svenska demokratins första hundra år och att värna demokratin inför framtiden har vid sidan av ökad kunskap bidragit till glädje och ödmjukhet. Glädje över möten med människor med engagemang för människovärde och demokrati, glädje över den tillit som präglar vårt samhälle och som är så viktig att slå vakt om. Vårt arbete har varit beroende av andras insatser – det bekräftar det ömsesidiga beroende som det demokratiska samhället vilar på. Vi vill särskilt uppmärksamma de insatser som på nationell nivå gjorts av Sveriges riksdag och Kungliga biblioteket.

Och om vårt arbete som beskrivs i detta betänkande kan sägas vara framgångsrikt så beror det i mycket hög grad på medarbetarna inom det sekretariat som vi har fått arbeta tillsammans med.

Emma Frans
Rosaline Marbinah
Lena Posner-Körösi
Peter Örn, ordförande
Helena Onn, huvudsekreterare

Sammanfattning

Kommittén Demokratin 100 år hade i uppdrag att planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati under åren 2018–2021. Kommittén skulle uppmuntra en bredd av aktörer i hela landet att delta, såsom skolväsendet, det civila samhället, myndigheter och kommuner (dir. 2018:53). Utifrån direktivet formulerade kommittén tre målsättningar för arbetet. Kortfattat syftade dessa till att fler skulle ha en god kunskap om demokratin, att fler skulle engagera sig i demokratin och att fler tydligt skulle ta ställning för det demokratiska styrelseskicket.

En nationell demokratirörelse

Tidigt i kommitténs arbete genomfördes samråd med myndigheter, civilsamhälle, fackförbund, skolaktörer, nationella minoriteter, trossamfund, företag och kulturaktörer för att hitta former för samverkan kring demokratiarbetet. Kommittén hade även en samordnande roll i relation till de myndigheter som fick demokratistärkande uppdrag under regeringens Demokratin 100 år-satsning. Genom kommitténs samling *Vår demokrati – värd att värna varje dag*, där hundratals aktörer deltog, skapades ett myller av demokratifrämjande aktiviteter runt om i landet för olika målgrupper.

Demokratiambassadörernas roll

Kommitténs ordförande Peter Örn och ledamöterna Emma Frans, Lena Posner-Körösi och Rosaline Marbinah representerade och kommunicerade kommitténs arbete i rollen som demokratiambassadör. De medverkade i drygt 230 publika aktiviteter och syntes regelbundet i traditionella och sociala medier. Deras kontaktnät och offent-

lighet bidrog till att information om kommitténs arbete nådde ut. De flesta av de publika aktiviteter som demokratiambassadörerna medverkade i anordnades av aktörer i samlingen. Utöver det deltog de bland annat i programpunkter under Järvaveckan, Bokmässan, Almedalsveckan, MR-dagarna och i kommitténs egna arrangemang.

Deklarationen ökade engagemanget

Deklaration för en stark demokrati skapades med syfte att samla och engagera de krafter som stödjer demokratin som styrelseskick och uppmuntra att fler tydligt tar ställning och arbetar för att stärka demokratin. Aktörerna som undertecknande deklarationen tog ställning för det demokratiska styrelseskicket, alla människors lika värde, de grundläggande fri- och rättigheterna och rättsstatens principer. Varje aktör formulerade även interna, externa och kommunikativa åtaganden för hur de skulle bidra till att stärka demokratin.

I slutet av 2021 hade 310 aktörer undertecknat Deklaration för en stark demokrati. Aktörerna uppgav att de i snitt hade nått ut till 4 000 personer (medianvärde). Den vanligaste målgruppen för aktörerna var allmänheten, och de flesta uppgav att deras arbete hade bidragit till att uppmärksamma att Sveriges demokrati firade 100 år. Vidare svarade ett stort antal att arbetet inom ramen för deklarationen hade bidragit till att öka kunskapen och medvetenheten om det demokratiska systemet bland sina respektive målgrupper.

Demokratistugans turné ledde till ett fördjupat samarbete

Kommittén tog fram Demokratistugan, ett mobilt kunskapscenter, för att öka intresset för och kunskapen om demokratin. Informationen och övningarna i Demokratistugan behandlade bland annat grundlagarna, fri- och rättigheterna, rösträttens historia, de olika beslutsnivåerna samt demokratins utmaningar.

Demokratistugan besökte 16 län och gjorde totalt 20 stopp från Gällivare i norr, till Malmö i söder. Under turnén arrangerades cirka 400 lokala programpunkter i anslutning till stugans besök. En bredd av lokala aktörer engagerade sig, från länsstyrelser, kommuner och regioner till bibliotek, civilsamhällesorganisationer och kulturaktörer. Enligt de som stod värdar för Demokratistugan resulterade arbetet i nya kontakter och fördjupat lokalt och regionalt samarbete.

Särskilda satsningar för att öka kunskaperna om demokratin

För att öka medvetenheten och kunskapen om demokratin genomfördes flera olika satsningar. Kommittén tog bland annat fram korta filmer om olika aspekter av demokratin på flera språk och en serie filmer med demokratiambassadör Emma Frans som berörde vardagsnära demokratifrågor. Filmerna var kopplade till kunskapsbanken Mer om demokrati på kommitténs webbplats. Det kunskapshöjande materialet spreds brett, exempelvis till skolor, studieförbund och bibliotek samt genom digital annonsering.

I den dagliga kommunikationen via sociala medier kunde följare ta del av uppdateringar om arbetet som kommittén och aktörer i samlingen genomförde. På kommitténs hemsida publicerades fördjupande artiklar och nyhetsbrev. Kommittén skrev även debattartiklar, samt initierade och medverkade i debattartiklar som skrevs av aktörer i samlingen.

Seminarier, samtal och andra publika arrangemang om demokratifrågor anordnades av kommittén. Flera av dessa spelades in av UR Samtiden, sändes i Kunskapskanalen och tillgängliggjordes digitalt för allmänheten på UR Play. Som exempel kan nämnas kommitténs samtal på Bokmässan 2021 och avslutningskonferensen Demokratin 100 år – en framtidsdag.

Kommittén tog även fram den framåtblickande antologin ”100 år till” i fyra delar för att bredda perspektivet på olika demokratifrågor. Demokratiambassadörerna skrev förord till respektive del.

Kommittén genomförde kunskaps- och opinionsmätningar om demokrati i februari månad år 2019 och år 2022. Mätningarna visade bland annat att andelen som kände till att det var år 1921 som både kvinnor och män fick rösta första gången, ökade från 69 procent 2019 till 82 procent 2022.

Covid-19-pandemin

Covid-19-pandemin ledde till att många arrangemang ställdes in och att planerade aktiviteter fick skjutas upp. En utmaning för kommittén var att digitalisera det utåtriktade arbetet. Den digitala omställningen möjliggjorde dock omfattande digital medverkan vilket sparade tid och gjorde att demokratiambassadörerna kunde delta i betydligt fler aktiviteter. Arbetet med deklarationen effektiviserades och kunde

spridas till fler aktörer när mötena då deklarationen undertecknades blev digitala.

Utöver praktiska konsekvenser fick pandemin effekter på demokratin i Sverige och globalt. Flera rapporter konstaterade att en auktoritär utveckling pågick runt om i världen i pandemins kölvatten, vilket kommittén uppfattade som angeläget att lyfta fram i sitt arbete. Frågan berördes bland annat i samtal som kommittén anordnade och i kommitténs nyhetsbrev.

Förslag för ett demokratistärkande arbete framöver

I enlighet med kommitténs direktiv lämnas förslag på hur insatser och erfarenheter från kommitténs arbete kan tas tillvara av regeringen efter att kommittén har avvecklats. Kommittén har bland annat sett vikten av samordning och samverkan när flera aktörer genomför ett demokratifrämjande arbete, samt vikten av att det demokratifrämjande arbetet når ut i hela landet. Vidare lämnar kommittén flera förslag på åtgärder som syftar till att långsiktigt stärka demokratiperspektivet i myndigheters verksamhet, i utredningsarbetet samt inom skolväsendet.

En nationell demokratifunktion

Kommittén föreslår att en nationell demokratifunktion inrättas med uppdrag att öka kunskaperna om demokratin, utgöra kunskapsstöd kring metoder för att öka deltagande och delaktighet i demokratin, bidra till samordning av myndigheters och andra aktörers demokratifrämjande insatser, samt analysera och ta fram lägesuppdateringar om tillståndet i den svenska demokratin. Utan nationell samordning finns det risker att de resurser som läggs på demokratistärkande arbete inte får genomslag.

Demokratiuppdrag till länsstyrelserna

Kommittén föreslår att länsstyrelserna ges ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag. Länsstyrelsernas arbete i samband med att Sveriges demokrati fyllde 100 år bidrog till ökat engagemang för demokratin.

För kommittén var samarbetet med länsstyrelserna särskilt viktigt för att nå ut lokalt runt om i landet. Genom ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag skulle regeringens demokratipolitik kunna föras ut i hela landet och frågor som rör medborgarnas kunskap om och delaktighet i demokratin ges större utrymme. I uppdraget ingår även att länsstyrelserna ska förse regeringen med lokala och regionala analyser på demokratiområdet.

Ökat demokratifokus i myndighetsstyrning

Kommittén anser att förvaltningsmyndigheterna i större utsträckning kan bidra till att befästa och utvidga demokratin samt förverkliga det demokratipolitiska målet. Statsförvaltningens allmänna demokratiuppdrag – att verka för att demokratins idéer ska vara vägledande inom samhällets alla områden och att alla människor ska uppnå delaktighet och jämlikhet – bör därför tydliggöras i myndigheternas styrdokument. Kommittén föreslår att det i avsnittet Allmänna uppgifter i myndighetsförordningen skrivs in att myndigheter ska ta tillvara fördelar som kan vinnas för demokratin. Vidare föreslås att demokrati och det demokratiska uppdraget skrivs in i instruktioner för myndigheter vars verksamhet är central för det demokratipolitiska målet. Kommittén föreslår dessutom ett pilotprojekt, där fem till åtta myndigheter ges i uppdrag att utarbeta metoder för hur respektive myndighet ska bidra till det demokratipolitiska målet.

Analysera konsekvenser för demokratin

Kommittén anser att demokratiperspektivet alltid bör beaktas inför viktigare beslut som fattas av riksdag och regering. Samtidigt saknas det i dag tydliga krav på hur kommittéer och utredningar ska analysera konsekvenser för demokratin i de förslag som tas fram. Kommittén föreslår därför att ett krav på att redovisa konsekvenser för demokratin skrivs in i kommittéförordningen. Analysen av förslagens konsekvenser kan exempelvis innehålla konsekvenser för grundläggande fri- och rättigheter, demokratins funktionssätt eller människors möjligheter att delta i demokratin och utöva inflytande över det politiska beslutsfattandet.

Förtydliga skolans demokratiuppdrag

Flera myndigheter och andra aktörer producerar undervisningsmaterial om demokrati för skolan. För huvudmän, skolledare och skolpersonal kan det vara svårt att få en överblick över materialet samtidigt som aktörerna som utvecklat materialet har svårigheter att nå ut. Vidare finns det otydligheter i hur skolans demokratiuppdrag ska tolkas och omsättas i praktiken vilket i förlängningen kan bidra till att alla elever inte ges samma möjligheter att utbildas till medvetna och kompetenta samhällsmedborgare.

Kommittén rekommenderar mot den bakgrunden att Skolverket får i uppdrag att förtydliga skolans demokratiuppdrag genom att utforma rekommendationer, allmänna råd och inspirationsmaterial som kan användas av huvudmän, skolledare och skolans personal. Kommittén rekommenderar också att Skolverket genomför en utvärdering av konsekvenserna av bestämmelsen om politiska partiers närvaro i skolan och hur den har påverkat demokratiarbetet och elevernas möjlighet till likvärdig utbildning. Vidare rekommenderar kommittén att Skolinspektionen får i uppdrag att genomföra kvalitetsgranskningar av grundskolornas och gymnasieskolornas arbete med demokrati.

Kommittén föreslår därutöver att den digitala plattformen Demokrati 100 år som utvecklades av bland annat Skolverket permanentas och breddas till att inte endast fokusera på demokratins hundraårsjubileum.

För en stark demokrati i framtiden

Kommitténs förslag bidrar sammantaget till att uppnå det demokratipolitiska målet om en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika. Förslagen förväntas leda till ökade kunskaper om demokrati i befolkningen, bättre samordning mellan olika demokratifrämjande insatser, en tydligare analys av demokratin nationellt och i olika delar av landet samt att utmaningar för demokratin uppmärksammas. Detta kan i förlängningen leda till ett effektivare arbete mot de hot som demokratin står inför. Vidare förväntas att fler myndigheter, med olika utgångspunkter och målgrupper, genomför ett arbete som bidrar till ökat deltagande i demokratin och jämlika möjligheter till inflytande. Att tydliggöra skolans demokratiuppdrag är en viktig del i detta. Genomförande av förslagen ger förutsättningar för att den svenska demokratin kan stå fortsatt stark.

Sammanfattning på lättläst svenska

År 2021 var det 100 år sedan både kvinnor och män
fick rösta i val till riksdagen.
Därför bestämde regeringen år 2018 att skapa
en kommitté som fick namnet Demokratin 100 år.

Kommittén har planerat, samordnat
och genomfört aktiviteter under åren 2018 till 2021.
Målet med aktiviteterna har varit
att fler ska få bra kunskap om demokratin,
att fler ska engagera sig i frågor om demokrati
och arbeta för att vi ska ha
en stark demokrati i Sverige.

Kommitténs arbete

I början pratade kommittén med
olika myndigheter, fackförbund, organisationer,
skolor, företag och andra
om hur vi kan arbeta tillsammans
med frågor om demokrati.

Flera myndigheter fick uppdrag från regeringen
att arbeta med Demokratin 100 år.
Kommittén samordnade de myndigheternas arbete.

Ambassadörer för demokratin

Ordförande i kommittén var Peter Örn.
Övriga personer i kommittén var Emma Frans, Lena Posner-Körösi och Rosaline Marbinah.

De har varit ambassadörer för demokratin
och varit med i ungefär 230 aktiviteter.
Några exempel på aktiviteter är Bokmässan, Järvaveckan, Almedalsveckan och MR-dagarna.
Ambassadörerna har också flera gånger
varit med i radio, tv och i sociala medier.

En deklaration om demokrati

Kommittén har arbetat med
en deklaration om demokrati.
Deklarationen är ett dokument
som talar om att demokrati och respekt
för allas mänskliga rättigheter är viktigt
och att Sverige ska vara ett land
med lagar som är lika för alla.

De som skriver under deklarationen
lovar att arbeta för detta.

I slutet av år 2021 hade 310 olika organisationer
och företag skrivit under deklarationen.
Organisationerna har tillsammans informerat
fler än 1,2 miljoner människor
om arbetet med demokrati
och om att demokratin fyllde 100 år.

Mer samarbete efter Demokratistugans turné

Kommittén skapade en Demokratistuga.
Demokratistugan var ett litet hus
som åkte till olika platser i Sverige.
I stugan fanns information och övningar
om demokrati.

Demokratistugan besökte 20 platser
från Gällivare i norr till Malmö i söder.
På varje plats ordnade lokala organisationer,
bibliotek, kommunen och andra grupper
många olika aktiviteter.
Sammanlagt var det ungefär 400 aktiviteter.

Demokratistugan hjälpte till att skapa
många nya kontakter och ökade samarbetet
både lokalt och regionalt.

Särskilda aktiviteter för att öka kunskap om demokratin

Kommitténs uppdrag var att öka medvetenhet
och kunskap om demokrati.
Därför skapade kommittén olika typer av information.
Ett exempel är korta filmer på olika språk
om demokrati.

På kommitténs webbplats finns mer information
om de frågor som filmerna handlar om.
Informationen finns under rubriken Mer om demokrati.
Många skolor, studieförbund och bibliotek
har använt webbplatsen.

De berättade också om sitt arbete
och om lokala aktiviteter via sociala medier.
Kommittén skrev nyhetsbrev och debattartiklar
och ordnade flera olika seminarier och samtal.
Flera av seminarierna spelades in
av UR (Utbildningsradion).

Kommittén producerade också en bok
som heter ”100 år till”.
Boken handlar om olika frågor om demokrati.
Den har fyra delar och ambassadörerna
har skrivit inledningar till varsin del.

I februari 2019 och i februari 2022 har kommittén
undersökt allmänhetens kunskap om demokrati.

Fler visste i undersökningen år 2022
att det var år 1921 som både kvinnor och män
för första gången fick rösta i Sverige.

Pandemin covid-19

Pandemin gjorde att många aktiviteter ställdes in
eller fick genomföras senare.
Därför arbetade kommittén mycket med
att göra aktiviteter digitalt via internet.
Det var en stor utmaning för kommittén.
Men när så mycket var digitalt
kunde ambassadörerna vara med i fler aktiviteter.

Arbetet med deklarationen blev mer effektivt
när arbetet gjordes digitalt.
Det blev till exempel lättare för fler
att skriva under deklarationen.

Pandemin fick negativa konsekvenser
för demokratin i världen.
Det kom flera rapporter om att respekten för demokrati
och mänskliga rättigheter blivit sämre i många länder.
Detta skrev kommittén om i sina nyhetsbrev
och pratade om i seminarier och samtal.

Förslag på hur man kan arbeta för en stark demokrati

Kommitténs uppdrag var också att ge förslag på hur erfarenheterna från Demokratin 100 år kan användas i fortsatt arbete med att göra demokratin stark i Sverige.

Samordning av arbetet med demokrati i Sverige

Kommittén föreslår att det ska finnas en myndighet som ska samordna arbetet med demokrati i Sverige. Den myndigheten ska skapa sätt att arbeta för att öka kunskapen om demokrati och undersöka hur bra demokratin fungerar i vårt land.

Uppdrag om demokrati till länsstyrelserna

Kommittén föreslår att länsstyrelserna ska ha ett tydligare uppdrag att arbeta för att stärka demokratin.

Länsstyrelserna var mycket viktiga för kommittén i arbetet med Demokratin 100 år för alla lokala aktiviteter runt om i landet. Länsstyrelserna arbetade tillsammans med kommuner och lokala organisationer.

Att arbeta tillsammans var ett bra sätt att arbeta på. Det är viktigt att fortsätta arbeta på samma sätt i framtiden.

Demokrati viktigt fokus i myndigheters arbete

Myndigheter behöver tänka mer på demokrati och hur deras arbete kan stärka demokratin. Demokrati måste stå med i förordningen för myndigheter, alltså i lagen.

Myndigheters demokratiska uppdrag ska också finnas med i instruktionen från regeringen till myndigheterna.

Kommittén föreslår ett projekt där 5 till 8 myndigheter utvecklar metoder för hur varje myndighet kan arbeta för det politiska målet om demokrati.

Undersöka konsekvenser för demokratin

Varje gång riksdagen eller regeringen ska besluta något ska de först tänka på hur beslutet påverkar demokratin.

Idag finns inget krav på kommittéer eller utredningar att de ska undersöka hur deras förslag påverkar demokratin.

Kommittén Demokratin 100 år tycker
att det ska finnas ett krav på detta.

Skolans demokratiska uppdrag måste bli tydligare

Flera myndigheter och andra tar fram material
om demokrati för skolan.
Det är ofta svårt för lärare att veta
vilket material som finns.
Det är också otydligt vilket uppdrag skolan har
om demokrati och hur skolan ska arbeta praktiskt
med demokrati i klassrummen.

Kommittén tycker därför att Skolverket ska arbeta med
att göra skolans demokratiska uppdrag tydligare.
Skolverket ska ge rekommendationer och råd
och producera material som skolan kan använda
som inspiration för det demokratiska uppdraget.

Skolverket ska också utvärdera på vilket sätt
det påverkar skolans arbete med demokrati
om politiska partier får besöka skolan.

Kommittén föreslår också att Skolinspektionen
ska undersöka kvaliteten i grundskolans arbete
och gymnasieskolans arbete med demokrati.

Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten
och Skolinspektionen skapade tillsammans webbplatsen
Demokratin 100 år.
Kommittén föreslår
att webbplatsen ska finnas kvar.
Men webbplatsens innehåll ska också ha
annan information om demokrati
än bara om att demokratin fyllde 100 år.

För en stark demokrati i framtiden

Förslagen som kommittén har
är förslag för att skapa en stark demokrati
under lång tid
och en demokrati där alla kan vara med och påverka.

Förslagen handlar om att öka kunskapen
om demokrati hos medborgarna i Sverige
och om att samordna arbetet med demokrati.

Om vi undersöker bättre
hur demokratin fungerar i olika delar av landet
och om skolans och myndigheters
demokratiska uppdrag blir tydligare
kan vi fortsätta att bygga
en stark demokrati i vårt land.

Summary

The Committee for a Strong Democracy (kommittén Demokratin 100 år), commemorating 100 years of universal and equal suffrage in Sweden, was given the task of planning, coordinating and carrying out activities aimed at strengthening democracy, between 2018 and 2021. The purpose was to encourage the participation of a wide range of actors across Sweden, such as the school system, civil society, government agencies and municipalities (ToR 2018:53). Based on these terms of reference, the Committee formulated three objectives for its work. In summary, these were to increase the number of people who have a good knowledge of democracy, the number of people who are involved in democracy and the number who take a clear stance in favour of the democratic system of governance.

A national democracy movement

Early in the Committee's work, consultations were held with government agencies, civil society, trade unions, the school system, national minorities, faith communities, businesses and cultural actors in order to identify ways to collaborate on democracy work. The Committee also had a coordinating role in relation to the government agencies given democracy-strengthening mandates under the Government's Democracy 100 Years (Demokratin 100 år) initiative. The Committee's national campaign *Our democracy – worth protecting every day* (*Vår demokrati – värd att värna varje dag)*, involving hundreds of actors, generated a myriad of democracy-promoting activities around the country for different target groups.

The role of democracy ambassadors

Committee chair Peter Örn and members Emma Frans, Lena Posner-Körösi and Rosaline Marbinah acted as democracy ambassadors, representing and communicating the Committee's work. They took part in around 230 public activities and appeared regularly in traditional and social media. Their networks of contacts and public profiles helped ensure that the information on the Committee's work reached its intended recipients. Most of the public activities in which the democracy ambassadors participated were organised by actors in the national campaign. In addition, they took part in sessions during the Järvaveckan and Almedalsveckan week-long political festivals, the Göteborg Book Fair, the Swedish Forum for Human Rights and the Committee's own events.

The Declaration increased engagement

The Declaration for a Strong Democracy (Deklaration för en stark demokrati) was created with the aim of uniting and engaging the forces supporting democracy and encouraging more people to take a clear stance and work to strengthen democracy. The signatories of the Declaration stood up for democratic governance, the equal value of all people, fundamental rights and freedoms, and the rule of law. Each actor also formulated internal, external and communicative commitments regarding how they would contribute to strengthening democracy.

By the end of 2021, 310 actors had signed the Declaration for a Strong Democracy. They reported reaching a median of 4,000 people each. The most common target group was the general public, and most actors stated that their work had contributed to raising awareness of the centenary of Swedish democracy. Furthermore, a large number responded that work around the Declaration had contributed to increasing knowledge and awareness of the democratic system among their respective target groups.

Mobile Democracy Centre tour led to deeper cooperation

The Committee developed the Mobile Democracy Centre (Demokratistugan), a mobile knowledge centre, to generate greater interest in, and knowledge about, democracy. The information and activities in the Mobile Democracy Centre covered topics including constitutional law, rights and freedoms, the history of the right to vote, the different levels of decision-making and the challenges of democracy.

The Centre visited 16 counties, making a total of 20 stops from Gällivare in the north to Malmö in the south. During the tour, around 400 local programme items were organised in connection with the Centre's visit. A wide range of local actors got involved, from county administrative boards, municipalities and regions to libraries, civil society organisations and cultural actors. According to those who hosted the Mobile Democracy Centre, the work resulted in new contacts and deeper local and regional cooperation.

Special efforts to increase knowledge about democracy

To increase knowledge about democracy, several communication initiatives took place. The Committee produced, among other things, short films on various aspects of democracy in several languages and a series of films with democracy ambassador Emma Frans, that touched on everyday democracy issues. The films were linked to the knowledge bank More about Democracy (Mer om demokrati) on the Committee's website. Educational materials were widely distributed, for example to schools, study associations and libraries, and via digital advertising.

In daily communications on social media, followers were able to receive updates on the work of the Committee and actors in the national campaign. The Committee's in-depth articles and newsletters were published on its website. The Committee also wrote op-eds and initiated and contributed to those written by actors in the campaign.

It organised seminars, talks and other public events on democracy issues. Several of these were recorded by UR Samtiden (part of the public-service Swedish Educational Broadcasting Company), broadcast on the Kunskapskanalen television channel and made available for free on the UR Play streaming platform. Examples include the

Committee's talks at the 2021 Göteborg Book Fair and the Committee's closing conference entitled 100 years of Democracy – A Day about the Future (Demokratin 100 år – en framtidsdag).

The Committee also produced a four-volume, forward-looking anthology "100 More Years" ("100 år till"), presenting broader perspectives on various democracy issues. The democracy ambassadors each wrote a foreword to one volume of the anthology.

Knowledge surveys and opinion polls were conducted in February 2019 and again in 2022. Among the results of these surveys was an increase in the proportion of people who knew that both women and men were able to vote in national elections for the first time in 1921, from 69 per cent in 2019 to 82 per cent in 2022.

The COVID-19 pandemic

The COVID-19 pandemic led to the cancellation of many events and the postponement of several planned activities. Another challenge it created was the need to digitise the Committee's outreach work. However, the digital transformation allowed for extensive online participation, which saved time and allowed the democracy ambassadors to participate in a significantly larger number of activities. The work on the Declaration was streamlined and could be conveyed to more actors when the meetings for signing the Declaration became digital. In addition to practical consequences, the pandemic had an impact on democracy in Sweden and globally. Several democracy reports noted authoritarian trends around the world in the wake of the pandemic, which the Committee felt was important to highlight in its work. The issue was addressed in talks organised by the Committee and in the Committee's newsletter.

Proposals for future work on strengthening democracy

In line with the Committee's terms of reference, proposals are being made as to how the Committee's initiatives and experience can be utilised by the Government after the Committee has completed its assignment. The Committee has demonstrated the importance of coordination and collaboration when several actors carry out democracy-promoting work, as well as the importance of this work reaching

throughout the country. Furthermore, the Committee makes several proposals for measures aimed at strengthening the democratic perspective in the work of government agencies, in work on government inquiries and in the school system.

A national democracy function

The Committee proposes that a national democracy function should be established with the task of generating greater knowledge of democracy, constituting a knowledge resource on methods to increase participation and active involvement in democracy, contributing to the coordination of various democracy-promoting efforts by government agencies and other actors, and analysing and producing status updates on Swedish democracy. Without national coordination of work on democracy, resources invested in democracy-strengthening work risk being wasted.

Democratic mandate for county administrative boards

The Committee proposes that the role of county administrative boards as democracy-strengthening actors should be clarified through a long-term democracy-promoting mandate. The work of the county administrative boards on the centenary of Swedish democracy contributed to greater commitment to democracy. For the Committee, cooperation with county administrative boards was crucial to reach out locally across the country. Based on the work of the county administrative boards, knowledge and working methods are currently in place that could be applied in longer-term work on democracy.

Greater focus on democracy in governance

The Committee's opinion is that government administration could contribute to a greater extent to the consolidation and expansion of democracy and to realise the policy goal on democracy. The general democratic mandate of government administration – under Chapter 1, Section 2 of the 1974 Instrument of Government, to work to ensure that democratic ideas guide all areas of society and that participation

and equality of all people is achieved – should therefore be made clearer in documents regulating government agencies. The Committee proposes that the General Tasks section of the Government Agency Ordinance stipulate that agencies must consider benefits that can be gained for democracy. It furthermore proposes that democracy and the democratic mandate be stipulated in the instructions for agencies whose work is central to the policy goal on democracy. The Committee also proposes a pilot project in which five to eight agencies are commissioned to develop methods for contributing to the policy goal on democracy.

Analysing consequences for democracy

The democratic perspective should always be considered before major decisions are taken by the national parliament (Riksdag) and the Government. There is currently no clear requirement for committees and inquiries to analyse the consequences for democracy of their proposals. The Committee proposes that a demand to assess these proposals' consequences for democracy be stipulated in the Committees Ordinance. These assessments could, for example, include any impacts on fundamental rights and freedoms, the functioning of democracy or people's ability to participate in democracy and influence political decision-making.

Clarifying schools' democratic mandate

Several different government agencies and other actors produce teaching materials on democracy for schools. This makes it difficult for principals, school leaders and school staff to gain an overview of the materials, while the actors that developed the materials have difficulty reaching their intended audiences. Furthermore, there are ambiguities in how the democratic mandate of schools is to be interpreted and put into practice, which creates a risk that some students may not receive the same level of education on democracy, and thus not have equal opportunities to become conscious and competent citizens.

The Committee recommends that the Swedish National Agency for Education be given the task of clarifying schools' democratic mandate by developing recommendations, general advice and inspirational material for principals, school leaders and school staff. The Committee also recommends that the Agency carry out an evaluation of the consequences of the legal provision on the presence of political parties in schools and how it has affected schools' education on democracy and equal opportunities in education. Furthermore, the Committee recommends that the Swedish Schools Inspectorate should be given the task of carrying out quality audits of the work of compulsory and upper-secondary schools on democracy.

Finally, the Committee proposes that the digital platform demokrati100.se, which was created by, among others, the Swedish National Agency for Education, be made permanent and broadened to focus on more than just the centenary celebrations.

For a strong democracy in the future

Taken together, the Committee's proposals contribute to the policy objective of a living democracy that is sustainable and participatory, and in which opportunities for influence are equal. The proposals are expected to lead to increased knowledge of democracy among the population, better coordination between different democracy-promoting initiatives, a clearer analysis of democracy nationally and in different parts of the country, and attention being paid to challenges to democracy in Sweden. In the long run this could lead to more efficient work against the threats facing the democracy. It is also expected that more government agencies, with different points of departure and target groups, will carry out work that contributes to greater participation in democracy and equal opportunities for influence. Clarifying the democratic mandate of schools is an important part of this. Implementing the proposals will ensure that Swedish democracy remains strong.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till förordning om ändring i kommittéförordningen (1998:1474)

Härigenom föreskrivs att 15 § kommittéförordningen (1998:1474) ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
15 §[1]	
Om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, *skall* konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.	Om förslagen i ett betänkande har betydelse för *demokratin eller* den kommunala självstyrelsen, *ska* konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2023.

[1] Senaste lydelse SFS 2019:1034.

1.2 Förslag till förordning om ändring i myndighetsförordningen (2007:515)

Härigenom föreskrivs att 6 § myndighetsförordningen (2007:515) ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	6 §[1]
Myndigheten *skall* fortlöpande utveckla verksamheten.	Myndigheten *ska* fortlöpande utveckla verksamheten.
Myndigheten *skall* verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet.	Myndigheten *ska* verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten *och demokratin* som helhet.
Myndigheten *skall* tillhandahålla information om myndighetens verksamhet och följa sådana förhållanden utanför myndigheten som har betydelse för verksamheten.	Myndigheten *ska* tillhandahålla information om myndighetens verksamhet och följa sådana förhållanden utanför myndigheten som har betydelse för verksamheten.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2023.

[1] Senaste lydelse SFS 2007:515.

2 Uppdraget

2.1 Uppdraget

Kommittén Demokratin 100 år tillsattes i juni 2018 med uppdraget att under åren 2018–2021 planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati. Enligt direktivet (dir. 2018:53) skulle kommittén planera och genomföra insatserna i nära samarbete med relevanta aktörer.

Kommittén skulle uppmuntra en bredd av aktörer i hela landet att delta, såsom skolväsendet, det civila samhället, myndigheter och kommuner. Insatserna skulle nå ut till olika målgrupper i befolkningen och bidra till att utveckla och stärka demokratin på kort och lång sikt genom att öka delaktigheten, förankringen av och motståndskraften i demokratin. Insatserna skulle främja utveckling av de kunskaper och förmågor som människor behöver för att kunna delta aktivt i demokratin, bidra till att uppmuntra och inspirera till demokratiskt deltagande och stärka stödet för demokratins grundläggande principer. Vidare skulle kommittén enligt direktivet lämna förslag på hur insatserna och erfarenheterna från samlingen kan tas tillvara av regeringen efter att kommittén har avslutat sitt uppdrag.

Kommittén bestod av fyra ledamöter. Regeringen utsåg Peter Örn till ordförande av kommittén samt Emma Frans, Rosaline Marbinah och Lena Posner-Körösi till ledamöter. Huvuduppdraget för kommitténs ledamöter var enligt direktivet att kommunicera samlingen så att den skulle nå ut till så många som möjligt. Ledamöterna skulle arbeta utåtriktat mot olika målgrupper, uppmuntra en bredd av aktörer att delta samt medverka i seminarier och andra utåtriktade aktiviteter.

2.2 Utgångspunkter

År 2021 var det 100 år sedan allmän och lika rösträtt infördes i Sverige. Mot bakgrund av hundraårsjubileet ville regeringen uppmärksamma demokratin och de utmaningar demokratin står inför och tillsatte därför kommittén.

En central utgångspunkt för uppdraget var regeringens demokratipolitiska mål om en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika. Kommittén skulle i genomförandet av uppdraget även beakta regeringens demokratistrategi Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara (dnr Ku2018/01406/D). I strategin konstateras att Sveriges demokrati står på en stabil grund, men att det finns ett antal utmaningar som är särskilt viktiga att bemöta. Det handlar om ett demokratiskt utanförskap som innebär att människor känner att de inte är en del av demokratin och inte kan påverka sin framtid eller sina beslut. Det handlar även om ett hotat demokratiskt samtal där hat och hot mot förtroendevalda, journalister, konstnärer och andra som uttrycker sig offentligt riskerar att leda till självcensur och tystnad. Det demokratiska samtalet påverkas också negativt av tilltagande desinformation och propaganda som snabbt sprids på sociala medier. Vidare pekar strategin på antidemokratiska krafter som utmanar demokratin. Utöver detta lyfts ett antal oroväckande globala trender fram, till exempel att demokratin globalt är på tillbakagång vilket också kan påverka Sveriges demokrati.

2.3 Betänkandets disposition

Betänkandet innehåller en redovisning av kommitténs arbetssätt, verksamhet och utfall, samt bedömningar och förslag för hur arbetet kan tas vidare och förslag på hur demokratiperspektivet kan stärkas i den statliga styrningen. I kapitel 3 beskrivs kommitténs vision, mål och målgrupper samt strategiska överväganden och arbetssätt. I kapitel 4 görs en översiktlig redovisning av kommitténs olika insatser. Detaljer över hur arbetet genomförts samt vilka aktörer som kommittén samarbetade med presenteras framför allt i bilagor. I kapitel 5 beskrivs verksamhetens resultat. Kapitel 6 innehåller kommitténs bedömningar och förslag för hur insatserna och erfarenheterna från arbetet kan tillvaratas, och kapitel 7 innehåller ytterligare åtgärder som syftar till att

stärka demokratin genom att förstärka demokratiperspektivet i myndigheters verksamhet, i utredningsarbetet samt inom skolväsendet. I kapitel 8 redovisas konsekvenser av förslagen. I bilagorna finns bland annat en redovisning av kommitténs kommunikativa arbete, information om arbetet med Deklaration för en stark demokrati och Demokratistugan. I volym 2 finns kommitténs antologi ”100 år till”.

3 Hur uppdraget genomfördes

I detta kapitel beskrivs kommitténs vision, mål, målgrupper, demokratiambassadörernas roll, strategiska överväganden, arbetssätt och förutsättningar.

3.1 Vision och mål för arbetet

Kommittén beslutade att kalla den samling som enligt direktiven skulle genomföras för *Vår demokrati – värd att värna varje dag.* En vision formulerades: ”Samlingen *Vår demokrati – värd att värna varje dag* ska bli en landsomfattande demokratirörelse som sätter diskussionen om vårt styrelseskick, vår demokrati, högst. Demokrati genomsyrar hela det offentliga samtalet, diskussionen hålls i en positiv och framåtblickande anda och alla individer och grupper upplever sig vara en del av det demokratiska samhället”.

Kommittén formulerade även följande målsättningar för arbetet:

1. Fler har en god kunskap och medvetenhet om demokratin och vad vårt demokratiska system innebär.
2. Fler engagerar sig i demokratin till exempel genom att delta i samtal om demokrati, påverka lokala beslutsprocesser, rösta i val, engagera sig i en politisk fråga, i ett parti, eller i en civilsamhällesorganisation på sin fritid.
3. Ökat stöd för demokratin och att fler tar tydlig ställning för demokrati som styrelseskick.

Ambitionen var att 85 procent av befolkningen skulle känna till att demokratin fyller 100 år 2021, samt att andelen i befolkningen med låga kunskaper om det demokratiska systemet skulle ha minskat när kommittén avslutat sitt arbete.

3.2 Demokratiambassadörernas uppdrag och roll

Ledamöterna, som av regeringen gavs titeln demokratiambassadörer, hade en central roll och deras uppdrag bestod av flera delar. Huvuduppdraget var att kommunicera samlingen så att den skulle nå ut till så många som möjligt och en bredd av aktörer skulle uppmuntras att delta. Arbetet skulle riktas mot olika målgrupper i befolkningen. Utifrån sina respektive kunskaper och erfarenheter skulle demokratiambassadörerna bidra till att föra dialog och informera både om samlingen och demokratifrågor i stort.

Demokratiambassadörerna hade också i uppdrag att delta i utåtriktade aktiviteter, både i kommitténs och i andras regi. Demokratiambassadörerna skulle vara aktiva i det offentliga samtalet och lyfta fram kommitténs roll och uppdrag samt olika demokratifrågor, bland annat utifrån regeringens demokratistrategi.

Utöver uppdraget att kommunicera samlingen beslutade kommittén att den även skulle fungera som en traditionell kommitté och besluta om verksamhetens inriktning.

3.3 Målgrupper

I direktivet angavs att kommitténs arbete skulle nå ut till en stor del av befolkningen, samt planeras och genomföras i nära samarbete med myndigheter, kommuner, civilsamhälle och skolväsende. Utifrån detta uppdrag definierade kommittén primära och sekundära målgrupper.

Kommitténs primära målgrupper var därmed myndigheter, kommuner, regioner, organisationer i det civila samhället och skolväsendet. Kommittén valde att arbeta med länsstyrelser och andra myndigheter med tydliga uppdrag relaterade till demokratin. Vidare kom kommittén att arbeta med närmare hälften av landets kommuner samt ett stort antal organisationer i civilsamhället på både lokal och nationell nivå inom ramen för arbetet med Deklaration för en stark demokrati och Demokratistugan. Efterhand kom aktörerna som skrev under Deklaration för en stark demokrati att utgöra primära målgrupper, vilka i sin tur riktade insatser till sina respektive målgrupper (sekundära målgrupper).

De primära målgrupperna kan beskrivas som vidareförmedlare, eftersom de i sin tur för vidare insatser och aktiviteter till sina respektive målgrupper. Kommittén valde att inte göra skolväsendet till

en primär målgrupp. Detta efter att kommittén hade konstaterat att det redan pågick omfattande insatser riktade mot skolan.

De primära aktörernas målgrupper var kommitténs sekundära målgrupper och de bidrog till att kommittén i enlighet med sin målsättning kunde nå ut till stora delar av befolkningen.

För vissa specifika satsningar om demokratin har kommittén även riktat sig till lärare, till personer med lägre utbildningsnivå – bland annat genom satsningar i sociala medier – och i några sammanhang till näringslivet.

Kommittén hade inte uttryckligen i uppdrag att nå ut till personer som inte känner sig delaktiga i demokratin. Däremot har vissa insatser gjorts för att nå denna målgrupp. Vidare har kommittén under hela sin verksamhetstid uppmärksammat och spridit kunskap om demokratiskt utanförskap som en av de stora utmaningarna för demokratin.

3.4 Strategiska överväganden och arbetssätt

Samordning och samverkan

När kommittén påbörjade sitt arbete hade riksdagen och Kungliga biblioteket redan inlett sina respektive satsningar med anledning av hundraårsjubileet. Deras verksamheter hade i huvudsak ett historiskt fokus, men delar av satsningarna rörde även demokratins utmaningar i dag. Efterhand fick därutöver ett antal myndigheter, utifrån ett underlag från kommittén, demokratistärkande uppdrag. Även andra aktörer, såsom studieförbund, arbetade med olika initiativ för att stärka demokratin. Kommittén konstaterade tidigt att samordningen mellan dessa initiativ var svag eller helt saknades. Flera myndigheter gav dessutom uttryck för att de ville arbeta mer tvärsektoriellt samt att de hade svårigheter att nå fram till sina respektive målgrupper. Mot denna bakgrund beslutade kommittén att en central uppgift skulle vara att bidra till att samordna befintliga initiativ genom att skapa mötesplatser, arenor och nätverk. Därutöver skulle kommittén genomföra egna insatser för att komplettera övriga aktörers initiativ. På detta sätt skulle arbetet inte bara bli effektivare och dubbelarbete undvikas, utan dessutom kunde fler målgrupper nås av insatserna.

Ambitionen var att kommitténs arbetssätt skulle präglas av ett lyssnande och inkluderande förhållningssätt för att få till stånd goda samarbeten med och mellan de aktörer som medverkade i samlingen.

Under det första året höll kommittén därför flera samråd med myndigheter och organisationer i det civila samhället, däribland med företrädare för nationella minoriteter, för att staka ut riktningen för arbetet.

Ett viktigt arbetssätt för kommittén har också varit att inta rollen som katalysator för att engagera och stimulera andra aktörer att arbeta demokratistärkande. Detta arbetssätt genomsyrade kommitténs arbete med myndighetsuppdragen om de demokratiinsatser som regeringen beslutade om under 2019 och 2020. Kommittén hade också en roll som katalysator genom arbetet med Deklaration för en stark demokrati och Demokratistugans turné som båda genererade ett omfattande arbete av andra aktörer. Kommitténs ambition var att demokratifrågorna skulle nå ut brett i samhället, inte att kommittén skulle bli känd för den breda allmänheten.

Kommittén valde att adressera både utmaningar för och möjligheter med demokratin. En ambition var att samtalen skulle föras i en framåtblickande anda och fokusera på möjliga åtgärder. Vidare ville kommittén beskriva demokratins komplexitet, bidra till saklighet och uppmuntra till engagemang och eftertanke.

Att sprida kunskap genom nätverk

Kommittén nyttjade både befintliga nätverk och etablerade nya för att sprida kunskap om samlingen, demokratijubileet och generella demokratifrågor. Nätverken växte successivt och kom att spela en viktig roll för att nå ut till olika aktörer i hela landet. Centralt var bland annat ett nätverk med länsstyrelser, ett nätverk med ett femtiotal myndigheter, och ett nätverk med drygt ett hundratal civilsamhällesorganisationer. Därtill har kommittén arbetat med tematiska nätverk för till exempel skolan, nationella minoriteter och arbetsmarknadens parter.

Kommunikation genomsyrade verksamheten

Kommitténs verksamhet har genomsyrats av kommunikationsarbete. En kommunikationsstrategi togs fram för att bidra till kommitténs mål. Målgrupper för kommunikationsarbetet varierade beroende på tema. I huvudsak riktade sig kommunikationen till aktörerna i samlingen och en bred allmänhet med intresse av att fördjupa sina kunskaper om

demokratin, liksom till pedagoger och elever i undervisningssituationer, där demokrati är ett viktigt tema. Kommunikationsinsatserna fokuserade främst på att sprida information om kommitténs verktyg, såsom Deklaration för en stark demokrati, Demokratistugans turné, demokratiambassadörernas framträdanden, kommitténs egna evenemang, material och filmer, debattartiklar, samt kommitténs antologi ”100 år till”.

Med namnet *Vår demokrati – värd att värna varje dag* ville kommittén både signalera att det krävs ett slags mobilisering för fortsatt demokratiutveckling och tydliggöra medborgarnas roll och ansvar.

En särskild logotyp togs fram för samlingen. Tanken med logotypen, dess distinkta form och tredimensionella karaktär, var att den skulle kunna appliceras i olika miljöer. Symbolen skulle upplevas som ett tillägg till en befintlig grafisk miljö, och därmed vara lätt för till exempel myndigheter och andra aktörer att komplettera sitt material med. Flera myndigheter, till exempel Statens medieråd, Sametinget och Myndigheten för stöd till trossamfund använde den för sina satsningar, liksom länsstyrelser i samband med värdskapet för Demokratistugan.

Kommittén tog under 2019 fram en enkel hemsida som vidareutvecklades under 2020. Inledningsvis användes hemsidan främst för att sprida information om kommitténs uppdrag, Deklaration för en stark demokrati samt informera om aktuella demokratirelaterade händelser. Allteftersom verksamheten växte blev hemsidan navet i verksamheten och användes för att lyfta fram aktörerna i samlingen, Demokratistugan med dess olika delar samt att sprida material, såsom filmer, skrifter och nyhetsbrev.

För att sprida information och nå ut till olika grupper var kommittén aktiv på Facebook, Instagram, LinkedIn och Youtube.

Kommittén gav regelbundet ut ett eget nyhetsbrev med olika demokratiteman till sina nätverk.

Utöver kommitténs egna kanaler användes pressmeddelanden, krönikor i olika publikationer och debattartiklar samt ambassadörernas deltagande i intervjuer för att sprida information om demokratiinsatser som gjordes i hela Sverige.

Annonsering i lokala medier samt nationellt via sociala medier var en del av kommunikationsstrategin och genomfördes både länsvis av samlingens aktörer och av kommittén. Flertalet av kommitténs evenemang finns tillgängliga via UR play, Almedalsveckan play, Folk och

Kultur, Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) samt via kommitténs YouTube-sida och hemsida.

Enstaka insatser gjordes då kommittén spred information om Demokratistugan med hjälp av influencers med stora följarskaror till exempel #BUT (Brodera Ut Texten) som deltog i samlingen.

Jämförande mätningar om demokratikunskaper

Kommittén lät inledningsvis göra en undersökning om medborgarnas kunskaper om demokrati (februari 2019). Syftet var att få en indikation på hur det såg ut med grundläggande kunskaper om hur det svenska demokratiska systemet fungerar samt en uppfattning om hur medvetna medborgarna var om hundraårsjubileet av allmän och lika rösträtt. Resultatet av undersökningen låg bland annat till grund för kommitténs kunskapshöjande insatser. Undersökningen, som genomfördes av Novus, visade att en stor majoritet av allmänheten hade relativt goda baskunskaper om det svenska demokratiska systemet. Samtidigt uppvisade cirka 20 till 25 procent av befolkningen bristfälliga kunskaper. Några av frågorna ställdes även i en undersökning som riktades till personer som bor i områden med socioekonomiska utmaningar och som genomfördes av Delegationen mot segregation (Delmos). I dessa grupper var kunskaperna sämre.

Vid kommitténs avslut gjordes en ny undersökning av Novus och i princip samma frågor ställdes på nytt (februari 2022). Resultaten hade då förbättrats sedan den ursprungliga mätningen. Denna förbättring bör tillskrivas den stora mängd aktörer som gjorde insatser i samband med att demokratin fyllde 100 år.

Kommittén beaktade även andra mätningar och kunskapssammanställningar om demokrati, bland annat SOM-institutets årliga mätningar samt en undersökning av Delmos. Se vidare bilaga 6.

3.5 Samarbeten av särskild vikt

Myndigheter som fick särskilda demokratiuppdrag

Inledningsvis, under hösten 2018 och våren 2019, höll kommittén ett stort antal samråd med företrädare för myndigheter för att informera om hundraårsjubileet, regeringens demokratistrategi och in-

hämta förslag om hur myndigheterna ville förstärka sitt demokratiarbete under jubileumsåret. Till följd av samråden gav regeringen särskilda uppdrag om demokrati till myndigheter och till några civilsamhällesorganisationer under perioden 2020 till 2022. Kommittén har under hela verksamhetstiden samverkat och samarbetat med ett stort antal av dessa myndigheter. Se bilaga 7.

Flera av myndighetsuppdragen handlade om att öka kunskaperna om demokratin. Till exempel fick Barnombudsmannen, Forum för Levande Historia och Kriminalvården sådana uppdrag. Andra myndigheter som exempelvis Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för delaktighet fick regeringsuppdrag som fokuserade på delaktighet i demokratin.

Kommittén höll vidare tematiska avstämningar med myndigheter om exempelvis skol- och utbildningsfrågor och demokratin samt med rättsvårdande myndigheter och myndigheter som arbetar med att försvara demokratin, däribland Totalförsvarets forskningsinstitut, Försvarsmakten, Kriminalvården, Polismyndigheten, Statens Institutionsstyrelse och Säkerhetspolisen. Vidare samrådde kommittén med Sametinget och Institutet för språk och folkminnen.

Kommittén bjöd in samtliga länsstyrelser att medverka i samlingen. I kommitténs delrapport föreslog kommittén att Regeringskansliet skulle överväga möjligheterna att ge samtliga länsstyrelser i uppdrag att under perioden 2020–2021 stärka sitt demokratiarbete och delta aktivt i samlingen. Så skedde också. Därigenom kunde länsstyrelserna ges en central roll i att sprida samlingen till hela landet. Kommittén hade ett strukturerat och omfattande samarbete med länsstyrelserna särskilt kring Demokratisstugan och Deklaration för en stark demokrati. Vidare höll kommittén samråd med länsstyrelserna kring framtida demokratistärkande arbete. Se vidare kapitel 4 och 6.

Samarbete med riksdagens och Kungliga bibliotekets demokratijubileums-satsningar

Under hela verksamhetsperioden samverkade kommittén med riksdagens och Kungliga bibliotekets demokratijubileums-satsningar – Leve demokratin respektive Demokratin100.se – och regelbundna möten hölls med ansvariga för satsningarna. Samarbetet resulterade bland annat i en serie inspirationsmöten för aktörer i olika delar av landet. Samarbetet genererade i december 2020 även ett panelsamtal

mellan talman Andreas Norlén och dåvarande demokratiminister Amanda Lind under ledning av Rosaline Marbinah, på Kulturhuset. Se vidare kapitel 4 och bilaga 4.

Andra samarbeten av vikt

Kommittén samarbetade och samverkade med ett flertal civilsamhälles-organisationer, bland annat fackföreningar, organisationer som företräder nationella och andra minoriteter, trossamfund, funktionshinder-organisationer, ungdomsorganisationer, jämställdhetsorganisationer, HBTQ-organisationer, idrottsföreningar, hembygdsföreningar, kooperativa föreningar och studieförbund. Särskilt kan #Vimåsteprata nämnas, som är en gemensam satsning av Studieförbunden och Folkbildningsrådet för att stärka det demokratiska samtalet och demokratins motståndskraft. Kommittén och #Vimåsteprata har samverkat och arrangerat flera gemensamma evenemang.

Vidare hade kommittén kontinuerliga samråd med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för att informera om olika satsningar. I delrapporten till Regeringskansliet föreslog kommittén att Regeringskansliet skulle ingå en överenskommelse med SKR om demokrati, vilket senare gjordes. Vidare deltog kommitténs ordförande vid SKR:s demokratidagar samt informerade om kommitténs arbete vid flera tillfällen i Demokratiberedningen och Kulturberedningen.

Kommittén samarbetade även nära med kommittén Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet (Ku 2018:04). Gemensamt genomfördes flera publika insatser under 2019 och 2020 om hat och hot, desinformation och propaganda.

3.6 Delrapport till regeringen

Kommittén lämnade en delrapport till Regeringskansliet den 15 mars 2019. Rapporten innehöll förslag på hur samlingen skulle genomföras och vilka insatser och aktiviteter som skulle ingå i samlingen. En viktig del i rapporten var de förslag som kommittén mottog från 23 myndigheter om hur deras verksamhet kunde stärkas och utvecklas när det gäller demokrati. Rapporten innehöll även förslag från kommittén till Regeringskansliet på möjliga myndighetsuppdrag samt en beskrivning av förutsättningar för verksamheten. Rapporten och

förslagen från myndigheterna låg till grund för de uppdrag om demokrati som regeringen sedan gav till ett tjugotal myndigheter och till några civilsamhällesorganisationer under perioden 2020 till 2022. Se bilaga 7.

3.7 Förändrade förutsättningar

Under arbetets gång ändrades vissa av kommitténs förutsättningar, vilket påverkade verksamheten. De mest betydande var covid-19-pandemin och resurstilldelningen.

Covid-19-pandemin

Covid-19-pandemin och de rekommendationer och restriktioner som följde i dess spår påverkade kommitténs arbete på flera sätt. Kommittén, liksom resten av samhället, fick ställa om till digital verksamhet från mars 2020. Sammanträden, möten, samråd, seminarier och konferenser genomfördes till stor del digitalt under 2020 och våren 2021. I början var arbetssättet ovant, inte minst mot bakgrund av de många fysiska möten som kommittén hade anordnat under 2018 och 2019 för att etablera breda samarbeten.

Restriktionerna och osäkerheten som följde försvårade för många aktörer att delta fullt ut i samlingen. En stor del av både kommitténs och andra aktörers satsningar senarelades.

Under hösten 2021 minskade smittspridningen i Sverige och flertalet restriktioner togs bort under ett antal månader. Under den här perioden kunde Demokratistugans turné genomföras fysiskt i landet. Omställningen till digital verksamhet möjliggjorde för kommittén att medverka i fler möten.

Förändrad resurstilldelning

Under år 2019 och år 2020 tilldelades kommittén en betydligt mindre budget än vad som hade aviserats. Detta medförde bland annat att det saknades resurser för att i god tid bygga en kommunikativ plattform och ta fram olika verktyg inför det viktiga genomförandeåret 2021. Först i mitten av 2021 kunde till exempel kommitténs filmer och material om demokrati spridas till breda målgrupper.

4 Redovisning av kommitténs arbete

I detta kapitel redovisas kommitténs större satsningar och publika insatser. Samlingen *Vår demokrati – värd att värna varje dag*, inkluderade ett stort antal aktörer i hela landet som arbetade för att öka kunskaperna om, och delaktigheten i, demokratin. Kommittén hade en samordnande och katalyserande roll i detta arbete och lade stor vikt vid att engagera och föra samman aktörer för att arbeta med demokratifrågor. Flera av kommitténs satsningar syftade till att skapa möjligheter för, och engagera andra aktörer, att arbeta demokratistärkande. En fullständig sammanställning av kommitténs utåtriktade arrangemang finns i bilaga 4.

Figur 4.1 Tidslinje över kommitténs arbete

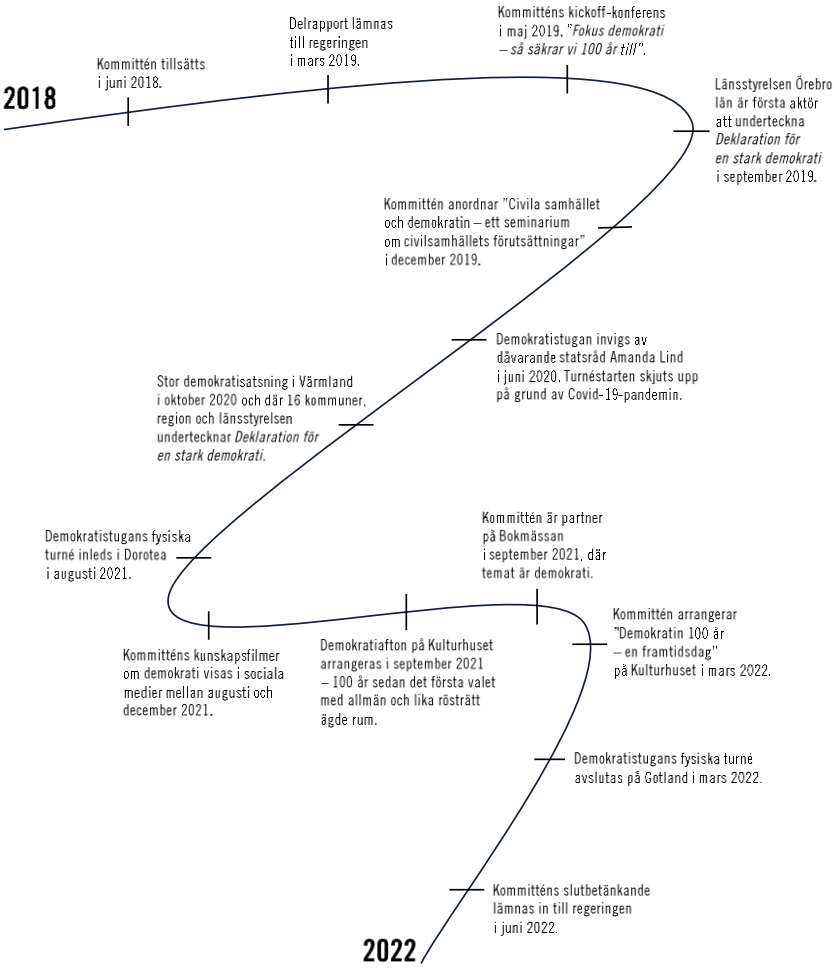

Tidslinje över några av kommitténs mer betydelsefulla händelser.

4.1 Demokratiambassadörernas arbete

Inledningsvis fokuserade demokratiambassadörerna på att informera om samlingen och bjuda in aktörer att delta. Vidare deltog de i ett stort antal samråd och möten med aktörer för samlingens målgrupper. Huvudfokus för kommitténs ordförande Peter Örn var under den första tiden att lägga grunden för kommitténs arbete, informera om uppdraget och uppmuntra andra att delta i samlingen. Vidare höll han i flera samråd med myndigheter och civilsamhällesorganisationer.

I de filmer om demokrati som kommittén producerade har demokratiambassadör Emma Frans varit huvudaktör. Emma Frans lyfte fram filmerna och andra demokratibudskap på sin Instagram-sida med drygt 123 000 följare. Rosaline Marbinah hade en viktig roll i att lyfta fram ungas delaktighet och det civila samhällets roll i demokratin. Lena Posner-Körösi spred samlingen i sina nätverk och har under verksamhetstiden haft en viktig roll i kommitténs arbete med nationella minoriteter, kulturaktörer och näringslivet.

Under hela uppdraget medverkade alla fyra demokratiambassadörer i ett stort antal publika evenemang som dels arrangerades av kommittén, dels av andra aktörer. Särskilt ordförande Peter Örn spelade här en central roll. Vidare närvarade de på de platser som Demokratistugan besökte, spred information om och deltog i aktiviteter i samband med deklarationsunderskrifterna, skrev debattartiklar, var sitt förord till kommitténs antologi samt intervjuades i media. Aktiviteterna beskrivs utförligare nedan.

Demokratiambassadörerna uppmärksammade demokratin, belyste och problematiserade dess utmaningar och betonade vikten av att inte ta demokratin för given.

Demokratiambassadörernas aktiviteter bidrog till att de olika delarna i samlingen var integrerade och samspelade med varandra. En sammanställning av kommitténs medverkan i utåtriktade aktiviteter finns i bilaga 4.

Medverkan i media och debattartiklar

Demokratiambassadörerna intervjuades i SR P4 och lokala SVT-sändningar och tidningar. Ofta skedde detta i samband med Demokratistugans turné eller vid de länsvisa satsningarna då Deklaration för en stark demokrati samtidigt skrevs under av flera kommuner i olika län. Vid 19 tillfällen medverkade kommittén även i tv-sändningar genom till exempel seminarier som spelades in och spreds av UR Play.

För att uppmärksamma demokratin, demokratijubileet och demokratins möjligheter och utmaningar skrev kommittén flera debattartiklar. Kommittén medverkade även i debattartiklar som initierades av andra aktörer i samlingen. Debattartiklarna publicerades i nationell press men också i regional och lokal press. En sammanställning av debattartiklarna finns i bilaga 5.

4.2 Deklaration för en stark demokrati

Under sommaren 2019 tog kommittén fram Deklaration för en stark demokrati för att på ett konkret sätt samla och engagera aktörer som ville bidra till att stärka och utveckla demokratin i Sverige och för att generera ett demokratistärkande arbete över hela landet. Deklarationen var ett ställningstagande för det demokratiska styrelseskicket och för alla människors lika värde, de grundläggande fri- och rättigheterna, rättsstatens principer och en markering mot diskriminering, extremism, främlingsfientlighet, korruption och rasism.

Alla aktörer som skrev under deklarationen skulle verka för (1) att fler får en god kunskap och medvetenhet om det demokratiska systemet, (2) att fler deltar aktivt i demokratin, och (3) bidra till ett samtalsklimat som kännetecknas av öppenhet och respekt. De aktörer som ville underteckna deklarationen ombads att definiera minst ett internt, ett externt och ett kommunikativt åtagande, som skulle omsättas till konkreta demokratistärkande insatser. Genom åtagandena skulle deklarationen bidra till att skapa ett myller av demokratistärkande aktiviteter i hela landet.

Från några få underskrifter till en nationell demokratirörelse

Deklarationen lanserades den 4 september 2019 genom undertecknande av Maria Larsson, landshövding i Örebro län. Inledningsvis arbetade kommittén för att utforma processer och rutiner för hantering av arbetet med deklarationen. Stor vikt lades vid att stödja aktörerna i utarbetandet av unika och konkreta åtaganden för att försäkra att undertecknandet genererade ett demokratistärkande arbete. Många gånger gjordes ett omfattande internt förankringsarbete hos respektive aktör inför undertecknandet. Beslut om åtaganden togs av styrelser, kommunfullmäktige eller liknande. Under hösten 2019 och i början av 2020 uppmärksammades varje deklarationsunderskrift genom fysiska möten där Peter Örn eller någon av de andra demokratiambassadörerna medverkade. Till följd av covid-19-pandemins utbrott övergick kommittén under våren 2020 till digitala möten för att uppmärksamma deklarationsunderskrifterna. Under 2020 och 2021 arbetade kommittén strategiskt för att öka antalet aktörer som undertecknade deklarationen bland kommuner, civilsamhällesorganisationer

och myndigheter. Detta gjordes genom brev, informationsmöten, nyhetsbrev och kommunikation på hemsidan och i sociala medier.

En viktig del i strategin för att nå ut med deklarationsarbetet i hela landet var länsvisa satsningar där kommittén tillsammans med respektive länsstyrelse verkade för att kommuner, myndigheter och civilsamhällesorganisationer i varje län skulle underteckna deklarationen vid ett högtidligt tillfälle. Exempelvis skedde så i Örebro i september 2020, i Värmland i oktober 2020, i Kronoberg i januari 2021 och i Norrbotten i februari 2021.

Omfattningen av arbetet med deklarationen

Deklarationen undertecknades av 310 aktörer som sammantaget genomförde omkring 3 720 aktiviteter och nådde ut till drygt 1,2 miljoner människor.[1] Deklarationen undertecknades av kommuner, regioner, civilsamhällesorganisationer inklusive fackföreningar och trossamfund, nationella myndigheter, länsstyrelser, universitet och högskolor samt av företag, museer och andra kulturaktörer. Bland åtagandena finns alltifrån föreläsningar, utbildningar, konferenser och utställningar till podcasts, teaterpjäser, stadsvandringar och olika verktyg för att stärka den interna demokratin. Merparten arbetade på lokal nivå och riktade sig till en bred allmänhet. Många hade även förtroendevalda politiker, den egna personalen samt elever och studenter som huvudsakliga målgrupper. I bilaga 2 finns deklarationstext, slutrapportering samt en förteckning av aktörerna och deras insatser.

Kommunikation kring deklarationen

För att skapa engagemang kring Deklaration för en stark demokrati uppmärksammade kommittén varje aktör som undertecknade deklarationen och dess demokratifrämjande arbete genom bild och text i sociala medier och på hemsidan. De erbjöds att använda logotypen för samlingen samt en vinjett för digital kommunikation. Aktörerna uppmuntrades att kommunicera genom sina respektive kanaler. Deklarationsunderskrifterna fick generellt bra genomslag i lokala och regionala medier.

[1] Uppgifterna kommer från aktörernas slutrapportering. Se vidare bilaga 2.

Figur 4.2 Sverigekarta med markeringar för Demokratistugans stopp och de aktörer som skrev under Deklaration för en stark demokrati

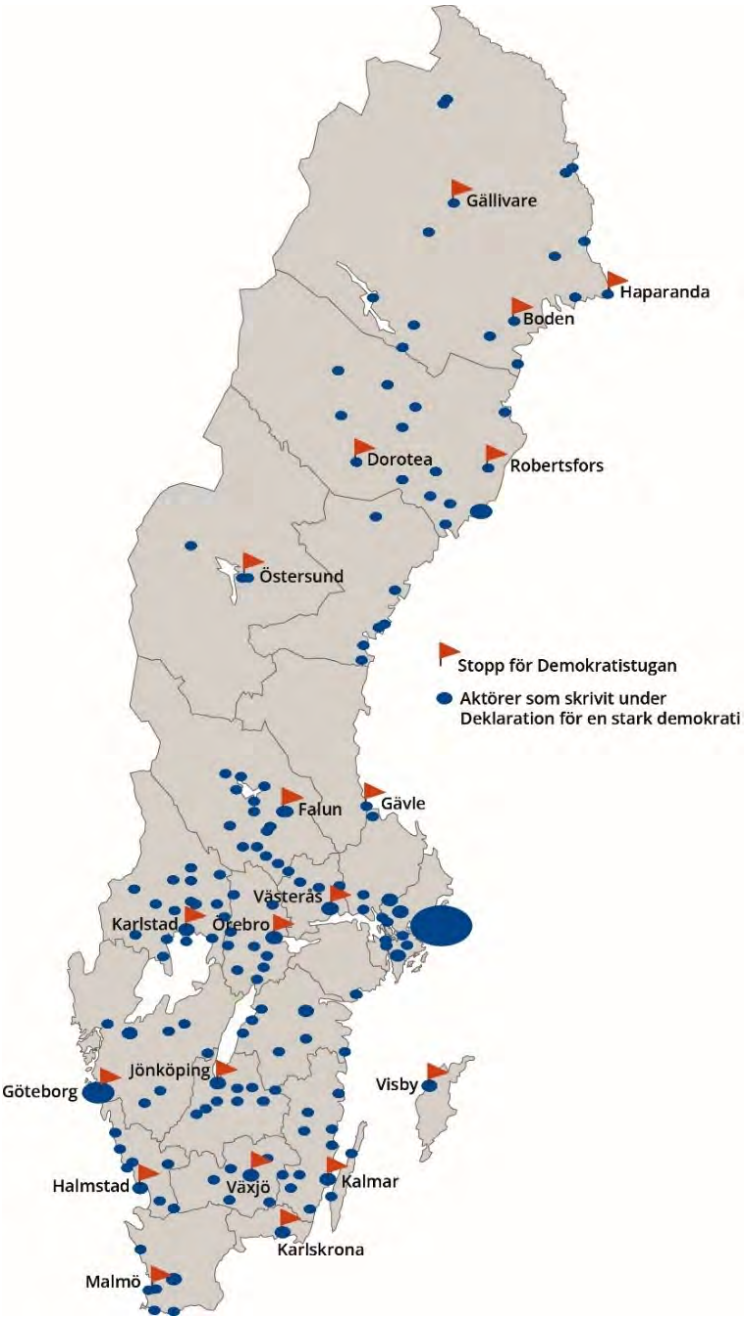

De större prickarna visar en koncentration av aktörer.

4.3 Demokratistugan

Kommittén tog fram ett mobilt kunskapscenter som gått under namnet Demokratistugan. Syftet med Demokratistugan var att öka kunskapen om och intresset för demokratin samt uppmuntra till engagemang och eftertanke. Demokratistugan skulle locka till nyfikenhet och tilltalet skulle utgå ifrån individen. Olika aspekter av demokratin speglades – såsom historia, samtid, framtid och den lokala demokratin. I Demokratistugan fanns information och övningar som behandlade grundlagarna, fri- och rättigheterna, rösträttens historia, de olika beslutsnivåerna samt demokratins utmaningar. Besökarna kunde även ta del av länsspecifik demokratistatistik, som kommittén tog fram i samarbete med SCB. I Demokratistugan skulle även mindre möten och föreläsningar kunna hållas. Tanken var att lokala demokratiprogram skulle komplettera stugan.

För att tillgängliggöra stugan för en bredare publik och nå ut trots pandemirestriktioner tog kommittén dessutom fram en digital Demokratistuga. I den digitala stugan kunde besökaren orientera sig i Demokratistugan i ett 3D-format och göra övningar. Den digitala versionen användes exempelvis vid Dalarnas livesända invigning i juni 2021. Den digitala stugan kunde även nyttjas som resurs i undervisning och pedagogisk verksamhet.

För att nå ut med Demokratistugans innehåll till så många som möjligt var tillgänglighet en viktig del i framtagandet. Bland annat var inredningen och utställningsdelarna tillgänglighetsanpassade för sittande, layout och typsnitt valda med omsorg och stugan var utrustad med ramp. En sammanfattning av stugans innehåll fanns som teckenspråkstolkning, punktskrift och på en rad olika språk för både den fysiska och digitala besökaren.

Under hösten 2021 producerades även en så kallad pop-up-stuga (portabel utställning) som visades i inomhusmiljöer. Pop-up-stugan besökte Kista Galleria, folkhögskolor och bibliotek i Stockholmsområdet under våren 2022 och visades även under kommitténs slutkonferens.

Landsomfattande turné

Kommitténs målsättning var att Demokratistugan skulle placeras på publika platser runt om i landet för att möjliggöra besök av den breda allmänheten, av såväl skolklasser som andra intresserade. Samtliga

länsstyrelser erbjöds att stå värd för Demokratistugan under 2021 eller 2022. 16 län tog emot den fysiska stugan och Dalarnas länsstyrelse arrangerade ett digitalt demokratifirande med den digitala Demokratistugan. Se vidare bilaga 3. Under turnén gjordes ministerbesök, bland annat av dåvarande kultur- och demokratiminister Amanda Lind samt EU-minister Hans Dahlgren. På så sätt kopplades kommitténs arbete till arbetet med EU:s framtidskonferens.

Lokalt ägandeskap

Arbetet med Demokratistugan byggde på lokalt ägandeskap där vanligtvis länsstyrelsen i samarbete med andra lokala aktörer hade det övergripande ansvaret för stugan på plats. De hade ansvar för förberedelser och framtagandet av ett program för allmänheten med fokus på demokrati. Under Demokratistugans besök i respektive län arrangerades ett stort antal paneldebatter, föredrag, kulturevenemang, samtal med lokala politiker och liknande aktiviteter utifrån förutsättningar och intresse i länet. De som stod värdar för Demokratistugan hade i planering och genomförande ett tätt samarbete med lokala aktörer såsom regioner, kommuner och det lokala civilsamhället. Exempel på lokala program finns i bilaga 3.

Stöd från kommittén

Kommittén deltog aktivt i aktörernas planeringsarbete och arrangerade bland annat transport av Demokratistugan mellan länen. Därtill skapade och koordinerade kommittén flera nätverk för kommunikation, planering och genomförande av besöken samt tog fram förberedande guider och informationsmaterial. Vid de flesta besöken var en av kommitténs demokratiambassadörer på plats vid invigningen och vid vissa tillfällen medverkade ytterligare en ambassadör digitalt under programmet. Personal från sekretariatet medverkade på plats vid samtliga besök.

Kommunikationsarbete i samband med Demokratistugans turné

För att nå ut i respektive län med kommunikativa satsningar i samband med besök av Demokratistugan skapade kommittén ett nätverk som bestod av kommunikatörer och handläggare från samtliga länsstyrelser. Genom nätverket säkerställdes en gemensam hållning kring kommunikationen, vilket möjliggjorde en större kommunikativ kraftsamling. Nätverket användes för att dela med sig av erfarenheter och material samt för att inspirera det kommunikativa arbetet. Därtill hölls bilaterala möten mellan kommittén och länets kommunikationsansvariga inför varje stopp för att diskutera lokala kommunikationsinsatser. Utöver den kommunikation och de annonser i lokala medier som genomfördes av värdarna för Demokratistugan, rapporterade kommittén på Instagram, Facebook och Linkedin-konton inför, under och efter varje besök. Även information om den digitala stugan spreds genom annonsering till bland annat lärare och pedagoger via sociala medier och i SO-rummet (digital resurs och länkbibliotek för skolans samhällsorienterade ämnen).

I samband med Demokratistugan togs också ett demokratiborgarmärke fram. Märket anspelade på det klassiska simborgarmärket. Webbesökarna som deltog i kommitténs quiz tilldelades ett digitalt demokratiborgarmärke. Kommitténs samarbetsaktörer inom ramen för Demokratistugan fick även ett fysiskt demokratiborgarmärke att bära på kavajslaget eller jackan. I samband med annonsering mot lärare uppmuntrades eleverna att ta demokratiborgarmärket.

Covid-19-pandemin

I likhet med all annan utåtriktad verksamhet påverkades Demokratistugans turné av covid-19. Den 10 juni 2020 invigdes Demokratistugan, i närvaro av statsrådet Amanda Lind, med förhoppningen om att en turnéstart skulle vara möjlig under senare delen av året. I flera omgångar kom emellertid turnéstarten att skjutas upp, men slutligen kunde den fysiska invigningen av Demokratistugan ske den 16 augusti 2021 i Dorotea, Västerbotten av demokratiambassadör Lena Posner-Körösi.

Under framtagandet av stugan samt under turnéplaneringen och genomförandet hade kommittén en kontinuerlig dialog med Folkhälsomyndigheten och följde myndighetens uppdateringar och rekommendationer. Med anledning av smittspridningen och de restriktioner som följde i dess spår anpassades genomförandet av turnén, exempelvis genom införande av ett maxantal för besökare i stugan, rekommendationer till besökare och verksamhetsansvariga och ett utökat digitalt utbud.

4.4 Filmer, skrifter, publikationer och nyhetsbrev

Korta filmer om demokratin

Kommittén tog fram elva korta förklarande filmer, så kallade explainers, som syftade till att uppmärksamma och öka kunskaperna om demokratin. Filmerna handlade bland annat om yttrandefrihetens gränser, medias roll i demokratin, desinformation, rösträttshistorien och delaktighet i demokratin. För att nå ut till personer med olika bakgrunder översattes fem filmer till arabiska och somaliska. Filmerna spreds på Facebook och Instagram samt fanns tillgängliga på kommitténs Youtube-sida och hemsida. Filmerna som spreds i sociala medier länkade vidare till fördjupande material på kommitténs hemsida.

Filmerna spreds även i det län Demokratistugan besökte. Totalt genomfördes 17 regionala kampanjer där samtliga filmer spreds länsvis till personer över 15 år som använder Facebook och Instagram. Därtill genomfördes två nationella kampanjer där varje film riktades mot särskilda målgrupper, till exempel personer med lägre utbildningsnivå. Sammantaget visades filmerna knappt 1,1 miljoner gånger och nådde ut till över 800 000 personer.

Demokratifilmer med Emma Frans

Kommittén tog också fram en serie om sex filmer som belyser olika delar av demokratin. Syftet var att öka kunskapen kring vardagsnära demokratifrågor som de flesta kan relatera till. I den fiktiva serien ringde personer in till hjälplinjen Vår demokrati, där demokratiambassadör Emma Frans svarade på frågor om demokratin på ett lättsamt sätt. Frågorna och svaren fokuserade på följande teman: demon-

strationsfrihet, desinformation, hat och hot, styrelseskick, rösträtt och yttrandefrihet. Målgruppen för filmerna var en intresserad allmänhet, pedagoger och elever i högstadium, gymnasium, folkhögskola eller andra utbildningsverksamheter. Filmerna var kopplade till kunskapsbanken Mer om demokrati på kommitténs webbplats (mer information om detta finns nedan).

Filmerna publicerades på kommitténs olika plattformar och spreds även av länsstyrelser i samband med Demokratistugans turné. Filmerna annonserades dessutom på SO-rummet samt via Facebook och Instagram, och riktades då särskilt mot journalister, lärare och bibliotekarier. Därutöver ingick filmerna i Demokratistugans utbud, där de visades på tv-skärm för besökare.

Annat filmmaterial

Kommittén tog även fram en film om Deklaration för en stark demokrati som användes av kommittén och de aktörer som undertecknade deklarationen för spridning i sociala medier. Under verksamhetstiden skapade kommittén även kortare filmer för användning i sociala medier, till exempel nedslag under Demokratistugans turné och korta intervjuer med demokratiambassadörerna. Kommittén gjorde även korta filmer med personer i Rinkeby, Tensta och i Stockholms innerstad som reflekterar kring demokratin. Dessa spreds framför allt i sociala medier för att uppmärksamma olika aspekter av demokratin.

Antologin ”100 år till” – en fördjupning om demokratin

Kommittén producerade en antologi i fyra delar om Sveriges största demokratiska utmaningar och möjligheter, med titeln ”100 år till”. Antologin består av en skriftserie med olika teman och typer av texter och syftar till att vara kunskapshöjande, framåtblickande, och engagerande, samt fungera som ett fördjupande komplement till kommitténs övriga aktiviteter. Visionen var att skapa ett underlag inför olika aktörers fortsatta demokratiarbete, men även ett historiskt dokument som skulle redogöra för de stora demokratifrågor som diskuterades i Sverige på 2020-talet. I antologin reflekterar sammanlagt 37 debattörer, experter och skribenter om olika perspektiv av

demokratin. Varje del inleds med ett förord av en av kommitténs demokratiambassadörer.

De fyra delarna i antologin är: Demokratin och grundbulten, Demokratin och digitaliseringen, Demokratin och delaktigheten samt Demokratin och friheten. Antologin i sin helhet finns i volym 2.

Kunskapsbanken Mer om demokrati

Trots att många aktörer, både myndigheter och civilsamhälle, arbetar med kunskapshöjande material om demokrati upplevde kommittén att det saknades ett samlat grundläggande kunskapsmaterial för allmänheten om Sveriges demokratiska system.

Kommittén tog därför fram korta och lättillgängliga texter om demokrati, som samlades i en kunskapsbank med rubriken Mer om demokrati. Texterna handlade bland annat om grundlagarna, våra fri- och rättigheter, hur landet styrs, val och rösträtten, kontrollmakten samt om mediernas roll i demokratin. Kunskapsbanken publicerades på kommitténs webbplats och i en separat skrift, som bland annat spreds under Demokratistugans turné och vid Mänskliga Rättighetsdagarna i Göteborg i december 2021. Filmer och annat material som kommittén spred via sociala medier länkade vidare till kunskapsbanken.

En riktad kampanj via LinkedIn och banners på webbsidor och nyhetsbrev med målgruppen lärare gjordes under våren 2022 för att sprida kommitténs kunskapsmaterial.

Nyhetsbrev

Ett sätt för kommittén att sprida information till aktörerna i samlingen och en intresserad allmänhet var kommitténs digitala nyhetsbrev. I nyhetsbreven uppmärksammade kommittén olika aspekter av demokratin genom intervjuer och reportage. Några teman som togs upp var till exempel press- och yttrandefrihet, demokratin och covid-19, idrott och demokrati, rösträtten, demonstrationsfriheten, EU:s demokrati och digitalisering. Se vidare bilaga 5.

4.5 Publika insatser

Som en del av arbetet med samlingen arrangerade kommittén seminarier och konferenser samt deltog på flera etablerade arenor. I detta avsnitt beskrivs ett antal av dem. En sammanställning av kommitténs publika arrangemang, samråd och viktigare möten finns i bilaga 4.

Fokus demokrati – en officiell kick-off

Som en officiell inledning på kommitténs uppdrag arrangerade kommittén Fokus demokrati i maj 2019 på Kulturhuset Stadsteatern. Fokus demokrati syftade till att informera om kommitténs arbete och belysa demokratins utmaningar och möjligheter.

Förutom kommitténs fyra demokratiambassadörer deltog dåvarande kultur- och demokratiminister Amanda Lind och bland annat representanter från organisationer i det civila samhället, näringslivet och akademin. Forumet livesändes och spreds på kommitténs hemsida och i sociala medier.

Frukostseminarium om EU-valet

I samarbete med Europaparlamentets Sverigekontor anordnade kommittén i mars 2019 ett seminarium inför EU-valet. Seminariet handlade om aktuella EU-frågor inför valet, hur unga ska engageras samt om valdeltagande. Talade gjorde Peter Örn, Annika Ström Melin, Markus Bonekamp och Rosaline Marbinah. Inbjudna var civilsamhällsorganisationer och media. Seminariet sändes via Facebook.

Utbildning om medie- och informationskunnighet i en digital tid

I maj 2019 arrangerade kommittén och utredningen Det demokratiska samtalet (Ku 2018:04) en heldagsutbildning om medie- och informationskunnighet för att stödja civilsamhällesorganisationer i de utmaningar de möter i det digitala offentliga samtalet. Syftet med utbildningen var att deltagarna skulle få ökad kunskap och konkreta verktyg för att möta utmaningar som desinformation, propaganda och näthat i sina verksamheter. Programmet innehöll workshops, praktiska tips och föreläsningar av bland annat demokratiambassadör

Emma Frans och representanter för Make Equal (Näthatshjälpen) och Viralgranskaren.

Järvaveckan 2019

Under Järvaveckan i juni 2019 arrangerade kommittén tillsammans med utredningen Det demokratiska samtalet (Ku 2018:04) två seminarier för allmänheten som uppmärksammade ungas roll i demokratin och det demokratiska samtalet. Kortfilmer togs fram och visades under seminarierna för att lyfta fram lokala röster och perspektiv. Vid seminarierna medverkade representanter från Antirumours Sverige, Barn och ungdom med förälder/familjemedlem i fängelse (Buff), Fryshuset, LSU – Sveriges ungdomsorganisationer, Make Equal, MUCF, Open Act, Skolidrottsförbundet, Teskedsorden, Youth 2020 och #jagärhär. Även demokratiambassadörerna Peter Örn, Emma Frans och Rosaline Marbinah deltog i seminarierna.

Almedalen 2019

Under Almedalsveckan 2019 arrangerade kommittén tillsammans med Svenska kyrkan och utredningen Det demokratiska samtalet en programpunkt med titeln ”Vad händer med vårt demokratiska samtal?”, i Visby domkyrka. I samtalet som bland annat handlade om demokratins utmaningar i Sverige och världen deltog ärkebiskopen Antje Jackelén, utredaren Carl Heath och demokratiambassadörerna Lena Posner-Körösi och Rosaline Marbinah.

Seminarium om civilsamhällets roll i demokratin

Den 16 december 2019 arrangerade kommittén ett seminarium om det civila samhället och demokratin. Seminariet syftade till att ge olika perspektiv på civilsamhällets roll i demokratin och att belysa de möjligheter och utmaningar som det civila samhället och demokratin står inför. Ett panelsamtal hölls om hur civilsamhället har förändrats, dess bidrag till och i demokratin samt om vilka utmaningar och möjligheter civilsamhället möter. Panelen bestod av representanter från Funktionsrätt Sverige, Civil Rights Defenders, Folkets Hus och

Parker, A million minds och Handelshögskolan i Stockholm. Från kommittén medverkade demokratiambassadörerna Peter Örn och Rosaline Marbinah. Statsrådet Amanda Lind höll ett inledningstal.

Live-samtal: Coronakrisen – ett hot mot pressfriheten?

Med anledning av pressfrihetens dag och covid-19-pandemin arrangerade kommittén i samarbete med Kulturhuset Stadsteatern i maj 2020 två samtal om pressfrihet under kristid i Sverige och internationellt. Bakgrunden var att covid-19-krisen inneburit nya utmaningar för demokratin och pressfriheten, eftersom länder världen över vidtagit åtgärder som tidigare var helt främmande för en demokrati. Medverkade gjorde dåvarande kultur- och demokratiminister Amanda Lind, dåvarande biståndsminister Peter Eriksson och representanter från Sveriges Radio, Reportrar utan gränser, Journalistförbundet, Vestmanlands Läns tidning, Sida och Medieinstitutet Fojo. Samtalen leddes av demokratiambassadör Rosaline Marbinah. De två samtalen spelades in och finns på UR Play.

Kamp och kalas – inspirationsmöten för aktörer över hela landet

Under oktober 2020 arrangerade kommittén, Kungliga biblioteket och Sveriges riksdag tre digitala inspirationsmöten med titeln Kamp och kalas. Syftet var att samla nätverk, aktörer och engagerade personer inför det stora demokratijubileet 2021 samt att inspirera till satsningar för att lyfta demokratin under jubileumsåret. Under dessa möten utbyttes information om vad som planerades nationellt, regionalt och lokalt.

De tre digitala träffarna var indelade i norra, södra och mellersta Sverige för att fler skulle ha möjlighet att träffa aktörer som verkade i samma del av landet. Alla träffar spelades in i Zoom-verktyget och fanns att tillgå i efterhand på Demokrati100.se. Bland deltagarna fanns bland annat myndigheter, länsstyrelser, regioner, kommuner, studieförbund, bibliotek, föreningar och nationella minoritetsföreträdare.

De nätverk som skapades i samband med dessa onlinemöten levde vidare via Facebook-gruppen Kamp och kalas, som administrerades av mötesarrangörerna. I gruppen utbyttes idéer, inspiration och information om demokratirelaterade händelser.

Demokratin 100 år – en samtalsserie

I oktober 2020 arrangerade kommittén en samtalsserie i samverkan med Stadsmuseet i Stockholm och Riksbankens Jubileumsfond. I fem samtal diskuterades bland annat mötesplatser i demokratin, rösträttskampen, demonstrationsfriheten och demokratins framtid. I ett av samtalen medverkade demokratiambassadör Lena Posner-Körösi. Samtalen finns på UR Play.

Invigning av Demokratistugans turné i Dorotea

Den 16 augusti 2021 invigdes Demokratistugans turné i Dorotea, Västerbotten. Demokratiambassadör Lena Posner-Körösi invigningstalade tillsammans med bland annat representanter från länsstyrelsen i Västerbotten och Dorotea kommun. Uppemot 100 personer deltog i invigningen och kunde därefter ta del av heldagsprogam med aktiviteter arrangerade av ett stort antal aktörer i länet. Under Demokratistugans turné 2021–2022 ägde invigningar rum på ett tjugotal platser runt om i landet. Vid dessa tillfällen deltog demokratiambassadörer, länsstyrelser, kulturutövare, civilsamhällesorganisationer med flera.

Demokratiafton – vi firar vår viktiga hundraåring!

I september 2021 var det 100 år sedan allmän och lika rösträtt infördes i Sverige. Händelsen högtidlighölls av kommittén med en demokratiafton på Kulturhuset Stadsteatern med en publik på drygt 100 personer på plats. Under kvällen hölls två panelsamtal som fokuserade på vikten av demokrati respektive demokratisk delaktighet. Programmet innehöll även ett antal kulturella inslag.

Arrangemanget besöktes framför allt av allmänheten och deltagare i kommitténs nätverk. Demokratiaftonen livesändes på Facebook.

Demokratitema på Bokmässan 2021

År 2021 var kommittén temapartner för demokratitemat på Bokmässan och kommitténs ordförande Peter Örn var med och invigde mässan. Kommittén anordnade två egna seminarier. Det första seminariet Demokratin 100 år – hur främjas demokrati? syftade till att

lyfta historiska, nutida och framtida aspekter av demokratisk utveckling. Det andra seminariet, Ett år före valet – hur kriser stresstestar vår demokrati, handlade om vilka demokratiska utmaningar en kris kan ge upphov till, till exempel hur rättigheter har inskränkts under covid-19-pandemin. Deltog gjorde bland andra Emma Frans. Utöver att visas för Bokmässans publik spelades samtalen in av UR Samtiden och publicerades på UR Play. Alla fyra demokratiambassadörer deltog även i andra aktörers arrangemang.

Pop-up-stugan i Kista galleria

Den 8–9 mars 2022 ställdes kommitténs pop-up-stuga upp i Kista galleria. Besökarna kunde tal del av demokratins historia, fundera över utmaningar, göra demokratiquiz samt se filmer på flera språk på demokratitemat. I programmet ingick även aktiviteter i samarbete med Kista bibliotek samt besök av en skolklass.

Demokratin 100 år – en framtidsdag

Den 15 mars 2022 arrangerade kommittén en stor demokratikonferens för att samla kunskap, erfarenheter och framtidsspaningar kring demokratin i Sverige, EU och internationellt. I programmet medverkade demokratiambassadörerna, kulturminister Jeanette Gustafsdotter och representanter från civilsamhället inklusive ungdomsorganisationer, SOM-institutet, Svenska institutet för europapolitiska studier, V-Dem och forskare från flera universitet och högskolor. Dagen avslutades med ett partiledarsamtal. Konferensen ägde rum fysiskt på Kulturhuset i Stockholm och digitalt. Över 740 personer deltog i konferensen.

Syftet med konferensen var att markera jubileumsårets avslut samt att lyfta fram och sprida det arbete som gjorts i kommittén med fokus på demokratins utmaningar, möjligheter och framtid utifrån olika samhällsgrupper, perspektiv och beslutsnivåer.

Utöver kommitténs egenproducerade program engagerades Forum för levande historia, MUCF och NOD till att medarrangera frukostseminarier samt Dramaten, som genomförde performanceworkshopen Öva Demokrati.

Som en anpassning till pandemiläget utformades ett hybridupplägg för konferensen. Hela dagen livesändes direkt till en konferensplattform, där även möjlighet att delta i en digital utställning erbjöds myndigheter med demokratiuppdrag. 17 aktörer ställde ut på denna yta och dessa besöktes av 266 deltagare.

Konferensen spelades även in av UR. Den 25 mars 2022 publicerades sex programpunkter på UR Play och i maj 2022 sändes dessa programpunkter vid fyra separata tillfällen i Kunskapskanalen. Därutöver rapporterade Sveriges Radio och olika tidningar från konferensen.

4.6 Annan verksamhet

I november 2020 träffade kommittén Dubravka Šuica, vice ordförande och kommissionär för demokrati och demografi, för ett samtal om EU:s framtidskonferens och för att ge exempel på det demokratifrämjande arbetet i Sverige.

Kommittén har varit remissinstans och lämnat remissvar på följande betänkanden: Lättade deltagarbegränsningar för sammankomster och tillställningar, sektionering och särskilda bestämmelser för demonstrationer och mässor (promemoria S2021/05005), Sveriges museum om Förintelsen (SOU 2020:21) och Ett modernt belöningssystem, de allmänna flaggdagarna och redovisningen av anslaget till hovet (SOU 2021:74).

I augusti 2019 genomförde kommittén en studieresa på inbjudan av Goetheinstitutet till Berlin för att få kännedom om, och inspireras av, arbetet i Tyskland för att stärka den demokratiska motståndskraften och bemöta antidemokratiska krafter. Resan användes även för gemensam planering av kommitténs fortsatta arbete. Programmet för resan innefattade exempelvis besök hos inrikesministeriet, senaten och civilsamhällesorganisationer som arbetar med demokratifrågor.

5 Resultat och reflektioner

I kommitténs uppdrag ingick att samordna och genomföra insatser och aktiviteter för en stark demokrati i nära samarbete med relevanta aktörer. En bredd av aktörer i hela landet skulle uppmuntras att delta och insatserna skulle nå ut brett. Dessutom formulerade kommittén mål om att kunskaperna skulle öka, fler skulle vara engagerade och att stödet för demokratin skulle öka. I det här kapitlet redovisas resultatet av kommitténs arbete och hur väl uppdraget och målen uppnåddes. Eftersom den allmänna uppslutningen bakom demokratijubiléet var stor i samhället är det viktigt att understryka att framgångarna även bör tillskrivas den stora mängd aktörer som genomförde insatser. Det här gäller även aktörer som inte deltog i samlingen, men som på olika sätt arbetade för att stärka demokratin. Kapitlet avslutas med några reflektioner kring kommitténs arbetssätt.

5.1 Resultat

Samarbeten med en bredd av aktörer i hela landet

Enligt direktiven var således kommitténs viktigaste uppdrag att planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati. Samlingen som genomfördes fick namnet *Vår demokrati – värd att värna varje dag,* och bestod av flera delar. Samlingen omfattade kommuner, regioner, myndigheter, civilsamhällesorganisationer, universitet och högskolor, delar av skolväsendet, kultursektorn och näringslivet som genomförde demokratifrämjande insatser för olika målgrupper i stora delar av landet. Vikten av aktörernas insatser kan inte nog understrykas.

En viktig del av samlingen utgjordes av Deklaration för en stark demokrati. Deklarationen undertecknades av 310 aktörer och resulterade i ett myller av demokratiaktiviteter runt om i landet för olika

målgrupper. Kommitténs målsättning att deklarationen skulle undertecknas av 160 aktörer uppnåddes därmed över förväntan. Arbetet med deklarationen ledde till att många aktörer som inte tidigare hade arbetat specifikt med demokrati genomförde ett demokratifrämjande arbete.

Slutrapporterna från aktörerna visar att varje aktör som undertecknade deklarationen nådde ut till omkring 4 000 personer (medianvärde). Uppskattningsvis nåddes drygt 1,2 miljoner människor genom de insatser som gjordes inom ramen för deklarationen. Av de aktörer som undertecknade deklarationen uppgav de flesta (84 procent) att deras arbete hade bidragit till att uppmärksamma att Sveriges demokrati firar 100 år. Vidare uppskattade en stor grupp (76 procent) att arbetet hade bidragit till att öka sina respektive målgruppers kunskap och medvetenhet om det demokratiska systemet. En majoritet av de svarande ansåg även att insatserna hade bidragit till ökade möjligheter för respektive målgrupp att påverka samhället och delta i demokratiska processer. Målgrupperna för de olika aktörernas arbete var i huvudsak en bred allmänhet, därefter politiker, den egna personalen och elever/studenter. Sammantaget bidrog arbetet inom ramen för deklarationen både till att uppmärksamma demokratins hundraårsjubileum och till att öka kunskaperna om och delaktigheten i demokratin

Demokratistugan, kommitténs mobila kunskapscenter, turnerade i 16 län och gjorde 20 stopp – från Gällivare i norr till Malmö i söder – och besöktes av drygt 10 000 personer. Vid respektive besök tog länsstyrelserna fram lokala demokratiprogram i samarbete med lokala aktörer. Rapporteringen från Demokratistugans turné visar att över 400 aktiviteter om demokratin ägde rum i samband med stugans besök. Utöver länsstyrelser bidrog i huvudsak kommuner, organisationer i det lokala civilsamhället, bibliotek, skolor, lärosäten, kulturaktörer, studieförbund och Europadirekt-kontor till genomförandet av Demokratistugans besök. Den digitala Demokratistugan fick cirka 6 000 besökare. Demokratistugan bidrog härigenom till att samlingen nådde ut brett till medborgarna i landet.

Enligt de aktörer som tog emot Demokratistugan resulterade arbetet även i nya kontakter, fördjupade lokala och regionala samarbeten samt ökade kunskaper om demokratin. Arbetet resulterade även i flera konkreta exempel på aktiviteter och initiativ som i framtiden kan tas vidare regionalt och lokalt.

Arenor och samtal för att uppmärksamma demokratin

Kommitténs arbete bidrog till att skapa och utveckla arenor och mötesplatser, som har gjort det möjligt för fler människor att delta i samtal om demokratin.

Demokratiambassadörerna medverkade i drygt 230 utåtriktade aktiviteter som arrangerades av aktörer i samlingen över hela landet. Demokratiambassadörerna bjöds bland annat in för att tala för skolklasser och rektorer, på kommun- och regionfullmäktigemöten, vid konferenser, medlemsmöten, seminarier och vid styrelsesammanträden. Demokratiambassadörernas medverkan bidrog till att uppmärksamma och fördjupa kunskaperna om demokratins innebörd samt dess möjligheter och utmaningar. Uppskattningsvis nåddes närmare 10 000 personer av dessa insatser.

Därtill genomförde kommittén ett trettiotal egna konferenser och seminarier som särskilt riktade sig till aktörer i samlingen, men som ofta var öppna för allmänheten. Flera av evenemangen hade en publik på plats. Ett antal konferenser sändes på UR Play eller Facebook för att möjliggöra en bredare spridning. Evenemangen bidrog till att öka och bredda förståelsen för aktuella demokratifrågor samt till att inspirera aktörerna i samlingen.

Tillsammans med aktörerna i samlingen bidrog kommittén till ett ökat fokus på demokrati i nationella, regionala och lokala medier. Särskilt viktigt var det kommunikativa arbetet med länsstyrelser kring Deklaration för en stark demokrati och Demokratistugan. Demokratistugans besök uppmärksammades av lokalnyheter, både radio och tv, genom artiklar i lokala medier samt inlägg på sociala medier. Totalt publicerades 11 debattartiklar med en uppskattad räckvidd på drygt 2 430 000 personer.

Vidare hade kommittén en viktig roll i att initiera uppdrag och därefter samarbeta med de myndigheter som fick i uppdrag av regeringen att genomföra demokratifrämjande arbete mot olika målgrupper.

Kunskap och stöd för demokratin

En stor del av de aktiviteter som kommittén och aktörerna i samlingen genomförde syftade till att öka kunskaperna om och stödet för demokratin. Återrapporteringen från de olika insatserna visar att

en stor mängd av de insatser som genomfördes ökade stödet för demokratin.

Dessutom bidrog Demokratistugan till att sprida kunskap om olika nivåer i demokratin, inklusive EU-nivån och arbetet med konferensen om Europas framtid.

Kommitténs kunskapsmaterial som bestod av filmer på tre språk om olika aspekter av demokratin samt av skrifter, publikationer och utställningsmaterial till Demokratistugan nådde ut till drygt 1,5 miljoner människor. Antologin ”100 år till” som innehåller fyra delar (Demokratin och grundbulten, Demokratin och digitaliseringen, Demokratin och delaktigheten, och Demokratin och friheten) är en sammanställning av olika perspektiv på några av vår tids stora demokratifrågor. Antologin bidrog till att fördjupa samtalet om demokratins framtid för allmänheten.

Genom samlingen tog ett stort antal aktörer ställning för demokrati som styrelseskick. Den tydligaste markören för detta var Deklaration för en stark demokrati som innehåller följande skrivning: Vi värnar alla människors lika värde, de grundläggande fri- och rättigheterna och rättsstatens principer och tar avstånd från diskriminering, extremism, främlingsfientlighet, korruption och rasism. Bland de 310 aktörer som undertecknade deklarationen fanns 131 kommuner, 10 regioner, 36 myndigheter (inklusive länsstyrelser), ett stort antal civilsamhällesorganisationer, inklusive fackföreningar och trossamfund samt universitet, högskolor, företag, museer och andra kulturaktörer.

De kunskapsmätningar som kommittén låtit göra tyder på att uppmärksammandet av demokratijubiléet har haft effekt. Kommittén lät göra en kunskaps- och opinionsmätning i februari 2019 och en uppföljande mätning med i princip samma frågor tre år senare, i februari 2022. Mätningarna visar att andelen som känner till att det var 1921 som både män och kvinnor fick rösta första gången ökade från 69 procent 2019 till 82 procent 2022. En jämförelse av mätningarna 2019 och 2022 ger även indikationer på att kunskaperna om demokratin har ökat. Fler känner till exempel till grundlagarna, vad oberoende domstolar innebär och att man i EU-valet röstar till Europarlamentet. Färre tror (felaktigt) att regeringen stiftar lagar. Fler än tidigare anser sig ha ganska eller mycket bra kunskaper om hur demokratin fungerar och tycker generellt att det är lätt eller ganska lätt att förstå politiken.

Sammantaget tyder resultaten ovan på att kunskaperna och medvetenheten om demokratin ökade under den tid då kommitténs arbete pågick och många aktörer gjorde insatser för att stärka demokratin. Vidare tyder resultaten på att arbetet bidrog till det demokratipolitiska målet om en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika.

5.2 Reflektioner

Resultaten av kommitténs arbete visar att demokratistärkande satsningar av det här slaget ger effekt. Insatserna bedöms i huvudsak ha haft kortsiktiga effekter och har främst fått genomslag i samband med arrangemangen. Vissa nätverk och insatser kan dock väntas få effekt även på längre sikt om de upprätthålls. För att stärka och värna demokratin och säkerställa en effekt på lång sikt krävs insatser som är långsiktiga.

Konstruktionen med demokratiambassadörer fungerade bra. Det bör dock uppmärksammas att det är ett tidskrävande uppdrag och att det kräver ett stort personligt engagemang. Demokratiambassadörerna bidrog inledningsvis till att kommunicera samlingen till sina respektive nätverk och sedan till allmänheten. De spelade även en central roll i att bygga nätverk, som blev avgörande för kommitténs framgång i att nå ut i hela landet. Särskilt väl fungerade samarbetet med länsstyrelserna som i många fall tog vidare demokratinätverken i respektive län. Det hade dock inte varit möjligt att demokratiambassadörerna fysiskt skulle ha deltagit i alla evenemang runt om i landet i enlighet med direktiven. Till följd av den digitala omställningen som krävdes i och med pandemin kunde deras medverkan ske digitalt, något som blev mycket tidsbesparande. Därmed kunde demokratiambassadörerna delta i betydligt fler aktiviteter. Kommittén mötte ett stort intresse, engagemang och en vilja hos en bredd av aktörer att arbeta för att stärka demokratin. Det gällde hos såväl kommuner och myndigheter som civilsamhället och andra aktörer som bidragit. I dialog med aktörerna framkom det tydligt att förklaringen till den breda uppslutningen är de hot och utmaningar som aktörerna upplever att det finns mot demokratin i Sverige och i vår omvärld.

För framtida satsningar kan noteras att kombinationen av såväl traditionella konkreta verktyg (till exempel Deklaration för en stark demokrati och Demokratistugan) som digitala verktyg (exempelvis användning av sociala medier) för att sprida information var viktigt för att nå ut. Det kommunikativa arbetet var helt centralt för att nå ut till aktörerna i samlingen och till allmänheten.

Att nå ut till personer som står längst ifrån demokratin är viktigt för att stärka demokratin i framtiden. Kommittén har inte uttryckligen haft detta uppdrag och få aktörer som skrivit under deklarationen har nått ut till dessa grupper. Kommittén har dock goda erfarenheter av de enstaka insatser som gjordes. Det är angeläget att samordnade, genomtänka och långsiktiga insatser görs för dessa grupper.

Slutligen är en viktig lärdom för framtida satsningar att effektiv styrning och samordning av myndighetsuppdrag bidrar till högre kvalitet, mindre dubbelarbete och ett effektivare utnyttjande av resurserna. Särskilt viktigt är detta för uppdrag som riktas till skolväsendet.

6 Ta tillvara kommitténs arbete

Som framgår av resultatredovisningen i kapitel 5 har det arbete som kommittén genomfört bidragit till att förverkliga det demokratipolitiska målet.

I enlighet med kommitténs direktiv lämnas nedan förslag på hur insatser och erfarenheter från kommitténs arbete kan tas tillvara av regeringen efter att kommittén har avvecklats.

6.1 Inrätta en nationell demokratifunktion

Bedömning: Det finns behov av en nationell samordning av myndigheter och andra aktörer som genomför demokratifrämjande insatser och som arbetar för att öka kunskaperna om demokratin. Det finns även ett behov av en aktör som utgör kunskapsstöd kring metoder för att öka deltagandet och delaktigheten i demokratin samt genomför återkommande analyser och lägesbeskrivningar av demokratins utveckling i landet.

De uppdrag att på olika sätt arbeta med demokratifrämjande insatser som flera myndigheter fick under åren 2020 och 2021 har bidragit till ett större fokus på demokrati och till ökade kunskaper om demokrati bland olika målgrupper.

Flera myndigheter som kommittén har haft samråd med har samtidigt påtalat att det saknas en samordning och uppföljning av olika myndigheters arbete för att stärka demokratin, något som behövs för att dra lärdomar, undvika dubbelarbete, skapa synergier samt utveckla nya effektiva och ändamålsenliga metoder. Kommittén kan även konstatera att det saknas en sammanhållen strategi för hur kunskaperna ska öka. I flera fall har myndigheterna utvecklat ett eget kunskapsmaterial om demokrati utan samverkan med andra aktörer vilket

har lett till dubbelarbete och sämre förutsättningar för metodutveckling. Flera myndigheter har svårigheter att nå ut med sitt kunskapsmaterial. Samtidigt vet inte alltid lärare och andra i pedagogisk verksamhet vart de ska vända sig för att hitta kunskapsmaterial om demokrati. Vidare saknas nationella undersökningar och analyser av vissa aspekter av demokratin, till exempel den vuxna befolkningens demokratikunskaper över tid.

Sammantaget finns det ett behov av att en aktör får i uppdrag att upprätthålla och utveckla den samordnande och katalyserande funktion som kommittén har haft, och att utveckla de nätverk som har skapats med anledning av att Sveriges demokrati fyllde 100 år. Det skulle vara ett viktigt sätt att stärka demokratin i linje med det demokratipolitiska målet.

Förslag: En nationell demokratifunktion inrättas med uppdrag att öka kunskaperna om demokratin, utgöra kunskapsstöd kring metoder för att öka deltagandet och delaktigheten i demokratin, bidra till samordning av olika demokratifrämjande insatser samt analysera och ta fram lägesuppdateringar om tillståndet i den svenska demokratin.

Genom arbetet med samlingen har det skapats ett sammanhållet nav med omfattande kontakter, nätverk och arenor för demokratiarbetet och demokratifrågor. Såväl kommitténs arbete som merparten av de aktiviteter som initierats och genomförts av andra aktörer har dock varit tidsbegränsade och den samordning som har etablerats och genomförts har varit temporär. Mot den bakgrunden föreslår kommittén att delar av kommitténs arbete tas vidare och utvecklas vid en nationell demokratifunktion.

Kommittén anser att en nationell demokratifunktion ska fokusera på att bidra till att öka kunskaperna om det demokratiska styrelseskicket genom att sammanställa kunskapsmaterial och utveckla metoder, samt stärka förutsättningarna för deltagande och delaktighet i demokratin. Funktionen ska också bidra till samordning av olika uppdrag som genomförs av myndigheter samt till analys och lägesuppdateringar av tillståndet i den svenska demokratin.

En sådan funktion ska uppmuntra det demokratiarbete som utförs av myndigheter, kommuner, regioner och organisationer i det civila samhället.

Förslag: Den nationella demokratifunktionen inrättas inom en befintlig myndighet.

Den nationella demokratifunktionen bör inrättas inom en befintlig myndighet som bedriver ett demokratifrämjande arbete. För att genomföra det föreslagna arbetet behöver den nationella demokratifunktionen uppskattningsvis sex till sju heltidsanställda. Kommittén bedömer att det finns två alternativ där funktionen kan placeras: Forum för levande historia (FLH) eller Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). Båda myndigheterna har uppdrag som är relevanta för arbetet.

FLH har i uppgift att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har fått flera regeringsuppdrag under demokratijubileumsåren om att utveckla och sprida pedagogiskt material om demokratin till lärare och elever, att samordna arbetet som genomförs av olika aktörer inom regeringens satsning Demokratin 100 år samt att sprida kunskapsmaterial om demokrati till fler målgrupper. Under hösten 2021 och tidig vår 2022 genomfördes en utredning inom Regeringskansliet för att se över inriktningen på FLH:s framtida uppdrag och arbete. Resultatet av utredningen kan påverka FLH:s möjlighet att ansvara för den föreslagna demokratifunktionen.

MUCF har i uppgift att ta fram och sprida kunskap om ungas levnadsvillkor och civilsamhällets villkor. Vidare fördelar MUCF statsbidrag som ger organisationer i det civila samhället möjlighet att bedriva verksamhet. Både arbetet med ungdomsfrågor och det civila samhället har stark koppling till demokratin. Ungas tilltro till och deltagande i samhället är avgörande för att stärka demokratin. Vidare fyller bidragen till civilsamhället en central roll för att skapa förutsättningar för föreningslivet att på olika sätt bidra till samhällsdebatt och demokratisk skolning. Med anledning av att Sveriges demokrati fyllde 100 år fick MUCF regeringsuppdrag om att förmedla bidrag till organisationer för demokratistärkande insatser samt för att ta fram

modeller och kunskapsstöd för att stödja kommuners arbete med ungdomsinflytande.

För att avgöra vilket alternativ som är mest ändamålsenligt och resurseffektivt behövs en fördjupad analys. En sådan analys behöver även ta hänsyn till andra pågående processer som påverkar myndigheternas förutsättningar att inrätta en nationell demokratifunktion.

6.2 Uppdrag till länsstyrelserna att arbeta demokratistärkande

Bedömning: Länsstyrelsernas demokratifrämjande arbete i samband med att Sveriges demokrati fyllde 100 år har bidragit till ökad kunskap om och delaktighet i demokratin runt om i landet.

Enligt förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion ska länsstyrelserna verka för att nationella mål får genomslag i respektive län, samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Utifrån ett statligt helhetsperspektiv ska de arbeta sektorsövergripande samt samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Flera områden och uppgifter som länsstyrelserna har ansvar för utgör viktiga delar av demokratin. Länsstyrelsen är regional valmyndighet, vilket innebär att de ansvarar för att planera och genomföra allmänna val, val till Europaparlamentet och nationella folkomröstningar. De har även ansvar för uppgifter i fråga om jämställdhet, samhällsplanering, krisberedskap och integration. Enligt länsstyrelsernas regleringsbrev för 2021 ska de arbeta med skydd och främjande av nationella minoriteter, funktionshinderpolitik, mänskliga rättigheter, barnets rättigheter, icke-diskriminering samt FN:s globala mål för hållbar utveckling på regional och lokal nivå. Även om dessa områden gränsar till demokratiområdet saknas det ett demokratifrämjande uppdrag.

Inom ramen för länsstyrelsernas befintliga uppdrag finns etablerade nätverk. Exempel på detta är: Länsstyrelsernas nätverk för mänskliga rättigheter, barnets rättigheter och åtgärder mot rasism, Nätverket för jämställdhet, Nätverket för funktionshinderfrågor samt ytterligare nätverk inom områdena integration och folkhälsa/trygghet.

Dessa nätverk möjliggör samordning, utveckling och erfarenhetsutbyte.

Under 2021–2022 stod nästan samtliga länsstyrelser värd för Demokratistugan, som kommittén tog fram, och de har i samband med det adresserat utmaningar för demokratin, bidragit till att uppmärksamma och öka kunskaperna om demokratin samt arrangerat olika typer av demokratievenemang som både riktats till olika grupper och till den breda allmänheten. För att nå framgång i arbetet har samarbeten och nätverk bildats mellan länsstyrelser även inom demokratiområdet.

Länsstyrelsen i Jönköping fick med anledning av att Sveriges demokrati fyllde 100 år ett särskilt uppdrag att redovisa aktiviteter på demokratiområdet som länsstyrelserna genomförde under 2021. Som en del i uppdraget genomfördes en kartläggning och analys av utmaningar på demokratiområdet.

Flera länsstyrelser bildade i samband med Demokratistugans besök även demokratinätverk med aktörer inom länen där kommuner, regioner, civilsamhällesorganisationer och andra aktörer ingick. Dessa lokala nätverk spelade även en viktig roll för regionala demokratisatsningar där länsstyrelserna hade en avgörande roll i att samla aktörer i länet, som ville skriva under Deklaration för en stark demokrati. Samarbetet med kommittén har framhållits av flera länsstyrelser som viktiga delar i arbetet med demokratifrämjande insatser. Flera länsstyrelser har också framhållit att uppdragen inom andra områden, såsom mänskliga rättigheter och barnrätt, har kunnat integreras i dessa demokratiinsatser. Samarbetet var dock kortsiktigt och ägde rum med anledning av jubileumsåret.

Utifrån länsstyrelsernas arbete finns det i dag kunskap och arbetssätt som skulle kunna tillämpas i ett mer långsiktigt demokratiuppdrag. Kommittén bedömer att de nätverk och initiativ som skapades och utvecklades under demokratijubileumsåren har stor potential att ytterligare stärka demokratiarbetet i länen på längre sikt.

För att möta demokratins utmaningar, ta vara på länsstyrelsernas roll och erfarenheter samt bidra till det demokratipolitiska målet bör det lokala och regionala demokratiarbetet fortsätta även efter demokratijubileumsårens avslut.

Förslag: Länsstyrelserna ges ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag.

I rapporten Utmaningar och insatser för demokratin (2022) framgår att länsstyrelserna kan vara viktiga aktörer för att bibehålla och fördjupa det demokratiarbete och de nätverk som upprättats under de senaste åren.[1] Länsstyrelsernas placering möjliggör dessutom att nationella demokratisatsningar på ett mer effektivt sätt kan nå ut till allmänheten i hela landet.

Länsstyrelsen har en central samverkansroll och ska inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet. Denna samverkansroll skulle kunna inrymma ett tydligare arbete med demokratifrågor.

Genom ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag skulle regeringens demokratipolitik på ett tydligare sätt kunna kommuniceras i hela landet och frågor som rör medborgarnas kunskap om, och delaktighet i demokratin ges större utrymme.

För att inhämta länsstyrelsernas synpunkter på ett framtida demokratifrämjande uppdrag, inbjöds samtliga landshövdingar till samråd med kommittén. Samtliga medverkande framhöll att länsstyrelserna har en viktig roll i det lokala och regionala demokratifrämjande arbetet. Det finns ett stort intresse av att fortsatt bedriva ett förstärkt arbete med demokratifrågor i länen. Detta budskap var även tydligt i kommitténs utvärdering som besvarades av de länsstyrelser som tog emot Demokratistugan. I utvärderingen betonade länsstyrelserna att de vill fortsätta arbeta med konkreta samarbeten, nätverk, målgrupper och projekt med demokratitema. Länsstyrelserna betonade vidare vid samrådet med kommittén att ett fortsatt arbete bör finansieras med ett anslag som täcker utgifterna och de utökade personalkostnaderna.

Utifrån det demokratipolitiska målet, kommitténs arbete samt efter dialog med länsstyrelserna skulle följande delar kunna ingå i ett demokratiuppdrag:

[1] *Utmaningar och insatser för demokratin*, Länsstyrelserna, 2022.

- Stödja utvecklingen av ett kunskapsbaserat lokalt och regionalt demokratifrämjande arbete. I detta kan ingå att ansvara för framtagande av lokal och regional demokratistatistik, exempelvis genom länsstyrelsernas statistikprogram Prisma[2], samt att rapportera till och förse regeringen med lokala och regionala analyser på demokratiområdet. I denna del kan även ingå att sprida kunskap till lokala aktörer om material på demokratiområdet som tagits fram av myndigheter och andra aktörer.
- Bidra till kompetensutveckling, gemensamma kommunikationsinsatser och till att samarbete mellan relevanta aktörer utvecklas på lokal och regional nivå för att stärka demokratin, samt stödja kommunöverskridande initiativ på demokratiområdet.

I det praktiska genomförandet ser kommittén åtminstone två möjliga alternativ. Det första innebär att samtliga länsstyrelser genom regeringsuppdrag får möjlighet att ansöka om medel för genomförande av insatser som stärker det lokala demokratiarbetet. Det andra alternativet innebär en resursförstärkning av samtliga länsstyrelser i form av en heltidsanställd personal för genomförandet av det föreslagna uppdraget.

De exakta formerna för genomförandet föreslås utformas av länsstyrelserna. Genomförandemodellen samt resurstilldelningen kommer att styra utformningen av uppdraget och den ambitionsnivå som är möjlig.

[2] En databas som innehåller statistik om bland annat folkvalda och valdeltagande.

7 Ytterligare åtgärder för det demokratistärkande arbetet

Ett brett och långsiktigt arbete för att stärka och främja demokratin är nödvändigt för att förverkliga det demokratipolitiska målet och möta de utmaningar för den svenska demokratin som lyfts fram i regeringens strategi för en stark demokrati. Utöver förslagen i kapitel 6, som syftar till att tillvarata och utveckla kommitténs arbete, har erfarenheter under arbetet lett till att kommittén vill föreslå ytterligare åtgärder. Det handlar om åtgärder som syftar till att långsiktigt stärka demokratiperspektivet i myndigheters verksamhet, i utredningsarbetet samt inom skolväsendet.

7.1 Större fokus på demokrati i myndigheternas arbete

Bedömning: Förvaltningsmyndigheter kan i större utsträckning bidra till att befästa och utvidga demokratin samt förverkliga det demokratipolitiska målet.

Enligt regeringsformen ska den offentliga makten utgå från folket (regeringsformen, RF 1 kap. 1 §) och utövas under lagarna, med respekt för alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Folkstyrelsen ska vidare bygga på fri åsiktsbildning samt allmän och lika rösträtt. Detta kan sägas vara den svenska demokratins grundläggande principer. I regeringsformen anges också de grundläggande fri- och rättigheterna. Lagar och andra föreskrifter får inte beslutas i strid med dessa principer och inte heller i strid med den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, vilken gäller som lag i Sverige.

Förvaltningsmyndigheterna spelar en central roll i den svenska demokratin. Enligt det så kallade program- och målsättningsstadgandet, som följer de inledande skrivningarna i regeringsformen, ska det allmänna bland annat verka för att demokratins idéer ska vara vägledande inom samhällets alla områden och att alla människor ska uppnå delaktighet och jämlikhet (RF 1 kap. 2 §). Med demokratins idéer menas ett styrelseskick som ger människor möjlighet att påverka samhället och sina egna liv och som ger en försäkran om att grundläggande fri- och rättigheter respekteras. Av förarbetena framgår att en central uppgift för samhällets organ är att befästa och utvidga demokratin i alla sammanhang och på alla nivåer i samhället (prop. 1975/76:209 s. 138).

Principerna om att demokratins idéer ska vara vägledande för det allmänna återspeglas även i den statliga värdegrunden som anställda inom statsförvaltningen omfattas av. Den statliga värdegrunden utgår från regeringsformens grundläggande krav och består av principerna demokrati, legalitet, objektivitet, fri åsiktsbildning, respekt för lika värde, frihet och värdighet samt effektivitet och service. I den vägledning som riktas till statligt anställda framgår att den anställda arbetar på medborgarnas uppdrag och att arbetet ska främja demokratiska värderingar.

Kommittén anser att statsförvaltningens allmänna demokratiuppdrag, som ska genomsyra myndigheters arbete, inte är tillräckligt tydligt i myndigheternas styrdokument. I myndighetsförordningen (2007:515) nämns inte demokrati och ett tydligt demokratiuppdrag saknas ofta i myndigheternas instruktioner. Efter en genomgång av instruktioner för 38 myndigheter som kan anses vara relevanta för det demokratipolitiska målet, kan kommittén konstatera att demokrati eller demokratirelaterade begrepp[1] endast omnämns i sex myndigheters instruktioner.[2] Som jämförelse kan kommittén konstatera att

[1] Följande sökord användes: demokrati, jämlikhet/jämlik, jämlikt inflytande och delaktighet/deltagande.

[2] Barnombudsmannen, Boverket, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Delegationen mot segregation, Diskrimineringsombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Forum för levande historia, Försvarsmakten, Institutet för språk och folkminnen, Jämställdhetsmyndigheten, Kammarkollegiet, Kriminalvården, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för stöd till trossamfund, Myndigheten för tillgängliga medier, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Polismyndigheten, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Sametinget, Skolinspektionen, Statens skolverk, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Statens konstråd, Statens kulturråd, Statens medieråd, Statistiska Centralbyrån, Statskontoret, Svenska institutet, Säkerhetspolisen, Totalförsvarets forskningsinstitut, Valmyndigheten och Vinnova.

jämställdhet omnämns i 28 av de 38 instruktionerna. Kommittén har haft ett nära samarbete med flera myndigheter kring demokratifrämjande insatser, och har då kunnat konstatera att huvuddelen av uppdragen har varit tillfälliga och kortsiktiga.

Trots att principerna om att demokratins idéer ska vara vägledande finns en överhängande risk att myndigheternas ansvar för att befästa och utvidga demokratin inte beaktas tillräckligt. Det är kommitténs bedömning att demokratins idéer bör lyftas fram tydligare i styrningen av förvaltningsmyndigheterna.

Stärka demokratin genom myndighetsstyrning

Förslag: I myndighetsförordningen, avsnitt Allmänna uppgifter (6 §), skrivs in att myndigheterna ska ta till vara fördelar som kan vinnas för demokratin.

Mot bakgrund av den centrala roll som myndigheterna har i samhället – på flera nivåer och i olika sammanhang – bör uppgiften att föra ut de demokratiska principerna förtydligas. Kommittén föreslår därför att 6 §, avsnittet Allmänna uppgifter i myndighetsförordningen revideras enligt föreslagen lydelse som presenteras bland författningsförslagen i kapitel 1.

Förslag: Demokrati och det demokratiska uppdraget skrivs in i instruktioner för myndigheter vars verksamhet är central för det demokratipolitiska målet.

En grundprincip för all myndighetsstyrning är att permanenta uppgifter anges i instruktioner och tillfälliga uppdrag i regleringsbrev. Eftersom instruktionen är det främsta verktyget för att långsiktigt styra enskilda myndigheters inriktning och uppgifter anser kommittén att instruktionerna för ett antal myndigheter bör innehålla skrivningar om att bidra till att befästa och utvidga demokratin samt att verka för det demokratipolitiska målet.

Demokratin kan betraktas som en tvärsektoriell fråga. I en rapport från Statskontoret framgår att det finns svårigheter att styra tvärsektoriella frågor.[3] Enligt rapporten har regeringen bättre förutsättningar att få genomslag för sin styrning av myndigheter i tvärsektoriella frågor om de ordinarie styrmedlen till exempel instruktioner används, och att styrningen tydligt kopplas till myndighetens mål.

Förslagsvis ändras instruktionen för de myndigheter som anses centrala för att uppnå det demokratipolitiska målet.

Förslag: Ett pilotprojekt genomförs där fem till åtta myndigheter ges i uppdrag att utarbeta metoder för hur respektive myndighet ska bidra till det demokratipolitiska målet.

Kommittén föreslår att ett pilotprojekt genomförs där regeringen ger fem till åtta myndigheter i uppdrag att ta fram metoder som ska bidra till att ett demokratiperspektiv beaktas i större utsträckning och integreras i den ordinarie verksamheten. Pilotprojektet skulle kunna benämnas Demokratiintegrering i myndigheter (DiM), i likhet med Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM). Pilotprojektet kan bli en viktig startpunkt för ett bredare arbete med demokratiintegrering i myndigheter. Urval av myndigheter kan göras utifrån dess förutsättningar och relevans för att uppnå det demokratipolitiska målet. I pilotprojektet bör en blandning av små och stora myndigheter ingå. Vidare bör myndigheter med breda kontaktytor till stora delar av befolkningen ingå. Kommittén föreslår att pilotprojektet utvärderas efter tre år.

Pilotprojektet kan dra nytta av erfarenheter från JiM som har haft positiva effekter på jämställdheten i Sverige. Flera myndigheter bidrar i dag till de jämställdhetspolitiska målen och jämställdhet har blivit en integrerad del av respektive myndighets verksamhet. I en utvärdering av JiM betonas särskilt betydelsen av en stark politiskt vilja, riktade uppdrag till myndigheter vars verksamheter har stor betydelse för att uppnå jämställdhetsmålen samt att regleringsbrevsuppdrag i kombination med instruktionsskrivningar har varit effektiva.[4]

[3] Statskontorets rapport *Regeringens styrning i tvärsektoriella frågor, En studie om erfarenheter och utvecklingsmöjligheter* (2022).
[4] *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter*. Slutrapport 2019:14, Statskontoret.

7.2 Analysera konsekvenser för demokratin

Bedömning: Det saknas tydliga krav på hur kommittéer och utredningar ska analysera konsekvenser för demokratin i de förslag som tas fram.

Det statliga kommittéväsendet har en central roll i lagstiftningskedjan. I regel inleds lagstiftningsprocessen genom att regeringen ger en utredning i uppdrag att utreda en fråga och presentera förslag på hur frågan kan lösas. Statliga utredningar lyder under regeringen, men ska ses som oberoende myndigheter. Enligt kommittéförordningen (1998:1474) ska kommittéer och utredningar redovisa konsekvenser för de förslag som läggs fram. Det handlar dels om samhällsekonomiska konsekvenser (14 §), dels om att analysera förslagens betydelse för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag, för jämställdheten mellan kvinnor och män samt för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen (15 §).

Det finns inga krav på att utreda vilka konsekvenser ett förslag har för demokratin nationellt. Mot bakgrund av att utredningar i dag inte är ålagda att analysera konsekvenser för demokratin är det sällan att det sker. Efter kommitténs genomgång av ett tjugotal aktuella utredningar kan konstateras att flera utredningar med relevans för det demokratipolitiska målet saknar en analys av förslagens konsekvenser för demokratin.

Det är av stor betydelse att kommittéer och utredningar belyser de konsekvenser som förslagen har för demokratin. Detta är av särskild vikt mot bakgrund av de utmaningar som demokratin står inför. En sådan genomlysning skulle göra det möjligt att förutsäga konsekvenser som inte alltid är uppenbara i exempelvis den offentliga debatten och vid inledningen av lagstiftningsprocessen. Regering och riksdag ska kunna värdera detta när de behandlar och fattar beslut om olika förslag.

På samma sätt som det kommunala självstyret är reglerat i grundlagen är frågor om demokrati och delaktighet aspekter som lyfts centralt i regeringsformen, och som därför bör vara föremål för konsekvensutredningar.

Förslag: I kommittéförordningen 15 § skrivs det in krav på att redovisa konsekvenser för demokratin.

Kommittén anser att utrednings- och kommittéförslag som kan inverka på demokratin bör redovisa eventuella konsekvenser för exempelvis grundläggande fri- och rättigheter, demokratins funktionssätt samt människors möjligheter att delta i demokratin och att utöva inflytande över det politiska beslutsfattandet.

Konsekvensutredningar bör särskilt redovisa hur olika förslag inverkar på de grundläggande fri- och rättigheter som anges i regeringsformen. En sådan analys bör också omfatta frågor om huruvida ett förslag leder till att enskilda eller grupper ges sämre förutsättningar att få vissa rättigheter tillgodosedda. Av särskild betydelse är att belysa om grupper som kan befinna sig i en utsatt position påverkas.

Vidare anser kommittén att utredningar bör ta ställning till hur de förslag som tas fram påverkar demokratins funktionssätt. Detta är särskilt relevant om ett förslag påverkar grunderna för det demokratiska styrelseskicket såsom valsystemet, region- och kommunindelning, myndigheters och domstolars objektivitet och oberoende samt andra principer i grundlagen. Det kan även handla om grundläggande demokratifrågor som civilsamhällets, kulturlivets och medias villkor och oberoende.

En konsekvensanalys om demokrati bör därutöver bedöma vilka konsekvenser ett förslag har för enskildas möjligheter att delta i demokratin och utöva inflytande över det politiska beslutsfattandet. Det allmänna har som framgår av regeringsformen en skyldighet att verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Ur ett demokratiperspektiv bör detta i första hand avse delaktighet i demokratin i stort, såsom deltagande i de allmänna valen och den allmänna åsiktsbildningen.

Sammanfattningsvis bör ett krav om konsekvensanalys gällande demokrati skrivas in i kommittéförordningen, 15 § enligt föreslagen lydelse som presenteras bland författningsförslagen i kapitel 1.

7.3 Förtydliga skolans demokratiuppdrag

Bedömning: Det finns oklarheter och skillnader i synen på hur skolans demokratiuppdrag ska tolkas och omsättas i praktiken. I förlängningen kan detta bidra till att alla elever inte ges samma möjligheter att utbildas till medvetna och kompetenta samhällsmedborgare. Många aktörer producerar undervisningsmaterial om demokrati för skolan. För lärare är det svårt att få en överblick över materialet samtidigt som aktörerna har svårigheter att nå ut.

Skolan spelar en central roll i det demokratiska systemet genom sitt uppdrag att förmedla och förankra kunskaper och demokratiska värden. Skolan ska ge barn och elever erfarenhet av deltagande och demokratiska processer. Den ska också präglas av en demokratisk anda, där mänskliga rättigheter respekteras och där det ska finnas möjlighet för eleverna att uttrycka sina åsikter och visa respekt för andras.[5]

Nedan följer ett antal rekommendationer och ett förslag som syftar till att stärka demokratiarbetet i skolväsendet utifrån kommitténs erfarenheter.

Rekommendation: Skolverket får i uppdrag att förtydliga skolans demokratiuppdrag genom att utforma rekommendationer, allmänna råd och inspirationsmaterial som kan användas av huvudmän, skolledare och skolans personal.

Kommittén genomförde samråd om skolväsendets roll i det demokratifrämjande arbetet där representanter från både myndigheter och organisationer i det civila samhället deltog. Vid samråden framkom att flera aktörer ansåg att det är otydligt hur skolans demokratiuppdrag praktiskt ska omsättas inom såväl undervisning som utbildning i övrigt. Mot denna bakgrund rekommenderar kommittén att regeringen ger Skolverket, som har en normerande funktion, i uppdrag att konkretisera skolans demokratiuppdrag. I uppdraget bör ingå att förtydliga hur skollagens och läroplanernas skrivningar om demokrati kan konkretiseras och tillämpas av huvudmän, skolledare och skolans personal. I detta arbete bör Skolverket beakta Skolforskningsinstitutets forskningsöversikt om hur undervisningen kan

[5] Se vidare skollagen (2010:800) 1 kap. 4, 5 och 10 §§ och 10 kap. 2 § samt prop. 207/18:17, s. 6.

utformas för att vara demokratifrämjande – översikten ska färdigställas under hösten 2022.

Rekommendation: Skolinspektionen får i uppdrag att genomföra kvalitetsgranskningar av grundskolornas respektive gymnasieskolornas arbete med demokrati.

För tio år sedan gjorde Skolinspektionen en granskning av demokrati och värdegrund i grundskolan. Sedan dess har någon motsvarande granskning inte gjorts. I granskningen från 2012 drog Skolinspektionen slutsatsen att medvetenheten om det demokratiska uppdraget behövde öka, att det fanns stora skillnader i synen på skolans demokratiuppdrag och att uppdraget behövde förtydligas och elevernas delaktighet förstärkas.[6] År 2020 granskade Skolinspektionen gymnasieskolans demokratiuppdrag i kursen Samhällskunskap 1a1/1b.[7] Granskningen visade att eleverna i de flesta fall får erfarenhet av att diskutera, men mer sällan övas i demokratiska beslutsprocesser.

Mot bakgrund av de utmaningar som demokratin står inför, den centrala roll som skolan har för demokratisk fostran samt att det redan i de tidigare granskningarna visade sig finnas brister bedömer kommittén att det behövs dels en uppföljande granskning av hur grundskolor arbetar med demokrati, dels en bredare granskning av demokratiuppdraget i gymnasieskolan. Det är av särskild vikt att skolor i områden med socioekonomiska utmaningar granskas, eftersom forskning visar att elever vars föräldrar har lägre utbildningsnivå i större utsträckning gynnas av demokratistärkande undervisning.[8]

Rekommendation: Skolverket får i uppdrag att genomföra en utvärdering av konsekvenserna av bestämmelsen om politiska partiers närvaro i skolan och hur den har påverkat skolornas demokratiarbete och elevernas möjlighet till likvärdig utbildning.

[6] *Skolornas arbete med demokrati och värdegrund*, Kvalitetsgranskning Rapport 2012:9.
[7] Granskningspromemoria, *Gymnasieskolans demokratiuppdrag i kursen Samhällskunskap 1a1/1b*.
[8] *Är skolan demokratifrämjande?* Forum för levande historia, 2019.

En del av skolans demokratiuppdrag handlar om att eleverna i undervisningen ska få kunskaper om det politiska systemet och partierna. Att bjuda in företrädare för politiska partier kan vara ett sätt att genomföra denna undervisning. Sedan 1 januari 2018 gäller nya bestämmelser[9] om politiska partiers närvaro i skolan som innebär att rektorn beslutar om huruvida politiska partier ska bjudas in till skolan. Vissa skolor har tagit vara på möjligheten att bjuda in företrädare för politiska partier medan andra har avstått. Efter fyra år finns det ett behov av att utvärdera hur konsekvenserna av bestämmelserna har påverkat elevers möjligheter att inhämta kunskap om det politiska systemet inklusive partierna. Utvärderingen bör särskilt beakta huruvida elevers rätt till likvärdiga möjligheter att lära sig om politisk opinionsbildning och det politiska systemet, har påverkats.

Förslag: Den digitala plattformen Demokrati 100 år permanentas och breddas till att inte enbart fokusera på hundraårsjubileet.

Kommittén har erfarit att ett flertal aktörer såsom Barnombudsmannen, Forum för levande historia, Kungliga biblioteket, Kriminalvården, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för delaktighet, Polismyndigheten, riksdagen, Statens institutionsstyrelse, Demokratibygget och även privata aktörer har utarbetat kunskapsmaterial om demokrati för användning inom skolan. Samtidigt saknas det en överblick över vilket material som finns att tillgå. Detta försvårar för lärare och skolpersonal att hitta material, hämmar metodutvecklingen och riskerar att leda till dubbelarbete. Kommittén påtalade detta i sin delrapport och har i samråd med skolaktörer uppmärksammat behovet av en digital plattform där material om demokrati riktat mot lärare och elever i skolan kan samlas. Kommittén fick gehör för förslaget och under hösten 2021 lanserade Skolverket i samverkan med Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten en sådan tillfällig plattform. Det finns ett behov av att plattformen blir en permanent del av Skolverkets hemsida samt att innehållet breddas och även omfattar allmänna råd och inspirationsmaterial om hur skolans demokratiuppdrag ska tolkas.

[9] 1 kap. 5 a § och 2 kap. 10 § skollagen.

8 Konsekvenser

I detta kapitel redogörs för konsekvenserna av förslagen. Samhällsekonomiska konsekvenser av förslagen ska beskrivas enligt 14 § i kommittéförordning (1998:1474). Om förslagen i betänkandet har betydelse för vissa särskilt utpekade områden ska konsekvenserna för dessa anges enligt 15 § kommittéförordningen. Detta gäller för den kommunala självstyrelsen, brottslighet och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

8.1 Förslagen i korthet

Kommittén ska enligt direktivet lämna förslag på hur insatserna och erfarenheterna från samlingen 2018–2021 kan tas tillvara av regeringen efter att kommittén har avslutat sitt uppdrag. Kommittén har följande förslag för hur insatserna kan tas tillvara:

- En nationell demokratifunktion inrättas med uppdrag att öka kunskaperna om demokratin, utgöra kunskapsstöd kring metoder för att öka deltagandet och delaktigheten i demokratin, bidra till samordning av olika demokratifrämjande insatser samt analysera och ta fram lägesuppdateringar om tillståndet i den svenska demokratin.
- Den nationella demokratifunktionen inrättas inom en befintlig myndighet.
- Länsstyrelserna ges ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag.

Kommittén föreslår även åtgärder som syftar till att långsiktigt stärka demokratiperspektivet i myndigheters verksamhet, i utredningsarbetet samt inom skolväsendet:

- I myndighetsförordningen, avsnitt Allmänna uppgifter (6 §), skrivs in att myndigheterna ska ta till vara fördelar som kan vinnas för demokratin.
- Demokrati och det demokratiska uppdraget skrivs in i instruktioner för myndigheter vars verksamhet är central för det demokratipolitiska målet.
- Ett pilotprojekt genomförs där fem till åtta myndigheter ges i uppdrag att utarbeta metoder för hur respektive myndighet ska bidra till det demokratipolitiska målet.
- I kommittéförordningen 15 § skrivs det in krav på att redovisa konsekvenser för demokratin.
- Den digitala plattformen Demokrati 100 år permanentas och breddas till att inte enbart fokusera på hundraårsjubileet.

8.2 Finansiella konsekvenser för staten

Nedan återges konsekvenser av förslagen när det gäller kostnader respektive intäkter för staten.

Förslaget att inrätta en nationell demokratifunktion

Kommittén uppskattar att en demokratifunktion kommer att kräva sex till sju heltidsanställda samt en verksamhetsbudget. Verksamhetsbudgeten bör täcka kostnader för att inrätta och underhålla en digital portal, ta fram och sprida studier, undersökningar och material. Kostnader för lokaler och administrativ support förväntas täckas av den myndighet där den nationella demokratifunktionen inrättas.

Tabell 8.1 Uppskattning av kostnader för nationell demokratifunktion

Kostnader av förslaget i 1 000 kronor

	2023	2024	2025	2026
Personalkostnader beräknat för sju heltidsanställda*	4 900	5 000	5 100	5 200
Digital portal	500	200	100	100
Studier och undersökningar	1 500	1 500	1 500	1 500
Material och spridning	1 000	1 000	1 000	1 000
Summa	**7 900**	**7 700**	**7 700**	**7 800**

* Beräkningen utgår från att en heltidsanställd personal kostar 700 000 kronor per år inklusive arbetsgivaravgift. I beräkningarna ingår även en årlig löneökning på 2 procent.

Demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelser

Kommittén föreslår två alternativ till finansiering av länsstyrelsernas demokratifrämjande uppdrag. Det första alternativet innebär att länsstyrelserna genom regeringsuppdrag får möjlighet att ansöka om medel för genomförande av insatser. Sammanlagt avsätts 6 miljoner kronor årligen, motsvararande 285 000 kronor per år och länsstyrelse. Budgeten är i paritet med närliggande uppdrag, såsom uppdragen som syftar till att stärka barnets rättigheter respektive mänskliga rättigheter. Det andra alternativet innebär en resursförstärkning vid samtliga länsstyrelser i form av en heltidsanställd personal (1 tjänst/länsstyrelse).

Tabell 8.2 Uppskattning av kostnader för alternativ 1

Kostnader av förslaget i 1 000 kronor

	2023	2024	2025	2026
Medel genom ansökan	6 000	6 000	6 000	6 000

Tabell 8.3 Uppskattning av kostnader för alternativ 2

Kostnader av förslaget i 1 000 kronor

	2023	2024	2025	2026
Personalkostnader beräknat för 21 heltidsanställda (1 person per länsstyrelse)*	14 700	15 000	15 300	15 600

* Beräkningen utgår från att en heltidsanställd personal kostar 700 000 kronor per år inklusive arbetsgivaravgift. I beräkningarna ingår även en årlig löneökning på 2 procent.

Förslagen om att stärka demokratiperspektivet i statlig styrning

Förslagen som gäller förändringar av myndighetsförordningen, kommittéförordningen samt instruktionsändringar bedöms inte få några direkta finansiella kostnader för staten.

Förslaget om ett pilotprojekt där ett antal myndigheter ges i uppdrag att utarbeta metoder för hur myndigheter ska bidra till det demokratipolitiska målet uppskattar kommittén kommer kräva en heltidstjänst vid Regeringskansliet för att planera och genomföra projektet.[1]

Tabell 8.4 Uppskattning av kostnader för pilotprojekt

Kostnader av förslaget i 1 000 kronor

	2023	2024	2025	2026
Pilotprojekt: 1 heltidsanställd vid Regeringskansliet*	700	715	730	745

* Beräkningen utgår från att en heltidsanställd personal kostar 700 000 kronor per år inklusive arbetsgivaravgift. I beräkningarna ingår även en årlig löneökning på cirka 2 procent.

Förslaget om att permanenta och bredda plattformen Demokratin 100 år bedömer kommittén kan täckas av förvaltningsanslaget till Skolverket.

Tabell 8.5 Finansiella konsekvenser av samtliga förslag

Sammanställning av kostnader för staten i 1 000 kronor

	2023	2024	2025	2026
Nationell demokratifunktion	7 900	7 700	7 700	7 800
Förstärkt demokratiuppdrag till länsstyrelserna (alt. 1)	6 000	6 000	6 000	6 000
Förstärkt demokratiuppdrag till länsstyrelserna (alt. 2)	14 700	15 000	15 300	15 600
Revidering i myndighetsförordningen	–	–	–	–
Instruktionsändringar	–	–	–	–
Pilotprojekt om demokratiintegrering	700	715	730	745
Revidering av kommittéförordningen	–	–	–	–
Permanenta och utveckla plattformen Demokrati 100 år	–	–	–	–
Summa med alt. 1 vad gäller länsstyrelseförslaget	**14 600**	**14 415**	**14 430**	**14 545**
Summa med alt. 2 vad gäller länsstyrelseförslaget	**23 300**	**23 415**	**23 730**	**24 145**

[1] Pilotprojektet ska utvärderas år 3. År 4 ska personen som arbetar med pilotprojektet revidera projektet utifrån utvärderingens rekommendationer.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1, utg.omr. 1, avsnitt 10.8) tillförde regeringen anslaget 6:1 Allmänna val och demokrati 25 miljoner kronor 2020 och 25 miljoner kronor 2021.

Kommittén anser att förslagen i detta betänkande bör finansieras genom att motsvarande belopp kvarstår och tillförs budgetanslaget utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 6.1 Demokratipolitik, Allmänna val och demokrati.

Förslaget om att inrätta en heltidstjänst vid Regeringskansliet bör finansieras av Regeringskansliets förvaltningsanslag.

8.3 Samhällsekonomiska konsekvenser

Det är svårt att mäta alla samhälleliga effekter av kommitténs förslag i och med att många av dem har en mer indirekt påverkan på samhället och medborgarna samt att flera effekter berör värden som inte kan översättas i pengar. De konsekvenser som diskuteras nedan är av det skälet uppskattningar.

Gemensamt för samtliga förslag är att de på sikt förväntas bidra till en stärkt demokrati och att demokratins idéer får större genomslag i samhället. I förlängningen förväntas detta också bidra till att öka tilliten, framför allt medborgares tillit till att staten och myndigheter arbetar transparent, rättvist och med hög nivå av integritet. I en rapport från Nordiska ministerrådet från 2017 fastslås att ”Samhällsekonomin gynnas på flera sätt av hög social tillit. Ett samhälle med hög social tillit präglas i mindre grad av formaliteter, konflikter och rättsprocesser. I ekonomiska termer talar man särskilt om att social tillit minskar transaktionskostnader i ekonomin, alltså kostnader förbundna med att försäkra sig om att avtal efterlevs. Beräkningar tyder på att en ökning av den sociala tilliten med tio procentenheter kan förväntas ge en halv procentenhets ökning av den ekonomiska tillväxten i ett land”.[2]

Sammantaget menar kommittén att även en marginell ökning av den demokratiska medvetenheten eller kunskaperna om demokrati innebär en mycket stor samhällsekonomisk vinst. Nollalternativet, att inte ta tillvara det arbete som kommittén och andra aktörer genomfört eller att vidta andra åtgärder för att befästa och utvidga demokratin, betyder inte att demokratin i Sverige förblir på samma nivå som

[2] *Tillit – det nordiska guldet*, Nordiska ministerrådet 2017, s. 8.

i dag, utan det finns en överhängande risk att de hot mot demokratin som finns växer sig starkare och får allt större fäste i Sverige, med lägre tillit, högre grad av utanförskap och sämre demokratikunskaper som följd.

Samhällsekonomiska konsekvenser av en demokratifunktion

Utöver att en demokratifunktion förväntas bidra till att stärka demokratin i Sverige generellt gör kommittén bedömningen att det samordningsuppdrag som en sådan funktion bör ha kan bidra till minskat dubbelarbete vid olika myndigheter. Detta innebär i sin tur en besparing för staten i och med att varje enskild aktör inte kommer att behöva ta fram egna metoder och underlag i det löpande demokratiarbetet.

En demokratifunktion kommer även att bidra till bättre beslutsunderlag. De övergripande statistiska underlag på nationell nivå och de systematiska undersökningar och studier som funktionen ska ta fram kommer att kunna bidra till effektivare metoder och därmed mer samhällsekonomiskt lönsamma lösningar.

Samtidigt finns det en viss risk att den verksamhet som demokratifunktionen är tänkt att driva kan leda till ökade kostnader för de aktörer som deltar i samordningsinsatser och nätverk, särskilt på kort sikt. På lång sikt bedömer dock kommittén att samordningsvinsterna kommer att vara betydligt större än de eventuella kostnaderna som detta merarbete kan innebära.

Samhällsekonomiska konsekvenser av ett demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelserna

Ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag åt länsstyrelserna skapar goda möjligheter för ökat lokalt engagemang i demokratin och att demokratin kan befästas och stärkas i hela landet, vilket kan bidra till minskade regionala ojämlikheter när det gäller demokratikunskaper och deltagande. Detta stärker demokratin generellt.

Ett demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelserna förväntas även bidra till bättre beslutsunderlag, i och med att regeringen kan få ett mer samlat och likartat underlag från samtliga länsstyrelser. Därmed

skapas bättre förutsättningar för samhällsekonomiskt effektiva beslut och åtgärder.

Den samordnande roll som länsstyrelserna förväntas få inom länet, med kompetensutveckling och kommunikationsinatser, kan även bidra till viktiga samordnings- och effektivitetsvinster lokalt och regionalt, vilket kan innebära avsevärda besparingar för små lokala aktörer men även för landets kommuner och regioner.

De olika alternativen till hur förslaget bör genomföras får delvis olika konsekvenser. Alternativet att länsstyrelserna får ansöka om medel för demokratifrämjande insatser kan gynna kortsiktiga men effektiva och väl genomarbetade projekt. Ansökningsförfarandet skapar flexibilitet som förväntas leda till ett effektivt resursutnyttjande. Samtidigt finns det risk för en ojämn fördelning av resurserna mellan länen som kan leda till att län som i dag redan är framgångsrika i sitt demokratiarbete blir ännu mer framgångsrika medan arbetet inom andra län bara utvecklas marginellt. Detta alternativ innebär också en kostnad för länsstyrelserna som kommer att behöva omfördela resurser internt för att kunna genomföra de nya uppdrag de får, inklusive att utarbeta ansökningar om medel för insatser, ta fram regional statistik och upprätthålla och samordna regionala demokratinätverk.

Det andra alternativet, som innebär en resursförstärkning för samtliga länsstyrelser, har förutsättningar att skapa hållbara strukturer och nätverk vilket kan få långsiktiga positiva effekter för den regionala demokratin. Genom förstärkningen kan länsstyrelserna bli ett slags motor för demokratistärkande åtgärder inom länet. Det ökar sannolikheten att de demokratistärkande insatser som görs får genomslag. Men ett aktivt nätverkande ställer också ökade krav på lokala aktörer (kommuner, regioner med flera) att delta, vilket är resurskrävande. Det finns därutöver en risk för att det frigörs mindre resurser till temporära och specifika demokratifrämjande insatser när resurserna blir låsta i personal.

Samhällsekonomiska konsekvenser av ett tydligare demokratiperspektiv i myndigheternas styrdokument

Förslagen om författningsändringar i myndighetsförordningen och kommittéförordningen, revideringar av instruktioner samt pilotprojektet om demokratiintegrering bidrar alla till att stärka demokratin

generellt och inom många samhällsområden. Ändringarna i myndighetsförordningen förväntas leda till en ökad medvetenhet framför allt i ledningen av myndigheter om deras ansvar att verka för att demokratins idéer ska vara vägledande inom samhällets alla områden. Förslaget om ändring i kommittéförordningen förväntas även bidra till mer ändamålsenliga beslut. Genom att förslagen riktar sig till redan permanenta myndigheter och utredningar och kommittéer skapas en möjlighet att få stort genomslag inom många olika samhällsområden till högst begränsad kostnad. Förslagen kan i första hand bli resurskrävande för myndigheter och utredningar på kort sikt, då kompetenshöjande insatser kan behövas för såväl ledning som personal. På lång sikt bör dock kostnaderna bli små.

Samhällsekonomiska konsekvenser av en permanent skolportal

Förslaget att permanenta Skolverkets demokratiplattform förväntas leda till en effektivare användning av skolledningars och lärares tid. Det innebär på sikt en besparing för skolor och kommuner. Förslaget skapar även bättre förutsättningar för mer jämlik demokratiutbildning inom landets skolor, vilket framför allt gynnar elever vars föräldrar har lägre utbildningsnivå. Samtidigt kommer det att krävas resurser av Skolverket att ta fram underlag och underhålla plattformen. Kommitténs bedömning är dock att de förväntade besparingarna för lärare och annan skolpersonal är betydligt större än kostnaderna för Skolverket.

8.4 Andra konsekvenser

Konsekvenser för kommuner och kommunala självstyret

Förslagen har ingen direkt påverkan på det kommunala självstyret. Dock väntas kommitténs förslag få positiva effekter även för den kommunala demokratin. Flera av förslagen kan bidra till att stärka respekten för principen om det kommunala självstyret. Till exempel kan förslaget om en nationell demokratifunktion bidra till ökad förståelse för vad det kommunala självstyret innebär för den lokala demokratin, och förslaget om krav på konsekvensutredning vad gäller

demokrati kan fördjupa utredningars och kommittéers konsekvensanalyser om demokratins funktionssätt.

Inom ramen för länsstyrelsernas uppdrag kommer kommunerna att uppmuntras ingå i den krets av lokala aktörer i länen som genom samverkan bidrar till uppdragets genomförande. Den lokala statistik som tas fram och de kartläggningar som kommer att möjliggöras inom ramen för uppdraget kan även stödja kommunerna i sitt lokala arbete och öka kunskapen kring demokratins möjligheter och utmaningar. Kommunerna kommer även kunna få stöd i sitt demokratiarbete och med kommunikativa insatser och tillsammans med andra lokala aktörer utbyta erfarenheter och metoder och på så sätt bidra till att stärka demokratin lokalt.

Konsekvenser för regionerna

Inom ramen för länsstyrelsernas uppdrag kommer regionerna att uppmuntras ingå i en krets av lokala aktörer. Den lokala och regionala statistik som tas fram och de kartläggningar som kommer att möjliggöras inom uppdraget kommer att stödja regionerna i deras regionala demokratiarbete.

Konsekvenser för demokratin och de grundläggande fri- och rättigheterna

Förslagens konsekvenser på demokratin kan bedömas med utgångspunkt i hur de påverkar demokratins funktionssätt, grundläggande fri- och rättigheter, samt människors möjligheter att delta i demokratin och att utöva inflytande över det politiska beslutsfattandet. Se avsnitt 7.2.

Förslagen förväntas på längre sikt dels bidra till att det demokratipolitiska målet om en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika uppnås, dels till att skapa bättre förutsättningar för att det allmänna ska kunna verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden i enlighet med grundlagen. På lång sikt kan det stärka demokratins funktion. Det gäller särskilt förslagen om författningsändringar i myndighetsförordningen och kommittéförordningen samt förändringar av instruktioner.

Samtliga förslag syftar till att öka kunskap och medvetenhet om demokrati i samhället. Därigenom skapas bättre förutsättningar för den enskildas möjligheter att få kunskap om grundläggande fri- och rättigheter. På sikt kommer detta med stor sannolikhet att få positiva effekter för den enskildas möjlighet att delta i demokratin och utnyttja sina demokratiska rättigheter. Flera av förslagen innebär också bättre möjligheter för insyn i beslutsfattandet.

Förslagen väntas också bidra till ökad delaktighet och ökat inflytande. Länsstyrelsernas demokratiuppdrag väntas leda till att demokratirelaterade frågor når ut brett i hela landet, även på lokal nivå. Det kunskapsstöd kring metoder som den nationella demokratifunktionen ska ta fram väntas bidra till ökad delaktighet och deltagande. Sammantaget väntas förslagen skapa förutsättningar för fler att bli involverade i demokratin.

Konsekvenser för jämställdhet

Jämställdhetsmyndighetens rapport Ett sekel av rösträtt och valbarhet (rapport 2021:1) visar att män fortfarande är överrepresenterade inom politiken och att utvecklingen i flera viktiga hänseenden har stagnerat. I vissa fall går det bakåt. Rapporten pekar på att unga kvinnor är kraftigt underrepresenterade i politiken och i högre utsträckning än män lämnar sina uppdrag i förtid.

En annan rapport från Jämställhetsmyndigheten, Kvinnor och män i lokal demokrati (2021:3) pekar vidare på att det råder bristfälliga kunskaper om i vilken grad och på vilka sätt kvinnor respektive män är delaktiga och deltar i demokratin.

Vidare visar kommitténs kunskapsmätningar att kvinnor har något lägre kunskaper om demokratin än män samt att kvinnor anser att det är svårare att förstå den politiska diskussionen.

Kommittén gör bedömningen att förslaget om en nationell demokratifunktion och förslaget om att ge länsstyrelserna demokratifrämjande uppdrag kan ge ökade kunskaper om demokrati och jämställdhet, vilket i sin tur kan bidra till att minska skillnaderna i demokratiskt deltagande och inflytande mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

Konsekvenser för integration och arbetet med att förebygga och motverka segregation

Förslagen kan bidra till att förverkliga målet för integrationspolitiken (lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund) och målet för att förebygga och motverka segregation (minskad segregation, jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser för alla).

Ett lägre demokratiskt deltagande i och mellan valen riskerar att underminera demokratin på sikt och leda till lägre tillit, och lägre intresse och engagemang i demokratin. Förslagen om en nationell demokratifunktion och demokratiuppdrag till länsstyrelserna kan bidra till ökad kunskap om det demokratiska utanförskapet. Vidare kan framgångsrika metoder och insatser för att bemöta det demokratiska utanförskapet och andra demokratiutmaningar, spridas, utvecklas och nyttjas av fler.

Övrigt

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för sysselsättning och offentlig service, för brottslighet och brottsförebyggande arbete, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag.

Kommittédirektiv 2018:53

Demokratin 100 år – samling för en stark demokrati

Beslut vid regeringssammanträde den 20 juni 2018

Sammanfattning

Regeringen vill uppmärksamma att det år 2021 är hundra år sedan det första riksdagsvalet där både kvinnor och män fick rösta. Det utgör ett unikt tillfälle att bemöta de utmaningar demokratin står inför i dag. En kommitté ska därför under 2018–2021 planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati. Tyngdpunkten i genomförandet ska ligga på år 2021.

Insatserna och aktiviteterna ska planeras och genomföras i nära samarbete med relevanta aktörer som arbetar med demokratifrågor och nå ut till en stor del av befolkningen. De ska bidra till ökad delaktighet, förankring och motståndskraft i demokratin. Kommittén ska uppmuntra en bredd av aktörer att delta, såsom skolväsendet, det civila samhället, myndigheter och kommuner. De insatser och aktiviteter som genomförs ska bidra till att främja demokratin i hela landet.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2022.

Hundra år sedan allmän och lika rösträtt infördes

Genom beslut av 1919 och 1921 års riksdagar infördes allmän och lika rösträtt. Reformen innebar först och främst att kvinnor fick rösträtt och blev valbara till riksdagen. Den svenska väljarkåren fördubblades därmed. Den 12 september 1921 fick kvinnor för första gången utöva sin rösträtt i riksdagsval. År 2021 är det således hundra

år sedan det första riksdagsvalet hölls i vilket både kvinnor och män fick rösta. Demokratin fick därmed sitt stora genombrott i Sverige. Rösträttskampen drevs delvis vidare även efter 1921 eftersom det fortfarande fanns vissa grupper av befolkningen som inte fick rösta.

Att demokratin fyller hundra år uppmärksammas av flera aktörer. Riksdagens högtidlighållande sker under åren 2018–2022. I centrum står processen för demokratiseringen och riksdagens roll i denna. Riksdagen avser att starta högtidlighållandet den 17 december 2018 för att manifestera riksdagsöverenskommelsen som ledde till allmän och lika rösträtt. Riksdagen avslutar högtidlighållandet i januari 2022 med att uppmärksamma att det var 100 år sedan de första kvinnorna tog plats i den nyvalda riksdagen.

Regeringen uppmärksammar att demokratin fyller hundra år

Att den svenska demokratin fyller hundra år innebär ett unikt tillfälle att uppmärksamma att demokratin ständigt måste främjas, förankras och försvaras.

Demokratin utgår från idén om politisk jämlikhet. Alla ska ha möjlighet att vara med och påverka. Inom ramen för demokratipolitiken beslutar regeringen därför om en kommitté som ska planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter som tar sikte på de utmaningar som demokratin står inför i dag. Regeringens mål för demokratipolitiken är en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika (prop. 2017/18:1).

Regeringens demokratistrategi Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara (dnr Ku2018/01406/D) ger en lägesbild av demokratin i dag. Den svenska demokratin står på många sätt stark. Samtidigt finns utmaningar som är särskilt viktiga att bemöta: ett demokratiskt utanförskap, ett hotat demokratiskt samtal och antidemokratiska aktörer som utmanar. Regeringen ser därför ett behov av att låta en kommitté planera och genomföra en bred samling av olika insatser och aktiviteter för att främja delaktighet, förankra demokratin och stärka dess kraft att stå emot antidemokratiska aktörer.

Uppdraget

En kommitté ska under åren 2018–2021 planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati. Dessa ska planeras och genomföras i nära samarbete med relevanta aktörer. Kommittén ska uppmuntra en bredd av aktörer i hela landet att delta, såsom skolväsendet, det civila samhället, myndigheter och kommuner.

Utgångspunkten för kommitténs arbete ska vara regeringens demokratipolitiska mål och regeringens demokratistrategi ska beaktas. Arbetet ska bidra till att utveckla och stärka demokratin på både kort och lång sikt genom att öka delaktigheten, förankringen av och motståndskraften i demokratin. Samlingens insatser och aktiviteter ska t.ex. främja utveckling av de kunskaper och förmågor som människor behöver för att kunna delta aktivt i demokratin, bidra till att uppmuntra och inspirera till demokratiskt deltagande och stärka stödet för demokratins grundläggande principer. I planeringen och genomförandet av samlingens insatser och aktiviteter ska kommittén beakta och nå ut till olika målgrupper i befolkningen. Arbetet ska omfatta lokal, regional, nationell och EU-nivå. Även den internationella nivån kan inkluderas.

Planera insatser och aktiviteter

Kommittén ska föreslå hur en samling för en stark demokrati ska genomföras och vilka insatser och aktiviteter som ska ingå i samlingen. Huvuddelen av insatserna och aktiviteterna ska genomföras år 2021, därför ska fokus för förslaget vara detta år. Förslaget ska tas fram i samverkan med relevanta aktörer.

Kommittén ska redovisa förslaget till Regeringskansliet senast den 14 januari 2019. Det ska innehålla förslag på insatser, aktiviteter och samarbeten med en bredd av relevanta aktörer, exempelvis myndigheter, kommuner och det civila samhällets organisationer, samt en finansieringsplan. Det ska framgå hur aktiviteterna och insatserna kan ge bestående effekter i enlighet med regeringens demokratipolitiska mål. Kommitténs roll i genomförandet ska också framgå.

Genomföra och samordna insatser och aktiviteter

Kommittén ska genomföra och samordna en samling för en stark demokrati under åren 2018–2021. Samordning och kommunikation av insatser och aktiviteter utgör en central del av kommitténs arbete. Kommittén ska uppmuntra olika aktörer såsom skolväsendet, det civila samhället, myndigheter och kommuner att delta i samlingen samt involvera allmänheten i aktiviteter som ingår i samlingen. Tyngdpunkten i genomförandet ska ligga på år 2021.

Kommunicera samlingen

Huvuduppdraget för kommitténs ledamöter är att kommunicera samlingen så att den når ut till så många som möjligt. Ledamöterna ska arbeta utåtriktat mot olika målgrupper i befolkningen, uppmuntra en bredd av aktörer att delta i samlingen samt delta i seminarier och andra utåtriktade aktiviteter.

Konsekvensbeskrivningar

Kommittén ska redovisa förslagens konsekvenser i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474). Om förslaget beräknas innebära ökade kostnader ska kommittén föreslå hur dessa ska finansieras.

Samråd och redovisning av uppdraget

Kommittén ska löpande samråda med relevanta aktörer, riksdagen och berörda departement inom Regeringskansliet. Senast den 14 januari 2019 ska kommittén delredovisa ett förslag på hur en samling för en stark demokrati ska genomföras. Uppdraget ska slutredovisas i sin helhet senast den 1 juni 2022 tillsammans med en analys av resultat och utfall. Kommittén ska också lämna förslag på hur insatserna och erfarenheterna från samlingen 2018–2021 kan tas tillvara av regeringen efter att kommittén har avslutat sitt uppdrag.

(Kulturdepartementet)

Deklaration för en stark demokrati

Deklaration för en stark demokrati togs fram av kommittén Demokratin 100 år sommaren 2019 med syftet att samla aktörer kring det gemensamma målet att stärka Sveriges demokrati. Inom ramen för deklarationen utförde 310 aktörer aktiviteter som nådde ut till drygt 1,2 miljoner personer. Arbetet engagerade människor runt om i Sverige och ledde till många diskussioner och samtal. Deklarationen bidrog inte bara till aktiviteter i samband med att demokratin fyllde 100 år. Redovisningar från aktörerna visar att det även sattes i gång processer som väntas leda till ett fortsatt arbete för en stark demokrati.

I den här bilagan återfinns deklarationen, en redovisning av aktörernas slutrapporteringar av sitt arbete samt en sammanställning där aktörerna beskriver sitt arbete med egna ord.

Deklaration för en stark demokrati

Bakgrund

År 2021 är det 100 år sedan demokratin fick sitt genombrott i Sverige. Vårt demokratiska styrelseskick har haft en helt avgörande betydelse för vårt lands historia, utveckling och välstånd.

Det finns många skäl att vara stolta över vår demokrati och dess hundraåriga historia. Samtidigt ska vi minnas att kampen om vem som ska inkluderas i demokratin har fortsatt långt efter 1921. Att fortsätta utveckla demokratin är nödvändigt i dag, liksom det var för 100 år sedan.

Trots att demokratin står sig stark i Sverige finns det flera hot som måste tas på stort allvar. Runt om i världen utmanas och försvagas demokratier. I Sverige står många människor utanför som varken deltar eller är delaktiga. Samtalsklimatet hårdnar och antidemokratiska aktörer blir allt mer synliga.

Kommittén Demokratin 100 år har i uppdrag att planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för att stärka demokratin. Under rubriken Vår demokrati – värd att värna varje dag samlar vi aktörer som vill

bidra till att stärka och utveckla demokratin i Sverige och säkra att den står sig stark även de kommande 100 åren.

Deklarationen syftar till att ena de krafter som stödjer demokratin som styrelseskick och uppmuntra att fler tar tydligt ställning och arbetar för att stärka demokratin.

Deklarationen är framtagen av kommittén Demokratin 100 år och är en del i kommitténs arbete med att etablera en nationell samling *Vår demokrati – värd att värna varje dag*. Deklarationen tar avstamp i att Sveriges demokrati fyller 100 år och att det är ett viktigt tillfälle att uppmärksamma och stärka demokratin. De aktörer som antar deklarationen åtar sig att under åren 2020–2021 bidra till de åtaganden som anges i deklarationen. Ambitionen är att ett stort antal aktörer kommer att skriva under deklarationen.

Aktörernas åtaganden

Vi värnar alla människors lika värde, de grundläggande fri- och rättigheterna och rättsstatens principer och tar avstånd från diskriminering, extremism, främlingsfientlighet, korruption och rasism. Vi vill bidra till att demokratin står sig stark även i framtiden genom att:

1 verka för att fler får en god kunskap och medvetenhet om det demokratiska systemet,

2 arbeta för att fler deltar aktivt och står upp för demokratin, och

3 bidra till ett samtalsklimat som kännetecknas av öppenhet och respekt.

Vi behöver agera nu för att säkra en stark demokrati även i framtiden. Demokratin får aldrig tas för given.

Redovisning av slutrapporteringar för Deklaration för en stark demokrati

För att kunna skriva under deklarationen behövde aktören göra minst tre åtaganden varav ett skulle vara internt, ett externt och ett kommunikativt. Åtagandena skulle innebära en ambitionshöjning utöver den ordinarie verksamheten. Sammanlagt skrev 310 aktörer under deklarationen mellan september 2019 och december 2021.

Slutrapporteringen genomfördes i enkätform och bestod av tio frågor. Sex av frågorna var formulerade som flervalsfrågor. För flertalet frågor fanns det möjlighet att välja flera svarsalternativ.

Aktörer som skrev under deklarationen

Deklarationen skrevs under av aktörer från såväl offentlig sektor som civilsamhället och näringslivet. Som framgår av figur 1 var den största gruppen kommuner med 131 aktörer, vilket motsvarar närmare hälften av Sveriges 290 kommuner. Därutöver skrev 18 av 21 länsstyrelser och tio av 21 regioner under, vilket bidrog till att aktörer runt om i hela landet deltog.

Figur 1 **Aktörsgrupper som skrev under Deklaration för en stark demokrati**

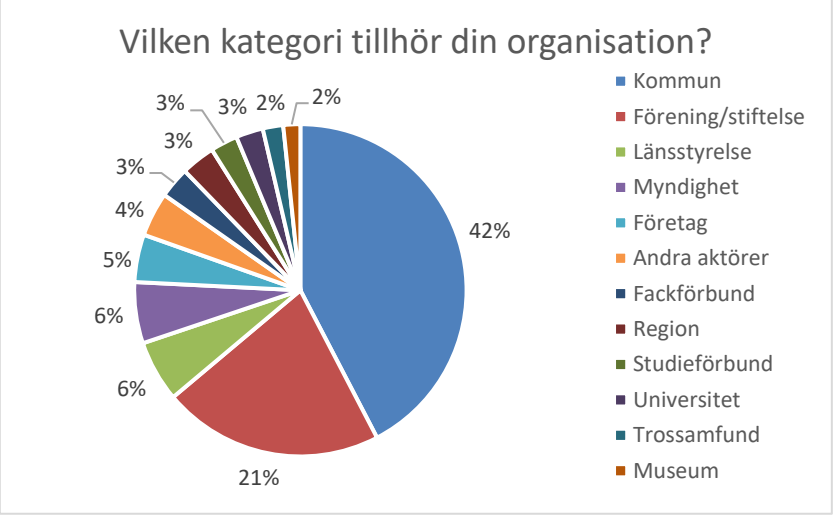

I kategorin myndighet ingår inte universitet, länsstyrelser och museer.

Aktörsgruppen andra aktörer innehåller framför allt samordningsförbund men även andra organisationer som ligger nära gruppen myndighet som exempelvis Folkbildningsrådet.

Antal och typ av aktiviteter varierade

Inom ramen för Deklaration för en stark demokrati genomfördes ett stort antal aktiviteter. Utifrån aktörernas egna uppskattningar genomförde varje aktör i snitt 12 aktiviteter (medianvärdet), men antalet såväl som typ av aktiviteter varierade stort mellan de olika aktörerna. Nedan beskrivs vilken typ av aktiviteter som genomfördes av de två största grupperna kommun och förening/stiftelse.

Flera kommuner uppgav att de gjort satsningar riktade mot förtroendevalda politiker, och flertalet kommuner har haft demokrati som tema under året 2021. Även antalet medborgardialoger ökade och sättet de genomfördes på förbättrades. Exempelvis satsade flera kommuner på att skapa öppna dialoger där kommunens invånare gavs möjlighet att ställa frågor till kommunledningen. Vidare anordnades föreläsningar och seminarier om demokrati och rösträttens utveckling. Ett mindre antal kommuner införde dessutom ungdomsfullmäktige eller ungdomsråd för att involvera kommunens unga i beslutsfattandet. Sammanfattningsvis syftade flertalet av kommunernas aktiviteter till att förbättra kontakten mellan invånarna och de förtroendevalda politikerna.

Bland föreningar och stiftelser uppgav en majoritet att de har producerat eller arrangerat någon typ av kunskapsspridande aktiviteter såsom utställningar, utbildningar, föreläsningar, podcasts, digitala mötesplatser, teatermanus samt en demokratidatabank. Återkommande var att aktörerna uppmärksammade demokratins hundraårsjubileum. Många aktörer uppgav också att de genomfört aktiviteter särskilt riktade mot barn och unga för att öka deras delaktighet. Ett annat vanligt svar var att aktörerna arbetade internt med demokrati samt anordnade interna utbildningar. Andra exempel var olika typer av verksamhet för konstnärlig frihet, arbete för att stärka den lokala demokratin samt arbete mot desinformation och näthat.

De flesta riktade sig mot en bred allmänhet

Många aktörer rapporterade att de riktade sig mot flera målgrupper. De flesta (80 procent) uppgav att de hade en bred allmänhet som målgrupp. Särskilt vanligt var det för kommuner, länsstyrelser och statliga myndigheter. Den näst vanligaste målgruppen var förtroendevalda politiker (59 procent). Denna målgrupp var särskilt vanlig för länsstyrelser, fackförbund och studieförbund. Nästan lika vanligt var det att aktörer riktade sig särskilt mot den egna personalen (56 procent) samt mot elever och/eller studenter (53 procent).

Figur 2 **Aktörernas angivna målgrupper för arbetet inom ramen för Deklaration för en stark demokrati**

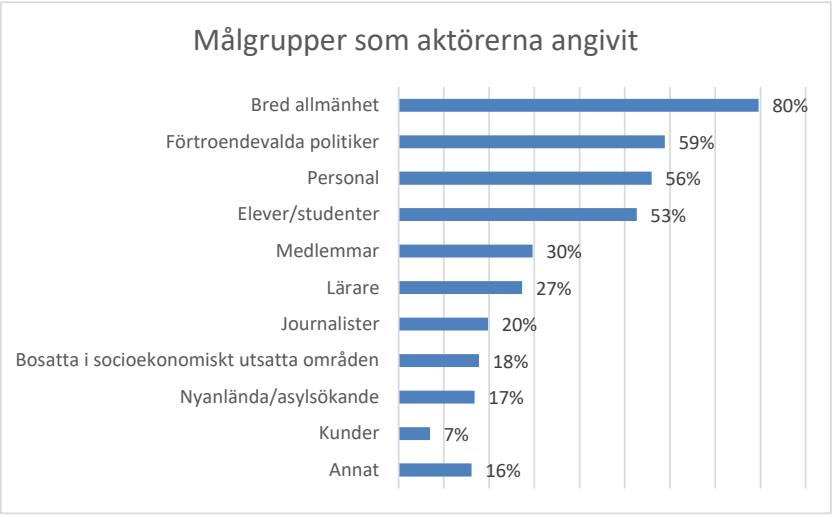

Bland de 16 procent som svarade *annat* angav många verksamhetsspecifika målgrupper som, exempelvis, personer med funktionsnedsättning, personal på fritidsgårdar, teaterledare och föreningskonsulenter i kommuner. Nationella minoriteter, forskare och tjänstemän inom offentlig sektor var andra återkommande svar.

Deklarationen nådde ut i hela landet

I slutrapporteringen ombads aktörerna att uppskatta antal personer som respektive aktör nådde ut till genom sitt demokratiarbete inom ramen för deklarationen. Skillnaderna är mycket stora mellan de som uppgav minst respektive störst räckvidd (från 30 personer till knappt 6 miljoner). De stora skillnaderna kan bero på organisationens storlek och resurser samt ambitionsnivå. Flera aktörer påtalade svårigheten med att uppskatta räckvidd för genomförda aktiviteter. Även typ av aktivitet hade effekt på hur många personer som aktörerna uppskattade att de nådde; exempelvis en mer begränsad räckvidd för en medborgardialog jämfört med informationsspridning till allmänheten via en tidskrift, sociala medier eller en hemsida.

Mot denna bakgrund valde kommittén att använda medianvärde för att beräkna räckvidd. Medianvärdet för antal personer som varje aktör nått ut till är 4 000. Uppskattningsvis har arbetet inom ramen för deklarationen därmed totalt nått ut till drygt 1,2 miljoner personer. I tabell 1 nedan uppges medianen för respektive aktörstyp.

Tabell 1 Antal aktörer per aktörstyp samt räckvidd per aktör beräknad som medianvärde

Aktörstyp	Antal aktörer	Räckvidd per aktör (medianvärdet)
Kommun	131*	2 000
Förening/Stiftelse	66*	3 000
Länsstyrelse	18	10 000
Myndighet	18	15 000
Företag	15*	4 200
Andra aktörer	14	1 000
Fackförbund	11	30 000
Region	10	12 300
Studieförbund	8	10 500
Universitet	8	5 000
Trossamfund	6*	6 250
Museum	5	10 000
Total (samtliga aktörer)	**310***	**4 000**

* Inklusive aktörer som inte inkom med slutrapportering. Insatser av de sex aktörer som inte inkom med slutrapportering har inte kunnat beaktas i uträkningen av medianvärdet räckvidd per aktör.

Aktörernas demokratistärkande arbete hade även stor geografisk räckvidd. Den stora andelen kommuner och länsstyrelser som valde att skriva under deklarationen bidrog till stor geografisk spridning genom sina aktiviteter i huvudsak på lokal och regional nivå. Utöver den stora mängd lokala och regionala aktiviteter uppgav 128[1] aktörer att de arbetade på nationell nivå, 34 på internationell nivå och 29 på EU-nivå.

Vad arbetet bidrog till

De flesta (84 procent) uppgav att deras arbete bidrog till att sprida information om att Sveriges demokrati firar 100 år. En stor andel (76 procent) rapporterade vidare att arbetet bidrog till att öka den egna målgruppens kunskap och medvetenhet om det demokratiska systemet.

Bland studieförbund och trossamfund var det särskilt vanligt att aktörerna uppgav att arbetet bidragit till att öka sina respektive målgruppers förmåga att delta i demokratiska processer.

Det är värt att notera att en stor andel av föreningarna och stiftelserna (75 procent) uppgav att deras arbete bidrog till att öka sina respektive målgruppers möjligheter att påverka samhället. Eftersom dessa aktörsgrupper nådde ut till ett stort antal personer har arbetet sannolikt haft en betydelse och bidragit till att stärka människors möjligheter att påverka.

Utmaningar för demokratin

Aktörerna fick även svara på vilka de allvarligaste utmaningarna för demokratin är, sett utifrån respektive organisation. De vanligaste svaren var demokratiskt utanförskap (78 procent), vilket var särskilt vanligt bland studieförbund, länsstyrelser och kommuner, minskad mellanmänsklig tillit och minskat förtroende för demokratiska institutioner (47 procent), som var ett vanligt svar bland samtliga aktörsgrupper samt desinformation och propaganda (45 procent), som var ett särskilt vanligt svar bland universitet och museer. Ett fåtal aktörer ansåg sig inte kunna besvara frågan eftersom de inte haft tillräckligt underlag för att göra en väl underbyggd bedömning.

[1] Observera att det har varit möjligt att uppge att arbetet skett på flera olika nivåer.

Covid-19-pandemins påverkan på genomförandet

I slutrapporteringen ingick även en fråga om svårigheter. Den mest frekventa förklaringen till varför aktörerna hade svårigheter att genomföra sina åtaganden var covid-19-pandemin (drygt en tredjedel av aktörerna). Samtidigt svarade vissa aktörer att de nådde ut till fler på grund av pandemin, då verksamheten digitaliserats. En aktör beskrev det som att pandemin har haft som konsekvens att ”organisationens digitala mognad ökat” och att det lett till att de nått ut till fler. En annan aktör resonerade kring hur väl digitala budskap egentligen når ut: ”Ökad satsning på sociala medier ger visserligen möjlighet att nå en större målgrupp, men det är svårare att uppskatta hur stort genomslaget av budskapen är”.

Förutom pandemin var tids- och/eller resursbrist de vanligaste orsakerna till att vissa åtaganden var svåra att genomföra. Ett fåtal aktörer pekade även på att ett lågt intresse för aktiviteterna var ett skäl till att de inte har nått ut till så många. En kommun uppgav att de önskade mer samarbete lokalt för att samla stödmaterial och fler inspirerande exempel, såsom Facebook-sidan Demokrati100. Många beskrev att deras åtaganden spänner över lång tid, och kommer att pågå även efter 2021.

Aktörernas beskrivningar av arbetet med sina åtaganden

Som del av sin slutrapportering ombads aktörerna som undertecknat deklarationen att kortfattat beskriva arbetet med sina åtaganden inom ramen för deklarationen. Nedan finns en sammanställning där aktörerna beskriver sitt arbete med egna ord.

Tabell 2 Aktörernas beskrivningar av arbetet med sina åtaganden

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Alvesta kommun	Kronoberg	Alvesta	Alvesta kommun har bland annat: – Tillsatt en koncernövergripande arbetsgrupp med representanter från förvaltningar och bolag som fick i uppgift att planera och genomföra insatser samt utveckla arbetsmetoder som främjar och stärker arbetet med demokratifrågor både internt och externt. – Arrangerat en rad aktiviteter under Demokrativeckan som hölls mellan 11 och 16 oktober. Aktiviteterna under Demokrativeckan gav invånarna möjlighet till dialog, diskussion och reflektion kring demokratin med både politiker och tjänstemän. Bland annat en workshop med Trafikverket och barn från grundskolan. – Spridit informationsmaterial om demokratifrågor inom kommunens olika verksamheter och i den offentliga miljön.
Arjeplog kommun	Norrbotten	Arjeplog	Genomföra tre seminarier / medborgardialoger som syftar till att vara kunskapshöjande och öka kännedomen om det kommunala uppdraget samt bidra till utbytet mellan medborgare och Arjeplogs kommun. Att på olika sätt under 2021 kommunicera att demokratin i Sverige fyller 100 år och på så sätt bidra till att kunskapen om det demokratiska systemet ökar i samhället. Att stärka ungas inflytande och delaktighet samt möjlighet att aktivt bidra till samhällsutveckling genom projektet Youth Uup North. Att internt inom organisationen synliggöra och informera om att demokratin i Sverige firar 100 år.
Arvidsjaur kommun	Norrbotten	Arvidsjaur	Vi har möten i en viss ordning för att kunna anta, utvärdera, besluta så att allt blir så bra som möjligt. Besluttagarna är förtroendevalda politiker.
Arvika kommun	Värmland	Arvika	En arbetsgrupp med representanter från olika delar i kommunen arbetade fram ett program för veckan. Kommunens förtroendevalda var positiva och fanns på plats på torget måndag till fredag kl. 10–14 för att träffa kommuninvånare. Flera skolklasser besökte dem. Samhällsbyggnadsavdelningen diskuterade översiktsplanen med användare på olika platser runt om i kommunen under hela veckan. Biblioteket hade flera digitala föreläsningar samt en föreställning om kvinnlig rösträtt på plats i biblioteket.
Askersunds kommun	Örebro	Askersund	Föreläsningen Radiokorrespondenterna, Bokklubb ”Demokratins skymning” av Anne Applebaum, Diskutera demokrati på torget, Claes Elfsberg i samtal om ”Journalistik i en demokrati”, Föreläsning med universitetslektor Agneta Blom ”Sveriges väg till etablerad demokrati”, Läs- och skrivfest med bl.a. Martina Haag, Lakeside Pride, Löpande inlägg på kommunens Facebook, Information på kommunens webb och Information i kommunens tidning Bo i Askersund.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Avesta kommun	Dalarna	Avesta	Avesta kommun har utvecklat informationen på kommunens webbplats gällande det lokala politiska systemet. Vidare har beslut fattats om att texta kommunfullmäktiges sammanträden och möjlighet att syn- och hörseltolka desamma undersöks. Kommunen har gjort ett omfattande arbete med att tillgängliggöra informationen på webbplatsen för de med funktionsnedsättningar, både för att leva upp till lagkrav men även för att Avesta kommun prioriterar att alla ska ha möjlighet att ta del av samhällsinformation och bli en del i det demokratiska samtalet. Kommunen har implementerat en utbildning i interkulturella samtal som samtliga medarbetare har genomgått. Utbildningen genomförs löpande då nya anställningar sker kontinuerligt.
Bjurholms kommun	Västerbotten	Bjurholm	Genom vår webb och intranät har vi berättat om vårt åtagande under 2021. Vi har informerat löpande om vad demokrati innebär och vidarepublicerat det som berör demokrati. Genomförda medborgardialoger har skett under ett flertal tillfällen genom en öppen dialog där deltagarna haft möjlighet att ställa frågor till kommunledningen. Biblioteket har haft en utställning utifrån demokrati 100 år som varit tillgänglig för allmän beskådan. Skolans elever har deltagit i föreläsning om vad demokrati betyder. Kvinnlig rösträtt var inte självklart innan 1921 och hur det kunde se ut i samhället för 100 år sedan när det gällde demokrati eller brist på den.
Bodens kommun	Norrbotten	Boden	Kommunfullmäktige har arbetat med demokratitema vid alla sammanträden under 2021. Detta resulterar i en överenskommelse som går upp till beslut i början av 2022. Ungdomsfullmäktige har genomförts och vi har haft Demokratistugan på besök tre dagar med fullspäckat program. Samtliga aktiviteter har kommunicerats i kommunens ordinarie kanaler.
Borgholms kommun	Kalmar	Borgholm	Vi har utbildat organisationen i att implementera rutiner för att genomföra barnkonsekvensanalyser, där barn ska ha möjlighet att höras, inför beslut som påverkar barn och unga och vi har uppmuntrat förslag från våra ungdomar i syfte att de ska kunna påverka. Vi har haft medborgardialoger med hela kommunen under året.
Borlänge kommun	Dalarna	Borlänge	Exempel på demokratifrämjande arbete: – Kommunens värdegrund som är en del av styrmodellen – Medborgardialoger – Kulturcentrum Asken – ett resurscentrum för Borlänges för- och grundskolor inom estetiskt lärande och språkfrämjande arbete. – Arbete med barnkonventionen sedan 2004 – Stärkt ungdomsdialog – Kommunstyrelsen fattade beslut i februari 2021 om att införa ungdomsfullmäktige och unga kommunstyrelsen.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Borås Stad	Västra Götaland	Borås	• Riksdagens utställning Fira demokratin! har ställts ut i Borås kulturhus tillsammans med en utställning med lokalt demokratiperspektiv. • Rättighetsmånad ”Din rätt att …” med många aktiviteter kopplat till mänskliga rättigheter. • Ingår i Emergas projekt som syftar till att ta fram verktyg för att arbeta med mer fokus på rättighetsfrågor. • Revidering av Borås Stads vision där revideringen har gjorts tillsammans med representanter för de som lever, verkar och vistas i Borås. • Utbildning av 80 medarbetare inom äldreomsorgen i klarspråk. • Hackathon med ungdomar med fokus på demokratifrågor. • Föreläsning med Emma Frans för gymnasieungdomar. • Digital inkludering med satsning på äldre.
Degerfors kommun	Örebro	Degerfors	Utbildning för tjänstepersoner och politiker där innebörden av demokrati lyfts fram.
Dorotea kommun	Västerbotten	Dorotea	Hackaton Pratdag med vuxna och ungdomar, Demokratistugan och dess arrangemang.
Eda kommun	Värmland	Eda	I kommunen har det arbetats på olika sätt för att medvetandegöra demokratins firande. På kommunfullmäktige har det visats filmer med tema demokrati. Kommunstyrelsen bjöds in till vernissage med visning av de tavlor från riksdagen som representerade demokratins 100 år, dessa har visats i kommunhuset för personal och besökare. Vidare har demokrativeckan ägt rum som involverade elever (ett arbete som sedan redovisades på biblioteket) samt den breda allmänheten. Vid demokrativeckan fick politiker svara på frågor gällande demokrati och samtalsklimat i sociala medier. Efter kommunfullmäktige och kommunstyrelsens sammanträden redovisas de viktigaste ärenden i ett inlägg på sociala medier.
Eksjö kommun	Jönköping	Eksjö	Eksjö kommun följer upp och analyser kommunprogrammets effektmål delaktighet. I Eksjö kommuns kulturhandbok betonas vikten av att vara inkluderande. Arbetsplats-kit har arbetats fram inom jämställdhet, likabehandling och kränkande särbehandling. Eksjö kommun bedriver ett aktivt arbete med att öka tillgängligheten till kommunala tjänster och öka den digitala mognaden. Utbildningsinsatser har genomförts under 2021 och arbetet med att minska digitalt utanförskap kommer fortsätta 2022.
Emmaboda kommun	Kalmar	Emmaboda	Demokratiaktören. Dialog mellan medier, politiker, och tjänstepersoner. Medarrangörer, Sveriges kommuner och regioner och medieinstitutet Fojo. Samarbetet syftar till att bidra till en positiv utveckling av det demokratiska samtalet, att skapa ett bättre samtalsklimat där ingen tystnar av rädsla för hat och hot, att öka förståelse för varandras utsatthet och kanske också inspirera till konkreta insatser och samarbeten. Fullmäktiges partier har deltagit i gemensam kortfilm med en uppmaning till alla i samhället att engagera sig politiskt och för demokratin. Planerat för filmning av panelsamtal om demokrati med olika aktörer i samhället. Samtal kring samtalstonen i politiska forum förs.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Enköpings kommun	Uppsala	Enköping	Kommunen är en del av det demokratiska systemet. Varje parti arbetar med rekrytering av medlemmar. Kommunen informerar invånare om de beslut som beslutas lokalt via kommunens hemsida. Vi försöker göra det på lättbegriplig svenska då vi klarspråkar större beslut.
Fagersta kommun	Västmanland	Fagersta	Fagersta kommun har i ett antal artiklar uppmärksammat demokratin i externa och interna kanaler. Demokratiåret har marknadsförts i samband med kommunens arbete med medborgarbudget. Biblioteket har haft en affischutställning. Ett förslag till åtgärder för ett ökat valdeltagande har lämnats till valnämnden.
Falkenbergs kommun	Halland	Falkenberg	Falkenbergs kommun arbetar aktivet med våra interna åtaganden och merparten av våra externa-kommunikativa åtaganden då detta arbete inte är avslutade och delar kommer utgöra en naturlig del i kommunens fortsatta arbete inom demokratiområdet. Samtidigt kan det konstaterats att de externa åtagande 1, delar av 2, 3, 5 och 6 samt det kommunikativa åtagandet 3 nu är slutförda med framgång. (Se åtaganden för mer info.)
Falun kommun	Dalarna	Falun	Falu kommun har under 2021 påbörjat struktur för uppföljning av förslagsställare i kommunens nya e-tjänst. Den första uppföljningen ska presenteras under första kvartalet 2022. Arbetet med Modern Youth Participation fortgår och införandet av en ny digital ungdomspanel planeras under 2022. Faluförslaget, Falu kommuns e-tjänst för e-petition har lanserats och de första förslagen har gått igenom hela processen. Falu kommun har också genomfört LUPP-enkäten och planerar att arbeta vidare med resultatet med koppling till kommunens politiska mål samt involvera kommande ungdomspanel i utvecklingsarbetet. Samtliga kommunikativa åtaganden har genomförts under året.
Filipstads kommun	Värmland	Filipstad	I samband med demokrativeckan gjordes informationssatsningar med egen och länkad info på våra digitala och sociala medier. Under demokrativeckan föreläste Jan Scherman (journalist och författare) om demokrati i vår stora biograf. Föreläsningen var riktad till allmänheten och var för besökarna kostnadsfri. Speed-dating mellan politiker och allmänhet är planerad. Tyvärr har det fått flyttats fram p.g.a. coronapandemin. Kommer genomföras i maj 2022. Yngre politiker har besökt högstadie- och gymnasieskolor. De har träffat och haft direkt dialog med såväl lärare som elever.
Forshaga kommun	Värmland	Forshaga	Forshaga kommun deltog fredagen den 23 oktober 2020 då det hölls en demokratisignering i Värmland. Länets 16 kommuner, Region Värmland och Länsstyrelsen Värmland undertecknade Deklaration för en stark demokrati, detta på initiativ av Länsstyrelsen. Vårt åtagande som kommun var att genomföra en Demokrativecka. Innehållet i veckan omfattade: – Digital bokcirkel – Erbjudande till invånarna om lån av samtalskort för demokratisamtal. – Intervjuer med 3 företag som pratar om jämlikhet och demokrati. – Biblioteket tipsade om böcker om demokrati och mänskliga rättigheter – Teater åk 6, Tjejer! Om utsatthet, drömmar, systerskap. – Demokratisamtal med kommunstyrelsens ordförande och utvalda klasser.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Gagnef kommun	Dalarna	Gagnef	Pandemin har tvingat oss att skjuta på två av våra planerade aktiviteter till februari och mars 2022. Det gäller en föredragning/workshop på temat demokrati för samtliga kommunens chefer. Det gäller vidare en motsvarande aktivitet för kommunfullmäktige. Vi har genomfört ett samtal om demokrati där kommunfullmäktiges ordförande, kommunstyrelsens ordförande och oppositionsrådet med kommunchefen som samtalsledare under en cirka timme samtalade på temat. Aktiviteten spelades in och kommer inom kort att publiceras på kommunens officiella webb och intranät.
Gislaved kommun	Jönköping	Gislaved	Vi har bland annat genomfört våra medborgardialoger inom landsbygdsutveckling (till del digitalt), genomfört regelbundna enkla medborgardialoger som till del varit tillgängliga digitalt, genomfört studiebesök och medborgardialog med två klasser på SFI, genomfört regelbundna samråd med den sverigefinska minoriteten, samt planerat för ett demokratiprojekt tillsammans med gymnasiet (inleds v. 2 2022, om hälsoläget tillåter).
Gnosjö kommun	Jönköping	Gnosjö	Vi har vid något tillfälle under hösten 2021 genomfört digitalt dialogmöte där allmänhet gavs möjlighet att delta via webben men vi upplevde att detta är något som vi kan och bör utveckla vidare under 2022. I kommunens informationskanaler (Facebook och i informationstidning till alla hushåll) har vi också informerat om svensk demokrati och demokratiåret 2021.
Grums kommun	Värmland	Grums	Vi har haft speed-dating mellan skolelever och lokala politiker. Vi har haft en demokratidag med olika aktiviteter. Bland annat medverkade våra lokala politiker. Vi hade en utställning där kommunens feriearbetare fått arbeta med tillitsfrågor. Vi har arbetat tillsammans med Länsstyrelsen under demokrativeckan, bland annat deltagit på lunchseminarium.
Gällivare kommun	Norrbotten	Gällivare	Internt och externt i kommunen har vi uppmärksammat demokratins betydelse och den allmänna och lika rösträttens värde. Vi har uppmärksammat valdeltagandets betydelse och vad vi kan göra för att alla ska känna att valet handlar om just deras förutsättningar och samhälle och att de kan vara med och påverka. Gällivare har alltid varit ett mångkulturellt och flerspråkigt samhälle och vi lever fortfarande med spåren av kolonialism och diskriminering som vi nu försöker läka genom aktivt demokratiskt, inkluderande arbete med minoriteter som en given del i vårt samhälle.
Göteborgs Stad	Västra Götaland	Göteborg	Göteborgs Stad arbetar kontinuerligt med att främja demokrati och mänskliga rättigheter, vilket också är fastställt i flera styrdokument. Våra aktiviteter under 2021 var bland annat att: – Samverka med Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen i värdskapet av riksdagens utställning Fira demokratin. – Fortsatt satsa och utveckla det digitala Göteborgsförslaget. 55 600 personer har nu lämnat förslag och idéer till Göteborgs Stad och röstat genom verktyget. – Arrangera Göteborgs Stads årliga demokratidagar som samlade tjänstepersoner och politiker för viktiga samtal om demokrati. – Fortsatt utveckla ungdomsfullmäktige och genomföra en större satsning på att öka valdeltagandet i 2021 års val.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Hagfors kommun	Värmland	Hagfors	Lokalt har vi haft två huvudfokus dels barn- och unga, dels dialogen med medborgarna ute i dess nära boendemiljöer. Utgångspunkten har varit att stimulera engagemang och öka tilliten. Vi har också promotat regiongemensamma aktiviteter.
Hallsbergs kommun	Örebro	Hallsberg	Hallsbergs kommun har genomfört flera aktiviteter under temat Vår demokrati: Ungdomsprojekt om demokrati under sommaren, Utställning om demokratin 100 år. Panelsamtal i kommunfullmäktige. En heldag om kommunal demokrati för sjuorna på Transtensskolan.
Halmstad kommun	Halland	Halmstad	Halmstads kommun har stärkt det interna, externa och det kommunikativa arbetet för att lyfta insatserna inom ramen för deklarationen. Halmstads kommun har tagit fram hållbara beslutsunderlag, genomfört kunskapshöjande insatser och satt igång särskilda uppdrag för att stärka demokratin och minska segregationen. Flera av insatserna fortsätter även framåt och är högt prioriterade. Halmstads kommun har tillsammans med Länsstyrelsen i Hallands län varit värd för demokratistugan i nära samarbete med Bästa samverkansplatsen och andra aktörer inom idéburen sektor.
Hammarö kommun	Värmland	Hammarö	Kommunen uppmärksammade att demokratin fyller 100 år tillsammans med länets övriga kommuner, regionen och länsstyrelsen under vecka 38, 2021. Lokala aktiviteter i kommunen bl.a. tävling bland ungdomar (12–20 år) – vad händer om demokratin går förlorad?, tipspromenader på temat demokrati, fokus demokratifrågor på biblioteket, samtal utifrån dialogkort ”Vi måste prata”, utdelning av Bamsetidningar på temat demokrati, demokrativecka i skolan, digitalt quiz på kommunens webbsida, demokrati 100 år uppmärksammades i kommunens kommunikationskanaler.
Haparanda stad	Norrbotten	Haparanda	Konkret har Haparanda Stad genomfört olika aktiviteter i samband med värdskap för Demokratistugan 1–4 september. Aktiviteterna har haft teman som ”Framtidens demokrati”, ”Politik som yrkesval” och ”tryckfrihet och vikten av insyn” och särskilt fokuserat på förstagångsväljare men även riktats till allmänheten. Vidare har Haparanda Stad genomfört en översyn av främjande insatser för ett ökat valdeltagande i kommunen inför de nationella och kommunala valen 2022. Översynen tog avstamp i en syntes av valforskning från 2020 och resulterade i arton förslag på främjande insatser på institutionell, kontextuell och individnivå. Därutöver följer det dagliga arbetet med demokratiska värden.
Heby kommun	Uppsala	Heby	Vi har dels haft utbildningar/föredrag för kommunfullmäktige för att väcka tanken på att vi inte alltid har haft en stark demokrati och att det inte kan tas för givet. Detta har vi haft inom ramen för högtidlighållandet av att demokratin firade hundra år 2021. Vi har också haft utbildningar för en mindre grupp (ett par förtroendevalda och ett par tjänstepersoner) kring påverkansoperationer, som ju i grunden kan skada tilliten till samhället och vårt demokratiska system. Det sistnämnda har inte varit bara för att det var demokratins år förra året, utan som en del av vår krisberedskap där en del är att försvara tilltron till samhällets funktioner.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Hedemora kommun	Dalarna	Hedemora	Vi valde att lyfta fram ambitioner som kommunen har med utvecklingen i ett av kommunens ytterområden, som förs i dialog mellan kommun, invånare och näringsliv. Vi valde även att lyfta den digitala utvecklingen som kommunen är del av, som ett verktyg och en möjlighet till ökad demokrati. Vi har kommunicerat Länsstyrelsens information och egen info om Sveriges demokrati 100 år, i sociala medier, webb, press och digital infartstavla.
Helsingborg stad	Skåne	Helsingborg	Helsingborgs stad har arbetat med att stärka demokratin under 2021 på flera sätt. Vi har uppmärksammat demokratins 100-årsfirande genom informations- och utbildningsinsatser i sociala medier och på stadens hemsida, anordnat teaterföreställningar, utställningar och föreläsningar. Vandringsteaterföreställningen ”Signes val” som handlade om kampen för allmän och lika rösträtt blev särskilt uppskattad och mycket välbesökt. Arbetet med att stärka demokratins roll och uppmuntra att fler tar tydlig ställning för de demokratiska principerna fortsätter i Helsingborg även i framtiden.
Hultsfreds Kommun	Kalmar	Hultsfred	I Hultsfreds kommun handlar det om att lyfta demokratifrågor på olika sätt som: Att göra en förstudie genom ICLD, Internationellt Centrum för Lokal Demokrati, som syftar till att utveckla ökad transparens och delaktighet för invånarnas möjlighet till medborgardialog. Att Hultsfreds gymnasium och kommunledningen i Hultsfreds kommun undersöker möjligheterna att erbjuda traineeanställningar för elever på gymnasiet som är intresserade av att arbeta i offentlig sektor på ledningsnivå. Att lyfta demokratifrågan på olika sätt inom ramen för kommunikationen kring Agenda 2030. Att utbilda anställda om demokrati genom introduktion för nyanställda och chefer.
Hylte kommun	Halland	Hylte	Hylte kommun hade under hösten 2021 en digital debatt mellan ungdomar och lokala politiska företrädare, där ungdomarna fick möjlighet att ställa frågor till företrädarna. Det har varit berättarkvällar och föredrag på Hylte bibliotek under hösten 2021 med fokus på att demokratin fyller 100 år. Biblioteken planerar för fortsatta insatser under våren 2022. Kommunen har även planerat för information på kommunens webbplats och intranät. Informationen på kommunens webbplats har bestått av information om när de första kvinnorna kom in i småkommunernas olika instanser samt information om Vår demokratis kunskapsmaterial.
Hällefors kommun	Örebro	Hällefors	Kommunen har uppmärksammat året genom exempelvis utställningar och föredrag i samband med kommunfullmäktige, och genomfört utbildningar för förtroendevalda.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Härnösands kommun	Västerbotten	Härnösand	Utbildning för bibliotekspersonal om det demokratiska uppdraget. Projekt Ungdomsdemokrati, projektledare anställts. Invigning Europa Direkt-kontor. Dialoger, föreläsningar om EU. Historisk stadsvandring ”Genom välfärdens kulturarv”. Skrivtävling i romani chib. ”100 % kamp” utställning om människor som tagit strid för sina rättigheter. ”Handbok för superhjältar” utställning för barn. Sagostunder för barn med fokus på inkludering, NPF och nationella minoriteter. Aktiviteter i samband med E-medborgarveckan, Digital@idag, invigning av Härnösands Digidelcenter. Regnbågsvecka HBTQI+ med musik, föreläsning, tjej- och killmiddag. ”Demokratin 100 år” information vid Kultur-lunch. Info på SoMe och webb.
Högsby kommun	Kalmar	Högsby	Projekt för starkare tillväxt och bättre levnadsvillkor i Högsby kommun pågår. Fokus på medborgar-inflytande. Kommunicerat, intranät: – Demokratin fyller 100 år, demokratistugan, demokrati-deklarationen, kommittén Demokratin 100 år. Länkar: mer information/bakgrund. – Projekt för starkare tillväxt och bättre levnadsvillkor i Högsby kommun Kommunicerat, hemsida, sociala medier: – Demokratin fyller 100 år, demokratistugan, demokratideklarationen, kommittén Demokratin 100 år. Länkar: mer information/bakgrund. – Projekt för starkare tillväxt och bättre levnadsvillkor i Högsby kommun – Krisberedskapsveckan 2021, tema Demokrati – Föreläsningar: _Folkets röst_en dag om inflytande & demokrati_.
Jokkmokk kommun	Norrbotten	Jokkmokk	Biblioteken: Utställning Demokrati och minoriteter. Utbildning i barnrättsfrågor. Nytt arbetssätt så att elever får påverka inköp av ny litteratur. Kultur & Fritid: Elevrådsutbildning tema inflytande och elevdemokratins historia. Föreläsningar Vår sköra demokrati och hur vi skyddar den med Edna Eriksson för allmänhet, politiker och gymnasiet. Teaterföreställningar Begrav mitt hjärta i Udtjajaure, om samernas rättigheter, för allmänhet och elever 15–18 år. Kulturskolan: Deltar i projektet Influera mera, där fem kulturskolor i länet ska fokusera på elevernas delaktighet kring kurser, aktiviteter och arbetssätt. Regnbågshäng – öppna kvällar med gemenskap för unga och vuxna kring hbtq+.
Jönköpings kommun	Jönköping	Jönköping	Jönköpings kommun värnar om demokrati, jämställdhet och mångfald. Under året har kommunen haft flera projekt och samarbeten i syfte att stärka demokratin och uppmärksamma demokratiåret. Bland annat har högstadie- och gymnasieungdomar och kommunens styrande politiker träffats i demokratidialoger för att öka barn och ungas delaktighet. Vidare medverkar Jönköpings kommun i två olika internationella projekt som syftar till att stärka den globala demokratin lokalt. Under vecka 45 deltog kommunen som en part i demokratistugan. Under en dag stod Jönköpings kommun som värd för stugan och arrangerade bland annat en ljusmanifestation för att uppmärksamma barnkonventionen.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Kalix kommun	Norrbotten	Kalix	Vi har haft en utställning i Folkets hus om demokratin 100 år där både allmänhet och politik har haft möjlighet att besöka. Vidare har kommunens informationsenhet uppmärksammat demokratiåret flera gånger med inslag om bland annat kvinnors rösträtt. Vi har haft en politisk beredning under kommunstyrelsen som har arbetat med att försöka ta fram underlag för framtida politisk organisation samt kommunfullmäktiges framtida storlek samt tillitsbaserad styrning.
Kalmar kommun	Kalmar	Kalmar	Kalmar kommun ska bjuda in Kalmars ungdomsråd till kommunfullmäktige för en diskussion om utveckling av de ungas inflytande, utbyte internationellt och öka ungdomars delaktighet. Detta kommer ske så fort möjligheter ges att ha fysiska möten. Kalmar kommun ska fortsätta uppmärksamma och kommunicera att demokratin i Sverige fyller 100 år. Detta kommer ske i olika forum och olika kanaler. Exempelvis genom information på kommunens intranät till anställda i kommunen, på kommunens externa hemsida och via att fysiskt uppmärksamma det på kommunfullmäktiges sammanträden.
Karlskoga kommun	Örebro	Karlskoga	Fortsatt utveckling av ungdomsfullmäktige och anställande av ungdomar som ”kommunutvecklare”. Deltagande i ett pilotprojekt med SKR: ”Det demokratiska samtalet” där vi samlade media (radio, tv, tidningar) i länet för samtal kring hot och hat mot förtroendevalda och journalister. ”Eftersnack” – efter varje fullmäktigesammanträde intervjuar ordföranden representanter för såväl majoritet som opposition och diskuterar några av de beslut som fattats av kommunfullmäktige.
Karlskrona kommun	Blekinge	Karlskrona	Sedan undertecknandet av deklarationen har kommunikationsinsatser via olika kanaler gjorts, bland annat på kommunens hemsida, sociala medier, skärmar i kommunhusets entré. Utställningen ”Ja må den leva – demokratin 100 år” har funnits i kommunhusets reception från 15 september och finns kvar fram till 22 december. Samma utställning har också funnits på Stadsbiblioteket under Demokrativeckan som arrangeras i Karlskrona och resten av Blekinge under vecka 44. Karlskrona kommun har samverkat med Blekinge museum, Sensus, BTH, Region Blekinge samt Länsstyrelsen inför och under Demokrativeckan bland annat genom att lokalpolitiker var på plats vid Demokratistugan och förde samtal om demokrati med invånare.
Karlstads kommun	Värmland	Karlstad	Karlstads kommun fokuserade på Demokrativeckan. Vi gjorde bland annat film, temasidor på webben och en FB-kampanj. Alla chefer informerades och flera lyfte ämnet i sina bloggar. Kommunstyrelsen gjorde ett gemensamt uttalande om hot och främlingsfientlighet. Biblioteken höll bland annat en författarkväll med Britt-Marie Mattsson och vi visade demokratifilmer. Vid kommunfullmäktiges möte föreläste professor PO Norell om att styra staden. Förtroendevalda medverkade vid Demokratistugan och medarbetare fick gå utbildning om hat och hot i sociala medier. Fritidsgårdarna fokuserade på hur ungdomarna kan öka sitt inflytande. SFI-kurser arbetade med demokratifrågor och vi talade på SKR:s demokratikonferens om vårt arbete med medborgardialog.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Kils kommun	Värmland	Kil	Kils kommun ställer sig, precis som Värmlands övriga 15 kommuner bakom den gemensamma demokratisatsningen tillsammans med Region Värmland och Länsstyrelsen. Syftet är bland annat att fördjupa samverkan inom länet när det gäller frågor om demokrati och mänskliga rättigheter.
Kinda kommun	Östergötland	Kinda	Inom ramen för kommunfullmäktiges fastställda mål – Utveckling Kinda – har kommunen arbetat med att stärka demokratin och framför allt dialogen med medborgarna. Medborgarträffar har genomförts både med fokus på viss ort/område och utifrån vissa strategiska teman. Utbildningsinsatser har genomförts och planeras för löpande. Vad gäller möjligheten till breddad representation inom politiken har beslut tagits om att bredda vissa beredande organ, i synnerhet budgetberedningen för att ge fler och nya politiker chans att delta.
Kiruna kommun	Norrbotten	Kiruna	Har ej inkommit med redovisning.
Kristinehamns kommun	Värmland	Kristinehamn	Under demokrativeckan vecka 38 anordnades nedanstående aktiviteter: Specialtidning med Bamse om demokrati delades ut via biblioteket. Föreläsning med Agera Värmland på biblioteket – Mänskliga skyldigheter? Utbildning om hot och hat mot förtroendevalda för ledamöterna i fullmäktige. Alla partier i fullmäktige var ute på stan under lördagen vecka 38.
Kumla kommun	Örebro	Kumla	Under året har vi diskuterat demokratideklarationen i fullmäktiges presidium, tagit fram en film om demokrati som riktar sig till de som bor, lever och verkar i Kumla, deltagit i det länsövergripande demokratinätverket som har haft 100 års-tema samt riktade aktiviteter på skolor och bibliotek.
Kungsbacka kommun	Halland	Kungsbacka	Kungsbacka kommun har genomfört samtliga aktiviteter som vi förband oss till i samband med undertecknandet av demokratideklarationen. Aktiviteterna har varit mycket lyckade och flera kommer fortsätta även under kommande år. I arbetet med att förverkliga dessa åtaganden har vi också kunnat se en ökad medvetenhet i kommunen om demokratins betydelse och även en förståelse för att det krävs engagemang både av kommunens invånare med också av det allmänna om vi ska kunna bevara demokratin som styrelseskick.
Laholm kommun	Halland	Laholm	• Utbildningsinsats i barnkonventionen för den politiska organisationen. • Stärkt ungas inflytande och delaktighet samt möjlighet att aktivt bidra till utveckling genom arbetet med Laholms kommuns ungdomsforum där ungdomar utvalda av elevrådet bjuder in politiker för samtal inför olika frågor och beslut. • Involverat och engagerat unga i årskurs F-9 i Laholms kommun i den så kallade ”200 000 kronors processen” som en lärande demokratisk process.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Laxå kommun	Örebro	Laxå	Laxå kommun har genomfört första steget i projektet Livskvalitet i landet Laxå. Denna del är slutförd och redovisad för kommunstyrelsen. Resultatet används för att utveckla bättre sätt att genomföra dialog med kommunens alla medborgare. Under hösten har det genomförts medborgardialoger på kommunens olika tätorter. En utställning om demokratin 100 år visades i samband med kommunfullmäktiges sammanträde i september. Internt har arbetet med att förstärka barn och ungas rätt i samhället, med utgångspunkt i barnkonventionen, varit intensiv. Kommunen har även deltagit i MUCF LUPP-enkät för unga mellan 13–16 år för att få in ytterligare underlag i det fortsatta arbetet.
Lekebergs kommun	Örebro	Lekeberg	Biblioteket uppmärksammar demokratin 100 år genom en utställning. Biblioteket spred Bamsetidningen med temat demokrati till alla lågstadieklasser. Riktad information till lärarna om informationsmaterial på regeringens hemsida. Dialog mellan förtroendevalda och medborgare i samband med arbetet att ta fram en ny översiktsplan. Uppmärksammat deltagandet på hemsidan med omfattande information. Uppmärksammade firandet i samband med kommunfullmäktigesammanträdet.
Leksand kommun	Dalarna	Leksand	– Kommunen har börjat nyttja nya digitala kanaler för samrådsprocesser med medborgare. – Utbildningsinsats gällande rollen som chef och medarbetare i offentlig verksamhet med fokus på offentlighet och sekretess. – Föreläsning för chefer om demokratiuppdraget i offentlig verksamhet. – Demokratiresa för kommunens högstadieelever. – Utställning om kvinnlig rösträtt.
Lessebo kommun	Kronoberg	Lessebo	Lessebo kommun har under året i såväl folkbildande som praktiska aktiviteter uppmärksammat demokratiåret och det lokala i kombination med att fira kommunen som fyller 50 år.
Lindesberg kommun	Örebro	Lindesberg	Lindesbergs kommun tar aktiv ställning för alla människors lika värde, de grundläggande fri- och rättigheterna och rättsstatens principer. Det innebär också att Lindesbergs kommun formellt och officiellt tar avstånd från diskriminering, extremism, främlingsfientlighet, korruption och rasism. Lindesbergs kommun har genomfört en demokratidag för ungdomar och unga vuxna i åldern 13–25 år där förtroendevalda politiker och tjänstepersoner fick möta unga människor för att diskutera frågor om demokrati och det politiska systemet. Kommunen har även genomfört en intern utbildningsdag för förtroendevald och tjänstepersoner om det svenska demokratiska systemet.
Linköping kommun	Östergötland	Linköping	Trots stora utmaningar att planera ett demokratiår på grund av pandemin har vi ändå lyckats genomföra flertalet aktiviteter under året. Vi inledde 2021 med att underteckna demokratideklarationen. Vi har genomfört flera utställningar på biblioteken, föreläsningar, uppmärksammande på webb och sociala medier liksom information om hur ett val går till i ett område med lågt valdeltagande. I samarbete med Länsstyrelsen har vi skickat ut 1 100 Bamsetidningar på temat demokrati och genomfört sju dialoger mellan lokala politiker och elever i åk 1–4. I november arrangerades en demokrativecka med ett 20-tal föreläsningar dit allmänhet, kommunmedarbetare och högstadie- och gymnasieelever inbjudits.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Ljungby kommun	Kronoberg	Ljungby	Ljungby kommun står upp för det demokratiska systemet genom att sprida kunskap och medvetenhet samt själva bidra till det demokratiska samhället genom sitt arbete. Vi vill också bidra till ett samhällsklimat som är präglat av öppenhet och respekt.
Ljusnarsbergs kommun	Örebro	Ljusnarsberg	Kommunen har arrangerat en föreläsning av författaren Gunnela Björk om Kata Dalström som har stark anknytning till Bångbro, Ljusnarsbergs kommun. Vidare har kommunen arrangerat en digital föreläsning av professor Torbjörn Nilsson, Södertörns högskola i ämnet demokratins genombrott i Sverige. Beträffande avsikten att fullmäktiges presidium skulle besöka kommunens grundskola och prata om uppdraget som lokalpolitiker, har detta skjutits på framtiden med anledning av corona-pandemin.
Ludvika kommun	Dalarna	Ludvika	Ludvika kommun har upphandlat teknik och leverantör för webbsändning av fullmäktigesammanträden. En anpassad startsida för ungdomar, en ungsida, där riktad information finns. Ungdomar har varit involverade i arbetet.
Luleå kommun	Norrbotten	Luleå	Revidera strategi och våra riktlinjer för medborgardialoger. Inrätta en kommunövergripande barnrättsgrupp för att bl.a. stimulera delaktiggörande av barn och unga. Genomföra minst två dialoger med civila samhället och utveckla vår samverkan med områdesgrupper. Tillsammans med polisen genomföra trygghetsdialoger. Återkoppla och kommunicera resultat från våra dialoger till deltagare och kommunens medborgare i övrigt. Uppmärksamma demokratins 100-årsjubileum på hemsidan och i sociala medier.
Lycksele kommun	Västerbotten	Lycksele	Lycksele kommun har arbetat med informationsinsatser gentemot den politiska ledningen och tjänstemannaledningen i kommunen. Insatserna har tagit form av föreläsning om demokrati och demokratin 100 år, en föreläsning för vardera. Kommunen har också publicerat deklarationens undertecknande på hemsidan. I organisationen har också information om Länsstyrelsen Västerbottens delaktighetsvecka och webbinarier om demokrati spridits. Kommunen har också arbetat vidare med en översyn av strukturer som hindrar och främjar ungas deltagande i föreningar, politiska som opolitiska.
Malå kommun	Västerbotten	Malå	Uppfyllt våra åtaganden utifrån rådande omständigheter (pandemi). De flesta av de planerade fysiska mötena har ersatts av digitala. Exempel på aktivitet som inte kunnat genomföras är öppet hus.
Markaryds kommun	Kronoberg	Markaryd	Har ej inkommit med redovisning.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Marks kommun	Västra Götaland	Mark	Kommunfullmäktige i Marks kommun beslöt 22 april 2021 att kommunen skulle underteckna deklarationen. I samband med detta la vi en plan för aktiviteter som skulle genomföras under 2021. Denna skickades in till Kommittén. Sedan har alla kommunens nämnder och styrelser uppmanats att rapportera de aktiviteter som har gjorts under året för en stark demokrati. Dessa aktiviteter har tagits med i kommunstyrelsens oktoberrapport.
Mora kommun	Dalarna	Mora	Det har gått ut enkät till medborgarna för att se hur man upplever kommunens kommunikation och tillgänglighet. Utifrån det resultatet och utifrån vår egen analys har en handlingsplan tagits fram. Bland annat ska webbplatsen förbättras. Framför allt behöver vi göra det lättare att hitta det man söker på webben och ha en struktur som är lättnavigerad. Vi ska fortsätta berätta proaktivt och kontinuerligt om kommunens verksamheter och olika aktiviteter på ett lättillgängligt sätt och publicera i våra olika kommunikationskanaler. En gemensam planering har påbörjats där alla kommunens förvaltningar deltar. Med en bättre samordning skapar vi större möjlighet att bli mer proaktiva och öppna.
Motala kommun	Östergötland	Motala	Motala arbetar aktivt med att skapa inkludering och social sammanhållning för att minska och motverka segregation i kommunen. En viktig del i detta arbete är att öka kunskapen om samhället, svensk demokrati och möjligheten till delaktighet. Under hösten 2021 har verksamheter och enheter inom kommunen arbetat med ökad kunskap om mångfaldsfrågor på arbetsplatsträffar. I nära samverkan med civilsamhället ökas kunskapen till flerspråkiga vuxna om svensk demokrati och mänskliga rättigheter. Detta har bland annat skett genom utbildningsinsatser och studiecirklar. Inom vissa skolor har arbete pågått med dialoger kring allas lika värde.
Mullsjö kommun	Jönköping	Mullsjö	Majoriteten av våra åtaganden är helt genomförda, några är på gång. Arbetet inspirerade, så på vissa områden har vi gjort mer än beslutat. Ett exempel inom barn- och utbildning är att vi firat genom att läsa om demokratin, allas lika värde, yttrandefrihet, källkritik och om de 17 globala målen. Barnen har högläst, samtalat och skrivit om personer som betytt mycket för demokrati- och miljöfrågor i dåtid och nutid. Det har fått barnen att tänka och samtala om att våga leva sitt liv, våga göra sin röst hörd och om hur demokratin ser ut på skolgården och i klassrummet. Elevernas tankar om demokrati finns på en två meter hög demokratiträrta i form av dikter.
Munkfors kommun	Värmland	Munkfors	Delaktig i Agera Värmlands information om arbete med våldsbejakande extremism. Boktips på webben om demokrati. Utbildning med Karlstad kommun, tjänstemän och politiker deltog i utbildning om hot och hat i det demokratiska samtalet. Filmtips om demokrati på webben.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Mönsterås kommun	Kalmar	Mönsterås	Organisationens interna åtagande: Vi arbetar med digitalisering för att på så sätt få fram information till politiker och allmänheten på ett enklare sätt. – Kommunfullmäktige har uppmärksammat demokratins betydelse som ett tema under hösten 2021. – Demokratin har uppmärksammats bland annat genom ett demokratitema på kommunens intranät som når alla medarbetarna – Stärkt arbetet kring barnkonventionen.
Mörbylånga kommun	Kalmar	Mörbylånga	Utveckla formerna för medborgardialoger. Att förstärka dialogen med medborgare är en viktig del i vår styrmodell. Vi vill ta del och lära av goda exempel hos andra men också att genom kompetensutveckling få inspiration. Syftet är att förstärka dialogen med medborgarna och hitta nya former. Vi deltar sedan januari 2021 i ett närverk som SKR arrangerar och som innebär att utveckla dialogen med medborgarna. Medborgardialogen ska integreras som en del i styrning och verksamhetsutveckling med syfte att skapa ett hållbart samhälle.
Nordmalings kommun	Västerbotten	Nordmaling	Att på olika sätt kommunicera vikten av demokratin och att demokratin i Sverige fyller 100 år. Genomföra en digital enkät där Nordmalings kommuns medborgare får möjlighet att uttrycka åsikter och tankar kring demokratin i Nordmalings kommun. Nordmalings kommuns demokratiberedning planerar att föra dialog med skolan och unga vuxna för att planera gemensamma aktiviteter med syfte att väcka unga vuxnas intresse för demokrati genom t.ex. starta upp ungdomsfullmäktige eller något annat som kan väcka unga vuxnas intresse för demokratin samt ge dem möjlighet att påverka. Syftet med detta åtagande är att involvera unga vuxna i kommunpolitiken och bygga broar mellan kommunfullmäktige och skolan.
Norsjö kommun	Västerbotten	Norsjö	Har ej inkommit med redovisning.
Nybro kommun	Kalmar	Nybro	Fördjupad översiktsplan för Nybro stad i dialog med invånare, skolelever m.fl. Tydligt barn- och tillgänglighetsperspektiv. Riktlinje för Sammanhållen digitalisering – öka digitaliseringsprojekten. Flertalet e-tjänster både internt och externt. Hemsida tillgänglighetsanpassad. Reviderat Jämlikt och Jämställt med ett arbetsgivar- och ett brukarperspektiv. Chefsutbildningar med demokratiperspektiv. Gymnasieskolan – utskrifter och böcker om kvinnlig rösträtt, Ådalen och demokrati / statsskick i allmänhet. Ungdomsförbunden varit på plats. Biblioteket – litteratur gällande Internationella kvinnodagen och kvinnlig rösträtt via Facebook och Instagram. Artikel i NybroExtra – Demokratin 100 år.
Nässjö kommun	Jönköping	Nässjö	Har deltagit i Demokratistugans utbud och haft aktiviteter när det gäller medborgardialog.
Orsa kommun	Dalarna	Orsa	Vi har arbetat med att utveckla vår modell av invånardialog internt, och externt inom Orsa Kommun – hur jobbar vi med invånare i stället för dem. Vi jobbar med att ta fram systematiserade former för dialogen som ska passa för olika sorters frågor som en kommun har i sitt grunduppdrag. Vi har mött såväl äldre som unga, nyanlända och företagare osv. Kommunstyrelsen och tjänstepersoner i kommunen samarbetar i denna viktiga fråga för framtiden.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Oskarshamns kommun	Kalmar	Oskarshamn	1. Implementera rutiner för barnkonsekvensanalyser, där barn ska ha möjlighet att höras, inför beslut som påverkar barn och unga. 2. Under hösten 2021 anställdes fyra unga kommunutvecklare 3. Vi är barnens Oskarshamn – barn och ungas deltagande i samhällsplaneringen 4. Vi kommer via våra digitala kanaler kommunicera till alla invånare att vi undertecknat Deklaration för en stark demokrati.
Pajala kommun	Norrbotten	Pajala	Pajala kommun har haft utbildning för politiker och utbildning har skett på APT, dvs. alla anställda har fått utbildning. Det har även hållits information för elever. Det kommer även under februari/ mars 2022 hållas en information för allmänheten.
Piteå kommun	Norrbotten	Piteå	Piteå kommun har åtagit sig att stärka demokratiarbetet genom att tillsammans med andra organisationer, företag, civilsamhället och piteborna hitta former och utmaningar där vi tillsammans behöver skapa lokala samhällskontrakt. Piteå utropade sig på FN-dagen 2020 till MR-kommun vilket innebär ett åtagande att fortsätta arbeta för att stärka de mänskliga rättigheterna. Genom att även fortsättningsvis arbeta med medborgardialog som en del i styrning och ledning och att fortsätta att utveckla metoder för såväl dialog som återkoppling. Genom att arrangera en temadag för kommunstyrelsen angående demokrati.
Robertsfors kommun	Västerbotten	Robertsfors	Vi mottog demokratistugan som kommun två i Västerbotten och genomförde tre fullspäckade dagar i demokratins tecken.
Rättviks kommun	Dalarna	Rättvik	Under sommaren 2021 har sex ungdomar jobbat som kommunutvecklare i Rättviks kommun med uppdrag bl.a. att ta fram idéer för att utveckla kulturutbudet för unga i Kulturhuset. Det har varit svårt med att genomföra byating på grund av Coronapandemin. Workshop med föräldraföreningar, förtroendevalda, tjänstepersoner gällande att Utveckla alla skolor (grundskolor) har genomförts inför beslut i kommunstyrelsen. Kommunalråden har haft dialogmöte med elever och föräldraföreningen i vår norra kommundel (Furudal) för att diskutera hur vi kan utveckla fritidsaktiviteter för barn och unga.
Simrishamns kommun	Skåne	Simrishamn	Organisationens interna åtagande: Medborgardialogmodellen som bygger på dialogforumkopplat till kommunens kommunfullmäktigemål. Organisationens externa åtagande: Kuben, mänskliga rättigheter Ungdomsverksamheten, dialogmöten i olika former, föreläsning om demokrati, skrivarcirklar, Den digitala veckan, faktarum kring svensk historia och Österlens lokalhistoria. Svenska minoriteter, utställningar på Österlens museum, gratisappar samt föreningsliv. Organisationens kommunikativa åtagande: Aktiviteterna som genomförs, både interna och framför allt våra externa, har kommunicerats brett både i lokal media som i våra egna kanaler bl.a. våra sociala kanaler.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Skara kommun	Västra Götaland	Skara	Alla förtroendevalda i kommunfullmäktige och nämnder utbildas i barnkonventionen. Interna utbildningsinsatser hur kommunen fungerar som en politiskt styrd organisation för att medvetengöra de demokratiska processerna. Medborgardialoger genom arbetet med ny översiktsplan. Fokus är både att ge invånare påverkansmöjligheter och öka förtroendet för de politiska och demokratiska processerna. Utveckla former för barn och ungas delaktighet och inflytande i kommunala beslutsprocesser. Uppmärksamma 100 år av rösträtt och genomföra en demokrativecka för att synliggöra kommunens demokratiarbete.
Skellefteå kommun	Västerbotten	Skellefteå	Skellefteå kommun har dels genomfört en demokrativecka, dels en demokratidag. Aktiviteterna har varit inriktade på demokratins stolta historia, betydelsen för samhällets utveckling och hur den har varit en hörnsten för att vi har nått dit vi är i dag. Genom att aktivt involvera olika samhällsaktörer, exempelvis föreningar och lärosäten, har det kunnat föras en aktiv diskussion om hur demokratin kan fortsätta att utvecklas och stärkas, utifrån både de erfarenheter som finns och de utmaningar som de olika deltagarna ser framför sig. Ett särskilt fokus har också varit ungdomsfullmäktige, där ungdomar har haft en särskild möjlighet att få erfarenhet av att arbeta inom det demokratiska systemets ram, att i stället för att bara läsa om det i undervisningen även få praktiska erfarenheter.
Smedjebackens kommun	Dalarna	Smedjebacken	Smedjebackens kommun har deltagit i demokrativeckan som samordnades av Länsstyrelsen Dalarna. De har vi gjort i olika former: seminarier, utbildningar, medborgardialoger, annonser, sociala medier, hemsida m.m. för barn. Till äldre har vi fört dialog och informerat om delaktighet och inflytande samt vikten av demokrati för alla.
Sorsele kommun	Västerbotten	Sorsele	Sorsele kommun värnar för alla människors lika värde, grundläggande fri- och rättigheter och rättsstatens principer med ansats i att en fungerade demokrati bidrar till social välfärd, rättvisa och hållbar samhällsutveckling. 2021 års åtagande internt stärker barns rättigheter att komma till tals, externt är medborgardialoger aktiva verktyg för att främja demokrati och dialog med invånarna, kommunikativt används vår hemsida och sociala medier med riktad uppmärksamhet för en stärkt demokrati.
Storfors kommun	Värmland	Storfors	Storfors kommun har vid ett flertal tillfällen publicerat artiklar på temat ”En stark demokrati” och ”Demokratin 100 år” i kommuntidningen som når alla invånare, på kommunens webbplats samt på kommunens facebooksida och twitter. Hösten 2021 arrangerades en livesänd kväll för demokratin i Storfors kulturhus med ett brett program av gäster och föreläsare på temat demokrati. Alla lokalpolitiker fick också komma till tals liksom olika grupper av ungdomar och äldre. Under 2021 har kommunen också infört livesändning av kommunfullmäktiges sammanträden för att öka delaktighet och engagemang hos medborgarna.
Storumans kommun	Västerbotten	Storuman	Kommunicerat vikten av demokratin och att demokratin i Sverige fyller 100 år samt informerat om aktiviteter med koppling till demokratin på kommunens hemsida och via sociala medier. Dialogmöten och samtrådsträffar med medborgare i lokala frågor.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Sundsvall kommun	Västernorrland	Sundsvall	Sundsvalls kommun (kommunfullmäktige) har under året fattat ett beslut om att utveckla medborgardialog. På grund av pandemin få fysiska möten men olika dialogmöten har genomförts digitalt bl.a. om en ny översiktsplan. – Programmet för social hållbarhet har varit på internremiss och en preliminär sammanställning har gjorts klart. – Två lokala råd har träffats flera omgångar. Representanter från närings- och föreningsliv samt ungdomar. – Utställningar Demokrati 100 år och Unga romska röster med bok genomförda; Frida Steenhoff pågår. Samernas identitet och bibliotekets nationella minoritetsprojekt pågår. Demokratidagen och demokratibokcirkeln för unga klara och ungdomsfullmäktige genomförd.
Sunne kommun	Värmland	Sunne	Vem får inte vara med när rösträtten blev allmän och lika? Föreläsning om rösträttsbegränsning före och efter 1921. Filmen Suffragetterna visades. Speeddating med politiker under demokrativeckan. Deltagande LUPP för ungdomars röster ska bli hörda. Beslut om konstpolicy som ska säkerställa att hela samhället avspeglas i den offentliga konsten. Politiker och tjänstepersoner besöker sex olika byar under hösten för att fånga upp olika röster och vara mer tillgängliga. Uppmärksammande av demokratiåret och demokratiarbete vid 6 junifirande på Mårbacka. Vykort ”från” Selma Lagerlöf om jämställdhet och demokrati. Extra flaggning på Selma Lagerlöfs födelsedag. Tal i fullmäktige.
Säffle kommun	Värmland	Säffle	Vi har försökt skapa aktiviteter för olika åldersgrupper, men har på grund av pandemin inte kunnat genomföra alla. Det är framför allt kulturförvaltningen och biblioteket som fått uppdraget att arbeta med demokrativeckan, då biblioteket är en självklar och lättillgänglig arena för demokrati.
Säters kommun	Dalarna	Säter	Säters kommun har arbetat med att utveckla medarbetar- och medborgarbudget för att stärka känslan av gemenskap och inflytande. Kommunen är medlem i SKR:s nätverk av kommuner som vill arbeta demokratistärkande genom medborgarbudget. Medborgarbudgeten syftar till att stärka förutsättningarna för demokrati genom att erbjuda medborgarna insyn, direkt påverkan, samt återkoppling i utvald process. Medborgarna ska uppleva • att de fått möjlighet att förstå beslutsprocessen • att deras åsikter och vilja har fått utrymme i en diskussion med andra medborgare • att de har fattat beslut tillsammans med andra medborgare Kommunikationsplan.
Sävsjö kommun	Jönköping	Sävsjö	Kommunen ger barn och ungdomar möjlighet att påverka beslutsprocesser genom att vara experter i några för dem viktiga ärenden. Kommunen genomför utbildning kring barns rättigheter för både politiker och tjänstepersoner i början av 2022. Kommunen genomför medborgardialoger kopplat till arbetet med ny översiktsplan. Kommunen genomför dialogforum riktat mot civilsamhällets aktörer i syfte att gemensam finna vägar i arbetet med att förhindra smittspridning av covid-19.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Södertälje kommun	Stockholm	Södertälje	Internt: En åtgärdsplan för att främja valdeltagande i de allmänna valen 2022 antogs av kommunstyrelsen juni 2021. Arbete med valfrämjande insatser utifrån åtgärdsplanen pågår i ett kommunövergripande projekt. Externt: En dialogträff mellan kommunen och idéburen sektor ägde rum i juni 2021. P.g.a. pandemin har endast en träff genomförts 2021. Kommunikativt: Den 15/9 2021 kommunicerades via kommunens sociala medier, externa webb samt intranät att kommunen skrivit under Deklaration för en stark demokrati. Kommunikationen pekade bl.a. på arbete i kommunen som kopplar an till deklarationen, som kommunens arbete med Agenda 2030, Glokala Sverige och handlingsplanen för demokratiutveckling.
Tingsryds kommun	Kronoberg	Tingsryd	Under demokratiåret har Tingsryds kommun ambitionen att uppmuntra och levandegöra demokratin genom att påbörja ett antal aktiviteter med syftet att främja dialogen med medborgaren och uppmuntra till engagemang i samhällsfrågor. Den demokratiska dialogen planeras att stimuleras genom medborgardialoger, medborgarbudget, kontakter med intressegrupper med med mera.
Torsby kommun	Värmland	Torsby	Demokrativeckan i Torsby, 20–27 september 2021. Veckan arrangerades i samverkan med Länsstyrelsen, Karlstads universitet, studieförbund, lokala politiker, Kulturcrew på Kvistbergsskolan och biblioteken. Programmet inbjöd till möten med politiker, arbete i skolorna, föredrag med forskare om hot mot demokrati, föredrag med journalist om medier, demokrati och diktatur. Dessutom öppna samtal, artikel på kommunens hemsida och Facebook, artikel i kommunens tidning TorsbyNu, quiz, utställningar som ”Demokrati 100 år” och föredrag med demokratiambassadör Emma Frans i samband med kommunfullmäktiges öppna sammanträde.
Torsås kommun	Kalmar	Torsås	Har ej inkommit med redovisning.
Tyresö kommun	Stockholm	Tyresö	Tyresö kommun har genomfört flera externa aktiviteter för att uppmärksamma att demokratin fyller 100 år, vilka riktar sig till allmänheten som författarbesök, föredrag och utställningar. Demokratidagen uppmärksammades. Flera arrangemang har lyft kvinnors historia och utvecklingen av det demokratiska Sverige. Det har också genomförts teaterföreställningar som riktats till både vuxna och barn. Särskilda kommunikationsinsatser har genomförts i anslutning till demokratidagen och internationella kvinnodagen. Vidare har måldelningsarbete utvecklats för att skapa motivation och delaktig hos alla medarbetare. Arbetet med barnets bästa har utvecklats och barn tillfrågas inför varje viktigt beslut.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Umeå kommun	Västerbotten	Umeå	Fortsatt arbete utifrån stadsdelsbaserad medborgardialog har pågått under året. Under året har även Unga 2020 – enkäten återrapporterats, där Ungas tankar kring demokrati och allas lika värde fångas upp. Enkäten används som grund för fortsatt arbete i grund- och gymnasieskolor. I september genomfördes Umecom-festivalen med fokus på medborgardriven innovation och engagemang. I oktober högtidlighölls 100 år av kvinnlig rösträtt i kommunen, bl.a. med invigning av ny ordförandeklubba i kommunfullmäktige. Under året har kommunen även fördjupat sitt arbete med dialog- och demokratiutveckling med fokus på att skapa hållbara strukturer för medborgardialog och samverkan.
Uppsala kommun	Uppsala	Uppsala	Medarrangör av MR-dagarna, Nordens största forum för mänskliga rättigheter. Uppsala kommun stod bland annat värd för en digital monter och arrangerade seminarier och debatter Ökat valdeltagandet 2022. Under 2021 tog Uppsala kommun fram en plan för ett högt och jämlikt valdeltagande 2022. Deltagande i satsningen på samhällskontrakt. Under 2021 ingick Uppsala kommun i Sveriges kommuner och regioners (SKR) satsning på samhällskontrakt. Arbetet innebär att kommunen prövar metoder för fördjupad demokrati och samskapande. Uppsala kommun har arbetat med kompetenshöjande insatser i den egna organisationen för att kommunens medarbetare ska ha kunskaper om barnrätt och kunna fatta medvetna beslut.
Uppvidinge kommun	Kronoberg	Uppvidinge	Uppvidinge kommun har under året uppmärksammat demokratiåret i samband med att kommunen firar 50 år. Det externa arbetet har varit fokuserat på information och inspiration genom hemsida, sociala media och även vykortsutskick. Yngre invånare inbjöds att delta i fullmäktiges tävling att illustrera (film/bild/musik) eller beskriva (dikt/uppsats) demokrati i Uppvidinge kommun. Det har funnits tipsrundor på temat demokrati och kommunen 50 år på flera platser i kommunen. Kommunen har också haft ”kommunutvecklare” som feriepraktikanter. Interna satsningar har varit föreläsningar om hot, hat och våld mot förtroendevalda och barnkonventionen.
Vadstena kommun	Östergötland	Vadstena	Allt arbete som genomförs i Vadstena kommun görs inom ramen för Kommunallagen, där demokrati utgör grunden. Vårt grunduppdrag är att säkra demokratin i vårt samhälle och vi arbetar aktivt med att stärka och utveckla demokratin. Under 20/21 arbetade vi intensivt med att se över våra interna processer för att skapa en politisk organisation som på bästa sätt tillvaratar valresultatet. Vi har också arbetat med att bättre kommunicera utåt det som görs intern samt hur vi bättre kan involvera invånare i kommunens dagliga arbete.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Vaggeryd kommun	Jönköping	Vaggeryd	Vi har fokuserat på att skapa mötesplatser, såväl digitala som fysiska. Det fysiska mötet har fått stå tillbaka under pandemin. Sommartid har vi kunnat mötas ute, ex på marknadsdagar och våra invånare och besökare har kunnat ge synpunkter och påverka utvecklingen av vår plats. Mobila informationspunkter har skapat flexibla mötesplatser. Under hösten har fysiska branschmöten och andra målgruppsbesök kunnat komma i gång. Vår vision säger att vi ska vara en plats att göra skillnad, och det är det vi ständigt strävar efter. En handlingsplan för utveckling av demokratifrågor 2022–2030 baserat på våra åtaganden kommer att fortsätta utveckla och stärka demokratin i vår kommun även i framtiden.
Valdemarsviks kommun	Östergötland	Valdemarsvik	Förutom att uppmärksamma demokratins 100-årsdag genom artiklar i samband med att Valdemarsviks kommun skrev under deklarationen, har två större insatser genomförts. Den ena insatsen genomfördes inom ramen för Skapande skola, där kommunens alla andraklasselever i en teaterföreställning fick träffa ”robotdiktatorn” för att utforska demokratins betydelse. I den andra insatsen uppförde Kulturskolan en dans på temat demokrati som filmades och delades i kommunens kanaler.
Vansbro kommun	Dalarna	Vansbro	Dialogen mellan politik och förvaltning har påbörjats liksom tydliggörande av roller. Vägledningsdebatt har genomförts i kommunfullmäktige med fokus på demokrati. Dialoger har skett med ”byagrupper” för att utveckla de olika kommundelarna. Gymnasieskolan genomförde i våras digital frågesport kopplat till riksdagens utställning ”ja, må den leva”. En demokratidag har genomförts på gymnasieskolan i samband med att ungdomsenkäten LUPP genomfördes samt tipspromenad med demokratitema, diskussioner om elevinflytande och skolklimat. Underlag inför politiska beslut finns tillgängligt tidigare i beslutskedjan.
Vara kommun	Västra Götaland	Vara	Vara kommun har uppmärksammat demokratins 100-årsfirande med relaterade nyhetsinlägg på kommunens webbsida och sociala medier. Biblioteken har visat affischutställningen_Ja må den leva_demokratin uti hundrade år_med kringrörande aktiviteter i samband med detta. På fullmäktige i december 2021 hölls en föreläsning av Emma Frans (förinspelad) om hur desinformation utmanar det demokratiska samtalet. Allmänheten får ställa frågor tre gånger om året på fullmäktige, sammanträdena kungörs i lokaltidningen, kallelse och beslutsunderlag publiceras på hemsidan. Sammanträdena direktsänds i radio. Regelbundna tätortsvandringar hålls för att fånga upp invånarnas förbättringsförslag och idéer.
Varberg kommun	Halland	Varberg	Arbetet med åtagandena har till största delen fullgjorts eller pågår. På grund av pandemin har utförandet av flera åtaganden planerats om men har ändå kunnat genomföras. Många verksamheter har fokus på demokratiuppdraget i ordinarie verksamhet.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Vetlanda kommun	Jönköping	Vetlanda	Vetlanda kommun har i första hand vävt in sina demokratiåtgärder i den ordinarie verksamhetsutövningen under 2021 och kommer att göra så även framöver. Några särskilda aktiviteter som har genomförts under året utöver den ordinarie verksamhetsutövningen är framför allt ”Var den du är veckan”. Den genomförs vartannat år tillsammans med berörda aktörer i civilsamhället och med verksamheterna i kommunens kommunkoncern. Målgruppen är invånarna i Vetlanda kommun.
Vilhelmina kommun	Västerbotten	Vilhelmina	Vi har spridit information på vårt intranät, sociala medier och vi hade demokrati som tema för ett separat debattkommunfullmäktige.
Vimmerby kommun	Kalmar	Vimmerby	Flera aktiviteter har genomförts, både internt och externt. Vimmerby har i det länsövergripande demokratiarbetet ansvarat för barnrättsperspektivet och under länets gemensamma demokrativecka var vi nod för barn och ungdomsdemokratin. Vi arrangerade flera digitala föreläsningar inom området inklusive ett panelsamtal där ungdomar deltog. Kommunen deltog i den nationella krisberedskapsveckan där fokus var demokrati. Förutom kommunikation i våra externa kanaler höll säkerhetssamordnaren en föreläsning om krisberedskap i en av kommunens orter. Under året har vi löpande informerat i interna och externa kanaler och haft demokratifrågor som tema på både kommunfullmäktige och kommunens ledarforum.
Vindelns kommun	Västerbotten	Vindeln	Vi har haft ett visionsarbete om kommunens framtid där vi har ordnat ett antal träffar runt om i kommunen. Inbjudan har skett via lokala annonsblad och uppslutningen får sägas ha varit god.
Vännäs kommun	Västerbotten	Vännäs	Vi har arbetat för att förbättra möjligheten till samråd och dialog med medborgarna. En e-tjänst för bygglovsansökningar har tagits fram för att förenkla processen för medborgarna. Vi har även arbetat med barns inflytande och involverat elevråden i ärendeberedning för att få med barnperspektivet.
Västervik kommun	Kalmar	Västervik	Vi har utökat informationen om medborgardialoger hos kommunens medarbetare genom att skapa en sida för detta på vårt intranät. Trots pandemin har ett antal medborgardialoger genomförts och kommunfullmäktige har fattat beslut om en medborgarbudget för 2022. Dialogerna som har genomförts är till exempel inför framtagande av olika styrdokument där vi har vänt oss till alla medborgare. Vi har också haft ett antal riktade dialoger till de grupper som berörs av en viss fråga. Under året har vi också gjort särskilda insatser för att marknadsföra möjligheten för medborgarna att lämna in e-förslag.
Västerås stad	Västmanland	Västerås	• Fördjupa arbetet med att skapa inflytande och delaktighetskanaler och processer där jämlika förutsättningar till delaktighet råder. Västerås stad har flera återkommande möjligheter för inflytande och delaktighet bland annat genom e-förslag, samråd, Ungdomsdialog, teknik och fastighetsförvaltningens trygghetsprojekt samt stadens medborgarråd. En utvärdering av ett urval av dessa påbörjas 2021 för att se ifall alla västeråsare har jämlika förutsättningar till inflytande och delaktighet. • Samverkan mellan civilsamhället och Västerås stad regleras i den lokala överenskommelsen (LÖK) vilket främjar en aktiv dialog där båda parters ramar, villkor och behov kommer fram.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Växjö kommun	Kronoberg	Växjö	Två föreläsningar av demokratiambassadörer, en öppen för allmänheten och en särskilt riktad till gymnasieelever. 205 nåddes. Riktade dialoger och utbildningar för näringslivet, ungdomar, funktionshinderrörelsen och särskolor. Särskilt fokus har varit på samverkan kring gemensamma utmaningar samt hur vi kan öka invånarnas inflytande och delaktighet genom att arbeta via de demokratiska vägarna och genom direkta samtal med varandra. Ansvar för en heldag under Demokratistugans vistelse i länet: 61 gymnasieelever, 4 lärare, 20 allmänna besökare, 6 politiker. 16 unga kommunutvecklare feriearbetade under sommaren i syfte att öka ungas inflytande och delaktighet i kommunala projekt och aktiviteter.
Årjängs kommun	Värmland	Årjäng	– Digitaliseringskunskap för ovana äldre tillsammans med civila sektorn – Föreläsning Jack Werner, ”Jag skiter i att det är fejk. Det är för jävligt ändå!” – Temaår demokrati på Kyrkeruds Folkhögskola med kickoff under demokrativeckan – Gestaltning av norska barnsagor – Arabiska teatern, ”Hjältinnor” – Medborgardrop-in på biblioteket 2 ggr/vecka – Modererat demokratisamtal med politiker – Öppning av demokrativeckan med demokratibakelser – Filmer, invånarperspektiv. 11 intervjuer. – Kvinnosamtal med politiker och invånare – Information till åk 6 om kommunen och barns rättigheter – Inventerat svaga punkter i demokratiarbetet – Politikersamtal med publik.
Åsele kommun	Västerbotten	Åsele	Åsele kommun har genomfört en utbildning om hot, hat och våld mot förtroendevalda. Vid kommunens olika arbetsplatsträffar så har politiken informerat om den politiska/demokratiska processen som ligger till grund för budget och verksamhetsförändringar. Kommunen har kommunicerat och informerat via hemsida och sociala medier om att demokratin fyller 100 år. Medborgardialog har inte kunnat genomföras som tänkt på grund av pandemin.
Åtvidaberg kommun	Östergötland	Åtvidaberg	Ett seminarium har anordnats med forskare från Linköpings Universitet som har föredragit för politiker (med möjlighet för medarbetare att se digitalt) på temat demokrati med fokus på perspektiven stad/land, polarisering och digitalt utanförskap. Kommunikationsinsatser har gjorts i sociala medier, på kommunens webbplats samt via affischutställningen ”Ja, må den leva!” som ställts ut i både folkbiblioteket och på ungdomshuset 1357. Ett möte med samtal mellan lokalpolitiker och elever i skolan har planerats och ska genomföras efter årsskiftet (2021/2022).
Älmhult kommun	Kronoberg	Älmhult	Älmhults kommun har på olika sätt under 2021 uppmärksammat Demokratin 100 år. Bland annat har vi har genomfört demokratifika där allmänheten bjöds in till pratstund med kommunalråden på temat demokrati. Utställningen ”Ja, må den leva” från Sveriges riksdag har visats både i kommunhuset och på huvudbiblioteket där det även erbjudits lästips och föreläsningar kring demokrati. Kommunfullmäktiges möten har webbsänts och allmänheten har där kunnat följa den demokratiska processen live. Älmhults kommun har deltagit i Beredskapsveckan 2021 med temat demokrati och har också delat information om aktiviteter som arrangeras av andra aktörer via en särskild sida på kommunens webbplats.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Älvdalens kommun	Dalarna	Älvdalen	Älvdalens kommun har inom ramen för projektet Wilum og Bellum deltagit i Dalarnas Demokrativecka med filmen ”De älvdalska barnens rätt att utveckla sitt modersmål”. Arbetet för att både de samiska och de älvdalska barnen ska ha rätten att tala sitt modersmål pågår kontinuerligt. Arbetet med att värna medborgarnas rättigheter är viktigt och under året har kommunen gjort det möjligt att även lämna medborgarförslag digitalt. Dialoger och samarbete med våra samverkansråd för unga och för pensionärer och funktionsnedsatta utvecklas ständigt och ger ett märkbart positivt resultat. Demokratin 100 år har på flera sätt uppmärksammats i kommunens olika kommunikationskanaler.
Älvkarleby kommun	Uppsala	Älvkarleby	Kommunen har bedrivit en informationskampanj på sociala medier, haft en kortare utbildning i hur handläggare ska hantera medborgarförslag & motioner samt börjat utreda om det finns politisk vilja och personella resurser att införa medborgarbudget i kommunen.
Älvsbyn kommun	Norrbotten	Älvsbyn	Genomfört utbildning och utvärdering av politiskt arbete, specifikt riktat mot kommunstyrelsen. Utvärdering av politisk organisation ur ett demokratiperspektiv. I skolan har personal och elever utbildats om demokratibegreppet. Barn och ungas perspektiv har särskilt belysts ur perspektiven demokrati och barnkonventionen. Informationskampanjer på vår hemsida och i den tryckta tidning som skickas ut till alla hushåll i kommunen.
Ödeshögs kommun	Östergötland	Ödeshög	Ödeshögs kommun vill vara med och visa på vikten av att stärka och värna det demokratiska samhället. Under året har vi tillsammans med civilsamhället uppmärksammat demokratin på olika sätt runt om i kommunen, exempel är Kulturvecka, utställningar, föreläsningar och olika barnaktiviteter. I våra egna verksamheter har vi lagt extra fokus på demokratifrågor, biblioteket har anordnat aktiviteter och skolan har jobbat med studiebesök och krisberedskap med koppling till demokrati. Politiken har deltagit i föreläsning om medborgardialog och diskuterat stärkt medborgardialog. Vi har lagt stort fokus på kommunikation kring demokratifrågor i olika medier där vår webb och sociala medier varit navet.
Örebro kommun	Örebro	Örebro	Under året har genomförda mänskliga rättighetsfrukostar och forum haft demokratifokus. Örebros lokala mr-dagar som genomfördes i oktober hade demokratitema. Workshops kring olika demokratiteman har genomförts vid ett flertal tillfällen. Att utveckla arbete kring dialog med barn och unga, med tjänstedesign och med rehabiliterande arbetssätt har gått långsamt under pandemin eftersom sjukdomstalen varit höga och endast grunduppdragen varit möjliga att genomföra.

Kommuner	Län	Ort	Arbetet i korthet
Örnsköldsviks kommun	Västernorrland	Örnsköldsvik	De flesta av våra åtaganden har genomförts under hösten 2021. Kommunfullmäktige antog demokratiutredningens förslag till ny organisation våren 2021 som ska verkställas efter valet 2022 och som är en viktig del för att på lång sikt få ett hållbart arbete för att stärka den lokal demokratin och främja det demokratiska deltagandet och samtalet. En viktig del i detta arbete är utvecklingen av en modell för medborgardialog som bygger på idén om lokala samhällskontrakt som nu är inne i pilotfasen och utvärderas våren 2022. Under perioden har det arbetats mycket med hur vi både internt och externt jobbar med kommunikationen för att synliggöra allt arbete som berör demokrati och mänskliga rättigheter.
Överkalix kommun	Norrbotten	Överkalix	Inom vår organisation har vi både gjort särskilda insatser som utställning, föreläsningar med mera med anledning av demokratiåret 2021. Vi har också implementerat det i våra verksamheters vanliga arbete. På biblioteket har frågor kring demokrati lyfts på flera sätt mot såväl allmänhet som elever och personal inom grundskolan. Demokratin 100 år har också uppmärksammats av såväl kommunalråd som kommundirektör vid möten och informationsinsatser både internt bland medarbetare och externt till allmänhet.
Övertorneå kommun	Norrbotten	Övertorneå	Övertorneå kommun har under demokratiåret lokalt arbetat med medborgardialoger, bland annat genom dialogmöten med medborgarna i byarna med fokus på byautveckling och hållbarutveckling. Övertorneå kommun har även genomfört medborgarenkäter i olika åldersspann. Förenings- och frilufts forum/råd, föreläsningar och en konstutställning är andra exempel på kommunens arbete för bland annat ökad delaktighet och inflytande under demokratiåret. Vidare har vi utplacerat digitala skärmar som speglar den kommunala information som visas på hemsidan samt den lokala evenemangsguiden med syfte att skapa fler dialogytor och bidra till en ökad medborgardialog.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
#JagÄrHär	Västra Götaland	Göteborg	Varje dag på året, flera gånger per dag gör #jagärhär och alla de 15 internationella #iamhere-grupperna med 150 000 medlemmar världen över, aktioner mot desinformation, konspirationsteorier, hot och näthat där medlemmarna övar på att stå upp för sig själva och varandra, på ett konstruktivt och sakligt sätt. Vi utbildar även journalister, politiker och civilsamhället i digitalt motstånd, mediekunskap och communitybuilding online. Under 2021 har vi även utbildat tusentals i våra metoder, bl.a. utbildat parlamentsledamöter i det brittiska parlamentet och det europeiska parlamentet. Journalister på Sveriges Television, SR och NRK. Samt org. som Svenska Kyrkan, WHO, FN, Greenpeace och Patagonia.
#ViMåstePrata	Stockholm	Stockholm	#ViMåstePrata är en folkbildningsgemensam demokratisatsning som riktar sig till studieförbund och folkhögskolor med samarbetsparter. Satsningens huvudsyfte handlar om att stärka det demokratiska samtalet, demokratins motståndskraft och uppmärksamma demokratins hundraårsjubileum. Det har genomförts en mängd aktiviteter runt om i landet och digitalt med deltagare från hela samhället.
AL-Mandeiska föreningen	Skåne	Lund	Under åren 2020–2021 har vi i Mandeiska föreningen i Skåne jobbat mycket med att lära ut om demokrati till bland annat våra medlemmar och allmänhet. Vi har startat flera workshops och även utbildningar kring demokratibegreppet. Det är inte så lätt att förklara vad demokrati innebär i Sverige men vi har ändå lyckats att presentera ett år med demokrati. Arre har träffat flera medlemmar i föreningen och de har bland annat pratat om demokrati i hemmet och hur man kan ha det demokratiskt i familjen till exempel hur man kan lyssna på sina barn och unga. Det är viktigt med demokrati inte bara i samhället utan även inom familjen och det måste vi jobba hårt med. Vi har därför börjat använda sociala medier för att nå ut.
Amatörteaterns Riksförbund	Västmanland	Västerås	Vi påbörjade under 2020 ett projekt vi kallade Parabas. Projektets syfte var att förstärka vårt arbete med demokratiska frågor inom och utom organisationen. Vi tog fram en förstudie om hur vi kan skapa ett demokratiprojekt som skulle engagera människor att genom sitt eget skapande vitalisera och stimulera vår demokrati. Amatörteatern – den folkliga teatern – är en kraft som kan samla alla för en gemensam teatermanifestation för demokrati. På grund av pandemin begränsades projektet men vi hade den 6 december en utbildning – Demokrati och scenkonst – i demokratiarbete.
Arkivcentrum Örebro	Örebro	Örebro	Att arkivera är att garantera det demokratiska samhällets behov av insyn och möjligheten att i efterhand kunna granska och förklara händelser och skeenden. Arkivet har under året arkivlagt deponenters handlingar och därmed tillgängliggjort dem. Utåtriktad verksamhet i form av rådgivning till föreningar och företag, forskarbesök, studiebesök och föredrag för att visa hur arkiv kan användas som förstahandskälla. Artiklar, utställning och föredrag har använts under året för att lyfta demokratin 100 år.
Barnombudet i Uppsala län	Uppsala	Uppsala	Ökat antalet medlemmar till 400 stycken. Genomfört en medlemsenkät där cirka 25 procent svarat. Varit svårt att erbjuda aktiviteter och utbildningar p.g.a. pandemin. Relation och förväntningar mellan personal och styrelse har arbetats med. Drygt tjugo kommunutvecklare och tio regionutvecklare var anställda som unga sommarjobbare 2021. Kommunutvecklarna bedrev påverkansarbete inom en mångfald av frågor de själva valt. Genomfört många klassrumsbesök i åk 5 med fokus på rättigheter och påverkan. Ungdomsredaktion för tidningen Word har fortsatt arbeta.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Bokmässan	Västra Götaland	Göteborg	Utbildningsinsats och föreläsning för all personal inom demokrati och den demokratiska utvecklingen. Förankrat vår demokratideklaration och åtaganden internt. Programutveckling uppstartat inför 2022 där samtal om demokrati tar plats. Krav på programchef att tillgodose perspektiv och mångfald i samtalen.
Bygdegårdarnas riksförbund	Stockholm	Stockholm	Under året har vi uppmärksammat demokratiåret i alla våra kommunikationskanaler. Vi har tagit fram en affisch-utställning om bygdegårdar och demokrati som har visats i många bygdegårdar. En utbildningssatsning som tar upp demokrati, ledarskap och föryngring har startats upp med utbildning av föreningsutvecklare. Vecka 43 gjorde vi en extrasatsning med en kultur- och demokrativecka där vi uppmuntrade alla våra föreningar att arrangera aktiviteter på temat samtidigt som vi själva arrangerade tre publika event. För att stärka inkludering ytterligare samarbetade vi med barnboksförfattaren Marléne Tamlin som bidrar till att barn och unga får lära sig om demokrati på ett roligt och enkelt sätt.
Civos – Civilsamhällets organisationer i samverkan	Stockholm	Stockholm	Den folkbildningsgemensamma satsningen ViMåstePrata driver demokratistärkande arbete. Vi bidrar med resurser ut i folkbildningen för att stärka demokratin och värna demokratins motståndskraft. Vi har tagit fram samtalskort om demokrati och genomfört 20 demokratifrukostar med fokus på olika aktuella samhällsfrågor. Genom vår demokratitalarbank erbjuder vi 130 talare, som deltagit i en mängd aktiviteter både digitalt och fysiskt. Tjugo demokratiprogram har genomförts runt landet, ofta ihop med andra civilsamhällesaktörer. Samtal, utställningar, workshops, musikskapande osv. osv. Vi har tagit fram en demokratibank för samlat material om demokrati. Se fler aktiviteter på vimaste.org.
Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet (DHR)	Stockholm	Stockholm	Fyra medlemsdialoger via Zoom där vi diskuterat Agenda 2030 och de specifika mål vi valt att arbeta med. Utbildningar, medlemsträffar och föreläsningar (digitala med anledning av pandemin) som ytterst handlat om att stärka den interna demokratin och få medlemmar att mötas. Vårt rättighetspolitiska arbete handlar om att stärka personer med nedsatt rörelseförmåga och deras plats i samhället. Vi utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och använder dess olika artiklar i argumentation med stat, myndigheter och andra. Detta för att påvisa att mänskliga rättigheter gäller alla människor. Rapport gjord kallad Är det värdigt en demokrati?
Demokratibygget	Stockholm	Stockholm	Demokratibygget åtog sig att 2020–2021 arbeta för att stärka barn och ungas demokratiska kompetenser och delaktighet. Genom vårt skolprogram, Demokratiacceleratorn, har 721 elever, 54 lärare i Stockholm, Värmdö och Örebro, fått ökade kunskaper för att skapa demokratisk förändring. 54 beslutsfattare deltog. Pandemin stoppade det internationella projektet ”Make Europe Yourope 2020”. Vi har genomfört kompetensutveckling på distans om skolans demokratiuppdrag, 400 pers. Stockholms stad valde att lägga ner Stockholms ungdomsparlament under 2020. Med Föreningen Norden har vi utvecklat ett program som bygger på elevernas delaktighet för att skapa en hälsofrämjande skolmiljö, 215 elever.
Famna	Stockholm	Stockholm	Genom att ta initiativ till att starta och driva Nysta-projektet har Famna agerat för att samla och stärka ett flertal aktörer inom civilsamhället. Nysta-projektet omfattar sex centrala teman för ett stärkt civilsamhälle, däribland en arbetsgrupp som verkar för att stärka det demokratiska utrymmet. Projektet har fungerat som en demokratisk plattform, där många olika aktörer givits möjlighet att påverka utformning, idéer och resultat. Famnas åtaganden fokuserar på att synliggöra marginaliserade samhällsgrupper. Vidare verkar vi också för ökad valfrihet i välfärden, för att människor i Sverige ska vara fria att välja välfärdssystem som drivs i enlighet med olika ideal och värdegrunder.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Folkets Hus och Parker	Stockholm	Stockholm	Folkets Hus och Parkers engagemang kring uppmärksammandet av den svenska demokratin 100 år har kommunicerats via hemsida, nyhetsbrev samt genom spridning via sociala medier. Den egenproducerade utställningen ”För en rimligare värld” synliggör flera av Folkets Hus och Parkers pusselbitar i den svenska demokratins framväxt och utveckling, Utställningen presenteras även i webbversion med hjälp av QR-koder. Folkets Hus och Parker har under året dessutom medverkat i olika verksamheter, samtal och debattformat, där demokratifrågor varit centrala.
Folkrörelsearkivet Västerbotten	Västerbotten	Umeå	Via projektet Demokratiska arkivet har vi bl.a. ordnat ett stort firande av demokratin och kvinnors rösträtt på Gammlia i Umeå. Med föreläsningar och podden ”Livet i arkivet” har vi uppmärksammat föreningslivets betydelse för den demokratiska utvecklingen, samt våra kvinnliga pionjärers arbete för rösträtt och ökad politisk representation. I projektet Hållbara arkiv arbetar vi med nya skolprogram som uppmärksammar demokratins utveckling och barnkonventionen. Under hösten har vi påbörjat en process för att modernisera våra stadgar för att tydliggöra att vår förening står på solid demokratisk grund. Vi har även diskuterat hur vi ska involvera våra medlemmar för att stärka föreningsdemokratin.
Forum – idéburna organisationer med social inriktning	Stockholm	Stockholm	Forum har under året arbetat på olika sätt för att uppmärksamma de skilda förutsättningar i resurser för politisk påverkan som näringsliv och civilsamhälle har i relation till det offentliga. Därtill har Forum aktivt deltagit i – och bidragit till – civilsamhällets arbete med en gemensam avsiktsförklaring för civilsamhällets organisationer gällande demokratin som överlämnades till Kulturminister Jeanette Gustafsdotter i december. Genom vår omvärldsbevakning och vårt nyhetsbrev har vi också löpande informerat om kommitténs arbete och uppmanat andra organisationer att ställa sig bakom deklarationen.
Fredrika Bremer-förbundet	Stockholm	Stockholm	Fredrika Bremer-förbundet har under året arbetat med att utveckla och uppdatera våra interna stadgar. Detta för att förtydliga och stärka våra interna demokratiska processer på lokal och nationell nivå. Vi har även hållit kurser för våra lokala kretsar i att hålla och arrangera digitala årsmöten. Demokrati och kvinnors rättigheter är ett av förbundets fokusområden. Under 2021 har vi bland annat uppmärksammat detta genom att genomföra en studiecirkel och ett antal föreläsningar i svensk jämställdhethistoria. Vi har även på flera sätt, i vår tidning Hertha och i våra sociala medier uppmärksammat 100 år av kvinnors rätt att rösta och att vi ÄNTLIGEN fått vår första kvinnliga stadsminister.
Funktionsrätt Jönköpings län	Jönköping	Jönköping	Vi har under perioden uppmärksammat demokratifrågan på offentliga platser, på vår hemsida och i föreningens interna arbete. Vi har arrangerat sammankomster med politiker i region och kommun.
Funktionsrätt Sverige	Stockholm	Sundbyberg	Funktionsrätt Sverige har under 2021 genomfört knappt 10 öppna webbinarier med syftet att öka delaktigheten för personer med funktionsnedsättning och kroniska sjukdomar. Inom Funktionsrätt Sverige har vi intensifierat den interndemokratiska dialogen med våra medlemsförbund genom att ha 10 ordförandemöten mot tre under tidigare år.
Funktionsrätt Västerbotten	Västerbotten	Umeå	Vi arbetar alltid med demokratistärkande aktiviteter men har under senaste året inkluderat arbetet mer generellt i merparten av våra aktiviteter. Det har varit ett inslag, en röd tråd, som genomsyrat våra utbildningar, workshops för unga vuxna, samverkansforum, interna diskussioner och möten med såväl politiker, tjänstemän och internt inom civilsamhället. Vi har startat projekt med syftet att stärka den lokala och regionala demokratin.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Föreningen för regional biblioteksverksamhet	Södermanland	Nyköping	FRB arrangerade den 9–10 september en konferens för drygt 100 deltagare, som alla arbetar med regional biblioteksverksamhet. Temat var Biblioteken & demokratin. Peter Örn inledde. FRB har, via Region Västmanland, en gemensam kommunikationsplattform för alla som arbetar i regional biblioteksverksamhet. Plattformen används för dialog och kunskapsutbyte. FRB bidrar aktivt i utveckling och förvaltning av Digiteket, för digital- och demokratisk delaktighet. Föreningens medlemmar bidrar med innehåll i form av artiklar och kurser. FRB har lämnat remissvar på Skolbiblioteksutredningen och Pliktmaterialutredningen. FRB har på sin webbplats deklarerat undertecknandet av, och hänvisat till, deklarationen.
Föreningen Norden	Stockholm	Stockholm	Föreningen Norden har genomfört en rad demokratifrämjande insatser under året. I partnerskap med Studieförbundet Vuxenskolan och Föreningen Norden Norrbotten har vi stärkt demokratin i vår egen folkrörelse, samt främjat dialog om demokratin i dag med skolelever samt lokal- och regionpolitiker i Norrbotten. Vi har producerat podden ”Min demokratiska röst”, samt lanserat den till lärare och skolelever i gymnasieåldern. Genom kommunikativa insatser i egna och andras kommunikativa kanaler har vi också verkat för att öka kännedomen och intresset för Föreningen Nordens podd ”Min demokratiska röst” samt professor Sofia Näsströms bok ”Demokrati – en liten bok om en stor sak”.
Föreningen Norden Norrbotten	Norrbotten	Stockholm	I samverkan med Föreningen Norden och Föreningen Norden Boden arrangerades workshops och samtal om demokratin i anslutning till demokratistugan den 27 augusti 2021. Föreningen Norden, Föreningen Norden Norrbotten och Föreningen Norden Boden har också genomfört Demokratipodden i samverkan med gymnasieelever vid Björknässkolan i Boden. Internt har Föreningen Norden Norrbotten spridit information om ”Vår demokrati – värd att värna varje dag” via sina kanaler och vid digitala träffar med lokalavdelningar.
Föreningen Ordfront	Stockholm	Stockholm	En stor del av föreningen Ordfronts ordinarie arbete handlar om att informera och utbilda kring demokrati och mänskliga rättigheter. Under jubileumsåren intensifierades detta arbete något, trots den pågående pandemin. Vi genomförde vår första digitala demokratikonferens någonsin (10 december 2020) och våren 2021 Mänskliga Rättighetsdagarna helt digitalt, vi anordnade digitala föreläsningar och utbildningar med fokus på kopplingen mellan MR och demokrati under året, och lyfte då särskilt de utmaningar som den liberala demokratin står inför i dag. I en samtalsserie med kvinnliga politiker kopplade vi historien till nutiden och mot slutet av året ägnade vi 2021 års MR-dagar helt åt demokrati.
Föreningen Panhorama	Örebro	Örebro	Panhorama har genomfört en bokcirkel i samarbete med Askersunds kommun där vi läste Anne Applebaums ”Demokratins skymning”. Fler bokcirklar är på gång när restriktionerna tillåter det. Panhorama har även fortsatt sända poddcasten Blohm Olsson Perspektivpodden där vi diskuterar demokrati- och samhällsfrågor. Hittills har 17 avsnitt publicerats. Våra planerade demokratimiddagar har fått skjutas framåt på grund av pandemin. I stället har föreningen genomfört en demokratiturné i Örebro län där Pelle Blohm och Jeanette Olsson under en vecka åkte runt i länet och diskuterade demokrati och samhälle. Vi har även genomfört en heldag med föreläsningar i Örebro i samarbete med Hjo folkhögskola.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Föreningen Svartviksspelet	Västernorrland	Njurunda	Föreningen Svartviksspelets tema för årets verksamhet är demokrati. Föreningen har genom gediget forskningsarbete tagit fram material och skrivit ett eget manus om kampen för allmän och lika rösträtt, samt beställt ett manus om strejken i Sundsvall 1932. Föreningen genomförde utifrån dessa manus två publika evenemang med tema demokrati. Ett publikevenemang hade fokus på allmän och lika rösträtt och ett publikevenemang hade fokus på Sundsvallsstrejken 1932. Genom teatern har föreningen visualiserat och berättat om arbetet och kampen för rösträtt, främst ur kvinnornas perspektiv samt om kampen om bättre arbetsvillkor och föreningsfrihet. Dessutom förmedlat information via programbladen.
Giva Sverige	Stockholm	Stockholm	Giva Sverige har under året intensifierat fokuset på civilsamhällets viktiga roll för en stark demokrati. Genom samverkansprojektet Nysta; civilsamhällets nystartsgrupp för ett nytt samhällskontrakt, har vi lyft frågor om demokratiutveckling. Nystas mål är att bidra till ett nytt samhällskontrakt för ett Sverige post-corona med tydligare och bättre förutsättningar för civilsamhället. I mars arrangerades Insamlingsforum, Nordens största konferens om engagemang, givande och samarbete – med ett inledande fokus på civilsamhällets roll för en stark demokrati. Giva Sverige har även uppmanat medlemsorganisationerna att skriva under deklarationen.
Humanisterna	Stockholm	Botkyrka	Som motor i Humanisternas arbete för demokrati har vi genomfört en seminarieserie online kallad ”Vital demokrati”. 14 seminarier genomfördes utifrån frågeställningen ”Hur värnar och utvecklar vi demokratin?” vid vilka politiker, forskare och journalister bidrog med sina erfarenheter och kunskaper. Utöver detta har vi inom organisationen haft ett flertal interna diskussioner om demokrati och som tema för vår årliga medlemskonferens var ”Hur motverka nyauktoritära strömningar?”.
Internationellt Centrum för Lokal Demokrati (ICLD)	Gotland (internationella)	Visby	Vår kommunikation ska verka för att stödja och stärka kommuner och regioner i sitt lokala demokratiarbete. Därför lyfter vi fram kommuner och regioner som genom sina samarbeten via ICLD gjort skillnad för den demokratin på lokal nivå. Exempelvis: https://icld.se/kunskapsbank/goda-exempel/. Vi har genomfört att antal konferenser främst digitalt för kommuner och regioner för att engagera till stärkt lokalt demokratiarbete. Internt har hela ICLD genomgått en kortare kurs i Demokratifitness, varav flera även gått en längre utbildning och är numera certifierade instruktörer (och utbildar själva) https://www.democracyfitness.eu.
Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS)	Stockholm	Stockholm	KLYS har under året arbetat för att stärka kulturskapares villkor, inte minst under pandemin. En stark och självständig konstnärskår med goda villkor är en förutsättning för yttrandefrihet, mångfald och nyskapande, och är därmed viktigt för demokratin. Det har handlat om olika typer av krisstöd till kulturskapare, en stärkt upphovsrätt genom EU:s upphovsrättsdirektiv samt en ökad social trygghet för dessa yrkesgrupper. Vi har varit aktiva i arbetet med återstartsutredningen, som vi tagit fram prioriteringar till och behandlat vid ett seminarium i ABF-huset i november. Våra prioriteringar handlar alla om att värna den konstnärliga friheten och främja demokratin.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Kvinna till kvinna	Stockholm	Stockholm	Arbetat genom våra åtta lokala aktivistgrupper i Sverige som har lyft och tematiserat 100 årsfirandet av demokratin i sina studiecirklar och aktiviteter. Lyft kvinnors inkludering i politiska sammanhang, beslutsprocesser och forum genom vår externa kommunikation. Uppmärksammat nyanlända kvinnors röster och perspektiv genom påverkansarbete gentemot makthavare och förändringsaktörer. Betonat kvinnors rättigheter och inkludering i relation till demokratins välmående genom att arrangera panelsamtal kring temat. Skapat digitala mötesplatser för påverkansarbete och kunskapsutbyte – speciellt viktigt under den rådande pandemin som i många avseenden begränsat civilsamhällets handlingsutrymme.
LSU – Sveriges Ungdomsorganisationer	Stockholm	Stockholm	LSU har fortsatt utveckla våra mötesformer för att stärka inkluderingen. Vi har arbetat för att lära oss mer om olika digitala plattformar och hur vi nyttjar dem på bästa sätt för att stärka vår tillgänglighet. Vi har arbetat för en sänkt rösträttsålder genom att bidra i nätverk och driva opinion. Vi har representerat barn och unga i panelsamtal och seminarier samt lyft frågan med politiker, makthavare och institutioner som kan bidra som allierade. I våra digitala kanaler har vi utvecklat våra uttryck för att sprida bredden av ungdomsrörelsen och dess perspektiv. Våra partners, talespersoner och representanter har delat sina verksamheter och inspirerat fler barn och unga till engagemang.
Maktsalongen	Stockholm	Stockholm	Maktsalongen har under årets gång arbetat med att förankra våra åtaganden inom ramen för deklarationen genom att arbeta medlemsnära, säkerställa att vår målgrupp och våra medlemmar hörs och syns i våra olika forum och genom att arbeta med fokusgrupper där särskilt unga kvinnor uppmuntras till att göra sina röster hörda. Externt har Maktsalongen arbetat vidare med projekt där främjandet av unga kvinnor möts och stärks i sin position som ledare är i fokus, där vi går i linje med demokratikommitténs syfte, att fortsätta kampen för kvinnors rättigheter.
Mångkulturellt Centrum	Stockholm	Botkyrka	Utställningen En för alla, alla för vem? invigdes 2017 och avslutades våren 2021. I samband med utställningen anordnades flera seminarier där vi utforskat och diskuterat kopplingen mellan migration och demokrati. Vi har även påbörjat ett omfattande bokarbete kring dessa frågor, som väntas publiceras sommaren 2022.
Raoul Wallenberg Academy	Stockholm	Stockholm	Raoul Wallenberg Academy har under året 2021 uppmärksammat att demokratin firar 100 år vid ett flertal tillfällen, och följt våra åtaganden enligt plan.
Riksförbundet HjärtLung	Stockholm	Stockholm	Hos oss i Riksförbundet HjärtLung har föreningsdemokratin en central plats i vårt vardagliga arbete. Under året har vi haft en Demokrativecka, påverkansarbete mot beslutsfattare samt haft dialogmöten med många av våra förtroendevalda. I stort sett alla våra föreningar kunde genomföra sina årsmöten under 2021 med alternativa metoder då det inte gick att träffas som vanligt för pandemin. Vi har ökat vår digitala kompetens i föreningen genom information och utbildning. Många av våra medlemmar i föreningarna är äldre, i riskgrupp och många står utan erfarenhet av ett digitalt arbets- och föreningsliv.
Riksförbundet SIMON, Svenskar och invandrare mot narkotika	Stockholm	Sundbyberg	Vi har uppmuntrat och främjat demokratiskt deltagande inom organisationen och i samhället genom att öka kunskapen om föreningsliv och samhället i stort hos våra medlemmar. Vi har arbetat för att inspirera barn och ungdomar till självständigt engagemang och demokratiskt deltagande i SIMON. Vi har löpande genomfört kunskapshöjande utbildningsinsatser för förtroendevalda inom föreningskunskap för att stärka deras förmåga till att leda inom det civila samhället.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Riksförbundet Unga Musikanter	Stockholm	Stockholm	RUM – Riksförbundet unga musikanter arbetar för att barn och unga ska få utrymme och kraft att göra sin röst hörd både som individer och som grupp. Genom att ge kunskap och verktyg om de demokratiska processerna och kommunikationens byggstenar, lär vi oss hur vi kan påverka. I Barnkonventionens artikel 31 lyfts barns rätt till kultur en fråga vi drivit påverkansarbete kring under 2021. Vi har stärkt våra medlemmars möjligheter till internt påverkansarbete genom att ta fram en ny ledarskaps- och demokratiutbildning samtidigt som vi arbetat med att utveckla vårt digitala arbetssätt så att alla som vill kan vara med och lära och påverka oavsett ekonomiska förutsättningar och bostadsort.
Riksidrottsförbundet	Stockholm	Stockholm	Framtagning av boken #Taktiksnack: Boken vänder sig till styrelser i idrottsföreningar. Det är en liten bok för stora idéer. Den är full av tankar, konkreta tips och kreativa sätt att leda en idrottsförening i ett förändrat samhälle. Idékonferensens: Syftet med idékonferensen var att undersöka, utforska och möjliggöra samspelet mellan engagemang och den ideella föreningens demokratiska processer. Idrottsrörelsens som demokratiskola: En rapport som beskriver och analyserar hur barn och unga inkluderas i idrottsföreningarnas beslutsprocesser – i relation till föreningsverksamheten och det egna idrottsutövandet – studien har ett fokus på barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar.
Rädda Barnen	Stockholm	Stockholm	Rädda Barnens arbete syftar till att stärka barns rättigheter och delaktighet – viktiga fundament för en levande demokrati. Vi möter barn i socioekonomiskt utsatta områden, vi har påverkat migrationslagstiftningen och arbetat för att öka kunskapen internt inom organisationen om sänkt rösträttsålder till 16 år. Situationen för barn som utsätts för våld, liksom viktiga vuxna som arbetar med dem, har uppmärksammats. Den så kallade Stopp Min Kropp-veckan var framgångsrik och nådde hundratusentals barn. I ett EU-projekt tillsammans med Rädda Barnens ungdomsförbund lyftes frågor om rasism i skolan. Rädda Barnen har arbetat såväl med kunskapsspridning, som påverkansarbete och direktstödjande verksamheter.
Samforma	Norrbotten	Luleå	Genom att implementera och vidareutveckla överenskommelsen mellan den idéburna sektorn på regional nivå, Region Norrbotten och Länsstyrelsen Norrbotten har Samforma värnat och stärkt civilsamhällets roll i demokratin och samhället. Vidare har Samforma genomfört flertalet kunskapshöjande insatser som syftat till att öka kunskapen om civilsamhällets roll för demokratin, exempelvis genom att anordna eller delta vid seminarier och dialoger samt publicerat artiklar på temat. Samforma har arbetat föra att stärka demokratiperspektivet i olika regionala strategier och dokument.
Scouterna	Stockholm	Stockholm	Vi har verkat för att bredda och öppna upp scoutrörelsen som demokratiskola för ännu fler barn och unga bland annat genom att tydliggöra, sprida kunskap och bygga stolthet internt inom rörelsen om hur betydelsefulla Scouterna är som demokratiskola i samhället. Vi har genomfört Världsförbättrar-projektet för att öka kunskapen och utövandet av demokrati bland scouter i åldern 8–10 år och tagit fram metoder, verktyg och material till scouterna och deras ledare. Fokus i vårt kommunikationsarbete både intern och externt har varit demokrati.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Stiftelsen Expo	Stockholm	Stockholm	Expos arbete styrs av visionen: för en levande demokrati där rasistiska idéer och organisationer saknar inflytande. Externt: under hösten 2021 påbörjades arbetet med att ta fram en utbildning i hur man bemöter rasistiska organisationer och idéer. Arbetsnamnet för utbildningen är Kurage. Publicerat artiklar och andra texter. Internt: vi har byggt på vår kompetens kring inkluderande rekryteringsprocesser. Arbetet skedde med hjälp av konsulter under våren 2021. Kommunikativt: vinnaren av demokratin symbol annonserades i juni 2021. Efter detta har marknadsföringsinsatser vidtagits.
Stiftelsen Friends	Stockholm	Stockholm	Friends är en icke-vinstdrivande barnrättsorganisation som arbetar för en värld fri från kränkningar och mobbning. Arbetet genomsyras av ett barnrättsperspektiv och barnkonventionens värdegrund. Friends har sedan 1997 arbetat tillsammans med skolor, förskolor, föreningar, vårdnadshavare och företag i kampen mot mobbning. Med kunskapshöjande insatser vill Friends ge olika aktörer verktyg för att förhindra mobbning och kränkningar. Friends driver också forsknings- och utvecklingsprojekt, samt skapar nätverk och mötesplatser för intressenter att träffas och föra kampen mot mobbning vidare.
Stockholms universitets studentkår	Stockholm	Stockholm	Vi har involverat fler studenter i demokratiska processer genom att engagera många volontärer och kandidater i årets kårval som avgjordes den 7/5, med det högsta procentuella valdeltagandet på 39 år. Val av studentrepresentanter har skett i nystartade forum som vårt centrala studentråd. Vi har i form av nyhets- och blogginlägg på vår hemsida återkopplat till studenterna om hur deras val påverkat vår organisation samt vikten av att engagera sig för demokratin, bl.a. ”SUS ska verka för god kunskap om demokrati” den 26/11.
Sustainable poetry	Skåne	Trelleborg	Genom poesiutmaningen ”Tankar om demokratins framtid” har barn och unga fått möjlighet att lära sig om demokrati och hållbar utveckling och att ta ställning/ge röst kring hur de vill att demokratin ska utvecklas och stärkas. Vi lyfter fram barns perspektiv. Poesiutmaningen kommer att mynna ut i en läsfrämjande digital poesiantologi för alla. Genomförandet av poesifestivalen 2022 gav barn och unga en mötesplats/arena för att göra sina röster hörda, vilket bidrar till att stärka ung medborgardialog och barns medskapande i samhällsutvecklingen. Genom projektets sida: www.sustainablepoetry.se, sociala medier och genom nätverk kommuniceras demokratins 100 års jubileum.
Svalorna Indien Bangladesh	Skåne	Lund	Svalorna har en stark demokratisk värdegrund. För att uppmärksamma 100 år av demokrati har vi anordnat aktiviteter så som en studiecirkel om solidaritet och visningar av utställningen ”Ja, må den leva – Demokrati uti hundrade år”. I arbetsgruppen ”Civic space” i Concord var vi med och tog fram en nyversion av rapporten ”Tag Plats”, samt genomförde kampanjen ”Demokratimånaden” under oktober 2021. Vi har även bidragit till ökade möjligheter för vår målgrupp att påverka samhället både genom en kurs i mänskliga rättigheter samt kapacitetsutveckling med våra partners. Internt har vi arbetat tillsammans för att forma föreningens arbete, bland annat genom en ny policy för rättighetsbaserat arbete.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Svalorna Latinamerika	Stockholm	Stockholm	Svalorna Latinamerika är en civilsamhällesorganisation som arbetar för att stärka barns och kvinnors situation i Latinamerika. En viktig del av arbetet är att skapa opinion i Sverige för jämställdhet och allas sexuella rättigheter. Dessa frågor är relevanta för mänskliga rättigheter i hela världen, inte minst i Sverige. Svalorna Latinamerika har genomfört digitala och fysiska event där dessa frågor har diskuterats.
Svensk biblioteksförening	Stockholm	Stockholm	Svensk biblioteksförening är en ideell, medlemsdriven organisation med över 3 000 medlemmar. Föreningen erbjuder arenor och struktur för debatt, åsiktsutbyte och medlemsengagemang, bidrar till kunskapsutveckling. Under 2021 har vi fortsatt med föreningens arbete för att samtliga medlemmar upplever medlemskapet som jämlikt, angeläget och rättvist. Under 2021 har föreningen särskilt arbetat gentemot nationella och lokala beslutsfattare för att stärka bibliotekens förutsättningar att uppfylla sitt uppdrag enligt bibliotekslagen, däribland att verka för det demokratiska samhällets utveckling.
Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen	Stockholm	Stockholm	Den svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen utarbetade under åren 2018–2020 ett omfattande ”Program för Rättsstaten Sverige,” vilket härmed bifogas. För att fylla sin funktion är innehållet i detta Program under löpande uppdatering. ICJ-s samarbetar regelbundet med ICJ-Europa med säte i Genève. Under året samlades alla till ICJ-Europa knutna länder förutom Norge. Diskussioner kring demokratistärkande åtgärder förekommer då. I år i huvudsak coronaåtgärder men också migrationsfrågor. Särskilt fokuserades på Turkiet som i flera avseenden inte lever upp till de krav på demokrati som kan krävas av en rättsstat. ICJ-s diskuterar om vi bör översätta delar av vårt Program.
Svenska Filminstitutet	Stockholm	Stockholm	En filmpedagogisk modell för demokratifrågor om frågor som Vem får älska vem? Vem har makt? Vem har ansvar? Materialet har tagits fram för att erbjuda pedagoger underlag för att, utifrån filmscener, initiera och leda samtal om rättvisa, jämställdhet och demokrati. I nyhetsbrevet Perspektiv har Emma Frans, epidemiolog, intervjuats om demokrati, vetenskap och film. Internt kunskapsmöte om hur verka för ökad inkludering och representation av personer som rasifieras. Inom MIK Sverige medverka i seminariet: Mediekunniga medborgare _ en förutsättning för demokrati.
Svenska Lottakåren	Stockholm	Stockholm	Under 2021 har Svenska Lottakåren fokuserat på att tydliggöra vad vi menar med att vi ska ”utbilda för att försvara fred, demokrati, trygghet och mänskliga rättigheter” som det står i vår stadga. För oss handlar det om att precis som vi har en krisberedskap behöver vi också ha en demokratisk beredskap, dvs. göra aktiva demokratiska handlingar för att försvara demokratin varje dag. Vi har velat visa på hur demokrati är en grundförutsättning för att vi ska känna oss säkra och trygga, dvs. en stark demokrati är en förutsättning för ett starkt totalförsvar.
Svenska Tornedalingarnas Riksförbund	Norrbotten	Pajala	Förbundet arbetar för lika villkor för tornedalingar, kväner och lantalaiset vilket är en demokratisk rättighet för alla. Fokus i detta fall är att främja användandet av meänkieli i samhället, i kontakt med myndigheter, sjukvård, kommunala myndigheter etc. Detta förutsätter att språket revitaliseras och används i det dagliga livet och många aktiviteter har detta som syfte. Vi har även arbetat med att förbättra den interna demokratin inom förbundet. Detta sker genom ett närmare samarbete med lokalföreningarna för att få ett större engagemang och samsyn i viktiga frågor. Anställda i kansliet informeras mer i frågor som behandlas i styrelsen vilket bidrar till ett bättre arbetsklimat.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Sverigefinländarnas delegation	Stockholm	Stockholm	Seminarier har anordnats inom olika områden som berör minoriteter i ett demokratiskt samhälle. Utbildningar, språkets och kulturens betydelse i minoritetspolitiken har lyfts fram. Viktigt att minoriteter känner sitt ansvar att delta aktivitet i samhällsdebatten.
Sveriges Elevkårer	Jämtland-Härjedalen	Östersund	Vi har genomgående under året arbetat med att främja de åtaganden som vi skrev under i november 2019. Vi har genom att förankra oss i medlemsbasen valt att påverka nationella politiker och myndigheter i frågan om att skapa demokratiska utrymmen, hur elever ska engagera sig både lokalt och i elevkårer. Vi har gott samarbete med de politiska ungdomsförbunden för att prata om samtalsklimat i skolan. Därtill arbetar vi aktivt med skolans demokratiuppdrag och frågan om fri- och självständig organisering i alla forum vi syns i. Elevkårerna har dessutom fått genomslag i rikspolitiken vilket tyder på bred och viktig demokratisk kraft.
Sveriges förenade studentkårer	Stockholm	Stockholm	Samma år som Sverige införde allmän rösträtt för alla, grundades även Sveriges förenade studentkårer. Därför firade vi två 100-årsjubileum. En del i vårt firande har varit att anordna seminarium där vi tillsammans med flera studentkårer runt om i landet lyft frågor som är relevanta för högre utbildning. Dessutom har vi startat en podcast om högskolefrågor, båda projekten har haft som mål att lyfta det demokratiska samtalet om högre utbildning till en bredare publik. I höstas arrangerade vi vårt medlemsmöte i Trollhättan för att delta i deras uppmärksammande av demokratins 100 år. I vår kommer vårt jubileum gå i mål under ett stort firande på Stockholms stadshus.
Sveriges Hembygdsförbund	Stockholm	Stockholm	Vi är en av Sveriges största folkrörelseorganisationer. Vi har funnits i drygt 100 år och samlar över 2 000 allmännyttiga föreningar över hela Sverige. Våra medlemmar lägger omkring 4 miljoner ideella timmar årligen på att driva runt ett lokalt föreningsliv som huvudsakligen finansieras med egna medel. Hembygdsrörelsens grund är socknen, den minsta självstyrande enheten som 1863 blev landskommun. Under demokratijubiléet har vårt arbete varit inriktat på att få föreningslivet att överleva trots pandemin. Vi har haft ett stort antal digitala seminarier som bidragit till att bryta isoleringen hos medlemmarna och gett råd om hur man kan upprätthålla demokratin när man inte får träffas fysiskt.
Sveriges Kommuner och Regioner	Stockholm	Stockholm	SKR:s arbete för att stärka och utveckla demokratin lokalt sker bl.a genom att sprida kunskap. Under 2021 har 18 demokratikonferenser genomförts och ett flertal seminarier och webbsändningar. SKR ger också stöd till bl.a. förtroendevalda kvinnor, förtroendevalda i ledande positioner, fullmäktiges ledamöter i olika nätverk och program. Fördjupad kunskap är ett tredje ben där SKR i samverkan har studerat ledande förtroendevaldas arbetsvillkor, utveckling av hat och hot mot förtroendevalda i det demokratiska samtalet, samt utvecklat verktyg för det förebyggande arbetet.
Sveriges Museer	Blekinge	Karlskrona	Sveriges Museer. Internt: 1) Samtalsserien 100 samtal om demokrati på museer (under 2021) med utgångspunkt från museiföremål. 2) Museilagen (museer som arenor för fri åskådning och kunskapsinstitutioner) som utgångspunkt i aktiviteter. Undersöka museernas trovärdighet. Externt: öka insikten om museernas demokratinytta som samhällsinstitutioner.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Teskedsorden	Konkurs	Konkurs	Konkurs
Ung Media Sverige	Stockholm	Stockholm	Ung Media Sverige har arrangerat utbildningar inom olika medieformat, som podd, krönika och granskande journalistik, för att ge barn och unga fler verktyg för att vara en del av det offentliga samtalet. Vi har även arrangerat utbildningar inom styrelsearbete och att vara revisor. Med hjälp av tydligare rapporter kring uppföljning av verksamhet och budget har vi skapat en ökad transparens för våra medlemmar. Samtidigt har arbetet med en ny hemsida påbörjats, som ska ge medlemmarna ökad möjlighet att ta del av både rapporter och styrelsebeslut. Slutligen har vi hållit i föreläsningar för att visa på behovet av ökad kunskap kring journalistik för unga, särskilt pojkar.
Verdandi	Stockholm	Stockholm	Verdandis ledning lovade i samband med undertecknandet att intensifiera sitt arbete och skydd för en stark demokrati. Under hösten har flera av Verdandis avdelningar gjort insatser. Verdandi Botkyrka deltog på den Stora Demokratidagen i Hallunda, som ABF anordnade. Där deltog de med ett bokbord och även i en paneldebatt om kvinnors livsvillkor och rättigheter. Verdandi arbetar ständigt med att utveckla metoderna för ett ökat brukarinflytande i vård och omsorg. Vi har även sökt och fått beviljat flera projekt som bygger på ett fördjupat demokratiarbete. Exempelvis: Unga frågar unga, om hur lokalsamhällena bör utvecklas och projekt mot rasism och främlingsfientlighet.
Vetenskap & Allmänhet	Stockholm	Stockholm	Under pandemin har en infodemi skapat förvirring och oro. VA har därför arbetat med att förebygga och motverka miss- och desinformation och att främja kommunikation grundad i evidens och forskning: Vi har skrivit en kriskommunikations-guide i samarbete med MSB, och med Uppsala universitet nylanserat Nyhetsvärderaren, ett verktyg för att källkritiskt granska digitala nyheter. Vi har utvecklat pratavaccin.se för att ge stöd i samtal med osäkra eller skeptiska till covid-19-vaccinering. Tillsammans med UR producerades tv-programmen Forskning för alla – så skapas kunskap. Med tre lärosäten utvecklades medborgarforskning.se medan årskonferensen VA-dagen handlade om hur forskning påverkar våra val i vardagen och livet.
Visby Stadsmission	Gotland	Visby	Den 19 oktober anordnade vi ett styrelseseminarium där vi diskuterade civilsamhällets betydelse för demokratin – över 200 000 föreningar i landet och omkring 1 500 på Gotland. Vi diskuterade också styrelsens roll att hålla föreningen livskraftig. Vi förde även samtal kring våra demokratiska och mänskliga rättigheter. Den 24 mars 2022 planeras ett nytt fortbildande seminarium om demokrati, civilsamhället och folkbildning där bland annat Peter Örn ska vara gästföreläsare.
Västmanlands länsbildningsförbund	Västmanland	Västerås	Vi har demokratin inbyggd som ett fundament i vår organisation, eftersom det demokratiska uppdraget är ett av folkbildningens fyra syften. Med anledning av demokratiåret har folkbildningen dels bemannat Demokratistugan som kom till Västerås, dels har våra medlemsorganisationer haft olika aktiviteter på temat demokrati och delaktighet. Andre vice talmannen var på besök i Västmanland och i samband med det genomfördes ett panelsamtal med henne, landshövdingen och olika organisationer från civilsamhället. Vi lyfte några av de utmaningar vi ser för att folkbildningen fullt ut ska kunna nå fler grupper. Vi har även arrangerat Bildningsresan, där tre studieförbund visade upp sina verksamheter.

Föreningar/stiftelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Youth 2030 Movement	Stockholm	Stockholm	Föreningen Youth 2030 Movement har under 2020–2021 arbetat utifrån ungas egna villkor och med deras behov och röster i centrum för en mer inkluderande demokrati. Vi har skapat sammanhang för över 1 000 unga där de har kunnat lyfta sina perspektiv och förslag, och hållit samskapande möten mellan unga och beslutsfattare i 10 kommuner över Sverige. Vi har utbildat 2 100 beslutsfattare i kommuner, regioner och myndigheter om ungas inflytande och delaktighet. Vårt fokusområde är att sänka rösträttsåldern till 16 år. Under 2021 lanserade vi plattformen Större demokrati med fakta och argument, dit vi samlat 11 andra aktörer att ställa sig bakom.
Örebro läns bildningsförbund	Örebro	Örebro	Folkbildningen i Örebro län arrangerade under våren, under #vimåsteprata-vinjetten, ett digitalt seminarium på temat Folkbildningen och den sköra demokratin med Erik Amnå, professor Emeritus i statskunskap. Deltagarna var i första hand aktiva inom folkbildningen, de flesta från Örebro län men också flera från andra håll i landet. Under hösten arrangerade Örebro läns bildningsförbund ett digitalt samtal under länets Demokrativecka. Rubriken var ”Lyssna och lär”, Tjia Torpe gästtalade och personer från folkbildningen deltog och berättade om lokalt engagemang i landsort och förort. Bland annat deltog fyra 11-åriga ungdomsambassadörer från ett av Örebros stora bostadsområden.

Länsstyrelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Länsstyrelsen Dalarna	Dalarna	Falun	Länsstyrelsen i Dalarnas län har en intern process som vi kallar Trappan. Det är en process som bidrar till att utveckla dialogen kring demokrati i vår verksamhet. Trappan är sektorsövergripande och leds av två processledare. Den består av tre steg: grundläggande kunskap, identifiera samband, samt genomföra och följa upp. Trappan har pågått och utvecklats sedan 2018 och är nu en del av Länsstyrelsens interna strategi för hållbarhet inom alla de tre dimensionerna. Årets process innehåller information och intervjuer på vårt intranät, med olika globala mål i fokus. Ett av inslagen i år gäller mål 10 och länsstyrelserna nya metodstöd och kunskapsunderlag för tillämpning av barnens rättigheter.
Länsstyrelsen Gotland	Gotland	Visby	Vi har under pågående pandemi genomfört regelbundna samverkanskonferenser med lokala aktörer för att i dialog inhämta underlag till länets samlade lägesbild. Haft dialogmöten på residenset. Dialog för Gotland är en nystartad plattform för strategiska samtal om viktiga framtidsfrågor. Vi har samordnat länets arbete med mänskliga B96 social hållbarhet och Agenda 2030 – genom Forum för social hållbarhet. Deltagit i projektet NORMA – se kompetensen, i syfte att bli en mer inkluderande arbetsgivare, i ett demokratiskt avseende, genom att höja kompetensen inom normkritiskt tänkande. Kommunicerat våra demokratiåtaganden internt på vårt intranät och externt på länsstyrelsens webb och i sociala medier.
Länsstyrelsen Gävleborg	Gävleborg	Gävle	Talmansbesök 9 och 12 april med besök Högskolan i Gävle, Länsmuseet, Vasaskolan, Gävle och Hudiksvalls Tingsrätt samt vid Länsstyrelsen Gävleborg internt. Länsstyrelsen stod värd för demokratistugan 15–19 september 2021. Ett program arrangerades i samverkan med flera aktörer såsom kommuner (bibliotek), Region Gävleborg, Länsmuseet, Svenska kyrkan i Gävle, idrottsrörelsen, Rädda Barnen och Diskrimineringsbyrån. Samverkan med Länsmuseet under året och Riksdagens demokratiutställning under april–augusti. Kommunikationsinsatser om olika aspekter av demokratin via sociala medier och webbplats.
Länsstyrelsen Halland	Halland	Halmstad	Tillsammans med Halmstad kommun har vi stått värd för demokratistugan med seminarier och fördjupad samverkan med idéburen sektor. Utvecklat former för samtal om demokrati. Många kommunikationsinsatser på demokratitemat med gott resultat. Identifierat utvecklingsbehov i vårt pågående arbete med Agenda 2030 som får fokus i verksamhetsplaneringen.
Länsstyrelsen Jönköping	Jönköping	Jönköping	Vi har stått värd för Demokratistugan och i samband med det genomfört en Demokrativecka i länet där flera olika aktörer, t.ex. regionen, medverkade. Landshövdingen har bjudit in till en Demokratikommission med medlemmar från olika verksamhetsområden, som hittills haft tre möten för att diskutera olika demokratifrågor. Kommissionens arbete pågår till april 2022. Vi har även påbörjat ett arbete för att fördjupa länsstyrelsens medarbetares kunskaper i den statliga värdegrunden.
Länsstyrelsen Kalmar	Kalmar	Kalmar	Internt har Länsstyrelsen stärkt arbetet med mänskliga rättigheter och icke-diskriminering genom utbildning inom MR och klarspråk. Vi har samlat externa aktörer för att skriva under demokratideklarationen, ansvarat för demokratistugan i samverkan med andra aktörer. Tillsammans med Kalmar läns museum har vi publicerat ”Från armborst till plakat” om demokratins framväxt i Kalmar län. där vi berättar om en avgörande händelse i varje kommun. Vi har också samverkat och lyft frågor med koppling till integration, HBTQ och jämställdhet.

Länsstyrelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Länsstyrelsen Kronoberg	Kronoberg	Växjö	Vi och samtliga kommuner, Linnéuniversitetet, MUCF och Region Kronoberg har undertecknat Deklaration för en stark demokrati. Kommunerna har gjort insatser under året gentemot sina invånare. Flera av kommunerna satsade på att nå ungdomar på olika sätt. Tillsammans med Linnéuniversitet har vi gjort ”Demokratikollen” som har sänts vid åtta tillfällen och finns på vår hemsida. I oktober landade demokratistugan centralt i Växjö. Invigning lockade en hel del människor. Förutom Landshövding deltog ledare från alla kommuner, Region Kronoberg, Linnéuniversitetet och MUCF. Vi arbetade sedan med tema varje dag kopplat till demokrati och vår verksamhet.
Länsstyrelsen Norrbotten	Norrbotten	Luleå	Under året genomfördes olika aktiviteter i enlighet med de åtaganden som gjordes i deklarationen, såväl internt till Länsstyrelsens egen personal som externt till förtroendevalda, tjänstemän och allmänhet. De flesta aktiviteterna ägde rum i samband med demokratistugans besök i länet och genomfördes i samverkan med andra aktörer, främst värdkommunerna. Digital demokratistuga genomfördes tillsammans med exempelvis Luleå tekniska universitet, Samforma och Rättighetscentrum Norrbotten. Under året undertecknade Länsstyrelsen, Region Norrbotten och Samforma en regional överenskommelse om stärkt samverkan mellan offentlig och idéburen sektor. Föreläsningar bland annat om delaktighet och inkludering med mer.
Länsstyrelsen Skåne	Skåne	Malmö	Länsstyrelsen Skåne har haft ett särskilt fokus på barn och unga i sitt arbete, utifrån att stora skillnader i uppväxtvillkor och möjligheter till delaktighet i samhället identifierats. Det har bland annat inneburit att vi haft fyra frukostseminarier där vi riktat oss till de som möter barn och unga samt i demokratistugan där flera av de 27 programpunkterna berörde temat. Vi har även haft ett brett samarbete med 20-talet andra organisationer och sett ett stort värde i att lyfta både forskning och civilsamhället.
Länsstyrelsen Stockholms län	Stockholm	Stockholm	Den 9 juni undertecknades Deklaration för en stark demokrati av Länsstyrelsen i Stockholms län. Vi har under hösten 2021 genomfört fem externa samtal om utmaningar som hotar vår demokrati och där vi arbetar aktivt för att värna om demokratin genom våra olika uppdrag. Ett internt demokratisamtal om vikten av klarspråk har även arrangerats för Länsstyrelsens medarbetare. Vi har också arbetat hårt för att ta emot Demokratistugan, först under Järvaveckan i juni och sedan som ett eget event under december. Vid båda tillfällena har restriktioner gällande pandemin tyvärr gjort det omöjligt för oss som tillsynsmyndighet att stå värd för stugan.
Länsstyrelsen Uppsala	Uppsala	Uppsala	Länsstyrelsen i Uppsala län har arbetat utifrån de åtaganden som gjorts i samband med signeringen av Deklaration för en stark demokrati. Länsstyrelsen har genomfört kunskapshöjande insatser om demokrati genom bland annat externa seminarier och interna utbildningar. Därtill har externa kommunikationsinsatser genomförts. Länsstyrelsen i Uppsala län har genom bland annat flernivåsamverkan inom Råd för social hållbarhet bidragit till att främja demokratin på regional nivå. Länsstyrelsen i Uppsala län avser att fortsätta arbeta för att stärka demokratin i länet och säkerställa att den står sig stark även i framtiden.

Länsstyrelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Länsstyrelsen Västernorrland	Väster-norrland	Härnösand	Länsstyrelsen i Västernorrland har verkat för att fler ska få god kunskap om demokratin. Det skapades ett regionalt demokratinätverk, med mål att uppmärksamma demokratijubileet, koordinera ett regionalt demokratiprogram samt sprida information från demokratikommittén. Invigning av EuropaDirekt-kontor i en av länets kommuner, vilket sammanföll med ett besök av EU-minister. Mottagandet av, samt veckoarrangemanget kring Demokratistugan. Där synliggjordes målgruppers olika möjligheter att delta aktivt i demokratin. Bland annat lyftes nationella minoriteter, unga och äldre särskilt in i samtalen. Demokratihösten avslutades med talamansbesök och invigningen av två demokratiutställningar.
Länsstyrelsen Värmland	Värmland	Karlstad	Länsstyrelsen Värmland har under 2021 lagt fokus på arbetet med den gemensamma Demokrativeckan i länet, i samverkan med länets kommuner samt Region Värmland. Veckan innehöll en stor mängd seminarier, aktiviteter och, inte minst, samtal lokalt och regionalt med fokus på demokratifrågor ur olika perspektiv. Genom arbetet har en fördjupad samverkan och dialog påbörjats med nämnda aktörer i frågor som rör demokrati och mänskliga rättigheter. Arbetet med åtagandena har vidare tydliggjort vikten av forum för samtal om angelägna områden av betydelse för demokratin, utmaningar och möjligheter samt att olika aktörer och röster inbjuds att delta i samtalet.
Länsstyrelsen Västerbotten	Västerbotten	Umeå	Länsstyrelsen Västerbotten har genomfört samtliga åtaganden som står i vår Deklaration för en stark demokrati. Tack vare vår samordnande roll i arbetet med Demokratistugan och via övriga åtaganden har vi kommit i kontakt med ett hundratal aktörer i länet (kommuner, idéburen sektor, näringsliv och myndigheter) och med dessa haft en givande och utvecklande samverkan, med demokrati som enande tema. Mycket av detta arbete tar vi med oss in i valåret 2022 där vi hoppas kunna fördjupa samverkan ytterligare och verka för t.ex. ett högt valdeltagande i Västerbotten. Samverkan har skett på lokal, regional och nationell nivå och spänt över strategisk planering till handfast operativt arbete.
Länsstyrelsen Västmanland	Västmanland	Västerås	Efter att Peter Örn deltagit på ett Landshövdingemöte bestämde vår dåvarande landshövding att vi skulle ta emot stugan och underteckna deklarationen. Själva undertecknandet skedde vid landshövdingens integrationsråd den 19 mars. I mötet som var digitalt deltog Peter Örn. Åtagandet handlar specifikt om att ta emot stugan, anordna aktiviteter och koordinera firandet i länet. Länsstyrelsen tog på sig den samordnande rollen och lovade att genomföra en rad demokratistärkande aktiviteter – både internt och externt.
Länsstyrelsen Västra Götaland	Västra Götaland	Göteborg	Länsstyrelsen Västra Götaland har inom ramen för deklarationen bland annat: – Stärkt och fördjupat samverkan med Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen inom nätverket Västsverige mot rasism. Under 2020 och 2021 har insatser genomförts tillsammans med andra regionala aktörer. – Samordnat Samling för demokrati, ett arrangemang mot nazism och politiskt våld på Förintelsens minnesdag den 27 januari varje år. Samlingen genomförs i samarbete med Göteborgs Stad, Göteborgs universitet, Judiska församlingen i Göteborg och Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer. – Arrangerat MR-dagarna i Göteborg 2021, på temat demokrati, samt stått värd för Demokratistugan.

Länsstyrelser	Region	Ort	Arbetet i korthet
Länsstyrelsen Örebro	Örebro	Örebro	Länsstyrelsen i Örebro län vill bidra till att demokratin står sig stark även i framtiden genom att: Verka för att fler får en god kunskap och medvetenhet om det demokratiska systemet, arbeta för att fler deltar aktivt och står upp för demokratin, och bidra till ett samtalsklimat som kännetecknas av öppenhet och respekt Under 2021 har vi arbetar för ovanstående genom att genomföra en demokrativecka med demokratistugan var på besök. Vi anordnade en rad olika aktiviteter och kommunikationsinsatser kopplat till veckan. Länsstyrelsen samordnade även invigningen av Riksdagens demokratiutställning och det studiebesök som genomfördes av förste vice talmannen i samband med besöket.
Länsstyrelsen Östergötland	Östergötland	Linköping	Länsstyrelsen Östergötland har skrivit under Deklaration för en stark demokrati och genomfört våra åtaganden. Länsstyrelsen har tagit fram en rapport om lokala demokratiutmaningar baserad på intervjuer med kommunala folkvalda, vi har haft ett demokratiprojekt i skolor tillsammans med Bamse där vi engagerat både barn och politiker, haft seminarier med demokratitema samt genomfört kommunikationsinsatser i olika kanaler. Vi har även samordnat frågan bland länets kommuner och Regionen och stöttat i demokratiarbetet. Vi har lyft nationella minoriteter samt civilsamhällets roll och myndigheten har även arbetat internt med demokratifrågan. Tyvärr fick demokratistugan ställas in på grund av pandemin.

Myndigheter	Region	Ort	Arbetet i korthet
Folkhälsomyndigheten	Stockholm	Solna	I myndighetens arbete med stödstrukturen för det statliga folkhälsoarbetet, främst målområde nr 8 Delaktighet, och Tema folkhälsa har vi arbetat med att skapa förutsättningar i planering och uppföljning för en förbättrad folkhälsa på lång sikt. Exempelvis kan nämnas att den 9 december 2021 inledde myndighetens generaldirektör en särskild dialog med gd-kollegor och chefer från 15 andra myndigheter inom det folkhälsopolitiska målområde som rör arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö. Inom ramen för arbetet med Agenda 2030 genomförde myndigheten tillsammans med myndigheterna i styrgruppen för GD-forum Agenda 2030 nätverksmötet för 2021 _Bortom pandemin – Agenda 2030 som hävstång.
Forum för levande historia	Stockholm	Stockholm	Forum för levande historia arbetar kontinuerligt med att stärka demokratin genom sitt instruktionsbundna uppdrag att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Sedan 2019 har myndigheten en särskild satsning på frågor som rör demokrati under rubriken Demokratin och du. Satsningen har fortsatt även 2022 och innebär att Forum för levande historia ska sprida kunskap om faran när demokratin urholkas genom att visa på, och diskutera historiska exempel och lärdomar.
Institutet för språk och folkminnen	Uppsala	Uppsala	Isof är både en språkmyndighet och en kulturarvsmyndighet och vår verksamhet ska leda till att de nationella målen för språkpolitiken och kulturpolitiken uppfylls. Inom ramen för demokratiuppdraget har vi särskilt uppmärksammat rätten till språk och kultur, som är grundstenar i såväl demokratin som i vårt arbete med satt samla in, bygga upp och sprida kunskap om språk och kultur i Sverige. Bland de utåtriktade aktiviteter som vi genomfört finns en demokratikalender, en digital kunskapsbank om migration till, från och inom Sverige samt evenemang, bloggar och poddar som ökat kunskapen om språket, föreningslivet och rösträtten i relation till demokratin.
Jämställdhets-myndigheten	Västra Götaland	Göteborg	En uppföljningsrapport av utvecklingen av det jämställdhetspolitiska delmålet ”En jämn fördelning av makt och inflytande” lämnades till regeringen januari 2021. Den redovisar attityder till jämställdhet, utvecklingen av jämställdhet i politik och förvaltning i Sverige, jämställt aktivt medborgarskap samt internationella utblickar. Myndigheten deltagit i ett tjugotal evenemang. Debattartiklar i DN-debatt och GP-debatt har publicerats och rapporten har refererats i nyhetsrapportering, krönikor och ledare. Myndigheten har genomfört en förstudie om delaktighet och deltagande i den lokala demokratin med rapport i mars 2021. Myndigheten har även medverkat vid Fogelstad Rösträttsfestival.
Myndigheten för delaktighet	Stockholm	Sundbyberg	Myndigheten för delaktighet, MFD, har genomfört insatser för att öka kunskapen om förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att kunna delta i demokratiska processer under 1900-talet och fram till i dag. En kunskapssammanställning har tagits fram och seminarier och dialoger har genomförts med relevanta aktörer. All samlad kunskap finns på MFD:s webbplats och presenteras genom bland annat filmer, ett quiz och en digital tidslinje. Spridningen har skett genom webbseminarier, panelsamtal, kampanjer på sociala medier, artiklar i tidskrifter, i nyhetsbrev, med mera.
Myndigheten för press, radio och tv	Stockholm	Stockholm	År 2021 har varit ett händelserikt år fyllt med aktiviteter för att stärka demokratin. Vi har breddat våra målgrupper genom medverkan i format som podd, film och seminarier med ämnen som yttrandefrihet, ansvarigt utgivarskap och granskningsnämndens arbete. Vi har höjt vår röst avseende hot och hat mot offentliganställda. Därtill har vi skrivit blogginlägg och medverkat i sammanhang utifrån vår expertroll – för att synliggöra de demokratiska värdena och verka för yttrandefrihet, mångfald och tillgänglighet på mediemarknaden. Myndigheten för press, radio och tv kommer att fortsätta det demokratistärkande arbetet utifrån vår vision om ett öppet, innehållsrikt och ansvarsfullt medielandskap.

Myndigheter	Region	Ort	Arbetet i korthet
Myndigheten för stöd till Trossamfund	Stockholm	Bromma	SST har haft ett särskilt fokus på demokrati och religionsfrihet, till exempel i form av seminarier och fördjupande dialoger, i publikationen ”Religionsfrihet – Nio perspektiv på en mänsklig rättighet” och en informationsfilm om religionsfrihet, som samverkanspartner på MR-dagarna, samt i sina kommunikationskanaler. Inom ramen för ett regeringsuppdrag arbetade SST med 73 demokratiambassadörer från olika samfund. Ett ledarskaps- och mentorskapsprogram för kvinnliga ledare inom trossamfunden har genomförts samt en forskningsrapport med Uppsala universitet presenterats om kvinnors erfarenheter av frågor som rör jämställdhet och ledarskap i trossamfunden.
Myndigheten för tillgängliga medier	Skåne	Malmö	Myndigheten för tillgängliga medier har givit ut Lättlästa böcker på demokratitemat och givit ut ett temanummer av myndighetens tidning läsliv. Myndigheten har även inlett ett projekt där myndigheten samverkar med andra aktörer för att samla kunskap kring MTM:s målgrupper och deras möjligheter att tillgodogöra sig läsning i livets olika situationer och skeenden. MTM driver löpande även sidan ”alla väljare” och 8 sidor som syftar till att rusta läsare i behov av lättläst svenska så att de i högre utsträckning ska kunna delta i det demokratiska samtalet. MTM har ordnat och deltagit på flera olika seminarier med demokratitema under året.
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	Kronoberg	Växjö	MUCF har tecknat långsiktiga överenskommelser med sju kommuner och en region för att ta fram, testa och sprida verktyg och metoder för att främja ungas delaktighet i demokratin. Unga som står långt ifrån delaktighet är prioriterade i arbetet. Parallellt med detta har vi utvecklat flera metodmaterial och lärarhandledningar för att arbeta med demokrati i skolorna samt en handbok för ungas om vill starta förening eller själva organisera sig.
Polarforsknings-sekretariatet	Norrbotten	Luleå	Polarforskningssekretariatet har under året implementerat Polarforskningsprocessen som syftar till att skapa synergieffekter och nya samarbeten mellan forskare och forskargrupper. Processen grundar sig på forskarnas behov och startar med en bottom-up-process där forskarsamhället arbetar fram förslag på teman. Dessa teman vidareutvecklas av forskare, sekretariatet och andra aktörer. Under processen kommer sammanfattningar av viktiga forskningsresultat att presenteras för beslutsfattare och andra samhällsaktörer.
Riksarkivet	Stockholm)	Stockholm	Arkivet efter Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt har digitiserats och publicerats i Nationella Arkivdatabasen, NAD. Två namninsamlingar för kvinnors rösträtt har digitiserats i samarbete med Demokrati100, vilka nås via Digitala forskarsalen, ämnesområdet Politik. Riksarkivet har publicerat en serie med fyra avsnitt om när Sverige blev demokratiskt 1918–1921 i Arkivpodden. Temat för Arkivens dag i år var ”Röster i arkiven” och på flera av Riksarkivets verksamhetsorter genomfördes fysiska och digitala evenemang. Vi medverkar i ”Kartläggning av material rörande den allmänna och lika rösträtten i svenska ABM-institutioner”.
Sametinget	Norrbotten	Kiruna	Deklarationen har varit ett komplement i arbetet med det regeringsuppdrag som Sametinget har haft under 2020–2021 och har ytterligare bidragit med ett par konkreta delmål att utgå ifrån i arbetet med demokratiuppdraget. Arbetet med åtagandena har givetvis påverkats en hel del av pandemin och de flesta insatser har varit av digital karaktär, utom i slutet av uppdraget då restriktionerna delvis hävdes och det blev möjligt att genomföra fysiska träffar och workshops. Deklarationen och uppföljningen av deklarationen blev även ett komplement och visst stöd till författandet av den slutrapport som skulle lämnas in till Kulturdepartementet våren 2022.

Myndigheter	Region	Ort	Arbetet i korthet
Skolforskningsinstitutet	Stockholm	Solna	Framtagande av en forskningssammanställning som kan hjälpa lärare att utveckla undervisning kring demokratiuppdraget. Deltagande i kommunikationsinsatser för att främja demokratin.
Skolverket	Stockholm	Solna	Skolverket, Skolinspektionen, Specialpedagogiska myndigheten och Skolforskningsinstitutet har i en gemensam kampanj uppmärksammat demokratiåret. I sociala medier har betydelsefulla milstolpar i skolans demokratiska utveckling lyfts fram och på en gemensam webbplats på Skolverket.se har myndigheterna samlat material som på olika sätt berör skolans demokratiska uppdrag. Kampanjen innehåller också tre podcastavsnitt där inbjudna gäster diskuterar skolans demokratiska uppdrag.
Statens Historiska Museer	Stockholm	Stockholm, Botkyrka Håbo	Statens historiska museer har genom fysisk och digital museiverksamhet lyft frågor om olika samhällsgrupper i historien för en mer demokratisk historieskrivning. Digitala skolvisningar har nått hela landet. Vandringsutställningen Speaking memories, om förintelsens sista vittnen, har varit på två nya orter i Sverige. Museerna har i utställningar och program lyft fram kvinnorna i historien, men även marginaliserade grupper som Hallwylska museets utställning Bögar, om homosexualitet i början av 1900-talet. Vi har även fortsatt att stärka vår interna demokrati genom att bl.a. öka öppenheten och delaktigheten bland medarbetarna.
Statens medieråd	Stockholm	Stockholm	Utöver det generella demokratiuppdrag som vi bedömer att vi har som statlig myndighet har vi fokuserat internt på utbildning och externt i form av demokratiambassadörer, demokratilektioner samt att särskilt lyfta demokratistärkande arbete i vår externa kommunikation.
Svenska institutet	Stockholm	Stockholm	SI har anordnat en intern utbildning om media- och informationskunnighet. Vi har även utbildat i den statliga värdegrunden, där demokrati är en central del. SI har stärkt den generella kommunikationen om demokrati till utländska målgrupper. Vi har också satsat på media- och informationskunnighet i digital kommunikation mot internationella målgrupper. I myndighetskommunikationen har berättelser från globala förändringsaktörer som arbetar för demokrati särskilt lyfts. Vi har också tagit fram en plan för hur myndigheten kan bli ännu bättre på att nå ut med information via våra digitala kanaler.
Valmyndigheten	Stockholm	Solna	Valmyndigheten har under 2021 utvecklat en ny webbplats för valadministrationen (länsstyrelser, kommuner och utlandsmyndigheter) i syfte att öka tillgången till utbildningsmaterial, Vidare har vi genomfört den nationella konferens för valadministrationen som upptakt inför valen 2022 som vi tog upp i vårt demokratiåtagande. I konferensen deltog Riksdagens talman och uppmärksammade demokratin 100 år. Syftet är att skapa samsyn hos valadministrationen och ytterst bidra till kvalitet vid valen 2022. Konferensen skapade en plattform för att lyfta möjligheter och utmaningar för valets genomförande och för ökad kunskap hos valadministrationen.

Företag	Region	Ort	Arbetet i korthet
Bamse Förlaget AB	Stockholm	Solna	Vi släppte två tidningar med demokratitema i början av året – Bamse nr 1 och en specialtidning för skolor med tillhörande lärarhandledning. I juni arrangerade vi seminariet ”Att prata med barn om demokrati” under Almedalsveckan. I november tog Bamse upp högaktuella ämnen som ryktesspridning, källkritik och valfusk i samarbete med Källkritikbyrån i tidningen ”Bamse kul att lära – sant eller falskt”. Vi har lyft vårt arbete i Bamsetidningen och i våra sociala medier.
Björn Axén AB	Stockholm, Västra Götaland	Stockholm, Göteborg	Vi på Björn Axén har en värdegrund som lyder: Ödmjukhet, Kunskap, Ambition och Respekt. Vi värnar alltid om att alla ska vara lyhörda mot sig själva och mot andra. Respektera alla oavsett var man kommer ifrån, vem man tror på eller vem man älskar. Det har varit i vårat DNA länge. Vi förstår inte varför en kvinna skulle tjäna mindre än en man eller varför man inte ska bli respekterad för den man är så länge man inte skadar någon. Vi vet att genom att vara nyfiken på varandra breddar vi vårt perspektiv och förståelse. Genom att arbeta aktivt med medarbetarna i dessa frågor samt genom ett flertal föreläsningar inför företagsledare där dessa frågor är ett tydligt recept på framgång.
Coompanion Fyrbodal EK	Västra Götaland	Trollhättan	I Coompanion har vi ständigt demokratifrågorna på agendan. Det ingår bland annat i rådgivarens arbete att ta med. Under året har vi fokuserat extra på demokratifrågor i styrelse, anställda och hos medlemmar. För styrelse och personal har det skett vid en gemensam konferens. Bland våra medlemmar har vi coachat tre organisationer i demokratifrågor och hur de praktiska kan arbeta vidare. Det är tre större verksamheter. Vi har synts sporadiskt i sociala medier. Den verkliga och bestående insatsen har skett i de organiserade och fysiska mötena.
Coompanion Sverige	Stockholm	Stockholm	Coompanion finns i hela landet för att ge kostnadsfri rådgivning till personer och grupper som har för avsikt att starta demokratiska företag, kooperativ. Vi är organiserade genom att ha Coompanion Sverige vars medlemmar är 25 regionala kontor. Coompanion Sverige var den första civilsamhällsorganisation som skrev under deklarationen. Detta skedde på våra utvecklingsdagar 19 november 2019, med cirka 100 medarbetare närvarande och kommitténs ordförande Peter Örn som gäst. Då pandemin utbröt i början av 2020 fick vi ställa om vår verksamhet, med inriktning på att nå ut med budskapet om demokratisk organisering. Detta sker inom välfärdssektorn, bostadsförsörjning samt arbetsmarknadsåtgärder.
Coompanion Göteborg	Västra Götaland	Göteborg	Under 2021 har Coompanion Göteborgsregionen satsat extra på att synliggöra den kooperativa och demokratiska företagsformen, med särskilt fokus på varje individs möjlighet att äga och påverka beslutsfattandet lika mycket. Vi har haft demokrati och kringliggande frågor i fokus för evenemang och offentliga aktiviteter, till exempel Stora Sociala Företagsdagen. Vi har också haft ett nära samarbete med Frihamnsdagarna för att bidra till att skapa en större plattform för boende i hela Göteborg att nå ut till beslutsfattare. Samtidigt har vi också gjort återkommande insatser kring samhälle och demokratiskt entreprenörskap i några av stadens mer utsatta områden.
Coompanion Kalmar	Kalmar	Kalmar	Coompanion Kalmar län är stolta för vårt bidrag att lyfta de demokratiska frågorna ännu mera under år 2022. Externa åtaganden; vi har anordnat två frukostseminarier med deltagare i Samverkansplattform Kalmar län med inriktning demokrati och tillgänglighet i samhället för personer med en funktionsnedsättning. Dessa seminarier har fått stor spridning medialt. Inom ramen för Samverkansplattform Kalmar län har det tagits ett beslut i Regionfullmäktige om en regional strategi, en Överenskommelse mellan idéburen och offentlig sektor. Coompanion Kalmar län har verkat för att sprida information om kooperativa företag som har demokratiska processer där medlemmarnas mening får ett tydligt genomslag.

Företag	Region	Ort	Arbetet i korthet
Dramaten	Stockholm	Stockholm	Som konstnärlig institution är Dramaten en viktig aktör och försvarare av demokratiska värden och det fria ordet. Repertoaren 2021 har diskuterat allt från medborgarrättsrörelsen till vilka som har tillgång till nationalscenen. Produktionerna belyser exempelvis vad som händer när demokratin skakar, förintelsens drivkrafter och hur vi tar hand om varandra efter en katastrof. Dramaten har under hösten 2021 arrangerat skilda samtal med demokratiska teman. Bland annat workshopserien Öva- och skapa demokrati. Vidare har Dramaten fortsatt att tillgängliggöra scenkonsten för fler, bland annat genom att vidareutveckla den digitala scenen Dramaten Play och genom uppsökande publikarbete.
ForshagaAkademin	Värmland	Forshaga	Att medvetandegöra begreppet ”demokrati” på en gymnasieskola för såväl elever som personal. Att inte ta demokratin för given, att vara rädd om det vi byggt upp i Sverige och att fira demokratin 100 år. Åtaganden: 1. En temadag för hela skolan, både elever och personal, där demokratiambassadör Rosaline Marbinah, Regeringskansliet, medverkade genom en föreläsning om demokrati. 2. Stärka elevrådet 3. Ny individanpassad yrkesutbildning på ForshagaAkademin. 4. Föreläsningsserie där fem elever berättar om sina funktionsvariationer ”Säg inte att någon är annorlunda, säg att vi alla är olika”. 5. Livskunskap på schemat för alla årskurser, värdegrundsfrågor som utgår från demokratibegreppet.
Hantera Agera	Stockholm	Stockholm	Vi på Hantera Agera har under pandemin fortsatt att arbeta med vårt huvudåtagande, att stärka organisationer och individer viktiga för en fungerande demokrati och ett öppet samhälle. Vi gör detta genom utbildningsinsatser, konsultstöd och kostnadsfria webbinarier där vi bjuder in allmänheten att delta.
HSB Göteborg	Västra Götaland	Göteborg	Uppmärksammat deklarationen och värdet av en stark demokrati. Genom debattartiklar och via andra kanaler bildat opinion kring bostadsrättens fördelar som demokratisk och hållbar boendeform samt verkat för bättre förutsättningar för ökad social gemenskap, integration och trygghet i våra bostadsområden. Vidare har insatser gjort för ökad jämställdhet i styrelser, ungdomars möjligheter att komma in på bostadsmarknaden och kring medlemsinflytande.
HSB Riksförbund	Stockholm	Stockholm	Under året, samt sedan HSB bildades, har vi informerat och utbildat i frågor som rör den demokratiska processen och styring, med tyngdpunkt på bostadsrättsföreningar. Detta är en stor del av innehållet i våra tidningar till förtroendevalda och medlemshushåll. När pandemin har påverkat möjligheterna för stämmor har vi tagit fram material och information för att stödja föreningarna. Vi arbetar utifrån vår uppdaterade kod för föreningsstyrning för att ytterligare öka medlemmarnas insyn och transparens. Genom medlemskap och förtroendeposter i nationella och internationella kooperativa organisationer har vi fortsatt driva frågor som rör det demokratiska näringslivet, nationellt och globalt.
Lindholmen Science Park AB	Västra Götaland	Göteborg	Lindholmen Science Park har drivit en rad olika demokratistärkande insatser under 2021. Exempelvis tog vi emot Demokratistugan i oktober, och ordnade då flera olika seminarier. Vi har också arrangerat Future of democracy, en konferens i gränssnittet mellan teknik och demokrati som samlade 100 ledare från samhällets alla sektorer. Demokratitanken har också genomsyrat verksamheten i stort.

Företag	Region	Ort	Arbetet i korthet
Svenska Mässan	Västra Götaland	Göteborg	Under Kunskap & Framtid 2020 som arrangerades digitalt fick gymnasielever som deltog lyssna till EU-minister Hans Dahlgren. De hade även möjlighet att ställa frågor i chatten till ministern. Fokus var på Sveriges EU-medlemskap och hur det påverkar oss som medborgare. På Kvalitetsmässan som arrangeras i mars 2022 arrangeras 14 seminarier med inriktning på demokrati och mänskliga rättigheter. Ministrarna Jeanette Gustafsson och Eva Nordmark med ansvar för demokrati respektive jämställdhet är båda inbjudna att medverka. Där samarbetar vi även med Olof Palmes Internationella Center kring ett flertal seminarier.
Svensk Kooperation	Stockholm	Stockholm	Kooperativa och ömsesidiga företag har en central roll för demokratins utveckling i Sverige, både historiskt och i nutid. De kooperativa och ömsesidiga företagen ägs av sina medlemmar och kunder, och utgör det demokratiska näringslivet. Svensk Kooperation som paraplyorganisation har genomfört flera aktiviteter med fokus på demokratiutveckling. Vi har bl.a. arrangerat en idédialog om demokrati för ledande personer i våra medlemsföretag, ett möte om kooperation och demokrati med vårt vd-nätverk och Peter Örn samt utbildningar med demokratifokus för förtroendevalda i våra medlemsföretag. Svensk Kooperation har tagit fram en kod för kooperativa företag, som har fokus på demokratiska styrningen.
Xzakt Kundrelation AB	Stockholm	Stockholm	För oss, i vårt dagliga arbete med tusentals anställda i Sverige samt världen, är demokrati en hygienfaktor och en naturlig del av vår vardag.

Fackförbund	Region	Ort	Arbetet i korthet
Akademikerförbundet SSR	Stockholm	Stockholm	Akademikerförbundet SSR har välkomnat möjligheten att lyfta frågor om demokrati, alla människors rätt att göra sin röst hörd och om hur viktigt det är att motverka diskriminering. Arbete mot rasism och främlingsfientlighet har i de sammanhangen särskilt lyfts fram.
Akavia	Stockholm	Stockholm	Akavia har under året genomfört ett flertal åtaganden med lyckade resultat. Bland annat har vi anordnat en föreläsning om kvinnlig rösträtt och haft besök av kommitténs ordförande Peter Örn för ett samtal om demokratins utveckling och utmaningar. Akavia har aktivt pratat om engagemanget i våra sociala medier, nyhetsbrev samt i vår medlemstidning.
IF Metall	Stockholm	Stockholm	Demokratins möjligheter och rättigheter ingår som en del i vår utbildning om att se konsekvenser av och påverka politiska beslut. Vi har haft kampanj med riktad kommunikation till arabisktalande i Sverige genom ett samarbete med den arabisktalande nyhetskanalen Alkompis. Vi gör ett demokratiquiz som presenteras i våra kanaler i januari 2022. Vi har tagit emot ett besök från facklig industriledare från Myanmar som lever i exil och haft flera utåtriktade aktiviteter bland våra förtroendevalda och anställda ombudsmän i våra 34 avdelningar där hen har fått berätta om sina kamraters situation.
Journalistförbundet	Stockholm	Stockholm	Genom att stärka journalisters yrkesroll och arbetsvillkor bidrar SJF till att stärka demokratin. Under 100-årsjubileet har SJF lyft vikten av fri och oberoende journalistik i kontakter med makthavare och allmänhet, publicerat ett 50-tal debattartiklar samt medverkat i nyhetsmedier. SJF har deltagit i ett 100-tal föreläsningar och evenemang. Demokratifrågor har lyfts i SJF:s kampanjer och kommunikationskanaler. Som remissinstans har SJF inlämnat ett 40-tal remissvar. I samarbete med medieforskare har studier om hot och hat genomförts. Yttrandefrihetsgruppen har nytryckt ”Överleva deadline – handbok för journalister”. Yrkesetiska nämnden har genomfört omkring 25 föreläsningar om yrkesetik.
Lärarförbundet	Stockholm	Stockholm	Lärarförbundet har åtagit sig att arbeta med intern demokratiutveckling, kommunikation, internationellt arbete samt arbeta för att förbättra lärares möjligheter att kunna genomföra skolans demokratiska uppdrag. Det har bland annat införts nya och fler dialogarenor i organisationen samt beslutats om nya stadgar som ska bidra till att skapa nya demokratiska forum i organisationen. Lärarförbundets medlemmar lägger grunden för demokratins utveckling hos barn och unga men dessvärre är lärares och skolledares förutsättningar inte tillräckliga, vilket Lärarförbundet uppmärksammat i flera rapporter under året. Det krävs stora satsningar på skolan för att komma till rätta med situationen.
Lärarnas Riksförbund	Stockholm	Stockholm	LR står för god kunskap och medvetenhet, samtal med öppenhet och respekt. Lärare och studie- och yrkesvägledare fortsätter sin viktiga funktion med demokratiarbetet. Insatser för att utveckla den interna demokratin sker genom en intern utredning till förbundsmötet 2022. Det fristående yrkesetiska rådet arbetar aktivt. Artiklar har publicerats i Dagens Samhälle, Skolvärlden och andra media. Boken ”Likvärdig skola” utkom 2020 och följdes upp av seminarier på Bokmässan 2020 samt ytterligare i april 2021 och i Almedalen 2021. På Bokmässan 2021 deltog förbundet i demokratitemat med sex seminarier varav ett ”Så fungerar demokratiarbetet i skolan” baserat på en undersökning bland lärare och elever.

Fackförbund	Region	Ort	Arbetet i korthet
Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)	Stockholm	Stockholm	Saco har under året bjudit in till en serie samtal om demokrati och vikten av kunskap i ett demokratiskt samhälle. Vi har haft tre seminarier: 1. Make kunskap great again – hur får vi ett samhälle där debatt och beslut vilar på en grund av fakta och kunskap? 2. Den svenska demokratin – bäst i världen eller i kris? Utifrån vad vi sett i Polen och Ungern, hur ser utvecklingen ut i Sverige? Vilka är de svaga länkarna i den svenska demokratin? Hur kan vi stärka den? Och vad är fackets roll? 3. Hot och hat mot demokratins tjänstemän En dold, men viktig pelare i svensk demokrati är tjänstemannen. Domare, forskare och statstjänstemän fungerar som garanter för demokratin.
Sveriges universitetslärare och forskare (Sulf)	Stockholm	Stockholm	Vi åtog oss att: • Driva påverkansarbete för att stärka akademisk frihet och särskilt för att få till en lagändring som inkluderar utbildningens frihet i betydelsens universitetslärares och forskares individuella frihet. • Genom internationella samarbeten att stärka demokrati och akademisk frihet i Europa och i världen. • Arbeta för att värna forskares och universitetslärares upphovsrätt genom informationskampanjer och dialog med lärosäten och berörda myndigheter. • Värna universitetslärares och forskares yttrandefrihet. • Kommunicera våra insatser för demokratin i sociala medier. Allt detta har vi arbetet med. Under 2020–2021 har vi bland annat arbetat gentemot universitetslärare i Turkiet.
Sveriges Skolledarförbund	Stockholm	Stockholm	Sveriges Skolledarförbund har lyft frågan om skolans viktiga roll för att vinna varje ny generation för den demokratiska idén i många olika sammanhang. Exempel är samarbeten med elevorganisationer för att stärka elevdemokratin, stöttning av medlemmar i yttrandefrihetsrelaterade frågor, arbete mot kränkningar, våld och hot riktat mot skolledare samt ett fortsatt spridande av information om Backa-initiativet för en skola fri från sexuella kränkningar. Förbundsordförande Matz Nilsson har såväl skrivit, som varit medundertecknare till ett antal debattinlägg i demokratirelaterade frågor.
Tjänstemännens central-organisation (TCO)	Stockholm	Stockholm	Vi har bedrivit ett internt policy-utvecklingsarbete för att ta fram ståndpunkter på flera områden som rör våra förbunds medlemmar. Det rör både förslag kring att stärka de offentliga tjänstemännens ställning, förslag för att stoppa hot, hat och våld i arbetslivet, samt ytterligare förslag för att stärka public service oberoende, men också förslag för stärkt yttrande- och föreningsfrihet.
Vision	Stockholm	Stockholm	Vision har arbetat internt och externt med att lyfta demokratifrågor och att lyfta att vi behöver värna och helst utöka demokratiska, mänskliga och fackliga rättigheter. Detta har vi gjort via våra sociala mediekanaler och på vår hemsida. Vision har också ett levande internt demokratiarbete, där vi arbetar för att utveckla vårt demokratiska arbetssätt, genom ökad transparens och inflytande samt genom en referensgrupp för demokrati.

Regioner	Region	Ort	Arbetet i korthet
Region Halland	Halland	Halmstad	Arbetet har bedrivits kontinuerligt och i högre grad kommit att genomsyra regionens arbete. Pandemin har kraftigt begränsat vissa genomförandeplaner.
Region Jämtland-Härjedalen	Jämtland-Härjedalen	Östersund	I samband med undertecknandet av deklarationen hölls en gästföreläsning av Peter Örn. Regionfullmäktige har under 2021 antagit en demokratistrategi där Region Jämtland Härjedalens övriga åtaganden ingår. Strategin ska revideras en gång per mandatperiod. Kopplad till strategin håller en handlingsplan med aktiviteter på att tas fram. Regionen har ansökt om projektmedel för att utreda möjlighet ny modell för brukarmedverkan. Slutligen har Regionen genomfört en demokrativecka som sammanföll med världscupen i skidskytte hösten 2021. Demokrativeckan bestod bland annat av föreläsningar och paneldebatter med demokratitema och riktade sig till allmänheten.
Region Jönköping	Jönköping	Jönköping	Under vecka 45 fokuserade vi extra på ”Demokratin – värd att värna varje dag”. Regionstyrelsens ordförande undertecknade Demokratideklarationen i närvaro av bland annat regionfullmäktiges ledamöter, civilsamhällesaktörer, kommuner och länsstyrelse. Demokratistugan som var välbesökt fanns på plats i Jönköping. Demokratin uppmärksammades genom bland annat civilsamhällets och kulturens roll i det demokratiska samhället. Bedömningen är att de externa insatser och aktiviteter som genomförts har ökat medvetenheten kring demokratin och dess sårbarhet hos länets invånare.
Region Kalmar	Kalmar	Kalmar	Region Kalmar län har under 2021 initierat och genomfört ett flertal digitala språkcaféer i samverkan med kommunernas folkbibliotek med syftet att skapa ett forum för nyanlända att träffa andra och få möjlighet att prata svenska samt lära sig mer om det svenska samhället. Aktiviteter kopplat till eMedborgarveckan har också genomförts i samverkan med länets folkbibliotek med syftet att främja ökad användning av e-tjänster och ökad digital delaktighet för alla. Under november 2021 anordnade Region Kalmar län i samarbete med Länsstyrelsen Kalmar län en kunskapshöjande dag om nationella minoriteter där minoritetsgruppen sverigefinnar stod i fokus.
Region Norrbotten	Norrbotten	Luleå	Kulturenheten på Region Norrbotten har haft ett temaår Demokrati 100 år som genomsyrat hela verksamheten under året, det gäller våra institutioner och främjandeverksamheter och att projekt med det temat prioriterats i våra projektbidrag. Regionen har även genomfört en satsning på kommunerna där 7 av 14 kommuner i Norrbotten fått medel för att jobba med temaåret.
Region Värmland	Värmland	Karlstad	Region Värmland genomförde i september 2021 en demokrativecka tillsammans med Värmlands 16 kommuner och Länsstyrelsen Värmland. Under veckan uppmärksammades demokrati och mänskliga rättigheter på teman som på olika sätt rör och berör länets invånare. Region Värmland bidrog med aktiviteter inom områden som barnrätt, funktionsrätt, kultur, jämställdhet, mänskliga rättigheter, miljö, civilsamhällets roll för demokrati och tillit, med flera. Digitala föreläsningar och samtal om demokratins betydelse runt om i länet arrangerades. Insatser gjordes på Region Värmlands instagramkonto, Facebook och på regionens bussar, med mera.

Regioner	Region	Ort	Arbetet i korthet
Region Västmanland	Västmanland	Västerås	Västmanlands läns museum uppmärksammade demokratin i utställningen Fira demokratin! under 2021. Demokratitemat fortsatte med utställningen Yttrandefrihetens gränser under 2022. Västmanlands läns museum och Västmanlands Hembygdsförbund och Fornminnesförening gav ut ett omfattande temanummer av tidskriften Spaning om vägen till demokrati ur ett västmanländskt perspektiv. Allmän och lika rösträtt 100 år uppmärksammades vid regionfullmäktiges sammanträde 16 november med föreläsning om demokrati av riksdagens talman samt uppmärksammande av Signe Lagerqvist som 1919 valdes in som första kvinna in i landstingsmötet.
Region Västra Götaland	Västra Götaland	Göteborg	Inom ramen för Demokratideklarationen så har Västra Götalandsregionen åtagit sig att arbeta för att stärka demokratin utifrån olika områden. Under 2021 har vi bland annat: – påbörjat ett utvecklingsarbete tillsammans med Rädda Barnen för att stärka dialogen med barn och unga i Västra Götaland – antagit nya hållbarhetsmål där tillit, trygghet och delaktighet är ett delmål – arrangerat tvärsamråd med ett 50-tal olika organisationer i det civila samhället – samverkat med Länsstyrelsen Västra Götaland och Göteborgs stad för att driva Västsverige mot rasism och genomföra mänskliga rättighetsdagarna den 6–7 dec – arbetat för att stärka medie- och informationskunnigheten och publicistiska medier.
Region Örebro län	Örebro	Örebro	Tanken var att knyta arbetet till den regionala utvecklingsstrategins inriktning social sammanhållning och demokrati, t.ex. genom medborgardialog. Pga. pandemin har delar av arbetet senarelagts. Regionen har arbetat genom sociala plattformar och egna nyhetsmedia, internt och externt. Länets demokratinätverk har uppmärksammat demokratiåret på flera sätt, bland annat i samband med att vice talmannens besök för att öppna riksdagens demokratiutställning. Arbetet har skett i samverkan med kommuner, länsstyrelse, frivilligorganisationer och universitetet.
Region Östergötland	Östergötland	Linköping	Inför Götabibliotekens demokratidag producerade den regionala biblioteksverksamheten tillsammans med folkbiblioteken podden Vi pratar demokrati. Bygdegårdsdistriktet i Östergötland har med projektbidrag från Region Östergötland bildat ett regionalt samarbetsorgan tillsammans med de regionala nivåerna av Folkets Hus och Parker samt Våra Gårdar som inom projektet _Kultur och demokrati i samverkan_arbetar för att initiera och etablera en form för ett regionalt samarbete. För att höja kunskapen om nationella minoriteter inom den egna organisationen sjösattes en intern e-utbildning för medarbetare. Region Östergötland påbörjade distribution av gåvobok till alla nyfödda barn i Östergötland.

Studieförbund	Region	Ort	Arbetet i korthet
Medborgarskolan	Stockholm	Stockholm	Medborgarskolan arbetar dagligen för att främja demokratin. Vi driver demokratiprojekt, exempelvis ”Från utsatt till insatt” för att öka digital kompetens bland äldre, nyanlända och personer med funktionsvariationer som annars riskerar att hamna i ett digitalt utanförskap. Målgrupperna har fått lära sig att använda samhällets digitala tjänster. Projektet Huskurage fokuserar på att motverka våld i nära relationer. Detta arbete bidrar till att personer som är utsatta för våld i hemmet får mer trygghet och möjlighet att påverka sina egna liv och göra sina röster hörda. Vi har förbättrat vår hemsida för att nå fler med information om hur folkbildning kan bidra till att stärka demokratin.
Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet (NBV)	Stockholm	Borlänge, Stockholm	Under 2021 har NBV fortsatt sin fleråriga nationella demokratisatsning ”Jag röstar! – för demokratin”. Navet i arbetet är NBV:s demokratiambassadörer som skapar lokala och digitala bildningsinsatser om demokrati, föreningsliv och jämlikhet. Målet är att höja verksamhetens och allmänhetens kunskaper om demokrati med folkbildningen som verktyg. NBV har under våren erbjudit sex digitala demokratiföreläsningar öppna för allmänheten. NBV har under året skapat mötesplatser (fysiska och/eller digitala) där studiematerialet ”Jag röstar! – för demokratin” använts.
Studieförbundet Vuxenskolan	Stockholm	Stockholm	Studieförbundet Vuxenskolan verkar utifrån folkbildningens och civilsamhällets grund genom att lyfta det lokala engagemanget och mötet människor emellan. Genom studiecirklar och andra folkbildande insatser ger vi människor egenmakt, motståndskraft och verktyg att bygga ett hållbart samhälle, på landsbygd såväl som i stad. Vi har särskilt fokuserat på att lyfta den liberala demokratins utmaningar genom antologin Va?! Är demokratin hotad samt genom metoden Mitt val som bygger på en studiecirkel med lättläst information om hur vår demokrati fungerar och är uppbyggd. Målgrupp för denna studiecirkel är personer som vill eller behöver enkel och begriplig information om demokrati och val.
Studieförbundet Vuxenskolan Halland	Halland	Falkenberg	Studieförbundet Vuxenskolan Halland tillsatte en egen demokratikommitté om fem medarbetare/verksamhetsutvecklare för att arbeta med olika aktiviteter för att belysa demokrati. Vi siktade på att fokusera på vecka 37 då Internationella demokratidagen 15 september inföll. Dock blev det fler aktiviteter än vad som fick plats under en vecka så vi vidgade arbetet till att omfatta en ”demokratihöst”.
Studieförbundet Vuxenskolan Jämtlands län	Jämtland	Åre	Utifrån coronapandemin fick vi tänka om och en stor del av vårt fokus ligger på valåret då vi redan nu jobbar med ”Mitt val” för att engagera gruppen psykiska funktionsvarianter. Vi planerar moderatorledda ideologiska dialogforum på tre nivåer (riksdag, region och kommun. Vad vi gjort hittills: internt fört dialog med olika demokratifrågor som tema på styrelsemöten och personaldagar. Den här veckan bemannar vi Demokratistugan i Östersund. Vi har även pratat demokrati i våra cirkelledarutbildningar.
Studieförbundet Vuxenskolan Västra Götalands län	Västra Götaland	Uddevalla	Som studieförbund är ett av våra viktigaste syften att stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin. Därför betraktar vi all vår verksamhet och alla våra aktiviteter som demokratistärkande. Studieförbundet Vuxenskolans samtliga avdelningar i Västra Götalands län har emellertid, inom ramarna för deklarationen, arrangerat flera folkbildande samtal, möten och studiecirklar för att uppmärksamma, stärka och utveckla demokratin. Vi har också, tillsammans med vår regionala enhet i Skåne, producerat fyra filmer i en samtalsserie med titeln Demokratisamtal – Vägar till en demokratisk valrörelse 2022. Utifrån dessa fortsätter vi att arrangera demokratisamtal under 2022.

Studieförbund	Region	Ort	Arbetet i korthet
Studieförbundet Vuxenskolan Skåne län	Skåne	Lund	Vi har tillsammans med SV Västra Götaland tagit fram fyra filmade demokratisamtal, tänkta som inledning vid lokala demokratisamtal. Tagit fram moderatorstöd och studiehandledning som möjliggör lokala studiecirklar baserat på filmerna. Arrangerat demokratisamtal i webbinarieform. Lyft vår roll som demokratiaktör vid konferens för alla förtroendevalda i våra fyra styrelser inom SV i Skåne. Inlett planering för 5–10 lokala demokratisamtal i Skåne under valrörelsen 2022.
Studieförbundet Vuxenskolan Värmlands län	Värmland	Karlstad	Via sociala medier, press, hemsidor, nyhetsbrev, kurser och digitala kanaler har vi arbetat för att genomföra och följa upp våra åtaganden kring en stark demokrati. Inledningsvis i all vår verksamhet, som föreläsningar och kurser går vi igenom vår värdegrund och det demokratiska folkbildningsarbetet. Hela folkbildningens pedagogik och cirkelverksamhet utgår från och bygger på de demokratiska processerna.

Trossamfund	Region	Ort	Arbetet i korthet
Bosniakiska islamiska samfundet	Västra Götaland	Trollhättan	Bosniakiska islamiska samfundet genomförde: – två dags utbildningskonferens för aktiva kvinnor inom BIS församlingar ”Stark, delaktig och synlig” med syfte att inspirera kvinnor för större delaktighet och inflytande i Bosniakiska Islamiska trossamfund samt i civilsamhället. – samråd med församlingsrepresentanter om vikten av kvinnors synlighet och deltagande i församlingar. – Följande föreläsningar: 1. Kvinna–islam–demokratin; 2. 100 år av demokratin; 3. 100 år av demokrati, mänskliga rättigheter i islam (genomfördes i föreläsning och workshopform) På våra sociala medier och vår elektroniska tidning publicerades: – Artikel ”Svensk demokrati och Stadgan om Medina”– mänskliga rättigheter.
Equmeniakyrkan	Stockholm	Bromma	Equmeniakyrkan har under några år utvecklat konsensusmetoder vid sina årskonferenser och fått inspirera och utbilda flera andra ideella organisationer som hört talas om hur demokratiarbetet på det sättet kan utvecklas än mer. Under pandemin har metoderna även införts i två helt digitala årskonferenser. Antalet ombud har ökat och möjligheten till ökad delaktighet har uppskattats i utvärderingarna. Nästa år kommer en kombination av digital och fysisk konferens att genomföras. Även ungdomsorganisationen Equmenia har infört konsensusmetoder vid sin Riksstämma 2021.
Förenade islamiska föreningar i Sverige	Stockholm	Stockholm	Har ej inkommit med redovisning.
Judiska Församlingen i Stockholm	Stockholm	Stockholm	Temat för 2021 har varit att öka valdeltagandet till Fullmäktige. Det valet sker var 3:e år. Engagerade i Malmö forum Arbete med Skolverket för demokrati och mot antisemitism Arbete med Stockholm stad i arbete för demokrati och mot antisemitism.
Sjundedags Adventistsamfundet	Stockholm	Stockholm	Internt: Samfundets styrelser och kommittéer finns nu tillgängliga både digitalt och fysiskt vilket ökar ledamöternas deltagande. Flera församlingar har inför 2022 valt in ungdomsrepresentation i styrelser eller skapat tonårsråd för att öka ungas inflytande. Externt: I fyra poddar för barn (december 2021) lyftes barns demokratiska fri- och rättigheter. I en barnledarutbildning (januari 2022) lärde sig deltagarna om öppen kommunikation som främjar det demokratiska samtalet. Kommunikativt: I medlemstidningen AdventLiv (mars 2022) publicerades en artikel om frikyrkans historiska roll i Sveriges demokratiska utveckling och religionsfrihetsreformer. I samfundets sociala medier har Vår demokrati 100 år lyfts åtminstone en gång (december 2021).
Svenska kyrkan	Uppsala	Uppsala	Under hela perioden har vi jobbat hårt för att sätta demokrati på kartan. Genom våra program En Värld av grannar och Social hållbarhet håller vi ständigt utbildningar, kurser och seminarier på teman som mänskliga rättigheter och hur vi ska hantera utmaningar som exempelvis hot och hat. Under MR-dagarna, Almedalen och Bokmässan har vi tagit en aktiv roll och arrangerat många samtal där demokrati stått i fokus. Och nu senast, under kyrkovalshösten 2021, har vi arbetat för att stärka Svenska kyrkans roll i det offentliga rummet och visat på vikten av en demokratiskt styrd organisation.

Universitet	Region	Ort	Arbetet i korthet
Göteborgs universitet	Västra Götaland	Göteborg	Göteborgs universitet blev under demokratiåret en bärande partner inom Göteborg UNESCO City of Literature. Året har varit fullt av verksamhet kring yttrandefrihet, där samarbete med Stiftelsen Torgny Segerstedts Minne runt utdelningen av Frihetspennan och Frihetstonen är ett exempel. Kommunikation kring demokratiforskning har stärkts i ökad samverkan med myndigheter, offentlig sektor, utbildningsväsende och civilsamhälle. Göteborgs universitet har även arbetat med medie- och informationskunnighet, demokratistärkande läsfrämjande, demokratimiddagar, demokratimässa för gymnasieelever, firande av kvinnlig rösträtt, seminarier och folkbildning i såväl lokal som internationell samverkan.
Högskolan Dalarna	Dalarna	Falun	Högskolan Dalarna har under 2021 fortsatt bedriva utbildning, forskning och samverkan med fokus på demokrati, interkulturalitet, civilsamhälle, segregation, mångfald, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Bland annat har följande genomförts: Föreläsningsserien Kunskap för ett gott samhälle i Kunskapskanalen. Webinarieserie Integration ur ett hållbarhetsperspektiv. Konferens Interkulturalitet och integration. Workshop om Demokrati och extremism. Forskningsseminarier kring hållbar utveckling.
Högskolan Väst	Västra Götaland	Trollhättan	Högskolan Väst har genomfört ett antal aktiviteter för att stärka demokratin under 2021. Alla nyanställda har under året introducerats till högskolans värdegrund och arbete för demokratin. En kurs i normkritik genomfördes för att utveckla högskolan pedagogiska verksamhet. Anställda på högskolans förvaltning har under hösten fått utbildning i normkritik och den utbildningen fortsätter under våren 2022. Normkritiska perspektiv har även lyfts inom högskolans forskningsledarkurs. Högskolan genomförde även för första gången Demokrativeckan som byggde på lunchföreläsningar och ett avslutande panelsamtal. Evenemanget kommer att genomföras igen under 2022.
Linnéuniversitetet	Kronoberg	Växjö	Linnéuniversitetet har samarbetet tillsammans med länsstyrelsen i Kronoberg samt länsstyrelsen i Kalmar län. Samarbetena har resulterat i flertalet aktiviteter bland annat samtalsserien Demokratikollen och panelsamtal under Kalmarsunds Pride. Våra många aktiviteter har riktats mot såväl en bred allmänhet som skolungdomar.
Luleå tekniska universitet	Norrbotten	Luleå	Luleå tekniska universitet har uppmärksammat 100 år av demokrati genom seminarium, panelsamtal, webbinarium, radiointervjuer etc. ”Vår demokrati – ingen självklarhet” och ”Vems information kan man lita på? – utbildningens betydelse för att motverka effekten av fake news i en demokrati” är exempel på genomförda arrangemang. Året inleddes med 100 årsdagen av kvinnlig rösträtt i Sverige. Universitetet har under året undertecknat Magna Charta och i samband med det även internationellt uppmärksammat 100 år av kvinnors rösträtt i Sverige. Internationella kvinnodagen, förintelsens minnesdag och samernas nationaldag, är andra uppmärksammade dagar.
Stockholms universitet	Stockholm	Stockholm	Stockholms universitet har, trots covid-19-restriktioner, lyckats genomföra åtagandena som angavs i deklarationen. Universitet har bland annat genomfört Hållbarhetsforum, som belyser hur forskning och utbildning bidrar till samhällsutveckling, med över 3 000 tittare. Vidare har universitet haft uppdraget att stärka gymnasieelevers kunskaper om demokratins utmaningar och möjligheter, vilket skett genom digitala mässor dit tio gymnasieskolor bjudits in. Över 500 elever fick material tillskickat i förtid och ytterligare 200 tittare har tillkommit i efterhand. Genom Stockholms universitets medlemskap i Civis, European Civic University Alliance, har Global Civis Days genomförts med över 300 deltagare.

Universitet	Region	Ort	Arbetet i korthet
Umeå universitet	Västerbotten	Umeå	För Umeå universitet var det självklart att skriva under deklarationen för en stark demokrati. Genom vår forskning och utbildning värnar och stärker vi demokratin, och tillsammans med övriga aktörer kan vi också verka för att dess idéer genomsyrar hela samhället. Umeå universitet arbetar för alla människors lika värde, de grundläggande fri- och rättigheterna och rättsstatens principer – och tar avstånd från diskriminering, extremism, främlingsfientlighet, korruption och rasism. Det innebär att universitetet ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Som en konkret aktivitet kan nämnas att två demokratidagar genomfördes i november i Umeå och Skellefteå.
Uppsala universitet	Uppsala	Uppsala	Att med olika kommunikationsinsatser uppmärksamma demokratifrågor på olika sätt. Det har gjorts med seminarier, offentliga föreläsningar, utställningar. Disapriset utdelades till en demokratiforskare professor Sofia Näsström som skrivit en bok Demokrati – en liten bok om en stor sak. Framför allt har Uppsala universitetet gjort en av de största satsningarna på demokratiforskning någonsin på 100 miljoner.

Museer	Region	Ort	Arbetet i korthet
Dalarnas museum	Dalarna	Falun	1. Dalarnas museum ger årligen bidrag till mindre kulturarvsaktörer. Genom utlysningen 2021 ville Dalarnas museum premiera aktiviteter om demokrati, demokratins utveckling, respekten för människors lika värde och fri åsiktsbildning, yttrandefrihet och tryckfrihet. Bidrag beviljades bland annat till Internationella Kvinnoföreningen i Borlänge för en utställning för att synliggöra kvinnor från olika kulturer och etniciteter och deras betydelse för samhället. 2. Dalarnas museums årsbok 2021 (300 sid. i samarbete med Dalarnas hembygdsförbund) hade demokratins framväxt, samhällets omvandling och maktutövning som tema. I marknadsföringen lyftes demokratin och firandet av densamma (inkl. demokrativeckan).
Hallwylska museet	Stockholm	Stockholm	Hallwylska museet har belyst Sveriges demokratisering i ett historiskt perspektiv genom en ny stadsvandring ”Kravaller och kafferep i kampen för demokrati”, utställningen ”Bögar. Mötesplatser i en förbjuden tid” och skolvisningen ”Ebba – och kvinnans politiska röst i frigörelsens tid”. Genom digitala visningar, föredrag, museets podcast och minivisningar på sociala medier har arbetet även fått en nationell spridning och tillgänglighet. Samarbeten med t.ex. civila organisationer har prioriterats för en mer demokratiserad museisektor med ökad delaktighet och transparens. Exempelvis Stiftelsen Inuti, Berättarministeriet, Afrosvensk historievecka, Samtidskonstdagarna och Parkteatern under 2021.
Kalmar läns museum	Kalmar	Kalmar	Har ej inkommit med redovisning.
Marinmuseum	Blekinge	Karlskrona	Marinmuseum tar sin utgångspunkt i museernas roll för demokrati och fri åsiktsbildning. Med målet att förstå museernas samhällsroll och skapa trygghet och professionalism som gör att museet kan stå självständigt oavsett opinion har vi genomfört två seminarier för vår personal. Externt har vi kopplat aktiviteter till uppmärksammandet av att det är 40 år sedan U137 gick på grund i Karlskrona skärgård. Vi har tagit fram en lektion på sverigeshistoria.se om ubåtsjakter. Här behandlas skyddet av demokratin och det paradoxala i att göra inskränkningar i demokratin i syfte att skydda densamma. Ett säkerhetspolitiskt samtal på temat 40 år efter U137 – hur ser hotbilden ut? har genomförts.
Västerbottens museum	Västerbotten	Umeå	Västerbottens museum har fortsatt arbetet med att vara en arena för demokrati i och med att erbjuda skolklasser ett program som heter ”Kamp för demokrati” som utmanar eleverna att fundera på vad de tycker är värt att kämpa för. Museet fortsätter att uppmuntra till medskapande på olika sätt och vill att människor ska känna sig delaktiga och engagerade i sin historia och samtid.

Andra aktörer	Region	Ort	Arbetet i korthet
Civilsamhällesparten i NOD	Stockholm	Stockholm	På uppdrag av civilsamhällesparten i NOD har exempelvis seminarier med namnet ”Frukost med demokratisamtal” arrangerats. Vi har även på uppdrag av parten, genom att involvera en bredd av nationella ideella aktörer, tagit fram avsiktsförklaringen ”Ett starkt civilsamhälle för en stark demokrati” som beskriver civilsamhällets unika roll i en demokrati. Genom all verksamhet har NOD bidragit till öppet och respektfullt samtalsklimat.
ForumCiv	Stockholm	Stockholm	Våra åtaganden: ForumCiv når nära hälften av världens länder med utvecklingsinsatser om demokrati och mänskliga rättigheter och med metoder som syftar till att öka demokratiskt inflytande gentemot ansvarsbärare. Vi har uppmuntrat våra medlemmar att anta demokratideklarationen liksom att formulera egna åtaganden för demokrati. ForumCiv har förstärkt den interna demokratin genom ökad dialog och förankring om förändringar i medlemsorganisationen. Organisationers interndemokrati granskas inför beviljande av bidrag. Genom debattartiklar, paneldebatter, politikerutfrågningar och annan extern kommunikation har vi uppmärksammat demokratiska kriser i bl.a. Belarus, Colombia, Myanmar och Palestina.
International Youth Think Tank	Göteborg	Göteborg	Utöver arbetet med åtagandena har vi igångsatt bl.a. följande för att bredda och fördjupa ett aktivt medborgarskap – Publika luncheventet Lindholmen Democracy Talks, genomfört tre gånger under hösten 2021 varav ett som bidrag till Demokratistugan den 6 oktober – Open Chair Democracy Talks – metod för att göra medborgares röster hörda – Expressions of Empowerment Art for Democracy Competition – metod för att främja aktivt medborgarskap med konstnärliga uttrycksformer – Initierat samarbete med bl.a.: A Safer World for Truth, Arkitekturhögskolan vid Umeå universitet, Athens Democracy Forum, Destination Tynnered, Frihamnsdagarna, Future of Democracy, Institutet för framtidsstudier, Järvaveckan.
Magasin DIKKO	Västra Götaland, Västerbotten	Göteborg	Magasin DIKKO har skapat en flik på hemsidan som heter ”Demokrati”. Där har vi samlat alla artiklar och intervjuer som magasinet har gjort sedan magasin DIKKO skrev under deklarationen för Demokrati. Vi har bland annat kontaktat alla partier för att de ska få berätta var de har för minoritetspolitik. Förutom det har enskilda personer och politiker skrivit på temat ”demokrati”. Magasin DIKKO är också delaktig i ett projekt, som blir en film, för att få unga att intressera sig för demokrati och inför valet. Sen har vi haft ett samverkansprojekt med Södertörns högskola med föreläsningar.
Riksteatern	Stockholm	Botkyrka	Riksteatern har genomfört utbildningsinsatser kring jämlikhet och mångfald både inom den egna organisationen och tillsammans med och för lokala och regionala riksteaterföreningar runt om i landet. Arbetet utgår från Riksteaterns strategi för jämlikhet och mångfald som Riksteaterns kongress beslutat om. Målsättningen är mångfald på, bakom och framför scenen. Seminarier och utbildningar har skett för och tillsammans med andra aktörer i branschen. Riksteatern har arrangerat seminarier under Folk och kultur och har tillsammans med 15 andra kulturaktörer publicerat debattartiklar i dagsmedia som lyfter kulturens sårbarhet och hur den kan stärkas.
Kulturhuset Stadsteatern	Stockholm	Stockholm	Under 2021 anordnade vi flera evenemang på demokratitemat. Demokratiafton i samarbete med Kommittén Demokrati 100 år. Politikerdebatt med Stockholms politiker. Följande fyra samtal skedde live och streamades: Kvinnlig rösträtt, Natten som demokratisk plats, Reportrar utan gränser, Demokrati 100 år på Taket/Parkteatern.

Andra aktörer	Region	Ort	Arbetet i korthet
Proventus/Robert Weils stiftelse	Stockholm	Stockholm	Proventus har genom Familjen Robert Weils stiftelse fortsatt verka för alla människors lika värde, för att möjliggöra möten, bygga broar där de behövs och för att vara del av det demokratiska samhällsbygget. Ett arbete som pågått på olika vis sedan starten 1969. Som exempel kan nämnas att vi varit med och grundat föreningen Amanah som vi är mycket aktiva i att driva. Amanah arbetar för att motverka antisemitism och islamofobi.
Folkbildningsrådet	Stockholm	Stockholm	Det är främst genom stöd till och samverkan med projektet ViMåstePrata som vi har bidragit till det demokratistärkande arbetet i och genom folkbildningens aktörer. Vi rapporterar en fördjupad analys av demokratisyftet i Samlad bedömning 2020 samt 2021 utifrån kunskapsunderlag om folkbildningens betydelse för demokratin samt dess demokratiutmaningar. Demokratisyftet ingår som tema för möten med och uppföljning av folkbildningens verksamhet. Vi har beslutat att utlysa ytterligare medel för projekt som stärker demokratin 2022–2023. Vi har genomfört och spridit olika seminarium på tema delaktighet och demokratiska samtal, medverkat i Rösträttsfestival och spridit bloggar, m.m. i sociala medier.
Samordningsförbundet Södertälje	Stockholm	Södertälje	Samordningsförbundet sprider kunskap och medvetenhet om demokrati och mänskliga rättigheter genom dialoger, föreläsningar och utbildningar. I arbetet för ökad upptäckt av våldsutsatthet och våldsutövande erbjuder vi kunskapshöjande aktiviteter och verktyg för att systematiskt och på rutin ställa frågor om våld till människor vi möter. Vi synliggör och motverkar diskriminering av personer som inte är vita genom föreläsningar och utbildning utifrån vithetsnormer, vardagsrasism och strukturell rasism. Vi arbetar aktivt med påverkan och inflytande genom att göra medborgare delaktiga, utifrån metoden Tjänstedesign, i utformningen och utvecklingen av finansierade insatser.
Samordningsförbundet Sollentuna-Upplands Väsby-Sigtuna	Stockholm	Sigtuna	Samordningsförbundet Sollentuna-Upplands Väsby-Sigtuna har bland annat arbetat med att utveckla deltagarnas inflytande i de insatser som förbundet driver. Vi har också arbetat med mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunder. Vi har också stärkt arbete med jämställdhet.
Samordningsförbundet Stockholm Stad	Stockholm	Stockholm	Vi har tillsammans med de övriga samordningsförbunden i Stockholms län varit med och ordnat en månad fri från våld. Som ett led i detta arbete ställer medarbetare i vår insats Aktivitetsplatsen frågor om våld. Vi har haft ett webbinarium på temat Tillit och demokrati och om rasism i arbetslivet, Vi fortsätter verka för att våra finansierade samverkansinsatser genomsyras av jämställdhet, likabehandling och icke-diskriminering. Vi har påbörjat en inkluderingskartläggning för att lyfta fram ojämlika förhållanden som identifieras genom arbetet i våra finansierade insatser. Vi når inte ut till alla, särskilt inte till socioekonomiskt utsatta områden – arbete pågår – vi måste vidga normen.
Samordningsförbundet Sundbybergs Stad	Stockholm	Sundbyberg	Inom ramen för deklarationen har Samordningsförbundet Sundbybergs stad spridit kunskap och medvetenhet om deklarationen och demokratins 100-årsjubileum i nyhetsbrev, på hemsida och LinkedIn. Förbundet har gemensamt med övriga förbund i länet arrangerat en inspirationskonferens på temat demokrati och tillit. Vi har fortsatt verka för att arbetet i samverkansinsatser genomsyras av jämställdhet, tillgänglighet, likabehandling och icke-diskriminering.

Andra aktörer	Region	Ort	Arbetet i korthet
Samordningsförbundet Östra Södertörn	Stockholm	Haninge	Inom ramen för deklarationen har Samordningsförbundet Östra Södertörn jobbat för att aktivt sprida kunskap och medvetenhet om gemensamma och aktuella områden och ämnen som jämställdhet, likabehandling samt icke-diskriminering. Vi har bland annat haft stort fokus på rasism i arbetslivet och ökad delaktighet för våra målgrupper. Arbetet har bedrivits genom möten och dialog, kunskapsseminarier, utbildningsdagar och workshops. Deltagare har varit medarbetare i våra insatser, chefer och politiker.
Samordningsförbundet Botkyrka-Huddinge-Salem	Stockholm	Huddinge	Inom ramen för deklarationen har Samordningsförbundet Botkyrka Huddinge Salem aktivt spridit kunskap och medvetenhet om deklarationen och demokratins 100-årsjubileum i nyhetsbrev, på hemsida och LinkedIn. Förbundet har gemensamt med flera andra förbund i länet arrangerat en inspirationskonferens på temat demokrati och tillit. Vi har fortsatt verka för att arbetet i samverkansinsatser genomsyras av jämställdhet, likabehandling och icke-diskriminering. Under hösten har förbundet dessutom erbjudit sina medlemmar en utbildning i tjänstedesign som förväntas bidra till att medborgare får ökat inflytande över utformning och utveckling av den samordnade arbetslivsinriktade rehabiliteringen.
TOTALT 310			

Demokratistugan

Demokratistugans turnéplan år 2021–2022

Datum	Arrangör	Stad/plats
3–10 juni 2021	Länsstyrelsen i Dalarnas län	Digitalt
15–21 aug. 2021	Länsstyrelsen i Västerbottens län	Dorotea och Robertsfors
23 aug.–3 sept. 2021	Länsstyrelsen i Norrbottens län	Gällivare, Boden och Haparanda
8–12 sept. 2021	Länsstyrelsen i Västernorrlands län	Örnsköldsvik
15–19 sept. 2021	Länsstyrelsen i Gävleborgs län	Gävle
20–24 sept. 2021	Länsstyrelsen i Örebro län	Örebro
25–27 sept. 2021	Länsstyrelsen i Värmlands län	Karlstad
29 sept.–3 okt. 2021	Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Göteborg
5–6 okt. 2021	Lindholmen Science Park	Lindholmen, Göteborg
8–14 okt. 2021	Länsstyrelsen i Kronobergs län	Växjö
15–19 okt. 2021	Länsstyrelsen i Hallands län	Halmstad
22–27 okt. 2021	Länsstyrelsen i Skåne län	Malmö
29 okt.–6 nov. 2021	Blekinge museum och Sensus	Karlskrona
8–14 nov. 2021	Länsstyrelsen i Jönköpings län	Jönköping
17–21 nov. 2021	Länsstyrelsen i Kalmar län	Kalmar
23–27 nov. 2021	Länsstyrelsen i Västmanlands län	Västerås
30 nov.–4 dec. 2021	Region Jämtland-Härjedalen	Östersund
24–26 mars 2022	Länsstyrelsen i Gotlands län	Visby

Demokratistugan invigdes på torget i Dorotea den 16 augusti 2021.

Exempel på program från Demokratistugans turné

Vid Demokratistugans besök runt om i landet tog arrangörerna fram lokala program. Se exempel från Dorotea och Örebro.

Demokratistugan i Dorotea (16–18 augusti)

v. 33	Måndag 16/8	Tisdag 17/8	Onsdag 18/8
Generell information:	• Demokratistugan kommer stå på **Torget i Dorotea** (nedanför kommunhuset, Storgatan 42, 917 81 Dorotea) • **Öppettider:** måndag klockan 11–17, tisdag klockan 11–21 och onsdag klockan 11–17. Under öppettiderna finns det alltid personer på plats. Kom gärna förbi, fika och samtala med oss! • Se mer utförlig information om programpunkterna i programbladet nedan.		
Alla dagar:	• **Youth Up North:** Tipsrunda runt Bergvattensjön (måndag och tisdag). Prisutdelning onsdag 18/8 vid Demokratistugan. • **Svenska kyrkan** arrangerar tipsrunda för både barn och vuxna samt informerar om sin verksamhet • **Animerad film i stugan**: Den lilla renen & Quiz på samiskt tema		• **Öppet hus på Studieförbundet Vuxenskolan:** Välkommen till Studieförbundet Vuxenskolan lokaler! Vi bjuder på kaffe & bulle. Och det viktigaste: samtal om demokrati! Möt oss i personalen för samtal alla dagar kl. 10-14 (Parkvägen 4, 917 31 Dorotea) • **Beredningen för folkhälsa och demokrati i Södra Lappland**, finns på plats och genomför medborgardialoger.
På plats under dagen:	• **Folkhälsorådet** finns på plats under dagen och informerar om sitt arbete i Dorotea.	• **Röda Korset** finns på plats under dagen och informerar om sin verksamhet • **Julla Májja (**den samiska kulturbussen) och Ylva Holmberg från Sametinget (projektledare för Sametingets demokratiuppdrag) finns på plats under dagen.	• **ANDTS/BF** finns på plats under dagen och informerar om samarbetet mellan skolan, IFO, polis och andra aktörer i kommunens arbete med ANDTS • **Dorotea Lärcentrum** finns på plats och informerar om projektet SIKT 2.0
11–13	**11^{00} Stugan öppnar** **12^{00}–13^{00} Invigning av demokratistugan i Dorotea** (Demokratiambassadören, Länsrådet, kommunledningen och HeartMix)	**11^{00} Stugan öppnar** **11^{00}–11^{45} Sáminuorra: En organisation av och för unga** (Sáminuorra) **11^{30} Läsning för alla** (Dorotea Bibliotek) **12^{00} Rörelseglädje för barn** (Medborgarhuset) **12^{00}–13^{00} Föreläsning med Sametingets talman, om talmansrollen och vägen dit** (Paulus Kuoljok) *Digital programpunkt.*	**11^{00} Stugan öppnar** **11^{00} Demokratins kraft i föreningslivet** (RF-SISU Västerbotten) **11^{00}–12^{00} Fika och pyssel med bibblan** (Dorotea Bibliotek) **12^{00} Utmattningssyndrom och hästassisterad behandling** (Timo Järpeskog och Maria Karlsson) *Föreläsningen genomförs både på plats i Dorotea, men livesänds också.*
13–15	**13^{00}–17^{00} Konstworkshop med utställning** (Dorotea Konstförening) **14^{00}–15^{30} En plats för alla? En normkritisk vandring i Dorotea** (Region Västerbotten)	**13^{00} "Vi måste kämpa tills segern är vunnen!" – året när kvinnorna i Dorotea krävde rösträtt** (Agneta Gustavsson) *Föreläsningen genomförs både på plats i Dorotea, men livesänds också.* **14^{00}–15^{00} Bli digital med biblioteket** (Dorotea Bibliotek) **14^{00}–16^{00} ABF och Socialdemokraterna** finns på plats för samtal och dialog. *Alla programpunkter nedan livesänds också.* • *14^{00} Demokratins utveckling ur ett fackligt perspektiv* • *14^{30} Demokratins utveckling i ett politiskt perspektiv* • *15^{45} Paneldebatt om demokrati*	**13^{00}–16^{00} Socialförvaltningen** finns på plats och informerar om: God och Nära Vård **13^{00}–13^{30} Vi måste prata om demokrati** (Medborgarskolan Vilhelmina) **13^{00}–15^{00} När det oväntade händer** (Svenska Lottakåren) *Digital programpunkt.* **14–14^{20} Barnkonventionen som lag – vad innebär det för barnen?** (Jeanette Öststorm, IFO-chef) **14^{30} Utlottning av priser** (Youth Up Norths tipsrunda)
15–17	**15^{00}–16^{30} Skrivarworkshop** (Dorotea Bibliotek) **16^{00} Inlandsaktivist för att skapa förändring** (ABF Mitt i Lappland) *Digital programpunkt.*	**15^{00}–17^{00} Polisen genomför medborgardialoger** (Polismyndigheten) **16^{30}–18^{00} EPA-utställning** (Youth Up North, Medborgarhuset & SMF Dorotea) **17^{00} Underhållning med Ran Svanlund**	**15^{00} Fikaträff med Lesbisk Makt Storuman** **17^{00} Stugan stänger**
17–21	**17^{00} Stugan stänger** **18^{00} Rörelseglädje för vuxna** (Medborgarhuset)	**19^{30} - 21^{00} Drive-in-visning av EPA** (Lampray tillsammans med Bautafilm och Länsstyrelsen Västerbotten, med stöd av Film i Västerbotten) **21^{00} Stugan stänger**	

#vardemokrati #demokrati100 #demokratistugan

Dorotea kommun
Kraapohken tjïelte

Länsstyrelsen
Västerbotten

Länsstyrelsen Örebro län

Demokrativeckan

20–24 september 2021

Symbolförklaring
- Demokratistugan
- Annan plats i länet
- Digitalt

Måndag

12.45 **Invigning av Demokratistugan**
Landshövding Maria Larsson håller tal för att inviga veckan och Demokatistugan.

13.00 **Träffa Örebro kommuns politiker**
Ulf Södersten (M) och Jan Zetterqvist (S) finns på plats i Demokratistugan för samtal.

18.00 **Lyssna och lär**
Digitalt seminarium om lyssnande samtal och folkbildning. Örebro läns bildningsförbund arrangerar.

Tisdag

10.00 **Inga rasister på våra gator – eller?**
Digitalt samtal som Agera Värmland och Medborgarskolan Värmland Örebro arrangerar. Sluttid kl. 11.

13.00 **Träffa polisen**
Representanter från polisen finns på plats vid demokratistugan för medborgardialog.

17.30 **Livepodd om ungdomsinflytande i idrottsförening**
RF-SISU Örebro län arrangerar.

Onsdag

07.30 **Digital frukost om arbetssätt för barns delaktighet**
Örebro kommun arrangerar. Sluttid kl. 8.30.

10.00 **Föreläsning om nyanländas digitala kompetens**
Projektet Hubbar för digital kompetens. Sluttid kl. 11.

10.00 **Quiz och samtal om jämställdhet**
Träffa jämställdhetsexperter i Demokratistugan. Sluttid kl.14.

13.30 **Träffa Peter Örn**
Demokratikommittéens ordförande på besök i Demokratistugan.

18.00 **Föreläsning om positiv aktivism i ungdomars vardag**
Artikel X och Tegelbruket bjuder in till föreläsning och samtal.

Torsdag

07.30 **Frukost om demokrati**
Medborgarskolan Örebro i samarbete med föreningen Panhorama arrangerar. Sluttid kl. 9.00.

10.00 **Träffa Röda korset och Medborgarskolan**
Besök fram till kl. 14 för samtal.

12.15 **Samtal om demokrati i vardagen**
Anordnas av Örebro Föreningsråd. Sluttid kl.12.45.

12.15 **Filmvisning #Sjukatider**
Visning av länsstyrelsens kampanj där unga vuxna gör sina röster hörda om pandemin.

14.00 **Träffa studieförbundet NBV**
Besök fram till kl. 16 för samtal.

Fredag

07.30 **Digital frukost om demokrati och mänskliga rättigheter**
Vilka får ta plats i det offentliga rummet? Örebro kommun arrangerar. Sluttid kl. 8.30.

09.00 **EU-ministern besöker Demokratistugan**
Hans Dahlgren på besök i Demokratistugan för att avsluta veckan.

Digitalt program

Scanna QR-koden för att ta del av hela programmet digitalt och läsa mer om varje aktivitet.

Du kan också besöka www.lansstyrelsen.se /orebro/demokrativeckan

Övriga aktiviteter i länet

Tipspromenad om demokrati på Karlskoga bibliotek (måndag-fredag)

Demokratipyssel på Karlskoga bibliotek (torsdag kl. 15-17)

Utställning om demokrati på Lekebergs bibliotek (måndag-fredag)

Utställning om demokrati på Lindesbergs bibliotek (måndag-fredag)

Demokratibokklubb på Askersunds bibliotek (start tisdag kl.18)

I samarbete med:

Region Örebro län · Örebro Universitet · Örebro Föreningsråd · Örebro kommun

Demokratistugans öppettider

måndag–torsdag kl. 10–18
fredag kl. 10–12
Stortorget i Örebro

Kom förbi för att samtala, fika och delta i aktiviteter om demokrati.

SCB-affischer

Inför de olika stoppen tryckte kommittén, i samarbete med SCB, upp affischer med lokal statistik över valdeltagande i kommunen och regionen, som visades tillsammans med nationell statistik.

Hej Halmstad kommun!

Visste ni att…

Valdeltagandet 2018 i kommunfullmäktigevalet **85%**

84%
Valdeltagandet bland förstagångsväljare i din kommun

Högst valdeltagande hade Tylösand - Frösakull med **93%**

Lägst valdeltagande hade Andersberg Norra med **57%** *

Det var vanligare att kvinnor än män röstade i din kommun

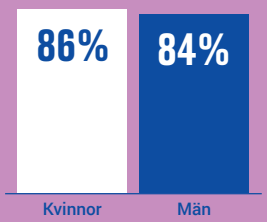

Fördelning mellan kvinnor och män i kommunfullmäktige**

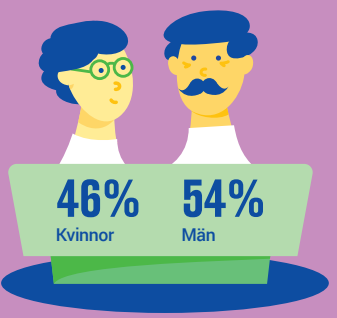

Väljarnas kunskaper om vilka partier som styr i den egna kommunen***

Dålig koll på vilka som styr **33%**

Stenkoll på vilka som styr **21%**

Så här fördelade sig rösterna i det senaste valet i kommunen

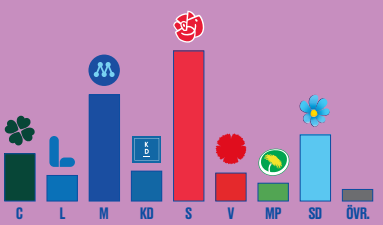

SCB

Avser kommunfullmäktigevalet 2018. * Valdistrikt i din kommun med högst respektive lägst valdeltagande.
** Avser kandidater som valdes in i 2018 års kommunfullmäktigeval. Källa: SCB:s valstatistik.
*** Källa: Göteborgs universitet: Valforskningsprogrammet, Valundersökningen 2018

Hej Hallands län!

Visste ni att…

Valdeltagandet 2018 i regionfullmäktigevalet **86%**

Högst valdeltagande hade Kungsbacka med **89%**

Lägst valdeltagande hade Hylte med **80%** *

84%
Valdeltagandet bland förstagångsväljare i din region

Det var vanligare att kvinnor än män röstade i ditt län

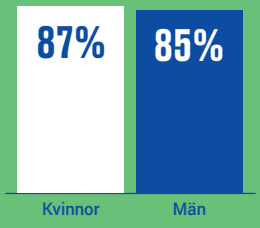

Fördelning mellan kvinnor och män i regionfullmäktige**

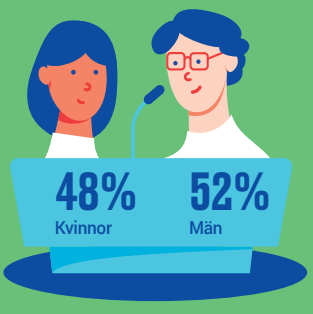

Andel väljare som känner till att regioner och landsting har huvudansvaret för sjukvården***

Koll på sjukvården **82%**

Dålig koll på sjukvården **18%**

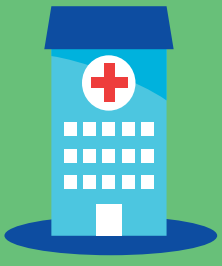

Så här fördelade sig rösterna i det senaste valet i länet

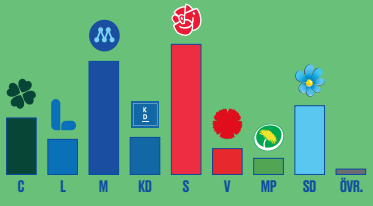

SCB

Avser regionfullmäktigevalet 2018. * Kommuner i ditt län med högst respektive lägst valdeltagande.
** Avser kandidater som valdes in i 2018 års regionfullmäktigeval. Källa: SCB:s valstatistik.
*** Källa: Göteborgs universitet: Valforskningsprogrammet, Valundersökningen 2018

Hej Sverige!
Visste ni att…

Valdeltagandet 2018 i riksdagsvalet **87%**

Högst valdeltagande hade Lomma med **94%**

Lägst valdeltagande hade Haparanda med **73%** *

5%
Andelen första-gångsväljare i riksdagsvalet

Det var fler kvinnor än män som röstade i riksdagsvalet

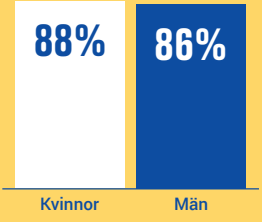

Fördelning mellan kvinnor och män som valdes in till riksdagen**

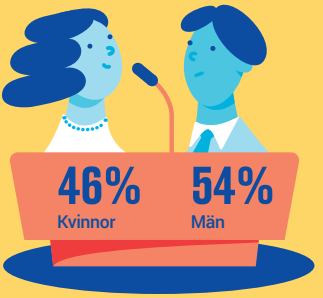

Andelen svenskar som är nöjda med demokratin***

77%

Så här fördelade sig rösterna i det senaste riksdagsvalet

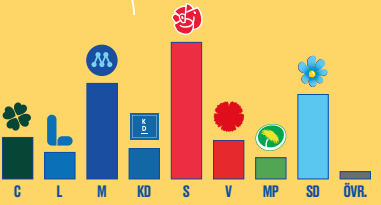

SCB

Avser riksdagsvalet 2018. * Kommuner i Sverige med högst respektive lägst valdeltagande ** Avser kandidater som valdes in i 2018 års riksdagsval. Källa: SCB:s valstatistik. *** Avser andel som svarat mycket/ganska nöjd på frågan ”Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket den svenska demokratin fungerar?” Källa: De nationella SOM-undersökningarna 1999–2020

Slutrapportering från arrangörer

I slutet av 2021 fick de aktörer som hade arrangerat besök av Demokratistugan besvara ett antal frågor för att utvärdera arbetet. Nedan redovisas delar av arrangörernas slutrapportering.

Exempel på lokala aktörer som medverkade i program under turnén

Digitala programpunkter

Digitala programpunkter förekom framför allt i början av Demokratistugans turné, när det fanns restriktioner vid fysiska sammankomster till följd av covid-19-pandemin. Antal deltagare skiljde sig mycket mellan olika programpunkter, från ett fåtal deltagare till 750 stycken enligt arrangörernas uppskattning.

Synergieffekter

Många arrangörer beskrev omfattande synergieffekter mellan sig och aktörer som medverkade i programmet i samband med stugans besök. Kontakter och nätverk uppstod. På flera platser samarbetade olika aktörer i planering och genomförande av programpunkter. Samarbetet har därefter fortsatt och har i vissa fall lett till gemensamma demokratistärkande aktiviteter även efter besöket. Ett annat exempel på synergieffekt som beskrevs i slutrapporteringen var ökad digital samverkan vilket ledde till förbättrad tillgänglighet.

Spridning i olika medier

Ofta använde arrangörerna olika medier för att nå ut. Till exempel spreds Demokratistugans program till lokala medier, kommuner och skolor, samtidigt som kunskapsmaterial spreds i sociala medier.

Åldersgrupper som besökte stugan

Den åldersgrupp som besökte Demokratistugan i störst utsträckning var personer i åldern 41–65 år, enligt arrangörerna. I näst störst utsträckning besöktes den av personer i åldern 19–40 år. Den åldersgrupp som besökte stugan i lägst utsträckning var åldersgruppen 0–18 år.

Digital Demokratistuga

Den digitala Demokratistugan innehöll interaktiva övningar och information som en spegling av den fysiska stugan.

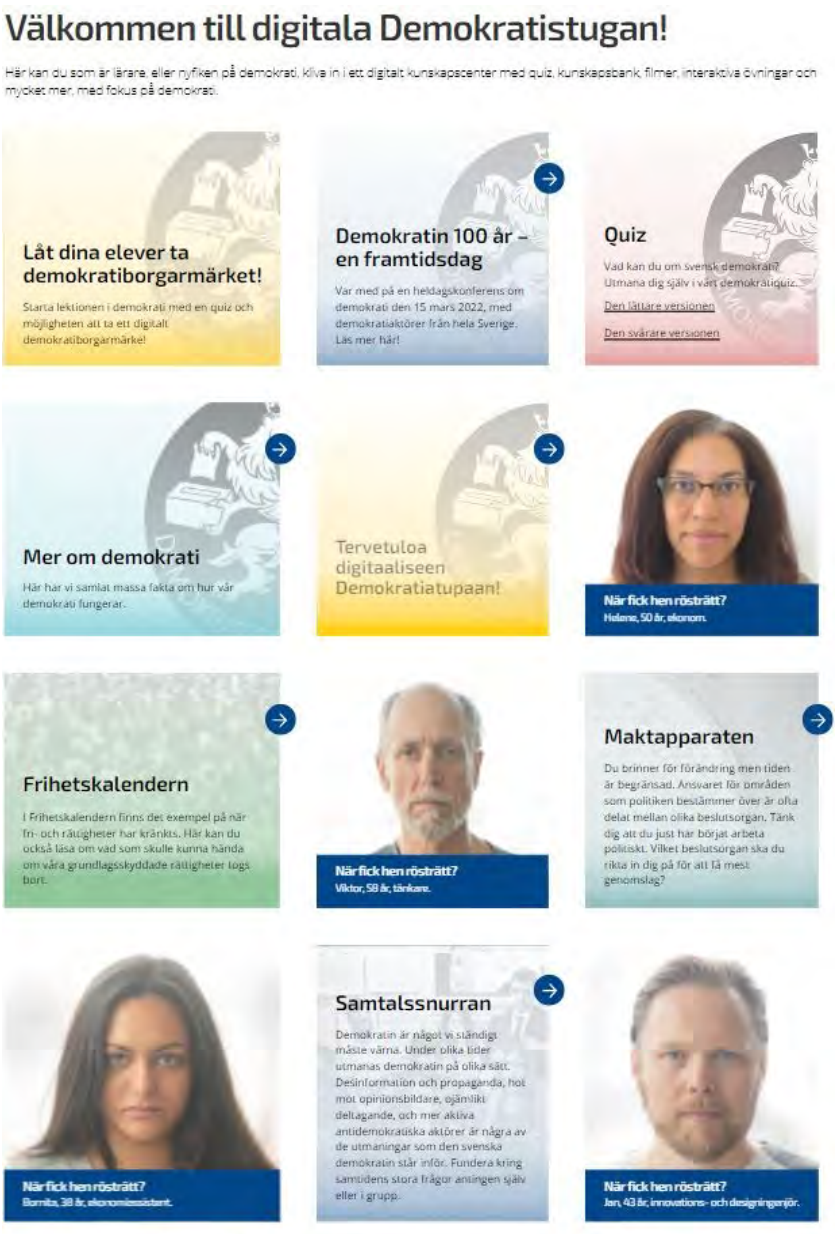

Demokratistugan i pop-up-format

Turnéplan för Demokratistugans pop-up 2021–2022

Datum	Arrangemang	Plats
6–7 dec. 2021	MR-dagarna	Svenska mässan i Göteborg
23–24 feb. 2022	Möte med elever	Röda Korsets folkhögskola i Skärholmen, Stockholm
8–9 mars 2022	Utställning för allmänhet	Kista Galleria, Stockholm
29–30 mars 2022	Demokrativecka	Ågesta folkhögskola, Farsta, Stockholm
5 april–31 maj 2022	Utställning på bibliotekets ungdomsavdelning	Medborgahuset vid Medborgarplatsen, Stockholm

Bilder på Demokratistugans pop-up

Demokratistugan togs fram i en pop-up version under vintern 2021. Här visas den i Tranströmer-biblioteket i Medborgarhuset i Stockholm.

Kommitténs publika aktiviteter, viktigare samråd och möten samt medverkan i andra aktörers arrangemang 2018–2022

Här beskrivs viktigare aktiviteter som kommittén Demokratin 100 år (kommittén) arrangerat och medverkat i under åren 2018–2022. Kommittén[1] har utöver detta bland annat haft 27 kommittésammanträden och flera möten med aktörer inför arrangemang.

[1] När kommittén nämns åsyftas en eller flera ledamöter och/eller kommitténs sekretariat.

Tabell 1 Kommitténs aktiviteter

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
Aug. 2018	Presentation av uppdraget och demokratiambassadörerna	Forum för levande historia	Företrädare för myndigheter och organisationer
Okt. 2018	Samråd med myndigheter	Kommittén	Myndigheter
	Nätverksmöten i Göteborg	Kommittén	Göteborgs stad, SOM-institutet, Lindholmen Science Park, Jämställdhetsmyndigheten
Nov. 2018	Samråd med myndigheter	Kommittén	Myndigheter
	Forumkonferens	MUCF och Civos	Företrädare för civilsamhälle, myndigheter och kommuner
	Folk & Bildning 2018	Studieförbunden	Företrädare för studieförbund och folkbildning
	Handels- och Sverigefrämjardagarna om teknik och demokrati	Utrikesdepartementet	Tjänstepersoner
	Presentation av kommitténs arbete och diskussion	SKR	Förtroendevalda och tjänstepersoner från kommuner och regioner
	I panel vid konferens om folkbildning och demokrati	Stockholms läns bildningsförbund	Medarbetare på studieförbund och folkbildnings-organisationer
Dec. 2018	Invigning av riksdagens Demokratijubileum med seminariet: Ja må den leva! Demokratin uti hundrade år	Sveriges riksdag	Riksdagsledamöter, medarbetare och företrädare för organisationer
	Samråd med myndigheter	Kommittén	Myndigheter
Jan. 2019	Samråd med civilsamhälle & religiösa organisationer	Kommittén	Civilsamhällesaktörer och religiösa organisationer
Feb. 2019	Samråd med skolaktörer	Kommittén	Företrädare för skolväsendet
	Anförande vid konferens om hot och hat mot förtroendevalda	SKR	Förtroendevalda och tjänstepersoner från kommuner och regioner
	Anförande för kommittén för riksdagens högtidlighållande av demokratins införande	Sveriges riksdag	Riksdagens ledamöter
	Informationsmöte	Allmänna arvsfonden	Medarbetare
	Samråd med myndigheter	Kommittén	Myndigheter
Mars 2019	Samråd med arbetsmarknadens parter	Kommittén	Arbetsgivaraktörer och fackförbund

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Informationsmöte	Kommittén	Partisekreterare Lena Rådström Baastad (S)
	Informationsmöte	Kommittén	Partisekreterare Richard Jomshof (SD)
	Seminarium: Snart är det EU-val. Våra röster räknas	Kommittén och Europaparlamentets Sverigekontor	Företrädare för civilsamhälle, myndigheter, media samt allmänhet
April 2019	Anförande på Demokratidag	SKR	Förtroendevalda och tjänstepersoner från kommun och region samt utställare
	Informationsmöte	Kulturdepartementet	Demokratiminister Amanda Lind och statssekreterare Helene Öberg
	Samråd med nationella minoriteter	Kommittén	Nationella minoriteter
	Anförande vid vårmiddag	Nobelstiftelsen	Nobelstiftelsen
Maj 2019	Fokus Demokrati: Så säkrar vi 100 år till (kommitténs kick-off)	Kommittén	Företrädare för civilsamhälle, myndigheter, akademi och näringsliv
	Informationsmöte	Kommittén	Partisekreterare Gunnar Strömmer (M)
	Vårmiddag	Talmannen	Statsråd, riksdagsledamöter, företrädare för myndigheter och kultur- och näringsliv
	Anförande vid möte	Riksdagens veteranförening	Medlemmar
	Medverkan i frukostsamtal: 100 år sedan beslutet om kvinnlig rösträtt	Sveriges riksdag	Allmänhet
	Rösträttsfest	Stockholms kvinnohistoriska, riksdagens och KB:s demokratijubileum samt kommittén	Allmänhet
	Utbildningsdag	Kommittén och kommittén Ku 2018:04	Civilsamhällesaktörer och tjänstepersoner
Juni 2019	Medverkan i seminarium: Hur värnar vi det demokratiska samtalet i en digital tid?	Kommittén och kommittén Ku 2018:04	Besökare på Järvaveckan
	Medverkan i seminarium: Ung i demokratin: ett forum för unga demokrater	Kommittén och kommittén Ku 2018:04	Besökare på Järvaveckan

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
Juli 2019	Medverkan i seminarium: Vad händer med vårt demokratiska samtal? med ärkebiskop Antje Jackelén, demokratiminister Amanda Lind och Carl Heath	Kommittén och kommittén Ku 2018:04	Besökare på Almedalsveckan
	Medverkan i seminarium: 100 år av demokrati – unga kvinnor möter fortfarande motstånd i politiken	Jämställdhetsmyndigheten	Besökare på Almedalsveckan
Aug. 2019	Studiebesök i Berlin	Goetheinstitutet i Stockholm	Kommittén
	Medverkan i samtal om demokrati	#vimåsteprata	Studieförbundens målgrupper och allmänhet
Sept. 2019	Demokratidag i Örebro och undertecknande av Deklaration för en stark demokrati (deklarationen)	Länsstyrelsen i Örebro	Gymnasieungdomar och företrädare för organisationer
	Samråd med länsstyrelser	Kommittén	Företrädare för länsstyrelser
	Träff med utländska journalister	Svenska institutet	Utländska journalister
	Toppmöte för ungas plats i demokratin	Youth 2030	Företrädare för civilsamhälle och ungdomsrörelsen
	Presentation och samtal vid firande av den kommunala och regionala rösträtten samt undertecknande av deklarationen	SKR	Förtroendevalda och tjänstepersoner i kommuner och regioner
	Medverkan i seminarium: MIK – så enkelt är det	UR	Besökare på Bokmässan
	Medverkan i seminarium: Kraftsamling för MIK	Statens medieråd och kommittén Ku 2018:04	Besökare på Bokmässan
	Medverkan i seminarium: Unga kvinnor och motstånd i politiken	Jämställdhetsmyndigheten	Besökare på Bokmässan
Okt. 2019	Anförande vid främjandedagar, Demokratioffensiv	Utrikesdepartementet	Utlandsmyndigheter
	Frukostmöte med arbetsmarknadens partier	Kommittén	Företrädare för SACO, TCO
	Föredrag och deltagande i panel vid Göteborgs Demokratidagar	Göteborgs stad	Förtroendevalda och tjänstepersoner
	Medverkan vid Folkbildningsforum	Skolminister Anna Ekström, Regeringskansliet	Företrädare för akademi, myndigheter och civilsamhälle
	Möte med myndigheter och statssekreterare Helene Öberg	Kommittén	Myndigheter, Kulturdepartementet
Nov. 2019	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Coompanion	Medlemmar och personal
	Demokratiföreläsning	Padeia Folkhögskola	Elever och personal
	Informationsmöte	Kommittén	Partisekreterare Aron Etzler (V)

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Informationsmöte	Kommittén	Bitr. partisekreterare Robert Lisborg (KD)
	Samråd inför Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism	Utbildningsdepartementet	Berörda myndigheter
	Anförande och undertecknande av deklarationen vid Sveriges Elevkårers årsmöte i Växjö	Sveriges Elevkårer	Medlemmar
	Informationsmöte med hållbarhetsgruppen	Växjö kommun	Förtroendevalda och tjänstepersoner
Dec. 2019	Anförande vid Ungdomsparlament	Demokratibygget, Stockholms stad	Elever
	Civila samhället och demokratin – samtal om civilsamhällets förutsättningar	Kommittén	Företrädare för civilsamhälle och demokratiminister Amanda Lind
	Undertecknande av deklarationen och anförande på extrakongress	TCO	Medlemmar
Jan. 2020	Samtal om hot och hat mot förtroendevalda	Länsstyrelsen i Stockholm	Personal och allmänhet
	Studiedag	Kommittén	Kommittéerna Ku 2018:04, Ju 2018:06 och externa föreläsare från akademi och media
Feb. 2020	Undertecknande av deklarationen vid styrelsemöte	SACO	Medlemmar
	Referensgruppsmöte 1 om Demokratistugan	Kommittén	Demokratiexperter och företrädare för akademin
	Referensgruppsmöte 2 om Demokratistugan	Kommittén	Företrädare för civilsamhälle och myndigheter
Mars 2020	Demokratisamtal vid invigning av utställningen Fira Demokratin i Karlskrona	Länsstyrelsen i Blekinge	Besökare vid invigningen
	Informationsmöte	Kommittén	Partisekreterare Märta Stenevi (MP)
	Möte med landshövdingar	Kommittén	Landshövdingar och statssekreterare Helene Öberg
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Riksarkivet	Riksarkivets lokala avdelningar runt om i landet
	Demokratiföreläsning	Åsa folkhögskola	Elever och personal
April 2020	Styrelsekonferens	Folkbildningsrådet	Styrelseledamöter
	Hälsning på digital konferens	TCO	Medlemmar
Maj 2020	Coronakrisen – ett hot mot pressfriheten? Panelsamtal om demokrati i kristid	Kommittén och Kulturhuset Stadsteatern	Aktörer i samlingen och allmänhet

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Riksidrottsförbundet	Medlemsförbund
Juni 2020	Rapporteringsmöte med anledning av covid-19-pandemin med demokratiminister Amanda Lind och statssekreterare Helene Öberg	Kulturdepartementet	Medarbetare
	Samverkansmöte inför demokratiåret med ärkebiskop Antjé Jackelen	Kommittén och Svenska kyrkan	Medarbetare
	Demokratistugans invigning med bland annat Amanda Lind	Kommittén	Aktörer i samlingen och allmänhet
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Region Jämtland Härjedalen	Förtroendevalda och tjänstepersoner i region och kommuner
	Undertecknande av deklarationen och panelsamtal om demokrati	Länsstyrelsen i Västernorrland	Allmänhet
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Forum för levande historia	Personal och allmänhet
Aug. 2020	Samverkansmöte Demokratin 100 år	Kulturdepartementet	Myndigheter och organisationer med uppdrag och projekt under demokratiåret
Sept. 2020	Demokratisatsning i Örebro då 11 aktörer undertecknande deklarationen	Region Örebro	Förtroendevalda och tjänstepersoner i kommun och region
	Undertecknande av deklarationen vid extra fullmäktige	Föreningen Norden	Medlemmar
	Undertecknande av deklarationen och medverkan vid folkbildarfrukost	#vimåsteprata	Allmänhet
Okt. 2020	Studiedag: Demokrati i pandemins spår	Kommittén och kommittén Ku 2018:04	Medarbetare och företrädare för EU-kommissionen, Göteborgs universitet och kommittéerna
	Undertecknande av deklarationen och medverkan vid Stora Sociala Företagsdagen	Coompanion Göteborg	Företag
	Medverkan i podcast	Skyddsvärnet	Allmänhet
	Föredrag om pandemins påverkan på demokratin vid SCB:s Demokratidag	SCB	Allmänhet
	Samtal på medlemsmöte	ForumCiv	Medlemmar och civilsamhällesaktörer
	Medverkan i samtal om demokratins framtid som del av samtalsserie som togs fram av arrangörerna	Stadsmuseet och Riksbankens jubileumsfond och kommittén	Allmänhet
	Arrangemang kring lärarfackens undertecknande av deklarationen	SULF, Skolledarna och Lärarnas riksförbund	Medlemsorganisationer

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Dialogmöte om regeringsuppdrag om ungas delaktighet i demokratin	MUCF	Företrädare för myndigheter och civilsamhälle
	Panelsamtal på 2020 års Kunskapskonferens	MUCF, Ideell Arena, SKR och Vetenskapsrådet	Forskare och praktiker från offentlig sektor och företrädare för civilsamhälle
	Anförande vid inspirationsmöte om Kamp och Kalas och uppmärksammandet av demokratijubileet	KB:s Demokrati100 och riksdagens demokratijubileum samt kommittén	Riksdagens talman och företrädare för offentliga aktörer, civilsamhälle och media lokalt och regionalt från norra Sverige
	Samtal vid inspirationsmöte om Kamp och Kalas och uppmärksammandet av demokratijubileet	KB:s Demokrati100 och riksdagens demokratijubileum samt kommittén	Riksdagens tredje vice talman och företrädare för offentliga aktörer, civilsamhälle och media lokalt och regionalt i södra Sverige
	Anförande vid inspirationsmöte om Kamp och kalas och uppmärksammandet av demokratijubileet	KB:s Demokrati100 och riksdagens demokratijubileum samt kommittén	Riksdagens andre vice talman och företrädare för offentliga aktörer, civilsamhälle och media lokalt och regionalt i Mellansverige
	Regional demokratisatsning i Värmland, 18 aktörer undertecknande deklarationen	Länsstyrelsen i Värmland och region Värmland	Region, kommuner, Länsstyrelsen
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Studieförbundet Vuxenskolan i Västra Götalands län	Personal och elever
Nov. 2020	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	LSU – Sveriges ungdomsorganisationer	Medlemmar
	Digital kick-off för Nysta.se	Famna	Civilsamhällesaktörer
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Xzakt	Personal, kunder och företagets övriga målgrupper
	Seminarium: Demokratin 100 år	UR Play	Allmänhet
	Möte med EU-kommissionär Dubravka Šuica	Kommittén	Kommittén
	Medverkan på Demokratidag	Göteborgs stad	Förtroendevalda och personal
	Anförande och digital monter vid mässan Kunskap och framtid	Svenska mässan	Gymnasieelever
	Presentation och diskussion vid partsgemensamt forum	Civilsamhällesparten i NOD	Civilsamhällesaktörer
	Democracy day, internationell ungdomsträff	International Youth Think Tank	Företrädare för civilsamhälle och ungdomsrörelsen
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Lindholmen Science Park	Medarbetare
	Medverkan vid invigning av Demokratijamboree och stämma	Scouterna	Scouter

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Undertecknande av deklarationen vid Internetdagarna	Statens medieråd	Internetdagarnas publik
Dec. 2020	Modererande av samtal med Elisabeth Åsbrink och Ismail Ataria	Samtidsarenan, Kulturhuset	Allmänhet
	Lansering av Demokratinätverk 21 – ett finskt-svenskt initiativ för att främja nordisk debatt om demokrati	Hanaholmen, Lunds universitet, Ålands fredsinstitut	Aktörer i nätverket
	Digital kulturlunch	Kommittén	Företrädare för kulturlivet
	Undertecknande av deklarationen och demokratiföreläsning	Funktionsrätt Västerbotten	Medlemmar
	Undertecknande av deklarationen och demokratiföreläsning vid konferensen Vems rättigheter – vilken demokrati?	Ordfront	Folkhögskolor, civilsamhälle och allmänhet
	Modererade samtal mellan demokratiminister Amanda Lind och talman Andreas Norlén	Kommittén, Kulturhuset Stadsteatern	Allmänhet
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Björn Axén	Personal, kunder och företagets övriga målgrupper
	Anförande och diskussion vid beredning för kultur och fritidsfrågor om civilsamhällets och kulturens roll i demokratin, särskilt under covid-19-pandemin	SKR	Förtroendevalda
Jan. 2021	Seminarium: Demokrati i vår tid	Centerpartiet i Stockholm	Medlemmar
	Medverkan på Mötesplats social hållbarhet	Folkhälsomyndigheten och SKR	Företrädare för myndigheter och förtroendevalda
	Digital demokratiföreläsning	Studieförbundet Vuxenskolan och Liberalerna i Borås	Personal och medlemmar
	Demokratiföreläsning på personaldag	MSB	Personal
	Samtal om demokrati med ärkebiskop Antje Jackelén	Kommittén och Svenska kyrkan	Allmänhet
	Demokratisatsning i Kronobergs län och undertecknande av deklarationen	Länsstyrelsen i Kronoberg	Region, kommuner, Länsstyrelsen
	Demokratiföreläsning på huvudmannakonferens	NBV	Medlemmar
Feb. 2021	Samtal: 100 år till – så säkrar vi en fortsatt stark demokrati tillsammans!	Kommittén	Besökare på Folk & Kultur
	Anförande på nätverksträff: Uppdrag Demokrati	SKR	Förtroendevalda

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Anförande vid webbinarium: Tillit och yttrandefrihet – vem kan vi lita på?	Demokratinätverk 21	Aktörer i nätverket
	Samtal på Ledarskapsarenan 2021	Ideell Arena	Civilsamhällesaktörer
	Medverkan i podcast	OmVärlden	Allmänhet
	Presentation vid möte om Demokratiåret 2021	Länsstyrelsen i Örebro	Demokratinätverket i Örebro län
	Samtal	ABF	Framtidskommission
	Seminarium om antologin Det nya normala	Medieinstitutet Fojo	Journalister och förtroendevalda
	Demokratiföreläsning	SSU Göteborg	Medlemmar
	Demokratiföreläsning	Rotaryklubb i Karlskrona	Medlemmar
	Demokratisatsning i Norrbotten, 18 aktörer undertecknade deklarationen	Länsstyrelsen i Norrbotten	Kommuner, region, Luleå tekniska universitet, Polarforskningssekretariatet
	Frågestund	Länsstyrelsen i Kronoberg	Förtroendevalda och tjänstepersoner i region och kommuner
	Anförande om demokratins styrka och bräcklighet vid årsmöte	Liberalerna i Södertälje	Medlemmar
	Demokratiföreläsning	Smedjebackens kommunfullmäktige	Förtroendevalda
	Föreläsning om demokratiskt utrymme	SACO:s studentråd	Studenter
Mars 2021	Samtal om bibliotekens roll i demokratin	Svensk biblioteksförening	Företrädare för Sveriges bibliotek
	Informationsmöte med nationella minoriteter	Kommittén	Nationella minoriteter
	Informationsmöte med fackföreningar	Kommittén	Företrädare för fackföreningar
	Offentligt möte om demokrati	Liberalerna i Sollentuna	Medlemmar
	Medverkan vid insamlingsforum	Giva	Företrädare för ideella organisationer och företag
	Medverkan i podcast	SKR:s Demokratiresan	Allmänhet
	Webbinarium om demokrati och yttrandefrihet samt undertecknande av deklarationen	Integrationsrådet, Länsstyrelsen i Västmanland	Medlemmar i trossamfund och allmänhet
	Anförande vid presentation av demokratiuppdrag	Länsstyrelsen i Jönköping	Personal
	Demokratiföreläsning	Växjö kommun	Besökare på Växjö Earth Week

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Demokratiföreläsning	Länsstyrelsen i Kronoberg	Besökare på framtidsveckan
	Anförande på personalmöte	Svenska institutet	Personal
	Medverkan i demokratinummer av tidning	Försvarsutbildarna	Läsare av Försvarsutbildarnas tidning
April 2021	Demokratiföreläsning	Humanisterna	Medlemmar
	Demokratisatsning i Jönköping då 8 aktörer undertecknade deklarationen	Länsstyrelsen i Jönköping	Personal och förtroendevalda från region, kommuner och länsstyrelsen
Maj 2021	Demokratikollen om ungas delaktighet	Länsstyrelsen i Kronoberg och Linné-universitetet	Demokratikollens åhörare
	Democracy talks	Norden International Drive for Democracy och Fryshuset	Allmänhet
	Demokratisatsning i Uppsala då sex aktörer undertecknade deklarationen	Länsstyrelsen i Uppsala	Kommuner, region, universitet och andra lokala aktörer
	Hälsning till konferens	SKR	Förtroendevalda
	Demokratisamtal med demokratiminister Amanda Lind	ForumCiv	Civilsamhällesaktörer
	Demokratisatsning i Kalmar då 14 aktörer undertecknade deklarationen	Länsstyrelsen i Kalmar	Förtroendevalda och tjänstepersoner från länsstyrelse, kommuner och region
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Dramaten	Personal
Juni 2021	Invigningssamtal: Hur demokratisk är vår demokrati?	Järvaveckan	Järvaveckans besökare
	Rapportlansering tema utmaningar för demokratin och förslag på åtgärder	Nysta	Civilsamhällesaktörer
	Demokratiföreläsning om nationella minoriteter	Länsstyrelsen i Västerbotten	Allmänhet
	Demokratisatsning i Västerbotten, 13 aktörer undertecknade deklarationen	Länsstyrelsen i Västerbotten	Kommuner, region och lokala aktörer
	Invigning av den digitala Demokratistugan	Länsstyrelsen i Dalarna	Digitala besökare på Demokrativeckan
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Länsstyrelsen i Stockholm	Personal och allmänhet

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Samtal om rasistiska troper	LSU – Sveriges ungdomsorganisationer	Besökare på LSU:s årliga konferens
	Samtal: Tillgänglig demokrati de kommande 100 åren	Kommittén, 8 sidor/Myndigheten för tillgängliga medier och Myndigheten för delaktighet	Almedalsveckans besökare
	Demokratifrukost	#vimåsteprata	Allmänhet och studieförbund
	Demokratiföreläsning	Bokmässan	Personal
	Samtal om de politiska ungdomsförbundens möjlighet att besöka skolor	SKR	Politiska ungdomsförbund
	Samtal med ärkebiskop Antje Jackelén	Svenska kyrkan	Almedalsveckans besökare
	Lärande samtal: Hur har möjligheten att rösta förändrats för personer med funktionsnedsättning	Myndigheten för delaktighet	Företrädare för myndigheter och civilsamhälle
Juli 2021	Seminarium: Tala med barn om demokrati	Story House Egmont	Almedalsveckans besökare
Aug. 2021	Medverkan i podcast	Robertsfors kommun	Gymnasieelever och allmänhet i Robertsfors
	Invigning av Demokratistugan i Dorotea	Länsstyrelsen i Västerbotten	Besökare på plats i Dorotea
	Digital medverkan vid Demokratistugans besök	Länsstyrelsen i Norrbotten	Besökare på plats i Gällivare
	Invigning av Demokratistugan i Boden	Länsstyrelsen i Norrbotten	Besökare på plats i Boden
	Akavia Möter Demokratin 100 år	Studio Akavia	Medlemmar
Sept. 2021	Medverkan i samtal: Tillit och delaktighet – spelar det någon roll för demokratin?	Göteborgs stad	Frihamnsdagarnas besökare
	Medverkan i samtal om Demokratin 100 år	Västragötalandsregionen	Frihamnsdagarnas besökare
	Digital medverkan vid Demokratistugans besök	Länsstyrelsen i Norrbotten	Besökare på plats i Haparanda
	Invigning av Demokratistugan i Örnsköldsvik	Länsstyrelsen i Västernorrland	Besökare på plats i Örnsköldsvik
	Demokratiföreläsning	Centrum för näringslivshistoria	Besökare på History Marketing Summit 2021
	Invigning av konferens	Regionbiblioteken	Företrädare för svenska bibliotek
	Demokratiafton: Välkommen att fira vår viktiga hundraåring!	Kommittén	Aktörer i samlingen och allmänhet

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Invigning av Demokratistugan i Gävle	Länsstyrelsen Gävleborg	Besökare på plats i Gävle
	Panelsamtal om kvinnors demokratiska utrymme	The Hunger Projekt och Etnografiska museet	Allmänhet
	Demokratiberedning	SKR	Förtroendevalda
	Digital medverkan vid Demokratistugans besök	Länsstyrelsen i Värmland	Personal från kommun, länsstyrelse och andra lokala aktörer
	Invigning av Demokratistugan i Örebro	Länsstyrelsen i Örebro	Gymnasieelever och besökare på plats i Örebro
	Invigning av 2021 års Bokmässa	Bokmässan	Bokmässans besökare
	Seminarium: En likvärdig skola räddar Sveriges demokrati	Lärarnas riksförbund	Bokmässans besökare
	Seminarium: Demokratin 100 år – hur främjas demokrati?	Kommittén	Bokmässans besökare
	Seminarium: Framtidsspaning Demokrati 100 år	Lärarförbundet	Bokmässans besökare
	Seminarium: Unga och framtidstro	Liber, Lärarförbundet Skolledare, Natur & Kultur, Sanoma Utbildning, Nordiska Skolledarkongressen	Bokmässans besökare
	Seminarium: Rösträttens begränsningar då och nu	Riksdagen	Bokmässans besökare
	Demokratimiddag	Bokmässan	Bokmässans medverkande
	Seminarium: Ett år före valet – hur kriser stresstestar vår demokrati	Kommittén	Bokmässans besökare
	Seminarium: Best of #vimåsteprata	#vimåsteprata	Bokmässans besökare
	Invigning av kongress	Verdandi	Medlemmar
	Demokratiföreläsning på konferens	NBV	Medlemmar
	Invigning av Demokratistugan i Göteborg	Länsstyrelsen i Västra Götaland	Besökare på plats i Göteborg
Okt. 2021	Anförande vid SCB:s demokratidag	SCB	Demokratidagens åhörare
	Demokratiföreläsning	Borås stad	Gymnasieelever
	På plats vid Demokratistugans besök på Lindholmen Science Park	Lindholmen Science Park	Allmänhet digitalt och besökare på plats på Lindholmen
	Paneldiskussion vid personaldag och undertecknande av deklarationen	MUCF	Personal
	Digitalt panelsamtal	Danderyds kommun	Gymnasieelever

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Demokratikollen om desinformation på internet	Länsstyrelsen i Kronoberg och Linnéuniversitet	Demokratikollens åhörare
	Hälsning till demokrativecka	Alvesta kommun	Åhörare på demokrativeckan
	Demokratiföreläsning	ForshagaAkademin	Gymnasieelever
	Invigning av Demokratistugan i Halmstad	Länsstyrelsen i Halland	Besökare på plats i Halmstad
	Medverkan i panelsamtal om Folkrörelser och fackförbund	Futurion	Allmänhet
	Demokratiföreläsning	Stadsbiblioteket i Halmstad	Besökare på plats i Halmstad
	Future of Democracy Summit	Lindholmen Science Park	Konferensbesökare
	Anförande på VA-dagen	Vetenskap och allmänhet	Medlemmar och allmänhet
	Demokratiföreläsning	Padeia folkhögskola	Elever
	Demokratiföreläsning och samtal	Vestlunddagarna	Studieförbund och andra aktörer inom folkbildning
	På plats vid Demokratistugans besök i Malmö	Länsstyrelsen i Skåne	Besökare på plats i Malmö
	Demokratiföreläsning	Rosendalsgymnasiet	Gymnasieelever
	Invigning av Demokratistugan i Karlskrona	Länsstyrelsen i Blekinge och Sensus	Besökare på plats i Karlskrona
Nov. 2021	Demokratiföreläsning och samtal	Blekinge läns bildningsförbund och #vimåsteprata	Studieförbund och aktörer inom folkbildningen
	Medverkan på digital delaktighetsvecka	Länsstyrelsen i Västerbotten	Allmänhet
	Demokratiföreläsning	Hilelskolan	Lärare
	Demokratiföreläsning på rektorslunch	Konstfack	Personal
	Invigning av Demokratistugan i Jönköping	Länsstyrelsen i Jönköping	Besökare på plats i Jönköping
	Samtal och undertecknande av deklarationen	EuropaDirekt och Region Jönköping	Förtroendevalda och tjänstepersoner samt invånare i Jönköping
	Demokratiföreläsning på Tisdagsträff	Länsstyrelsen och bildningsförbundet i Östergötland	Nyanlända
	Digital medverkan vid invigning av Demokratistugan i Kalmar	Länsstyrelsen i Kalmar	Besökare på plats i Kalmar
	Samtal om motståndskraft mot desinformation	Länsstyrelsen i Stockholm	Personal

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
	Demokratiföreläsning på demokratidag	Göteborgs universitet	Gymnasieelever
	Digitalt samtal på Demokratidag	Stockholms universitet	Gymnasieelever
	Invigning av Demokratistugan i Västerås	Länsstyrelsen i Västmanland	Besökare på plats i Västerås
	Invigningssamtal på MUCF-dagarna	MUCF	Allmänhet
	Samtal om delaktighet i det demokratiska samtalet	Medieinstitutet Fojo och SKR	Journalister och förtroendevalda
	Invigningstal vid årsmöte	Sveriges elevkårer	Medlemmar
	Medverkan i Offentliga samtal – forskare möter praktiker	Vetenskapsrådet och Institutet för framtidsstudier	Allmänhet
	Demokratiföreläsning	Högskolan Väst	Allmänhet
	Samråd med landshövdingar	Kommittén	Landshövdingar
	Samtal om demokrati i skolan på digital konferens	Skolverket	Rektorer, politiker och andra med ansvar för skolan
	Digital medverkan vid Demokratistugans besök i Östersund	Region Jämtland Härjedalen	Besökare på plats i Östersund
Dec. 2021	Demokratikollen om demokratins utmaningar	Länsstyrelsen i Kronoberg och Linnéuniversitetet	Demokratikollens åhörare
	Demokratiföreläsning	Region Jämtland Härjedalen och Jämtlands gymnasium Wargentin	Gymnasieelever
	VD-träff och undertecknande av deklarationen	Svensk Kooperation	VD:ar
	Demokratiföreläsning	Växjö kommun	Gymnasieelever
	Panelsamtal	Folkbildningsrådet och SKR	Förtroendevalda och tjänstepersoner inom fritid och kultur
	Invigningstal	MR-dagarna	MR-dagarnas besökare
	Lanseringsmingel, rapportsläpp	NOD	Civilsamhällesaktörer
	Grand Finale	#vimåsteprata	Allmänhet och inbjudna
	Demokratiföreläsning	Bodens kommun	Förtroendevalda
	Digital demokratiföreläsning (förinspelad)	Vara kommun	Förtroendevalda
	Arrangemang kring undertecknande av deklarationen	Folkhälsomyndigheten	Kommittén och generaldirektör Karin Tegmark Wisell

Månad/år	Typ av aktivitet	Arrangör	Deltagare
Feb. 2022	Demokratiföreläsning	Sustainable Poetry	Gymnasieelever
	Konferens om folkbildningens betydelse	Region Jämtland Härjedalen	Förtroendevalda och tjänstepersoner från kommun, region, civilsamhälle, studieförbund
	Demokratiföreläsning på Fredagsfrukost	MPRT	Personal
	EU-sakråd	EU-minister Hans Dahlgren, Regeringskansliet	Länsstyrelser, regioner, SKR
Mars 2022	Avslutningskonferens: Demokratin 100 år – en framtidsdag	Kommittén	Konferensbesökare och allmänhet
	Seminarium: Civilsamhället och folkbildningens roll och ansvar för demokratin	Visby Stadsmission, Röda Korset Gotland och Studieförbundet Vuxenskolan	Representanter från civilsamhället och studieförbund
	Seminarium: Demokrati och företagande – en angelägen timme med Peter Örn	Hållbara Gotland	Representanter från företag
	Invigning av Demokratistugan i Visby	Länsstyrelsen Gotland	Besökare på plats i Visby
	Invigning av temadag om demokrati	Ågesta folkhögskola	Elever
April 2022	Samtal om antirasism på valkonferens	S-studenter	Medlemmar
	Panelsamtal	Maktsalongen	Deltagare i mentorsskapsprogram
	Demokratiföreläsning på årsmöte	Länsbildningsförbundet Sörmland	Representanter från Sörmlands studieförbund
Maj 2022	Medverkan i Teotalks	Svenska kyrkan samt studieförbundet Sensus och Verbum	Allmänhet

Redovisning av debattartiklar och nyhetsbrev

Tabell 1 Debattartiklar där kommittén medverkat och/eller där Demokratistugan eller Deklaration för en stark demokrati tas upp

Datum	Publikation	Rubrik	Beskrivning
2018-12-17	Svenska Dagbladet	Demokratin måste fortsätta att vinnas	Dåvarande kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke och Peter Örn, kommitténs ordförande, om att det den 17 december 2019 var 100 år sedan det fattades två principbeslut i riksdagen om kvinnlig rösträtt i val till kommun och landsting, samt om demokratins utmaningar och kommitténs uppdrag.
2019-09-01	Närkes Allehanda	Örebro först ut att skriva under en deklaration för en stark demokrati	Landshövding Maria Larsson och Peter Örn, kommitténs ordförande, om utmaningarna för Sveriges demokrati och om att Länsstyrelsen i Örebro län är första aktör att underteckna Deklaration för en stark demokrati.
2020-10-13	Dagens Samhälle	Med kunskap och utbildning står vi emot populismen	Sveriges universitetslärare och forskare, Lärarnas Riksförbund, Sveriges Skolledarförbund och kommittén Demokratin 100 år.
2021-01-21	Dagens Nyheter	Svensk demokrati är skör – den kräver vårt engagemang	Peter Örn, kommitténs ordförande, Ahmed Abdirahman, Paul Alarcón, Carl Heath, Anna-Karin Hennig, ärkebiskop Antje Jackelén, Antonia Ax:on Johnson, Maria Larsson, Gunilla von Platen, Jan Scherman, Åsa Wikforss och Olle Wästberg.
2021-01-25 2021-01-26	Katrineholms-Kuriren Västerbotten-Kuriren Jämtlands Tidning Borås Tidning	Demokratin – värd att värna varje dag	Demokratiambassadörer Peter Örn, Emma Frans, Lena Posner-Körösi och Rosaline Marbinah. Föranleds av 100-årsdagen av det andra beslutet i riksdagen som gav kvinnor rösträtt.
2021-04-29	Altinget	Folkbildningen – en skola i demokrati	Peter Örn, kommitténs ordförande.
2021-05-12	Upsala Nya Tidning	Pandemin – ett stresstest för demokratin	Demokratiambassadörer Peter Örn, Emma Frans, Rosaline Marbinah och Lena Posner-Körösi om att demokratin har stresstestats under covid-19-pandemin.

Datum	Publikation	Rubrik	Beskrivning
2021-05-27	Barometern	Vår demokrati är värd att kämpa för	Landshövdingen i Kalmar, Peter Sandwall, och Peter Örn, kommitténs ordförande, om vikten av att kämpa för demokratin.
	Västerviks-Tidningen	Därför signerar länets kommuner demokratideklaration	
2021-10-17	Sydsvenskan	Trygga och goda uppväxtvillkor stärker demokratin	Landshövdingen i Skåne, Anneli Hulthén, och Peter Örn, kommitténs ordförande, om vikten av att barn och unga behöver delaktighet och inflytande.
2021-11-09	Jönköpings-Posten Värnamo Nyheter	Hur ser demokratin i Sverige ut om 100 år?	Landshövdingen i Jönköpings län, Helena Jonsson, och Peter Örn, kommitténs ordförande, om vikten av att alla deltar i demokratin.
2021-11-02	Smålands-Tidningen Smålands Dagblad Vetlanda Posten Tranås Tidning	Alla behövs för demokratin	
2022-03-18 2022-03-19	Gotlands Allehanda Hela Gotland premium Gotlands Tidningar	Att använda vår demokrati är att vårda den	Landshövdingen på Gotland, Anders Flanking, och Peter Örn, kommitténs ordförande, om vikten av att använda demokratin för att värna den.

Tabell 2 Debattartiklar i samband med Demokratistugan/demokrativeckor, där kommittén och/eller Deklaration för en stark demokrati nämns

Datum	Publikation	Rubrik	Beskrivning
2020-07-01	Forum för levande historia webb	Demokratin kan inte tas för given	Forum för levande historia skriver artikel fri att publicera om vikten av att värna demokratin, sitt uppdrag samt om Deklaration för en stark demokrati.
2021-09-19	Närkes Allehanda	Rusta upp demokratin!	Landshövdingen i Örebro, Maria Larsson, och Torgny Larsson, ordförande för regionfullmäktige Region Örebro län, om vikten av att värna demokratin, länets demokrativecka och Demokratistugan.
2021-10-13	Hallandsposten	Vårt vardagsliv i Sverige bygger på demokrati	Landshövdingen i Halland, Brittis Benzler, och Andreas Bergman, Halmstad kommunfullmäktiges ordförande, om vikten av att praktisera demokrati i vardagen, Deklaration för en stark demokrati, samt Demokratistugans besök i Halmstad.

Tabell 3 Nyhetsbrev

Datum	Rubrik	Innehåll
2019-10-02	Demokratin och kommittén Demokratin 100 år	Om kommitténs arbete, medborgarnas demokratikunskaper, Deklaration för en stark demokrati samt nya myndighetsuppdrag om demokrati.
2019-12-16	Demokratin och polarisering	Om polarisering med en krönika av Henrik Ekengren Oscarsson, Polismyndigheten om demokratibrott och nya aktörer som undertecknat deklarationen.
2020-03-04	Demokratin och det civila samhället	Civila samhällets roll i demokratin, intervjuer med Rosaline Marbinah, SACO och civilsamhällespodden.
2020-04-03	Demokratin och pandemin	Hur bekämpningen av covid-19 påverkar demokratin, intervjuer med Emma Frans, Amnesty Sverige samt krönika av Peter Örn.
2020-05-08	Demokrati, press och yttrandefrihet	Pressfrihetens utveckling i världen, coronapandemins påverkan samt krönika av Elisabeth Åsbrink.
2020-06-16	Idrott och demokrati	Socioekonomiska klyftor inom idrotten, Riksidrottsförbundets satsning på ökat deltagande samt krönika av Dennis Andersson, Gothia Cup.
2020-09-14	Rösträtt och demokrati	Rösträtt och tillgänglighet, mellanvalsarbete, rösträttens historiska exkludering samt pandemins påverkan på val-processer. Krönika av Peter Örn.
2020-10-14	Demonstrationsfrihet och demokrati	Friheten att demonstrera tas upp ur olika aspekter.
2020-12-17	Gott Nytt Demokratiår!	Sammanfattande brev, verksamheten 2020 samt framåtblickande mot 2021. Demokratistugan.
2021-03-04	AI och demokrati	SKR:s arbete med AI av Patrik Sundström. Krönika av Daniel Gillblad.
2021-04-29	Pandemi och demokrati	Analys av Jenny Madestam om demokratins prövningar i pandemins kölvatten. Reflektion av Emma Frans.
2021-06-16	Offentlighetsprincipen och demokrati	Intervju med Peder Liljeqvist om utredning av offentlighetsprincipen. Krönika av Nils Funcke.
2021-09-29	Hundraåringen och demokrati	Allmän rösträtt ur ett historiskt perspektiv. Framtidsvision av Olle Wästberg. Jämställdhet och AI.
2021-11-19	EU och demokrati	EU:s påverkan på den svenska demokratin. Ett kapitel om EU av Annika Ström-Melin ur antologin ”100 år till”. Peter Johnsson analyserar Polen. Demokratibrott och EU.
2021-12-21	Demokratiåret 2021	Det politiska läget och de politiska partiernas framtid.
2022-02-03	Opinion och demokrati	Hur väljaropinionen påverkar de politiska partierna, representation och demokrati, spridning av desinformation från främmande makt.
2022-03-09	Demokratin och framtiden	Kommitténs avslutningskonferens: Demokratin 100 år – en framtidsdag. Kapitel ur antologin ”100 år till” av Rosaline Marbinah och Lena Posner-Körösi.

Undersökningar om kunskap, engagemang och delaktighet i demokratin

I denna bilaga redogörs för ett antal undersökningar som har mätt kunskaper om, deltagande i, och attityder till demokratin. Undersökningarna genomfördes under perioden 2019 till 2022.

Undersökningar genomförda på uppdrag av kommittén

Kommittén lät genomföra två kunskapsundersökningar, en 2019 och en 2022. Syftet var att få en uppfattning om den svenska allmänhetens kunskaper om och delaktighet i demokratin. Undersökningarna har även i viss mån använts för att utvärdera om kommittén uppnått sina mål genom att fungera som en baslinjemätning och slutmätning. Kommitténs mål var att:

1. Fler människor i Sverige har en god kunskap och medvetenhet om demokratin och vad vårt demokratiska system innebär.
2. Fler människor i Sverige engagerar sig i demokratin till exempel genom att delta i samtal om demokrati, påverka lokala beslutsprocesser, rösta i val, engagera sig i en politisk fråga, i ett parti, eller i en civilsamhällesorganisation på sin fritid.
3. Ökat stöd för demokratin och att fler tar tydlig ställning för demokrati som styrelseskick.

Den första undersökningen genomfördes i februari 2019 och den uppföljande undersökningen i februari 2022, båda genom undersökningsföretaget Novus. 2019-års undersökning baserades på 1 076 intervjuer

och hade en svarsfrekvens på 64 procent. 2022-års undersökning hade en svarsfrekvens på 62 procent och baserades på 1 021 intervjuer. Båda undersökningarna hade en fältperiod på 8 dagar. Målgruppen för undersökningarna var svensk allmänhet i åldrarna 18–79 år.

För att kunna jämföra svaren hade undersökningarna i huvudsak samma frågor. Undersökningen 2022 kompletterades med tre frågor: en fråga om upplevd delaktighet, en om hur demokratin i Sverige har utvecklats de senaste 5–10 åren (dessa två frågor ingick även i en undersökning gjord av Novus för Forum för Levande Historia 2019) och slutligen en fråga om jubileumsfirandet 2021.

Undersökningarna genomfördes via webb-intervjuer i Novus slumpmässigt rekryterade Sverigepanel. Enligt Novus är resultaten generaliserbara till den aktuella målpopulationen. Samtidigt bör det beaktas att det finns grupper som inte svarar på den här typen av undersökningar, vilket påverkar resultatens generaliserbarhet.

Kunskapsundersökning genomförd av Novus 2019

Undersökningen för 2019 visade att 85 procent ansåg att de hade ganska eller väldigt bra kunskaper om hur demokratin fungerar. 69 procent angav rätt svar på frågan om när det första allmänna valet där både kvinnor och män fick rösta ägde rum, och tre fjärdedelar visste att ordet demokrati betyder folkstyre. Åtta av tio visste att syftet med grundlagarna är att skydda demokratin, och 74 procent angav yttrandefrihetsgrundlagen som en av dem. Mer än tre fjärdedelar var medvetna om vad oberoende domstolar innebär, visste att EU-valet avser val till Europaparlamentet och att ledamöter till riksdag, regionfullmäktige och kommunfullmäktige utses genom allmänna val. Undersökningen visade också att 44 procent ansåg att det viktigaste för att stärka demokratin är att öka kunskapen om hur demokratin fungerar, och 42 procent att partierna är närmare sina väljare.

Utöver detta innehöll undersökningen även frågor om delaktighet och engagemang i demokratin. Dessa frågor var dock utformade på ett sätt att en jämförelse med undersökningen 2022 inte är möjlig.

Kunskapsundersökning genomförd av Novus 2022

I undersökningen som genomfördes 2022 ansåg hela 92 procent av de svarande att de hade ganska eller mycket bra kunskaper om hur demokratin fungerar i Sverige, vilket är en signifikant ökning från 2019-års undersökning. Fler än åtta av tio visste att det första allmänna valet där både män och kvinnor fick rösta var 1921, vilket var fler än 2019. 89 procent visste att syftet med grundlagarna är att skydda demokratin, och fler svarade rätt på vilka de fyra grundlagarna är, jämfört med 2019. I likhet med tidigare undersökning hade mer än tre fjärdedelar kunskap om vad oberoende domstolar och EU-valet innebär, samt att ledamöter till riksdag, regionfullmäktige och kommunfullmäktige utses genom allmänna val.

På frågan om hur de hade gått till väga för att påverka samhället eller en specifik fråga svarade 21 procent att de hade gått med i en förening som driver frågan, 20 procent att de hade kontaktat ansvarig politiker och 19 procent att de kontaktat ett politiskt parti. Det viktigaste för att stärka demokratin var enligt 43 procent att öka kunskapen om hur demokratin fungerar, och enligt 34 procent att partierna är närmare sina väljare. På frågan om de märkt av att demokratin firade 100 år svarade 44 procent ja.

Andelen som anser att demokratin försvagats de senaste 5–10 åren var 59 procent år 2019 och 48 procent år 2022. Andelen som tycker att demokratin i stället har stärkts de senaste 5–10 åren uppmättes till 6 procent 2019 och till 3 procent 2022, medan andelen som anser att demokratin är oförändrad ökade från 28 procent till 33 procent. I undersökningen från 2022 svarade 43 procent att de känner sig ganska eller mycket delaktiga och 53 procent att de känner sig lite eller inte alls delaktiga i demokratin. Detta kan jämföras med undersökningen från 2019 genomförd av Novus på uppdrag av Forum för levande historia, som visade att 40 procent känner sig ganska/mycket delaktiga i demokratin och att 56 procent kände sig lite/inte alls delaktiga.

Andra undersökningar

Forum för levande historias undersökning 2019

Forum för levande historia gjorde 2019 med hjälp av Novus en mindre demokratiundersökning som förutom resultatet som presenteras i föregående stycke även visade att 77 procent av de svarande tyckte att olika åsikter i det offentliga samtalet bemöts med lite eller väldigt lite respekt. Vidare visade undersökningen att 52 procent angav stort eller ganska stort förtroende för det demokratiska systemet.[1]

Delmos undersökning En demokrati för alla?

I Delegationen mot segregations rapport En demokrati för alla? från 2020 undersöktes särskilt kunskaper, delaktighet och attityder kring demokrati i områden med socioekonomiska utmaningar. I undersökningen framgick att den självskattade kunskapen om demokrati är lägre bland boenden i områden med socioekonomiska utmaningar än bland boende i andra områden. Det gällde särskilt för kvinnor. I riket i stort anser 79 procent att de har mycket eller ganska bra kunskap om demokratin. I områden med socioekonomiska utmaningar ligger motsvarande siffra på ungefär 72 procent (75 procent bland män och 68 procent bland kvinnor). Vidare visade undersökningen att boende i områden med socioekonomiska utmaningar i högre grad svarade fel på frågor som mäter politisk kunskap. Endast 22 procent av de svarande i områden med socioekonomiska utmaningar svarade rätt på samtliga frågor. Motsvarande siffror i riket som helhet var drygt 36 procent.

Resultaten visade också att deltagandet i flera former av politiska aktiviteter var lika högt eller högre i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med riket som helhet. Det gäller till exempel andelen som arbetat i ett politiskt parti eller i en aktionsgrupp, samlat in namnunderskrifter eller deltagit i möten som handlat om politik. Boende i områden med socioekonomiska utmaningar hade dock ett lägre intresse för politik.

Denna grupp angav även att de upplever en lägre grad av delaktighet i samhället och att de känner sig mindre behövda, i jämförelse med boende i andra områden.

[1] Forum för levande historia. *Allmänheten om demokrati.* 2019.

SOM-institutets mätningar 2019 och 2021

Även SOM-insitutet ställer frågor om delaktighet i demokratin i sina årliga undersökningar. I mätningen 2019 svarade 40 procent att de var medlemmar i en fackförening och 34 procent i en idrotts- eller friluftsförening. I undersökningen 2021 hade andelen som var medlemmar i en fackförening ökat till 42 procent, medan 33 procent svarade att de var medlemmar i en idrotts- eller friluftsförening. I undersökningen 2019 svarade 33 procent att de diskuterat politik någon eller några gånger senaste veckan, och 64 procent svarade att de var ganska eller mycket intresserade av politik. I undersökningen 2021 var andelen 31 respektive 64 procent.

På frågan om i vilken utsträckning det går att lita på människor i allmänhet angav 58 procent år 2019 hög tillit, 30 procent angav medelhög tillit och 12 procent låg tillit. Den mellanmänskliga tilliten såg liknande ut år 2021 där motsvarande siffror var 58, 31 och 11 procent. 2019 angav 33 procent att de oroar sig för att demokratin försvagas vilket kan jämföras med 2021-års undersökning där 35 procent svarade att de oroade sig för att demokratin försvagats. I undersökningen från 2019 svarade 71 procent att de var ganska/mycket nöjda med hur demokratin fungerar i Sverige och motsvarande siffra 2021 var 74 procent. [2]

Avslutande reflektioner

Kommitténs ambition var att 85 procent av befolkningen skulle känna till att demokratin fyllde 100 år 2021. Denna ambition uppnåddes inte fullt ut, men kännedomen om att det första allmänna valet där både kvinnor och män fick rösta ägde rum 1921 ökade från 69 till 82 procent.

Kommittén hade även målet att andelen i befolkningen med låga kunskaper om det demokratiska systemet skulle ha minskat när kommittén avslutat sitt arbete. Undersökningarna visar på skillnader mellan grupper som har högre respektive lägre kunskaper om demokratin. Exempelvis uppvisar män högre kunskap än kvinnor, bland annat om oberoende domstolar, grundlagar och förståelse för politiken. Det finns även en skillnad mellan respondenter med och utan

[2] SOM-institutet. *Svenska trender 1986–2021* och *Svenska trender 1986–2019.*

högskoleutbildning. Undersökningarna genomförda av Delmos visar att den självskattade kunskapen om demokratin är lägre i områden med socioekonomiska utmaningar.

Vad gäller målsättningen att få fler att engagera sig i demokratin är det svårare att säga om det skett en förbättring eller ej. Olika undersökningar ger olika resultat, men Novus-undersökningarna visar dock på små förändringar som kan tyda på att fler känner sig delaktiga i demokratin. Även SOM-undersökningarna visar bara små förändringar.

Undersökningarna har inte innehållit frågor som direkt kan relateras till det tredje målet om att öka stödet för demokratin och att fler tar ställning för demokrati som styrelseskick. Kommittén har dock genomfört en verksamhet där många olika aktörer över hela landet tydligt har tagit ställning för demokratin, inte minst genom Deklaration för en stark demokrati.

Översikt av demokratiuppdrag som gavs till myndigheter och vissa organisationer

Bland annat baserat på de samråd som kommittén höll med ett stort antal aktörer under hösten 2018 och början av 2019 fick 23 myndigheter i uppdrag av regeringen att genomföra demokratistärkande insatser under perioden 2020 till 2021. I 17 av dessa myndighetsuppdrag gavs särskild finansiering och sex uppdrag skulle utföras inom myndighetens befintliga anslag. Därtill fick Svenska Filminstitutet ett uppdrag i sitt riktlinjebeslut samtidigt som Folkbildningsrådet och Svenska Riksidrottsförbundet beviljades medel för demokratistärkande insatser. Regeringen ingick även en överenskommelse med Sverige Kommuner och Regioner om att under åren 2020–2022 tillsammans verka för en uthållig demokrati med stärkta förutsättningar för människor att delta och vara delaktiga. I den här bilagan finns en sammanställning av samtliga uppdrag, både med och utan särskild finansiering.

Tabell 1 Uppdrag med särskild finansiering

Aktör	Uppdrag (dnr)	Uppdragsbeskrivning	Målgrupp	Tidsperiod	Slutredovisning (dnr)
Barnombudsmannen	Ku2020/00467	Komplettera webbplatsen *Mina rättigheter* med kunskap och vägledning kring hur barn och unga själva kan ta sina demokratiska rättigheter i bruk samt sprida det nya innehållet och tillhandahålla metodstöd.	Barn och unga i förskolan till gymnasiet samt lärare och personal i skola	2020–2021	Ku2022/00539
Brottsförebyggande rådet	Ku2020/01153	Kartlägga omfattning och konsekvenser av trakasserier, hot och hat mot politiskt förtroendevalda i jämförelse med PTU från tidigare år.	Politiskt förtroendevalda kvinnor och män	2020–2021	Ku2021/02202
Brottsoffermyndigheten	Ku2020/00364	Sprida informations- och utbildningsmaterial som stöder deltagare i det demokratiska samtalet som utsätts för hot och hat.	Personer i den offentliga debatten som utsätts för hot och hat såsom företrädare för organisationer i det civila samhället, journalister och andra opinionsbildare	2020	Ku2021/01033
Brottsoffermyndigheten	Ku2020/01463	Uppdrag att förbereda en informationskampanj mot näthat.	Allmänheten	2020	Ku2021/01249
Folkbildningsrådet	Ku2020/00920	Stödja verksamhet som når ut i hela landet, där flera studieförbund och folkhögskolor samverkar, och som syftar till att främja det demokratiska samtalet och demokratins motståndskraft.	Folkhögskolor, studieförbund, allmänheten	2020–2021	Ku2022/00413
Forum för levande historia	Ku2020/00709	Utveckla pedagogiskt material för skolan i syfte att förankra stödet för demokratin och öka elevers förmåga för ett aktivt medborgarskap. Utveckla lärarstöd vid behov.	Årskurs 4 t.o.m. gymnasiet	2020–2021	Ku2021/00842
Forum för levande historia	Ku2021/01427	Samordna arbetet med insatser som genomförs av olika aktörer i samband med den nationella satsningen Demokratin 100 år, som syftar till att främja, förankra och försvara demokratin. I uppdraget ingår att bilda ett nätverk med myndigheter och organisationer samt andra aktörer.	Myndigheter och andra aktörer som genomför demokratistärkande insatser	2021	Ku2022/00518
Jämställdhetsmyndigheten	Ku2020/01402	Genomföra studie om kvinnors och mäns möjligheter att delta i demokratiska processer och utöva lokalt inflytande i områden med socioekonomiska utmaningar.	Myndigheter, kommuner, regioner, allmänhet	2020	Ku2021/00737
Kriminalvården	Ku2020/00468	Utbildningsinsatser för intagna på anstalter och häkten. Öka kunskaper om demokratin och stärka förutsättningar för att delta i demokratin och dess beslutsprocesser.	Personal inom Kriminalvården samt särskilt unga intagna	2020–2021	Ku2022/00263

Aktör	Uppdrag (dnr)	Uppdragsbeskrivning	Målgrupp	Tidsperiod	Slutredovisning (dnr)
Länsstyrelsen i Jönköping	Ku2020/01401	Sammanställa information om samtliga länsstyrelsers demokratiarbete 2020–2021, kartlägga utmaningar som respektive länsstyrelse identifierat samt utveckla och lämna förslag på möjliga insatser.	Myndigheter, kommuner, regioner, civilsamhälle och allmänhet	2020–2021	Ku2022/00608
Medieinstitutet FOJO, Linnéuniversitetet	Ku2019/02002 (delvis)	Identifiera, utveckla och genomföra kompetens- och kapacitetsutvecklande insatser för att förebygga och hantera utsatthet för hot och hat.	Journalister och redaktioner	2020–2022	Ku2022/00553
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	Ku2020/00363	Fördela medel till organisationer i det civila samhället enligt förordning 2020:26. Bidragen ska stödja insatser på lokal, regional eller nationell nivå som syftar till att öka kunskapen om demokratin och stärka individers förutsättningar att delta i demokratin.	Organisationer i det civila samhället	2020–2021	Ku2022/00385
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	Ku2019/02002 (delvis)	Fördela medel till organisationer i det civila samhället enligt förordning 2018:32 om statsbidrag för insatser som motverkar hot och hat i det offentliga samtalet.	Organisationer i det civila samhället	2020	Ku2021/00555
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	Ku2020/00497	Ta fram och sprida modeller för hur kommuner kan arbeta strategiskt, sektorsövergripande, långsiktigt med att stärka ungas kunskap om den lokala demokratin utifrån kommunernas varierande förutsättningar.	Kommuner, regioner, ungdomar	2020–2021	Ku2022/00644
Myndigheten för stöd till trossamfund	Ku2020/02567	Handlägga medel för utbildningsinsatser i syfte att stärka samfundens arbete med demokrati och de mänskliga rättigheterna och för att samfunden ska kunna säkerställa att verksamheten utövas i enlighet med samhällets grundläggande värderingar.	Trossamfundsledare, personer med uppdrag inom trossamfund	2021	Ku2022/00453
Myndigheten för tillgängliga medier (MTM)	Ku2019/02002 (delvis)	Driva webbplatsen ”Alla väljare” med lättläst nyhetsinformation. Ett särskilt fokus ska vara på att uppmärksamma att det 2021 är 100 år sedan demokratins genombrott i Sverige samt på demokratins möjligheter och utmaningar i dag.	Personer i behov av lättläst media	2020–2021	Ku2022/00361
Polismyndigheten	Ku2021/02211 A2019/01796 Ku2019/01345	Öka kännedomen om och användningen av informationsmaterial om rasism, hatbrott och andra brott som hotar demokratin.	Skolan, framför allt årskurs 7–9 och gymnasiet	2020–2021	

Aktör	Uppdrag (dnr)	Uppdragsbeskrivning	Målgrupp	Tidsperiod	Slutredovisning (dnr)
Sametinget	Ku2020/00918	Genomföra folkbildande och kunskapshöjande insatser för att stärka, intresset för och det aktiva deltagandet i demokratin och dess beslutsprocesser samt i det offentliga samtalet.	Unga samer	2020–2021	Ku2022/00641
Statens medieråd	Ku2019/02002 (delvis)	Förstärka arbetet för ökad medie- och informationskunnighet (MIK) genom att bl.a. skapa nätverk för aktörer på området, bygga plattform för kunskaps- och informationsspridning samt kartlägga utvecklingen och myndigheters arbete på MIK-området.	Myndigheter och organisationer i det civila samhället som arbetar för att stärka medie- och informationskunnigheten i befolkningen	2020–2021	Ku2022/00751
Statens institutionsstyrelse	Ku2020/00916	Kunskapshöjande insatser för personal i SiS skolverksamhet och på myndigheten som helhet. Främja elevers utveckling av kunskaper som krävs för att aktivt delta i demokratin.	Elever, lärare och klienter inom myndighetens verksamhet	2020–2021	Ku2022/00668
Stockholms universitet	Ku2020/00917	Genomföra demokratimässor som bidrar till att stärka kunskapen om demokratins utmaningar och möjligheter samt bidrar till ökat intresse för demokratifrågor.	Gymnasieelever, särskilt från studieovana miljöer	2020–2021	Ku2022/00632
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)	Ku2020/01399 Ku2021/02154	Överenskommelse med regeringen om att verka för en uthållig demokrati med stärkta förutsättningar för människor att delta och vara delaktiga. SKR ska intensifiera sitt arbete med att stödja och stärka utvecklingsarbete i kommuner och regioner.	Kommuner, regioner och allmänhet	2020–2022	Delrapport: Ku2021/00663 Slutredovisning inkommer senast 31 jan. 2023
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)	Ku2020/02687	Stödja och utveckla kommuners och regioners systematiska arbete för att förebygga och hantera hot och hat mot förtroendevalda.	Kommuner och regioner	2020–2021	Ku2022/00605
Sveriges Riksidrottsförbund	Ku2019/00593 (delvis)	Stärka idrottsrörelsens arbete med att få fler barn och unga att delta aktivt i förenings-demokratin. Utveckla former för ökad inkludering i idrottsföreningars beslutsprocesser.	Idrottsföreningar, barn och unga	2020–2021	Ku2022/00542
Totalförsvarets forskningsinstitut	Ku2019/02002 (delvis) Ku2020/02567 (delvis)	Genomföra en kartläggning av våldsbejakande extremistisk propaganda som sprids via internet, särskilt fokus på högerextremistiskt och rasistiskt innehåll.	Myndigheter, allmänhet	2020–2021	Ku2022/00553

Tabell 2 Uppdrag i regleringsbrev utan särskild finansiering

Aktör	Uppdrag (dnr)	Uppdrag inom ramen för myndighetens anslagsram	Målgrupp	Tidsperiod	Slutrapport
Boverket	Fi2020/04810	Genomförda insatser och aktiviteter inom sin verksamhet som uppmärksammar det demokratiska styrelseskicket och dess värden.	Myndigheter, allmänhet	2021	Fi2022/00622
Forum för levande historia	Ku2020/02624 (delvis)	Genomföra insatser och aktiviteter i sin verksamhet som uppmärksammar det demokratiska styrelseskicket och dess värden.	Allmänhet	2021	Ku2022/00787
Försvarsmakten	Fö2021/00264 (delvis)	Genomföra insatser för att uppmärksamma det demokratiska styrelseskicket och dess värden.	Allmänhet	2021	Ku2022/00802
Institutet för språk och folkminnen	Ku2021/00802	Genomföra insatser och aktiviteter inom sin verksamhet som uppmärksammar det demokratiska styrelseskicket och dess värden.	Allmänhet	2021	Ku2022/00792
Jämställdhetsmyndigheten	A2020/02655	Genomföra insatser och aktiviteter, inom ramen för myndighetens ansvarsområden, som uppmärksammar det demokratiska styrelseskicket och dess värden.	Allmänhet	2021	Ku2022/00790
Myndigheten för delaktighet	S2020/01534	Genomföra insatser som ökar kunskapen om hur förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att delta i demokratiska processer förändrats under 1900-talet och fram till i dag.	Myndigheter, allmänhet	2021	Ku2021/00737
Myndigheten för press, radio och tv	Ku2020/02567 (delvis)	Genomföra insatser och aktiviteter som uppmärksammar det demokratiska styrelseskicket och dess värden.	Allmänhet	2021	Ku2022/00793
Riksantikvarieämbetet	Ku2020/02624 (delvis)	Genomföra insatser och aktiviteter inom sin verksamhet som uppmärksammar det demokratiska styrelseskicket och dess värden.	Allmänhet	2021	Ku2022/00967
Svenska Filminstitutet	Ku2020/01807	Genomföra insatser inom ramen för sin filmfrämjande verksamhet som uppmärksammar kulturens betydelse i det demokratiska samhället.	Allmänhet	2021	Ku2022/00863

Statens offentliga utredningar 2022

Kronologisk förteckning

1. Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott. Ju.
2. En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner. Ju.
3. Sveriges tillgång till vaccin mot covid-19 – framgång genom samarbete och helgardering. S.
4. Minska gapet. Åtgärder för jämställda livsinkomster. A.
5. Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning. Ku.
6. Hälso- och sjukvårdens beredskap – struktur för ökad förmåga. Del 1 och 2. S.
7. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2022. Samhället, tekniken och etiken. M.
8. Rätt och rimligt för statligt anställda. Fi.
9. Avfallsbeskattning – En fråga om undantag? Fi.
10. Sverige under pandemin. Volym 1 Samhällets, företagens och enskildas ekonomi. Volym 2 Förutsättningar, vägval och utvärdering. S.
11. Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. S.
12. Startlån till förstagångsköpare av bostad. Fi.
13. Godstransporter på väg – vissa frågeställningar kring ett nytt miljöstyrande system. Fi.
14. Sänk tröskeln till en god bostad. Fi.
15. Sveriges globala klimatavtryck. M.
16. Ett förstärkt lagstöd för utlämnande av sekretesskyddade uppgifter till utlandet. Fö.
17. En modell för att mäta och belöna progression inom sfi. U.
18. EU:s förordning om terrorisminnehåll på internet – kompletteringar och ändringar i svensk rätt. Ju.
19. Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel. Ju.
20. Privatkopieringsersättningen i framtiden. Ju.
21. Rätt för klimatet. M.
22. Vägen till ökad tillgänglighet – delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram. S.
23. En oavvislig ersättningsrätt? Ju.
24. Materielförsörjningsstrategi. För vår gemensamma säkerhet. Fö.
25. Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter. Fi.
26. Extraordinära smittskyddsåtgärder – en bedömning. S.
27. Begränsningar i möjligheterna för vissa aktörer att få tillstånd att bedriva öppenvårdsapotek. S.
28. Vår demokrati – värd att värna varje dag. Volym 1 och Volym 2, Antologin 100 år till. Ku.

Statens offentliga utredningar 2022

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Minska gapet. Åtgärder för minskade livsinkomster. [4]

Finansdepartementet

Rätt och rimligt för statligt anställda. [8]

Avfallsbeskattning – En fråga om undantag? [9]

Startlån till förstagångsköpare av bostad. [12]

Godstransporter på väg – vissa frågeställningar kring ett nytt miljöstyrande system. [13]

Sänk tröskeln till en god bostad. [14]

Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter. [25]

Försvarsdepartementet

Ett förstärkt lagstöd för utlämnande av sekretesskyddade uppgifter till utlandet [16]

Materielförsörjningsstrategi. För vår gemensamma säkerhet. [24]

Justitiedepartementet

Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott. [1]

En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner. [2]

EU:s förordning om terrorisminnehåll på internet – kompletteringar och ändringar i svensk rätt. [18]

Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel. [19]

Privatkopieringsersättningen i framtiden. [20]

En oavvislig ersättningsrätt? [23]

Kulturdepartementet

Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning. [5]

Vår demokrati – värd att värna varje dag. Volym 1 och Volym 2, Antologin 100 år till. [28]

Miljödepartementet

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2022. Samhället, tekniken och etiken. [7]

Sveriges globala klimatavtryck. [15]

Rätt för klimatet. [21]

Socialdepartementet

Sveriges tillgång till vaccin mot covid-19 – framgång genom samarbete och helgardering. [3]

Hälso- och sjukvårdens beredskap – struktur för ökad förmåga. Del 1 och 2. [6]

Sverige under pandemin. Volym 1 Samhällets, företagens och enskildas ekonomi. Volym 2 Förutsättningar, vägval och utvärdering. [10]

Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. [11]

Vägen till ökad tillgänglighet – delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram. [22]

Extraordinära smittskyddsåtgärder – en bedömning. [26]

Begränsningar i möjligheterna för vissa aktörer att få tillstånd att bedriva öppenvårdsapotek. [27]

Utbildningsdepartementet

En modell för att mäta och belöna progression inom sfi. [17]

HÄLLEFORS KOMMUN

MEDBORGARFÖRSLAG

Datum: 2022-10-11

Mitt medborgarförslag:

Ställplatser Hurtigtorpet
kodlås till sanitéten

Rusta upp gamla stugan vid Hurtigtorpet
installera vatten och avlopp

Vindskydd och grillplats vid Ingemarsbacken

Min motivering:

(Varför förslaget ska genomföras och hur det ska kunna ske)

För bättre utnyttjande av Hurtigtorpet

Namn: Leif Edin

Adress: Aspvägen 9 71231 Hällefors

Telenr: 0203103017

Underskrift: Leif Edin

Du kan lämna eller skicka in ditt medborgarförslag till *Hällefors kommun, kommunsekreteraren, 712 83 Hällefors* eller lämna det direkt på ett sammanträde med kommunfullmäktige.

Utskottsinitiativ om att uppmärksamma Orange day den 25 november, dnr KS 22/00229

Ordförande Kent Grängstedt (S) redogör kort för det förslag som Tobias Nygren (C) har lämnat.

Tobias Nygren (C) redogör för sitt förslag, som går ut på att uppmärksamma Orange day den 25 november. I sitt förslag ger Tobias även exempel på hur det skulle kunna ske.

Madelene Jönsson (SD) ställer fråga om det är möjligt att byta färg på träden på torget, vilket besvaras av Vivianne Pettersson (M).

Tobias Nygren (C) yrkar att Hällefors kommun ska uppmärksamma Orange day den 25 november.

Ulrika Jonsson (M), Vivianne Pettersson (M) och ordförande Kent Grängstedt (S) yrkar bifall.

Under ärendets behandling yttrar sig även Madelene Jönsson (SD), Vivianne Pettersson (M) och Cecilia Albertsson (M).

Ordförande Kent Grängstedt (S) ställer bifall mot avslag på Tobias Nygrens (C) yrkande, vilket bifalls.

Välfärdsutskottet föreslår kommunstyrelsen

Hällefors kommun ska uppmärksamma Orange day den 25 november.

Bemanning och schemaläggning, dnr KS 19/00200

Informationsunderlag

Bilaga Kommuner som besvarat frågeställning kring antal arbetspass per fyra veckorsperioder.

Ärendet

Utskottsinitiativ, att utreda hur andra kommuner jobbar för att vara en attraktiv arbetsgivare och undersöka hur många kommuner som inte har lika många pass för deltidsanställda som heltidsanställda.

Att vara en attraktiv arbetsgivare kan handla om många olika delar. SKR har tagit fram ett stöd för att öka möta framtidens utmaningar inom Äldreomsorgen, för att öka äldreomsorgens attraktionskraft där beskrivs ”*5 skäl att välja att jobba och utvecklas i äldreomsorgen”*

- Må bra
- Variation
- Stimulerande samarbete mellan olika professioner
- Chans att hela tiden lära nytt
- Trygga anställningar och goda utvecklingsmöjligheter

Styrning, kultur och arbetssätt med fokus på verksamhetens syfte och medborgarens behov är av vikt för att stimulera och bygga tillitsfulla relationer inom omsorgens verksamhet. Genom tillit skapas ökat handlingsutrymme för medarbetarna som oftast leder till ett stimulerande och varierande arbete. Helhetssyn och teamsamverkan präglar organisationen. Allt tar sin utgångspunkt i förhållandet mellan omsorgstagarna – arbetstidsförläggningen. Arbetstidsförläggningen (bemanningskravet) utgår från omsorgstagarnas behov samtidigt som verksamheten planeras på ett sätt som säkerställer en bra arbetsmiljö och patientsäkerhet.

Bemanningsbehovet visar hur många medarbetare som måste vara på plats vid varje given tidpunkt. Bemanningskravet utgör grunden för hela schemaprocessen.

En del i att vara en attraktiv arbetsgivare kan vara att kunna påverka sin arbetstid. Enkätundersökningen genomfördes under tidig vår den riktade sig till, personal inom hemtjänst, vård- och omsorgsboende och LSS.

1. Var arbetar du?

Mer information

Fyrklövern	26
Nya Björkhaga	8
Natt Fyrklövern	6
Natt Nya Björkhaga	3

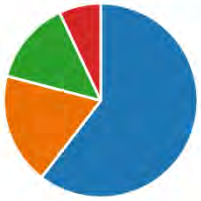

2. Verksamheten har planer på att återgå till individuella fasta scheman kopplat till att verksamheten är statisk vilket innebär att er verksamhet arbetar med samma antal boende (platser) Det innebär att ingen schemaplanering behövs du har ett rullande schema som löper på. Vad tycker du om det? Besvara nedanstående påstående efter ditt eget tycke.

Mer information

Ja, jag vill gärna ha ett fast sche...	35
Nej, jag vill inte ha ett fast rullan...	7

1. Var arbetar du?

Mer information Insikter

Hemtjänst Helheten	16
Hemtjänst Björkhaga	16
Hemtjänst Grythyttan	10
Nattpatrull Hällefors	5
Nattpatrull Grythyttan	3

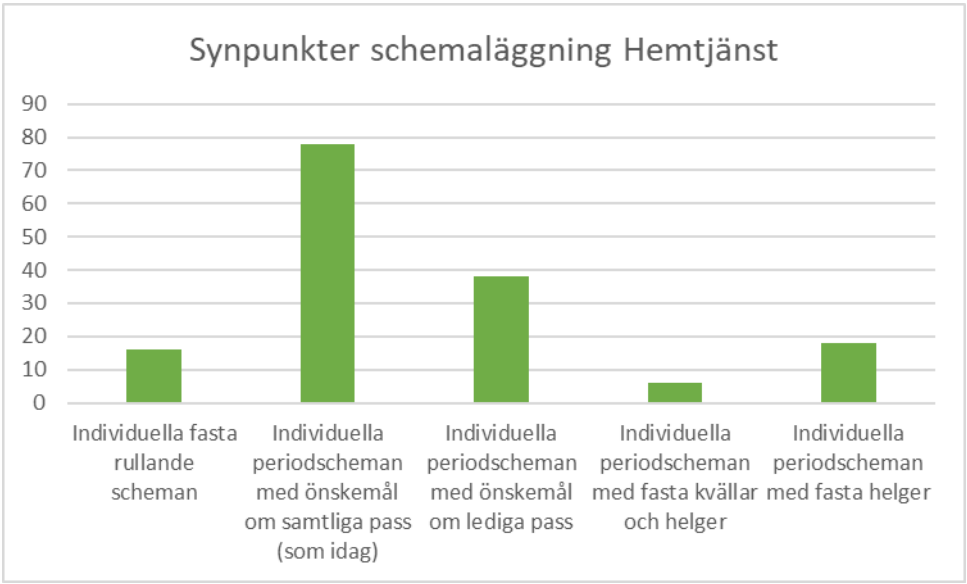

1. Var arbetar du?

Mer information

Mogrensvägen	5
Klockarvägen (Karlavagnen)	4
Källvägen (Källan)	6
Källvägen (Svalen)	3
Natt Gruppbostad Mogrens	2
Natt Gruppbostad Karla	1
Natt Gruppbostad Svalen	1
Nattgruppbostad Källan	0
Galaxen	2

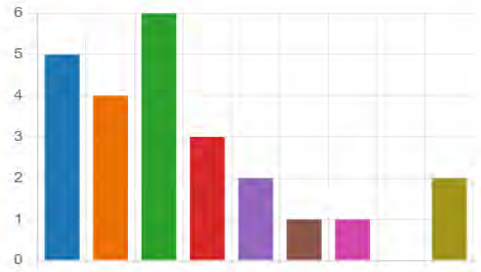

2. Verksamheten har planer på att återgå till individuella fasta scheman kopplat till att verksamheten är statisk vilket innebär att er verksamhet arbetar med samma antal boende (platser) Det innebär att ingen schemaplanering behövs du har ett rullande schema som löper på. Vad tycker du om det? Besvara nedanstående påstående efter ditt eget tycke.

Mer information

Ja, jag vill gärna ha ett fast sche...	13
Nej, jag vill inte ha ett fast rullan...	11

Social konsekvensanalys

Genom rätt bemanning utifrån omsorgstagarens behov ökar patientsäkerheten och medarbetarna har en bra arbetsmiljö. Majoriteten av de kommuner som tillfrågats följer överenskommelsen i HÖK om minst 9 fridagar under en fyraveckorsperiod vilket innebär 19 arbetspass.

Under hösten kommer varje enhets eget resultat hanteras tillsammans med medarbetarna, ansvarig chef och kvalitets utvecklare. Därefter tar medarbetarna på enheten tillsammans med chef, ställning till hur schemaläggningen kommer att ske fortsättningsvis.

Miljömässig konsekvensanalys

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Ekonomisk konsekvensanalys

Bemanningskravet måste alltid stämmas av mot tillgängliga resurser i budget, uppdrag och resurser ska harmoniera. Genom att arbeta både med strategisk planering samt resursplanering ökar förutsättningarna till god ekonomisk hushållning. Enhetschef ansvarar och äger schemaläggningen. I omsorgen planeras ca 250 medarbetare in i schema, varje timme med överkapacitet på varje 4 veckorsperiod leder till en kostnad på 750 000 kronor årligen. Överkapacitet behöver inte vara negativt om det är jämnt fördelat mellan enheter och att det finns arbetsbeskrivning för hantering av överkapacitet, överkapacitet kan även leda till ökad frisknärvaro. Kan ett fast schema öka frisknärvaron exempelvis inom vård- och omsorgsboende där drygt 83 % önskar ett fast schema samtidigt frigörs tid för schemaadministratör.

Facklig samverkan
Information och samverkan har skett i central samverkan.

Förvaltningens förslag till beslut

- Utskottsinitiativet anses besvarat.

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar socialchef Daniel Åhnberg utförligt.

Cecilia Albertsson (M) ställer fråga om hur mycket tid ett förändrat arbetssätt skulle frigöra för schemaadministratörerna, vilket delvis besvaras av socialchef Daniel Åhnberg.

Under ärendets behandling yttrar sig Vivianne Pettersson (M) och ordförande Kent Grängstedt (S).

Med detta har välfärdsutskottet informerats och ärendet vidarebefordras till kommunstyrelsen för information.

I samband med protokollskrivningen framkom att ärendet borde ha behandlats som ett beslutsärende, vilket kommunstyrelsen uppmärksammas på.

Bilaga

Laxå kommun
Vi har fyra veckors schema med 9 fridagar per anställd oavsett tjänstgöringsgrad.
Vi har en stor del heltidsanställda och håller på att förbereda organisationen för att alla eller iallafall fler kan arbeta heltid.
Marie Louise Fahlander
Enhetschef Bemanningsenheten

Degerfors kommun
Vi använder Time Care
Vi har heltid som norm som pilotprojekt för hemvården
Både deltid och heltid har 19 arbetsdagar på 4 veckor i pilotgruppen dvs 9 fridagar
Karolin Sandin
Bemanningsansvarig

Växjö kommun
Hur många arbetspass man har kan se olika ut i olika verksamheter, men förutom att vi såklart måste följa arbetstidslagen gäller ju även bestämmelsen i HÖK om minst 9 fridagar under en fyraveckorsperiod. Enligt vårt avtal ska 95-100% av medarbetarens sysselsättningsgrad läggas ut i aktuellt schema om inte annat överenskommes mellan medarbetare och chef.
Cecilia Rudbrant
Personalspecialist

Mariestads kommun
Vi har medvind där vi har personalens schema samt life care planering för insatserna som utförs i ordinärt boende. Hur många antal arbetspass har heltidsanställda respektive deltidsanställda på en 4 veckorsperiod, alla oavsett tjänstgöringsgrad har 19 arbetspass på fyra veckor
Selma Bandic
Enhetschef, Systemansvarig

Askersunds kommun
Hela Vård och omsorg samt Funktionsstöd har 6-veckors schema, SSK har 4-veckors schema. (9 fridagar på 4 veckor enl. avtal).
Caroline
MAS’

Vindelns kommun
Vi har 5 och 6 veckors schema. På 5 veckor är max 23 dagar det spelar ingen roll om man jobbar hel eller deltid. På 4 veckor ska då enligt AB vara 9 fridagar och då blir det 19 dagar som max kan schemaläggas.
Liza Wikström
Enhetschef Hemtjänst

Förteckning över ej besvarade medborgarförslag och motioner, dnr KS 22/00198

Informationsunderlag

Förteckning över ej besvarade medborgarförslag och motioner, daterad 2022-09-30
Kommunallag (2017:725)

Ärendet

Kommunförvaltningen har tagit fram en förteckning över medborgarförslag och motioner som inte är besvarade. Enligt skrivningar i kommunallagen, 5 kap § 35 och 6 kap § 34, ska kommunfullmäktige få information om medborgarförslag och motioner som inte har avgjorts inom ett år.

Av förteckningen framgår det att det finns 15 medborgarförslag och 17 motioner som har lämnats in till kommunen men inte besvarats än. Det är något fler än vid samma tid förra året. En delförklaring kan vara det relativt stora antalet motioner som lämnats in under valåret 2022. Av de obesvarade ärendena kommer 10 medborgarförslag och sex motioner vara ett år eller äldre när kommunfullmäktige får denna information.

I bifogad förteckning framgår, förutom diarienummer och titel, aktuell status för de olika ärendena. Majoriteten av de obesvarade ärendena ligger hos kommunförvaltningen för beredning. Medan det i några fall finns ett förslag till yttrande för politisk behandling alternativt att ärendet avvaktar den första behandlingen i kommunstyrelsen. Det är också ett ärende som har återremitterats och ett som skickats för förnyad beredning.

Kommunförvaltningen behandlar medborgarförslag och motioner löpande. Inlämnade ärenden bör besvaras så snart som möjligt, samtidigt behöver kommunförvaltningen hela tiden prioritera bland många olika typer av ärenden. När det kommer till de äldre ärendena är förvaltningens målsättning att det ska finnas ett förslag för politisk behandling innan årsskiftet.

För en snabbare hantering av nya ärenden som lämnas in kan kommunstyrelsen själva besvara, eller lämna förslag på svar till kommunfullmäktige, utan att skicka det till kommunförvaltningen för

beredning. I de fall ärendena inte kräver någon större utredning är det ett sätt att korta väntetiden för den som lämnat in ett förslag. Kommunen har även andra alternativ för medborgarna att föra fram sina synpunkter på, vilket kommunförvaltningen vid olika tillfällen informerar om.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
De ekonomiska konsekvenser som de obesvarade ärendena skulle kunna innebära kommer att redovisas i samband med att de olika ärendena behandlas.

Facklig samverkan
Information och samverkan sker innan beslut i kommunstyrelsen.

Under allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar kommunchef Hans Åhnberg.

Med detta har allmänna utskottet informerats och ärendet vidarebefordras till kommunstyrelsen för information.

Diarienummer	Titel	Status
KS 22/00185	Wilhelm Thams (GL) motion om nolltaxa i Hällefors kommun	KS första gången 11/10
KS 22/00178	Katja Ollilas (V) och Maja Loiskes (V) motion om fritidsbank	KS första gången 11/10
KS 22/00153	Håkan Bergströms (S) och Ann-Charlotte Nässèns (S) motion om kombinationsutbildningar möjligheten att kunna varva utbildning med praktik	KS första gången 11/10
KS 22/00152	Allan Myrtenkvist (S) och Christina Kuurnes (S) motion om tillväxt och kompetens, integration och arbetslöshet	KS första gången 11/10
KS 22/00147	Medborgarförslag om utsiktstorn	KS första gången 11/10
KS 22/00136	Medborgarförslag om cykelpumpar	KS första gången 11/10
KS 22/00128	Madelene Jönssons (SD) motion om kommunala kor	Kommunförvaltningen för beredning
KS 22/00116	Maja Loiskes (V) motion om enhetlig skyltning i Hällefors kommun	Kommunförvaltningen för beredning
KS 22/00095	Medborgarförslag om sommarjobb åt fler ungdomar	Kommunförvaltningen för beredning
KS 22/00090	Cecilia Albertssons (M) mfl:s motion om lediga jobb på kommunens hemsida	Kommunförvaltningen för beredning
KS 22/00077	Cecilia Albertssons (M) motion om handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck	Förslag till svar behandlas av KS 11/10
KS 22/00075	Cecilia Albertssons (M) med fleras motion om utdrag ur belastningsregistret	Kommunförvaltningen för beredning
KS 22/00074	Madelene Jönssons (SD) motion om vårdhund	Kommunförvaltningen för beredning
KS 22/00044	Medborgarförslag - Placering av bänkar längs populära promenadstråk i Hällefors tätort.	Kommunförvaltningen för beredning
KS 22/00014	Vivianne Petterssons (M) motion om företagare i lokala brottsförebyggande rådet, BRÅ	Kommunförvaltningen för beredning
KS 22/00002	Medborgarförslag om att kommunen ska köpa lokal till ungdomar som kör traktor eller bil	Kommunförvaltningen för beredning
KS 21/00218	Kjell Walegrens (GL) motion om belyst motionsspår i Grythyttan	Kommunförvaltningen för beredning
KS 21/00204	Tobias Nygrens (C) motion om handlingsplan för suicidprevention	Förslag till svar behandlas av KS 11/10
KS 21/00159	Medborgarförslag om Grythyttans fotbollsplan	Kommunförvaltningen för beredning
KS 21/00113	Medborgarförslag - Införande av porrpreventation för barn	Kommunförvaltningen för beredning
KS 21/00051	Medborgarförslag - Uppsättning av hundlatriner.	Förslag tll svar behandlas av KS 11/10
KS 20/00209	Susanne Grundströms (S) motion om att välkomna besökare till Hjulsjöbygden	Kommunförvaltningen för beredning
KS 20/00192	Medborgarförslag om gångväg samt hundrastgård med papperskorg i anslutning	Förslag till svar behandlas av KS 11/10
KS 20/00100	Tobias Nygrens (C) motion om måltidsråd	Återremitterad till kommunförvaltningen KF 2020-12-08
KS 20/00057	Medborgarförslag om belysning vid återvinningsplatser	Kommunförvaltningen för beredning
KS 20/00050	Medborgarförslag om trafikåtgärder	Kommunförvaltningen för beredning
KS 19/00175	Tobias Nygrens (C) motion om uppgradering av sopkärl i kommunens offentliga utemiljöer	Kommunförvaltningen för förnyad beredning
KS 19/00174	Tobias Nygrens (C) motion om att ansluta Hällefors kommun till 27 augusti: nationell dag för civilkurage och medmänsklighet	Kommunförvaltningen för beredning
KS 19/00077	Medborgarförslag om rengöring av gatuskyltar i Grythyttan	Förslag till svar behandlas av KS 11/10
KS 19/00076	Medborgarförslag om 55+ boende i Grythyttan	Kommunförvaltningen för beredning
KS 17/00155	Medborgarförslag om upprustning av Storsand	Kommunförvaltningen för beredning
KS 13/00252	Daniel Bergströms fråga om farthinder på Badvägen i Grythyttan - medborgarförslag	Kommunförvaltningen för beredning

Förteckning över besvarade medborgarförslag och motioner, dnr KS 22/00197

Förteckning över besvarade medborgarförslag och motioner daterad 2022-09-30
Kommunallag (2017:725)

Ärendet

I likhet med tidigare år har kommunförvaltningen tagit fram en förteckning över medborgarförslag och motioner som har blivit besvarade, eller avskrivna, sedan föregående års sammanställning.

Enligt kommunallagen, 6 kap § 34, ska kommunfullmäktige varje år få information om beslut som har fattats av nämnder om kommunfullmäktige överlåter åt en nämnd att besvara medborgarförslag. Utifrån att kommunförvaltningen i förteckningen över ej besvarade ärenden även redovisar obesvarade motioner redovisas också tidsperiodens besvarade motioner här.

Som framgår av förteckningen har sju medborgarförslag och 13 motioner blivit besvarade under tidsperioden. Det där ett av medborgarförslagen var ett samlingsärende med förslag från tre olika medborgare om grillplatser. Totalt sett är det något fler besvarade ärenden än under motsvarande tidsperiod föregående år.

Av förteckningen framgår när, av vilket organ och i vilken paragraf respektive medborgarförslag eller motion blivit besvarad. Det för att underlätta för den intresserade att själv följa upp vilket svar som getts i ärendet. Självklart går det även bra att kontakta kanslienheten om mer information önskas.

Social konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys, utan hänvisar till de ekonomiska aspekterna i respektive ärende

Facklig samverkan
Information och samverkan sker innan ärendet behandlas i kommunstyrelsen.

Med detta har allmänna utskottet informerats och ärendet vidarebefordras till kommunstyrelsen för information.

Diarienummer	Titel
KS 21/00034	Medborgarförslag, tre stycken, om grillplatser/samlingsplatser i Hällefors tätort
KS 21/00049	Medborgarförslag om fler lättåtkomliga grillplatser i centrala Hällefors
KS 21/00023	Christina Kuurnes (S) mfl:s motion om regler för användning av smällare och fyrverkeri
KS 21/00190	Cecilia Albertssons (M) mfl:s motion om trygghetsvärdar
KS 20/00058	Medborgarförslag om elcyklar till kommunanställda
KS 21/00089	Medborgarförslag - Önskemål om att anordna skatepark/aktivitetspark i kommunen
KS 21/00161	Medborgarförslag om iordningsställande av skateboardpark
KS 20/00042	Maria Jansson Andersson (GL) och Wilhelm Thams (GL) motion om lokalt omhändertagande av Gyltboanläggningens lakvatten
KS 21/00249	Fredrik Dahlbergs (SD) motion om discgolfbana
KS 22/00045	Medborgarförslag gällande pingisbord i kommunens bostadsområden
KS 20/00196	Cecilia Albertssons (M) motion om förskolebarn på äldreboenden
KS 20/00182	Kjell Walegrens (GL) motion om utökning av möjligheterna till friluftsliv
KS 21/00219	Kjell Walegrens (GL) motion om utveckling av det rörliga friluftslivet
KS 18/00298	Vivianne Petterssons (M) mfl:s motion om kommunens näringslivsarbete
KS 21/00223	Tobias Nygrens (C) och Lars-Göran Zetterlunds (C) motion om energi- och klimatplan för minskning av växthusgasutsläpp
KS 22/00076	Cecilia Albertssons (M) motion om utökade parkeringsplatser i centrala Hällefors
KS 21/00167	Medborgarförslag om brygga vid Måltidens hus i Grythyttan
KS 21/00224	Cecilia Albertssons (M) motion om båtiläggningsplatser/-ramper i kommunen
KS 21/00203	Tobias Nygrens (C) motion om mensskydd
KS 21/00247	Madelene Jönssons (SD) motion om löner i Hällefors kommun

Status
Besvard KS 2021-10-05 § 166
Besvard KS 2021-10-05 § 166
Besvarad KF 2021-10-26 § 144
Besvarad KF 2021-10-26 § 145
Besvarad KS 2021-12-14 § 222
Besvarad KS 2022-01-25 § 15
Besvarad KS 2022-01-25 § 15
Besvarad KF 2022-02-15 § 41
Besvarad KF 2022-02-15 § 42
Besvarad KS 2022-05-10 § 104
Besvarad KF 2022-05-31 § 114
Besvarad KF 2022-05-31 § 115
Besvarad KF 2022-05-31 § 116
Besvarad KF 2022-05-31 § 117
Besvarad KF 2022-05-31 § 118
Besvarad KF 2022-05-31 § 119
Besvarad KS 2022-06-14 § 129
Besvarad KF 2022-09-06 § 154
Besvarad KF 2022-09-06 § 155
Besvarad KF 2022-09-06 § 156

Ekonomienheten
Jessica Jansson, 0591-64106
Jessica.jansson@hellefors.se

Kommunstyrelsens allmänna utskott
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Delårsrapport för Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen per 2022-08-31, dnr KS 22/00223

Informationsunderlag

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagens direktionsprotokoll 2022-10-14 § 123
Revisorernas granskning av delårsrapporten 2022-08-31, daterad 2022-10-21
Delårsbokslut för Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen 2022-08-31

Ärendet

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen har sammanställt förbundets ekonomi och måluppfyllelse i en delårsrapport per 2022-08-31.

Social konsekvensanalys

Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv utan förvaltningen hänvisar till förbundets delårsrapport för verksamhetsåret 2022.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv utan förvaltningen hänvisar till förbundets delårsrapport för verksamhetsåret 2022.

Ekonomisk konsekvensanalys

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen redovisar totalt för rapportperioden ett underskott på 9,3 miljoner kronor som avser de skattefinansierade verksamheterna. De avgiftsfinansierade verksamheterna visar ett underskott på 1,5 miljoner kronor som täcks upp via de fonder som finns uppbyggda från tidigare års överskott. De gemensamma verksamheterna redovisar ingen avvikelse mot budget.

För helår 2022 prognostiserar förbundet totalt ett underskott på 24,8 miljoner kronor. De skattefinansierade verksamheterna prognostiserar -13,2 miljoner kronor och de avgiftsfinansierade verksamheterna prognostiserar -11,6 miljoner kronor för helår 2022. De gemensamma verksamheterna prognostiseras klara budgeten. Från och med verksamhetsåret 2022 särredovisar förbundet kostnader för vinterväghållningen.

Sett till Hällefors kommun innebär helårprognoserna att kommunen kommer att behöva reglera underskott för skattefinansierade verksamheten i kommunens årsbokslut år 2022 med 2,0 miljoner kronor. Förbundet ser redan nu en ökning för el och bränslekostnader, jämfört med tidigare år och det innebär ett underskott med -1,0 miljoner kronor. Vinterbudgeten beräknas kosta -1,0 miljon kronor mer än budgeterat, p g a ovanligt många snöfall och halkbekämpningstillfällen. Inom taxefinansierade verksamheterna beräknar förbundet ett underskott med - 0,9 miljoner kronor inom avfallshanteringen och -1,6 miljoner kronor inom VA-verksamheten vilket regleras inom de fonder som finns uppbyggda sedan tidigare överskott.

De två finansiella målen saknar upplysning om förbundets prognostiserade måluppfyllelse av de finansiella målen. I delårsrapporten anges dock att de skattefinansierade verksamheterna prognostiserar ett negativt resultat för helåret 2022 och därmed kommer inte resultatmålet att uppnås.

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen har i budget 2022 fastställt tre övergripande verksamhetsmål med koppling till god ekonomisk hushållning. Revisorerna kan inte bedöma om verksamhetsmålen kommer att uppnås och de noterar att det inte framgår någon sammantagen bedömning huruvida god ekonomisk hushållning kommer att uppnås 2022.

Förbundets verksamhetsredovisning är uppdelad i sju grupper där respektive medlemskommun särredovisas:

Gemensamma verksamheter	gemensamt
Process Gata/Trafik	skattefinansierad
Process Park/Skog	skattefinansierad
Process Idrott	skattefinansierad
Process Lokal och Miljöservice	skattefinansierad
Process Avfall och Återvinning	avgiftsfinansierad
Process Vatten och Avlopp (VA)	avgiftsfinansierad

Respektive verksamhetsgren har egna mål som förbundet bedömer i delårsrapporten.

Vad gäller investeringsredovisning så presenterar kommunalförbundet ingen investeringsredovisning över de investeringar som förbundet genomfört under perioden. Kommunalförbundet motiverar det med att de endast gör mindre investeringar i fordon och inventarier, medan fastigheter och anläggningar ägs av respektive medlemskommun.

I delårsrapporten finns dock tabeller presenterade över investeringar som kommunalförbundet genomför för medlemskommunernas räkning inom de olika verksamhetsområdena. I tabellerna anges utfallet 2022-08-31, investeringsbudget och årsprognos för respektive investeringsprojekt.

För övrigt noterar revisorerna att förbundet behöver se över sin princip avseende redovisning av semesterlöneskuld och löneskatt på pensioner så att de överensstämmer med gällande redovisningsregelverk. De rekommenderar att förbundet säkerställer att relevanta iakttagelser och rekommendationer i samband med verksamhetsövergång och avveckling överlämnas till berörda verksamheter i den nya organisationen.

Hans Åhnberg
Kommunchef

Jessica Jansson
Ekonomichef

Delårsbokslut augusti 2022

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen

Direktionen för Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen får härmed avge delårsbokslut för perioden 2022-01-01 – 2022-08-31

Antagen av Direktionen 2022-10-14

Innehåll

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE 3
Allmänt om verksamheten 3
Politiska inriktningsmål 4
Uppdrag och verksamhetsidé 4
God ekonomisk hushållning 5
Delårsresultat 6
Väsentliga händelser 7
Sammanfattning 9
Personal 10
Direktion och Revision 13
Avdelning Stab 14
Avdelning Gata, Park, Idrott (GPI) 16
Verksamhet Gata/Trafik 16
Verksamhet Park/Skog 17
Verksamhet Idrott 19
Avdelning Lokal- och Miljöservice (LMS) 21
Avdelning Avfall och Återvinning 23
Avdelning Vatten och Avlopp (VA) 25
RESULTATRÄKNING 31
BALANSRÄKNING 33
KASSAFLÖDESANALYS 34
DRIFTREDOVISNING 35
INVESTERINGSREDOVISNING 39
FÖRKORTNINGAR 43

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Allmänt om verksamheten

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen – en del av din vardag

Ändamålet med förbundets verksamhet är att tillhandahålla de tjänster som medlems-kommunerna kräver för att fullgöra sina skyldigheter enligt respektive kommuns ambitionsnivå för den tekniska verksamheten och som är förenligt med de resurser som förbundet förfogar över.

Respektive medlemskommun förbinder sig i ett långsiktigt åtagande att säkerställa förbundets utveckling och kompetensförsörjningen inom den tekniska verksamheten.

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagens kansli är placerat i Pershyttan, Nora.

Samhällsbyggnadsförbundets verksamheter

Skattefinansierade verksamheter

- Gata/Park/Idrott (GPI)
- Lokal- och miljöservice

Avgiftsfinansierade verksamheter

- Avfall och Återvinning
- Vatten och avlopp

Organisation

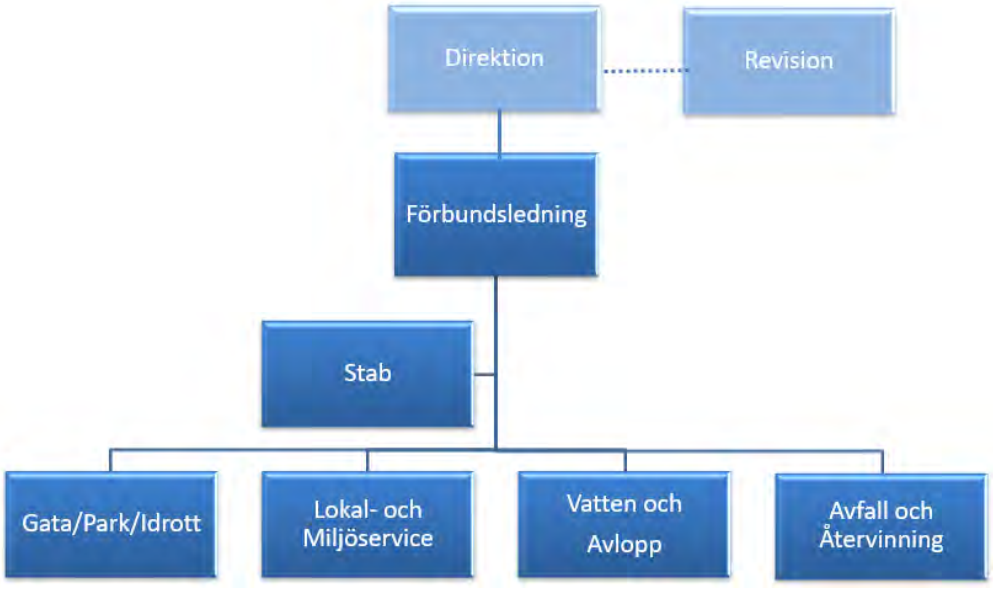

Politiska inriktningsmål

Övergripande

- Kunderna/medborgarna är nöjda med våra tjänster och service.
- Förbundet kännetecknas av förtroende, öppenhet, respekt, engagemang och tillgänglighet.

Ekonomi och effektivitet

- Förbundet har en god ekonomisk hushållning och en ekonomi i balans.
- Förbundet har ett effektivt resursutnyttjande av de tilldelade kommunala medlen.

Miljö

- Förbundet ska vara ett föredöme för det ekologiskt hållbara samhället.

Rollen som arbetsgivare

- Förbundet ska vara en attraktiv arbetsgivare.
- Förbundet är med och bygger ett socialt hållbart samhälle.

Uppdrag och verksamhetsidé

Vision

Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen ska verka för utökat samarbete mellan kommunerna, och vara den naturliga huvudmannen och samarbetspartnern som med hög kompetens och effektivitet utför tekniska uppdrag inom förbundets geografiska område med fokus på medborgarnytta och god miljö.

Uppdrag och verksamhetsidé

Förbundet ska uppfylla behoven av kommunalteknisk service med säkerställd kompetens genom att verka för en trygg och säker miljö, tillhandahålla friskt vatten, välskötta parker, gator och lokaler, bra fritidsanläggningar och avfallet på rätt ställe.

Värdegrund

Förbundets värderingar är: **F**örtroende, **Ö**ppenhet, **R**espekt, **E**ngagemang (FÖRE).
Värderingarna ska skapa en gemensam idé och kultur inom förbundet, samt hjälpa alla medarbetare i deras dagliga arbete.

God ekonomisk hushållning

Kommunallagen ställer krav på att budgeten ska innehålla finansiella och verksamhetsmässiga mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

God ekonomisk hushållning innebär att såväl Samhällsbyggnadsförbundets finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsenligt, miljömedvetet och effektivt samt att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer.

Finansiellt perspektiv

Skattefinansierade verksamheter

Balanskrav
Tidigare års resultat är reglerat av samtliga medlemskommuner i enlighet med förbundsordningen.

Resultatkrav
Förbundets skattefinansierade verksamheter finansieras genom driftbidrag från medlemskommunerna. Resultatmålet för 2022 är ett nollresultat (före avräkning mot kommunerna).

Avgiftsfinansierade verksamheter

För verksamheterna som finansieras via avgifter – Avfall och återvinning samt Vatten och avlopp – redovisas de slutliga resultaten i respektive medlemskommuns redovisning. Målet är att över tid redovisa ett nollresultat före avräkning mot kommunerna.

Verksamhetsmässigt perspektiv

I förbundets övergripande mål beskrivs hur god ekonomisk hushållning uppnås genom att eftersträva en högre effektivitet samt att ha en långsiktig god ekonomi.

Verksamhetsmålen beskrivna under respektive process är utformade för att uppfylla förbundets övergripande mål.

Förutom de redovisade målen utförs ett antal aktiviteter som syftar till god ekonomisk hushållning. Som exempel kan nämnas:

- Utveckling av verktyg för långsiktig ekonomisk planering.
- Utveckling av nyckeltal i syfte att förbättra analys och planering.

I förbundets Verksamhetsplan med mål 2022 nämns fler aktiviteter som ska utföras för att målen ska uppnås.

Delårsresultat

Över-/underskott för de avgiftsfinansierade verksamheterna redovisas i resp kommuns årsredovisning.

(Belopp i tkr)	jan-aug 2022*	jan-aug 2021	jan-aug 2020
Nettoomsättning	355 535	205 109	193 944
Delårsresultat			
Gemensamt	0	0	0
Skattefinansierat	-9 300	2 336	8 186
Resultat	**-9 300**	**2 336**	**8 182**

** för 2022 innehåller resultaträkningen även investeringar*

De skattefinansierade verksamheterna redovisar ett underskott på -9 300tkr och de avgifts-finansierade verksamheterna ett underskott på -1 481tkr.

Investeringsverksamhet

Samhällsbyggnadsförbundet har ingen egen investeringsverksamhet i anläggningar. Investeringar sker i fordon, maskiner och inventarier.

Förbundet utför investeringsprojekt för medlemskommunernas räkning. Varje avdelning ut-arbetar förslag till investeringsbudget med fem års framförhållning som redovisas i respektive kommun. Den investeringsram som beslutas i kommunfullmäktige utgör sedan förbundets investeringsplan.

Väsentliga händelser

Gemensamt / Övergripande

- Första halvåret har i hög grad präglats av kriget i Ukraina. I början av året såg förbundet kraftigt höjda priser på bensin, diesel och material såsom plast, asfalt och betong vilket hade en stor påverkan på kommunernas entreprenader inom vatten och avlopp samt gatuverksamheten. Prishöjningarna hade en påverkan på både driftorganisationen men framför allt inom investeringsprojekten. Det fanns en betydande oro inom organisationen vad som bland annat skulle hända med byggnationen av det nya reningsverket i Nora. Kraftigt ökade elpriser har en stor påverkan på driftbudget och kommunernas resultat då processerna inom vatten och avlopp samt kommunernas gatubelysning förbrukar mycket ström. Kommunalförbundet arbetar sedan augusti månad med att se över elkonsumtionen och vidta eventuella åtgärder för att spara ström.

- I april månad fattade kommunalförbundets medlemskommuner beslutet att lägga ner kommunalförbundet och bilda en gemensam nämnd i Lindesberg istället för områdena vatten och avlopp, avfall och återvinning samt gata. Resan mot denna förändring har tagit mycket kraft och energi av förbundets ledning och avdelningar under våren och sommaren samtidigt som ordinarie verksamhet fortgått.

Avdelning Gata/Park/Idrott (GPI)

Gata

- En provisorisk GC-bro i Lillsjön/Hagbyån i Gyttorp är byggd. Återstår återställningar.
- Fortsatt planering gällande underhållsplanerna för Broar och Beläggning.
- Färdigställande av Lärkesbron i Nora.
- Färdigställande av bro över kraftverkskanal och stödmur i Högfors, Ljusnarsbergs kommun
- Planer på att samköra underhållsåtgärder med Karlskoga energi på en bro över Svartälvens kraftkanal mellan Saxhyttevägen & Svedbergsvägen som ska utföras HT 2022 och 2023.
- Rivning och uppbyggnad av västra Loppholmsbron påbörjad

Park/Skog/Idrott

- Strandskoning på en del av Strandpromenaden i Nora är utfört.
- Genintroducering av resistenta almar i Lindesberg, två på Bondegatans lekplats och en i Lindesby Trädgård.
- Etablering av skuggareal på Bondegatans lekplats. Två segel och två större almar.
- Etablering av ny klätterställning, Rumängsparkens lekplats, Vedevåg.
- Byte av problemredskap till ny typ, Idrottsvägens lekplats, Frövi .
- Utökning med handikappgunga, Stribergs lekplats, Nora
- Utökning med dubbel gungställning, badplatsens lekplats, Ås, Nora
- 5 gjutjärnskärl till sommarblommor uppsatt i Grythyttans centrum som parkeringsreglering.
- Två nya 5-manna mål på hjul uppsatta på fotbollsplan, Riggards, Kopparberg.
- Ambraträd och Tulpanträd planterat i Tivoliparken och på Trekanten, Lindesberg .
- 3 parksoffor och en bänk uppställda i Tivoliparken, Lindesberg.

- Skyltar till alla lekplatser på alla fyra kommuner, 20 x 25 cm på metallstolpar, hemtagna. Text med lekplatsens namn, kommunnamn, larmnummer, kontaktnummer samt rökförbudssymbol. Uppsättning pågår.
- Riskträd bedöma och nertagna i alla fyra kommuner.
- Jätteloka bekämpad i alla fyra kommunerna. Nedgång i antal med ca. 75 % över de senaste 7 åren vi har bekämpat.
- Alla lekplatser i alla fyra kommunerna besiktade två gånger första halvåret. Få fel upptäckta, och inga av större vikt.
- Ny konstgräsplan vid Karlsängs IP som färdigställdes 30/7-2022.

Avdelning Lokal- och miljöservice (LMS)

- Inför 2022 fick avdelningen pengar beviljade i budgeten från Nora kommun för inköp av en städrobot. Roboten kommer att gå på Karlsängsskolan i Nora fr o m 1 september. Avdelningen ser stora vinster med en robot som städar långa korridorer, vilket frigör personal som då kan utföra annan städning. Investeringen är ett steg in i framtidens lokalvård.

- Första halvan av 2022 har också präglats av Covid-19 och påverkat LMS stort. Avdelningen har jobbat intensivt med att säkerställa att det finns bemanning och städmaterial och framförallt stötta och skapa en trygghet för medarbetarna.

Avdelning Avfall och Återvinning

- Insamling av returpapper.

- Avfallsplan är antagen.

- Koncept är framtaget för ny ÅVC i Lindesberg.

Avdelning Vatten och Avlopp (VA)

- Covid-19 har medfört att verksamheten varit tvungen att anpassas till rådande förhållanden och rekommendationer.

- Större händelser på ledningsnätet, bland annat brott på råvattenledning till Stribergs vattenverk och läckande avloppsledning i Kopparberg.

- Under hösten kom indikationer på att en bristsituation kan uppstå inom en nära framtid på kloridbaserade fällningskemikalier, vilket används vid några vattenverk samt reningsverken. Kontinuitetsplanering och prioriteringar har genomförts om en bristsituation skulle uppstå.

- Ökade kostnader för främst elektricitet.

Sammanfattning

Verksamhet	Utfall 2022-08-31			Budget 2022			Prognos 2022			Avvikelse
(Belopp i tkr)	Intäkt	Kostnad	Resultat	Intäkt	Kostnad	Resultat	Intäkt	Kostnad	Resultat	
Gemensamt	*22 404*	*22 404*	*0*	*33 255*	*33 255*	*0*	*33 255*	*33 255*	*0*	*0*
Skattefinansierat										
Gata/Park/Idrott	80 700	88 504	-7 804	108 134	108 134	0	108 134	120 584	-12 450	-12 450
- varav Gata trafik	*45 080*	*52 976*	*-7 896*	*59 846*	*59 846*	*0*	*59 846*	*71 146*	*-11 300*	*-11 300*
- därav vinter		*15 925*			*11 555*			*19 155*		*-7 600*
- varav Park	*22 646*	*22 101*	*545*	*29 833*	*29 833*	*0*	*29 833*	*30 033*	*-200*	*-200*
- varav Idrott	*12 974*	*13 427*	*-453*	*18 455*	*18 455*	*0*	*18 455*	*19 405*	*-950*	*-950*
Lokalvård	33 697	35 195	-1 498	51 540	51 540	0	51 540	52 290	-750	-750
Summa	***114 397***	***123 699***	***-9 302***	***159 674***	***159 674***	***0***	***159 674***	***172 874***	***-13 200***	***-13 200***
Avgiftsfinansierat										
Återvinning	45 217	45 135	82	66 796	66 696	100	66 796	68 781	-1 985	-2 085
Vatten och avlopp	108 478	110 041	-1 563	163 598	158 548	5 050	163 648	173 228	-9 580	-14 630
Summa	***153 695***	***155 176***	***-1 481***	***230 394***	***225 244***	***5 150***	***230 444***	***242 009***	***-11 565***	***-16 715***
Totalt	**290 496**	**301 279**	**-10 783**	**423 323**	**418 173**	**5 150**	**423 373**	**448 138**	**-24 765**	**-29 915**

Prognosen pekar mot ett underskott med -24,8mnkr, vilket är 21,5mnkr sämre än bokslutet för 2021. För de skattefinansierade verksamheterna prognosticeras ett minusresultat på -13,2mnkr och för de avgiftsfinansierade ett minusresultat på -11,6mnkr.
De stora avvikelserna i prognosen är elkostnader som ser ut att kosta 20mnkr mer än budgeterat för hela förbundet, samt snöröjning som ser ut att kosta 7,6mnkr mer än budgeterat.

Övergripande

Första halvåret har präglats av den förändringsresa som kommunalförbundet är inne i. I april, efter nästan tre års ägarutredningar, fattade de fyra medlemskommunernas fullmäktige beslutet att lägga ner kommunalförbundet och bilda en ny teknisk nämnd i Lindesbergs kommun för områdena vatten och avlopp, avfall och återvinning samt gatuverksamheten. Lokalvården samt parkverksamheten föreslogs gå tillbaka till respektive medlemskommun. Kommundirektörerna, som ansvarade för genomförandeplanen av fullmäktiges beslut, fattade strax innan sommaren beslutet att verkställa till årsskiftet. Planering har under våren och sommaren pågått på övergripande ledningsnivå och inom respektive avdelning, tillsammans med medlemskommunerna, för att hinna med denna tidplan. Allt annat pågående utvecklingsarbete har mer eller mindre fått stå tillbaka.

Framtid

Kommunalförbundets verksamheter går sannolikt en ljusare framtid till mötes som gemensam nämnd och förvaltning i Lindesbergs kommun. Det har visat sig svårt att bedriva samverkan inom ett gemensamt kommunalförbund när kommunerna har så olika utgångslägen demografiskt och ekonomiskt, något som återspeglats i att kommunalförbundet haft svårt att tillgodose alla kommuners viljeinriktningar och behov. En viktig pusselbit för en framtida och starkare samverkan i norr blir den finansieringsmodell som ska ligga som grund för den nya gemensamma tekniska nämnden. I denna modell pratas det om en flexibilitet där vissa kommuner måste kunna möta egna behov i samverkan och där inte allt finansieras utifrån kommunfördelning och antal medborgare. Det återstår att se hur flexibel denna modell kommer bli men det står helt klart att en gemensam finansieringsmodell mellan kommunerna i samverkan måste finnas, något som saknats i kommunalförbundet under alla år.

Verksamhetsmål – Gemensamma

Verksamhetsmål	Utvärdering	Resultat
Av kommuninvånarna ska 70% uppleva att de fått ett bemötande i kontakten med Samhälls-byggnadsförbundet som kännetecknas av tillgänglighet, förtroende, öppenhet, respekt och engagemang, FÖRE. (NKI)	Målet kommer utgå p g a verksamhetsövergång	
Den totala sjukfrånvaron ska ligga lägre än jämförbara rikssnittet i procent för 2022	Målet kommer troligen uppnås	
Förbundet ska erbjuda heltid som norm.	Målet kommer troligen ej uppnås	

Personal

Personalstruktur

Tillsvidare anställda

	Anställda				Andel sjukfrånvaro		
	Kvinnor	Män	**Totalt**	*Andel*	Kvinnor	Män	**Totalt**
Stab	17	8	**25**	*12%*	1,9%	4,4%	**3,1%**
GPI	10	35	**45**	*21%*	5,7%	6,3%	**6,1%**
LMS	74	12	**86**	*41%*	8,6%	8,6%	**8,6%**
VA	9	32	**41**	*19%*	3,4%	3,0%	**3,1%**
Avfall	3	7	**10**	*5%*	1,9%	14,5%	**9,9%**
SBB totalt	**113**	**98**	**211**		**6,7%**	**5,8%**	**6,3%**
Andel	*54%*	*46%*		*Fg delår*	*7,8%*	*3,4%*	*5,8%*

Per den 31 augusti 2022 hade förbundet 211 tillsvidare anställda medarbetare.
54% av förbundets medarbetare är kvinnor. Fördelningen män/kvinnor är konstant över tid, följer traditionella könsmönster och skiljer sig stort mellan avdelningarna. Staben är den avdelning som har den jämnaste könsfördelningen med 68% kvinnor.

	Slutat	Börjat
Stab	-1	0
GPI	-2	3
LMS	-8	8
VA	-3	7
Avfall	-1	1
	-15	19

Kompetensförsörjningsfrågan är högst aktuell och en fortsatt utmaning. Det handlar om att arbeta med hela medarbetarresan från att attrahera till att rekrytera, utveckla, behålla och avveckla. Fler medarbetare slutar inom förbundet, det kan vara en effekt av den förändring vi

står inför med övergång till kommunerna där exempelvis omlokalisering till Lindesberg påverkar bland annat pendlingsavstånd och därmed attraktivitet. Fler tar även beslut om pension.
Av 15 tillsvidare anställda som har slutat per den 31 augusti 2022 gick 6 personer i pension och 9 personer gick till annan arbetsgivare. En siffra som motsvarar omsättningen ett normalt helår. Under motsvarande period har 19 tjänster tillsatts - dels ersättare för medarbetare som slutat men även utökningar inom verksamheterna.

Sjukfrånvaro

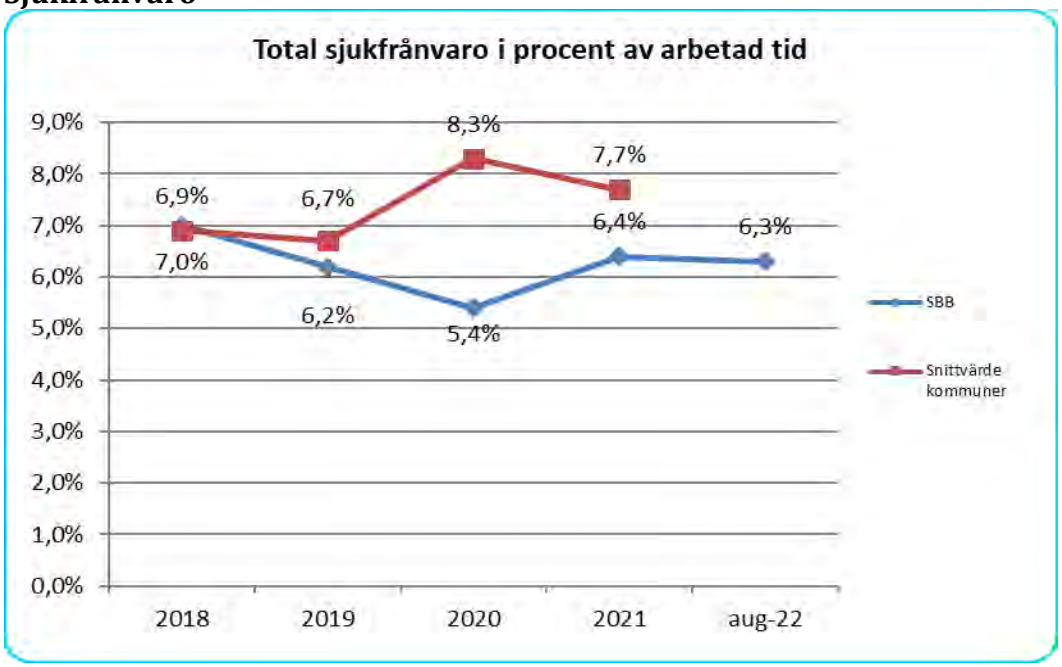

Sjukfrånvaron är ackumulerat högre än jämförbar period föregående år (då 5,8%) för perioden till och med augusti månad. Sjukfrånvaron är dock relativt jämn jämfört med sjukfrånvaron för helåret 2021 då frånvaron var 6,4%. Fortsatt relativt hög total sjukfrånvaro men fortsatt lägre än det jämförbara rikssnittet på 7,7% för helåret 2021.

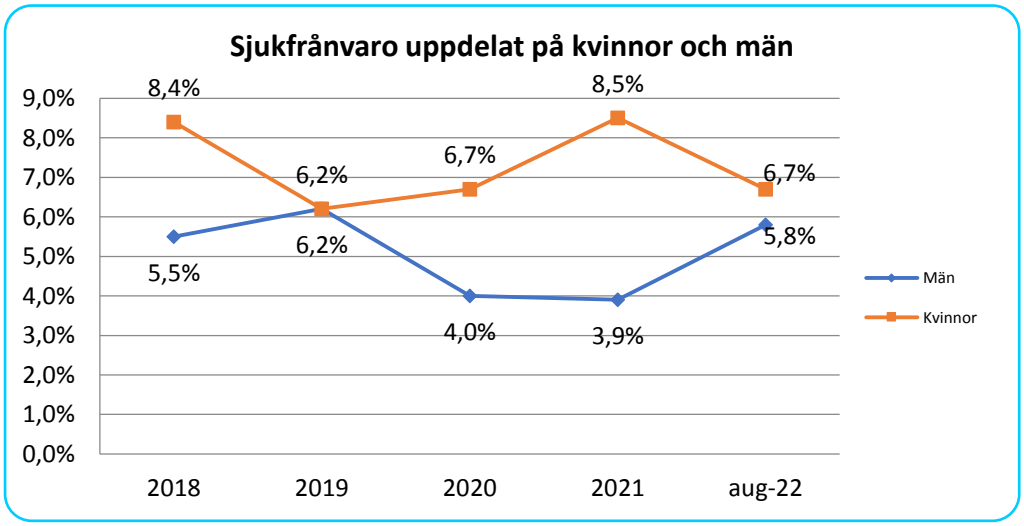

En tydlig förändring är att skillnaden i sjukfrånvaron mellan kvinnor och män minskat stort. Bland kvinnor ser vi en tydlig minskning i sjukfrånvaron med hela 1,8% sedan årsskiftet, medan männens ökat med 1,9%. Högst sjukfrånvaro har verksamheter där medarbetarna är på plats och möter mycket människor i sin vardag. 44% av frånvaron beror på infektion öron/näsa/hals.

Generellt på arbetsmarknaden är kvinnornas sjukfrånvaro högre än männens. Sverige har en stor skillnad mellan könen vid jämförelse med andra länder. Att Sverige placerar sig högt skulle kunna förklaras av att en relativt hög andel kvinnor i Sverige arbetar heltid och fortfarande tar stort ansvar för barn och familj. Den högsta sjukfrånvaron bland kvinnorna finns i åldersgruppen <=29.

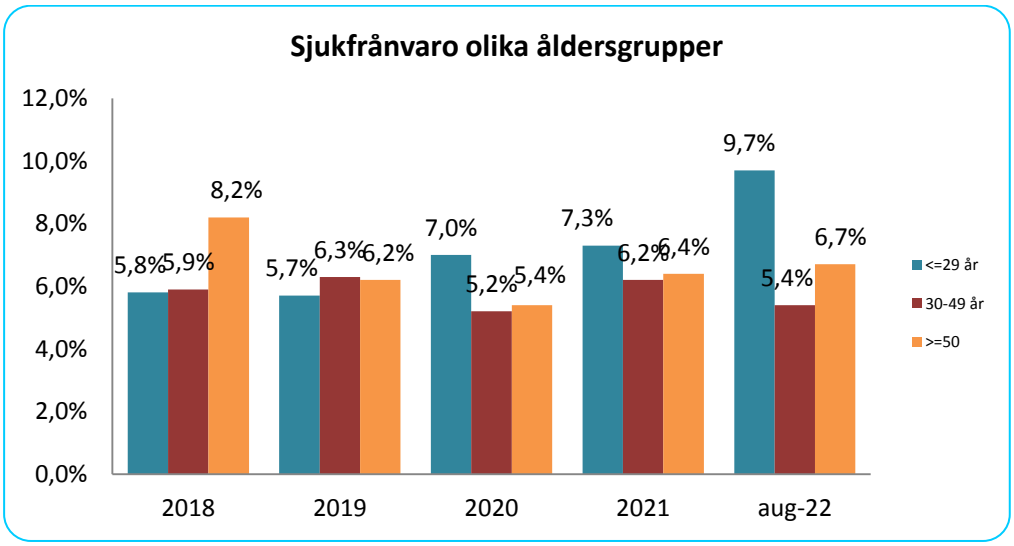

Åldersgruppen <=29 år ökar sin sjukfrånvaro stort med 2,4%. Även åldersgruppen >=50år visar en ökning. I flera avdelningar sker en föryngring bland medarbetare vilket påverkar åldersstrukturen.

Övertid

	Delår	
	Övertid	Mertid
Stab	40	
GPI	644	
LMS	23	160
VA	1 561	
Avfall	0	

SBB totalt	**2 268**	**160**
Fg delår	*2128*	*261*

I jämförelse med föregående delår så ser vi en höjning av antal timmar övertid men en sänkning av mertid. Övertiden har ökat med 140 timmar medan mertiden har minskat med 101 timmar.

Löneöversyn

Löneöversynen för 2022 avslutades i april och samtliga nya löner är utbetalade. Det totala utfallet för förbundet blev 2,3%.

Heltidsresan

Syftet med Heltidsresan gäller fortsatt som när avtalet tecknades med Kommunal 2016: att säkra kompetensförsörjningen, öka jämställdheten, ge förutsättningar till ekonomisk självständighet för den enskilde, öka kvaliteten och kontinuiteten och göra kommunerna till mer attraktiva arbetsgivare. Arbetet med Heltidsresan har nationellt gett effekt konkreta resultat. I kommunerna arbetade 72% heltid under 2021, vilket kan jämföras med 67% 2017. Ingen

kommun kommer upp i 100 procent heltidstjänster. Statistiken tar inte hänsyn till personal med stadigvarande sjukersättning eller personal som inte vill arbeta heltid.

Inom förbundet har 91% av medarbetarna heltidstjänster per 2022-08-31 vilket kan jämföras med 89% 2021 och 87% 2017. Aktivt arbete pågår via dialog under medarbetarsamtal mellan chef och medarbetare om önskemål och möjlighet till att höja sin sysselsättningsgrad. Alla deltidstjänster förutom 1 återfinns inom Lokal- & Miljöservice.

Direktion och Revision

Direktionen är Samhällsbyggnadsförbundets politiska ledning som styr all verksamhet. Direktionens representanter utses av medlemskommunernas respektive fullmäktige. En förbundsordning reglerar förhållandena mellan förbundet och medlemskommunerna, avseende bland annat budgetprocess, verksamhetsplan och revision.

Revisionen är vald av fullmäktige i respektive kommun och har till uppgift att granska direktion och verksamhet vid Samhällsbyggnadsförbundet.

Direktionen har under året haft sju sammanträden.

Direktionens och Revisionens sammansättning 2022

Ordinarie ledamöter		**Ersättare**	
Ordf Anders Ceder (S)	Lindesberg	Stefan Eriksson (S)	Lindesberg
V ordf Allan Myrtenkvist (S)	Hällefors	Vakant	Hällefors
Olle Samuelsson (C)	Hällefors	Robert Örtlund (M)	Hällefors
Jonas Kleber (C)	Lindesberg	Lennart Olsson (S)	Lindesberg
Göran Gustavsson (M)	Lindesberg	Kent Hiding (KD)	Lindesberg
Ewa-Leena Johansson (S)	Ljusnarsberg	Mattias Svedberg (S)	Ljusnarsberg
Niklas Hermansson (C)	Ljusnarsberg	Jörgen Hart (M)	Ljusnarsberg
Jan Rylander (NP)	Nora	Andreas Vidlund (SD)	Nora
Hans Knutsson (S)	Nora	John Sundell (KD)	Nora
Revisorer			
Gunilla Carlsson (S)	Lindesberg		
Birgitta Asp-Ericsson (S)	Lindesberg		
Roland Rohde (C)	Lindesberg		
Terje Frölich (opol)	Hällefors		
Jan Kallenbäck (opol)	Nora		
Pirjo Nilsson (S)	Ljusnarsberg		

Medlemskommuner

För de fyra medlemskommunerna - Hällefors, Lindesberg, Ljusnarsberg och Nora - gäller en förbundsordning som bland annat reglerar hur verksamheten finansieras.
De skattefinansierade verksamheterna finansieras genom driftbidrag från medlemskommunerna och de avgiftsfinansierade verksamheterna finansieras fullt ut via taxeintäkter. Gemensamma kostnader ska enligt förbundsordningen fördelas i förhållande till befolkningsantalet i respektive kommun.

Avdelning Stab

Staben består av:

- Ekonomi, upphandling och IT under ledning av ekonomichefen.
- Projektenheten under ledning av projektchefen.
- HR- och kanslienhet under ledning av HR- och kanslichefen. Inom kanslienheten finns också förbundets gemensamma Servicecenter.

Stabens uppdrag är att stödja övriga avdelningars leverans inom respektive uppdrag samt initiera och samordna insatser för att utveckla organisationen.

Ekonomi, upphandling, IT

Fokuset för ekonomi har legat på att dels förbättra intern effektivitet i hela förbundet och dels skapa en tydligare redovisning. Vidare jobbar ekonomi med att utveckla generella uppföljningar och mer specifikt på att förbättra prognoser på intäkter (för främst VA och Avfall).

Upphandling har länge haft en fulltecknad agenda med både tekniska och allmänna upphandlingar. När övergången till kommunerna närmar sig uppstår mycket utmaningar med hur avtalen ska upphandlas, omförhandlas och överföras.

Kansli/HR

Inom kansliet har Servicecenter fortsatt arbetet med att ytterligare öka andelen kvalitativa samtal med medborgarna. Dels genom breddning av kompetens hos nyanställda efter flera pensionsavgångar tidigare år och dels med fördelning av samtal direkt till rätt organisation, förvaltning respektive förbund, via knapptryckningsval. Utveckling av felanmälan- och debiteringssystemet har fortsatt samt utvecklingsarbetet på de fyra kommunwebbarna där förbundets information nu finns sedan den egna portalen stängts ner.

Utöver arbetet med kommande verksamhetsövergång har HR lagt fokus på de ändringar som kommer av förändringarna i lagen om anställningsskydd samt uppdateringar som sker i flera kollektivavtal och visselblåsarfunktion har implementerats.

Med anledning av en kollektivavtalsförändring per 220101 gällande anställning på BEA avtalet så har kansliet arbetat med att avveckla Praktikenheten inom förbundet.
Arbetet har skett i samarbete med kommunernas AME verksamheter för att säkerställa kompetens och fortsatt utförande av uppdrag som förbundets verksamheter har behov av.

Projektenheten

Enheten började året med 37 byggprojekt som skulle projekteras och byggas. De flesta projekt är igång men 6 – 7 stycken kommer inte att färdigställas. Enheten ligger i fas med målet om att personalen ska skriva minst 75 procent av sin tid på investeringsprojekt.

Systematiskt arbete

Inom staben har arbetet med att höja kvalitet och säkerhet fortsatt genom införande av nya rutiner och processer.

Framtid och verksamhetsutveckling

Stabens arbete under våren och sommaren har i hög grad präglats av den förändring som kommunalförbundet är inne i med likvidering av kommunalförbundet och uppbyggnad av en ny teknisk nämnd i Lindesbergs kommun samt den förberedelseprocess som krävs vid en verksamhetsövergång för drygt 200 medarbetare till fyra medlemskommuner. Även den föreslagna nya finansieringsmodellen som ska ligga till grund för framtida samverkan mellan de fyra kommunerna i norra länsdelen har tagit mycket tid och kraft i anspråk.

Vidare påbörjades en process innan sommaren med att förbereda för byggnation av nya ledningskontor i Lindesberg som ska stå klara till sommaren 2023. All IT infrastruktur ska byggas upp på nytt samt att system och avtal ska flyttas mellan två organisationer. Samtidigt har all verksamhet kunnat fortgå som vanligt, mycket av ordinarie utvecklingsarbete ligger dock i träda i avvaktan på förändringen.

Verksamhetsmål

Verksamhetsmål	Utvärdering	Resultat
Säkerställa utfallen som ligger till grund för prognoserna. Procentuell avvikelse mellan prognos i delårsbokslut och helårsbokslut ska ej vara större än 2%, mäts per avdelning.	Svår att prognosticera	
För projektenheten ska minst 75 % av arbetstiden tidskrivas på projekt. Räknas som snitt för hela gruppen.	Målet kommer troligen uppnås	
Enhetens mål är att genomföra 90% av de uppdragen som erhållits från var och en av avdelningarna. Agendan sätts när investeringsbudgetarna är antagna och gäller projekt som hamnar hos projektenheten.	Målet kommer troligen ej uppnås	

Avdelning Gata, Park, Idrott (GPI)

Avdelningen jobbar under 2022 med synergier inom avdelningen, att samutnyttja resurser på ett effektivt sätt. Vidare ligger fokus också på att höja kvaliteten på uppdragen.

Verksamhet Gata/Trafik

Verksamhet Gata/Trafik ansvarar för drift av all allmän platsmark inom områdena gator (31 mil asfaltsväg, 8 mil grusväg och 15 mil gång- och cykelväg), broar (92 stycken) och belysnings-anläggningar (ca 15 000 belysningspunkter). Målet är att dessa sköts enligt uppdrag och att stor vikt läggs på kompetens, kvalitet, utveckling och ekonomi samt estetiska och miljömässiga aspekter. Verksamheten är även väghållningsmyndighet och ansvarar bl.a. för parkerings-övervakning, P-tillstånd för funktionsnedsatta, godkännande av trafikanordningsplaner och lokala trafikföreskrifter.

Hällefors
I Hällefors har beläggningsarbete utförts under våren och beläggningsabeten fortsätter under hösten.

Trafiksäkerhets- och tillgänglighetsåtgärd har projekteras på Postvägen och byggs hösten 2022. Trafiksäkerhetsåtgärder på Finnbergsvägen har föreslagits och sker preliminärt hösten 2022.

Lindesberg
I Lindesberg har trafik-/tillgänglighetsanpassning utförts på Siggebohyttevägen och Bergslagsvägen. Ny gång- och cykelbana har anlagts under sommaren 2022. Ny gång- och cykelbana anläggs på Banvägen och Kullgatan hösten 2022. Projektering av trafiksäkerhetsåtgärder på Schröders backe, Bondskogsvägen, Banvägen, Hermanstorpsvägen med flera pågår. I Guldsmedshyttan har nytt torg och ny parkering anlagts sommaren 2022. Trafiksäkerhetsåtgärder på Kopparbergsvägen i Storå utförs hösten 2022. Det planeras för trafiksäkerhetsåtgärder i området runt Frövi skola och längs Centralvägen, dessa åtgärder planeras att utföras 2023.
I Fellingsbro har ny angöringsplats anlagts på Hemvägen vid Ekbackens Skola.

Ljusnarsberg
Arbete med tillgänglighets- och trafiksäkerhetsåtgärder pågår mellan kyrkan och Bergmästaregatan längs väg 63. Ny gång- och cykelbana anläggs på Ställdalsvägen hösten 2022. En ny gång- och cykelbana anläggs på Kapellansgatan mellan väg 63 och Bergmästaregatan hösten 2022.

Nora
Tillgänglighets- och trafiksäkerhetsåtgärder har anlagts på Bergslagsgatan sommaren 2022. Två nya busshållplatser har anlagts på Bergslagsgatan vid Stensnäs.
Trafiksäkerhetsåtgärder anläggs på Lägervägen i Ås hösten 2022.

Trafik
Verksamheten trafik är en viktig del i samhällsutvecklingen för att skapa en säker och trygg trafikmiljö på det kommunal vägnätet. Trafiksäkerhets- och tillgänglighetsåtgärder utförs ständigt och skapar förutsättningar för ett hållbart resande. Nya gång- och cykelvägar samt passager anläggs fortlöpande för att säkerställa trygga vägar till skolor, arbetsplatser och andra väsentliga mål.

Systematiskt arbete
Verksamheten har upprättat översiktliga riskbedömningar för de olika aktiviteterna.

Framtid och verksamhetsutveckling
Verksamheten Gata/Trafik ska fortsätta att mäta trafikmängder och hastigheter för användning vid planering av trafikåtgärder och beläggningsåtgärder.

Arbetet med inventering och dokumentation av gatljusnäten fortsätter.

Verksamheten ska aktivt medverka i fysisk planering tillsammans med övriga avdelningar inom förbundet, medlemskommunerna och Samhällsbyggnadsförvaltningen. Upprättade investeringsåtgärder för verksamheter ska ligga till grund för en gemensam långsiktig planering.

Verksamhetsmål GPI

Verksamhetsmål	Utvärdering	Resultat
Ett ärende från inkommande till avslutat ska ta mindre än 35 dagar för 2022. Medelantal dagar för 2021 38 dagar, i och med att mätningen har minskat från 50 dagar i snitt och även är genomförd under speciella omständigheter vill vi ligga kvar på samma mål som utfallet. Mätningar sker med hjälp av Infracontrol.	Medel för jan-aug ligger på 44 dagar, målet kommer troligen ej uppnås	

Verksamhet Park/Skog

Verksamheten Park/Skog är en viktig kommunal aktör för att bevaka och utveckla allmänna intressen gällande allmän plats och naturvård för medlemskommunerna. Verksamheten har även en viktig roll i planläggning och ärendehantering enligt Plan- och bygglagen (PBL) och Miljöbalken.

Park/Lekplatser
Parkverksamheten har i det väsentliga fungerat som planerat. Den långa och sena vintern med många snöfall och mycket halkbekämpning som resulterade i en lång sandupptagning medförde att merparten av personalen fick jobba med vinterväghållning de första fem månaderna.

Hällefors
- Fortsättning av plantering av träd längs R63 har utförts under våren 2022

Lindesberg
- Lekplatser har kompletteras med ny lekplatsutrustning

Nora
- Stradskoning på del av strandpromenaden har utförts
- Lekplatser har kompletteras med ny lekplatsutrustning

Ljusnarsberg
- Riskträd i parkmiljöer nedtagna under våren
- Lekplatser har kompletteras med ny lekplatsutrustning

Skog

Nora

I Hitorpsområdet har vi påbörjat röjning och gallring längs med ett stigsystem som ska bli en rundslinga och anslutning från Rävbergsvägen med möjlighet att ta sig ända fram till Digerbeget. En huggning på en delsträcka har genomförts med syfte att gynna lövträd och göra området runt stigen ljust och attraktivt.

Utredningen av granbarkborreproblemet på Alntorps ö är avslutat. Det finns tre alternativ som är framtagna och överlämnade till kommun för beslut. Dessutom har vi genomfört trädsäkringsåtgärder på ön i väntan på beslutet. Runt kiosken avverkades riskträd och ca 50 torrgranar har avverkats längs med sommarstugorna.

Avverkningsanmälan och utredning av strandskydd vid nya detaljplanen vid Hitorpsbadet. Avverkning är planerat och ska genomföras under sensommaren.

Diverse: Röjning av ca 30ha tätortsnära områden runtom Nora. Avverkning av granbarkborreträd/riskträd. Olika granbarkborredrabbade områden är avverkningsanmälda.

Planer att bygga fler vindskydd på bland annat Alntorps ö. Byggvirke har sågats i våras i egen regi av eget sågtimmer.

Hällefors

Planering för huggning/röjning vid Toppstugan i Höghöjdsreservatet pågår. Det ska öppnas upp längs med vägen till restaurangen och även uppe runt huset. Gamla igenväxta parkeringar ska återställas.

Avverkningar har skett i Grythyttan och även vid Basvägen där det var vindfällen och angrepp av granbarkborre. En gallring vid skjutbanan är genomförd.

Lindesberg

I Frövi/Mariedal har vi utfört en stor avverkning för växthusprojektet. I samband med detta åtgärdades även granbarkborreangrepp vid norra infarten.

Ljusnarsberg

Röjning infarten till Kopparberg. Röjning/trädsäkring vid Riggards. Olika huggningar ligger i plan men väntar på resurser.

Natur

- Finnkullbergets naturreservat har fått en ny beteshage. Pollineringsprojektet pågår.

- Lindesby trädgård rullar vidare. Ett informationsmöte för närboende har anordnats och en alm har planterats. Grillplatsen har blivit mycket populär. För tredje året har 1,5 ha äng slåttrats vid Norra Haga, Lövstavägen. Höet har samlats upp och gått till Ridskolan intill.

- I Nora pågår pollineringsprojektet. Här har 7,5 ha äng börjat slås istället för slaghackas. Gräset har samlats upp. Dessutom har ängsblommor såtts och vårlökar planterats vid informationsplatsen vid Norra infarten. Odlingen kommer att bättras på till nästa år. Även i Hasselbäcksdalen har vårlök planterats och gräset slåttrats. Vi hoppas att det kommer att bli ett värdefullt bidrag till pollineringen i Nora.

Systematiskt arbete

Sker fortlöpande enligt upprättade handlingsplaner.

Framtid och verksamhetsutveckling
Upprättandet av skötselplaner för gräsvård fortsätter och revideringar av kartmaterial sker löpande.
Rutiner för hantering av trädärenden ska arbetas om och åtgärdsplaneringen förenklas.
Fortsatt fokus kommer att ligga på renhållning med bl.a. fler fågelsäkra papperskorgar.

Verksamhetsmål

Verksamhetsmål	Utvärdering	Resultat
Avlägsna onödigt material från våra arbetsplatser enligt 5 S-metoden (begreppet Sortera) för ökad säkerhet, bättre kvalitet, ökad produktivitet, ökad livslängd av maskiner, arbetsutrustning och som skapar en trevlig arbetsplats. Målet är ett snittbetyg på 2 (på en skala 1-3) för totalt 4 mätområden.	Målet kommer troligen uppnås	

Verksamhet Idrott

Idrottsanläggningar
I de fyra medlemskommunerna finns 35 idrotts- och fritidsanläggningar som verksamheten sköter, bl.a. fotbollsplaner - både gräs och konstgräs -, ishallar, badplatser, elljusspår samt idrotts- och fritidsanläggningar. Målet är att dessa sköts enligt uppdragsbeskrivningar och stor vikt läggs på kompetens, utveckling, ekonomi och miljömässiga aspekter.
Förutom driften ansvarar verksamheten även för investeringsåtgärder och större underhållsplaner.
Verksamheten ska aktivt verka för att skapa goda förutsättningar för utövande av idrott, friluftsliv och övrig fritidsverksamhet inom kommunerna genom att tillhandahålla och förvalta välfungerande och tillgängliga idrotts- och friluftsanläggningar.

Lindesberg:
- Har målat om fasaden på paviljongen vid Råsvallen
- Rustat två omklädningsrum i Fellingsbro
- Rustat ett duschutrymme på Fröjevi
- Vid Prästryggen Frövi har det varit problem med avloppet från servicehuset, avloppet är omgrävt och bytt ut ca 10 cm avloppsrör. Vi har även rustat herrarnas duschrum i servicehuset för campingen där även samtliga ytterdörrar har bytts ut
- Byggt ett antal nya bryggor med plastbaljor som frigolitblocken ligger i Naturbadplatserna

Nora:
- Ny konstgräsplan vid Karlsängs IP som blev färdig 30/7-2022

Ljusnarsberg:
- Elljusspår Kopparberg har fått ny ledbelysning
- Målat om hockeysargen vid Olovsvalen

Sytematiskt arbete
Sker fortlöpande enligt upprättade handlingsplaner.
Uppföljning av brandskyddskontroller fortsätter och arbete med riskanalyser pågår ständigt.

Framtid och utveckling
Framtida utveckling är att hitta nya energibesparande åtgärder samt undersöka och utveckla framtida driftsformer.
Idrottsverksamheten ska tillsammans med övriga verksamheter inom Samhällsbyggnads-förbundet, kommunerna och Samhällsbyggnadsförvaltningen hitta samordningsvinster för att möjliggöra effektiviseringar.
Förslag på en femårig underhålls- och investeringsplan ska ligga till grund för att skapa en långsiktig planering.

Sammanfattning
Underhåll sker fortlöpande enligt upprättade underhållsplaner.

Verksamhetsmål

Verksamhetsmål	Utvärdering	Resultat
Avlägsna onödigt material från våra arbetsplatser enligt 5 S-metoden (begreppet Systematisera) för ökad säkerhet, bättre kvalitet, ökad produktivitet, ökad livslängd av maskiner, arbetsutrustning och som skapar en trevlig arbetsplats. Målet är ett snittbetyg på 2 (på en skala 1-3) för totalt 4 mätområden.	Målet kommer troligen uppnås	

Avdelning Lokal- och Miljöservice (LMS)

Lokal- och Miljöservice grunduppdrag är att tillsammans med verksamheterna ta ansvar för en ren och trivsam inomhusmiljö.

Lokal- och Miljöservice jobbar för att bryta smitta, underhålla ytmaterial och säkra tryggheten och trivseln för kommunernas verksamheter och medborgare genom att se till att lokalytorna är välstädade. Lokal- och Miljöservice ska verka för en långsiktig hållbar lokalvård och leverera god kvalitet.

LMS svarar för att utföra lokalvård i lokaler där kommunerna bedriver verksamhet. Det är drygt 250 objekt - 200 000 kvm/dag städas, till exempel skolor, förskolor, äldreboenden, bibliotek, idrottsanläggningar samt kommunala kontorslokaler. Verksamheten arbetar miljömedvetet och strävar efter att skapa en trivsam innemiljö för alla som vistas i lokalerna.

De första åtta månaderna i år har verksamheten präglats av den pandemi som pågår där städbranschen har fått en starkare legitimitet i samhället. Covid-19 blev en stor utmaning för LMS fr o m första veckan i mars 2020 och framåt. Vardagen förändrades på ett sätt som saknar motstycke i städbranschens historia. Det har samtidigt bidragit till att utveckla avdelningen och gett en utökad dialog med verksamheterna i våra ägarkommuner. Städfrekvens och kvalitet har diskuterats och lyfts. Verksamheterna har sett vikten av att frekvens och kvalitet harmonierar. Enhetschefer och medarbetare har fått en ny vardag att hantera. Personalsituationen har över lag varit god under hela perioden även om vissa verksamheter/objekt under en begränsad tid känt av ökad frånvaro och eller ökad arbetsbelastning. Objekt som haft överkapacitet på grund av covid-19 har bistått andra objekt som haft ökad arbetsbelastning. Verksamheten har också planerat för och förberett sig för att kunna upprätthålla väsentliga funktioner trots en hög sjukfrånvaro. Det arbetet har i sig även bidragit till utveckling och minskad sårbarhet.

Det har och är fortfarande stora utmaningar med material periodvis. Materialbeställningarna har under hela perioden varit osäkra och leveransdatum har flyttats fram. Avdelningen har bunkrat material när vi har haft möjlighet för att kunna möta perioder när våra leverantörer haft problem med leveranser. Vi har inte någon gång under pandemin stått utan material. Eftersom vi har bunkrat och försett oss med ett större lager än tidigare påverkas resultatet under första halvåret, men vi ser att på helårsbasis kan det jämna ut sig.

Under hösten 2020 fick LMS erbjudande från Lindesberg (Masugnen) att medverka till att genomföra en städutbildning. Det var ett samverkansprojekt mellan AME, Hemtjänsten, Loviselund städ, Lindesberg och SBB. Utbildningen togs fram i dialog med branschen lokalt i Lindesberg kommun och syftet var att möta ett behov av rekrytering till städbranschen rent generellt och anpassa efter lokala förutsättningar. Utbildningen möter AMEs uppdrag att rusta människor för arbete. Utbildningen gjordes som en pilot hösten 2020 i samverkan, och nu under våren 2022 fick vi förfrågan att fortsätta med utbildningar utifrån samma koncept vilket vi har sett positivt på. Det är en hjälp för avdelningen att möta kommande behov av rekryteringar. Målsättningen är att kontinuerligt utveckla städmetoder till att vara så miljövänliga och kostnadseffektiva som möjligt med bibehållen kvalitet. Städning med avjoniserat vatten, duotexmoppar men framför allt twisterrondeller bidrar till kemikaliefri städning. Twister består av rondeller preparerade med miljarder mikroskopiska diamanter som rengör och polerar golv mekaniskt i stället för med kemikalier. Twister kan användas på de flesta vanliga golvtyper som klinker, terrazzo, linoleum, vinyl/plast, natursten och betong.

Med den snabba utveckling som skett de senaste åren krävs kompetens och utbildning för att klara alla nya krav som man ställs inför som lokalvårdare.
Precis som i alla andra branscher är lokalvårdsbranschen beroende av medarbetare som har rätt kompetens. Idag är både teknik och digitalisering vanligt förekommande även i vår bransch. De

senaste åren har dessutom pandemin satt nya perspektiv på vårt yrke och krav på hur vi undviker smittspridning. Under hösten 2021 sökte avdelningen pengar från omställningsfonden och fick beviljat 120 tkr. De pengarna har vi använt till E-learning. Det har blivit en succé och i dagsläget har ca 65% gått igenom sina utbildningar och fått diplom.

Använda kemikalier ska i möjligaste mån vara miljömärkta. Målet är att alla skolor ska städas kemikaliefritt vid slutet av 2022.

Verksamheten arbetar vidare med servicesamtalen. Några av de samtalen har i år skett digitalt men även fysiskt. Första månaderna av året eskalerade pandemin och därmed fick vi skjuta upp samtalen. Dialog och kommunikation med kunderna är viktigt för att snabbt åtgärda eventuella brister. Kvalitet ska vara i fokus.

Systematiskt arbete

Som en del av det systematiska arbetet med arbetsmiljö, miljö, kvalitet och säkerhet görs kontinuerligt en kartläggning för att upptäcka om fysiska eller psykiska arbetsmiljöproblem finns ute på arbetsplatserna. Upptäcks brister tas en handlingsplan fram. I samband med servicesamtalen läggs stor vikt vid att lokalvårdarna ska få vara delaktiga i verksamheternas skyddsronder.

Framtid och framtidsutveckling

Inför 2022 fick avdelningen pengar beviljade i budgeten från Nora kommun för inköp av en städrobot. Roboten kommer att gå på Karlsängsskolan i Nora. Avdelningen ser stora vinster med en robot som städar långa korridorer, vilket frigör personal som då kan utföra annan städning. Investeringen är ett steg in i framtidens lokalvård.

Verksamhetsmål

Verksamhetsmål	Utvärdering	Resultat
Minska kemikalieanvändning vid lokalvård. Alla skolor ska vara kemikaliefria under 2022	Målet kommer troligtvis uppnås med de metoder som används.	
Öka kundnöjdhet med dialog genom att erbjuda alla kommuners verksamheter ett årligt servicesamtal. Målet är att minst 90% av servicesamtalen ska genomföras.	Pågår under hela 2022 och kommer troligtvis uppnås.	
Bättre NKI 2022 än utfallet 2021	Avdelningen kommer inte genomföra någon undersökning under 2022 eftersom förbundet upphör sista december. Målet kommer ej uppnås.	
Öka maskintiden per dag som personalen använder städmaskiner jämfört med 2021.	Pågår under hela året. Målet kommer troligen uppnås.	

Avdelning Avfall och Återvinning

Avdelningen ska svara för

- Insamling och omhändertagande av hushållsavfall och slam från enskilda avlopp
- Drift av återvinningscentraler
- Miljöarbete avseende avfallsverksamhet
- Avfallsinformation till allmänhet, abonnenter, skolor m. fl.
- Planering inför framtida krav och tjänster inom avfallsområdet
- Sluttäckning och efterbehandling av gamla deponier

Insamling

Avdelningen Avfall och Återvinning ansvarar årligen för tömning av 29 000 avfallskärl samt 25st underjordsbehållare som genererar 9 000 ton avfall varav 7 500 ton brännbart avfall och 1 500 ton matavfall, detta görs med ca 700 000 registrerade tömningar. Verksamheten utför även ca 8 000 slamtömningar per år. I Hällefors kommun under det första halvåret så har allmännyttan övergått från traditionell tömning av kärl till tömning av underjordsbehållare i vissa bostadsområden. Genom detta inriktningsbeslut så har antalet underjordsbehållare nu nästintill fördubblats inom vårt verksamhetsområde.

Kärlservice

Det totala antalet kärlbyten fortsätter att minska. I Hällefors kommun så ställs det ut en hög andel för brännbart avfall 140 och 240 liters kärl, då vid redan befintliga abonnenter. Anledningen till dessa utställningar tros ha en direkt koppling till den äldre flotta av 190 liters kärl som finns och nu börjar bli dåliga i plasten.

Antal utförda kärlbyten Jan-aug 2022 = 853 st
2019 = 1039
2020 = 1157
2021 = 907
2022 = 853
Minskning med 54 st.

Skrot

Mängden skrot som inkommer till våra centraler har minskat kraftigt jämfört med tidigare år, dock är ersättningen bättre under årets första sex månader jämfört med tidigare år.

Återvinningscentraler

Efter ett par år i pandemin och högt tryck på centralerna så verkar det som att befolkningen/invånarna/besökarna nu återgått till en normalare vardag. Trycket är inte lika påtagligt som tidigare och vi kan fortsätta vår årsplanering som är angiven väl.

Avtal

Många avtal av stor vikt förbereds inför årsskiftet 2023. Så som det stora avtalet för transporttjänster för avfall och återvinning. Vi jobbar med att få full prestanda för en fungerande verksamhet för avfall och återvinning som ska göra en märkbar förändring för återvinningscentralerna då det går ut 2022-12-31.
Även det stora övertagandet av Ängarnas Åvc och de tillhörande små centralerna har det börjats nystas i för att vara väl förberedda till det är dags att ta över Ängarna och fundera på hur de små centralernas framtid ska se ut.

En hjullastarupphandling har legat ute, avtalet är precis klart. Två hjullastare ska in i verksamheten under 2023.

Externt samarbete
Samhällsbyggnadsförbundet ingår i ett nätverk för avfallsfrågor med värmlandskommuner i AGÖ - Avfallsgrupp Öst. Nätverket träffas vid fyra tillfällen per år för att diskutera framtidsfrågor, utmaningar och möjligheter i de olika kommunerna. Under året har mötena genomförts digitalt.

Samhällsbyggnadsförbundet har tillsammans med Sydnärkes kommunalförbund, Örebro och Kumla kommun, träffat en överenskommelse om samverkan inom avfallshantering. Syftet med samverkan är att skapa en plattform för tjänstemän och politiker med ansvar för avfallsfrågor för att främja utveckling, kvalitet, kostnadseffektivitet, kundservice och miljöanpassning av den lokala avfallsverksamheten. Målet med samverkansavtalet är att säkerställa en hållbar och utvecklande avfallshantering i medlemskommunerna. Samverkan har bla lett till att kommunerna kan ta sitt ansvar för insamlingen av returpapper utan att det har påverkat invånarna i våra kommuner.

Systematiskt arbetsmiljö arbete
På återvinningscentralerna står arbetsmiljö och skyddsronder på agendan under sensommaren och hösten. Åtgärder för att hålla en upprättad handlingsplan är avklarat. Brandkontrollerna har utförts enligt schema för egenkontroll.

Framtid och verksamhetsutveckling
- En av våra utmaningar är att få nöjda kunder och öka tillgängligheten till återvinningscentralerna, vi spekulerar just nu i om det är i kvantitet eller kvalitet vi når nöjdheten hos kunderna då det är dem vi finns till för. Detta är av yttersta vikt för att påverka visionen för samtliga om vad just tillgänglighet och nöjdhet betyder och hur vi ska nå de två punkterna i gemenskap till framtiden.
- Under året har vi tagit fram ett koncept för en ny ÅVC i Lindesberg, förslaget är presenterat för politiken och arbetet med lokalisering pågår.

Avfallsplan
Avdelningen har arbetat fram ett gemensamt förslag till kommunal avfallsplan för Hällefors, Lindesbergs, Ljusnarsbergs och Nora kommun. Efter förra årets remiss har samtliga kommuner beslutat om avfallsplanen enligt förslag.

Verksamhetsmål

Verksamhetsmål	Utvärdering	Resultat
Andelen avfallsabonnenter som valt att sortera ut matavfall ska uppgå till minst 80 % och därefter bibehållas eller öka. Utfallet för 2021 var 83,39%.	Kommer troligen uppnås	
Minska mängden avfall som går till energiåtervinning, målet är att utfallet ska vara lägre än snittet för 2016-2019 som var 1977 ton.	Kommer troligen uppnås	
25/25 målet. Målvärde: 25 % mindre mat- och restavfall 2025 jämfört med 2015 Målvärde: 25 % mindre mat- och restavfall 2025 jämfört med 2015	Kommer troligen ej uppnås	

Avdelning Vatten och Avlopp (VA)

Avdelningen ska svara för

Arbeta för ett friskt dricksvatten, rena sjöar samt säkerställa människors tillgång till långsiktigt hållbara vattentjänster. Detta sker i, av kommunfullmäktige, fastställda verksamhetsområden. I och med detta ska VA-avdelningen:

- Leverera dricksvatten av god kvalitet till fastigheter inom fastställda verksamhetsområden.
- Ta emot och rena spill- och avloppsvatten från fastigheter, inom fastställda verksamhetsområden, och avleda till recipient (recipient avser de vattendrag där renat avloppsvatten släpps).
- Ta emot och avleda dagvatten från fastigheter samt gatumark och allmän platsmark inom fastställda verksamhetsområden.

Verksamhetsredovisning

Dricksvatten

Av kommunernas invånare är ca 80 % anslutna till verksamhetens vattenförsörjning. Från de 24 vattenverken produceras ca 13 000 m^3 rent vatten/dygn. Vattenförsörjningen baseras till största delen på grundvatten, endast två vattenverk använder ytvatten.

Dricksvattnet håller en godkänd och jämn kvalitet och leveranssäkerheten är bra idag men ett åldrat ledningsnät kräver att utbytestakten ökar för att slippa stora driftstörningar i framtiden. Provtagningar och analyser sker enligt Livsmedelsverkets föreskrifter och fastlagda kontrollprogram.

Under året så har säkerhetsarbetet vid dricksvattenanläggningarna fortsatt, med bland annat uppdatering av låsteknik för att säkra skalskyddet. Även HACCP:er (faroanalyser för dricksvatten) hålls uppdaterade.

Arbetet med att utveckla funktionsbeskrivningar, handlingsplaner, risk- och sårbarhetsanalyser vid eventuell olycka samt revidering av skyddsområdesföreskrifter för täktområden kommer prioriteras framåt.

Från Länsstyrelsen har VA-avdelningen beviljats bidragspengar för upprättande av vattenskyddsföreskrifter samt utredning av reservvatten i Sävsjön, Nyhammar och Älvestorp. Projekten startades under våren 2021 och kommer att pågå till hösten 2022.

Under året har förbundet jobbat vidare med uppdraget att hitta en långsiktigt hållbar vattenförsörjning för Lindesberg och Nora enligt program/tidsplan. Utredning har gjorts vid områdena Brunnsheden och Uvberget i Ljusnarsbergs kommun. Parallellt har även utredning vid Sandfallet och Grängen i Nora kommun påbörjats. De första resultaten ser positiva ut så utredningarna fortsätter. Projektledarna har avstämningar med styrgruppen löpande.

Ombyggnationen av Finnhyttans vattenverk har fortsatt och maskin- och elinstallationer är färdiga. Kvarstående arbeten är skalskydd och asfaltering. Ytterligare ledningsnätsarbeten krävs dock innan projektet kan avslutas. I samband med ombyggnationen förbereds vattenverket för att kunna ta emot vatten från Ljusnarsbergs nya reservvattentäkt Sundet. Vid Sundet har arkeologiska undersökningar genomförts under sommaren och diskussioner gällande tillgång till marken pågår. Förbundet har även inlett arbetet med att inrätta ett nytt vattenskyddsområde i Sundet.

I Hällefors planeras undersökningarna vid Hedvreten att återupptas, för utredning av reservvatten till Jeppetorps vattenverk. Dessutom har Länsstyrelsen beviljat upp till 700 000 kr i bidragspengar för utredning av Svartälvsåsen norr om Hällefors samhälle, som kan fungera som vattentäkt för Silvergruvan och reservvattentäkt för Jeppetorps vattenverk.

I Löa så har reservoarer anlagts inför bortkoppling av Löa vattenverk genom ledningsdragning till Vasselhyttan. Tryckstegring och anslutning mot befintligt ledningsnät i Löa kvarstår att färdigställas.

I Järnboås pågår fortsatt arbetet med att hitta ny vattentäkt. En brunn har anlagts och provpumpning, som kommer att pågå under minst ett år, inleddes under hösten 2021.

Arbetet med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan fortsätter och Länsstyrelsen är den sammanhållande instansen. VA-avdelningen deltar även i Nödvattensamverkan i Örebro län.

Under hösten 2021 kom indikationer på att en bristsituation kan uppstå inom en nära framtid på kloridbaserade fällningskemikalier, vilket används vid några vattenverk samt reningsverken. Kontinuitetsplanering och prioriteringar har genomförts om en bristsituation skulle uppstå och omvärldsläget bevakas.

Spillvatten

Inom verksamhetsområdet finns 26 reningsanläggningar som renar ca 22 000 m^3 spillvatten/ dygn samt ca 340 pumpstationer. Reningsanläggningarnas uppgift är att rena spillvattnet till godkända gränsvärden, vilket kräver att de är tillförlitliga och ständigt fungerande. Anläggningarna ska drivas optimalt med hänsyn till tekniska, ekonomiska och ekologiska faktorer så att minsta möjliga miljöpåverkan erhålls.

Ombyggnation av Nora reningsverk har fortsatt. Ombyggnationen beräknas kosta ca 163 miljoner och den nya anläggningen tas i drift under hösten 2022.

Projektering inför ombyggnation av Lindesbergs reningsverk har fortsatt och byggstart planeras till 2023 och ansökan om nytt tillstånd enligt Miljöbalken för den nya anläggningen har påbörjats. En kalkyl finns, där kostnaden beräknas till ca 232 miljoner. Förberedande arbeten med intagsledningen till reningsverket har påbörjats under våren.

Åtgärdande av gamla reningsanläggningar har fortsatt, men tidsplanen har förskjutits på grund av leverantörsbyte. Under våren har reningsanläggningen i Hjulsjö, Hällefors kommun, tagits i drift. Byggnation av reningsanläggning i Yxsjöberg, Ljusnarsbergs kommun, pågår och kommer att tas i drift under hösten.

Planering för ombyggnation av reningsanläggningen i Kloten har fortsatt och ytterligare utredningar om lämplig lokalisering måste till innan byggnation kan ske. Dessutom pågår planering för att Hörkens reningsanläggning ska kunna byggas bort, troligen genom ledningsdragning, kommande år.

Under våren har Avfallsavdelningen aviserat att slam från reningsverken inte längre kan användas för sluttäckning av deponier. Ny avsättning måste hittas, vilket kräver stora resurser och kommer att påverka ekonomin.

Ombyggnation av Rya vattenverk har pågått under våren och kommer att färdigställas under hösten 2022 och i samband med projektet utförs omläggning av VA-ledningar vid vattenverket i egen regi för anslutning av reservvattenledningen till Nora. I Älvstorp, Nora, pågår byggnation av tryckstegringsstation.

Ledningsnät

Verksamheten sköter och underhåller ca 173 mil ledningsnät, omfattande vatten-, spillvatten- och dagvattenledningar.

Ledningsnätet kartläggs och utreds med syfte att minska miljöpåverkan på recipient, belastning på reningsverk och minimera antalet översvämningsskadade fastigheter. Inventeringar av felkopplat takvatten, in- och utläckage och dagvatten kopplat på spillvattennätet dokumenteras. En helhetsbedömning som innefattar antal störningar och bräddningar i pumpstationer utgör grunden för att bedöma ledningsnätets status och prioritering görs var insatserna bör genomföras först. I helhetsbedömningen tas även hänsyn till de villkor som Länsstyrelsen ställer. Prioriteringen skrivs in i handlingsplanen ”Åtgärdsprogram ledningsnät” och kommuniceras sedan med Samhällsbyggnadsförvaltningen.

För utvecklat arbetssätt med förnyelseplanering så har ledningsnätet i Hällefors inventerats färdigt och inventering i Ljusnarsberg beräknas vara klart under hösten 2022. Inventering av Nora och Lindesberg kommer att påbörjas efter att Ljusnarsberg och Hällefors avslutats.

VA-avdelningen har under våren utökats med ytterligare en anläggare för att klara avdelningens driftuppdrag, beredskap samt för att kunna genomföra fler investeringsprojekt i egen regi.

För att snabbare hitta läckor genom minimerade sökområden fortsätter installationen av flödesmätare på både dricksvatten- och spillvattenledningsnäten. VA-avdelningen håller på att ta fram en prioriterad plan för installation av flödesmätare, vilken färdigställs under hösten 2022.

Del av vattenledningsnätet i Vasselhyttan, Striberg, Ås, Hammarn, Saxhyttefallet och Saxhyttan samt Riggarts, Industriområdet och Djäkens i Kopparberg har luft-vatten-spolats. Luft och vattenspolning kommer fortsätta utföras enligt den spolplan som finns.

I Lindesberg så har projekt Prästbron fortsatt med komplicerade ledningsnätsarbeten på spillvattenledningsnätet mellan Omvägen och Svarvarbacken. I projektet har även en kortare sträcka dricksvattenledning (matning till vattentorn) lagts om. Projektet avslutas med byggnation av pumpstationer under 2023.

I Vedevåg har 270 m dricksvatten- och spillvattenledningar lagts om då spillvattenledningen var i akut behov av utbyte. Även utloppsledningen från Vedevågs reningsverk har lagts om. Dessutom har 180 m dricksvatten- och spillvattenledningar i Snickartorpsvägen lagts om i ett samprojekt med Gatuavdelningen.

Till följd av en vattenläcka på Stafettgatan, Lindesberg så har ledningsnätet relinats. Dessutom har 560 m dricksvattenledning i Banvägen lagts om. I Fellingsbro har 620 m dricksvattenledning relinats, från Tallstigen till Västvalla.

Vid Finnhyttans vattenverk har ny dricksvattenledning lagts till Ställdalen. I samband med projektet har ledning till reservvattentäkten i Sundet förberetts.

Planering för framtida etapper pågår, för att kunna bygga bort vattenverken i Ställberg, Mossgruvan, Hörken och Bastkärn för att i stället förse dessa samhällen med vatten från Finnhyttan/Sundet.

I Kopparberg har en omfattande akut åtgärd av en läckande avloppsledning genomförts där 122 m har lagts om. Dessutom byttes dricksvattenledning i samma sträckning.

Under våren drabbades Nora av ett längre dricksvattenavbrott då råvattenledningen till Stribergs vattenverk gick av. Förbundet fick hjälp av närliggande kommuner för att köra vatten

till vattenverket samt lån av nödvattensläp för att klara av det dagliga behovet av dricksvatten till våra abonnenter medans läckan lagades.

I Nora har ytterligare åtgärder genomförts för att säkra vattenleveransen till Gyttorp, som tidigare varit drabbat av avbrott. Totalt ca 1 300 m dricksvattenledning har lagts, vilket medför att Gyttorp kan försörjas med dricksvatten från två håll.

I Nora har projekt vid Kvarnvägen påbörjats för att minska risken för översvämning på Bryggeriområdet där dagvattenledningen dimensioneras upp och dras om norr om området.

I Hällefors så har etapp ett av omläggning av vatten- och spillvattenledningar i Brandtvägen utförts. I Bredsjö har 60 m dricksvattenledning bytts ut till följd av klagomål.

Investeringar i arbetsmiljön, samt för minskade kostnader över tid, så har inköp gjorts av skyddsbarriärer och manskapsbod som tidigare hyrts.

Covid-19

Avdelningen har fortsatt att anpassa arbetet efter rådande rekommendationer. Den personal som kan har arbetat hemifrån. Dessutom har personal som inte kan arbeta hemifrån delats upp i mindre grupper. Kontinuitetsplanering och riskanalyser har genomförts.

Byte av vattenmätare, som tidigare pausats, har återupptagits enligt SWEDAC krav, som är kontrollorganisation för vattenmätarrevisioner.

Miljömålsarbete

De av riksdagen 16 fastställda miljökvalitetsmålen är vägledande för VA-verksamheten. Fortlöpande sker översyn av energiförbrukning, kemikaliehantering, uppföljning av utsläpps-mängder och grundvattenkvalitet.

- Uppströmsarbete pågår på ledningsnäten i alla medlemskommuner.
- Flödesmätare byggs in på vatten- och spillvattenledningsnäten.
- Säkerhetsarbete fortsätter inom dricksvattenförsörjningen.
- Uppföljning och revidering av vattenskyddsområden.
- Utbyggnad av allmänt VA inom kommunernas verksamhetsområden.

Lagar och krav

NIS-direktivet träde i kraft i hela EU under år 2018 och ställer krav på säkerhet i nätverk och informationssystem. NIS-direktivet påverkar Sverige som land och svenska leverantörer av samhällsviktiga tjänster exempelvis vatten och i vissa fall digitala tjänster. Samhällsviktiga tjänster ska arbeta systematiskt och riskbaserat med informationssäkerhet. Incidenter ska rapporteras till MSB. Anmälningsplikten enligt NIS-direktivet är kopplad mot huvudmannaskapet, varför endast Lindesbergs kommun måste anmälas till Livsmedelsverket. Checklista för VA-avdelningens ansvar har tagits fram.

I januari 2021 vann ett nytt dricksvattendirektiv laga kraft i EU och bestämmelserna ska nu införas i svensk lagstiftning. Direktivet är ett minimidirektiv som omfattar bland annat krav på rapportering av utläckage av dricksvatten samt riskbedömningar och hantering av risker från vattentäkt och genom hela distributionskedjan till kran i fastighet samt vilka material som får vara i kontakt med dricksvatten. Även antalet parametrar som måste kontrolleras utökas, bland annat med ytterligare PFAS- och hormonstörande ämnen. Dessutom ställs krav på lättillgänglig information till allmänheten. Införlivning i Svensk lagstiftning kommer att ske från 1 januari 2023.

Systematiskt arbete

Som en del av det systematiska arbetet med arbetsmiljö, miljö, kvalitet, säkerhet och brand fortsätter kartläggningen av risker och framtagande av handlingsplaner med åtgärder.

VA-verksamheten fortsätter att utveckla systemen för driftövervakning och kvalitetsledning. Kommunernas hemsida kompletteras kontinuerligt med information om dricksvattenkvalitet och pågående ledningsarbeten.

Framtid och verksamhetsutveckling

Rent dricksvatten, spillvattenrening så att sjukdomar inte sprids och en god vattenmiljö är grundläggande för verksamheten. För att nå miljömålen krävs fler styrmedel och åtgärder. Framtida krav på VA-verksamheten kommer att skärpas ytterligare.

Investerings- och reinvesteringsbehovet är stort. Förnyelsetakten av ledningsnät och verk behöver ökas och anpassning måste ske till framtida klimatförändringar. En modell för långsiktig ekonomisk planering av VA-verksamheten används. Syftet med modellen är att planera utvecklingen av VA-taxan och det egna kapitalet (VA-fonden). Detta utifrån investeringar i anläggningar och förnyelse av ledningsnäten kommande 15 år, uppdelat i 5-årscykler för driftfonden. Systemet tar även hänsyn till alla kända driftparametrar under samma tidsperiod.

Inventering av ledningsnätens status måste fortgå. Arbetet med förnyelseplanering av ledningsnätet fortsätter att utvecklas och nya parametrar läggs till.

Verksamheten är i stor utsträckning digitaliserad och utvecklingen fortsätter med fler och mer avancerade system. De viktiga för framtiden är att systemen integreras och samordnas på ett strukturerat sätt.

Arbetet med att öka säkerheten i dricksvattenförsörjningen pågår löpande. För att minska risken för klorresistenta mikroorganismer i dricksvatten installeras UV-ljus som ytterligare säkerhetsbarriärer i vattenverken.

Utredningar kommer att göras på de mindre vattenverken för att om möjligt göra överförings-ledningar från de större produktionsanläggningarna. Detta medför ökad effektivitet i och med att det blir färre anläggningar att driva och underhålla. Även säkerheten höjs då kapaciteten förbättras. Råvattentillgångar ska säkras långsiktigt men även reservvattenfrågan prioriteras. Arbetet med att följa upp föreskrifter för vattenskyddsområden och att utveckla egenkontrollen fortsätter.

För att möta ökade kraven på enskilda avlopp kommer VA-verksamheten sannolikt att få utvidgade verksamhetsområden.

För de mindre spillvattenanläggningarna utreds alternativen överföringsledningar eller minireningsverk.

Energieffektivisering utreds bland annat inom slamhantering med rötgasanläggningar och eventuellt egen el samt processoptimeringar. Framtida slamhantering måste utredas, då dagens lösning inte är långsiktigt hållbar.

Verksamhetsmål

Verksamhetsmål	Utvärdering	Resultat
Antalet underhållsspolningar ska minska jämfört med 2020, räknat som ett medelvärde under 5 år.	Underlag saknas för att kunna göra en prognos	
Minska utläckaget av dricksvatten. Strävan är att minska skillnaden mellan producerad och debiterad mängd vatten jämfört med 2021. År 2025 ska vattensvinnet vara högst 20 % i respektive kommun.	Underlag saknas för att kunna göra en prognos	
Kadmiumhalten i slammet ska vara sjunkande, räknat som ett medelvärde de 5 senaste åren.	Kadmiumhalten i slammet, räknat som trenden över 5 år, är minskande i slammet från reningsverken i Nora, Frövi, Fellingsbro och Vedevåg. Vid Lindesberg rv är halten oförändrad. Från reningsverken i Ramsberg, Bångbro och Fjällbo är trenden att halterna försämrats. Målet bedöms uppfyllas delvis.	

RESULTATRÄKNING

(Belopp i tkr)	Utfall 2022-01-01 -2022-08-31*	Utfall 2021-01-01 --2021-08-31
Verksamhetens intäkter		
Kommunbidrag	212 993	74 096
Konsumtionsintäkter	124 240	118 769
Övriga intäkter	16 821	19 914
Delårsresultat avgiftsfinanserade verksamheter	1 481	-7 670
	355 535	**205 109**
Verksamhetens kostnader	**-345 737**	**-187 349**
Verksamhetens resultat	**9 798**	**17 760**
Finansnetto	**-19 098**	**-15 424**
Resultat efter finansella poster	**-9 300**	**2 336**
Reglering av resultat		
Periodens resultat	**-9 300**	**2 336**

** för 2022 innehåller resultaräkningen även investeringar*

Förbundet följer den kommunala redovisningslagen och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) eller dess företrädare. Samma redovisningsprinciper och beräkningsmetoder har använts i årsredovisningen som i tidigare årsredovisningar med särskilda kommentarer nedan.

Resultaträkning
För 2022 innefattar resultaträkningen för delårsbokslutet även investeringar enligt rekommendationer från revisorer (investeringar ingår sedan tidigare i helårsboksluten)

Löneskuld
Löneskuld som timlön, resersättningar m.m. är densamma som vid bokslutet 2021-12-31

Semesterlöneskuld
Semesterlöneskulden avser ej uttagna semesterdagar. Okompenserad övertid och upplupen arbetsgivaravgift på den redovisas tillsammans med semesterlöneskulden som kortfristig skuld. Denna har vid delårsbokslutet ej justerats utan ligger kvar på samma nivå som 2021-12-31 då det annars blir driftpåverkande resultatjustering.

Pensionsskuld
Förbundet har under 2021 bytt pensionsförvaltare till Skandia (Skandikon) och beräknad pensionsskuld kommer från dem.

Avsättning för pensioner värderas enligt RIPS 2017 i enlighet med RKR R10.

Förbundet tillämpar en princip sedan lång tid tillbaka där vi deklarerar och betalar in särskild löneskatt på dels förändringen förmånsbestämda pensionen, dels skulden på premiebestämda pensionen och dels inbetalda pensioner och premier. Den tillämpade principen innebär att förbundet redovisar och betalar särskild löneskatt på pensionsavsättningen till Skatteverket tidigare än vad faktisk deklarationstidpunkt infaller. Av denna anledning har förbundet inte någon särskild löneskatt reserverad på bokförd pensionsavsättning och upplupen ålderspension i balansräkningen. Istället återfinns särskild löneskatt på det underlag som deklareras in till Skatteverket avseende pensioner för aktuellt räkenskapsår bokförd som en skatteskuld i årsbokslutet.

Anläggningstillgångar
I balansräkningen tas anläggningstillgångar upp till anskaffningsvärde efter avdrag för planenliga avskrivningar. Avskrivningarna sker linjärt, dvs. med lika stort belopp varje år.
En samlad bedömning av nyttjandeperioden för respektive tillgångstyp görs. För tillgångar där nyttjandeperioden styrs i avtal (t ex leasing) används den planerade verkliga nyttjandeperioden som avskrivningstid.
Korttidsinventarie med en ekonomisk livslängd på max 3 år och inventarier av mindre värde, max ett prisbasbelopp, kostnadsförs direkt.

Upplupna intäkter
Denna redovisning för VA och Återvinning baseras på upplupna men ännu ej fakturerad förbrukning och hämtas från debiteringssystemet Future.

Redovisning av VA-verksamhet
Från och med 2007 krävs att VA-verksamheten särredovisas, huvudsakligen för att se till att avgiften inte blir för hög med tiden. VA-verksamheten har egen verksamhetskod, vilket innebär att resultatposter enkelt kan plockas ut. I och med att förbundet inte äger anläggningarna så har inte verksamheten en egen balansräkning.

Anslutningsavgifter
VA-anslutningsavgifter redovisas som intäkt i resultaträkningen.

Intern redovisning
Personalomkostnadspålägget följer Sveriges Kommuner och Regioners rekommendation.

Moms
För 2022 redovisar förbundet omvänd byggmoms

BALANSRÄKNING

(Belopp i tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Tillgångar		
Anläggningstillgångar	**3 611**	**3 888**
Omsättningstillgångar		
Kortfristiga fordringar	52 811	107 133
Kassa och bank	8 814	5 140
Summa omsättningstillgångar	**61 625**	**112 273**
Summa tillgångar	**65 236**	**116 161**
Eget kapital och skulder		
Eget kapital		
Balanserat resultat	0	0
Periodens/årets resultat	-9 300	-4 372
Summa eget kapital	**-9 300**	**-4 372**
Långfristiga skulder	**0**	**0**
Kortfristiga skulder	**74 536**	**120 533**
Summa eget kapital och skulder	**65 236**	**116 161**
Poster inom linjen		
Ställda säkerheter	*INGA*	*INGA*
Ansvarsförbindelser	*INGA*	*INGA*

KASSAFLÖDESANALYS

(Belopp i tkr)	2022-01-01 --2022-08-31	2021-01-01 --2021-08-31
Rörelseresultat	9 798	17 760
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet		
Förlust avyttring inventarier	0	250
Avskrivningar	681	482
	10 479	**18 492**
Finansnetto	**-19 098**	**-15 424**
Kassaflöde från löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital	**-8 619**	**3 068**
Förändring av rörelsekapital		
Ökning/Minskning av fordringar	54 322	46 118
Ökning/Minskning av korta skulder	-45 998	-26 630
	8 324	**19 488**
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**-295**	**22 556**
Investeringsverksamhet		
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-404	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**-404**	**0**
Finansieringsverksamhet		
Reglering av resultat	4 372	-5 411
Förändring av utnyttjad checkräkningskredit	0	0
Förändring av långfristig skuld	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	**4 372**	**-5 411**
Ökning/Minskning av likvida medel	3 673	17 145
Likvida medel vid årets början	5 140	-1 753
Likvida medel vid periodens slut	**8 813**	**15 392**

DRIFTREDOVISNING

Gemensamma verksamheter

	Utfall 2022-08-31			Budget			Prognos			Avvikelse
Gemensamt	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	Netto
Direktion	0	361	-361	0	668	-668	0	668	-668	0
Revision	0	155	-155	0	480	-480	0	480	-480	0
Stab	16 642	15 489	1 153	22 416	20 568	1 848	22 416	20 568	1 848	0
Projektenheten	3 806	3 562	244	5 769	5 769	0	5 769	5 769	0	0
Praktikenheten	1 956	2 837	-881	5 070	5 770	-700	5 070	5 770	-700	0
Summa	**22 404**	**22 404**	**0**	**33 255**	**33 255**	**0**	**33 255**	**33 255**	**0**	**0**

Utfallet följer budget bra på totalen. Projektenhetens tidsredovisning följer budget, praktikenheten vars verksamhet flyttat till respektive kommun, går något över budget.

Avdelning Gata, Park, Idrott (GPI)

Gata

	Utfall 2022-08-31			Budget			Prognos			Avvikelse
Gata	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	Netto
Gemensamt	11 815	11 815	0	12 081	12 081	0	12 081	12 081	0	0
Hällefors	5 499	6 064	-565	8 207	8 207	0	8 207	10 257	-2 050	-2 050
Lindesberg	18 110	19 556	-1 446	25 342	25 342	0	25 342	28 542	-3 200	-3 200
Ljusnarsberg	3 541	6 319	-2 778	5 138	5 138	0	5 138	7 838	-2 700	-2 700
Nora	6 115	9 222	-3 107	9 078	9 078	0	9 078	12 428	-3 350	-3 350
Summa	**45 080**	**52 976**	**-7 896**	**59 846**	**59 846**	**0**	**59 846**	**71 146**	**-11 300**	**-11 300**

Generellt: Förutom en vinterbudget som tydligt pekar mot underskott så ser vi prishöjningar på främst energi som orsak till den negativa prognosen. Även prisökningar på drivmedel och andra materialprisökningar påverkar prognosen negativt. Vi tittar och jobbar aktivt med vad vi kan göra för att sänka energikostnaderna.

Hällefors: SBB ser redan nu en ökning för el och bränslekostnader, jämfört med tidigare år och ökar därför prognosen med drygt 1 miljon. Vinterbudgeten räknar vi med att gå över med 1 miljon, p g a ovanligt många snöfall och halkbekämpningstillfällen.

Lindesberg: SBB ser en ökning för el och bränslekostnader, jämfört med tidigare år och ökar därför prognosen med 1,2 miljoner. Vinterbudgeten räknar vi med att gå över med 2 miljoner, p g a ovanligt många snöfall och halkbekämpningstillfällen.

Ljusnarsberg: SBB ser en ökning för el och bränslekostnader, jämfört med tidigare år och ökar därför prognosen med 600 tkr. Vinterbudgeten räknar vi med att gå över med 2,1 miljoner, p g a ovanligt många snöfall och halkbekämpningstillfällen.

Nora: SBB ser en ökning för el och bränslekostnader, jämfört med tidigare år och ökar därför prognosen med 850 tkr. Vinterbudgeten räknar vi med att gå över med 2,5 miljoner, p g a ovanligt många snöfall och halkbekämpningstillfällen.

Park

Park	Utfall 2022-08-31			Budget			Prognos			Avvikelse
	Intäkt	Kostnad	Netto	Intäkt	Kostnad	Netto	Intäkt	Kostnad	Netto	Netto
Gemensamt	4 240	4 240	0	5 911	5 911	0	5 911	5 911	0	0
Hällefors	2 564	2 465	99	3 418	3 418	0	3 418	3 418	0	0
Lindesberg	9 206	9 333	-127	11 916	11 916	0	11 916	12 116	-200	-200
Ljusnarsberg	2 143	2 034	109	2 923	2 923	0	2 923	2 923	0	0
Nora	4 493	4 029	464	5 665	5 665	0	5 665	5 665	0	0
Summa	**22 646**	**22 101**	**545**	**29 833**	**29 833**	**0**	**29 833**	**30 033**	**-200**	**-200**

Hällefors: Enligt plan, räknar med att hålla budgeten.

Lindesberg: Riskträd på parkmark, samt ökade drivmedelskostnader har gett höga kostnader. Räknar med att hamna 200 tkr över budget.

Ljusnarsberg: Prognos enligt budget.

Nora: Prognos enligt budget.

Idrott

Idrott	Utfall 2022-08-31			Budget			Prognos			Avvikelse
	Intäkt	Kostnad	Netto	Intäkt	Kostnad	Netto	Intäkt	Kostnad	Netto	Netto
Gemensamt	1 843	1 843	0	2 446	2 446	0	2 446	2 446	0	0
Hällefors	169	118	51	252	252	0	252	252	0	0
Lindesberg	9 394	9 751	-357	13 346	13 346	0	13 346	14 046	-700	-700
Ljusnarsberg	439	427	12	718	718	0	718	718	0	0
Nora	1 129	1 288	-159	1 693	1 693	0	1 693	1 943	-250	-250
Summa	**12 974**	**13 427**	**-453**	**18 455**	**18 455**	**0**	**18 455**	**19 405**	**-950**	**-950**

Hällefors: Räknar med att hålla budget.

Lindesberg: Dyrare el- och bränslekostnader, jämfört med 2021. Vi väljer därför att öka kostnaderna i prognosen med 700 tkr.

Ljusnarsberg: Räknar med att hålla budget.

Nora: Högre elkostnader än budgeterat, prognos 250 tkr över budget.

Avdelning Lokal- och Miljöservice (LMS)

	Utfall 2022-08-31			Budget			Prognos			Avvikelse
Lokalvård	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	Netto
Gemensamt	2 432	2 432	0	3 651	3 651	0	3 651	3 651	0	0
Hällefors	5 645	5 583	62	8 177	8 177	0	8 177	8 177	0	0
Lindesberg	16 283	17 882	-1 599	25 910	25 910	0	25 910	26 410	-500	-500
Ljusnarsberg	2 346	2 544	-198	3 708	3 708	0	3 708	3 958	-250	-250
Nora	6 991	6 754	237	10 094	10 094	0	10 094	10 094	0	0
Summa	**33 697**	**35 195**	**-1 498**	**51 540**	**51 540**	**0**	**51 540**	**52 290**	**-750**	**-750**

Gemensamt: Har generellt köpt på mer material då det finns en viss oro för högre priser och materialbrist framöver. Prognosen visar på visst underskott i Lindesberg och Ljusnarsberg

Hällefors: Något högre kostnader p g a större inköp av material då vi är oroliga för prisökningar och materialbrist, prognosen dock oförändrad.

Lindesberg: Ännu ej komplett fakturerade intäkter samt ökade kostnader på material ("bunkrat") samt vikarier. Prognons tyder på underskott med 500tkr.

Ljusnarsberg: Köpt på oss extra material då vi är oroliga för materialbrist och prisökningar, även reparation av maskiner samt inköp av ny maskin påverkar utfall och prognos till -250tkr.

Nora: Lägre kostnader då vi ännu ej köpt in budgeterade maskiner samt har kvar förbrukningsmaterial sedan tidigare. Prognosen lämnas oförändrad.

Avdelning Avfall och Återvinning

	Utfall 2022-08-31			Budget			Prognos			Avvikelse
Återvinning	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	**Intäkt**	**Kostnad**	**Netto**	Netto
Gemensamt	8 200	8 200	0	12 126	12 126	0	12 126	12 126	0	0
Hällefors	6 193	6 568	-375	8 920	9 420	-500	8 920	9 775	-855	-355
Lindesberg	17 831	17 007	824	26 810	26 310	500	26 810	27 120	-310	-810
Ljusnarsberg	5 431	5 349	82	7 785	7 685	100	7 785	7 945	-160	-260
Nora	7 562	8 011	-449	11 155	11 155	0	11 155	11 815	-660	-660
Summa	**45 217**	**45 135**	**82**	**66 796**	**66 696**	**100**	**66 796**	**68 781**	**-1 985**	**-2 085**

Generellt: Den total prognosen för Avfall höjs till 2 085tkr mer än budgeterat p g a ökade energi- och drivmedelskostnader.

Hällefors: Prognosen för kostnaderna regleras till 355tkr högre än budgeterat p g a ökade drivmedelkostnader 285tkr samt energikostnader 70tkr.

Lindesberg: Intäktssidan går enligt budget. Kostnadssidan går under budget p g a ej upparbetade kostnader som kommer att förbrukas under året.

Prognosen för kostnaderna regleras till 810tkr högre än budgeterat p g a ökade drivmedelkostnader 735tkr samt energikostnader 75tkr.

Ljusnarsberg: Prognosen för kostnaderna regleras till 260tkr högre än budgeterat p g a ökade drivmedelkostnader 205tkr samt energikostnader 55tkr.

Nora: Prognosen för kostnaderna regleras till 660tkr högre än budgeterat p g a ökade entrepenad - och drivmedelkostnader 560tkr samt energikostnader 100tkr.

Avdelningen Vatten och Avlopp (VA)

	Utfall 2022-08-31			Budget			Prognos			Avvikelse
VA	Intäkt	Kostnad	Netto	Intäkt	Kostnad	Netto	Intäkt	Kostnad	Netto	Netto
Gemensamt	18 186	18 186	0	26 899	26 899	0	26 899	26 899	0	0
Hällefors	15 662	14 682	980	22 935	22 435	500	23 385	24 965	-1 580	-2 080
Lindesberg	39 640	38 751	889	60 179	55 879	4 300	60 179	60 829	-650	-4 950
Ljusnarsberg	14 682	16 718	-2 036	21 800	21 350	450	21 800	25 750	-3 950	-4 400
Nora	20 308	21 704	-1 396	31 785	31 985	-200	31 385	34 785	-3 400	-3 200
Summa	**108 478**	**110 041**	**-1 563**	**163 598**	**158 548**	**5 050**	**163 648**	**173 228**	**-9 580**	**-14 630**

Generellt: Den total prognosen för VA höjs med 14 630tkr mer än budgeterat p g a ökade energi- och drivmedelskostnader samt reglering av intäkter.

Hällefors: Intäktssidan visar ett litet överskott p g a bidrag från Länsstyrelsen för inledande grundvattenundersökningar i Svartälvsåsen kopplat till reservvattenutredningen. Kostnadssidan visar ökade energikostnader men totala utfallet har något mindre kostnader än budgeterat p g a entrepenad- och materialkostnader som kommer förbrukas i slutet av året.

Prognosen för intäkterna regleras till 450tkr högre än budgeterat p g a bidrag från Länsstyrelsen för Svartälvsåsen. Prognosen för kostnaderna regleras till 2 530tkr högre än budgeterat p g a ökade drivmedelkostnader 130tkr samt energikostnader 2 400tkr.

Lindesberg: Intäktssidan visar ett litet underskott p g a minskad förbrukning av vatten. Kostnadssidan går över budget främst p g a ökande energikostnader.

Prognosen för kostnaderna regleras till 4 950tkr högre än budgeterat p g a ökade drivmedelkostnader 450tkr samt energikostnader 4 500tkr.

Ljusnarsberg: Intäktssidan går enligt budget. Kostnadssidan går över budget främst p g a ökade energikostnader samt p g a akuta åtgärder av läcka på Kata Dahlströms väg.

Prognosen för kostnaderna regleras till 4 400tkr högre än budgeterat p g a ökade drivmedelkostnader 100tkr samt energikostnader 4 300tkr.

Nora: Intäktssidan visar ett underskott p g a minskad förbrukning av vatten och mindre anslutningsavgifter än budgeterat. Kostnadssidan går över främst p g a ökade energikostnader.

Prognosen för intäkterna regleras med 400tkr lägre än budgeterat p g a minskad förbrukning. Prognosen för kostnaderna regleras till 2 800tkr högre än budgeterat p g a ökade drivmedelkostnader 200tkr samt energikostnader 2 600tkr.

INVESTERINGSREDOVISNING

Avdelning Gata/Park/Idrott

Gata

Investeringsredovisning	**Utgifter sedan projektens start**		**Varav: årets investeringar**			
Investeringsprojekt (tkr)	Total budget	Ack. utfall	Budget 2022	Utfall 220831	Prognos 220831	Kommentar
Hällefors kommun			**9 800**	**145**	**8 800**	
Tillgänglighetsanpassning/Trafiksäkerhetsåtgärder			800	0	800	Postvägen, arbetet pågår.
Tak på befintliga sandfickor			300	21	300	Sökt bygglov.
Ombyggnad/Beläggningsarbete			4 500	0	4 500	Pågår enligt plan.
Broar reinvestering			1 000	113	1 000	Arbete pågår. Bytt överbyggnad på träbro i Grythyttan.
Reinvestering väg och gatubelysning belysning			2 200	11	2 200	Pågår enligt plan.
Kringåtgärder GC-väg HFS-GHN			1 000	0	0	Vi hade ej dessa i våra äskningar, inväntar beslut från kommunen.
Lindesbergs kommun	**0**	**0**	**26 589**	**14 919**	**23 264**	
Reinv. Underhåll gator och vägar (90084)			4 700	3 230	4 700	Pågår enligt plan
Reinv trafik och tillgänglighet (90080)			1 000	0	1 000	Planering pågår
Reinv väg och gatubelysning (90083)			4 581	2 543	4 581	Pågår. Ombudgeterat 2381 tkr från fg år
Sandfickor (93533)			453	5	453	Pågår
Reinv vägbelysning Ramsberg (90087)			1 725	318		Pågår. Ombudgeterat 725 tkr från fg år
Västra Loppholmsbron (90086)			12 530	8 823	12 530	Renovering av befintliga broar efter besiktningar
Reinvesteringar broar/vägtrummor			1 000	62	1 000	Pågår enl plan
Kullgatan (90112)			600	1	600	Pågår enl plan
Tillväxt	***0***	***0***	***2 340***	***3 967***	***3 500***	
Vändplan Guldsmedshyttan (90064)				1 181		Pågår återställning
Exploateringsmark Frövi (90071)			2 340	2 237	3 500	Byggstart under hösten
Torphyttan (90076)				549		
Banvägen				98		GC-väg
Ljusnarsbergs kommun	**0**	**0**	**8 701**	**3 906**	**6 358**	
Reinvestering väg och			1 156	921	1 000	Ombudgeterat 156 tkr. Pågår
Trafiksäkerhetsåtgärder/Tillgänglighetsanpassningar			586	0	586	Ombudgeterat 86 tkr från fg år. Ställdalsvägen GC-väg
Investering väg och gatubelysning				980	980	Klart
Beläggningsarbeten			1 592	766	1 592	Pågår. Ombudgeterat 92 tkr från fg år
Upprustning av broar			2 000	277	2 000	Broinspektioner beställda
Bro Högfors			3 167	958		Arbetet utfört, inväntar de sista fakturorna
Sandfickor med tak			200	4	200	Arbete pågår. Tak sandficka Högfors
Nora kommum	**0**	**0**	**30 717**	**3 632**	**10 152**	
Ombyggnad gator och beläggningsarbete (92510)			4 000	1 722	4 000	Pågår
Dagvattenhantering efter VA-arbeten (90528)			200	0	200	Planeras tillsammans med beläggning
Reinvestering väg och gatubelysning (92514)			3 302	1 298	3 302	Pågår. 1402 tkr ombudgeterat från fg år
Renovering Broar (92520)			1 000	473	1 000	GC-bro Gyttorp pågår
Tak på bef sandfickor (92538)			200	2	200	Befintliga sandfickor kompletteras med tak. Pågår
Trafiksäkerhets- och tillgänglighetsåtgärder (92511)			800	0	800	Bergslagsg./Heimdalsv. utfört, inväntar fakturor
Belysning i Dalkarlsberg			250	0	250	Komplettering från kommunen
Bro Hagby och Sågbladsdammen			20 965	137	400	Trafikutredning Sågbladsdammen påbörjas till hösten

Park

Investeringsredovisning	Utgifter sedan projektens start		Varav: årets investeringar			
Investeringsprojekt (tkr)	Total budget	Ack. utfall	Budget 2022	Utfall 220831	Prognos 220831	Kommentar
Hällefors kommun	**0**	**0**	**900**	**541**	**735**	
Allé RV 63			250	296	300	Utfört enligt plan.
Allmänna planteringar, parkutrusning			230	193	193	Ej utfört enligt planering.
Fontän Torget Grythyttan			200	10	200	Inväntar offerter.
Torget Hfs utredning			150	0	0	Inväntar detaljplan/utredning
Ny lekplats/lekplats			70	42	42	Kompletteringar utförda på befintliga lekplatser.
Lindesbergs kommun			**2 393**	**307**	**0**	
Lekplatser (90056)			793	262		Kompletteringar på befintliga leklplatser
Flugparken etapp 3 (90108)			1 000	0	0	Kommer ej utföras
Träd, plantering och möblering (93044)			600	45		Renovering av tre portaler vid Kyrkberget
Ljusnarsbergs kommun	**0**	**0**	**279**	**30**	**0**	
Lekplatser			120	25		Kompletteringar på befintliga lekplatser. Ombudgeterat 60 tkr från fg år
Parkutrustning och planteringar			139	1		Ombudgeterat 39 tkr från fg år
Pollineringsprojekt			20	4		Pågår
Nora kommun	**0**	**0**	**340**	**84**	**349**	
Parkutrustning och planteringar (92551)			280	15	280	Beställt växter
Lekplatser			60	69	69	Kompletteringar på bef lekplatser

Idrott

Investeringsredovisning	Utgifter sedan projektens start		Varav: årets investeringar			
Investeringsprojekt (tkr)	Total budget	Ack. utfall	Budget 2022	Utfall 220831	Prognos 220831	Kommentar
Hällefors kommun	**0**	**0**	**50**	**0**	**50**	
Badplatser			50	0	50	Ej utfört, inget behov under 2022.
Lindesbergs kommun	**0**	**0**	**3 095**	**550**	**1 400**	
Fellingsbrobadet bassängtäckning, reningsanläggning (93544)			1 200	13		Upphandling pågår, utförs om anbud kommer in
Ny gångbro vid Fritidsbyn			495		0	Detaljplanen ej klar, kommer ej genomföras 2022
Idrott Reinvesteringar (93543)			1 400	0	1 400	Följer plan
Råssvallen				149		Ingår i Projekt 93543.
Naturbad				73		Ingår i Projekt 93543.
Fritidsbyn				0		Ingår i Projekt 93543.
Vedevåg IP				31		Ingår i Projekt 93543.
Fellingsbro IP				203		Ingår i Projekt 93543.
Frövi Elljusspår				81		Ingår i Projekt 93543.
Akut underhåll				0		Ingår i Projekt 93543.
Ljusnarsbergs kommun	**0**	**0**	**641**	**152**	**601**	
Olovsvallen, fotbollsmål			25	23	23	Klart
Olovsvallen, nya ytskikt i våtutrymme			100	9	100	Pågår enligt plan
Hörkens badpaviljong, golv			50	0	50	Kommer inte genomföras 2022
Elljusspår, nytt spårmaterial			183	0	183	Klart, väntar på fakturor
Djäkens bad, byta panel på badpaviljong			100	0	100	Pågår enligt plan
Olovsvallen, ommålning hockeysarg			25	0	25	Pågår enligt plan
Byte belysning, Kopparbergs elljusspår			158	120	120	Klart
Nora kommun	**0**	**0**	**0**	**5 154**	**0**	
Norvalla IP				332		Utföres enl plan
Konstgräs Karlsängsskolan				5 154		Utföres enl plan

Avdelning Avfall och Återvinning

Investeringsredovisning	Utgifter sedan projektens start		Varav: årets investeringar			
Investeringsprojekt (tkr)	Total budget	Ack. utfall	Budget 2022	Utfall 220831	Prognos 220831	Kommentar
Hällefors kommun						
Lindesbergs kommun	**39 500**	**162**	**1 385**	**47**	**100**	
Återvinningscentral (91052)	39 500	162	1 385	47	100	Utredning av placering pågår. Önskar ombudgetering till 2023.
Ljusnarsbergs kommun						
Nora kommun						

Avdelning Vatten och Avlopp

Investeringsredovisning	Utgifter sedan projektens start		Varav: årets investeringar			
Investeringsprojekt (tkr)	Total budget	Ack. utfall	Budget 2022	Utfall 220831	Prognos 220831	Kommentar
Hällefors kommun	**21 944**	**17 632**	**15 079**	**5 084**	**15 079**	
Sikfors Överföringsledning	7 000	6 907	347	255	347	Återställning. Pågår, snart klart.
Brantvägen			500	492	500	Projektering klart. Budget 500tkr från Mindre lednigsarbeten.
Kvalitetshöjande åtgärder			1 096	32	1 096	Redovisas för kommunen när projekten är klara i slutet av året. Budget 1 096tkr från Mindre ledningsarbeten.
Hjulsjö mini Rv Hällefors	7 444	4 810	6 136	3 502	6 136	Pågår. Budget 3 000tkr från Mindre ledningsarbeten och 1 000tkr från Mindre VA-anläggningar. (2 136tkr ombudgeterat från 2021)
Garage Fjällbo			3 500	33	3 500	Planerad byggstart i höst.
Älvestorps RV	7 500	5 914	3 500	770	3 500	Föreläggande. Nytt minireningsverk. Utökning av projektet, ytterligare två minireningsverk byggs bort. Pågår. Budget 2 000tkr från Mindre VA-anläggningar och 1 500tkr från Mindre ledningsarbeten.

Investeringsredovisning	Utgifter sedan projektens start		Varav: årets investeringar			
Investeringsprojekt (tkr)	Total budget	Ack. utfall	Budget 2022	Utfall 220831	Prognos 220831	Kommentar
Lindesbergs kommun	**330 889**	**85 319**	**108 689**	**40 571**	**74 636**	
Frövi industriområde			18 300	0	2 000	Projektering pågår. Önskar ombudgetering till 2023.
Dagvattenledning Skolgatan (91027)			3 000	52	2 000	Pågår. Önskar ombudgetering till 2023. Budget 1 000tkr från Mindre ledningsarbeten och 2 000tkr från Kristinavägen.
VA-förnyelse Kristinav Lindesberg (91057)	500	522	110	132	150	Projektering. VA och gata. Budgeten på 2 000tkr för 2022 ombudgeteras till Dagvattenledning Skolgatan.
Tivoliplan-Gröna bron etapp 2 (91061)	1 500	2 078	500	10	500	Pågår. Budget 500tkr från Mindre ledningsarbeten.
Snickartorpsvägen (91053)			1 000	1 146	1 200	Pågår. Höjd prognos pga ökade kostnader. Budget 1 000tkr från Mindre ledningsarbeten.
Gusselby verksamhetsområde (91056)	3 000	843	2 776	619	2 776	Pågår.
Överföringsled. Löa-Vasselhyttan (91028)	9 500	7 985	1 622	107	1 622	Överföringsledning från Vasselhyttans VV till Löa, för att bygga bort Löa VV. Pågår. Budget 1 500tkr från Mindre ledningsarbeten. (122tkr ombudgeterade från 2021).
Kvalitetshöjande åtgärder (91060)			2 000	387	2 000	Redovisas för kommunen när projekten är klara i slutet av året. Budget 2 000tkr från Mindre ledningsarbeten.
Ombyggnad Lindesbergs RV (91029)	232 000	9 865	26 375	9 865	20 000	Pågår. Önskar ombudgetering till 2023.
Banvägen etapp 2 Lindesberg	3 000	4 905	2 857	4 762	3 400	Pågår. Extra utgifter pga omhändertagande av koltjära.
Pumpstationer Lindesberg (91037)	3 869	3 514		65	374	Pågår. Upprustning av befintliga VA-anläggningar.
Reservvattenledning Linde-Nora etapp 3o4 (91016)	38 000	35 780	15 000	14 164	19 000	Reservvattenledning. Pågår, prognosen höjs med 4 000tkr pga ökade kostnader för tryckstegringsstation. Kostnaderna fördelas mellan Nora och Lindesberg.
Loddammen (91051)	520		520	55	65	Önskar ombudgetering till 2023 pga för få anbud. Projektet finansieras av budget från Torphyttan (20%) och bidrag från Länsstyrelsen (80%). (Total budget 2 600tkr).
Torphyttan (91023)			6 500	251	500	Projektering. Utförs förmodligen 2023 beroende på detaljplaneprocessen, önskar ombudgetering till 2023.
Kloten mini RV Lindesberg	9 500	187	9 380	67	300	Önskar ombudgetering till 2023 pga problem med miljötillståndsprocessen. Budget 6 000tkr från Mindre VA-anläggningar. (3 380tkr ombudgeterade från 2021).
Prästbron etapp 2 (91049)	7 500	6 521	4 053	3 074	4 053	Pågår. Budget 1 000tkr från Mindre ledningsarbeten. (3 053tkr ombudgeterade från 2021).
Rya VV Utbyggnad/renovering	22 000	13 119	14 696	5 815	14 696	Pågår.
Ljusnarsbergs kommun	**19 100**	**12 933**	**16 212**	**5 085**	**10 337**	
Ledning Ställdalen - Högfors etapp 3	7 000	996	6 075	71	200	Önskar ombudgetering till 2023 pga markägarfrågor.
Kvalitetshöjande åtgärder			500	50	500	Redovisas för kommunen när projekten är klara i slutet av året. Budget 500tkr från Mindre ledningsarbeten.
Huvudspilledning Vårdcentr-Kopparb etapp 5-9			1 000	123	1 000	Pågår. 1 000tkr ombudgeteras till Silverhöjden.
Silverhöjden			1 000	118	1 000	Pågår. Budget 1 000tkr kommer från Huvudspilledning Vårdcentralen-Kopparberg.
Yxsjöberg mini Rv	7 000	4 544	5 724	3 268	5 724	Pågår. Budget 2 500tkr från Reservvatten Sundet och 500tkr från Mindre VA-anläggningar (2 724tkr är ombudgetering från 2021).
Reservvatten Sundet etapp 2	5 100	7 393	1 913	1 455	1 913	Pågår. Ledningsdragning till nya vattentäkten. 2022:s budget 2 500tkr ombudgeteras till Yxsjöbergs mini RV. (1 913tkr är ombudgetering från 2021).
Nora kommun	**189 875**	**172 336**	**83 350**	**57 264**	**83 775**	
Kvalitetshöjande åtgärder (92602)			500	14	600	Redovisas för kommunen när projekten är klara i slutet av året. Budget 500tkr från Mindre ledningsarbeten.
Sindergränd Nora (92602)	4 100	3 520	100	772	800	Återställning. Budget 100tkr från Mindre ledningsarbeten.
Esstorp tryckreducering (92602)			1 100	5	1 300	Pågår. Budget 1 100tkr från Mindre ledningsarbeten.
Hitorpsvägen-Pershyttan VA			15 000	1 250	1 250	Under utredning. Projektet beräknas fortsätta 2023 med ny budget. 2 000tkr fördelas till reservvattenledningen och 11 725tkr fördelas till Nora RV.
Rundmatning Svinamotarbacken-Gyttorp (92602)			3 300	2 369	2 700	Pågår. Budget 3 300tkr från Mindre ledningsarbeten.
Stensnäs			500	8	500	Projektering, budgetmedel beslutat av KF.
ICA-rondellen			3 000	174	3 000	Pågår. Budgetmedel beslutat av KF.
Nora RV (92600)	163 775	147 815	48 300	44 075	60 075	Byggnation pågår. Ökad budget med 11 725 000tkr från Hitorpsvägen-Pershyttan VA.
Mindre VA-anläggningar (92606)			800	0	800	
VA-ledn Nora-Linde Etapp 3o4 (92609)	22 000	21 001	10 750	8 597	12 750	Pågår, prognosen höjs med 2 000tkr pga ökade kostnader för tryckstegringsstation. Kostnaderna fördelas mellan Nora och Lindesberg.

FÖRKORTNINGAR

Anläggningstillgångar
Tillgångar avsedda för stadigvarande innehav.

app
Applikationsprogram som kan laddas ned till ex vis mobiltelefon.

APT
Arbetsplatsträff, regelbundet möte för information och dialog mellan medarbetare och chef.

Avgiftsfinansierad verksamhet
Verksamhet som helt finansieras genom taxa som betalas av abonnenter.

Avskrivningar
Planmässig nedsättning av anläggningstillgångars värde.

Balansräkning
Visar vilka tillgångar som finns den 31 augusti. Balansräkningen visar hur tillgångarna har finansierats, med skulder och eget kapital.

Eget kapital
Eget kapital består av ingående eget kapital och årets resultat (över-/underskott).

e-tjänst
Elektronisk tjänst som används för att uträtta ärenden hos företag eller myndighet via mobiltelefon eller dator.

Förutbetalda intäkter
Intäkter erhållna före augusti men som avser efter a (skuld).

Förutbetalda kostnader
Kostnader betalda före augusti men som avser efter augusti

HR
Human Resources - Personalenhet.

Kapitalkostnader
Internränta och avskrivningar.

Kassaflödesanalys
Visar inbetalningar och utbetalningar under en vald period.

KNÖL
Kommunerna i norra Örebro län.

Kortfristiga skulder
Lån och skulder som förfaller inom ett år från bokslutdagen

Långfristiga skulder
Skulder som har längre löptid än ett år från bokslutsdagen.

NKI
Nöjd-Kund-Index.

NSI-direktiv
(Network and Information Security) ställer krav på säkerhet i nätverk och informationssystem. Trädde i kraft 2018 i hela EU.

Omsättningstillgångar
Tillgångar avsedda att omsättas inom ett år.

Partneringsavtal
Strukturerad samverkansform där nyckelaktörer samarbetar för projektets bästa i öppen dialog och transparant arbetsmiljö. Partnering bygger på fullständig ärlighet och öppenhet mellan parterna.

Resultaträkning
Visar periodens resultat. Periodens intäkter minus periodens kostnader inkl avskrivningar utgör förändringen av eget kapital.

Skattefinansierad verksamhet
Verksamhet som finansieras genom driftbidrag från medlemskommunerna.

SKR
Sveriges Kommuner och Regioner.

SMS-tjänst
Short Message System, tjänst för korta textmeddelanden som sänds mellan mobiltelefoner.

Tillgångar
Består av omsättningstillgångar och anläggningstillgångar.

Upplupna intäkter
Intäkter erhållna efter augusti men som avser efter augusit (fordran)

Upplupna kostnader
Kostnader betalda efter augusti men som avser före augusti (skuld).

SAMHÄLLSBYGGNAD BERGSLAGEN

Organisationsnr: 222 000-1487
Box 144, 713 23 NORA

Tel: växel 0587-55 00 00
Servicecenter 0587-55 00 40

E-post: forbund@sbbergslagen.se

Ekonomienheten
Jessica Jansson, 0591-64106
Jessica.jansson@hellefors.se

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Delårsrapport för Bergslagens Räddningstjänst per 2022-08-31, dnr KS 22/00240

Informationsunderlag

Bergslagens räddningstjänst direktionsprotokoll 2022-10-19 § 16
Delårsrapport för Bergslagens Räddningstjänst 2022-08-31

Ärendet

Bergslagens Räddningstjänst (BRT) har sammanställt förbundets ekonomi och måluppfyllelse i en delårsrapport per 2022-08-31.

I rapporten framgår att verksamheten äntligen kan fokusera på uttalade mål och aktiviteter då samhället började öppna upp igen, tack vare att en stor andel av populationen vaccinerade sig och pandemin inte längre klassades som samhällsfarlig. De utåtriktade mål och aktiviteter som räddningsavdelningen har arbetat med sedan början av året och framåt är verksamhetsbesök, utveckling av insatskort och uppställningsplatser för höjdfordon.

Pandemin har medfört att många möten sker digitalt och BRT har framför allt använt Teams vilket är bra ur hållbarhetsperspektiv och mindre tid läggs på resor. I början av året prövades övning gentemot RIB-stationerna via Teams och det fungerade mycket bra. Det kommer inte att användas hela tiden men är ett bra komplement för att föra ut teoretisk kunskap till många samtidigt.

I början av året levererades den nya släckbilen till Degerfors och den utgör något av ett grundexempel för hur förbundets kommande släckbilar kommer att vara, god arbetsmiljö med beprövad teknik som alla medarbetare behärskar. Släckbil Degerfors hör till 2021 års investering och nu pågår bygge av nytt höjdfordon till Filipstad som är 2022 års investering.

I slutet av april startades ett projekt upp mellan Karlskoga och Kristinehamn, ”Friska brandmän”, som går ut på att öka kunskap och införa rutiner för att minimera risken att utsättas för kontaminerad (rök- och sot) utrustning i samband med bränder. Projektet kommer att hålla på tills årsskiftet med succesivt införda åtgärder för all personal. Förbundet behöver dessutom

undersöka hur den egna förmågan att tvätta denna utrustning är och eventuellt hitta lösningar på hur den kan rengöras på bästa sätt.

Social konsekvensanalys

Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv utan förvaltningen hänvisar till BRTs delårsrapport för verksamhetsåret 2022.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv utan förvaltningen hänvisar till BRTs delårsrapport för verksamhetsåret 2022.

Ekonomisk konsekvensanalys

BRT redovisar totalt för rapportperioden ett överskott på 1,8 miljoner kronor, vilket är 1,8 miljoner kronor bättre än budget. Resultatet är 1,3 miljoner kronor sämre än föregående års delårsrapport. Detta beror främst på förra årets reavinster för försäljning av anläggningstillgångar.

För helår 2022 prognostiserar BRT ett överskott på 0,2 miljoner kronor för de sex medlemskommunerna Degerfors, Filipstad, Hällefors, Karlskoga, Kristinehamn och Storfors.

Förbundets verksamhetsredovisning är uppdelad i fyra avdelningar där respektive avdelning särredovisas:
Förbundsstab
Räddningstjänst
Skyddsavdelning
Larmcentral

Respektive verksamhetsavdelning har egna mål och förvaltningen bedömer, utifrån delårsrapporten, att måluppfyllelsen är god inom förbundet. Av redovisningen framgår att samtliga tre finansiella mål prognostiseras att uppfyllas och att alla utom ett av verksamhetsmålen kopplade till god ekonomisk hushållning är uppfyllda utifrån delårsutfallet och den samlade prognosen för året är att måluppfyllelsen kommer att vara god.

Intäkterna består till största delen av kommunbidrag, taxor och avgifter och försäljning av verksamhet. Kostnaderna består mest av personal-, hyres-, kommunikations-, drifts-, utrustnings-, försäkrings- och avskrivnings-kostnader.

Under rapporteringsperioden har BRT erhållit 4,9 miljoner kronor i driftbidrag från Hällefors kommun. I delåret uppgår det egna kapitalet till 42,2 miljoner kronor och soliditeten är god och uppgår till 33 procent.

Hans Åhnberg
Kommunchef

Jessica Jansson
Ekonomichef

Sammanträdesprotokoll
Direktionen för Bergslagens Räddningstjänst
Drnr:2022/000112–111
Sammanträdesdatum: 2022-10-19

Plats och tid	Brandstationen Hällefors kl.09.00 Mötet som är offentligt och annonserat hade ingen besökare från allmänheten
Beslutande	Björn Nyström (m, Khn), Lennart Johansson (s, Sfs), Kerstin Ekström (m, Kga), Yvonne Nilsson (s, Kga), Christer Olken (s, Hsf), Håkan Engström (s, Fsd)
Ersättare	Ulf Söhrman (m, Fsd), Katja Ollila (v, Hsf)
Övriga deltagare	Förbundschef Peter Backman, Avd. chef Kristoffer Roden, Ekonomichef Madelene Hedström, HR-specialist Cecilia Raner Björn, Avd. chef Tomas Carlsén, Avd. chef Susanne Berg Larsson
Utses att justera	Kerstin Ekström
Justeringens tid och plats	Team Engine 2022-10-26
Förvaringsplats för protokollet	Brandstationen Kristinehamn
Underskrifter Sekreterare	Cecilia Raner Björn Paragrafer § 15–17
Ordförande	Lennart Johansson
Justerande	Kerstin Ekström

Utdragsbestyrkande

§ 16
Delårsrapport januari – augusti 2022

Beslut

Direktionen godkänner upprättad delårsrapport för perioden januari-augusti 2022.

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen ska Bergslagens Räddningstjänst minst en gång per år upprätta en delårsrapport. Delårsrapporten ska innehålla en översiktlig redogörelse för utvecklingen av kommunalförbundets verksamhet och resultat.

Bergslagens Räddningstjänsts förbundsledning har upprättat en delårsrapport för perioden januari-augusti 2022. Resultatet för perioden uppgår till 1,8 mkr (3 mkr) och överskottet beror främst på reavinster vid försäljningar samt lägre kostnader för inköp och högre intäkter för bland annat trygghetslarm. Årets prognos är fortfarande osäker då verksamheten påverkas av att inga längre mer omfattande larm tillkommer och den stigande inflationen som har påverkat verksamhetens kostnader.
Årets resultat prognosticeras till ett överskott på 200 tkr där reavinster på 197 tkr som avser försäljning av anläggningstillgångar, orealiserad värdeförändring på kortfristiga placeringar samt 2,1 % ökning av semesterlöneskulden räknas med.
Enligt den prognos KPA tagit fram beräknas årets pensionskostnader bli 1,2 mkr lägre än budgeterat. Den samlade bedömningen för perioden är att samtliga finansiella mål och tre av fyra verksamhetsmål kopplade till god ekonomisk hushållning är uppfyllda. Prognosen för året är att måluppfyllelsen kommer att vara god under förutsättning att inga mer omfattande larm som kräver stor personell insats. Det mål avseende tillsyner kommer troligtvis inte att uppnås för året på grund av de vakanser som avdelningen har för närvarande.
Måluppfyllelsen för perioden är god och av de totala 20 verksamhetsmålen är 12 uppfyllda, fem delvis uppfyllda och tre ej uppfyllda. Prognosen för året är att de flesta av målen som är delvis uppfyllda vid delårsbokslutet kommer att uppnås vid årets slut.

DELÅRSRAPPORT 2022-08-31

Tertial 2 – Dnr: 2022-000574-145

Övergripande uppföljning av Bergslagens Räddningstjänsts verksamhet och ekonomi för perioden januari – augusti 2022

Innehåll

INLEDNING **2**

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE **3**

Väsentliga händelser 3
God ekonomisk hushållning 5
Måluppföljning 7
Personalekonomisk redovisning 12
Ekonomisk redovisning 16
Driftredovisning 19
Investeringsredovisning 22
Resultaträkning 23
Balansräkning 24
Finansieringsanalys 25
Noter 26

VERKSAMHETERNA **31**

Förbundsstab 31
Räddningstjänst 31
Skyddsavdelning 34
Larmcentral 35

INLEDNING

Mycket har hänt i omvärlden under 2022. Rysslands invadering av Ukraina har i princip ritat om hela säkerhetsordningen i Europa. Det civila försvaret som i princip är helt nedmonterat är återigen under en framtida stark uppbyggnad. Bergslagens Räddningstjänst (BRT) har, som andra räddningstjänster i Sverige, uppgifter som ska lösas under höjd beredskap.

I syfte att skydda och rädda befolkning och civil egendom från verkningar av krig skall kommunens organisation för räddningstjänst under höjd beredskap, utöver vad som i övrigt framgår av denna lag, ansvara för:

1. Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden.
2. Indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel.
3. Kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamhet enligt denna paragraf skall kunna fullgöras.

Personal inom kommunens organisation för räddningstjänst skall under samma tid delta i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade samt befolkningsskydd.

MSB ska på uppdrag av regeringen, senast den 1 mars 2023, ta fram dimensionerande planeringsförutsättningar för kommunal räddningstjänst under höjd beredskap. I uppdraget ingår bland annat att:

- precisera och ta ställning till vilka förutsättningar de kommunala räddningstjänsterna ska planera efter för den verksamhet som behöver bedrivas vid höjd beredskap.
- bedöma vilken grundläggande förmåga de kommunala räddningstjänsterna behöver ha för att hantera sådana situationer.
- beskriva behovet av förmågeuppbyggnad på olika nivåer, exempelvis genom förstärkningsresurser på nationell nivå för att den kommunala räddningstjänsten ska klara sitt uppdrag under höjd beredskap.
- redovisa de ekonomiska konsekvenserna av de dimensionerande planeringsförutsättningarna.

Upplevelsen av sommaren är att den var lugnare än normalt avseende bränder i skog och mark. Vädret märktes däremot av i ett antal stråk av stora regnmängder och kraftiga vindar som ställt till med skador och störningar i samhället.

Vi börjar nu se fram emot inflyttning i Seglet, vår nya ledningscentral, tillsammans med både Polisen och SOS Alarm AB, såväl som andra aktörer. Det kommer för oss innebära tätare samarbeten med andra och att samhällets förmåga att hantera olyckor, kriser och ytterst ofred väsentligt stärks. Vi vet att det kommer att innebära en del arbete för oss framöver innan flyttlasset går.

Peter Backman

Förbundschef
Bergslagens Räddningstjänst

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Väsentliga händelser

Äntligen kan verksamheten fokusera på uttalade mål och aktiviteter då samhället började öppna upp igen, tack vare att en stor andel av populationen vaccinerade sig och pandemin slutade vara samhällsfarlig. De utåtriktade mål och aktiviteter som Räddningsavdelningen har arbetat med sedan början av året och framåt är verksamhetsbesök, utveckling av insatskort och uppställningsplatser för höjdfordon.

Pandemin har medfört att många möten sker digitalt och BRT har framför allt använt Teams vilket är bra ur hållbarhetsperspektiv och mindre tid läggs på resor. I början av året prövades övning gentemot RIB-stationerna via Teams och det fungerade mycket bra. Det kommer inte att användas hela tiden men är ett bra komplement för att föra ut teoretisk kunskap till många samtidigt.

I början av året levererades den nya släckbilen till Degerfors och den utgör något av ett grundexempel för hur förbundets kommande släckbilar kommer att vara, god arbetsmiljö med beprövad teknik som alla medarbetare behärskar. Släckbil Degerfors hör till 2021 års investering och nu pågår bygge av nytt höjdfordon till Filipstad som är 2022 års investering.

I mitten på januari testades cirka 20 brandmän för att bli sommarvikarier i Karlskoga och Kristinehamn och av dessa har sex personer valts ut för att arbeta i sommar. Dessutom har det på Räddningsavdelningen genomförts rekrytering av två Styrkeledare pool i Karlskoga och en Stationschef i Kristinehamn.

I slutet av april startades ett projekt upp mellan Karlskoga och Kristinehamn, ”Friska brandmän”, som går ut på att öka kunskap och införa rutiner för att minimera risken att utsättas för kontaminerad (rök- och sot) utrustning i samband med bränder. Projektet kommer att hålla på tills årsskiftet med succesivt införda åtgärder för all personal. Förbundet behöver dessutom undersöka hur den egna förmågan att tvätta denna utrustning är och eventuellt hitta lösningar på hur den kan rengöras på bästa sätt.

Under vecka 12 genomfördes brandmusikal på stationen i Kristinehamn, där förskolor bjöds in.

Arbete har påbörjats med att överföra objektsregistret från externt dokument till Daedalos. I samband med det arbetet revideras också tillsynsfrister i enlighet med förtydligade tillsynsdirektiv (MSBSF 2021:8) som träder i kraft vid halvårsskiftet. En likriktning mot Nerikes Brandkår görs samtidigt, inte minst med tanke på geografisk närhet. Arbete har också inletts med framtagande av uppdaterad tillsynsplan 2023.

Skyddsavdelningen har under året haft personalomsättning på grund av pensionsavgång samt byte av tjänst internt. Rekrytering pågår och beräknas vara klar under oktober/november. Vakanserna medför att det kommer vara svårt att uppnå tillsynsmålet för året.

Innan sommaren fattade Direktionen för BRT beslut om att i Kristinehamn inrätta en dagtidsstyrka med beredskap som ett projekt under perioden 20230101–20241231. Det innebär att utöver ordinarie skift på 1+4 kommer det att finns ytterligare dagtidspersonal bestående av brandmän vilket innebär att det varje vardag mellan kl. 7:30-16:15 finns ytterligare 5 brandmän i tjänst. En av dessa brandmän är knuten till skiftet och har 90 sekunder anspänningstid medan övriga kan arbeta med förbundsövergripande arbetsuppgifter. Arbetsuppgifterna för denna dagtidspersonal skulle, förutom att upprätthålla kompetens för brandmansuppgiften, kunna vara förbundsövergripande uppgifter som tillsyn, extern

utbildning, råd och information till allmänheten i brandskyddsfrågor, stöd till våra RIB stationer genom förbättrad utbildning, logistik, områdesansvar med mera. Övriga tider, det vill säga på kvällar och helgdagar har en av dessa 5 personer beredskap med riktvärdet 5 minuters anspänningstid till brandstationen. Rekryteringsprocessen är påbörjad och nya brandmän som arbetar dagtid kommer att finnas på plats från och med 2023-01-01.

God ekonomisk hushållning

För att skapa förutsättningar för en god ekonomisk hushållning måste det enligt lagstiftaren finnas ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter. Detta säkerställer en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet.

God ekonomisk hushållning tolkas i kommunalförbundet Bergslagens Räddningstjänst som att våra resurser ska användas där de gör mest nytta och att vi har en ekonomisk medvetenhet och en helhetssyn på alla våra resurser i förbundet. Det betyder att vår ekonomi ska vara långsiktigt hållbar och att våra personella och tekniska resurser ska användas på ett över tid hållbart sätt.

Ur ett finansiellt perspektiv betyder god ekonomisk hushållning att vi har en framtida handlingsberedskap för eventuella oförutsedda utgifter, att vi kan genomföra planerade investeringar med egna medel och att vi har en betalningsberedskap så vi kan betala våra utgifter i rätt tid.

Den samlade bedömningen för perioden är att samtliga finansiella mål kopplade till god ekonomisk hushållning är uppfyllda. Tre av fyra verksamhetsmål kopplade till god ekonomisk hushållning är uppfyllda. Prognosen för året är att måluppfyllelsen kommer att vara god under förutsättning att inga mer omfattande larm som kräver stor personell insats. Det mål avseende tillsyner kommer troligtvis inte att uppnås för året på grund av de vakanser som avdelningen har för närvarande. Rekrytering pågår, men det är inte säkert att samtliga nyanställda har kompetensen Tillsyn A som krävs för att få göra tillsyner. De nyanställda som inte har denna kompetens kommer genomföra utbildningen under 2023.

Finansiella mål kopplat till god ekonomisk hushållning

Mål	Resultat	Måluppfyllelse
Bergslagens Räddningstjänst ska ha en ekonomi i balans och en beredskap att möta ekonomiska risker och oförutsedda händelser. Verksamhetens årliga nettokostnad ska understiga medlemsbidraget.	Resultatet för perioden är 1,8 mkr (3 mkr) vilket är 1,8 mkr (3 mkr) bättre än budget. Under perioden redovisas reavinst vid försäljning av anläggningstillgångar på 197 tkr (275 tkr). I dagsläget prognostiseras ett nollresultat för året. Prognosen är något osäker då personalkostnaderna ligger något högt i förhållande till budget samt kostnadsökningarna i samhället som påverkar förbundet.	
Förbundets investeringar ska finansieras med egna medel.	Förbundets likviditet är god och samtliga investeringar under året kommer att finansieras med egna medel.	
Förbundets banklikviditeten ska inte underskrida 3 mkr.	Den 31 augusti uppgår banklikviditeten till 18,6 mkr (26,3 mkr). Prognosen är att förbundets banklikviditet kommer att överstiga 3 mkr per den 31 december 2022.	

Verksamhetsmål kopplat till god ekonomisk hushållning

Mål	Resultat	Måluppfyllelse
Att inom tilldelade medel upprätthålla beslutad beredskapsorganisation och att påbörja utryckning inom angiven anspänning tid enligt handlingsprogram, (exklusive insatser med fördröjd tidsangivelse som kan härledas till kommunikation/teknik gällande själva utalarmeringen).	Målet är uppfyllt. Uppföljning har skett på samtliga larm under vecka 7 och vecka 18. Totalt har 54 larm granskats. Ingen avvikelse finns på bemanning. I stället för riktvärde på anspänningstid har insatstiderna granskats där tiderna 10, 20 och 30 minuter (beroende på var olyckan inträffat) har följts upp. Inga avvikelser finns avseende riktvärdet för insatstiden.	
Att tillsyn skall göras enligt den årligt antagna tillsynsplanen. Tillsynsplanen anger hur fördelning och prioritering av tillsynsobjekten sker. *	Målet är inte uppfyllt. Tillsyner ska utföras enligt tillsynsplan, med viss reservation för hur Länsstyrelsen avser planera Sevesotillsyner. Då ett antal prioriterade objekt tillsynas myndighetsgemensamt får det visst genomslag på utförda tillsyner. 37 tillsyner av 98 prioriterade verksamheter (38 %) samt 59 tillsyner av 346 sekundära verksamheter (17 %) är utförda jan-aug. Prognosen är att varken samtliga prioriterade tillsyner kommer utföras eller det totala tillsynsmålet kommer att uppnås på grund av personalomsättningen på avdelningen.	
Att verksamheten utifrån självkostnadsprincipen skall vara bemannad och tekniskt utrustad, utifrån medlemskommunernas och Bergslagens Räddningstjänsts interna efterfrågan av larmtjänster.	Målet är uppfyllt. Larmcentralen följer utbyte och förnyelse av teknik, datorer enligt upprättat teknikschema.	
Personalomsättningen inom räddningspersonal i beredskap ska understiga 7 %.	Målet är uppfyllt per den 30 augusti då personalomsättningen under perioden var 0,5% Under perioden jan-aug har tre personer slutat av vår räddningspersonal i beredskap och en nyrekrytering har gjorts. Prognos för helåret 2022 är att personalomsättningen inom RiB hamnar mellan 2–4 %.	

*För 2022 anger tillsynsplanen att totalt 444 objekt finns registrerade för tillsyn, varav 98 objekt är prioriterade.

Måluppföljning

Bergslagens Räddningstjänst skall genom informationsinsatser, effektiva räddningsinsatser, jämställdhet, mångfald samt samverkan uppnå nedanstående mål som fastställts i handlingsprogrammet för perioden 2020–2023 för förebyggande och operativ verksamhet. Larmcentralen har formulerat inriktningsmål för sin verksamhet motsvarande period.

Måluppfyllelsen delas in i tre kategorier, målet uppnått, målet delvis uppnått samt målet ej uppnått. För bedömningen målet uppnått måste målet vara minst 95 % uppfyllt och för delvis uppnått måste målet vara till minst hälften uppfyllt. Uppföljning av målen presenteras i delårsbokslut och årsredovisning.

Måluppfyllelsen för perioden är god och av de totala 20 målen är 12 uppfyllda, fem delvis uppfyllda och tre ej uppfyllda. Prognosen för året är att de flesta av målen som är delvis uppfyllda vid delårsbokslutet kommer att uppnås vid årets slut. När det gäller tillsynsmålet samt kompetenskrav avseende förebyggande brandskydd har skyddsavdelningens personalomsättningen medfört att det kommer bli svårt att uppnå dessa mål vid årsskiftet.

Under 2021 infördes rutiner för måluppföljning och det är fortfarande vissa justeringar som behöver göras för att kunna genomföra mätningarna på ett bra sätt. Det verksamhetsmål som inte uppfylls är kopplade till händelserapporten i verksamhetssystemet Daedalos som i dagsläget inte kan hantera den typ av registrering som önskas. Kontakt är tagen med systemets utvecklare för att på sikt kunna följa upp målet.

Förebyggande verksamhet

Säkerhetsmål	Prestationsmål	Resultat	Måluppfyllelse
1. Den enskilde skall genom effektiv tillsyn och information erhålla största möjliga trygghet gentemot brand och explosion. (olyckor)	1a. En årlig tillsynsplan skall ange hur fördelning och prioritering av tillsynsobjekten sker. Tillsyn skall göras till 100% på prioriterade objekt.	Målet är inte uppfyllt. 96 tillsyner (46 %) är genomförda under perioden jan-aug.	
	1b. Upprätthålla kompetensen hos de som arbetar med förebyggande brandskydd. Kompetenskraven anges i tillsyns-planen.	Målet är inte uppfyllt. 75% av avdelningens ordinarie personal har kompetens lägst Tillsyn A.	
	1c. Personal i utryckningsstyrkan skall sammanlagt genomföra minst 30 verksamhetsbesök per år enligt framtagen mall.	Målet är uppfyllt. Skiftlagen genomför verksamhetsbesök enligt uppsatt mål.	

	1d. 100 % av kända tillbud och bränder på skolor som är relaterade till barn och ungdomar följs upp.	Målet är uppfyllt. De tillbud som kommer till förbundets kännedom följs upp kort efteråt i samverkan med kommun. skola, socialtjänst och Polis.	

Säkerhetsmål	Prestationsmål	Resultat	Måluppfyllelse
2. Antalet bostadsbränder skall minska.	2a. Andelen fungerande brandvarnare och släckutrustning i bostäder ska öka. Vid inträffade bostadsbränder skall minst 85% av bostäderna ha haft fungerande brandvarnare.	Målet kan ej mätas/ej uppfyllt. Efterlevnaden kan ej säkerställas i nuläget då det saknas stöd för detta i händelserapport.	
	2b. Aktiv information exempelvis genom hembesök, hemsidor och utbildning skall ske för att höja medvetenheten om brandskyddet.	Målet är delvis uppfyllt. En enkel inventering av brandskyddet görs av larmtekniker i samband med deras ordinarie besök i bostäder med anledning av trygghetslarm. Jan-apr har 100 kontroller utförts och fungerande, uppsatt brandvarnare finns i 94% av bostäderna. I ett fall har så allvarliga brister påträffats att hemtjänstsamordnare kontaktats. Ingen dokumentation har skett av kontroller utförda under maj-aug.	
	2c. Vid varje bostadsbrand skall räddningstjänsten göra dokumenterade efterbesök när människor skadats eller stora värden förstörts.	Målet är delvis uppfyllt. En rutin för att följa upp dokumenterade efterbesök har införts men det saknas vissa parametrar	

3. Människor som bor och vistas inom räddningstjänstområdet kan erbjudas utbildning inom brandskydd och övriga delar av räddningstjänstförbundets kompetensområde.	3a. Medverka till att varje skola med grundskoleelever regelbundet utbildar alla ungdomar (elever) i årskurs 2 och 5.	Målet är uppfyllt. Rutin för att föra ut budskap om BUSE till alla förbundets berörda skolor finns. På lämpligt sätt genomförs också det avslutande stationsbesöket, eller motsvarande, i alla kommuner.	
	3b. Minst 1500 personer ska årligen få utbildning kring brandsäkerhet.	Målet är uppfyllt. Jan-aug har 1 668 personer utbildats vid 43 utbildningstillfällen.	

Operativ verksamhet

Säkerhetsmål	Prestationsmål	Resultat	Måluppfyllelse
1. Räddningstjänsten skall genomföra räddningsinsats inom godtagbar tid och på ett effektivt sätt i de fall där den enskildes egen förmåga ej räcker till.	1. Vid pågående insats kan beredskapsstyrkorna omfördelas. I medlemskommunernas tätorter skall beredskapen organiserats så att annan insatsstyrka kan komma till tätortens brandstation snarast möjligt, dock senast inom 30 minuter.	Målet är uppfyllt. Samtliga larm kontrollerade under perioden vecka 14 till vecka 16 (105 larm). Inga avvikelser har noterats. Samtliga larm kontrollerade under vecka 29 till vecka 31 (94 larm). Sju avvikelser har noterats i svarstider. Avvikelserna är av mindre art och har inte påverkat händelseförloppet på insatsen.	
2. Räddningsinsatserna skall utföras på ett tryggt och säkert sätt och med rätt kompetens.	2. Övningar och kompetensutbildning genomförs i planerad omfattning.	Målet är uppfyllt Inga avvikelser rapporterade.	

3. Följa upp och ta till vara på erfarenheter från inträffade händelser.	3a. Alla dödsolyckor skall följas upp.	Målet är uppfyllt. Under perioden har tre dödsolyckor inträffat, dessa har rapporterats och följts upp enligt framtagen rutin.	
	3b. En årlig statistik för inträffade händelser skall tas fram.	Målet är uppfyllt. Resultaten presenteras under RTJ-avdelningens nyckeltal.	
	3c. Varje år skall minst åtta händelser utredas.	Målet är delvis uppfyllt. Sex händelser har utvärderats/utretts under perioden. Prognosen är att målet kommer att uppnås under året.	
4. Utrustning och fordon vårdas så att hög driftsäkerhet/tillförlitlighet kan upprätthållas.	4. Alla fordon och utrustning ska vara kontrollerade och godkända. Antalet avvikelser pga. bristande underhåll ska vara ”0”.	Målet är uppfyllt. Inga avvikelser rapporterade och inga tillbud gällande fordon eller utrustning har skickats in.	
5. Räddningstjänsten skall kunna fungera på ett godtagbart och effektivt sett även vid över tiden utdragna händelser.	5. En årlig övning ska genomföras i syfte att utveckla ledningssystemet för att kunna hantera såväl dagliga händelser som flera samtidiga pågående insatser.	Målet är uppfyllt. Detta sker kontinuerligt inom RRB som dagligen hanterar cirka 30 larm på Räddningscentralen för RRB. Dessutom sker löpande utbildning och övning inom området Ledning.	

Larmcentral

Inriktningsmål	Prestationsmål	Resultat	Måluppfyllelse
Larmcentralen bör ha möjlighet utifrån kommunernas önskemål, även bevaka kommunernas objekt och fastigheter via kamerabevakning.	Dialogmöten med medlemskommunernas säkerhetssamordnare för att öka medvetenheten kring möjligheterna med kameraövervakning. Antalet kameraövervakade objekt bör öka över tid.	Målet är delvis uppfyllt Introduktionsmöte med Karlskoga kommun och leverantör för Säker skola har genomförts. Arbetet kan innehålla fler bitar utöver kamerabevakning.	
Larmcentralen ska erbjuda medlemskommunerna person/överfallslarm.	Dialogmöten med medlemskommunerna.	Målet är uppfyllt. Karlskoga kommun har sedan 1 februari tjänsten. Larmcentralen har erbjudit de andra kommunerna tjänsten via säkerhetssamordnarna.	
Larmcentralen ska arbeta förebyggande hos brukare med trygghetslarm.	Trygghetskontroll genomförs i samband med installation av trygghetslarm.	Målet är delvis uppfyllt Av de 100 genomförda brandkontrollerna som larmteknikerna gjort i bostäder under jan-apr har 94 % fungerande brandvarnare. Ingen dokumentation har skett av kontroller utförda under maj-aug.	
Senast 2025 ska samtliga trygghetslarm vara utbytta	För att säkra mobiloperatörernas övergång till 4G och 5G	Målet är uppfyllt. Av det totala antalet aktiva larm är 618 utbytta till och med 31 augusti 2022. För att utbytet ska vara klart under 2025 förutsätter det att minst 550 larm/år blir utbytta.	

Personalekonomisk redovisning

Personalutvecklingen inom Bergslagens Räddningstjänst ska tillgodose verksamhetens behov av kompetenta medarbetare för att kunna möta nuvarande och framtida behov.

Det finns heltidsanställd personal på stationerna i Kristinehamn, Karlskoga och Filipstad. Räddningstjänstpersonal i beredskap (RiB) tjänstgör i Filipstad, Hällefors, Degerfors, Storfors, Lesjöfors och Åtorp. Kravet för RiB-personal är bland annat att de bor och arbetar i närheten av brandstationen.

För perioden januari-augusti uppgår personalkostnaden 49,1 mkr vilket motsvarar 67 % av den totala budgeten för personalkostnader (73 mkr). Förbundet köper in tjänsten lönehantering och IT-support av medlemskommunerna samt pensionshantering av KPA pension.

Antalet anställda
Antalet tillsvidareanställda inom Bergslagens Räddningstjänst uppgick den 31 augusti 2022 till 189 personer, 81 heltidsanställda och 108 Räddningstjänstpersonal i beredskap (RiB).

Under perioden jan-aug har tre deltidsbrandmän valt att sluta på egen begäran. På heltid har en brandman, en brandinspektör och en larmoperatör valt att sluta på egen begäran. Två brandmän, en brandinspektör, en styrkeledare och stationschefen i Kristinehamn har valt att gå i pension.

Under de närmsta fem åren har ytterligare 8 medarbetare, varav 7 inom den operativa verksamheten, möjlighet att sluta sina anställningar genom pensionsavgång. För att klara årets sommarsemester för heltidsbrandmän har 11 semestervikarier rekryterats.

Sjukfrånvaro
Sjukfrånvaron hittills under jan-aug har varit något högre än föregående år. Det är främst personer i gruppen 50 år och äldre som har ökat och orsaken är att det under perioden förekommit ett antal längre sjukskrivningsperioder.

Tillbud- och olycksrapportering
Det har under perioden jan-aug har det inkommit 17 rapporterade arbetsskador/tillbud varav 10 avser någon form av personskada medan resten avser brister i utrustning/material eller yttre faktorer. Skadorna följs upp systematiskt i samverkansgruppen där även förebyggande åtgärder diskuteras och beslutas för att minska skaderisken framöver. Säkerhetsföreskrifter finns genom arbetsmiljöverkets föreskrifter om rök- och kemdykning samt i interna reglementen. Förbundet har under perioden anmält en olycka till arbetsmiljöverket.

Företagshälsovård
All utryckningspersonal inom förbundet har hälsoundersökning varje år och dagtidspersonal har hälsokartläggningar vart 3:e år. Hälsoundersökningarna sköts av företagshälsovården, för närvarande har förbundet avtal med VarnumHälsan. Årets hälsoundersökningar för personal i utryckningsorganisationen klara. Då avtalet med nuvarande leverantör har löpt ut kommer Håller BRT på att tillsammans med Filipstads kommun och storfors kommun att upphandla ny företagshälsovård. Planerad avtalsstart med ny leverantör är i november.

Samverkansgruppen och skyddsombud
För att skapa en god arbetsmiljö krävs ett nära och kontinuerligt samarbete mellan verksamheten och de anställda. Tillsammans med fackliga representanter och skyddsombud har förbundet regelbundna

samverkansmöten. Skyddsombuden samverkar i egna träffar en gång per år där samtliga skyddsombud, huvudskyddsombudet samt förbundschef och HR-specialist deltar. Huvudskyddsombud, förbundschef och HR-specialist deltar sedan i den gemensamma samverkansgruppen för Bergslagens Räddningstjänst.

Jämställdhet
Räddningstjänsten skall inom ramen för sin verksamhet bedriva ett målinriktat arbete för att främja jämställdheten inom organisationen. Förbundet ska aktivt arbeta med attitydfrågor och skapa en arbetsplats med både kvinnor och män. Vid likvärdig kompetens i samband med nyrekrytering ska en jämn könsfördelning eftersträvas.

Antalet kvinnor som arbetar inom förbundet har ökat med en person och är idag tjugotvå och av dessa är det nio som är i utryckningstjänst.

På brandstationen i Åtorp är det en kvinna som är stationschef.

Vid nyrekrytering läggs det stor vikt på att försöka rekrytera in fler kvinnor, bland årets semestervikarier på brandmannasidan är en av vikarierna kvinna.

Innan sommaren påbörjades ett arbete med att inspirera och kunskapsförmedla jämställdhet och mångfald i förbundet. MSB har tillsammans med Nätverket Jämställd Räddningstjänst publicerat två filmer med det diskussionsfrågor som har och ska användas för interna diskussioner och utvecklingsarbete.

Kompetensutveckling
Utveckling på olika sätt är viktigt för att höja kompetensen. Kompetensutveckling sker bland annat genom att medarbetare utbildas via MSB (myndigheten för samhällsskydd och beredskap).

Det har införts ett nytt utbildningssystem, ledningsutbildning för kommunal räddningstjänst, och nu benämns utbildningarna Ledningskurs 1,2,3 där våra framtida styrkeledare går ledningskurs 1 och insatsledare ledningskurs 2

Beslut om att en brandman ska gå ledningskurs 1 och att en styrkeledare ska gå ledningskurs 2under året har tagits. Beslut har även tagits att kompetensutveckla en brandinspektör med utbildningen tillsyn B.

För att bibehålla och öka kompetensen för personalen som utövar räddningstjänst genomförs regelbundna utbildningar och övningar. Inriktningen på övningarna styrs av aktuell riskbild och behov av att underhålla befintlig kompetens.

För skiftgående personal genomförs övningsverksamhet under schemalagt arbetspass. Inriktningen på övningarna svarar mot uppställda mål för räddningsstyrkan samt samverkan mellan räddningsstyrkor.

Ledningspersonal övas i förmåga att leda stora och långvariga räddningsinsatser. Särskilt intresse ägnas åt samverkan med andra myndigheter och organisationer.

Framtid och förväntad utveckling
Då förbundet inom en femårsperiod har 8 personer, varav 7 inom den operativa verksamheten, som har möjlighet att gå i pension kommer en stor framtida rekrytering att bli en utmaning. Det är idag svårt att hitta personer med rätt kompetens och det är i Sverige bland annat stor konkurrens mellan räddningstjänsterna, framför allt när det gäller brandingenjörer men även brandinspektörer.

På våra deltidstationer har det under en lång tid varit svårt att rekrytera nya deltidsbrandmän och det pågår ständigt försök att hitta nya.

Organisationen behöver förstärkts med ytterligare poolbrandmän, för att ur ett arbetsmiljöperspektiv försöka säkerställa den ordinarie skiftgående brandmäns frånvaro vid semester, föräldraledighet, sjukdom med mera. I nuläget måste semestern fördelas, för att upprätthålla rätt kompetens, i tre perioder varav en period endast innehåller tre veckors sammanhängande semester.

Ett projekt har startats upp i förbundet som kallas ”Friska brandmän” och syftet är att få mer kunskap om och nya rutiner för att minimera risken att utsättas för kontaminerad (rök- och sot) utrustning i samband med bränder. Projektet beräknas att vara avslutat vid årsskiftet och nya rutiner kommer att succesivt att implementeras för den utryckande personalen i BRT.

Innan sommaren fattade Direktionen för BRT beslut om att i Kristinehamn inrätta en dagtidsstyrka med beredskap som ett projekt under perioden 20230101–20241231. Det innebär att utöver ordinarie skift på 1+4 kommer det att finns ytterligare dagtidspersonal bestående av brandmän vilket innebär att det varje vardag mellan kl. 7:30-16:15 finns ytterligare 5 brandmän i tjänst. En av dessa brandmän är knuten till skiftet och har 90 sekunder anspänningstid medan övriga kan arbeta med förbundsövergripande arbetsuppgifter. Arbetsuppgifterna för denna dagtidspersonal skulle, förutom att upprätthålla kompetens för brandmansuppgiften, kunna vara förbundsövergripande uppgifter som tillsyn, extern utbildning, råd och information till allmänheten i brandskyddsfrågor, stöd till våra RIB stationer genom förbättrad utbildning, logistik, områdesansvar med mera. Övriga tider, det vill säga på kvällar och helgdagar har en av dessa 5 personer beredskap med riktvärdet 5 minuters anspänningstid till brandstationen. Rekryteringsprocessen är påbörjad och nya brandmän som arbetar dagtid kommer att finnas på plats från och med 2023-01-01.

Innan sommaren påbörjades ett arbete med att inspirera och kunskapsförmedla jämställdhet och mångfald i förbundet. MSB har tillsammans med Nätverket Jämställd Räddningstjänst publicerat två filmer med det diskussionsfrågor som har användas för interna diskussioner. Under hösten kommer förbundet arbeta mer aktivt med att bli jämställda och mer inkluderande genom ökat jämställdhets- och mångfaldsarbete. En del i det här är att använd spelet Räddningsvärk och detta för att reflektera och diskutera normer och värderingar. Syftet är att reflektera kring våra normer och värderingar, men också att öka våra kunskaper och hitta utvecklingsområden och nya idéer för fortsatt arbete.

Nyckeltal personal

Anställda	**2021**	**Jan-aug 2022**
Total personal	196	189
- varav heltidsanställda	86	81
- varav räddningspersonal i beredskap	110	108
Kvinnor	21	22
Män	175	167
Kvinnor %	10,7	11,6
Män %	89,3	88,4
Förtroendevalda - Direktion/Revision	22	22
Personalomsättning %	**2021**	**Jan-aug 2022**
Heltid	1.2	1,5
Räddningspersonal i beredskap	4,7	0,5
Pension	**2021**	**Jan-aug 2022**
Pensionsavgångar	2	5
Möjliga pensionsavgångar inom 5 år (heltid)	13	8
- varav i utryckningsstyrka (heltid)	12	7
Sjukfrånvaro %	**2021**	**Jan-aug 2022**
Total sjukfrånvaro	2,50	2,98
Långtidsjukfrånvaro (minst 60 dagar) av total sjukfrånvaro	39,18	32,83
Sjukfrånvaro 29 år och yngre	1,14	0,73
Sjukfrånvaro 30–49 år	2,40	2,4
Sjukfrånvaro 50 år och äldre	3,09	4,74
Sjukfrånvaro kvinnor	7,80	7,52
Sjukfrånvaro män	1,51	2,16
Personalkostnader, tkr (inkl. arbetsgivaravgift 31,42 %, exkl. pensionskostnader)	**2021**	**Jan-aug 2022**
Direktion	189	123
Revision	58	49
Stab	3 051	2 229
Räddningstjänst	54 598	39 521
Skyddsavdelning	3 635	2 365
Larmcentral	6 725	4 821
Totalt	**68 256**	**49 108**

Ekonomisk redovisning

Resultat

Periodens resultat uppgår till 1,8 mkr (3 mkr) vilket är 1,8 mkr (3 mkr) bättre än budgeterat. Överskottet beror främst på reavinster för försäljning av anläggningstillgångar, lägre kostnader för inköp och högre intäkter för bland annat trygghetslarm.

Personalkostnaderna ligger i linje med budget, men är ändå något höga med tanke på att förbundet har haft en del vakanser periodvis.

Årets prognos är fortfarande osäker då verksamheten påverkas av att inga längre mer omfattande larm eller oförutsedda kostnader tillkommer. Förbundet märker redan av den ökade inflationen och framför allt de ökade bränslepriserna då hela budgeten är förbrukad efter augusti.

Årets resultat prognosticeras till ett överskott på 200 tkr där reavinster på 197 tkr som avser försäljning av anläggningstillgångar, orealiserad värdeförändring på kortfristiga placeringar samt 2,1 % ökning av semesterlöneskulden räknas med.

Placerade medel

Under 2020 arbetades en placeringspolicy fram i förbundet för att kunna göra kortsiktiga placeringar av kapital som inte används i den dagliga driften, så kallad överlikviditet.

Tillsammans med rådgivare från Nordea har placeringar gjorts i nedanstående portfölj där allt kapital är klassificerat som kortfristiga placeringar. På balansdagen är dessa värderade till verkligt värde och periodens orealiserade värdeförändring är bokförd i periodens resultat.

Placering (kr)	Anskaffnings-värde	Marknadsvärde 2022-08-31	Värdeförändring 2022-08-31
Nordea Swedish Bond Stars A	600 000	574 011	-25 989
Nordea Klimatfond	50 000	70 821	20 821
Nordea Institutionella Aktiefonden Sverige (icke-utd)	104 595	108 835	4 239
Nordea Institutionella Räntefonden långa placeringar, SEK icke-utd	1 050 000	948 151	-101 849
Nordea Hållbarhetsfond Aktier Global	375 480	486 930	111 450
Nordea Hållbarhetsfond Obligationer Global	725 000	639 412	-85 588
Institutionella Aktiefonden Stabil	110 890	117 278	6 388
Totalt	**3 015 965**	**2 945 437**	**-70 528**

Förbundet gjorde även en tremånaders fastränteplacering på 5 mkr i som kommer löpa ut i november, räntan för denna placering uppgår till 0,5 %.

Pensionskostnader

I posten verksamhetskostnader ingår förbundets pensionskostnader. Den finansiella kostnaden som avser värdesäkring av pensionsskulden redovisas som en finansiell kostnad i resultaträkningen.

Budgeten 2022 är lagd utifrån den beräkning som KPA gjorde i december 2020.

I samband med delårsrapporten i april och budgetarbetet inför 2023 beställde förbundet en ny prognos från KPA för att få med de ökade kostnaderna för det nya avtalet AKAP-KR från 1 januari 2023 samt inflationsuppräkningen. Under hösten meddelade KPA att uppräkningen kommer att öka ytterligare 3,5 % då prisbasbeloppet ökar med 8,7 % jämfört med 2022.

Prognosen fån KPA per den 30 april 2022 visar att förbundets pensionskostnader 2022 beräknas bli 1,2 mkr lägre än budgeterat.

Pensionskostnader, tkr	2022-12-31	2023-12-31	2024-12-31	2025-12-31	2026-12-31
Avgiftsbestämd ÅP KAP-KL	2 330	711	672	624	516
Avgiftsbestämd ÅP AKAP-KL	847	3 652	3 733	3 859	3 957
Skuldförändring exkl. särskilda beslut	-2 222	-3 153	-3 598	-3 378	-1 934
Skuldförändring särskilda beslut	0	0	0	0	0
Finansiell kostnad	1 491	3 694	2 736	2 285	2 095
Utbetalningar ansvarsförbindelse	3 257	3 402	3 365	3 157	3 008
Utbetalningar exkl. särskilda beslut	3 466	7 186	7 405	6 821	5 170
Utbetalningar särskilda beslut	0	0	0	0	0
Totalt	**9 169**	**15 492**	**14 313**	**13 368**	**12 812**

I balansräkningen finns en avsättning för upparbetad pensionsskuld på 60,5 mkr (60,5 mkr). I samband med årsbokslut regleras upparbetad pensionsavsättning med motsvarande fordran mot medlemskommunerna för att på sikt finansiera kommande pensionsutbetalningar.

Förbundets upparbetade pensionsskuld i ansvarsförbindelsen (pensionsavsättning intjänad till och med 1997-12-31) beräknas uppgå till 38,2 mkr vid årets slut. Denna pensionsskuld kommer att sjunka med 6,8 mkr enligt KPA:s prognos fram till och med 2026.

Beräkningstidpunkt	2022-12-31	2023-12-31	2024-12-31	2025-12-31	2026-12-31
Ansvarsförbindelse	38 179	36 898	35 098	33 222	31 366
Avsatt till pensioner exkl. särskilda beslut	59 774	60 316	59 454	58 360	58 521

Soliditet

Soliditeten för förbundet är god och uppgick den 31 augusti till 33 % vilket är en ökning från den 31 december 2021 då soliditeten uppgick till 27,1 %.

Likviditet

Förbundets kassalikviditet är god då medlemskommunerna betalar in sina medlemsbidrag i förskott för nästkommande kvartal. Av årets investeringsbudget på 13,3 mkr har 7,8 mkr påverkat likviditeten och gjort att kassalikviditeten minskat något jämfört med årsskiftet. Kassalikviditeten uppgår till 100 % (108 %).

Balanskravsresultatet – Bedömning utifrån helårsprognos

Periodens resultat uppgår till 1,8 mkr och från det ska realisationsvinster på 197 tkr samt orealiserade vinster och förluster på kortfristiga placeringar 71 tkr räknas bort, vilket innebär att förbundets balanskravsresultat för perioden är positivt, 1,6 mkr.

Förbundet har inte något balanskravresultat att återställa från tidigare år.

Årets prognos är fortfarande något osäker då verksamheten drabbas av kostnadsökningar, främst för drivmedel. Personalkostnaderna är något högre än budget efter augusti, men om det inte blir några större mer omfattande händelser under resterande del av året räknar förbundet med ett nollresultat, exklusive realisations- och orealiserade vinster.

Driftredovisning

(tkr)	2022-08-31	2021-08-31	Budget 2022	Prognos 2022	Avvikelse 2022
Stab					
Intäkter	1 498	1 901	2 249	2 363	-114
Kostnader	-11 407	-12 950	-19 083	-17 883	-1 200
- varav revision	-155	-144	-279	-279	0
- varav pensionskostnader	-5 890	8 216	10 687	9 487	1 200
Nettokostnader	**-9 909**	**-11 049**	**-16 834**	**-15 520**	**-1 314**
Räddningstjänst					
Intäkter	4 653	4 082	6 269	6 466	-197
Kostnader	-53 425	-49 805	-79 480	-79 591	111
Nettokostnader	**-48 771**	**-45 723**	**-73 211**	**-73 125**	**-86**
Skyddsavdelningen					
Intäkter	738	732	1 581	1 196	385
Kostnader	-2 418	-2 619	-4 324	-3 939	-385
Nettokostnader	**-1 680**	**-1 887**	**-2 743**	**-2 743**	**0**
Larmcentralen					
Intäkter	10 291	9 450	13 828	15 228	-1 400
Kostnader	-9 369	-9 033	-13 828	-15 228	1 400
Nettokostnader	**923**	**417**	**0**	**0**	**0**
Summa nettokostnader	**-59 438**	**-58 242**	**-92 787**	**-91 387**	**-1 400**
Medlemsbidrag	61 203	61 266	92 788	91 588	-1 200
Verksamhetens resultat	**1 765**	**3 024**	**0**	**200**	**-200**

Kommentar till driftredovisning

Verksamhetens intäkter
Förbundet har erhållit 145 tkr i ersättning från staten för höga sjuklönekostnader (december 2021-mars 2022) på grund av Covid-19.

Under perioden har förbundet sålt en stegbil och en släckbil där den totala reavinsten uppgår till 197 tkr. Ytterligare försäljningar kommer att ske av fordon, men på grund av försenade leveranser för de nya bilarna har dessa intäkter inte räknats med i årets prognos.

Årets larmintäkter ligger högre än budget för perioden med cirka 250 tkr. Även intäkterna för debiterade tjänster till RRB lär högre än budget då en vakans har medfört extra pass.

Den externa utbildningsverksamheten har under våren tagit lite fart men intäkterna ligger något lägre jämfört med budget. Förhoppningen är att intresset håller i sig och att intäkterna ökar under resterande del av året. På grund av vakanser inom skyddsavdelningen kommer inte fler kurser i Heta Arbeten att

kunna erbjudas under året vilket medför lägre intäkter. Även intäktskravet för tillsyner bli svår att uppnå för året. Skyddsavdelningens totala intäkter för perioden uppgår till 47 %.

Intäkterna för trygghetslarm har ökat då antalet aktiva larm ökat sedan budgeten lades. De ökade intäkterna kommer att användas för att byta ut befintliga larm till nya 4G/5G larm så långt det är möjligt.

Verksamhetens kostnader
Personalkostnaderna utgör den enskilt största posten i förbundets budget. Den del som ryms inom medlemsbidragsfinansierade verksamheterna (stabs-, räddnings- och skyddsavdelningen) uppgår till 65,8 mkr (71 % av total budget) exklusive pensionskostnader.

Budgeten för larmcentralens personalkostnader uppgår till 7,2 mkr och finansieras helt genom taxor och avgifter, så kallad självkostnadsprincipen. Personalkostnaden utgör 52 % av larmcentralens totala budget.

I februari betalades ersättning ut för semesterdagar till den personal som hade fler än 40 sparade semesterdagar vid årets ingång, totalt 341 tkr. Från den 1 januari 2018 sänktes det högsta antalet semesterdagar som kan sparas från 40 till 30 dagar. Medarbetare som har fler än 30 sparade dagar vid ingången av 2018 har en femårsperiod på sig att minska antalet sparade dagar.

Årets avtalsrörelse startades upp tidigt och årets löneökningar var klara under april månad.

Fram till och med augusti är utfallet 67 % av budget, vilket är i linje med budget men ändå något högt utfall då förbundet haft en del vakanser. Det kan delvis förklaras med en normal verksamhet utan restriktioner, högre sjukfrånvaro jämfört med föregående år samt att sparad semester och komptid har betalats ut i samband med pensionsavgångar. Om inga längre sjukfrånvaroperioder, större och mer omfattande händelser samt att semesterlöneskulden inte ökar mer än budgeterat kommer personalkostnaden inte överstiga budget vid årets slut.

Årets pensionskostnader presenteras utifrån den prognos KPA lämnade den 30 april och utfallet vid årets slut kommer att regleras direkt mot medlemsbidraget för pensioner.

Kostnaden för företagshälsovården ligger högt för perioden med anledning av genomförda nyanställningsundersökningar. Prognosen för året är ganska osäker då nuvarande avtal löpte ut den 30 april och nytt avtal förväntas vara klart innan årsskiftet.

Kostnaderna för fordon ligger något högre jämfört mot budget. Under perioden har några incidenter inträffat där förbundets fordon har varit inblandade och försäkringsärenden upprättats. Incidenterna har inte medfört några personskador. Även inflationen och de skenande bränslepriserna påverkar utfallet för perioden och gör att hela budgeten för drivmedel är förbrukad efter augusti månad.

Under hösten kommer förbundet att börja byta ut tekniken för utalarmering på samtliga stationer, med start i den norra delen av förbundet. Arbetet kommer att pågå under 2022–2023 och den första delen beräknas kosta 200 tkr.

Avskrivningskostnaderna beräknas bli något lägre än budget på grund av förseningar i planerade investeringar samt för investering Kristinehamns kommun 2 mkr där ett separat investeringsbeslut krävs.

Räddningsregion Bergslagen

Kostnaden för Räddningsregion Bergslagen (RRB) uppgår till 1,2 mkr för året och delfinansieras av de tjänster förbundet bistår med samt utökat medlemsbidrag från medlemskommunerna genom det statliga bidrag de erhåller för utökad systemledning från 2021.

Förbundet har haft ökade intäkter för tjänster inom RRB då en vakans har medfört extra pass. RRB räknar med ett överskott i delårsrapporten per den 31 juli på 960 tkr där förbundets andel är 119 tkr.

Under hösten 2023 kommer RRB att flytta in i Seglet, samhällets ledningscentral, vilket byggs av polisen och därmed kommer lokalkostnaderna att öka.

Investeringsredovisning

Investeringsbudgeten för 2022 uppgår till totalt 13,3 mkr, varav 4,9 mkr är överfört från 2021. Under perioden har 7,8 mkr (59 %) av investeringsbudgeten förbrukats.

Investeringsprojekt (tkr)	Budget 2022	Utfall 2022-08-31	Prognos 2022
IT-investeringar*	650	0	650
Fysisk träning	150	92	150
Möbler lektionssal Kristinehamn	250	0	250
Inventarier övrigt*	400	192	200
Utryckningsfordon Degerfors*	350	35	35
Ledningsfordon*	1 100	0	1 100
Utryckningsfordon - Hävare inklusive utrustning	7 000	6 064	6 100
Tre beredskapsfordon inklusive utrustning*	1 500	167	1 200
Övningsplats Kristinehamn	100	0	0
Övningsplats Karlskoga*	30	0	30
Övningsplats Filipstad*	50	0	130
Förrådsbyggnad*	1 300	1 225	1 262
Utryckningsmaterial/Teknikutrustning	400	0	0
Kristinehamns station**			
Totalt	**13 280**	**7 774**	**11 107**

* Inklusive överfört från 2021

** Separat investeringsbeslut i direktion krävs

Kommentar till investeringsredovisning

Upphandlingen av ledningsfordon samt två beredskapsbilar är klar. Ledningsfordonet och en beredskapsbil kommer levereras under hösten. För den andra beredskapsbilen finns i dagsläget inget leveransdatum satt på grund av problem vid tillverkningen.

Förbundet har köpt ut en tidigare leasad beredskapsbil.

Den nya släckbilen till Degerfors levererades i slutet av 2021 och komplettering av utrusning har gjorts under våren. Hävaren till Filipstads station levererades i slutet av juni och kommer tas i bruk under oktober. Kostnaden för bilen uppgår till 6,1 mkr inklusive utrustning.

Byggnationen av förrådsbyggnaden i Karlskoga är helt färdigställd och kostnaden uppgår till 1,3 mkr.

Prognosen för året är att 11,1 mkr kommer att förbrukas, exklusive den investering som avser Kristinehamns station där en utredning pågår och separat investeringsbeslut i direktionen krävs innan start.

Resultaträkning

(tkr)	Not	2022-08-31	2021-08-31	Budget 2022	Prognos 2022	Avvikelse 2022
Verksamhetens intäkter	2	15 312	13 904	21 047	22 259	1 212
Verksamhetens kostnader	3	-70 923	-69 070	-108 384	-108 334	50
Av- och nedskrivningar	4, 9	-2 745	-2 598	-4 650	-4 300	350
Verksamhetens nettokostnader		**-58 357**	**-57 764**	**-91 987**	**-90 375**	**1 612**
Medlemsbidrag	5	61 058	61 261	92 788	91 588	-1 200
Statsbidrag	6	157	5	91	183	92
Resultat före finansnetto		**2 858**	**3 502**	**892**	**1 396**	**504**
Finansiella intäkter	7	28	158	0	22	22
Finansiella kostnader	8	-1 121	-636	-892	-1 218	-326
Periodens resultat		**1 765**	**3 024**	**0**	**200**	**200**

Balansräkning

(tkr)	Not	2022-08-31	2021-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar	9		
Mark, byggnader och tekniska anläggningar		1 205	0
Maskiner och inventarier		40 470	36 646
Summa anläggningstillgångar		**41 675**	**36 646**
Omsättningstillgångar			
Fordringar			
Fordran medlemskommuner	10	60 505	60 505
Kortfristiga fordringar	11	7 113	26 579
Summa fordringar		**67 618**	**87 084**
Kortfristiga placeringar	12	**2 945**	**3 226**
Kassa och bank	13	**15 686**	**22 140**
SUMMA TILLGÅNGAR		**127 924**	**149 096**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	14	**-42 231**	**-40 465**
Därav delårsresultat/årets resultat		-1 765	-471
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner	15	-60 018	-60 505
Kortfristiga skulder			
Kortfristiga skulder	16	-25 676	-48 125
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		**-127 924**	**-149 096**
Ansvarsförbindelser			
a) Pensionsförpliktelser inklusive löneskatt	17	40 119	39 821
Beräkning från KPA 2022-04-31			
b) Övriga ansvarsförbindelser	18		
Operationell leasing		324	225
Hyresavtal, förfallotid inom 1 år		8 031	8 235
Hyresavtal, förfallotid 2–5 år		17 373	19 212

Finansieringsanalys

(tkr)	Not	2022-08-31	2021-12-31
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		1 765	471
Justering för gjorda av- och nedskrivningar	4, 9	2 745	3 936
Justering för rörelsekapitalets förändring	19	-684	918
Medel från verksamheten före förändringar av rörelsekapital		**3 826**	**5 325**
Ökning(-)/Minskning(+) av rörelsefordringar		19 465	1 407
Ökning(+)/Minskning(-) av rörelseskulder		-22 450	2 175
Medel från den löpande verksamheten		**842**	**8 907**
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	9	-7 774	-7 357
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		197	289
Medel från investeringsverksamheten		**-7 577**	**-7 068**
Finansieringsverksamhet			
Ökning(-)/Minskning(+) av långfristig fordran		0	0
Medel från finansieringsverksamhet		**0**	**0**
Årets kassaflöde		-6 735	1 839
Likvida medel vid årets början	12, 13	25 366	23 527
Likvida medel vid periodens slut		**18 631**	**25 366**

Noter

Not 1 – Redovisningsprinciper

Syftet med den finansiella redovisningen är att den ska gen en rättvisande bild över Bergslagens Räddningstjänst finansiella ställning. Förbundet följer de grundläggande redovisningsprinciper som framgår av den kommunala redovisningslagen (Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning) och god redovisningssed.

Grundläggande redovisningsprinciper
Kundfordringar har tagits upp till det värde som finns bokfört.

Utställda kundfakturor, överstigande 5 tkr, efter den 31 augusti som avser redovisningsperioden har bokförts som tillgång och tillgodoförts på periodens resultat.

Skulder har tagits upp till bokfört värde.

Leverantörsfakturor och andra kända kostnader, överstigande 5 tkr, som avser redovisningsperioden har bokförts som skuld och belastat periodens resultat.

En periodiserad kostnad gällande löner för räddningspersonal i beredskap (RiB), övriga timlöner, ersättningar för övertid finns bokad som interimsskuld. Skulden som är uppbokad för semesterlöneskuld och okompenserad övertid avser saldo per den 31 december 2021.

Sociala avgifter har bokförts i form av procentuella påslag i samband med löneredovisningen.
De påslag som använts är följande:

Arbetsgivaravgifter enligt lag	31,42 %
Avtalsförsäkringar	0,13 %
Kollektivavtalad pension	7,70 %
Summa sociala avgifter	39,25 %

Pensionsskuldens ökning, det vill säga avsättningen för den särskilda ålderspensionen inklusive löneskatt har redovisats i verksamhetens kostnader. Den individuella delen inklusive löneskatt har avsatts som kortfristig skuld och ingår i verksamhetens kostnader. Löneskatt har beräknats med 24,26 %.

Kortfristiga placeringar har värderats till verkligt värde och orealiserade värdeförändringar har belastat periodens resultat.

Materiella anläggningstillgångar
Anläggningstillgångar har i balansräkningen upptagits till anskaffningsvärdet minskat med årliga avskrivningar. Med anläggningstillgångar avses objekt som har en ekonomisk livslängd om minst tre år och med en total utgift på minst ett halvt prisbasbelopp exklusive moms.

De anläggningstillgångar som fanns i samband med förbundets bildande har tagits upp till det värde som åsattes inventarierna.

Avskrivningar
I balansräkningen är anläggningstillgångarna upptagna till anskaffningsvärdet minskat med investeringsbidrag, avskrivningar och nedskrivningar.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av planenligt efter tillgångens nyttjandeperiod. Avskrivningarna påbörjas när anläggningarna tas i bruk. Längden på avskrivningen grundar sig på den genomsnittliga livslängden hos Bergslagens Räddningstjänst enligt upprättad investeringspolicy (dnr: 2019/0583-113).

Brand- och räddningsfordon	20 år
Bilar och andra transportmedel	7–10 år

Maskiner	5–10 år
Inventarier	5–10 år

Not 2 - Intäkter (tkr)	**2022-08-31**	**2021-08-31**
Tillsyner och tillstånd	339	486
Trygghetslarm	8 167	7 527
Automatlarm (onödiga larm och hisslarm)	1 412	1 147
Tekniska larm (årsavgifter)	1 978	1 867
Hyror	557	518
Försäljning av verksamhet	2 070	1 545
- varav RRB	775	612
- varav externutbildning	299	149
Realisationsvinst försäljning maskiner och inventarier	197	275
Övriga intäkter	592	539
Summa intäkter	**15 311**	**13 904**

Not 3 - Kostnader (tkr)	**2022-08-31**	**2021-08-31**
Personalkostnader	-49 041	-45 747
Pensionskostnader	-5 157	-7 666
Revision	-107	-112
- varav granskning för delårsrapport och årsredovisning	0	0
RRB	-705	-706
Lokalhyror	-5 417	-5 360
Förbrukningsinventarier och förbrukningsmaterial	-1 182	-1 237
Reparation och underhåll	-798	-995
Kostnader för transportmedel	-892	-679
Försäkringar	-390	-338
Övriga verksamhetskostnader	-7 233	-6 230
Summa verksamhetens kostnader	**-70 923**	**-69 070**

Not 4 - Avskrivningar och upp- eller nedskrivningar (tkr)	**2022-08-31**	**2021-08-31**
Planmässiga avskrivningar	-2 725	-2 598
Utrangeringar	0	0
Summa av- och nedskrivningar	**-2 725**	**-2 598**

Not 5 - Kommunala medlemsbidrag (tkr)	**2022-08-31**	**2021-08-31**
Kristinehamn	17 281	17 283
Karlskoga	21 619	21 648
Filipstad	7 503	7 585
Hällefors	4 926	4 997
Degerfors	6 880	6 887
Storfors	2 850	2 860
Summa kommunala medlemsbidrag	**61 058**	**61 261**

Not 6 - Statsbidrag (tkr)	**2022-08-31**	**2021-08-31**
MSB	12	0
Försäkringskassan	145	5
Summa statlig bidrag	**157**	**5**

Not 7 - Finansiella intäkter (tkr)	2022-08-31	2021-08-31
Realiserade vinster på kortfristiga placeringar	22	0
Orealiserade värdeförändringar på kortfristiga placeringar	6	158
Summa finansiella intäkter	**28**	**158**

Not 8 - Finansiella kostnader (tkr)	2022-08-31	2021-08-31
Räntekostnad på pensionsskuld, exkl. löneskatt	-800	-627
Realiserade förluster på kortfristiga placeringar	6	0
Orealiserade värdeförändringar på kortfristiga placeringar	-315	0
Bankkostnader	-12	9
Summa finansiella kostnader	**-1 121**	**-618**

Not 9 - Materiella anläggningstillgångar (tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Ingående värde	82 235	75 926
Årets investeringar	7 774	3 210
Årets pågående investeringar	0	4 147
Årets försäljningar/utrangeringar	-2 678	-1 049
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**87 331**	**82 235**
Ingående av- och nedskrivningar	-45 589	-42 689
Årets avskrivningar	-2 744	-3 930
Årets försäljningar/utrangeringar	2 676	1 030
Utgående ackumulerade av- och nedskrivningar	**-45 656**	**-45 589**
Planenligt restvärde	**41 675**	**36 646**
Bokförda värden per typ av materiella anläggningstillgångar		
Verksamhetsfastigheter	1 205	0
Maskiner	1 240	1 380
Inventarier	1 792	1 976
Bilar och andra transportmedel	35 722	27 128
Byggnadsinventarier i annans fastighet	983	1 098
Övriga maskiner och inventarier	733	916
Pågående investeringar	0	4 147
Planenligt restvärde	**41 675**	**36 646**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod (år)		
Maskiner och inventarier	21	19

Not 10 - Långfristig fordran medlemskommuner (tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Avser fordran hos medlemskommunerna för upparbetad pensionsskuld från och med 1998 som hanteras via upprättade reverser.	60 505	60 505
- varav Kristinehamn	16 698	16 698
- varav Karlskoga	20 539	20 539
- varav Filipstad	7 907	7 907
- varav Hällefors	5 415	5 415
- varav Degerfors	6 796	6 796
- varav Storfors	3 151	3 151

Not 11 - Kortfristiga fordringar (tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Kundfordringar	1 244	18 195
Övriga kortfristiga fordringar	511	2 519
Kortfristig fordran medlemskommuner, pensionsskuld	1 794	1 794
Interimsfordringar	3 564	4 071
Summa kortfristiga fordringar	**7 113**	**26 579**

Not 12 - Kortfristiga placeringar (tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Nordea Swedish Bond Stars	600	525
Nordea Klimatfond	50	50
Institutionella Aktiefonden Sverige	105	125
Institutionella räntefonden långa placeringar	1 050	1 050
Nordea Hållbarhetsfond Aktier Global A	375	475
Nordea Hållbarhetsfond Obligationer Global Fund A growth (SEK)	725	700
Nordea Asian Stars A	0	75
Instituionella aktiefonden stabil	111	0
Orealiserad värdereglering vid periodens slut	-71	226
Summa kortfristiga placeringar	**2 945**	**3 226**

Not 13 - Kassa och bank (tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Nordea plusgirokonto	10 686	22 140
Nordea fastränteplacering	5 000	0
Summa kassa och bank	**15 686**	**22 140**

Not 14 - Eget kapital (tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Ingående eget kapital	-40 465	-39 994
Återställande av eget kapital	0	0
Periodens resultat	-1 765	-471
Summa eget kapital	**-42 230**	**-40 465**

Not 15 - Avsättningar (tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Pensionsavsättningar	-48 300	-48 692
- varav förmånsbestämd ålderspension (FÅP)	-14 081	-13 447
- varav särskild avtalspension	-34 069	-35 094
- varav pension till efterlevande	-100	-103
- varav PA-KL och äldre avtal	-48	-48
Löneskatt på pensionsavsättningar	-11 718	-11 813
Summa avsättningar	**-60 018**	**-60 505**
Avsatt till pensioner		
Ingående avsättning inklusive särskild löneskatt	-60 505	-59 311
Nya förpliktelser under året	-428	-3 859
- varav ränteuppräkning	-200	-599
- varav basbeloppsuppräkning	-890	-376
- varav ändrat livslängdsantagande i RIPS	0	-2 135
- varav nyintjänad pension	0	-690
- varav pension till efterlevande	-1	-113
- varav övrig post	663	53
Årets utbetalningar	915	2 665
Summa avsatt till pensioner	**-60 018**	**-60 505**
Aktualiseringsgrad	99%	99%

Not 16 - Kortfristiga skulder (tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Leverantörsskulder	-929	-9 143
Personalens källskatt	-1 512	-1 266
Upplupna löner	-3 007	-4 214
Upplupna semesterlöner	-3 226	-4 521
Upplupen arbetsgivaravgift	-2 502	-1 295
Löneskatteskuld	-414	-5 299
Avgiftsbestämd ålderspension	-1 705	-2 181
Övriga interimsskulder	-12 381	-20 206
Summa kortfristiga skulder	**-25 676**	**-48 125**

Not 17 - Ansvarsförbindelser	2022-08-31	2021-12-31
Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulder eller avsättningar		
Ingående ansvarsförbindelse	**-39 821**	**-40 188**
Försäkring IPR	0	0
Ränteuppräkning	-112	-337
Basbeloppsuppräkning	-750	-347
Utbetalningar	1 116	3 381
Ändring av diskonteringsränta	0	0
Ändrat livslängdsantagande i RIPS	0	-2 009
Aktualisering	0	0
Övrig post	-552	-321
Utgående ansvarsförbindelse	**-40 119**	**-39 821**

Not 18 - Övriga ansvarsförbindelser	2022-08-31	2021-12-31
Operationell leasing, fordon	324	225
Hyresavtal, förfallotid inom 1 år, baserat på nuvarande avtal	8 031	8 235
Hyresavtal, förfallotid inom 2–5 år, baserat på nuvarande avtal	17 373	19 212

Not 19 - Justering för rörelsekapitalets förändring (tkr)	2022-08-31	2021-12-31
Förändring avsatta pensioner inkl. löneskatt	-487	1 194
Resultat vid försäljning av materiella anläggningstillgångar	-197	-275
Summa justering för rörelsekapitalets förändring	**-684**	**918**

VERKSAMHETERNA

Förbundsstab

Förbundsstabens uppdrag är att medlemskommunerna erhåller en effektiv räddningstjänst till en sammantaget låg kostnad utifrån förbundsordning, handlingsprogram och budget. Förbundsstaben ansvarar för de övergripande administrativa arbetsuppgifterna inom förbundet.

Årets verksamhet

I början av året genomfördes en nulägesanalys avseende förbundets hållbarhetsarbete med fokus på miljö. I resultaten påvisades bland annat avsaknaden av en tydlig gemensam styrning för miljöområdet vilket staben kommer att arbeta vidare med genom att ta fram policy och riktlinjer.

Förbundet har under våren skrivit avtal för förmånscyklar som erbjuds tillsvidareanställd personal med månadslön genom bruttolöneavdrag. En möjlighet som förbättrar både hälsan och miljön.

Arbetet med att införa intranät har påbörjats under våren i samarbete med Karlskoga kommun och deras leverantör Site Vision. En personal från Larmcentralen har delat tjänst som kommunikatör och larmoperatör, men på grund av frånvaro på larmcentralen har arbetet försenats. Förhoppningen är att förbundets intranät kan tas i bruk under hösten.

Tillsammans med Karlskoga kommuns IT har förbundet tagit fram ett antal E-tjänster som ska erbjudas för att digitalisera delar av förbundets processer. Under hösten kommer de första E-tjänsterna finnas tillgängliga.

Budgetsamtal inför 2023 startades upp under våren tillsammans med medlemskommunerna ekonomichefer. Beslut om förbundets definitiva driftramar tog på samrådsmötet i juni. Både förbundet och kommunerna står inför stora utmaningar med tanke på både det nya pensionssystemet AKAP-KR och den inflation som råder i samhället.

Nyckeltal

Förbundsstaben har inga nyckeltal att rapportera.

Framtid

Som ett led i att digitalisera processer finns inom förbundsstaben uppdrag att se över arkivhantering och möjligheten att införa E-arkiv. Arbetet är uppstartat tillsammans med Karlskoga kommuns arkiv samt IT-avdelning och beräknas gå i drift från den 1 januari 2023.

Under hösten kommer förbundet implementera ett avvikelsesystem för att höja kvalitén i verksamheten, utvärdering kommer att ske under våren 2023.

Räddningstjänst

Räddningstjänsten ansvarar för räddningsinsatser vid olyckor och överhängande fara för olyckor samt att hindra och begränsa skador på människor, egendom och miljö. Enligt förbundsordningen ska BRT även ansvara för Räddningstjänst under höjd beredskap (RHUB) i samtliga medlemskommuner.

Årets verksamhet

De två nya kem-kärrorna har levererats och nu pågår ett arbete med att utrusta och inreda dem så att de passar BRT:s behov för denna typ av händelser. En kärra kommer att finnas i Kristinehamn och den andra kommer att finnas i Karlskoga. Arbetet med att färdigställa kärrorna drar ut på tiden men förhoppningen är att de ska vara klara till årsskiftet.

BRT är bland de första i landet att ha utsedda, utbildade och godkända UAS-piloter (drönare) och kommer därmed att kunna flyga vid händelser på korrekt sätt enligt de regler som berörda myndigheter i Sverige tagit fram. UAS-piloterna kommer att vara en bra resurs för hela RRB.

I början av maj genomfördes en tvåveckors brandmans-utbildning (GRIB 1b) att i Kristinehamn och Karlskoga för sju nya RIB-anställda. Dessa personer är efterlängtade tillskott till våra RIB-stationer.

Årets fordonsinvestering är ett höjdfordon i Filipstad och två transportfordon (pick-ups) till Hällefors samt Lesjöfors. Hävaren har levererats under sommaren och kommer att användas för uppdrag från början av oktober men de två transportfordonen har fått stora leveransförseningar där vi möjligen får ett fordon under hösten medan det andra är oklart leveransbesked.

Under en utryckning gled olyckligtvis en tankbil från Åtorp av vägen och hamnade upp och ner. Som tur var klarade de båda brandmännen sig utan några skador men tankbilen fick sådana skador att försäkringsbolaget valde att lösa ut fordonet. Bergslagens Räddningstjänst kommer inte att ersätta denna tankbil i Åtorp. Stationen kommer därför att vara utan denna resurs och förstärkande enheter får skickas av RRB från andra stationer vid behov.

En uppryckning av verksamhetens övningsverksamhet har genomförts under våren och sommaren där insatsövningar varit i fokus tack vare en mycket engagerad medarbetare och det har varit mycket uppskattat, framför allt på RIB-stationerna. Detta fina arbete kommer att fortgå framgent och kommer att tillföra organisationen många fördelar.

I övrigt pågår verksamhet som vanligt på Räddningsavdelningen med utbildning, internkontroll, övning, underhåll, förbättringar av larmrutiner, orienteringar, riskbedömningar, teknik- & metodutveckling, omvärldsanalys mm.

STÖRRE HÄNDELSER

Under perioden januari-augusti 2022 har BRT haft tio större händelser som inneburit ganska stora personella insatser (insats som krävt minst 30 personaltimmar totalt).

Dessa insatser har under perioden bestått av fem brand i byggnad (två i Degerfors, en i Hällefors, en i Karlskoga och en i Filipstad). Ingen kritisk personskada har rapporterats vid dessa bränder.

Vidare har det inträffat en större brand i ett upplag av återvunna batterier i Karlskogatrafik, Tre något större mark- och skogsbränder (Storfors, Degerfors och Kristinehamn), en trafikolycka (singelolycka med lastbil).

HÄNDELSER MED OMKOMNA

Under perioden har nio personer omkommit i samband med händelser som Bergslagens Räddningstjänst varit larmade till; fyra hjärtstopp, två trafikolycka, en brand i byggnad, en drunkning och en suicid.

ÖVRIGA HÄNDELSER

Vid en utryckning gick tyvärr en tankbil från Åtorp av vägen på grund av möte med lastbil på smal grusväg. Det hela inträffade i mycket låg hastighet där tankbilen mer eller mindre gled av den smala vägen, rullade av på sidan och hamnade upp och ner. Turligt nog skadades ingen i olyckan men tankbilen blev obrukbar och är tagen ur tjänst. Den händelse som tankbilen var på väg till påverkades inte av detta då det fanns ytterligare resurser på plats.

BRT deltog i släckningsarbetet av en villa i Hagfors där Räddningscentralen skickade styrkan från Lesjöfors som förstärkning och vid ett annat tillfälle deltog BRT i släckningsarbetet av en byggnad i Lekeberg där styrkan från Karlskoga användes. Tendensen är att RRB nyttjar tillgängliga resurser över de ingående räddningstjänsternas gränser mer och mer varför statistiken med annat insatsområde i RRB ökar.

Nyckeltal

	2018	2019	2020	2021	Jan-Aug 2022
Antal larm (st.)	**1 503**	**1 309**	**1 211**	**1 209**	**865**
Varav:					
Brand i byggnad	163	140	169	164	91
Brand ej byggnad	195	156	135	134	88
Trafik	210	212	173	171	120
Automatlarm, ej brand	342	316	311	325	254
Hisslarm	61	58	30	16	12
IVPA larm	128	126	51	72	65
Drunkning/tillbud	8	6	6	8	4
Övriga larm	396	295	336	319	231
Insats per stationsområde (st.)	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**Jan-Aug 2022**
Karlskoga	450	359	354	303	241
Kristinehamn	369	354	361	358	221
Filipstad	217	195	155	177	179
Degerfors	94	77	87	85	86
Hällefors	119	85	118	117	84
Storfors	74	82	67	56	54
Lesjöfors	162	127	50	82	*
Åtorp	18	30	19	13	*
Annat insatsområde i RRB	-	-	14	19	14

***** *Rapporteringsverktyget Daedalos har genomgått förändringar varför statistik över insats per stationsområde inte längre kan redovisas. Observera därför att insatser för station Lesjöfors ingår i siffrorna för Filipstad och insatser för station Åtorp ingår i siffrorna för både station Degerfors och Kristinehamn.*

Framtid

BRT är nu i en ”pensionspuckel” där flera personer, både utryckningspersonal och dagtidstjänster, har möjlighet att gå i pension varav några redan har lämnat in om uppsägning. Detta skapar en utmaning i att hitta efterträdare och även att anpassa tjänsterna för att bättre möta framtida behov.

BRT har tidigare haft tjänster som benämnts Insatsledare där fokus har varit att ingå i beredskapsfunktionen som Insatsledare och andra arbetsområden har lagts till dessa tjänster. En förändring kommer troligen att införas där förhållandet kastas om; arbetsområdena ligger i fokus och Insatsledarberedskapen läggs på som ett tillägg utifrån individens möjlighet och förmåga. Det har dessutom varit en viss skevhet hos BRT där fyra av sex personer med rollen som IL-BRT utgått från Filipstad och detta behöver anpassas så att funktionen finns där den är mest effektiv. Mer arbete behöver läggas på att utreda detta.

BRT kommer att starta upp en dagtidsstyrka i projektform den 1 januari 2023 med placering i Kristinehamn. Dagtidsstyrkan ska vara friställd från skiftet och de stationsarbeten som dessa gör och i stället fokusera på att stötta hela räddningstjänstförbundet och dess medlemskommuner med uppgifter inom övning, utbildning, internkontroll, förebyggande, logistik med mera. Faller detta väl ut så kan det dels bli permanent men eventuellt också att det införs på förbundets andra heltidsstation i Karlskoga.

Skyddsavdelning

Kommunens och därmed räddningstjänstens lagstadgade skyldighet beträffande den förebyggande verksamheten är att ”se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder". Vidare skall kommunen (läs räddningstjänsten) ”genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag".
I handlingsprogrammet framgår skyddsavdelningens uppdrag och dess innebörd på ett tydligare sätt.

Årets verksamhet
Efterfrågan på platsbundna externutbildningar har tagit ny fart efter pandemin. Eftersom skyddsavdelningen fortsatt går kort om personal, då rekryteringen i början av året som var tänkt att ersätta vakansen inte resulterade, har instruktörer till grundläggande brandutbildningar rekryterats från den utryckande personalen som på fridygnsledig tid vid behov stöttar upp. Detta har varit till hjälp att uppnå årets mål om brandutbildade.

Skyddsavdelningen har under året haft personalomsättning på grund av pensionsavgång samt byte av tjänst internt. Rekrytering pågår och beräknas vara klar under oktober/november. Vakanserna medför att det kommer vara svårt att uppnå tillsynsmålet för året. Troligen innebär det även begränsad förmåga att hålla kurser i Heta Arbeten under hösten.

En brandmusikal riktad mot förskoleklass har i samverkan med musikskolan genomförts på brandstationen i Kristinehamn under våren. I Kristinehamn har också kommunens 8e-klasser genomfört Blåljuskamp, där regelbundna instruktionsfilmer skickats till skolorna. Båda dessa evenemang har fått stor uppskattning.

Mätningar har visat att de QR-koder, med allmän information kring bland annat bad- och grillplatser, har skannats varje dag sedan de sattes upp. Metoden att sprida information mot allmänheten tycks vara framgångsrik.

Nyckeltal

	2018	2019	2020	2021	Jan-Aug 2022
Antal utbildningstillfällen (st.)	124	82	17[1]	52	43
Antal utbildade i någon form av Brandutbildning (st.)	2 285	1 590	589[2]	987	1 668
Genomförda tillsyner LSO/LBE (st.)	170	135	191	233	93
Övriga förebyggande ärenden, Tillstånd, remisser, rådgivning etcetera (st.)	428	311	362	348	219
Tillståndsärenden (st.)	31	56	56	65	27
Brandutbildning skolelever (st.)	1 400	1 886	0[3]	1 300	0

Framtid

Filmerna kopplade till QR-koderna kommer förhoppningsvis att finslipas, med hänsyn taget till inhämtad statistik och information.

Ambitionen är att sprida och genomföra Blåljuskampen till förbundets övriga kommuner med bland annat hjälp från berörda rektorer och annan kommunal personal i Kristinehamns kommun.

Larmcentral

Larmcentralen ska vara Bergslagens räddningstjänsts egen telefonväxel, larm- och kommunikationscentral samt sambands- och ledningscentral. Detta innebär att larmcentralen ska fungera som utalarmeringcentral för utryckningsstyrkan samt vara mottagare av tekniska larm och trygghetslarm från i första hand medlemskommunerna. Larmcentralen bedrivs som en självfinansierad verksamhet vilket innebär att samtliga kostnader som finns inom larmcentralen ska täckas av de intäkter verksamheten har.

Årets verksamhet

Larmcentralen har periodvis frigjort en larmoperatör som har arbetat med mediakommunikation och påbörjat arbete av förbundets intranät. Ambitionen är att det fortsätter under hösten med hjälp av poolpass och då fler vikarier har rekryterats.

Av de vikarier som rekryterades till sommarsemestern kommer en vikarie som är flerspråkig ha möjlighet att fortsatt vikariera vid behov.

Tjänsten person/överfallslarm har införts i Karlskoga kommun och avtalet är tecknat på tre år. Information och erbjudande om tjänsten har lämnats till samtliga våra medlemskommuner.

Dialoger och träffar har startats med några kommuner om välfärdshälsa och ny teknik. Larmcentralen kan nu erbjuda kommunerna GPS-larm som komplement till stationära trygghetslarm för att öka rörelsefriheten hos brukare/kunder. GPS-larm finns hittills i bruk i Karlskoga samt Storfors.

[1] 63 inställda utbildningstillfällen

[2] 1700 personer färre på grund av inställda utbildningstillfällen.

[3] Inga avslutande BUSE genomförts på brandstationerna, vilket brukar vara 1400–1800 elever

Larmcentralen står inför ett omfattande utbyte av trygghetstelefoni på grund av att 2G nätet kommer kopplas ned. En ny typ av trygghetslarm som stödjer 4-5G-tekniken började köpas in 2022 och utbyten kommer att pågå till 2025 då samtliga 2 700 trygghetslarm är utbytta. Kostnaden för utbyten beräknas uppgå till totalt 4,5 mkr under en femårsperiod. Så långt det är möjligt kommer larmcentralen att nyttja eventuella överskott till att göra ytterligare inköp i stället för att göra återbetalningar till kommunerna (enligt taxemodellen för trygghetslarm).

Nyckeltal

	2018	2019	2020	2021	Jan-Aug 2022
Tekniska larmpunkter	5 292	5 463	6 202	6 394	6 606
Trygghetslarm/år/ medlemskommun (st.)	2 562	2 523	2 587	2 701	2 716
varav:					
Kristinehamn	711	688	696	743	733
Karlskoga	843	832	871	890	919
Filipstad	355	344	379	374	379
Hällefors	282	256	240	255	253
Degerfors	258	266	278	308	312
Storfors	113	124	123	131	120

Framtid

Dialog har påbörjats med Karlskoga kommuns säkerhetsamordnare och AddSecure om ett gemensamt arbete som kallas “Säker skola” där larmcentralen kan komma att ha en viktig roll.

Vår samlade styrka till din tjänst

www.brt.se

Information boendestöd, dnr KS 22/00216

Ärendet

Kommunen har tidigare beslutat om ändringar i arbetet med boendestöd där bland annat avgifter och insatsplanering har påverkats. I nuläget föreligger ingen avgift för insatser i Boendestöd och insatserna samplaneras med hemtjänsten. Under våren har förvaltningen följt upp verksamheten och de tidigare genomförda ändringarnas utfall. Vid uppföljning har flera problem identifierats och flera genomgripande ändringar föreslås genomföras genom att implementera nya riktlinjer. De nya riktlinjerna kommer att implementeras under hösten 2022 och ska vara färdigimplementerade verksamhetsåret 2023.

2022 05 och 06 genomfördes två uppföljnings/utvecklingsdagar tillsammans med enhetschefer, boendestödjare, biståndshandläggare och samordnare på IFO. Nuvarande insatsplaneringsmodell bedöms fungera dåligt då brukarnas behov är kraftigt varierande och deras behov möts sällan genom nuvarande planeringssystem. Integrationen med hemtjänst är både resurskrävande och skapar en dålig arbetsmiljö för baspersonal. Utifrån konsensus i arbetsgrupperna beslutades nya riktlinjer tas fram och implementeras. De viktigaste punkterna i de nya riktlinjerna är att renodla boendestöd och att tre boendestödjare i fortsättningen avsätts för att arbeta heltid med alla boendestödsärenden. Boendestöd erbjuds enbart vardagar och insatserna anpassas mer till individuella behov med ökad flexibilitet i utförandet. Verksamheten utgår från en egen grupplokal som övertas från IFO:s verksamhet.

Social konsekvensanalys

Boendestödet syftar till att medverka till att personer tillhörande målgrupperna kan känna trygghet i sitt boende och sin livssituation och verka för att brukare skall kunna föra självständiga liv. Ett renodlat individanpassat boendestöd bedöms i högre grad leda till att insatserna når sitt syfte.

Miljömässig konsekvensanalys

Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Förvaltningen bedömer att förändringarna kommer att leda till ett effektivare resursutnyttjande samtidigt som några förändringar i budgetram inte bedöms nödvändiga. Framför allt kommer planerad insatstid som inte nyttjas idag att kunna disponeras bättre samtidigt som omställningstider för nuvarande hemtjänstpersonal undviks.

Facklig samverkan
Information och samverkan kommer att ske i central samverkansgrupp.

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar socialchef Daniel Åhnberg utförligt.

Cecilia Albertsson (M) ställer frågor om hur stegförflyttningar hos de med boendestöd mäts samt om det finns handlingsplaner och mätbara mål, vilka besvaras av socialchef Daniel Åhnberg.

Tobias Nygren (C) ställer fråga om riktlinjer, var dessa finns och om de är tillgängliga för allmänheten, vilket besvaras av nämnd- och utredningssekreterare Malin Bergkvist och kompletteras av socialchef Daniel Åhnberg.

Under ärendets behandling yttrar sig även Madelene Jönsson (SD), Vivianne Pettersson (M) och Tobias Nygren (C).

Med detta har välfärdsutskottet informerats och ärendet vidarebefordras till kommunstyrelsen för information.

Kränkningar i verksamheten och trygghetsarbete – rapport läsåret 2021/2022, dnr KS 22/00230

Ärendet

Förvaltningen lämnar rapport över kränkningar i verksamheten under läsåret 2021/22. Till kränkningar räknas de ärenden som hanterats enligt riktlinjer i de respektive planer som används av verksamheten.

Verksamheterna i bildningsområde rapporterar att 105 nya anmälningar om kränkningar inkommit under läsåret. Av de inrapporterade kränkningarna bedömdes 10% inte vara kränkningar.

Fördelat på rektorsområde fördelas andelen kränkningar ungefär enligt detta:

Pihlskolan:	5 %
Grythyttans skola:	39 %
Klockarhagsskolan F-3:	23 %
Klockarhagsskolan 4-6:	22 %
Klockarhagsskolan 7-9:	11 %

Kränkningarna är i huvudsak verbala (34 %) eller fysiska (33 %). Andra kränkningar är till exempel psykosociala (7 %), text/bild (2 %), trakasserier (4 %) och sexuella trakasserier (2 %). Noterbart är att andelen fysiska kränkningar under mätperioden från läsåret 18/19 till nu sjunkit i jämn takt till drygt 30 % från 60 %.

Under mätperioden har antalet kränkningar sett ut på detta sätt:

	18/19	19/20	20/21	21/22
Nya ärenden	210	136	120	105
Avslutade ärenden	186	128	100	88

Trygghet som resultatmål

Under verksamhetsåret har förvaltningen haft som mål att ”tryggheten och studieron inom den kommunala skolan har ökat”. I rapporten månad 8 inför

delårsbokslut meddelar förvaltningen att målet är uppfyllt. Som indikatorer har skolan använt egna trygghetsenkäter, ELSA-enkäten och Skolinspektionens skolenkät.
Förvaltningen och verksamheten har tidigare meddelat att ett stort antal åtgärder har genomförts för att öka tryggheten och studieron, bland annat många NPF-anpassningar, rastaktiviteter och ett enhetligare lektionsupplägg. Det är troligt att dessa åtgärder även haft en positiv inverkan på antalet upplevda kränkningar i verksamheten.

Studiero och trygghet bedöms som viktiga för elevernas skolprestationer. Oavsett om dessa områden finns som specifika mål eller inte kommer förvaltningen att fortsätta följa utvecklingen i området och vid behov genomföra åtgärder.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan

Härmed har kommunstyrelsen informerats i ärendet.

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar skolchef Tina Lanefjord.

Ulrika Jonsson (M) ställer fråga kring hur det kommer sig att Grythyttans skola ”sticker ut”, vilket delvis besvaras av skolchef Tina Lanefjord.

Cecilia Albertsson (M) ställer fråga om elevantalet minskat i samma omfattning som antalet kränkningar, vilket besvaras av skolchef Tina Lanefjord.

Under ärendets behandling yttrar sig även Tobias Nygren (C).

Med detta har välfärdsutskottet informerats och ärendet vidarebefordras till kommunstyrelsen för information.

Måluppfyllelse i grundskolan vt-22 samt antagning till gymnasieskolan, dnr KS 22/00231

Ärendet

Förvaltningen väljer i år att presentera statistiken via Kolada, eftersom den finns tillgänglig där. I Kolada finns ännu ingen statistik presenterad som tar hänsyn till den socioekonomiska bakgrunden hos eleverna. Viss hänsyn bör tas till detta då resultaten bedöms.
Precis som tidigare gör de små volymerna i avgångsklasserna att resultaten också riskerar att variera utifrån enstaka fall från år till år i kommunens redovisning.

Det specifika målet med att höja pojkarnas meritvärden har uppnåtts, men flickornas meritvärden har sjunkit.

Nyckeltal	Område	Kön	2018	2019	2020	2021	2022
Elever i åk 9, meritvärde lägeskommun, genomsnitt (17 ämnen)	Hällefors	Totalt	215,0	211,0	199,9	207,5	200,0
Elever i åk 9, meritvärde lägeskommun, genomsnitt (17 ämnen)	Hällefors	Kvinnor	251,7	244,8	212,5	234,4	207,6
Elever i åk 9, meritvärde lägeskommun, genomsnitt (17 ämnen)	Hällefors	Män	181,3	188,2	188,0	180,7	192,3
Elever i åk 9, meritvärde lägeskommun, genomsnitt (17 ämnen)	Riket	Totalt	228,7	229,8	231,1	232,1	229,2
Elever i åk 9, meritvärde lägeskommun, genomsnitt (17 ämnen)	Riket	Kvinnor	243,2	243,3	244,9	244,4	240,3
Elever i åk 9, meritvärde lägeskommun, genomsnitt (17 ämnen)	Riket	Män	215,3	217,0	218,2	220,3	218,8

Beträffande behörigheten till yrkesprogram i gymnasieskolan finns samma tendens.

Nyckeltal	Område	Kön	2018	2019	2020	2021	2022
Elever i åk 9 behöriga till yrkesprogram, lägeskommun, andel (%)	Hällefors	Totalt	76,1	85,5	80,0	73,9	79,0
Elever i åk 9 behöriga till yrkesprogram, lägeskommun, andel (%)	Hällefors	Kvinnor	85,3		81,1	80,0	74,2
Elever i åk 9 behöriga till yrkesprogram, lägeskommun, andel (%)	Hällefors	Män	67,6	83,8	78,9	67,6	83,9
Elever i åk 9 behöriga till yrkesprogram, lägeskommun, andel (%)	Riket	Totalt	84,4	84,3	85,6	86,2	85,0
Elever i åk 9 behöriga till yrkesprogram, lägeskommun, andel (%)	Riket	Kvinnor	86,7	85,8	87,0	87,2	85,8
Elever i åk 9 behöriga till yrkesprogram, lägeskommun, andel (%)	Riket	Män	82,3	82,9	84,3	85,3	84,2

Postadress
Hällefors kommun
Kommunförvaltningen
712 83 Hällefors

Besöksadress
Kyllervägen 37
Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942

Bankgiro
193-8950

Beträffande övergång till gymnasieskolan kan förvaltningen rapportera att ovanstående tabeller (vårterminens niondeklassare) bestod av 62 elever. 4 av dessa har lämnat kommunen, varför 58 elever är aktuella för åtgärd i egen kommun.
Samtliga 58 elever finns för tillfället i gymnasieskolan. Ungefär 50 % av eleverna finns i egen gymnasieskola och 50 % i andra huvudmäns skolor.

Ungefär 43 % läser yrkesförberedande program, 32 % läser studieförberedande program och ungefär 25 % individuella program. De studieförberedande programmen läses i huvudsak vid Pihlskolan. Yrkesförberedande program som dominerar är Industritekniska programmet (Rinman), olika fordonsprogram, el- och energiprogrammet samt bygg- och anläggningsprogrammet. Många av dessa elever går i Filipstads kommun.

Det är få elever från år 9 som väljer restaurang- och livsmedelsprogrammet, och enbart enstaka elever läser idag barn- och fritidsprogrammet. Extra oroande är att det för tillfället bland Hällefors elever i gymnasieskolans år 1-3 enbart finns tre elever i Vård- och omsorgsprogram.

Social konsekvensanalys
En fungerande grundskola bedöms som mycket viktig för kommuninnevånarnas sociala välfärd.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Att samtliga elever finns i gymnasieskolan bedöms ha stor positiv påverkan på kommunens hållbarhet och långsiktiga ekonomi.

Facklig samverkan

Härmed har kommunstyrelsen informerats i ärendet.

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar skolchef Tina Lanefjord.

Cecilia Albertsson (M) ställer fråga om analys har gjorts kring varför flickornas meritvärde har sjunkit, vilket delvis besvaras av skolchef Tina Lanefjord och kompletteras av utvecklingsstrateg Peter Wiker.

Tobias Nygren (C) ställer fråga kring arbetet med hotell- och restaurangutbildningen, vilket besvaras av skolchef Tina Lanefjord.

Med detta har välfärdsutskottet informerats och ärendet vidarebefordras till kommunstyrelsen för information.

Beläggning i förskolan, dnr KS 22/00232

Informationsunderlag

Kommunförvaltningen Risk/ väsentlighetsplan för kommunförvaltningen C-E-0432
Kommunförvaltningen Förskolan idag 2022 september (bilaga)

Ärendet

I kommunförvaltningens risk- och väsentlighetsplan för 2022 finns beläggning i förskolan upptaget som ett riskområde. Skolchef ska månadsvis rapportera till kommunstyrelsen att förskoleplatser inte saknas. Rapporten ska innehålla en sammanställning och prognos av beläggningen i förskolan.

Kontrollpunkten antogs under migrationskrisen, då behovet av förskoleplatser var stort, och förvaltningen riskerade att bryta mot lagstiftning. Under åren med pandemi har behoven inte varit lika stora i förskolan, vilket har minskat nödvändigheten i en rapportering. Riskområdet har dock inte tagits bort från risk- och väsentlighetsplanen.

Förvaltningen återupptar nu de månatliga redovisningarna av nyttjandet i förskolan. Eftersom belastningen i förskolan nu är stabil och under kontroll kommer förvaltningen troligen inte att behålla processen som ett riskområde i risk- och väsentlighetsplanen för 2023.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan

Härmed har kommunstyrelsen informerats i ärendet.

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar skolchef Tina Lanefjord.

Med detta har välfärdsutskottet informerats och ärendet vidarebefordras till kommunstyrelsen för information.

Förskolan idag

Kommunal förskola	**2022-02**	**2022-03**	**2022-04**	**2022-05**	**2022-06**	**2022-07**	**2022-08**	**2022-09**
Lärkan 1	54	55	55	55	58	57	49	49
Lärkan 2	38	39	42	47	50	49	34	35
Lärkan 3	77	81	81	85	87	86	77	73
Smultronstället	28	28	28	26	26	25	19	19
Grythyttans förskola	84	88	90	91	92	91	71	72
Varav asylbarn	2	2	2					
Totalt	**281**	**291**	**296**	**304**	**313**	**308**	**250**	**248**

Privat verksamhet	**2022-02**	**2022-03**	**2022-04**	**2022-05**	**2022-06**	**2022-07**	**2022-08**	**2022-09**
Privat förskola Lilla Pyret	32	32	32	32	32	32	32	27
Pedagogisk omsorg Ugglan	23	23	25	25	24	24	18	18
Pedagogisk omsorg Sikfors	3	3	3	1				
Totalt	**58**	**58**	**60**	**58**	**56**	**56**	**50**	**45**

Antal barn i kommunen	**2022**	**2021**	**2020**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**
Grythyttan	8	15	9	19	14	19	16
Hällefors	31	55	47	52	46	54	63
Totalt	**39**	**70**	**56**	**71**	**60**	**73**	**79**

Hällefors kommun
Postadress
Bildningsförvaltningen
712 83 Hällefors

E-post
kommun@hellefors.se
Besöksadress
Sikforsvägen 15
Hällefors

Telefon
0591-641 00 vx

Organisationsnr
212000-1942
Fax
0591-109 76

Bankgiro
193-8950

PlusGiro
11808-3

	2022-02	2022-03	2022-04	2022-05	2022-06	2022-07	2022-08	2022-09
Antal barn ej i förskola av barn i förskoleåldern	30	30	30	38	38	38	31	29

Kölistan	**2022-02**	**2022-03**	**2022-04**	**2022-05**	**2022-06**	**2022-07**	**2022-08**	**2022-09**
Antal barn i kö	28	22	22	13	4	7	10	13
Står i byteskö	3	4	3					
Önskat barnomsorg 2022-03	2	1						
Önskat barnomsorg 2022-04	8							
Önskat barnomsorg 2022-05	1	1						
Önskat barnomsorg 2022-06	4							
Önskat barnomsorg 2022-07	1							
Önskat barnomsorg 2022-08	6	10	11	4				
Önskat barnomsorg 2022-09	2	4	5	4				
Önskat barnomsorg 2022-10			1	2	1	2		
Önskat barnomsorg 2023-01	1	2	2	2	2	3	7	9
Önskat barnomsorg 2023-02						1	2	3
Önskat barnomsorg 2023-08				1	1	1	1	1

Bildningsutskottet har härmed fått information i ärendet.

Tina Lanefjord / Skolchef

Helen Hansson/ Rektor i förskolan

TIMSS-undersökningen, dnr KS 22/00233

Ärendet

Klockarhagsskolan är som en av ungefär 300 skolor utvalda att delta i den internationella undersökningen TIMSS. Undersökningen genomförs under perioden 3-21 april 2023 i 60 länder. Under 2024 genomförs en uppföljande studie med samma elever för att följa deras utveckling.

TIMSS undersöker kunskaperna i matematik och naturvetenskap hos eleverna i årskurs 4 och 8, och Klockarhagsskolan deltar med årskurs 8. TIMSS anses vara en viktig del av utvärderingen av svensk skola, och Sverige har deltagit med årskurs 8 sedan 1995. Resultaten ligger till grund för många av de reformer som genomförs i skolan, och vårt deltagande i undersökningen bedöms som mycket viktigt.

Klockarhagsskolan kommer att delta i undersökningen. Rektor i år 7-9 är Marie Karlsson. Som TIMSS-samordnare har Peter Wiker anmälts och Magnus Andersson är IT-samordnare.

Social konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon social konsekvensanalys.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon miljömässig konsekvensanalys.

Ekonomisk konsekvensanalys
Kommunförvaltningen har inte genomfört någon ekonomisk konsekvensanalys.

Facklig samverkan
-

Härmed har kommunstyrelsen informerats i ärendet.

Under välfärdsutskottets behandling av ärendet föredrar skolchef Tina Lanefjord kortfattat.

Med detta har välfärdsutskottet informerats och ärendet vidarebefordras till kommunstyrelsen för information.

Ekonomienheten
Jessica Jansson, 0591-64106
jessica.jansson@hellefors.se

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Nyckeltalssammanställning för Hällefors kommun 2022, dnr KS 2022/00239

Beslutsunderlag

Nyckeltalssammanställning för Hällefors kommun 2022 med basåret 2021, daterad 2022-11-16

Ärendet

Utifrån kommunfullmäktiges beslut har kommunförvaltningen sammanställt ett förslag till nyckeltalssammanställning för år 2022 med basåret 2021. Ekonomiberedningen kan konstatera att alla partier inte varit representerade/ delaktiga under ekonomiberedningen. Syftet med ekonomiberedningen är dels att det ska bygga på en bred förankring i politiken för att få till en ökad kunskapsnivå och en långsiktig stabilitet i de större frågorna och dels att nyckeltalssammanställningen ska beredas inför kommunstyrelsens sammanträde.

Ekonomiberedningen anser att nyckeltalssammanställningen är fortsatt bra, hjälper till att göra ekonomin intressant, lättare att förstå helhet och konsekvenser. Sammanställningen är omfattande och viktig utifrån att det framgår hur kommunen utvecklats över tid. Beredningen anser att det är viktigt att politiker och förvaltningen tar till sig större såväl negativa som positiva avvikelser. Beredningen anser att denna sammanställning är ett underlag för framtida politiska målsättningar.

Beredningen förväntar sig att de ekonomiskt ansvariga som beredningen möter på kommande budgetdialoger beskriver större skillnader som framgår av sammanställningen samt kommer med förslag på eventuella åtgärder för att förändra utvecklingen. Det är viktigt att det resultat som framgår arbetas med i verksamheterna för att kunna påverka framtida resultat. Sammanställningen ska vara ett levande dokument som grund för den löpande/dagliga verksamheten för både politiken och förvaltningen.

Slutligen anser beredningen att det är viktigt att det finns en bra trygghet när det gäller den statistik som lämnas in och som finns presenterad i Kolada för att minimera de delar som beror på felaktig inrapportering. Det innebär att kostnadsställena ska vara avstämda så mycket som det bara är möjligt så kommunen kan analysera avvikelserna med större träffsäkerhet.

Social konsekvensanalys
Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv utan förvaltningen hänvisar till kommunens nyckeltalssammanställning 2022.

Miljömässig konsekvensanalys
Kommunstyrelsens förvaltning har inte gjort någon särskild analys utifrån detta perspektiv utan förvaltningen hänvisar till kommunens nyckeltalssammanställning 2022.

Ekonomisk konsekvensanalys
Redovisningen av nyckeltal riktar sig främst till politiker i Hällefors kommun men även till andra som är intresserade av att följa kommunens ekonomiska utveckling. Genom nyckeltalen kan läsare dels se utvecklingen över ett antal år för kommunen som helhet och för olika verksamheter, dels göra jämförelser med andra kommuner.

Materialet är avsett dels att vara ett hjälpmedel vid fördelningen av resurser till olika verksamheter genom att tydliggöra inom vilka områden Hällefors kommun har jämförelsevis höga eller låga kostnader, och dels att visa utvecklingen över tid och jämfört med andra kommuner.

De flesta nyckeltalen har hämtats från Kolada som drivs och utvecklas av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA), som är en ideell förening stiftad av staten och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

För att jämförelser mellan olika kommuner ska vara möjlig krävs att uppgifterna är insamlade på samma sätt och att samma definitioner har tillämpats – kort sagt att uppgifterna mäter samma saker. Eftersom räkenskapssammandraget spänner över en stor mängd uppgifter kan det, trots olika kontroller, finnas fel i det redovisade materialet. Vid jämförelser är det viktigt att noga analysera vad uppgifterna står för och vilka förklaringar som tänkbara till uppkomna skillnader.

I vissa tabeller används färgerna rött, gult och grönt för att visa hur ett resultat ligger till jämfört med andra. För varje nyckeltal rangordnas alla kommuner/regioner efter sina resultat, och de bästa resultaten får grön färg, de sämsta får röd färg och de i mitten får gul färg. Saknas data på något nyckeltal visas det med grå färg. Viktigt att tänka på är att färgsättningen visar om man har bra eller dåliga resultat jämfört med andra. Den talar inte om ifall resultaten är bra eller dåliga. Man kan ha dåliga resultat jämfört med andra, vilket ger röd färg, trots att resultatet egentligen är bra (och vice versa).

För den som vill fördjupa sig ytterligare går det att hitta fler nyckeltal i Kolada, som innehåller cirka 5000 nyckeltal om resurser, volymer och kvalitet i kommuners och landstings alla verksamheter (www.kolada.se).

Förvaltningens förslag till beslut

Ekonomiberedningen föreslår kommunstyrelsen att:

- Nyckeltalssammanställning för Hällefors kommun 2022 godkänns.

Hans Åhnberg
Kommunchef

Jessica Jansson
Ekonomichef

Ekonomienheten
Jessica Jansson & Matthias Larsson
jessica.jansson@hellefors.se
matthias.larsson@hellefors.se

Förslag till

Nyckeltalssammanställning för Hällefors kommun 2022

med basåret 2021

Innehåll

1 Inledning 4

2 Syfte 4

3 Målsättning 4

4 Organisation 5

5 Ord och begreppsförklaringar 5

5.1 Standardkostnad 5
5.2 Referenskostnad 5
5.3 Kostnad 5
5.4 Nettokostnad 6
5.5 Bruttokostnad 6
5.6 Liknande grupp 6
5.6.1 Övergripande 6
5.6.2 Barnomsorg 6
5.6.3 Fritidshem 6
5.6.4 Grundskola 7
5.6.5 Gymnasieskola 7
5.6.6 Äldreomsorg 7
5.6.7 LSS 7
5.6.8 Individ och familjeomsorg 8
5.6.9 Integration 8

6 Varför nyckeltal? 8

7 Varför nyckeltalsjämförelser? 9

8 Finansiella nyckeltal 9

9 Verksamhetens nettokostnad 10

10 Personal 12

11 Politisk verksamhet 14

12 Infrastruktur, skydd m m 14

13 Fritid 15

14 Kultur 16

15 Förskoleverksamhet och fritidshem 17

15.1 Kostnad per inskrivet barn i målgruppen för barnomsorgens delar 17

16 Utbildning 18

16.1 Kostnad per elev i förskoleklass 19
16.2 Kostnad per elev i grundskola 19
16.3 Kostnad per elev i gymnasieskola 21

17 Äldreomsorg inklusive öppen verksamhet 22

17.1 Hemtjänst/ordinärt boende 24
17.2 Särskilt boende 25

18 Insatser enligt LSS, SFB och SoL 27

18.1 Boende enligt LSS 27
18.2 Personlig assistens enligt LSS/SFB 28

19 Individ och familjeomsorg 29

19.1 Vuxna 21-64 år 29
19.2 Barn och unga 0-20 år 29
19.3 Ekonomiskt bistånd 30

20 Särskilt riktade insatser 30

20.1 Flyktingmottagande 31
20.2 Arbetsmarknadsåtgärder 33

21 AGENDA 2030 - Globala målen för hållbar utveckling 33

21.1 Mål 1 Ingen fattigdom 33
21.2 Mål 2 Ingen hunger 34
21.3 Mål 3 Hälsa och välbefinnande 34
21.4 Mål 4 God utbildning för alla 34
21.5 Mål 5 Jämställdhet 34
21.6 Mål 6 Rent vatten och sanitet 34
21.7 Mål 7 Hållbar energi för alla 35
21.8 Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt 35
21.9 Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur 35
21.10 Mål 10 Minskad ojämlikhet 35
21.11 Mål 11 Hållbara städer och samhällen 35
21.12 Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion 35
21.13 Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna 35
21.14 Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald 36
21.15 Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen 36

1 Inledning

Redovisningen av nyckeltal riktar sig främst till politiker i Hällefors kommun men även till andra som är intresserade av att följa kommunens ekonomiska utveckling. Genom nyckeltalen kan läsare dels se utvecklingen över ett antal år för kommunen som helhet och för olika verksamheter, dels göra jämförelser med andra kommuner.

Materialet är avsett dels att vara ett hjälpmedel vid fördelningen av resurser till olika verksamheter genom att tydliggöra inom vilka områden Hällefors kommun har jämförelsevis höga eller låga kostnader, och dels att visa utvecklingen över tid och jämfört med andra kommuner.

De flesta nyckeltalen har hämtats från Kommun- och landstingsdatabasen (Kolada). Kolada drivs och utvecklas av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA), som är en ideell förening stiftad av staten och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

För att jämförelser mellan olika kommuner ska vara möjlig krävs att uppgifterna är insamlade på samma sätt och att samma definitioner har tillämpats – kort sagt att uppgifterna mäter samma saker. Eftersom räkenskapssammandraget spänner över en stor mängd uppgifter kan det, trots olika kontroller, finnas fel i det redovisade materialet. Vid jämförelser är det viktigt att noga analysera vad uppgifterna står för och vilka förklaringar som tänkbara till uppkomna skillnader.

I vissa tabeller används färgerna rött, gult och grönt för att visa hur ett resultat ligger till jämfört med andra. För varje nyckeltal rangordnas alla kommuner/landsting efter sina resultat, och de bästa resultaten får grön färg, de sämsta får röd färg och de i mitten får gul färg. Saknas data på något nyckeltal visas det med grå färg. Tänk på att färgsättningen visar om man har bra eller dåliga resultat jämfört med andra. Den talar inte om ifall resultaten är bra eller dåliga. Man kan ha dåliga resultat jämfört med andra, vilket ger röd färg, trots att resultatet egentligen är bra (och vice versa).

För den som vill fördjupa sig ytterligare går det att hitta fler nyckeltal i Kolada, som innehåller cirka 5000 nyckeltal om resurser, volymer och kvalitet i kommuners och landstings alla verksamheter (www.kolada.se).

2 Syfte

Syftet med nyckeltalssammanställningen är att kommunens verksamheter ska analyseras och jämföras med jämförbara kommuner utifrån fakta för att kunna ha som underlag för fortsatt utveckling och avveckling. Underlaget ska vara ett verktyg i budgetprocessens fördelning av resurser till kommunens olika verksamhetsområden.

3 Målsättning

Målsättningen är att nyckeltalssammanställningen ska beskriva om kommunens verksamheter lett till vad som är beslutat – leda mot resultat.

4 Organisation

Ekonomichef ansvarar för att en årlig nyckeltalssammanställning arbetas fram och att underlaget bygger på fakta. En analysgrupp är tillsatt med uppdrag att eventuellt komplettera analyseringen av de nyckeltal som lyfts fram i nyckeltalsrapporten och där behov finns även utveckla med ytterligare nyckeltal för att motivera och belysa avvikelser. Analysgruppen består av ekonom, som är sammankallande, utvecklingsstrateg samt verksamhetsutvecklare. Till denna grupp finns funktionerna samhällsstrateg, kultur och fritidschef samt HR-chef adjungerande.

5 Ord och begreppsförklaringar

5.1 Standardkostnad

Standardkostnaden är den kostnad som kommunen skulle ha om kommunen bedrev verksamheten på en genomsnittlig avgifts-, ambitions- och effektivitetsnivå och med hänsyn till egna strukturella faktorer.

Standardkostnaden är ett statistiskt mått på den förväntade kostnaden för verksamheten utifrån strukturella faktorer vid en genomsnittlig effektivitet och ambitionsnivå.

I kostnadsutjämningen har varje verksamhetsområde en standardkostnad som ska korrigera för strukturella skillnader. Standardkostnaden för äldreomsorg baseras exempelvis till stor del på antalet äldre i befolkningen och standardkostnaden på grundskolan på antalet individer i skolålder.

En positiv avvikelse innebär att kommunen har en kostnadsnivå som är högre än vad strukturen motiverar, en negativ avvikelse visar det omvända. Avvikelserna kan bero på att kommunerna bedriver verksamheten på en annan ambitions- eller effektivitetsnivå än riksgenomsnittet.

5.2 Referenskostnad

Referenskostnad bygger på kostnadsutjämningen och indikerar vad respektive verksamhet borde ha för nettokostnad, enligt kostnadsutjämningssystemet, om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet.

Referenskostnaden är en justering av standardkostnaden där hänsyn även tas till följande kommunövergripande delar i kostnadsutjämningen; löner, bebyggelsestruktur och befolkningsutveckling. Referenskostnaden bygger på det faktiska utfallet det aktuella året, till skillnad från standardkostnaden, som baseras på preliminära uppgifter.

5.3 Kostnad

Kostnad avser kommunernas kostnader för egen konsumtion och definieras enligt följande: Från kommunens bruttokostnad i driftsredovisningen förs dels avdrag för interna intäkter, dels avdrag för försäljning av verksamhet till andra kommuner och landsting.

5.4 Nettokostnad

Nettokostnad erhålls genom att minska driftredovisningens bruttokostnader med samtliga intäkter, i huvudsak riktade statsbidrag, taxor och avgifter, hyresintäkter samt andra försäljningsintäkter.

5.5 Bruttokostnad

I bruttokostnad ingår alla kostnader för en verksamhet, utan avdrag t.ex. för interna intäkter eller försäljning av verksamhet. Vid kostnadsjämförelser används vanligen nettokostnader eller kostnader

5.6 Liknande grupp

Ett urval bestående av de sju kommuner som mest liknar Hällefors kommun. Vilka kommuner som ingår kan variera mellan olika verksamheter. Vilka som väljs ut som liknande kommuner baseras till största del på referenskostnaden (70 procent), men också på invånarantal (30 procent). För liknande kommuner Äldreomsorg tas även hänsyn till huvudmannaskap för hemsjukvården.

Gruppen Liknande kommun integration skiljer sig från de andra jämförelsegrupperna, då den inte är baserad på referenskostnaden. Den gruppen är istället utvald utifrån invånarantal, antal asylsökande, antal kommunmottagna och utrikes födda från länder utanför EU/EFTA.

Liknande kommungrupp ändrar sig från år till år och i denna rapport är kommungruppens jämförelsetal för åren 2017-2019 den grupp Hällefors liknar mest under år 2017, 2018 och 2019 För år 2020 och 2021 är kommungrupperna som Hällefors liknar med under 2021.

5.6.1 Övergripande

De kommuner som övergripande är mest lik Hällefors utifrån strukturkostnad för kommunen samt skattekraft och befolkningsstorlek för verksamhetsåret 2021 och 2020 framgår här nedan. Tidigare års liknande grupp redovisas i tidigare års nyckelsammanställningar för Hällefors kommun.

2021 års liknande grupp som redovisas för 2021:

Filipstad	Storuman
Lessebo	Bräcke
Berg	Vindeln
Överkalix	**Hällefors**

5.6.2 Barnomsorg

De kommuner som övergripande är mest lik Hällefors utifrån referenskostnad för barnomsorg samt befolkningsstorlek för verksamhetsåren 2021 och 2020 framgår här nedan.

2021 års liknande grupp som redovisas för året 2021:

Essunga	Nordanstig
Högsby	Norberg
Årjäng	Munkedal
Färgelanda	**Hällefors**

5.6.3 Fritidshem

De kommuner som övergripande är mest lik Hällefors utifrån referenskostnad för fritidshem samt befolkningsstorlek för verksamhetsåret 2021 och 2020 framgår här nedan.

2021 års liknande grupp som redovisas för året 2021:

Munkfors	Älvdalen
Degerfors	Jokkmokk
Vansbro	Vilhelmina
Älvsbyn	**Hällefors**

5.6.4 Grundskola

De kommuner som övergripande är mest lik Hällefors utifrån referenskostnad för grundskola samt befolkningsstorlek för verksamhetsåret 2021 och 2020 framgår här nedan.

2021 års liknande grupp som redovisas för året 2021:

Torsås	Norberg
Säter	Arvidsjaur
Skinnskatteberg	Nordmaling
Ödeshög	**Hällefors**

5.6.5 Gymnasieskola

De kommuner som övergripande är mest lik Hällefors utifrån referenskostnad för gymnasieskola samt befolkningsstorlek för verksamhetsåret 2021 och 2020 framgår här nedan. För år 2021 har Ydre och Ödeshög ingen egen gymnasieskola. Ragunda har tät samverkan inom Jämtlands gymnasium. Enheten Bispgården finns i Ragunda kommun och ger några program. Pajala ingår i Lapplands gymnasium och har enheten Laestadiusskolan i kommunen. Munkedal ingår i samverkan Fyrbodal. De har några små enheter (GYSÄR och introduktionsprogram, i Dingle och processtekniska i Munkedal) i egen kommun, men också ett par friskolor.

2021 års liknande grupp som redovisas för året 2021:

Degerfors	Ragunda
Vansbro	Pajala
Ydre	Munkedal
Ödeshög	**Hällefors**

5.6.6 Äldreomsorg

De kommuner som övergripande är mest lik Hällefors utifrån strukturårsjusterad standardkostnad för äldreomsorg samt befolkningsstorlek för verksamhetsåret 2021 och 2020 framgår här nedan.

2021 års liknande grupp som redovisas för året 2021:

Filipstad	Norsjö
Vansbro	Malå
Vadstena	Vindeln
Ånge	**Hällefors**

5.6.7 LSS

De kommuner som övergripande är mest lik Hällefors utifrån referenskostnad för LSS samt befolkningsstorlek för verksamhetsåret 2021 och 2020 framgår här nedan.

2021 års liknande grupp som redovisas för året 2021:

Högsby	Vansbro
Krokom	Hofors
Nora	Vindeln
Flen	**Hällefors**

5.6.8 Individ och familjeomsorg

De kommuner som övergripande är mest lik Hällefors utifrån referenskostnad för individ och familjeomsorg samt befolkningsstorlek för verksamhetsåret 2021 och 2020 framgår här nedan.

2021 års liknande grupp som redovisas för året 2021:

Perstorp	Lessebo
Östra Göinge	Hultsfred
Ljusnarsberg	Flen
Filipstad	**Hällefors**

5.6.9 Integration

De kommuner som övergripande är mest lik Hällefors utifrån invånarantal, antal asylsökande, antal kommunmottagna och utrikes födda från länder utanför EU/EFTA för integration för verksamhetsåret 2021 och 2020 framgår här nedan.

2021 års liknande grupp som redovisas för året 2021:

Töreboda	Kungsör
Alvesta	Gullspång
Knivsta	Mellerud
Högsby	**Hällefors**

6 Varför nyckeltal?

Enligt RKA är nyckeltalens uppgift är bidra till presentationen av läge, mål och resultat för verksamhet och ekonomi. Nyckeltalen kan stärka beslutsunderlaget för kommunfullmäktige respektive kommunledning.
Det är viktigt att nyckeltal:

- är anpassade till uppdraget och verksamheten,
- fokuserar på det väsentliga,
- är förankrade i organisationen och enkla att förstå samt
- möjliggör jämförelser (mellan bra/dåliga värden, med andra kommuner).

Officiell statistik utgörs av kommunala räkenskaper och antalsuppgifter om brukare etc., och finns för samtliga kommuner. Det är viktigt att välja officiella och heltäckande nyckeltal.

7 Varför nyckeltalsjämförelser?

Nedan ges några exempel på varför jämförelser är bra att göra:

- • Ger ett signalsystem som speglar avvikelser:
  - jämfört med andra kommuner
  - över tid i den egna kommunen

Kan förklara skillnader påverkbara och icke påverkbara faktorer

- Kan användas för att lära och utveckla verksamheten
- Man kan lära sig av goda exempel
- Ge underlag för bra uppföljning och prognoser
- Kan leda till att den egna redovisningen förbättras dvs. höja statusen på statistik och räkenskapssammandrag

8 Finansiella nyckeltal

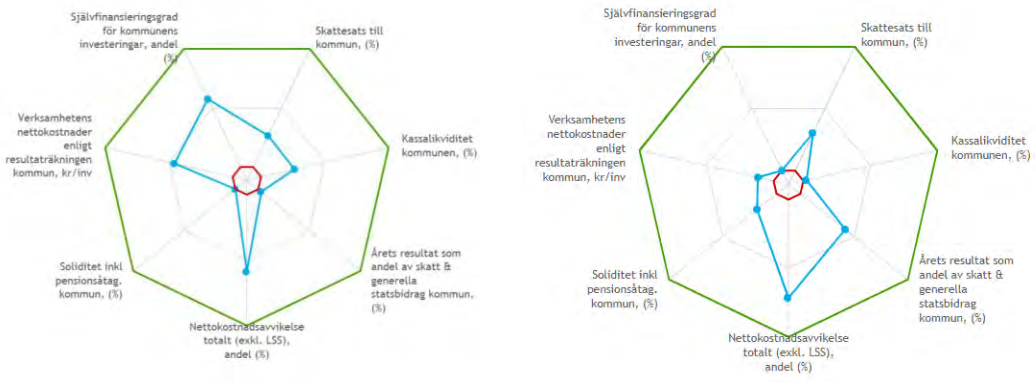

Hällefors kommuns finansiella ställning år 2015 (vänster) samt år 2021 (höger)

Sedan är 2017 har kommunen förbättrat sin totala finansiella ställning. Det syns tydligt att soliditeten förbättrats årligen sedan beslutet av kommunfullmäktige från och med år 2010 att ha fokus på förbättrad soliditet. Vid årsskiftet 2009/2010 uppgick soliditeten till -56,6 procent.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Skattesats (kr)	22.05	22,05	22,05	22,05	22,05
Kassalikviditet (%)	106,0	96,5	74,2	71,8	67,1
Resultatandel (%)	3,6	4,1	0,0	4,2	5,9
Nettokostnadsavvikelse totalt (exkl. LSS) (%)	4,0	6,4	-2,3	-5,2	-1,2
Soliditet inkl pensionsåtagande (%)	-9,2	-0,7	1,2	7,1	13,5
Verksamhetens nettokostnader (kr/inv)	-54 899	-60 333	-63 873	-66 239	-69 068
Självfinansieringsgrad investeringar (%)	128,5	100,7	65,2	73,5	39,5

Kommunens antagna finansiella målsättningar bygger på att kommunens verksamhetskostnader måste minskas till förmån för åtgärder som påverkar kommunens soliditet i positiv riktning. Sett ur ett ekonomiskt hållbarhetsperspektiv har kommunen enligt tabellen nedan förbättrat soliditeten genom högre positiva resultat enligt god ekonomisk hushållning samt amortering av långfristiga skulder.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Resultat före ext ord kommunkoncern, kr/inv	2 286	2 662	119	3 267	4 420
Soliditet kommunkoncern (%)	29,6	31,2	33,2	34,8	34,9
Skattesats till kommun (%)	22,05	22,05	22,05	22,05	22,05
Demografisk försörjningskvot i kommunen	0,98	0,97	0,98	0,99	0,99
Nystartade företag, antal/1 000 inv, 16-64 år	7,6	9,0	6,2	7,4	8,6
Nettoinvesteringar kommun, kr/inv	3 194	4 262	2 899	6 602	16 217
Inv 25-64 år med eftergymnasial utb, (%)	22,0	22,4	22,5	22,4	23,0

När det gäller den demografiska försörjningskvoten i kommunen uppgår den till 0,99 och det önskvärda är ett så lågt värde som möjligt. I riket är motsvarande siffra 0,77 år 2021 och sett till hela länet har Hällefors kommun tillsammans med Ljusnarsberg det högsta värdet år 2021. Sett till jämförbara kommuner övergripande är kommunen en mittenkommun där Överkalix är högst på 1,06, men alla kommuner är över rikets snitt.

9 Verksamhetens nettokostnad

Det enda nyckeltal som med 100 procents säkerhet kan sägas vara rätt och jämförbart med andra kommuner är verksamhetens nettokostnad per invånare. Alla andra nyckeltal kan innehålla olikheter ifråga om hur kostnader och intäkter redovisas, både mellan åren och mellan kommunerna. På de verksamhetsnivåer som nyckeltalen här redovisas ger de ändå en god indikation på kommunens kostnadsläge i jämförelse med andra kommuner.

Verksamhetens nettokostnad är summan av alla verksamhetens kostnader minskade med intäkter i form av avgifter, bidrag m m och kostnader för avskrivningar.

Varför varierar nettokostnaden?

- Olika policy i synen på avgiftsfinansiering
- Skillnader i struktur vad gäller såväl ålder som geografisk eller social struktur (liknande grupp är det urval som är mest lika i struktur)
- Den kommunala servicen är olika utbyggd
- Kvalitet och effektivitet

Nettokostnaden i procent av skatteintäkterna visar hur stor del av skatteintäkter och generella statsbidrag som används till att finansiera den löpande verksamheten. Exempelvis betyder en andel motsvarande 99,5 procent att för varje hundralapp kommunen erhåller av skattemedel tillhandahålls verksamhet för 99:50.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Verksamhetens nettokostnad, miljoner kronor	411,1	421,3	447,9	456,8	473,0
Förändring från föregående år, miljoner kronor	19,2	10,2	26,6	8,9	16,2
Förändring från föregående år, procent	4,9%	2,5%	6,3%	2,0%	3,5%
Verksamhetens nettokostnad i procent av skatteintäkter och generella statsbidrag	95,7	95,4	99,6	95,5	93,9
Antal invånare 31 december	7 109	6 983	7 013	6 896	6 849
Nettokostnad per invånare, kronor	57 834	60 333	63 873	66 239	69 068

Hällefors kommuns utveckling av nettokostnaderna år 2017-2021

Sedan år 2015 har kommunen erhållit en stor andel riktade bidrag som har gjort att kommunens nettokostnader har kunnat minska. Under 2017 erhöll kommunen 13,9 miljoner kronor i det extra generella statsbidraget för människor på flykt och under 2018 var beloppet 13,8 miljoner kronor och under 2019 var beloppet 10,6 miljoner kronor Under senaste två åren staten tillkommit med ytterligare riktade generella bidrag. Nettokostnadsandelen har kunnat hålla en lägre nivå under perioden med undantag för år 2029 då andelen tillfälligt var hög. Politiska inriktningen är att nettokostnadsandelen ska vara nära 95 procent för att på så vis förbättra kommunens soliditet och finansiera kommunens planerade investeringsbehov med egna medel.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	57 834	60 333	63 873	66 239	69 068
Liknande grupp övergripande	57 186	61 705	65 188	72 905	75 093
Örebro län	55 006	57 270	59 792	60 574	63 161
Landsbygdskommun, ej nära större stad	60 273	65 543	67 426	68 723	71 003
Alla kommuner, ovägt medel	55 465	58 077	60 117	60 856	62 643

Verksamhetens nettokostnad per invånare år 2017-2021

Hällefors kommun har fortsatt högre nivåskillnad jämfört mot alla kommuner i riket och i förhållande till jämförbara kommuner är kommunen billigare per invånare under år 2021.

Hällefors, nettokostnad	2017	2018	2019	2020	2021
Politisk verksamhet, kr/inv	966	950	1 016	944	943
Infrastruktur, skydd mm, kr/inv	4 047	3 687	3 975	5 250	5 413
Fritidsverksamhet, kr/inv	1 316	1 383	1 278	1 633	1 861
Kulturverksamhet, kr/inv	1 288	1 307	1 347	1 372	1 415
Förskola och skolbarnsomsorg, kr/inv	5 693	5 833	5 964	6 200	6 961
Utbildningsverksamhet, kr/inv	15 533	14 929	16 774	16 826	18 732
Äldre och funktionshindrade, kr/inv	22 755	25 434	26 177	25 673	25 428
Individ- och familjeomsorg, kr/inv	3 676	4 248	4 770	5 363	5 491
Flyktingmottagande, kr/inv	114	374	56	41	-1
Arbetsmarknadsåtgärder, kr/inv	496	613	290	322	677
Affärsverksamhet, kr/inv	186	90	87	230	55
Soc.avg, pension & jämf störande	-136	-211	280	444	31
Ned- & avskrivningar, kr/inv	1 900	1 696	1 859	1 941	2 062
Total kronor per innevånare	57 834	60 333	63 873	66 239	69 068

Verksamhetens nettokostnad per invånare uppdelad per verksamhet år 2017-2021

Sett till verksamhetsområdena kan kommunen konstatera att kostnaderna för infrastruktur, skydd mm har fortsatt högre nivå år 2021 och beror på att kommunen haft kostnader för återställning av regnskadade vägar samt arbete med att utveckla centrum i Hällefors tätort. Under år 2020 hade kommunen obudgeterade saneringskostnader i samband med byggnation av nya förskolan som gör att kostnaderna har en hög nivå.

När det gäller det stora området äldre och funktionshindrade har dessa nettokostnader minskat sista två åren. Inom utbildningsverksamheten kan kommunen konstatera att kostnaderna däremot har ökat då kommunen har fått ett större åtagande av antalet elever med anledning av dels ökade antalet invånare och dels ökade antalet nyanlända då kommunen tagit emot en stor andel av människor på flykt. Trots att kommunen erhållit riktade statsbidrag för utbildningsverksamhet kan kommunen konstatera att riktade bidragsnivåerna inte räckt till utan behovet av resurser har varit större.

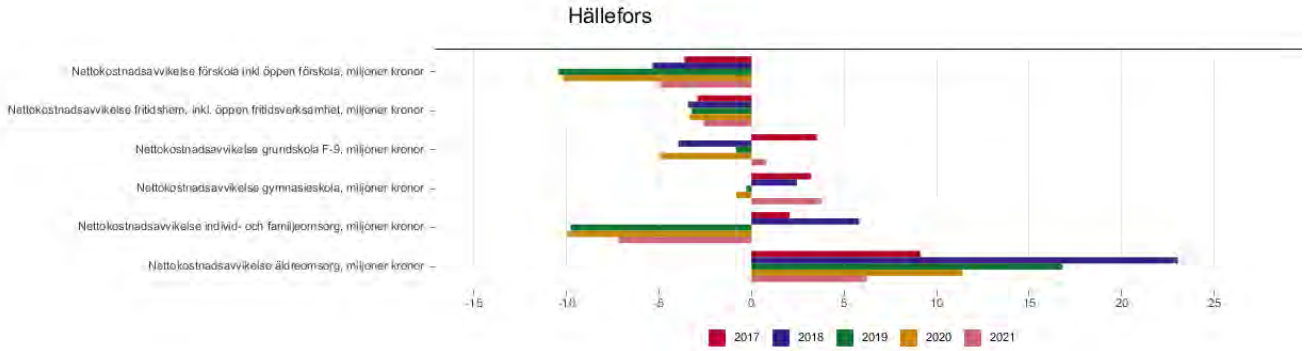

Nettokostnadsavvikelse i miljoner kronor år 2017-2021

Nettokostnadsavvikelse med positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat den s k referenskostnaden och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Resultat över noll indikerar högt kostnadsläge på grund av hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet. Det större negativa värdet på fritidshem åren 2015-2019 kan bistå av kostnadsdelar som finns redovisade inom grundskolan, då kommunen har dessa två verksamheter integrerade.

Hällefors, nettokostnadsavvikelse	2017	2018	2019	2020	2021
Förskola inkl. öppen förskola, (%)	-9,7	-13,6	-23,0	-22,0	-11,0
Fritidshem inkl. öppen fritidsverksamhet, (%)	-37,4	-40,1	-37,6	-39,4	-30,4
Grundskola inkl. förskoleklass, (%)	5,2	-5,6	-1,0	-6,2	1,0
Gymnasieskola, (%)	10,5	7,8	-0,8	-2,4	11,3
Individ- och familjeomsorg, (%)	8,6	24,4	-22,6	-21,2	-16,1
LSS (%)	-4,4	1,5	1,8	-3,0	-11,2
Äldreomsorg, (%)	7,7	19,5	13,6	9,2	4,9

10 Personal

Kommunen kan konstatera att antalet årsarbetare minskat i jämförelse med 2020 men är fortfarande inte i nivå med tidigare år. Antalet årsarbetare räknas fram med hjälp av den faktiska sysselsättningsgraden för månadsavlönade och arbetade timmar för timavlönade 1 november.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Årsarbetare	647	672	662	688	676

Antalet årsarbetare 1 november år 2017-2021

Personalkostnader per invånare är relativt oförändrat fram till 2021 och antal årsarbetare har minskat något från 2020 till 2021 enligt tabellen ovan. Behovet av kommunal verksamhet har stigit under årens lopp då antalet brukare/elever ökat men också att vårdtyngen och hemtjänsttimmar ökat och att särksilt stöd inom skolan blivit större.

Personalkostnad kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	46 047	51 378	50 075	51 174	51 184
Liknande kommuner, övergripande	45 305	46 712	53 258	55 542	57 094
Örebro läns kommuner	41 643	43 285	43 915	44 330	45 327
Landsbygdskommun, ej nära större stad	50 861	51 955	52 302	53 358	54 313
Alla kommuner (ovägt medel)	41 554	42 683	43 282	43 973	44 932

Personalkostnad per invånare, exkl affärsverksamhet år 2017-2021

Andelen heltidsarbetande har ökat under 2021. Fortsatta ökningen är en effekt av att kommunen påbörjade heltidsresan. I förhållande till riket har kommunen 4 procentenheter lägre andel av de heltidsanställda för verksamhetsåret 2021.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Heltidsarbetande	60	66	63	68	70
Deltidsarbetande 75-99 procent	30	26	27	24	23
Deltidsarbetande 71-74 procent	10	7	9	8	7

Sysselsättningsgrad för månadsavlönade 1 november år 2017-2023

Hällefors har 73 procent anställda med en tillsvidareanställning, genomsnittet i riket är 80 procent. Sett till riket har kommunen näst lägst andel av alla landets kommuner. När det gäller andelen visstidsanställa har 12 procent av Hällefors anställda en visstidsanställning med månadslön och ligger därmed högst i landet, genomsnittet för riket är 8 procent. I gruppen visstidsanställda med timlön har Hällefors fortsatt förbättrat sitt nyckeltal och ligger med 15 procent, snittet i riket är 12 procent.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Tillsvidare månadsavlönad (%)	68	66	68	70	73
Visstid månadsavlönad (%)	17	17	18	16	12
Visstid timavlönad (%)	15	17	15	13	15

Anställningsform 1 november år 2017-2021

Andelen arbetad tid som är utförd av tillsvidareanställda är oförändrad i jämförelse med året innan. I riket är procentandelen 85, i Hällefors är procentandelen 79. I riket ligger spannet inom 74-92.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Utförd av tillsvidare månadsavlönade (%)	74	72	75	77	79
Utförd av visstid månadsavlönade (%)	18	18	18	17	13
Utförd av visstid timavlönade (%)	8	9	7	7	8

Arbetad tid år 2017-2021

Den totala sjukfrånvarotiden, ackumulerad under året, som andel (%) av den tillgängliga ordinarie arbetstiden har ökat och avser samtlig kommunalt anställd personal.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Sjukfrånvaro (%)	7,5	7,0	6,0	8,9	8,4

Sjukfrånvaroandel år 2017-2021

Kommunens personalrörlighet är något högre än riket under verksamhetsåret 2021. Nya tillsvidareanställda i Hällefors är 12 procent, i riket är motsvarande siffra 11 procent. Avgångarna för riket är 9 procent och i Hällefors 9 procent. Spannet i riket ligger mellan 6-42 procent.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Nya tillsvidareantställda under året (%)	13	10	9	11	12
Avgångna tillsvidareanställda under året (%)	7	9	8	11	9

Personalrörlighet år 2017-2021

11 Politisk verksamhet

I kostnaderna för politisk verksamhet ingår kostnader för nämnd- och styrelseverksamhet, stöd till politiska partier, kostnader för allmänna val, överförmyndarverksamhet samt den administration som är direkt knuten till kommunens politiker som politiska sekreterare, sammanträdesadministration, nämndsekreterare och liknande.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	966	950	1 016	944	943
Liknande grupp, övergripande	1 176	1 191	1 336	1 262	1 326
Örebro läns kommuner	790	804	858	804	819
Landsbygdskommun, ej nära större stad (ovägt medel)	1 079	1 119	1 191	1 162	1 134
Alla kommuner (ovägt medel)	840	858	919	871	884

Nettokostnad politisk verksamhet per invånare år 2017-2021

Bryts politiska verksamheten ner i enbart nämnd och styrelseverksamheten kan kommunen konstatera att kostnaderna fortsatt att minska år 2021 och uppgår till 943 kronor per invånare mot 2017 års siffra på 966 kronor per invånare. I jämförelse med alla kommuner, ovägt medel, som uppgår till 884 kronor har kommunen ett högre belopp. Inom länet är det Degerfors och Ljusnarsbergs kommun som har högre kostnader än kommunen.

12 Infrastruktur, skydd m m

I kostnaderna för infrastruktur och skydd ingår fysisk och teknisk planering, bostadsförbättring, näringslivsfrämjande åtgärder, turistverksamhet, gator och vägar, parker, räddningstjänst, miljö- och hälsoskydd samt totalförsvar och samhällsskydd.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	4 047	3 687	3 975	5 250	5 413
Liknande kommuner, övergripande	4 233	4 113	4 328	4 320	4 799
Örebro läns kommuner	3 504	3 507	3 419	3 750	4 035
Landsbygdskommun, ej nära större stad	4 251	4 274	4 363	4 467	4 627
Alla kommuner (ovägt medel)	3 597	3 685	3 758	3 850	3 989

Nettokostnad infrastruktur m m per invånare år 2017-2021

Kommunen har en högre kostnad per invånare i förhållande till liknande kommuner. Hällefors kommun har under år 2020 haft engångskostnader för marksanering inför byggnation av nya förskolan med 6,7 miljoner kronor och år 2021 har kommunen lagt skattemedel på bland annat åtgärder efter regnskadade vägar samt centrumutveckling i Hällefors tätort, vilket kan förklara den tillfälliga ökningen av nyckeltalet för infrastruktur. Kommunen redovisar också kostnaden för tomma lokaler under detta nyckeltal, vilket ökar på kostnaden i jämförelse med andra.

Hällefors kommun införde komponentavskrivning år 2018 och bl a markberedningen under vägarna skrivs inte av alls vilket leder till minskade avskrivningskostnader. Det syns att från året 2019 och framåt ökar kommunens nettokostnader p g a utfört planerat underhåll som genererar ökade kapitalkostnader.

Hällefors, kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Fysisk o. teknisk planering, bostadsförbättringar	348	363	235	421	321
Väg- och järnvägsnät, parkering	1 923	1 412	1 611	1 493	1 527
Parker	150	323	297	297	361
Konsument och energirådgivning	16	14	15	14	45
Alkoholtillstånd m.m.	11	0	0	0	0
Miljö, hälsa och hållbar utveckling	55	73	56	1 076	68
Miljö- och hälsoskydd, myndighetsutövning	204	204	337	319	1 466
Näringslivsfrämjande åtgärder	240	196	182	288	330
Räddningstjänst	960	942	1 115	1 037	1 110
Totalförsvar och samhällsskydd	14	14	10	156	115
Turistverksamhet	127	145	117	148	70

Uppdelad nettokostnad för infrastruktur m m per invånare år 2017-2021

13 Fritid

Här redovisas kostnader för kommunens fritidsverksamhet, bland annat stöd till föreningar, idrotts- och fritidsanläggningar samt fritidsgårdar.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	1 316	1 383	1 278	1 633	1 861
Liknande kommuner, övergripande	1 518	1 579	1 627	1 543	1 687
Örebro läns kommuner	1 231	1 269	1 242	1 274	1 335
Landsbygdskommun, ej nära större stad	1 591	1 607	1 611	1 640	1 686
Alla kommuner (ovägt medel)	1 452	1 478	1 507	1 584	1 635

Nettokostnad fritid per invånare år 2017-2021

Kommunförvaltningen kan konstatera att kommunen har haft en högre kostnadsnivå år 2020 och 2021 med anledning av pågående badhusbyggnation som genererat vissa engångskostnader under projektets gång.

I nedanstående tabeller visas ovanstående nyckeltal nedbrutet i de två stora verksamheterna för fritid. Kommunen kan konstatera att det blir kvar 131 kronor per invånare till övriga verksamheter om bruttokostnaden för idrotts- och fritidsanläggningar samt fritidsgårdar räknas bort från den totala nettokostnaden för fritidsverksamheten.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	207	196	225	264	251
Liknande kommuner, övergripande	140	144	140	145	155
Örebro läns kommuner	158	175	184	180	185
Landsbygdskommun, ej nära större stad	189	188	196	194	179
Alla kommuner (ovägt medel)	209	211	215	208	212

Nettokostnad fritidsgårdar per invånare år 2017-2021

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	1 061	1 055	922	1 240	1 489
Liknande kommuner, övergripande	1 005	1 116	1 146	1 073	1 198
Örebro läns kommuner	906	933	903	919	986
Landsbygdskommun, ej nära större stad	1 104	1 124	1 143	1 166	1 229
Alla kommuner (ovägt medel)	982	1 011	1 040	1 104	1 151

Nettokostnad idrotts- och fritidsanläggningar per invånare år 2017-2021

14 Kultur

Här redovisas kostnader för kulturverksamhet, bland annat bibliotek, stöd till kulturella föreningar och studieorganisationer samt musik- och kulturskola.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	1 288	1 307	1 347	1 372	1 415
Liknande kommuner, övergripande	1 071	1 164	996	1 015	1 058
Örebro läns kommuner	1 114	1 180	1 224	1 243	1 284
Landsbygdskommun, ej nära större stad	1 172	1 175	1 191	1 186	1 223
Alla kommuner (ovägt medel)	1 101	1 123	1 142	1 136	1 167

Nettokostnad kultur per invånare år 2017-2021

I jämförelse med jämförbara kommuner och riket är Hällefors kommuns kostnader för musik- och kulturskola dyrare per invånare. I nedanstående tabeller visas ovanstående nyckeltal nedbrutet i de två stora verksamheterna för kultur. Kommunförvaltningen kan konstatera att kommunen valt att medvetet satsa på både musik- och kulturskola samt bibliotek.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	540	475	559	596	619
Liknande kommuner, övergripande	259	274	268	276	268
Örebro läns kommuner	308	312	338	356	363
Landsbygdskommun, ej nära större stad	307	303	321	324	331
Alla kommuner (ovägt medel)	285	294	301	302	310

Nettokostnad musik- och kulturskola per invånare år 2017-2021

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	612	641	624	617	718
Liknande kommuner, övergripande	601	611	600	606	642
Örebro läns kommuner	488	515	518	524	545
Landsbygdskommun, ej nära större stad	571	562	562	559	583
Alla kommuner (ovägt medel)	497	501	502	507	512

Nettokostnad bibliotek per invånare år 2017-2021

Nyckeltalet nedan avser en genomsnittsvecka vintertid. Det inkluderar meröppet och timmar med reducerad service och avser endast folkbibliotek.

Nyckeltalet nedan visar en genomsnittsvecka vintertid i jämförelse med liknande kommuner i län, landsbygd och alla kommuner i ovägt medel. Här visar nedanstående tabell att Hällefors kommun har en klart lägre andel timmar (35) öppet i relation till liknande kommuner, övergripande (47). Biblioteket i Hällefors öppnade upp stegvis under år 2021 efter flytten och landade slutligen på 41 timmar öppet per vecka – 35 timmar är därmed något missvisande. Biblioteket har ej heller meröppet ännu.

Timmar per vecka	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	43	43	43	43	35
Liknande kommuner, övergripande	40	40	40	53	47
Örebro läns kommuner	49	53	53	61	59
Landsbygdskommun, ej nära större stad	43	47	53	53	50
Alla kommuner (ovägt medel)	53	53	59	59	56

Öppethållande huvudbiblioteket, timmar/vecka 2017-2021

15 Förskoleverksamhet och fritidshem

Barnomsorgens olika delar:

- Förskola, målgrupp 1-5 år
- Familjedaghem, målgrupp 1-12 år
- Fritidshem, målgrupp 6-12 år
- Övrig verksamhet, ex öppen förskola

Både den verksamhet som bedrivs i egen regi och i form av föräldrakooperativ ingår.

Varför varierar kostnaden för barnomsorg?

- Olika mycket utbyggd barnomsorg och i olika former
- Olika personaltäthet och personalsammansättning
- Skillnader i vistelsetider och öppettider
- Barngruppens storlek och ålderssammansättning
- Skillnader i beräkning av lokalkostnader, olika kapitalkostnadsmetoder samt olika policy vid hyressättning
- Andelen barn i behov av särskilt stöd varierar

15.1 Kostnad per inskrivet barn i målgruppen för barnomsorgens delar

Ser kommunen till andelen inskrivna barn i förskolan som är mellan 1 till 5 år har siffran ökat under 2021 till 82. Rikets tal år 2021 uppgår till 86.

Barn 1-5 år inskrivna i förskola (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	77	78	-	81	82

Kostnaderna beräknas som bruttokostnader minus interna intäkter och försäljning av verksamheter till andra kommuner och landsting. Kostnadsbegreppet motsvarar alltså kommunens kostnad för egen konsumtion. Fritidshem bedrivs integrerat med förskoleklass och grundskola.

Förvaltningen har de senaste åren minskat antalet inskrivna barn per årsarbetare i förskolan men år 2021 har siffran ökat p g a att antalet barn ökat i verksamheten. Kostnaderna i verksamheten har som en följd av detta minskat, och ligger fortfarande lågt i förhållande till andra liknande kommuner

Kronor per inskrivet barn	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	140 396	141 510	136 060	134 628	140 598
Liknande grupp förskola o ped omsorg	160 610	154 836	156 898	115 666	130 950
Örebro län	148 195	153 246	153 981	135 424	142 794
Landsbygdskommun, ej nära större stad	147 879	152 735	155 122	138 768	147 056
Alla kommuner, ovägt medel	147 445	151 858	154 651	131 824	139 140

Förskola, nettokostnad per inskrivet barn år 2017-2021

Antal barn, i åldern 1-5 år, i förskola totalt i förhållande till antalet årsarbetare har ökat. Uppgifterna avser alla förskolor i kommunen oavsett regi och avser läsår med en mättidpunkt på 15 oktober.

Antal barn	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	4,8	5,0	5,5	5,1	4,8

Inskrivna barn per årsarbetare i förskolan år 2017-2021

Ser kommunen till andelen inskrivna barn på fritidshem, som är mellan 6 till 12 år, har siffran varit ganska konstant. I jämförelse med rikets tal på 54 för år 2021 ligger Hällefors något lägre. Jämförs kommunen med jämförbara kommuner har Hällefors lägsta siffran där det högsta talet är 59. I förhållande till länets kommuner har Hällefors näst lägsta talet efter Ljusnarsberg.

En av anledningarna till den relativt låga nyttjandegraden kan vara att Kulturskolan har verksamhet liknande den som erbjuds i fritidshemmet.

Barn 6-12 år inskrivna på fritidshem (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	37	39	41	48	53

Kommunen kan konstatera att det är viktigt att redovisa verksamheterna förskoleklass, fritidshem och grundskola tillsammans då en liten kommun alltid arbetar integrerat.

Kronor per inskrivet barn	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	35 247	39 226	35 247	31 070	30 779
Liknande grupp fritidshem	36 551	34 854	36 551	43 588	44 731
Örebro län	39 754	38 613	39 754	40 019	42 328
Landsbygdskommun, ej nära större stad	40 936	38 894	40 936	41 026	43 197
Alla kommuner, ovägt medel	40 314	39 509	40 314	40 992	42 760

Fritidshem, bruttokostnad per inskrivet barn år 2017-2021

Antalet inskrivna barn per årsarbetare är tillbaka på 2018 års nivåer efter att ha minskat 2019 och för riket är motsvarande siffra 20,6 för verksamhetsåret 2021.

Antal barn	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	26,7	22,7	19,3	22,0	22,2

Inskrivna barn per årsarbetare i fritidshem år 2017-2021

16 Utbildning

Här ingår förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning, SFI och uppdragsutbildning. Förskoleklass, grundskola och fritidshem bedrivs integrerade. En exakt fördelning av personalkostnaderna är svår att göra då en personal kan arbeta i upp till fyra olika verksamheter.

Kostnaden per invånare påverkas av andelen elever i skolåldrarna. En låg andel invånare i skolåldern gör att kostnaden i kronor per invånare blir låg, även om kostnaden per elev är hög.

I Hällefors har andel medborgare med gymnasial och eftergymnasial utbildningsnivå hållit en jämn nivå under senaste perioden. I riket är motsvarande andel för gymnasial nivå 41,9 procent och eftergymnasial nivå med 45,1 procent. Det innebär att Hällefors har en högre andel med gymnasienivå men en lägre nivå med medborgare som har en eftergymnasial nivå i förhållande till riket. Inom länet är det enbart Örebro kommun som har en högre nivå än riket vad gäller eftergymnasial utbildning. I jämförelse med jämförbara kommuner har Hällefors sämsta andel vad gäller eftergymnasial nivå.

Hällefors (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Gymnasial utbildning	59,6	60,0	59,2	59,5	59,0
Eftergymnasial utbildning	22,0	22,4	22,5	22,4	23,0

Invånare 25-64 år, år 2017-2021

16.1 Kostnad per elev i förskoleklass

Kostnaderna för elever i förskoleklass. Den kan vara lokal- eller verksamhetsmässigt integrerad med förskola, grundskola eller fritidshem. Den kan också vara helt fristående.

Begreppet kostnad per elev motsvarar kommunens kostnad för egen konsumtion, det vill säga kostnaderna beräknas som bruttokostnader minus interna intäkter och försäljning av verksamhet till andra kommuner och landsting. Dessutom ingår verksamhetens andel av gemensam administration och lokaler.

Precis som i fallet när det gäller fritidshem beror en del av de låga kostnaderna i förskoleklassen på hur dessa redovisas. Kommunen kan konstatera att det är viktigt att redovisa verksamheterna förskoleklass, fritidshem och grundskola tillsammans då en liten kommun alltid arbetar integrerat.

Kronor per elev	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	56 080	56 590	62 000	78 987	84 331
Liknande grupp grundskola	78 876	64 345	74 753	77 218	72 605
Örebro län	68 515	63 128	71 947	66 686	69 619
Landsbygdskommun, ej nära större stad	66 043	73 908	77 976	79 553	81 060
Alla kommuner, ovägt medel	62 681	65 015	68 561	71 360	71 668

Förskoleklass, bruttokostnad per elev år 2017-2021

16.2 Kostnad per elev i grundskola

Antalet elever i kommunala grundskolan har ökat de senaste åren och motsvarar en utökning med 3 procent under de senaste fem åren. När det gäller andelen elever med utländsk bakgrund har även den siffran ökat. 2021 års siffra i riket uppgår till 26 procent. I jämförelse med länet har Hällefors den högsta siffran och även i jämförelsegruppen har Hällefors högst siffra och alla andra kommuner i gruppen utom Norberg och Skinnskatteberg kommun har lägre siffra än riket.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Antal elever	649	669	679	687	668
- utländsk bakgrund (%)	37	39	39	42	40
- föräldrar med eftergymn utbildning (%)	32	31	31	32	33

Elever i kommunal grundskola belägen i kommunen åk 1 -9 år 2017-2021

En annan faktor som påverkar elevers skolresultat är kunskapsnivån på elevernas föräldrar. Kommunen kan konstatera att andelen föräldrar med eftergymnasial utbildning ökat de senaste åren och i jämförelse med rikets 60 procent år 2021 har kommunen en lägre andel. Samma relation som elever med utländsk härkomst råder, vilket är att Hällefors har lägst siffror i både länet samt för jämförbara kommuner.

Bruttokostnaderna avser grundskolan samt stödåtgärder. Kostnaden för egna elever som utbildar sig i fristående skolor och i andra kommuner ingår och avdrag är gjort för de elever som kommer från andra kommuner.

Begreppet kostnad per elev motsvarar kommunens kostnad för egen konsumtion, det vill säga kostnaderna beräknas som bruttokostnader minus interna intäkter och försäljning av verksamhet till andra kommuner och landsting. Dessutom ingår verksamhetens andel av gemensam administration och lokaler.

Kronor per elev	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	131 093	131 739	133 244	133 448	135 542
Liknande grupp grundskola	135 970	124 925	124 459	132 236	135 016
Örebro län	120 012	123 684	125 837	127 056	129 075
Landsbygdskommun, ej nära större stad	126 179	129 526	132 580	134 116	138 928
Alla kommuner, ovägt medel	115 464	119 379	122 363	124 426	128 326

Grundskolas, bruttokostnad per elev år 2017-2021

Kommunen har sedan många år tagit emot en hög andel flyktingar i förhållande mot kommunens invånare. Grundskolan har under många år haft väldigt många asylsökande elever och under flyktingstormen i slutet av år 2015 och början av år 2016 tog kommunen emot många ensamkommande barn och ungdomar. De främsta anledningarna till relativa kostnadsökningar på grund av nyanlända är utökade behov av modersmål och studiehandledning för elever som inte längre är i asyl.

Enligt Statistiska centralbyråns information om redovisning av flyktingverksamhet i räkenskapssammandraget (RS) ska kostnader och intäkter som uppkommer inom Pedagogisk verksamhet för insatser specifikt mot asylsökande, ensamkommande barn och flyktingar redovisas under Pedagogisk verksamhet.

En hel del riktade statsbidrag finansieras grundskolans verksamhet främst från Skolverket och Migrationsverket. Därför är en mer rättvisande bild nedanstående tabell som visar nettokostnaden för grundskolan per elev.

Hällefors har en förhållandevis låg kostnad när förvaltningen tittar på nettokostnaden per elev. Hällefors har ett stort behov av särskilt stöd inom skolan som gör det utmanande att prioritera utifrån de resurser som finns.

Kronor per elev	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	104 825	94 244	111 358	101 747	111 938
Liknande grupp grundskola	119 417	116 871	112 382	116 871	112 382
Örebro län	104 111	106 006	109 696	66 686	69 619
Landsbygdskommun, ej nära större stad	111 305	114 784	117 707	119 176	125 078
Alla kommuner, ovägt medel	104 174	107 396	110 262	111 999	116 094

Grundskolas, nettokostnad per elev år 2017-2021

För att ha gymnasiebehörighet till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik och i minst fem andra ämnen från grundskolan. Från att ha varit en kommun bland rikets 25 sämsta kommuner har kommunen från och med år 2019 blivit en mittenkommun. Utvecklingen från 2019 pekar dock i en negativ trend och fallit tillbaka till 2017 års nivåer.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	72,3	76,1	85,5	80,0	73,1

Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor år 2017-2021

Ett av Hällefors politiska inriktningsmål är att öka måluppfyllelsen i grundskolan och det har gett resultat. Kommunen har under 2018 fram till 2020 varit en mittkommun fram till 2021 då trenden pekat negativt.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	196,5	215,0	211,0	199,9	207,5

Elever i åk 9 meritvärde kommunala skolor genomsnitt år 2017-2021

16.3 Kostnad per elev i gymnasieskola

Antalet elever i kommunala gymnasieskolan har minskat senaste två åren. När det gäller andelen elever med utländsk bakgrund har siffran sjunkit under de senaste fem åren. 2021 års siffra i riket uppgår till 27 procent. I jämförelse med länet har Hällefors den högsta siffran av de som lämnat in statistik. Hällefors har den högsta andel i jämförelsegruppen.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Antal elever	146	143	163	148	130
- utländsk bakgrund (%)	64	49	58	55	55
- föräldrar med eftergymn utbildning (%)	17	16	15	21	25

Elever i kommunal gymnasieskola belägen i kommunen år 2017-2021

En faktor som påverkar elevers skolresultat är kunskapsnivån på elevernas föräldrar. Kommunen kan konstatera att andelen föräldrar med eftergymnasial utbildning ökat de senaste åren, vilket är en positiv utveckling och i jämförelse med rikets 57 procent år 2021 har kommunen en mycket lägre andel.

Bruttokostnaderna avser gymnasieskolan samt stödåtgärder. Kostnaden för egna elever som utbildar sig i fristående skolor och i andra kommuner ingår och avdrag är gjort för de elever som kommer från andra kommuner.

Begreppet kostnad per elev motsvarar kommunens kostnad för egen konsumtion, det vill säga kostnaderna beräknas som bruttokostnader minus interna intäkter och försäljning av verksamhet till andra kommuner och landsting. Dessutom ingår verksamhetens andel av gemensam administration och lokaler.

Kronor per elev	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	148 215	147 617	140 924	151 725	171 639
Liknande grupp gymnasieskola	145 763	141 228	158 497	154 610	158 759
Örebro län	125 865	132 046	136 797	143 033	144 073
Landsbygdskommun, ej nära större stad	142 582	149 515	155 161	160 295	169 830
Alla kommuner, ovägt medel	129 353	133 002	135 959	137 804	141 334

Gymnasieskola, bruttokostnad per elev år 2017-2021

Samma resonemang som skrivs under grundskolan gäller för gymnasieskolan vad gäller flyktingmottagningen i kommunen.

En hel del riktade statsbidrag finansieras gymnasieskolans verksamhet främst från Skolverket och Migrationsverket. Därför är en mer rättvisande bild nedanstående tabell som visar nettokostnaden för gymnasieskolan per elev.

Kommunens nettokostnad per elev är lägre än jämförbara kommuner de sista åren med undantag för år 2021. Av de kommuner som ingår i jämförelsegruppen är det två kommuner som inte har en egen gymnasieskola. Kommunen har medvetet valt att ha en egen gymnasieskola.

Kronor per elev	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	125 342	126 536	128 326	139 417	164 778
Liknande grupp gymnasieskola	128 056	134 166	160 258	151 653	160 080
Örebro län	114 573	122 176	132 613	138 813	141 896
Landsbygdskommun, ej nära större stad	127 524	136 994	149 752	156 022	166 644
Alla kommuner, ovägt medel	117 833	122 802	129 589	132 352	137 984

Gymnasieskolas, nettokostnad per elev år 2017-2021

Av de elever som väljer att gå gymnasieskola i annan kommun har ökat sista året. 2021 uppgår andel till 39,6 procent, vilket kan jämföras med riket andel på 48,7 procent. I jämförelse med jämförbara kommuner är det bara en kommun som har lägre andel än riket. I länet är det fyra kommuner, varav Hällefors, som köper mindre än riket.

Köp av plats (andel)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	34,9	35,7	36,5	35,4	39,6

Köp av gymnasieskola år 2017-2021

Antal elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för fyra år sedan med examen inom 4 år, inklusive IM i förhållande till antal elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för fyra år sedan har försämrats. Det räcker alltså inte med 4 år. I riket uppgår andel till 69,7 procent och jämförbara kommuner 55,3 procent.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	75,0	50,0	50,0	44,7	37,1

Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor år 2017-2021

17 Äldreomsorg inklusive öppen verksamhet

Kommunen har en hög andel invånare som är äldre än 80 år i förhållande till riket som år 2021 har en andel på 5,4 procent. I förhållande till länets kommuner har kommunen högsta siffran och i jämförbara kommunern har kommunen andra högsta andelen.

Andel äldre äldre inom gruppen över 65 år i kommunen uppgår till 29,5 procent år 2021 och i förhållande till riket är det 3,1 procentenheter högre. Sett till länets kommuner ligger Hällefors i mitten. I jämförelse med likande gruppen är det två kommuner som har högre andel. Däremot har alla kommunner i gruppen liknande kommuner högre andel än riket.

Hällefors	2017	2018	219	2020	2021
Invånare 65+ (%)	28,8	28,9	28,5	28,7	28,8
Invånare 80+ (%)	8,0	8,0	8,2	8,4	8,5
Äldre äldre av invånare 65+ (%)	27,8	27,7	28,7	29,4	29,5

Insatser till personer som är 65 år eller äldre innefattas insatser med stöd av SoL och HSL, men även andra verksamheter för äldre där inget individuellt biståndsbeslut behövs. Insatserna omfattar hemtjänst, korttidsboenden, individuellt behovsprövad dagverksamhet, särskilt/annat boende, öppen verksamhet och övriga insatser i ordinärt boende.

Begreppet kostnad för äldreomsorg motsvarar bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och landsting avseende vård och omsorg enligt SoL/HSL, först dividerat med antal invånare 65 år och äldre i kommunen 31/12 och sedan dividerat med antal invånare 80 år och äldre i kommunen 31/12.

Minskningen av äldreomsorgskostnaderna i Hällefors kommun under år 2021 beror på bättre det omställningsarbete som pågår inom äldreomsorgen vad gäller effektiv personalbemanning och översyn av biståndsbeslutsprocessen.

Kronor per invånare 65-w år	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	68 681	77 442	76 775	79 362	75 260
Liknande grupp äldreomsorg	72 760	74 150	70 518	83 672	82 990
Örebro län	63 595	66 349	67 831	70 505	69 969
Landsbygdskommun, ej nära större stad	73 105	75 273	75 444	77 944	79 004
Alla kommuner, ovägt medel	62 141	63 949	64 511	66 735	67 706

Kostnad för äldreomsorg per invånare 65 år-w år 2017-2021

Kronor per invånare 80-w år	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	246 649	279 290	267 572	269 857	254 825
Liknande grupp äldreomsorg	266 552	275 342	265 850	310 038	307 248
Örebro län	260 947	268 538	270 918	275 714	265 474
Landsbygdskommun, ej nära större stad	268 873	275 683	272 929	283 536	286 388
Alla kommuner, ovägt medel	243 986	249 532	248 135	255 464	255 819

Kostnad för äldreomsorg per invånare 80 år-w år 2017-2021

Tabellen nedan visar hur mycket avgiftsintäkter kommunen får in i snitt per invånare 65 år och äldre. Hur mycket varje vård- och omsorgstagare betalar i omvårdnadsavgift beror på hur stort betalningsutrymme omsorgstagaren har och detta styrs i störst utsträckning av inkomsten och förbehållsbeloppet.

Kronor per invånare 65-w år	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	1 902	2 266	2 201	2 194	1 198
Liknande grupp äldreomsorg	3 193	3 253	3 167	2 781	2 739
Örebro län	2 622	2 828	2 942	2 988	2 887
Landsbygdskommun, ej nära större stad	2 620	2 673	2 750	2 751	2 883
Alla kommuner, ovägt medel	2 392	2 489	2 542	2 591	2 616

Avgiftsintäkt totalt per invånare 65 år-w år 2017-2021

I Hällefors kommun bor fler invånare 80+ år än i Region Örebro län samt i riket. Äldre människor som har hemtjänst har fler insatser beviljade och kommer då lättare upp i maxtaxan för hemtjänsten. Hällefors kommun har låga avgiftsintäkter i förhållande till övriga kommuner och en aktivitet som

kommunen numera bistår med är att hjälpa omsorgstagaren att söka statliga bidrag så som bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

17.1 Hemtjänst/ordinärt boende

Hemtjänstinsatser i ordinärt boende avser insatser enligt 18 § HSL. Hemtjänst avser biståndsbeslutad personlig omvårdnad och service enligt SoL som ges i ordinärt boende. Personlig omvårdnad avser insatser för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov, så som hjälp med att äta och dricka, klä sig och förflytta sig, sköta personlig hygien och skapa trygghet och säkerhet. Service avser praktisk hjälp med bostadens skötsel, hjälp med inköp, tillredning av måltider.

I kostnad ordinärt boende ingår hemtjänst/hemsjukvård samt alla insatser som stödjer den enskilde att kunna bo kvar hemma. Dit räknas även korttidsvården till exempel växelvård, avlösarservice, rehabilitering samt dagverksamhet och bostadsanpassning. Även mindre insatser som larm och matdistribution ingår.

Kostnaden per invånare inom ordinärt boende i förhållande till 65+ respektive 80+ visar att kommunen har höga kostnader i förhållande till riket som uppvisar 27 659 kronor per invånare respektive 104 718 kronor per invånare. Däremot visar siffrorna vad gäller 80+ att kostnaderna per invånare år 2021 minskat och nästan är i nivå med år 2017 vilket är en positiv utveckling.

Kronor per invånare 65-w år	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	37 126	43 305	43 286	43 438	38 986
Liknande grupp äldreomsorg	28 185	29 451	29 157	30 916	31 453
Örebro län	27 696	30 479	30 800	31 436	31 473
Landsbygdskommun, ej nära större stad	29 031	29 997	30 792	32 620	33 705
Alla kommuner, ovägt medel	25 913	26 899	27 389	28 466	29 149

Kostnad för ordinärt boende per invånare 65 år-w år 2017-2021

Kronor per invånare 80-w år	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	133 328	156 175	150 860	147 703	132 005
Liknande grupp äldreomsorg	103 354	108 873	108 409	113 829	116 348
Örebro län	112 783	122 809	122 286	122 602	119 295
Landsbygdskommun, ej nära större stad	107 131	110 013	111 309	118 560	122 238
Alla kommuner, ovägt medel	101 925	105 167	105 548	109 067	110 241

Kostnad för ordinärt boende per invånare 80 år-w år 2017-2021

Kostnader hemtjänst, kr/hemtjänsttagare visar vad hemtjänsten kostar per hemtjänsttagare. Nyckeltalet visar bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för hemtjänst äldreomsorg, dividerat med antal personer 65+ som var beviljade hemtjänst i ordinärt boende. Uppgifter om antal personer med beviljad hemtjänst avser fram till 2020 ett snitt av årets månader, från 2021 en kommunindividuell median från Socialstyrelsens statistikdatabas, minst 10 månader ska vara inrapporterat. Personer med hemtjänstbeslut som endast omfattar trygghetslarm, matdistribution, avlösning eller ledsagning har exkluderats. Ålder beräknas efter hur många år personen har fyllt vid mätdagen (sista dagen) respektive månad.

Från och med år 2020 är definitionen på hemtjänst ändrad vilket gör att det inte går att jämföra åren 2017 till 2019 med de två senaste redovisade åren. För kommunens del hade kommunen en kostnad per hemtjänsttagare år 2017 på 415 044 kronor enligt nya definitionen. Det visar ändå att kommunen år 2021 minskat kostnaderna per hemtjänsttagare mot året innan.

Kronor per vårdtagare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	405 986	467 948	480 708	591 366	566 823
Liknande grupp äldreomsorg	293 601	275 324	276 591	334 332	317 605
Örebro län	329 081	368 094	346 823	402 597	399 875
Landsbygdskommun, ej nära större stad	280 355	297 894	305 593	360 041	385 896
Alla kommuner, ovägt medel	263 712	279 019	282 562	334 071	359 232

Hemtjänst äldreomsorg, kostnad per hemtjänsttagare år 2017-2021

Förvaltningen har under flera år haft problem med att dela upp äldreomsorgs-kostnader och intäkter i de olika verksamhetskoderna, ordinärt boende och särskilt boende. Den insats som bestäms i biståndsbeslutet för den enskilde brukaren ska styra var kommunens kostnad läggs för att utföra brukarens vård. Ovanstående siffror är inte riktigt tillförlitliga när gruppnivån ordinärt och särskilt boende delas upp.

Kommunen har tecknat ett avtal med Länsgården om nya lokaler för ett av kommunens vård och omsorgboende som har innebär en utökning av 10 vård- och omsorgsplatser från och med våren 2022 för att hitta en bättre mix mellan hemtjänst och särskilt boende med målsättningen att minska kommunens totala kostnader för äldreomsorgen.

Brukarbedömningen bygger på antal personer i åldrarna 65 år och äldre som uppgett att de är mycket eller ganska nöjda med hemtjänsten i förhållande till samtliga personer i åldrarna 65 år och äldre i ordinärt boende med hemtjänst som besvarat undersökningen av äldres uppfattning.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	89,0	93,0	91,0	88,0	

Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn 2017-2021

17.2 Särskilt boende

Antalet brukare som bor på ett särskilt boende har minskat de senaste fem åren. Det samma gäller andelen av de invånare som är 65 år eller äldre som bor på ett särskilt boende. I jämförelse med riket har Hällefors en låg andel av de invånare som är 80 år och äldre som bor i särskilt boende under verksamhetsåret 2021.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Brukare 65+	67	68	66	63	60
Andel brukare av invånare 65-79 år (%)	4,0	1,4	1,3	1,5	1,2
Andel brukare av invånare 80+ (%)	9,2	8,6	8,2	7,3	7,4

Invånare över 65 år i särskild boendeform år 2017-2021

Med särskilt boende avses samtliga särskilda boendeformer för service och omvårdnad som kommunen ska inrätta enligt 5 kapitlet 5 § SoL samt bostäder med särskild service enligt 5 kapitlet 7 § SoL.

I kostnader särskilt boende ingår insatser som ges till permanentboende vårdtagare i särskilda boendeformer såsom vård och omsorgsboende, äldreboende/demensboende, och dylikt. Korttidsvården är inte permanentboende och räknas således inte hit. Hälso- och sjukvårdsinsatser ingår. Kostnaden per invånare inom särskilt boende i förhållande till 65+ respektive 80+ visar att kommunen har låga kostnader i förhållande till riket.

Kronor per invånare 65-w år	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	29 775	32 204	31 657	33 956	34 112
Liknande grupp äldreomsorg	43 416	43 647	41 198	51 810	50 577
Örebro län	35 143	35 064	36 243	38 333	37 823
Landsbygdskommun, ej nära större stad	43 448	44 651	44 072	44 636	44 678
Alla kommuner, ovägt medel	35 476	36 281	36 401	37 618	37 945

Kostnad för särskilt boende per invånare 65 år-w år 2017-2021

Kronor per invånare 80-w år	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	106 930	116 141	110 332	115 462	115 503
Liknande grupp äldreomsorg	158 954	162 572	156 860	192 607	187 376
Örebro län	145 186	142 547	145 573	150 317	143 702
Landsbygdskommun, ej nära större stad	159 416	163 363	159 507	162 478	161 923
Alla kommuner, ovägt medel	139 075	141 331	139 782	143 887	143 263

Kostnad för särskilt boende per invånare 80 år-w år 2017-2021

Kostnader särskilt boende, kr/vårdtagare visar vad vård och omsorg i det särskilda boendet kostar per vårdtagare. Fr o m år 2013 avser antalet vårdtagare ett månadssnitt av antal brukare (från Socialstyrelsens individstatistik) under året i särskilt boende.

Kronor per vårdtagare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	909 701	954 750	960 304	1 066 651	1 122 300
Liknande grupp äldreomsorg	939 457	1 078 801	1 065 327	1 011 102	1 138 819
Örebro län	931 813	979 190	1 085 643	1 128 625	1 092 210
Landsbygdskommun, ej nära större stad	915 515	974 105	910 195	1 068 118	1 120 957
Alla kommuner, ovägt medel	893 362	947 404	958 361	1 058 549	1 095 746

Särskilt boende äldreomsorg, kostnad per vårdtagare år 2017-2021

Nedan redovisas antal personer i åldrarna 65 år och äldre i särskilt boende som är mycket eller ganska nöjda med sitt särskilda boende dividerat med samtliga personer i åldrarna 65 år och äldre i särskilt boende som besvarat undersökningen av äldres uppfattning. Svarsalternativet Ingen åsikt är exkluderat ur nämnaren.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	65,0	75,0	71,0	57,0	

Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn 2017-2021

Nedan redovias medelvärde, antal dagar från ansökningsdatum till erbjudet inflyttningsdatum avseende särskilt boende inom äldreomsorg som kommunen kan konstatera förbättras årligen. Med ansökningsdatum avses det datum

då ansökan om plats på särskilt boende kommer in till kommunen, oavsett om ansökan görs skriftligt eller muntligt. Med erbjudet inflyttningsdatum avses det datum då den enskilde enligt kommunens erbjudande har möjlighet att flytta in på ett särskilt boende, oavsett om den enskilde sedan väljer att flytta in eller inte. Avser samtliga utredningar avseende plats på särskilt boende som avslutades i kommunen under första halvåret, och som avsåg personer som vid tidpunkten för ansökan var 65 år eller äldre.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	34,0		26,0	23,0	16,0

Väntetid i antal dagar från ansökningsdatum till erbjudet inflyttningsdatum till särskilt boende 2017-2021

18 Insatser enligt LSS, SFB och SoL

Andelen invånare med insatser enligt LSS har minskat i kommunen från 2020 och uppgår år 2021 till 0,80 procent. I jämförelse med riket som uppgår till 0,73 procent har kommunen en högre andel. I jämförelse med jämförbara kommuner har alla andra kommuner utom Nora och Vindeln en högre andel än Hällefors.

Hällefors	2017	2018	2019	2020	2021
Invånare (%)	0,75	0,54	0,63	0,83	0,80

Invånare med insatser enligt LSS 2017-2021

I nyckeltalet ”Kostnad funktionsnedsättning, kronor per invånare” beräknas kostnaderna som bruttokostnader minus interna intäkter och försäljning av verksamhet till andra kommuner och regioner för insatser för personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL), Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Lagen om assistansersättning (LASS), exklusive ersättningar från Försäkringskassan för assistens enligt LASS.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	4 728	5 059	6 018	6 519	6 734
Liknande grupp LSS	6 024	4 740	7 136	8 270	8 408
Örebro län	6 540	6 360	6 651	6 845	7 102
Landsbygdskommun, ej nära större stad	6 823	7 101	7 457	7 731	7 930
Alla kommuner, ovägt medel	6 473	6 720	6 963	7 229	7 447

Kostnad funktionsnedsättning per invånare minus ers från FK år 2017-2021

I Hällefors kommun har insatsmixen mellan ordinärt boende, särskilt boende och LSS sett annorlunda ut än i riket. Andel LSS har varit lägre i Hällefors kommun, vilket också påverkar skatteutjämningssystemet där vi får betala tillbaka medel till staten. Efter genomgång av samtliga biståndsbeslut kan förvaltningen konstatera att beslut som borde vara LSS-beslut blivit beslut enligt hemtjänst vilket påverkar utfallet för insatser för LSS och även LSS-utjämningen, vilket nu har rättats till.

18.1 Boende enligt LSS

Av kommunen invånare har antalet personer med boende enligt LSS ökat med två personer.

Personer	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	21	19	22	22	24

Antalet personer med boende enligt LSS 2017-2021

Verksamheten utgörs av barn och ungdomar i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdom enligt 9 § 8 LSS samt antal personer i bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna enligt 9 § 9 LSS.

Tabellen nedan visar vad boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom samt bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad beviljad enligt LSS kostar och antal personer är från 1/10.

Tidigare år har Hällefors kommun haft låga kostnader för boende enligt LSS per brukare. Under perioden har kostnaden ökat per brukare men under år 2021 har kostnaden minskat och beror på att antalet personer ökat och slår ut fasta kostnaden på fler personer.

Kronor per brukare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	958 381	1 072 211	1 279 773	1 401 273	1 176 458
Liknande grupp LSS	-	1 011 863	1 055 319	1 271 939	1 187 395
Örebro län	1 021 022	1 103 446	1 117 345	1 161 796	1 199 271
Landsbygdskommun, ej nära större stad	857 915	913 200	975 372	1 059 295	1 032 392
Alla kommuner, ovägt medel	969 665	1 027 737	1 066 938	1 123 225	1 150 204

Kostnad för boende enligt LSS per brukare år 2017-2021

18.2 Personlig assistens enligt LSS/SFB

Verksamheten utgör personlig assistens enligt 9 § punkt 2 LSS eller enligt 51 kapitlet SFB. Förvaltningen erhåller här ersättning från försäkringskassan för personlig assistens enligt SFB.
Inom verksamhet för LSS finns ett utjämningssystem för kostnadsutjämning mellan alla kommuner. Syftet med utjämningssystemet är att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner att bedriva sin verksamhet. År 2021 fick Hällefors kommun ett bidrag från LSS-utjämningen. I dessa nyckeltal är ingen hänsyn tagen till LSS-utjämningen.

Tabellen nedan visar bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och landsting exklusive ersättning från försäkringskassan. Även här kan nyckeltalet vara lågt utifrån tidigare beskrivning utifrån felaktiga biståndsbeslut.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	4 698	5 026	5 986	6 519	6 734
Liknande grupp LSS	4 815	5 113	6 161	7 102	7 189
Örebro län	5 673	5 572	5 858	6 128	6 292
Landsbygdskommun, ej nära större stad	5 541	5 775	6 141	6 418	6 577
Alla kommuner, ovägt medel	5 270	5 482	5 704	5 941	6 114

Kostnad personlig assistens per invånare minus ers från FK år 2017-2021

Kommunen kan konstatera att kommunen kommit närmare andra kommuner i kostnader per invånare än tidigare då kostnaden var väldigt låg i förhållande till andra kommuner.

19 Individ och familjeomsorg

Inom detta område redovisas verksamheter som riktar sig till personer som får stöd, vård och service inom individ och familjeomsorgens ram exklusive insatser som ges till personer med psykiska problem utan eget missbruk. Totalt har kommunens kostnader per invånare ökat under 2021. Orsaken till detta är att kostnaden för barn och unga ökat ännu mera och årets utfall är högst under perioden.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	5 032	5 286	5 976	6 150	6 189
Liknande grupp IFO	3 883	4 239	6 014	6 146	6 283
Örebro län	3 876	3 977	4 217	4 502	4 859
Landsbygdskommu, ej nära större stad	4 326	4 696	5 103	5 180	5 445
Alla kommuner, ovägt medel	4 050	4 289	4 533	4 682	4 825

Kostnad individ och familjeomsorg per invånare år 2017-2021

19.1 Vuxna 21-64 år

Vård och stöd som förvaltningen ger till vuxna personer, 21 år eller äldre, som har missbruksproblem. Det sker i form av institutionsvård, familjehem, bistånd avseende boende och olika öppna insatser.

Kostnader för vård och stöd som socialtjänsten ger till vuxna missbrukare i form av institutionsvård, familjehemsvård eller olika öppenvårdsinsatser

Tidigare år har kommunen haft låga kostnader i förhållande till både riket och liknande kommuner. Anledningen är att kommunen haft ett arbetssätt som inneburit låga kostnader. Under perioden har dock institutionsvården ökat i antalet individer och kommunen har haft svårt att rekrytera socialsekreterare.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	649	635	829	841	826
Liknande grupp IFO	753	539	693	706	808
Örebro län	586	570	587	590	586
Landsbygdskommun, ej nära större stad	591	635	647	680	700
Alla kommuner, ovägt medel	640	655	667	699	695

Kostnad missbruksvård vuxna per invånare 2017-2021

Kommunens andel för köp av vård för vuxna missbrukare har minskat i förhållande till föregående år. I riket uppgår motsvarande mått till 36,3 procent, vilket visar att kommunen har en högre andel. I jämförelse med jämförbara kommuner placerar sig Hällefors lägre än genomsnittet men högre i jämförelse med länets kommuner.

Köp av vuxenvård (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	44,1	47,8	58,9	60,8	56,3

Köp av vård för vuxna med missbruksproblem år 2017-2021

19.2 Barn och unga 0-20 år

Vård och stöd som förvaltningen ger till barn och ungdomar 0-20 år i form av vård på hem för vård eller boende, vård i familjehem, individuellt behovsprövad öppenvård och övriga öppna insatser.

Kostnader för vård och stöd som socialtjänsten ger till barn och ungdomar 0-20 år i form av institutionsvård, familjehemsvård och öppna insatser. En kostnadsökning har skett under år 2021.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	1 694	1 577	1 709	1 804	1 991
Liknande grupp IFO	1 958	2 330	3 091	2 995	3 203
Örebro län	1 856	1 885	1 977	2 190	2 509
Landsbygdskommun, ej nära större stad	2 269	2 386	2 617	2 618	2 945
Alla kommuner, ovägt medel	2 039	2 169	2 295	2 368	2 498

Kostnad för barn och ungdomsvård per invånare år 2017-2021

Hällefors totala andel av köp av barn och ungdomsvård har ökat under år 2021 i förhållande till föregående år och rikets andel uppgår till 34,3 procent. I jämförelse med jämförbara kommuner placerar sig Hällefors bland de mittersta kommunerna.

Köp av ungdomsvård (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	39,4	30,3	33,2	38,6	41,2

Total andel köp av barn- och ungdomsvård år 2017-2021

19.3 Ekonomiskt bistånd

Kostnader för ekonomiskt stöd till enskilda enligt socialtjänstlagen.

Kronor per invånare	2017	2018	2017	2020	2021
Hällefors	1 619	2 002	2 199	2 598	2 254
Liknande grupp IFO	891	1 133	1 820	2 100	1 996
Örebro län	1 194	1 255	1 315	1 453	1 410
Landsbygdskommun, ej nära större stad	1 193	1 317	1 456	1 471	1 398
Alla kommuner, ovägt medel	1 096	1 152	1 227	1 297	1 271

Kostnad ekonomiskt bistånd per invånare år 2017-2021

Kommunen har en hög arbetslöshet, barnfattigdom, låg medelinkomst, stora familjer och många med utländsk bakgrund. Detta påverkar ekonomiska biståndet negativt.

Kommunen redovisar allt ekonomiskt bistånd här inklusive ekonomiskt bistånd för flyktingmottagande. Enligt kommunstyrelsens antagna fördelningsmodell för nyanlända flyktingar bokförs intäkter där kostnaden finns. En mer rättvisande bild är nedanstående tabell som visar nettokostnaden för ekonomiskt bistånd per invånare.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	1 103	1 509	1 787	2 216	1 986
Liknande grupp IFO	846	1 024	1 775	2 036	1 932
Örebro län	1 064	1 141	1 229	1 368	1 355
Landsbygdskommun, ej nära större stad	1 081	1 183	1 299	1 364	1 317
Alla kommuner, ovägt medel	1 024	1 069	1 128	1 215	1 202

Nettokostnad ekonomiskt bistånd per invånare år 2017-2021

20 Särskilt riktade insatser

Inom detta område redovisas verksamheter för flyktingmottagande och arbetsmarknadsåtgärder.

20.1 Flyktingmottagande

Andelen utlandsfödda invånare i kommunen mellan 18 till 64 år är fortsatt på en hög nivå och uppgår år 2021 till 23,9 procent. I förhållande till rikets snitt som uppgår till 25,7 procent ligger kommunen på en lägre nivå. I jämförelse med länet har Hällefors näst högst andel där Örebro har högst och alla kommunern i länet har en andel under rikets snitt. I förhållande till jämförbara kommuner placerar sig Hällefors näst högst upp.

Utrikes födda (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	23,6	23,4	24,2	23,9	23,9

Utrikes födda 18-64 år, år 2017-2021

Hällefors andel vad gäller kommunmottagande asylsökande har minskat under perioden och under 2021 uppgår siffran till 5,9. Sett till rikets nivå som uppgår till 2,3 ligger kommunen över.

Invånare	2017	2018	2019	2020	2021
0-15 år	73	55	22	16	
16-17 år	14	6	5	3	
18-19 år	22	8	2	1	
20-64 år	127	77	19	17	
65+	4	2	0	2	
TOTALT	240	148	48	39	41

Asylsökande/inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem år 2017-2021

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	33,6	20,8	6,9	5,6	5,9

Asylsökande/inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem, antal/1000 invånare år 2017-2021

Hällefors andel vad gäller kommunmottagande flyktingar har minskat under perioden och under 2021 uppgår siffran till 2,2. Sett till rikets nivå som uppgår till 1,3 ligger kommunen över och ligger bland de högre i jämförelse med alla kommuner.

Invånare	2017	2018	2019	2020	2021
0-5 år	23	9	0	7	1
6-15 år	35	36	6	0	7
16-17 år	2	5	1	1	1
18-19 år	7	6	6	0	0
20-64 år	79	28	11	2	3
65+	0	0	1	0	3
TOTALT	146	83	25	10	15

Kommunmottagna i flyktingmottagandet under året med uppehållstillstånd år 2017-2021

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	20,5	11,7	3,6	1,4	2,2

Kommunmottagna i flyktingmottagandet med uppehållstillstånd, antal/1000 invånare år 2017-2021

Enligt Statistiska centralbyråns information om redovisning av flyktingverksamhet i räkenskapssammandraget (RS) för kommuner ska alla kostnader och intäkter som kommunen har för mottagandet och insatser till asylsökande, ensamkommande barn och flyktingar redovisa här. Dock ska kostnader och intäkter som uppkommer inom Pedagogisk verksamhet för insatser specifikt mot asylsökande, ensamkommande barn och flyktingar inte redovisas har utan under Pedagogisk verksamhet.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	5 855	2 450	1 792	1 105	984
Liknande grupp integration	4 052	3 949	1 402	1 528	892
Örebro län	3 931	2 006	1 220	730	522
Landsbygdskommun, ej nära större stad	4 810	2 676	1 521	797	543
Alla kommuner, ovägt medel	3 547	2 042	1 284	794	539

Kostnad för flyktingmottagande per invånare år 2017-2021

Kommunen har sedan många år tagit emot en hög andel flyktingar i förhållande mot kommunens invånare. Under flyktingstormen i slutet av år 2015 och början av år 2016 tog kommunen emot många ensamkommande barn och ungdomar. Antalet ensamkommande barn och ungdomar har därefter minskat.

Verksamheten för flyktingmottagnade finansieras med hög andel av riktade statsbidrag. Därför är en mer rättvisande bild nedanstående tabell som visar nettokostnaden för flyktingmottagande per invånare. Kommunstyrelsens antagna fördelningsmodell för nyanlända flyktingar påverkar detta nyckeltal. Kommunens fördelningsmodell fördelar statsbidragen på fyra år och andra kommuner fördelar statsbidragen på kortare tid vilket leder till ett minusbelopp nedan.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	114	374	56	41	-1
Liknande grupp integration	-408	-472	-310	338	450
Örebro län	-218	-171	-230	-89	57
Landsbygdskommun, ej nära större stad	-537	116	-66	-22	12
Alla kommuner, ovägt medel	-111	78	-3	90	73

Nettokostnad för flyktingmottagande per invånare år 2017-2021

Nedan redovisas etableringsuppdraget som omfattar nyanlända flyktingar i arbetsför ålder (20-64 år) samt nyanlända i åldern 18-19 år utan föräldrar i Sverige. Uppdraget omfattar aktiviteter under högst 24 månader där Svenska för invandrare (sfi), samhällsorientering och arbetsförberedande aktiviteter utgör olika delar. Arbetsförmedlingen är ansvariga för etableringsuppdraget. Status efter 90 dagar bland de som lämnat etableringsuppdraget. I arbete omfattas arbete utan stöd, nystartsjobb och arbete med stöd. I studier räknas de som studerar på den utbildning som berättigar studiemedel. En viss underteckning kan förekomma på studier p g a eftersläpning i registrering hos Arbetsförmedlingen. Kommuntillhörighet ges utifrån folkbokföringsstatus, i december månad.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors; arbete	22	23	4	8	6
Hällefors, studier	5	1	16	3	0

Lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera (status efter 90 dagar) 2017-2021

Kommunen har minskat antalet elever som läser svenska för invandrare (SFI) som ett led i det minskade mottagandet. Måttet mäter antal elever som läser svenska för invandrare i skolor belägna i kommunen. Uppgiften avser kalenderår och mäts 15 oktober. Sett till andel elever på SFI som klarat högsta kurs på studieväg (minst två kurser) av nybörjare två år tidigare har minskat och uppgår till 21 procent år 2021, i förhållande till riket som uppgår till 36 procent. Alla elever som har klarat kurserna ingår, oavsett avbrott. Även elever som klarar fler kurser än de som studievägen innehåller räknas in.

Antal	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	186	165	134	107	105

Elever i SFI-utbildning år 2017-2021

20.2 Arbetsmarknadsåtgärder

Andelen arbetslösa i kommunen i åldern 18 till 64 år uppgår till 9,6 procent. Måttet beskriver antalet öppet arbetslösa och personer i program med aktivetsstöd i förhållande till antalet invånare i ålder 18 till 64 år. Rikets andel uppgår till 6,7 procent. Hällefors har högst andel i länet. I gruppen jämförbara kommuner placerar sig Hällefors näst högst, där alla kommuner utom Hällefors, Filipstad och Lessebo placerar sig under rikets andel.

Arbetslöshet årsmedelvärde (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	10,1	8,6	8,6	11,2	9,6

Arbetslöshet 18-64 år i kommunen år 2017-2021

Verksamheten arbetsmarkandsåtgärder avser kommunens sysselsättningsfrämjande åtgärder som finansieras helt eller delvis av kommunen.

Kommunen kan konstatera att kommunen finansierar verksamheten med statliga medel genom samarbete med Arbetsförmedlingen och inte så mycket med skattemedel. EU-projektet All-in finns i nedanstående siffror. En justering gjordes under 2019 som avsåg 2018 års siffror. Skulle denna justering tas bort blir nyckeltalet för Hällefors 363 kronor per invånare.

Kronor per invånare	2017	2018	2019	2020	2021
Hällefors	496	613	290	322	677
Liknande grupp övergripande	533	442	492	531	562
Örebro län	625	601	668	650	694
Landsbygdskommun, ej nära större stad	619	608	553	549	586
Alla kommuner, ovägt medel	479	478	477	485	511

Nettokostnad för arbetsmarknadsåtgärder per invånare år 2017-2021

21 AGENDA 2030 - Globala målen för hållbar utveckling

År 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 som inrymmer de 17 Globala målen för hållbar utveckling. Nedan visas ett urval av nyckeltal som stöd för kommunens genomförande av Agenda 2030 som tagits fram av RKA.

21.1 Mål 1 Ingen fattigdom

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bl.a. även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Invånare 0-9 år i ekonomiskt utsatta hushåll	17,7	20,7	26,9	24,0	
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskts bistånd	0,65	1,38	1,74	2,48	2,18

21.2 Mål 2 Ingen hunger

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Invånare med fetma	24	-		-	
Ekologiskt odlad åkermark	64,0	56,2	570,3	52,9	54,2

21.3 Mål 3 Hälsa och välbefinnande

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

	2017	2018	2019	2020	2021
Medellivslängd kvinnor, år	82,2	82,6	83,4	82,9	83,1
Medellivslängd män, år	77,0	78,2	79,1	79,7	79,0
Fallskador bland personer 65+	2990	3226	3131	3103	
Antibiotikaförsäljning kommun	264,1	251,8	268,1	225,0	232,4

21.4 Mål 4 God utbildning för alla

Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

	2017	2018	2019	2020	2021
Barn 1-5 år inskrivna i förskola	76,6	78,5		81,1	82,2
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram	78,7	78,3	86,4	82,2	73,1
Elever i åk 9 som känner sig trygga		75,9		81,3	81,3
Gymansieelever med examen inom 4 år	75,9	72,2	64,9	65,5	62,3
Ungdomar som är etablerade på arbetsmarkn eller studerar 2 år efter fullföljd gymn utbildn	69,2	75,9	75,0	67,9	
Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildn	22,0	22,4	22,5	22,4	23,0

21.5 Mål 5 Jämställdhet

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

	2017	2018	2019	2020	2021
Heltidsarbetande månadsavlönade	60	66	63	68	70
Föräldrarpenningdgar som tas ut av män	26,2	27,6	29,1	31,1	26,6
VAB som tas ut av män	39,7	40,6	42,7	36,9	42,3
Kvinnors mediannettoinkomst av männens	78,6	80,1	79,6	81,7	

21.6 Mål 6 Rent vatten och sanitet

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Vattentäkter med vattenskyddsområde	50	50	50	50	
Sjöar med god ekolgoisk status	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4
Vattendrag med god ekologisk status	5,9	5,9	5,9	5,9	5,9
Grundvattenförekomster med god kemisk och kvanitativ status	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

21.7 Mål 7 Hållbar energi för alla

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Elavbrott, genomsnittlig per minut/kund	173	151	311	321	
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energi-källor inom det geografiska området		89,7	97,0	89,7	

21.8 Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Långtidsarbetslöshet 25-64 år	6,2	6,1	5,8	7,8	7,4
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%)	73,1	74,9	72,4	72,6	
Invånare 17-24 år som ej studerar/arbetar	10,0	8,2	7,7	7,6	

21.9 Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Tillgång till bredband om minst 100 mbit/s	82,3	84,5	86,1	77,1	75,9
Företagsklimatet NKI	75	67	71	70	71
Befolkning i kollektivtrafiknära läge	53,4	54,2	56,7	53,9	

21.10 Mål 10 Minskad ojämlikhet

Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Förvärvsarb skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år vistelsetid 4-6 år, andel (%)	46,2	59,4	39	34,2	

21.11 Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

	2017	2018	2019	2020	2021
Demografisk försörjningskvot	0,98	0,97	0,98	0,99	0,90
Trångboddhet i flerbostadshus	25,3	26,6	28,3	24,8	25,6
Utsläpp till luft av kväveoxider	13,9	12,7	11,6	10,8	
Utsläpp till luft av PM2,5	2,67	2,46	2	2,27	

21.12 Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

	2017	2018	2019	2020	2021
Insamlat hushållsavfall totalt kg/person	613	630	591	557	
Hushållsavfall som materialåtervinns	45	43	33	38	
Ekologiska livsmedel i kommunens vhn	36	33	31	27	25

21.13 Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

	2017	2018	2019	2020	2021
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt	6,08	5,92	5,52	4,96	
Miljöbilar i kommunorganisationen	44,2	28,0	28,0	7,8	
Miljöbilar i geografiska området	11,5	12,1		12,5	
Fossiloberoende fordon i kommunorganisation				23,5	26,0
Fossiloberoende fordon i geografiska området				7,6	10,6
Genomsnittlig körsträcka personbil	703,0	697,6	661,2	620,9	617,8

21.14 Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Skyddad natur totalt	5,7	6,4	6,4	6,5	6,5

21.15 Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

Andel (%)	2017	2018	2019	2020	2021
Förstagångsväljare senate KF valet		76,0	76,0	76,0	76,0
Anmälda våldsbrott/antal 100 000 inv	633	1002	856	943	978

HÄLLEFORS KOMMUN
Kommunförvaltningen

Ekonomienheten 712 83 Hällefors
Besöksadress Sikforsvägen 7 Hällefors
Telefon 0591-641 00 vx • Fax 0591-109 76
kommun@hellefors.se